

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS IX.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

ETHICA NICOMACHEA

ETHICA MAGNA

ETHICA EUDEMIA

DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,

E TYPOGRAPHICO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

83-151438-1

01

Read

INDEX CODICUM.

Q. Marcianus 200.	O ^b . Riccardianus
Z. Oxoniensis Collegii Corporis Christi W. A. 2 7.	P ^b . Vaticanus 1342.
H ^a . Marcianus 214.	Baroccianus 70.
K ^b . Laurentianus 81 11.	Palatinus 165.
L ^b . Parisiensis 1854.	Parisienses Regii 1417, 1852,
M ^b . Marcianus 213.	1855, 1856, 2023, 2024,
N ^b . Marcianus append. 4 53.	2113, 2114.

ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ Α.

ΠΑΣΑ τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως ^a δὲ πράξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφάνησαντο τὰ γαθόν, οὐ πάντ' ἐφίεται. Διαφορὰ δέ ^b τις φαίνεται τῶν τελῶν· τὰ μὲν ^c γὰρ εἰσιν ἐνέργειαι, τὰ δὲ ^d παρ' αὐτὰς ἔργα τινά. Ἦν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις, ἐν τούτοις βελτίω πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. Πολλῶν ^e δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνε-
ται ^f καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν ^g γὰρ ὑγίεια, ^h ναυπηγικῆς δὲ πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ ⁱ νίκη, οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. Ὅσαι ⁴ δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ τὴν ἰππικὴν ^k ἢ ^l χαλινοποικὴ καὶ ὅσαι ^m ἄλλαι τῶν ἰππικῶν ὀργάνων εἰσίν· ⁿ αὗται δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πράξις ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν· ^o τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἄλλαι ὑφ' ἑτέρας· ἐν ἀπάσαις ^p δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων ^q ἐστὶν αἰρετώτερα τῶν ^r ὑπ' αὐτά· τούτων γὰρ χάριν ^s κακεῖνα διώκεται. Διαφέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη ⁵ τῶν πράξεων ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν λεχθισῶν ἐπιστημῶν. Εἰ ^t δὴ τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν (2) ^δ δι' αὐτὸ ^v βουλόμεθα, τᾶλλα δὲ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ πάντα δι' ἕτερον αἰρούμεθα (πρόεισι γὰρ ^w οὕτω γ' εἰς ἄπειρον, ὥστ' εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὄρεξιν), δηλὸν ὥς τοῦτ' ἂν εἴη τὰ γαθόν καὶ ^x τὸ ἄριστον. Ἄρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ²

Codices Ha.Kb.Lb.Mb.Nb.Ob.

^a δέ] δὲ καὶ Ha.Mb.Nb.Ob. ^b τις om. Mb. ^c γὰρ αὐτῶν εἰσὶν Mb. ^d παρὰ ταύτας corr. Kb. ^e δὴ Lb. ^f καὶ om. Kb.Mb.Nb. et pr. Ha. ^g γὰρ om. Mb.Ob. ^h ναυτικῆς Ha. ⁱ νίκαι Lb. ^k ἢ add. Lb. ^l χαλινοποιητικὴ Ha.Lb.Mb.Nb.Ob. ^m ἄλλαι τῶν] τῶν ἄλλων Lb. ⁿ αὗται Mb. ^o τὸν] κατὰ τὸν Kb.Mb. ^p δὴ Mb. ^q εἰσὶν Lb.Nb. ^r ὑφ' αὐτά Ha.Lb.Mb.Nb.Ob. ^s κείνα Lb. ^t δέ Ha. ^v αἰρούμεθα Lb. ^w οὕτως εἰς Lb.Mb.Nb.Ob. ^x τὸ om. Mb.

- ἡ γυνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπήν, ^γκαὶ καθάπερ ^zτοξόται
 3 σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος; Εἰ δ'
 οὕτω, πειρατέον τύπῳ ^aγε περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ καὶ
 4 τίνος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δυνάμεων. Δόξειε δ' ἂν τῆς κυριω-
 5 τάτης καὶ μάλιστα ^bἀρχιτεκτονικῆς. Τοιαύτη ^cδ' ἡ πολι-
 6 τικὴ φαίνεται. Τίνας γὰρ εἶναι ^dχρεῶν τῶν ἐπιστημῶν ἐν
 ταῖς πόλεσι, καὶ ποίας ἐκάστους ^eμανθάνειν καὶ μέχρι τίνος,
 αὕτη διατάσσει. ^fΟρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνά-
 7 μεων ὑπὸ ταύτην οὔσας, οἷον στρατηγικὴν, οἰκονομικὴν, ῥη-
 8 ττορικὴν. Χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς ^fλοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν
 ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ νομοθετούσης τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων
 ἀπέχεσθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέχει ἂν ^gτὰ τῶν ἄλλων,
 9 ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη τὰνθρώπινον ἀγαθόν. Εἰ γὰρ καὶ ταυτόν
 ἐστὶν ἐνὶ καὶ πόλει, μεῖζόν ^hγε καὶ ⁱτελεώτερον τὸ τῆς πό-
 λεως φαίνεται καὶ λαβεῖν καὶ σώζειν· ἀγαπητὸν μὲν ^kγὰρ
^lκαὶ ἐνὶ μόνῳ, κάλλιον δὲ καὶ θειότερον ^mἔθνει καὶ πόλεσιν.
 (3) 9' Ἡ μὲν οὖν ⁿμέθοδος τούτων ἐφίεται, πολιτικὴ τις οὕσα· λέ-
 γοιτο δ' ἂν ἱκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφη-
 θείη· τὸ ^oγὰρ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἐπι-
 2 ζητητέον, ὥσπερ οὐδ' ^pἐν τοῖς ^qδημιουργουμένοις. Τὰ δὲ καλὰ
 καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται, ^rτοσαύτην ἔχει
 διαφορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ
 3 μὴ. Τοιαύτην δὲ ^sτινα πλάνην ἔχει καὶ ^tτὰγαθὰ διὰ τὸ
 πολλοῖς συμβαίνειν βλάβας ^vἀπ' αὐτῶν· ἤδη γὰρ τινες ἀπώ-
 4 λοντο διὰ πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρείαν. ¹Αγαπητὸν οὖν περὶ
 τοιούτων καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας ^wπαχυλῶς καὶ τύπῳ τὰ-
 ληθὲς ἐνδείκνυσθαι, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ τοι-

^γ καὶ καθάπερ] καθάπερ γὰρ Mb. ^z οἱ τοξόται Lb. ^a γε om. Lb.
^b ἀρχιτεκτονωτάτης Mb. ^c δ' ἡ] δὲ καὶ ἡ Lb, δὴ καὶ ἡ Nb. ^d τῶν ἐπι-
 στημῶν χρεῶν Lb. ^e μαθεῖν Mb. ^f λοιπαῖς om. Kb. ^g τὰ] τὸ Lb.
^h τε Kb.Mb. ⁱ τελειότερον Ha.Kb.Mb, θειότερον Lb. ^k γὰρ om. Kb.
^l καὶ post ἐνὶ Mb. ^m ἔθνει] καὶ ἔθνει Mb. ⁿ μέθοδος αὕτη τούτων Mb.
^o γὰρ] δὲ Lb. ^p ἐν om. Lb. ^q δημιουργημένοις Mb. ^r τοιαύτην Mb.
^s πλάνην τινὰ ἔχει Mb, τινὰ τὴν πλάνην ἔχει rc. Kb, τινὰ πολλὴν ἔχει δια-
 φορὰν καὶ πλάνην ὥστε δοκεῖν ἔχειν pr. Kb. ^t ἀγαθὰ pr. Kb. ^v ἐξ Lb.
^w παχυλῶς—λέγοντας om. Ha.Ob.

οὕτων λέγοντας τοιαῦτα καὶ συμπεραίνεσθαι. Τὸν αὐτὸν ^xδὲ
τρόπον καὶ ἀποδέχεσθαι χρεὼν ^yἕκαστον τῶν λεγομένων·
πεπαιδευμένου γάρ ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον τὰκριβὲς ἐπιζητεῖν
καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἐπι-
δέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται ^zμαθηματικοῦ τε πιθα-
νολογοῦντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν.
^vἘκαστος ^aδὲ κρίνει καλῶς ^ā γινώσκει, καὶ τούτων ^bἐστὶν 5
ἀγαθὸς κριτής. Καθ' ἕκαστον ^cἄρα ὁ πεπαιδευμένος, ^dἀπλῶς
δ' ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος. Διὸ τῆς πολιτικῆς οὐκ ἐστὶν
οἰκεῖος ἀκροατῆς ὁ νέος· ἄπειρος γὰρ τῶν κατὰ τὸν βίον
^eπραγμάτων, οἱ λόγοι δ' ἐκ τούτων καὶ περὶ τούτων. ^vἘτι δὲ 6
τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικὸς ὢν ματαίως ^fἀκούσεται καὶ ἀνω-
φελῶς, ἐπειδὴ τὸ τέλος ^gἐστὶν οὐ γνῶσις ἀλλὰ πράξις. Δια-7
φέρει δ' οὐθὲν νέος τὴν ἡλικίαν ἢ τὸ ^hἦθος νεαρός· οὐ γὰρ
παρὰ τὸν χρόνον ἡ ἔλλειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν
καὶ διώκειν ἕκαστα. Τοῖς γὰρ τοιούτοις ἀνόνητος ἡ γνῶσις
γίνεται, καθάπερ ^hτοῖς ἀκρατέσιν· τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς
ὀρέξεις ποιούμενοις καὶ πράττουσι πολυωφελὲς ἂν εἴη τὸ
περὶ τούτων εἰδέναι. Καὶ περὶ μὲν ⁱἀκροατοῦ, καὶ πῶς ἀπο-8
δεκτέον, καὶ τί προτιθέμεθα, ^kπεφροϊμιάσθω τοσαῦτα.

^lΛέγωμεν ^mδ' ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ προ- 2
αίρεσις ἀγαθοῦ τινὸς ὀρέγεται, τί ἐστὶν οὗ λέγομεν τὴν πο- (4)
λιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί ⁿτὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτῶν
^oἀγαθῶν. Ὀνόματι μὲν οὖν σχεδὸν ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμο- 2
λογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ χαρίεν-
τες λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταῦτ' ὅν ὑπο-
λαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. Περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, ^pτί
ἐστὶν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς

^x δὴ K^b.L^b.M^b. ^y ἕκαστα K^b.M^b. ^z μαθητικοῦ καὶ γεωμέτρου πιθα-
νολογοῦντος L^b. ^a δὲ] γὰρ M^b. ^b ἀγαθὸς κριτής ἐστι Ob. ^c ἄρα]
μὲν ἄρα M^b, rc. H^a, pr. K^b. ^d ἀπλῶς—πεπαιδευμένος om. Ob. et pr. H^a.
^e πραγμάτων L^b.M^b. ^f ἀκούεται pr. K^b. ^g οὐ γνῶσις ἐστὶν L^b. ^h τοῖς
om. L^b. ⁱ ἀκροατῶν M^b. ^k προοιμιάσθω ταῦτα K^b. ^l λέγομεν H^a.L^b.
M^b.Ob. ^m δ'] δὲ καὶ H^a.Ob. ⁿ τὸ] τῶν M^b. ^o ἀγαθόν H^a.M^b.Ob.
^p τίς Ob.

3 ἀποδιδόασιν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷον
 4 ἡδονὴν ἢ πλοῦτον ἢ τιμὴν, ἄλλοι δ' ἄλλο, πολλάκις δὲ καὶ
 ὁ αὐτὸς ἕτερον· νοσήσας μὲν ^τ γὰρ ὑγίειαν, πενόμενος δὲ
 πλοῦτον· συνειδότες δ' ^ς ἐαυτοῖς ἄγνοιαν τοὺς μέγα τι ^τ καὶ
 ὑπὲρ αὐτοὺς λέγοντας θαυμάζουσιν. Ἐνιοὶ δ' ὥντο παρὰ
 τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι ^ν καθ' αὐτὸ εἶναι, ὃ καὶ
 4 ^ω τοῖσδε πᾶσιν αἰτιὸν ἐστὶ τοῦ εἶναι ^χ ἀγαθὰ. Ἀπάσας ὅμως
 οὖν ἐξετάζειν τὰς δόξας ματαιότερον ἴσως ἐστίν, ἱκανὸν δὲ
 τὰς μάλιστα ἐπιπολαζούσας ἢ δοκούσας ἔχειν τινὰ λόγον.
 5 Μὴ λανθανέτω δ' ^z ἡμᾶς ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν
 λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. Εὖ γὰρ ^α καὶ Πλάτων ἠπόρει
 τοῦτο καὶ ἐζήτην, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς
^β ἐστὶν ἡ ὁδός, ὥσπερ ἐν τῷ σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ
 τὸ πέρας ἢ ἀνάπαλιν. Ἀρκτέον μὲν ^ς οὖν ἀπὸ τῶν ^δ γνω-
 ρίμων, ^ε ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν τὰ δ' ἀπλῶς.
 6 Ἰσως οὖν ἡμῖν ^φ γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ^ς ἡμῖν γνωρίμων. Διὸ
 δεῖ τοῖς ^h ἔθεσιν ἠχθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ
 7 ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀκουσόμενον ἱκανῶς. ⁱ Ἀρχὴ γὰρ τὸ
 ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο ^k φαίνοιτο ἀρκούντως, οὐδὲν προσδεήσει
 τοῦ διότι. Ὁ δὲ τοιοῦτος ^l ἢ ^m ἔχει ἢ λάβοι ⁿ ἂν ^ο ἀρχὰς ῥα-
 δίως. Ὡς δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἀκουσάτω ^p τῶν
 Ἡσιόδου·

οὗτος μὲν πανάριστος ὃς ^q αὐτὸς πάντα ^τ νοήσῃ,
 ἐσθλὸς δ' αὖ κακείνος ὃς εὖ εἰπόντι ^ς πίθεται.
 ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
 ἐν θυμῷ ^t βάλλεται, ὃ δ' ^v αὐτ' ἀχρήϊος ἀνὴρ.

^q ἡδονὴν πλοῦτον καὶ τιμὴν L^b. ^τ γὰρ om. L^b. ^ς αὐτοῖς M^b. ^t καὶ
 om. M^b. ^v εἶναι καθ' αὐτὸ L^b. ^ω τούτοις πᾶσι τοῦ εἶναι ἀγαθὰ αἰτιον
 ἐστὶν K^b.M^b. ^x τὰγαθὰ H^a.O^b. ^y μὲν om. O^b. ^z ὑμᾶς L^b.M^b.
^a καὶ ὁ πλάτων K^b.M^b. ^β ἐστὶν ὁδὸς ὥσπερ ἐπὶ τῶν σταδίων L^b. ^ς οὖν]
 γὰρ H^a.K^b.M^b.O^b. ^δ γνωριμωτέρων M^b, ἡμῖν γνωρίμων margo O^b.
^ε ταῦτα—γνωρίμων om. O^b. ^φ γε om. L^b. ^ς γνωριμωτέρων ἡμῖν M^b.
^h ἤθεσιν L^b.M^b, ἔθνεσιν pr. H^a.N^b. ⁱ γὰρ ἀρχὴ pr. K^b, ἀρκεί γὰρ M^b.
 et corr. H^a.L^b. et margo K^b. ^k φαίνοιτο] ἐν τούτοις K^b, τοῦτο margo
 K^b. ^l ἢ om. H^a.K^b.L^b. ^m ἔχει L^b.M^b. ⁿ ἂν om. L^b. ^ο ἀρχὴν M^b.
^p τοῦ M^b. ^q αὐτῷ L^b.M^b. ^τ νοέει L^b, νοήσει M^b. addit M^b. φρασ-
 σάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω. ^ς πείθεται H^a.K^b.M^b.
 N^b.O^b. ^t βάλλεται L^b.M^b. ^v αὖ M^b.

Ἡμεῖς δὲ ^ωλέγωμεν ὅθεν παρεξέβημεν. Τὸ γὰρ ἀγαθὸν ³
καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως εἰκόασιν ἐκ τῶν βίων ὑπο- (5)
λαμβάνειν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ ^χφορτικώτατοι τὴν ἡδονήν, διὸ ²
καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικόν. Τρεῖς γάρ ^γεἰσι
μάλιστα οἱ προὔχοντες, ὃ τε νῦν εἰρημένος ^zκαὶ ὁ πολιτικός
^aκαὶ τρίτος ὁ θεωρητικός. Οἱ μὲν οὖν ^bπολλοὶ παντελῶς ³
ἀνδραποδώδεις φαίνονται βοσκημάτων βίον προαιρούμενοι,
τυγχάνουσι δὲ λόγου διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις
^cὁμοιοπαθεῖν Σαρδαναπάλῳ. Οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ ⁴
τιμὴν τοῦ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν ^dτοῦτο τέλος. Φαί-
νεται δ' ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητουμένου· δοκεῖ γὰρ ἐν
τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ, τὰ γὰρ ἀγαθὰ δὲ οἰ-
κεῖόν τι καὶ δυσαφαίρετον ^eεἶναι μαντενόμεθα. Ἔτι δ' εἰ- ⁵
κασι ^fτὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα ^gπιστεύωσιν ἑαυτοὺς ^hἀγαθοὺς
εἶναι· ζητοῦσι ⁱγοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμᾶσθαι, καὶ παρ'
^kοἷς γιγνώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ· δῆλον οὖν ^lὅτι κατὰ γε
τούτους ἢ ἀρετὴ κρείττων. Τάχα δὲ καὶ μᾶλλον ἂν τις ⁶
^mτέλος τοῦ πολιτικοῦ ⁿβίου ταύτην ὑπολάβοι. Φαίνεται
^oδὲ ἀτελεστέρα καὶ αὕτη· δοκεῖ γὰρ ἐνδέχασθαι ^pκαὶ καθεύ-
δειν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν, ἢ ἀπρακτεῖν διὰ βίου, καὶ πρὸς τού-
τοις κακοπαθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα· τὸν δ' οὕτω ζῶντα
οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειεν, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττων. Καὶ περὶ
μὲν τούτων ἄλλως· ἱκανῶς γὰρ ^qκαὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται
περὶ αὐτῶν. Τρίτος δ' ἐστὶν ὁ θεωρητικός, περὶ οὗ τὴν ἐπί- ⁷
σκεψιν ἐν τοῖς ^rἐπομένοις ποιησόμεθα. Ὁ δὲ χρηματιστὴς ⁸
βίαιός τις ἐστίν, καὶ ὁ πλούτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ ζητούμενον
ἀγαθόν· χρήσιμον γὰρ ^sκαὶ ἄλλου χάριν. Διὸ μᾶλλον τὰ

^ω λέγωμεν H^a.O^b. ^x φορτικώτεροι M^b. ^y μάλιστα εἰσιν L^b. ^z καὶ om. pr. H^a. ^a καὶ τρίτος ὁ θεωρητικός om. pr. L^b. ^b πολλοὶ καὶ ἀνδραποδώδεις φαίνονται παντελῶς M^b. ^c ὁμοπαθεῖν σαρδαναπάλλῳ K^b. ^d τοῦτο τὸ τέλος H^a.L^b.O^b. ^e εἶναι om. L^b. ^f τὴν τιμὴν διώκειν] ζητεῖν τὴν τιμὴν L^b. ^g πιστεύωσιν H^a.K^b.M^b.O^b. ^h εἶναι ἀγαθοὺς K^b.M^b. ⁱ γοῦν] γὰρ M^b. ^k οἷς] ὧν M^b. ^l ὅτι καὶ κατὰ M^b. ^m τέλος post βίου L^b. ⁿ βίου om. H^a. ^o δὲ L^b, γὰρ pr. K^b. ^p καὶ ante καθεύδειν om. K^b. ^q καὶ om. L^b, καὶ ἐν om. M^b. ^r ἐχομένοις K^b. ^s καὶ om. M^b.

πρότερον λεχθέντα τέλη τις ἂν ὑπολάβοι· ^t δι' αὐτὰ γὰρ ἀγαπᾶται. Φαίνεται δ' οὐδ' ἐκείνα· καί' ντοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ καταβέβληνται. Ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

- 4 Τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ διαπορη-
 (6) σαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς ^w τοιαύτης ζητή-
 σεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας ^x εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη.
 Δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς
 ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεία ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους
 ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντων φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλή-
 2 θειαν. Οἱ δὲ ^y κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην οὐκ ἐποιοῦν ιδέας
 ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ ^z τὸ ὕστερον ^a ἔλεγον, διόπερ οὐδὲ τῶν
 ἀριθμῶν ιδέαν κατεσκευάζον· τὸ δ' ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ
 τί ^b ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ποιῶ καὶ ἐν τῷ πρὸς τι, τὸ δὲ καθ' ^c αὐτὸ
 καὶ ἡ οὐσία πρότερον ^d τῇ φύσει τοῦ πρὸς τι παραφύαδι
 γὰρ τοῦτ' ἔοικε καὶ συμβεβηκότι τοῦ ὄντος, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη
 3 κοινὴ τις ἐπὶ ^e τούτων ιδέα. ^f Ἐτι ἐπεὶ τὰγαθὸν ἰσαχῶς λέ-
 γεται τῷ ὄντι (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγεται, οἷον ^g ὁ θεὸς καὶ
^h ὁ νοῦς, καὶ ἐν τῷ ποιῶ αἱ ἀρεταί, καὶ ἐν τῷ ποσῷ τὸ μέ-
 τριον, καὶ ἐν τῷ πρὸς τι τὸ χρήσιμον, καὶ ἐν χρόνῳ καιρὸς,
 καὶ ἐν ⁱ τόπῳ δίαίτα καὶ ἕτερα τοιαῦτα), δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη
 κοινόν τι καθόλου καὶ ἔν· οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετ' ἐν πάσαις ταῖς
 4 κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ μόνῃ. ^ν Ἐτι δ' ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν
 ιδέαν μία ^k καὶ ἐπιστήμη, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ^l ἡν ἂν
 μία τις ἐπιστήμη· νῦν δ' εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν ὑπὸ μίαν κατη-
 γορίαν, οἷον καιροῦ ἐν πολέμῳ ^m μὲν στρατηγική, ἐν νόσῳ δ'
 ἰατρική, καὶ τοῦ μετρίου ἐν ⁿ τροφῇ μὲν ἰατρική, ἐν πόνοις δὲ
 5 γυμναστική. Ἀπορήσειε δ' ἂν τις τί ποτε καὶ βούλονται
 λέγειν ^ο αὐτοέκαστον, εἴπερ ἔν τε ^p αὐτοανθρώπῳ ^q καὶ ἀν-

^t δι'] καὶ δι' M^b. ^v ντοι om. K^b.M^b. ^w τοιαύτης om. L^b. ^x εἰσά-
 γειν M^b. ^y προκομίσαντες M^b. ^z τὸ post καὶ om. K^b.L^b. ^a ἐλέγο-
 μεν K^b. ^b ἐστὶ om. H^a.K^b.M^b.O^b. ^c ἐαυτὸ H^a.O^b. ^d τοῦ πρὸς τι
 τῇ φύσει H^a. ^e τούτοις K^b.M^b. ^f ἔτι δ' ἐπεὶ H^a.K^b.M^b.O^b. ^g ὁ om.
 M^b. ^h ὁ om. L^b. ⁱ τόπῳ] τῷ που H^a.O^b. ^k καὶ ἡ ἐπιστήμη M^b.
^l ἡν] εἴη K^b. ^m μὲν γὰρ στρατηγική H^a.K^b.M^b.O^b. ⁿ τρυφή H^a.
^ο αὐτὸ ἕκαστον H^a.L^b. et pr. K^b. ^p αὐτῷ ἀνθρώπῳ pr. K^b. ^q καὶ ἐν
 ἀνθρώπῳ K^b.M^b.

θρώπῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου. Ἦι
 γὰρ ἄνθρωπος, οὐδὲν διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως, οὐδ' ἡ ἀγαθόν.
 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ αἰδῖον εἶναι μᾶλλον ἀγαθὸν ἔσται, εἴπερ 6
 μὴδὲ λευκότερον τὸ ^s πολυχρόνιον τοῦ ἐφημέρου. Πιθανώ- 7
 τερον δ' εἰκάσιν οἱ ^t Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ αὐτοῦ, τιθέντες
 ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἔν· οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος
 ἔπακολουθήσαι δοκεῖ. Ἀλλὰ περὶ ^w μὲν τούτων ἄλλος ^x ἔστω 8
 λόγος, τοῖς δὲ λεχθείσιν ἀμφισβήτησις τις ὑποφαίνεται διὰ
 τὸ ^z μὴ περὶ παντὸς ^a ἀγαθοῦ τοὺς λόγους ^b εἰρησθαι, λέγε-
 σθαι δὲ καθ' ἐν εἶδος τὰ καθ' ^c αὐτὰ διωκόμενα καὶ ἀγαπώ-
 μενα, τὰ δὲ ποιητικὰ τούτων ἢ ^d φυλακτικά πως ἢ τῶν ἐναν-
 τίων κωλυτικὰ διὰ ταῦτα λέγεσθαι καὶ ^e τρόπον ἄλλον. Δῆ- 9
 λον οὖν ὅτι διττῶς λέγοιτ' ἂν ^f τὰγαθά, καὶ τὰ μὲν καθ'
 ἑαυτά, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα. Χωρίσαντες οὖν ἀπὸ τῶν ὠφε-
 λίμων τὰ καθ' ἑαυτὰ σκεψώμεθα εἰ λέγεται κατὰ μίαν ιδέαν.
 Καθ' ἑαυτὰ δὲ ποῖα θείη τις ἄν; Ἡ ὅσα καὶ μονούμενα διώ- 10
 κεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ ὀράν καὶ ἡδοναί τινες καὶ τιμαί;
 Ταῦτα γὰρ εἰ καὶ δι' ἄλλο τι διώκομεν, ὅμως τῶν καθ' αὐτὰ
 ἀγαθῶν θείη ^h τις ἄν. Ἡ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ⁱ πλὴν τῆς ιδέας;
 Ὡστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος. Εἰ δὲ καὶ ταῦτ' ἐστὶ τῶν 11
 καθ' αὐτά, τὸν τὰγαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ^k τὸν αὐτὸν
^l ἐμφαίνεσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν χιόνι καὶ ^m ψιμυθίῳ τὸν
 τῆς λευκότητος. Τιμῆς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς ἕτεροι
 καὶ διαφέροντες οἱ λόγοι ταύτῃ ἢ ⁿ ἀγαθά. Οὐκ ἔστιν ἄρα
 τὸ ἀγαθὸν ^o κοινόν τι κατὰ μίαν ιδέαν. Ἀλλὰ πῶς δὴ λέ- 12
 γεται; Οὐ γὰρ ἔοικε τοῖς ^p γε ἀπὸ τύχης ὁμωνύμοις. Ἀλλ'
 ἀρά γε τῷ ἀφ' ἐνὸς εἶναι, ἢ πρὸς ἐν ἅπαντα συντελεῖν, ἢ
 μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; Ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ

^r ἔσται om. Ob. ^s πολυχρονιώτερον Lb. ^t πυθαγόριοι Kb. ^v ἐπα-
 κολουθεῖν Lb. ^w μὲν οὖν τούτων Ob. ^x ἔσται Kb.Mb. ^y ἐπεμφαίνεται
 Mb. ^z μὴ om. Ob. ^a ἀγαθοῦ post εἰρησθαι Ob, om. Lb. ^b εἰρησθαι]
 ποιεῖσθαι Kb.Mb. ^c ἑαυτὰ Ob. ^d φιλιτικά Mb. ^e τρόπον om. pr. Ha.
^f τὰγαθὸν Lb, τὸ ἀγαθὸν Ha.Ob. ^g ἑαυτὰ Ha.Ob. ^h ἄν τις Ha.Lb.Ob.
ⁱ πλείον Kb. ^k τὸν αὐτὸν om. Ha.Ob. ^l ἐπιφαίνεσθαι Ha. ^m ψιμυθίῳ
 Kb.Nb, ψιμυθίῳ Mb. ⁿ ἀγαθόν Lb. ^o τι κοινόν Mb, om. Lb. ^p γε
 om. Kb.Mb.

¹³ νοῦς, καὶ ἄλλο ^q δὴ ἐν ἄλλῳ. Ἄλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον
^r τὸ νῦν· ἐξακριβοῦν γὰρ ^s ὑπὲρ αὐτῶν ἄλλης ἂν εἴη φιλοσο-
 φίας οἰκειότερον. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ιδέας· εἰ γὰρ ^t καὶ
 ἔστιν ἐν τι ^v τὸ ^w κοινῇ κατηγορούμενον ἀγαθὸν ἢ χωριστόν
^x τι αὐτὸ καθ' αὐτό, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἴη πρακτὸν οὐδὲ κτη-
¹⁴ τὸν ἀνθρώπων· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται. Τάχα δέ τῳ
 δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ
 πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν· οἷον γὰρ παράδειγμα τοῦτ' ἔχοντες
 μᾶλλον ^y εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθὰ, καὶ εἰδῶμεν, ^z ἐπιτευ-
¹⁵ ξόμεθα αὐτῶν. Πιθανότητα μὲν οὖν ^a ἔχει τινὰ ὁ λόγος,
 ἔοικε δὲ ταῖς ἐπιστήμας διαφωνεῖν· πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τινὸς
 ἐφίεσθαι καὶ τὸ ἐνδεὲς ἐπιζητοῦσαι παραλείπουσι τὴν γνῶ-
 σιν αὐτοῦ. ^b Καίτοι βοήθημα τηλικούτον ^c ἅπαντας τοὺς
¹⁶ τεχνίτας ἀγνοεῖν καὶ μὴδ' ἐπιζητεῖν οὐκ εὔλογον. Ἀπορον
 δὲ καὶ τί ὠφελήσεται ὑφάντης ἢ τέκτων πρὸς τὴν αὐτοῦ
 τέχνην εἰδὼς ^d αὐτὸ τὰγαθόν, ἢ πῶς ἰατρικώτερος ^e ἢ στρα-
 τηγικώτερος ἔσται ὁ τὴν ιδέαν αὐτὴν τεθεαμένος. Φαίνεται
 μὲν γὰρ οὐδὲ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπισκοπεῖν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ
 τὴν ^f ἀνθρώπου, μᾶλλον δ' ἴσως τὴν τοῦδε· καθ' ἕκαστον γὰρ
 ἰατρεύει. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.
⁵ Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, τί ποτ'
 (7) ἂν εἴη. Φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν ^g ἄλλῃ πράξει καὶ τέχνῃ·
^h ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρικῇ καὶ στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς
 ὁμοίως. Τί οὖν ⁱ ἐκάστης τὰγαθόν; Ἡ οὖν χάριν τὰ λοιπὰ
 πράττεται; Τοῦτο δ' ἐν ἰατρικῇ ^k μὲν ὑγίεια, ἐν στρατη-
 γικῇ δὲ νίκη, ἐν οἰκοδομικῇ δ' οἰκία, ἐν ἄλλῳ δ' ἄλλο, ἐν
 ἀπάσῃ δὲ πράξει καὶ προαιρέσει ^l τὸ ^m τέλος· τούτου γὰρ
 ἕνεκα τὰ λοιπὰ ⁿ πράττουσι ^o πάντες. Ὡστ' εἴ τι τῶν πρα-

^q ἐν ἄλλῳ δὴ M^b. ^r τὰ K^b. ^s περὶ M^b. ^t καὶ om. K^b.M^b. ^v τὸ] καὶ K^b.M^b. ^w κοινὸν M^b. ^x αὐτό τι K^b.M^b. ^y οἰσόμεθα H^a.O^b. ^z ἐπιτευξόμεθα H^a.O^b. ^a τινὰ ἔχει K^b.M^b. ^b καὶ τὸ M^b. ^c τοὺς τεχνίτας ἅπαντας K^b.M^b. ^d τὸ αὐτοαγαθόν M^b, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγαθόν K^b. ^e ἢ στρατηγικώτερος om. M^b. ^f τῶν ἀνθρώπων M^b. ^g ἄλλῃ] ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ L^b. ^h ἄλλῃ H^a.O^b. ⁱ ἐκάστη O^b. ^k μὲν om. O^b. ^l τὸ om. H^a.O^b. ^m τέλειον M^b. ⁿ πρᾶσσουσιν K^b. ^o ἅπαντες M^b.

κτῶν ἀπάντων ἐστὶ τέλος, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, εἰ δὲ πλείω, ταῦτα. Μεταβαίνων δὴ ὁ λόγος εἰς ^p ταῦτον ² ἀφίκεται. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον διασαφῆσαι πειρατέον. Ἐπεὶ ³ δὲ πλείω φαίνεται τὰ τέλη, τούτων δ' αἰρούμεθά τινα δι' ^q ἕτερα, οἷον πλοῦτον ἀνθρώπους καὶ ὅλως τὰ ὄργανα, δῆλον ὡς οὐκ ἔστι πάντα τέλεια· τὸ δ' ἄριστον τέλειόν τι φαίνεται. Ὡστ' εἰ μὲν ἐστὶν ἓν τι μόνον τέλειον, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζητούμενον, εἰ δὲ πλείω, τὸ ^r τελειότατον τούτων. Τελειότε- ⁴ ρον δὲ λέγομεν τὸ καθ' ^s αὐτὸ διωκτὸν τοῦ δι' ἕτερον καὶ τὸ μηδέποτε δι' ἄλλο αἰρετὸν τῶν ^t καὶ καθ' αὐτὰ καὶ ^v διὰ τοῦθ' αἰρετῶν, καὶ ἀπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὐτὸ αἰρετὸν ἀεὶ καὶ μηδέποτε δι' ἄλλο. Τοιοῦτον ^w δ' ἡ εὐδαιμονία ^x μάλιστ' ⁵ εἶναι δοκεῖ· ταύτην γὰρ αἰρούμεθα ἀεὶ δι' αὐτὴν καὶ οὐδέποτε δι' ἄλλο, τιμὴν δὲ καὶ ἡδονὴν καὶ νοῦν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰρούμεθα μὲν ^y καὶ δι' ^z αὐτά (μηθενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος ἐλοίμεθ' ἂν ἕκαστον αὐτῶν), αἰρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας χάριν, διὰ τούτων ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμονήσειν. ^a Τὴν δ' εὐδαιμονίαν οὐδεὶς αἰρεῖται τούτων χάριν, οὐδ' ὅλως δι' ἄλλο. Φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρκείας τὸ αὐτὸ συμβαίνειν. Τὸ ⁶ γὰρ τέλειον ἀγαθὸν αὐταρκες εἶναι δοκεῖ. Τὸ ^b δ' αὐταρκες λέγομεν οὐκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ γονεῦσι καὶ τέκνοις καὶ ^c γυναικὶ καὶ ὅλως τοῖς φίλοις καὶ πολίταις, ἐπειδὴ φύσει ^d πολιτικὸς ἄνθρωπος. Τούτων δὲ ⁷ ληπτέος ὅρος τις· ἐπεκτείνοντι γὰρ ἐπὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀπογόνους καὶ ^e τῶν φίλων τοὺς φίλους εἰς ἄπειρον πρόεισιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ^f εἰσαυθὺς ἐπισκεπτέον, τὸ δ' αὐταρκες ^g τί-
θεμεν ὃ μονούμενον ^h αἰρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηθενὸς ⁱ ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἰόμεθα εἶναι. Ἐτι δὲ ⁸

^p ταῦτον] τοῦτο M^b. ^q ἕτερον K^b.M^b. ^r τελειότερον M^b. ^s αὐτὸ H^a.O^b. ^t καὶ post τῶν om. O^b. ^v διὰ τοῦθ' δι' αὐτὰ K^b. ^w δ'] δὴ K^b. ^x εἶναι μάλιστα M^b. ^y καὶ om. H^a. ^z αὐτὴν M^b. ^a τὴν εὐδαιμονίαν δ' H^a.K^b. ^b δ'] γὰρ O^b. ^c γυναιξὶ K^b.M^b. ^d πολιτικὸν H^a.O^b, πολιτικὸς ὁ M^b. ^e τοὺς φίλους τῶν φίλων L^b. ^f εἰσαυθὺς M^b. ^g τιθέμενον pr. K^b. ^h αἰρετὸν] ἄρκιον καὶ αἰρετὸν H^a.I^b, αἰρετὸν καὶ ἄρκιον M^b. ⁱ ἐνδεᾶ H^a.

πάντων αἰρετωτάτην μὴ συναριθμουμένην, ^k συναριθμουμένην
 δὲ δῆλον ὡς ¹ αἰρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν
 ὑπεροχὴ γὰρ ^m ἀγαθῶν γίνεται τὸ προστιθέμενον, ⁿ ἀγαθῶν
 δὲ τὸ μείζον αἰρετώτερον αἰεί. Τέλειον δὴ τι ^o φαίνεται καὶ
 αὐταρκες ^p ἢ εὐδαιμονία, ^q τῶν πρακτῶν οὕσα τέλος.

6 Ἄλλ' ἴσως τὴν ^r μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἄριστον λέγειν ὁμο-
 9 λογούμενόν τι φαίνεται, ^s ποθεῖται ^t δ' ἐναργέστερον τί ἐστίν
 10 ^v ἔτι λεχθῆναι. Τάχα ^w δὴ γένοιτ' ἂν τοῦτ', εἰ ληφθείη τὸ
 ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς περ γὰρ ἀνλητῇ καὶ ἀγαλματο-
 ποιῷ καὶ παντὶ τεχνίτῃ, καὶ ὅλως ὧν ἐστὶν ἔργον ^x τι καὶ
 πράξις, ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὰγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ, οὕτω
 11 δόξειεν ἂν καὶ ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἔστι ^y τι ἔργον αὐτοῦ. Πό-
 τερον οὖν τέκτονος μὲν καὶ σκυτέως ἐστὶν ἔργα τινὰ καὶ
 πράξεις, ἀνθρώπου δ' οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἀργὸν πέφυκεν; Ἡ
 καθάπερ ὀφθαλμοῦ καὶ ^z χειρὸς καὶ ποδὸς καὶ ὅλως ἐκάστου
 τῶν μορίων φαίνεται τι ἔργον, οὕτω ^a καὶ ἀνθρώπου παρὰ
 πάντα ^b ταῦτα θείη τις ἂν ἔργον τι; Τί οὖν δὴ τοῦτ' ἂν εἴη
 12 ποτέ; Τὸ μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυ-
 τοῖς, ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. Ἀφοριστέον ἄρα τὴν θρεπτικὴν
^c καὶ αὐξητικὴν ζωήν. Ἐπομένη ^d δὲ αἰσθητικὴ τις ἂν εἴη,
 φαίνεται δὲ καὶ ^e αὕτη κοινὴ καὶ ^f ἵππῳ καὶ βοῖ καὶ παντὶ
 13 ζώῳ. Λείπεται ^g δὴ πρακτικὴ τις τοῦ λόγον ἔχοντος. Τού-
 του δὲ τὸ μὲν ὡς ἐπιπειθὲς λόγῳ, τὸ δ' ὡς ἔχον καὶ διανοού-
 μενον. Διττῶς δὲ καὶ ταύτης λεγομένης τὴν κατ' ἐνέργειαν
 14 θετέον. ^h κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγεσθαι. Εἰ δ' ἐστὶν
 ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον ἢ μὴ ἄνευ λό-
 γου, τὸ δ' αὐτό φαμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει τοῦδε ⁱ καὶ τοῦδε

^k alterum συναριθμουμένην om. L^b. ¹ αἰρετωτέραν μετὰ τοῦ ἐλα-
 χίστου] ἐλαχιστοτέραν H^a. ^m ἀγαθοῦ O^b, τῶν ἀγαθῶν M^b. ⁿ ἀγα-
 θὸν M^b. ^o καὶ αὐταρκες φαίνεται O^b. ^p ἢ om. L^b. ^q τῶν] πάντων
 τῶν M^b. ^r μὲν om. L^b. ^s ποθεῖ K^b. ^t δ'] δὲ καὶ M^b. ^v ἔτι
 om. O^b. ^w δὲ M^b. ^x τι καὶ] τι ἢ M^b. ^y ἔργον τι L^b. O^b. ^z ποδὸς
 καὶ χειρὸς K^b. ^a καὶ τοῦ ἀνθρώπου O^b. ^b ταῦτα ante πάντα M^b. O^b,
 om. L^b. ^c καὶ τὴν αὐξητικὴν K^b. ^d δέ] γὰρ M^b. ^e αὕτη K^b.
^f βοῖ καὶ ἵππῳ L^b. ^g δὲ K^b. M^b. ^h κυριώτερα L^b. ⁱ καὶ τοῦδε] καὶ
 τοῦδε τοῦ M^b.

σπουδαίου, ὥσπερ κιθαριστοῦ καὶ σπουδαίου κιθαριστοῦ, καὶ ἀπλῶς δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων, προστιθεμένης τῆς ^k κατ' ἀρετὴν ὑπεροχῆς πρὸς τὸ ἔργον· κιθαριστοῦ μὲν ^l γὰρ ^m τὸ κιθαρίζειν, σπουδαίου δὲ τὸ εὖ· εἰ δ' οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν ἔργον ζώην ⁿ τινα, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν ^o καὶ ^p πράξεις μετὰ λόγου, σπουδαίου δ' ἀνδρὸς εὖ ταῦτα καὶ καλῶς, ἕκα-
στον δ' εὖ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ^q ἀποτελεῖται· εἰ δ' οὕτω, τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετὴν, εἰ δὲ πλείους ^r αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην. Ἔτι ^s δ' ἐν βίῳ τελείω. Μία γὰρ χελιδὼν ἕαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ ¹⁶ μία ἡμέρα· οὕτω ^t δὲ οὐδὲ ^v μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα ^w οὐδ' ὀλίγος χρόνος. Περιγεγράφθω μὲν οὖν τὰ ἀγαθὸν ¹⁷ ταύτη· δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι ^x πρῶτον, εἴθ' ὕστερον ^y ἀναγράψαι. Δόξειε δ' ἂν παντὸς εἶναι ^z προαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος τῶν τοιούτων εὐρετὴς ἢ συνεργὸς ἀγαθὸς εἶναι. Ὅθεν καὶ τῶν τεχνῶν γεγόνασιν ^a αἱ ἐπιδόσεις· παντὸς γὰρ προσθεῖναι τὸ ἐλλείπον. Μемνήσθαι δὲ καὶ τῶν προειρημένων χρή, ¹⁸ καὶ τὴν ἀκρίβειαν μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἐν ἐκάστοις κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον ^b οἰκείον τῇ μεθόδῳ. Καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης ¹⁹ διαφερόντως ἐπιζητοῦσι τὴν ὀρθήν· ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον χρησίμη πρὸς τὸ ἔργον, ὁ δὲ τί ἐστίν ἢ ^c ποῖόν ^d τι· θεατὴς γὰρ τὰ ληθοῦς. Τὸν αὐτὸν ^e δὴ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιητέον, ὅπως μὴ τὰ πάρεργα τῶν ἔργων πλείω ^f γίγνηται. Οὐκ ἀπαιτητέον δ' ^g οὐδὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ' ²⁰ ἰκανὸν ἐν τισι τὸ ὅτι δειχθῆναι καλῶς, οἶον καὶ περὶ τὰς ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι πρῶτον καὶ ἀρχή. Τῶν ^h ἀρχῶν δ' αἱ μὲν ²¹

^k κατὰ τὴν ἀρετὴν K^b. ^l γὰρ om. L^b. ^m τὸ om. K^b. ⁿ τινα] τινα κατ' ἀρετὴν M^b. ^o καὶ—ἐνέργεια om. pr. K^b. ^p πράξιν M^b. Ob.
^q ἐπιτελεῖται M^b. ^r αἱ om. M^b. ^s δ'] δὲ καὶ Ob. ^t δὴ Ob, δὲ καὶ H^a. ^v εὐδαίμονα καὶ μακάριον L^b. ^w οὐτ' Ob. ^x πρότερον M^b.
^y ἀναγράφειν H^a. M^b. Ob. ^z προσαγαγεῖν H^a. ^a αἱ add. K^b. ^b οἰκεία M^b. ^c ὁποῖόν L^b. ^d τι om. K^b. ^e δὲ M^b. ^f γένηται M^b.
^g οὐδὲ om. Ob. ^h δ' ἀρχῶν M^b.

ἐπαγωγῇ θεωροῦνται, αἱ δ' αἰσθήσει, αἱ δ' ἐθισμῷ τινί, ⁱ καὶ ἄλλαι δ' ἄλλως. Μετιέναι δὲ πειρατέον ^k ἐκάστας ἢ πεφύκασιν, καὶ σπουδαστέον ὅπως ^l ὁρισθῶσι καλῶς· μεγάλην γὰρ ἔχουσι ῥοπὴν πρὸς τὰ ἐπόμενα. Δοκεῖ ^m γὰρ ⁿ πλείον ^o ἢ ἡμῖν ^p παντὸς εἶναι ἡ ἀρχή, καὶ πολλὰ ^q συμφανῇ ^r γίνεσθαι δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.

- 8 Σκεπτέον ^s δὴ περὶ αὐτῆς οὐ μόνον ^t ἐκ τοῦ συμπεράσμα-
 (8) τος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λεγομένων περὶ αὐτῆς· τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα συνάδει τὰ ὑπάρχοντα, τῷ ² δὲ ψευδεῖ ταχὺ διαφωνεῖ τὰ ληθές. Νευνημένων ^v δὴ τῶν ἀγαθῶν τριχῇ, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων τῶν δὲ περὶ ψυχὴν καὶ ^w σῶμα, τὰ περὶ ^x ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν καὶ μάλιστα ἀγαθὰ. Τὰς δὲ πράξεις ^y καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν. ^z Ὡστε καλῶς ἂν λέγοιτο κατὰ γε ταύτην τὴν δόξαν ^z παλαιὰν οὖσαν καὶ ὁμολογουμένην ³ ὑπὸ τῶν ^b φιλοσοφούντων. Ὅρθως δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς λέγονται καὶ ἐνέργειαι τὸ τέλος· οὕτω γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν ⁴ ἀγαθῶν γίνεται, καὶ οὐ τῶν ἐκτός. Συνάδει δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ ⁹ ⁵ εὐζωΐα τις ^c εἴρηται καὶ εὐπραξία. Φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐπι-
 ζητούμενα ^d περὶ τὴν εὐδαιμονίαν ^e ἅπανθ' ὑπάρχειν τῷ ⁶ ⁶ χθέντι. Τοῖς μὲν γὰρ ἀρετῇ, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶναι δοκεῖ, τοῖς δὲ ταῦτα ἢ τούτων τι μεθ' ἡδονῆς ἢ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἕτεροι δὲ ^f καὶ τὴν ἐκτὸς εὐετηρίαν ^g συμ-
⁷ ⁷ παραλαμβάνουσιν. Τούτων δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ λέγουσιν, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἄνδρες· οὐδετέρους ^h δὲ

ⁱ καὶ om. Mb. ^k ἐκάστης Kb. ^l διορισθῶσι Kb. ^m γὰρ] οὖν Ha.Lb.Mb.Ob. ⁿ πλείων Lb. ^o ἢ] ἢ τὸ Ha, τὸ ἢ τὸ Mb. ^p τοῦ παντὸς εἶναι Ha.Mb, εἶναι τοῦ παντὸς Ob, τοῦ παντὸς Lb. ^q ἐμφανῇ Mb. ^r δι' αὐτῆς γίνεσθαι Lb. ^s δὲ Kb, δὴ καὶ Ha.Lb. ^t ἐκ τοῦ] ἐκάστου Kb. ^v δὴ] δὲ Mb. ^w σώματα περὶ Kb, σώματα τὰ περὶ Lb. ^x ψυχὴν τὰ κυριώτατα Kb. ^y καὶ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας περὶ Ha.Kb. ^z οὖσαν παλαιὰν Ha. ^a ὑπὸ—καὶ om. Kb. ^b φιλοσόφων Ob. ^c εἴρηται] ἐστὶ Lb. ^d περὶ] τὰ περὶ Kb. ^e πάντα Ha. ^f καὶ om. Ob. ^g συμπεριλαμβάνουσιν Mb.Ob. ^h δὴ Kb.

ἰτούτων εὐλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις, ἀλλ' ^k ἔν γε τι ^l ἢ καὶ τὰ πλείστα ^m κατορθοῦν. Τοῖς μὲν οὖν ⁿ λέγουσι ^o τὴν 8 ἀρετὴν ἢ ἀρετὴν τινα ^p συνφθός ^q ἐστὶν ὁ λόγος· ταύτης γὰρ ἐστὶν ἢ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. Διαφέρει δὲ ἴσως οὐ μικρὸν ἐν ^r κτήσει ἢ χρήσει τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν καὶ ἐν ἔξει ἢ ἐν ἐνέργειᾳ. Τὴν μὲν γὰρ ἔξιν ἐνδέχεται μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖν ὑπάρχουσιν, οἷον τῷ καθεύδοντι ἢ ^s καὶ ἄλλως πῶς ἐξηργηκότι, τὴν δ' ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε· πράξει γὰρ ἐξ ἀνάγκης, καὶ εὖ πράξει. ^v Ὡσπερ δ' ¹ Ὀλυμπίασιν οὐχ οἱ κάλλιστοι καὶ ἰσχυρότατοι στεφανοῦνται ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι (τούτων γὰρ ^t τινες νικῶσιν), οὕτω καὶ τῶν ἐν ^v τῷ βίῳ καλῶν κα-γαθῶν οἱ πράττοντες ^w ὀρθῶς ^x ἐπὶ βολοὶ γίνονται. ^y Ἔστι ¹⁰ δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὐτὸν ἡδύς. Τὸ μὲν γὰρ ἡδεσθαι τῶν ψυχικῶν, ἐκάστῳ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς ὃ λέγεται φιλοτι-οῦτος, ^z οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίππῳ, θέαμα δὲ τῷ ^a φιλο-θεώρῳ· ^b τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια τῷ φιλοδικαίῳ καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φιλαρέτῳ. Τοῖς μὲν οὖν πολ- ¹¹ λοῖς τὰ ἡδέα ^c μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαῦτ' εἶναι, τοῖς δὲ φιλοκάλοις ἐστὶν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα. Τοιαῦτα ^d δ' αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις, ὥστε καὶ τούτοις εἰσὶν ἡδεῖαι ^e καὶ καθ' αὐτάς. Οὐδὲν ^f δὲ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν ὥσ- ¹² περ περιάπτου τινός, ἀλλ' ἔχει ^g τὴν ἡδονὴν ἐν ^h ἑαυτῷ. Πρὸς τοῖς εἰρημένοις γὰρ οὐδ' ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ μὴ χαίρων ταῖς κα-λαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον ⁱ οὐδεὶς ¹³ ἂν εἴποι τὸν μὴ χαί-ροντα τῷ δικαιοπραγεῖν, οὔτ' ἐλευθέριον τὸν μὴ χαίροντα ταῖς ἐλευθερίοις πράξεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ^k Εἰ ¹³

ⁱ εὐλογον τούτων Mb. ^k ἐν γε] ἐπὶ Ha.Mb.Ob. ^l ἢ add. Lb. in Kb. post τι deletæ litteræ duæ, καὶ omīssa. ^m ἐπορθοῦν Ob. ⁿ λέ-γουσι] λέγουσι τὴν εὐδαιμονίαν Mb. ^o τὴν] τὴν πᾶσαν Ha.Lb.Ob, πᾶσαν τὴν Mb. ^p σύνφθός Kb, σύμφωνός Lb. ^q ἐστὶν om. Ha. ^r χρήσει ἢ κτήσει Mb. ^s καὶ om. Mb. ^t τινες καὶ νικῶσιν Mb. ^v τῷ om. Lb. ^w ὀρθῶς] καλῶς Ob. ^x ἐπὶ βολοὶ Kb. ^y ἔστι margo Kb. ^z οἷος Mb. ^a φιλοθεωρῷ Kb, φιλοθεάμονι Lb.Ob. ^b τὸν—φιλοδικαίῳ om. Kb. ^c μάχεται πρὸς ἄλληλα διὰ Lb. ^d δ' αἰ αἱ Kb.Mb. ^e καὶ post ἡδεῖαι om. Mb. ^f δὲ Lb, δὲ δὴ Mb. ^g τὴν] τινα Ob. ^h αὐτῷ Mb. ⁱ οὐδεὶς ἂν] οὔθ' εἰς ἂν Kb, τις Lb. ^k εἰ δ' om. Mb.

δ' οὕτω, καθ' ¹ αὐτὰς ἂν εἶεν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδεῖαι.
 Ἄλλὰ ^m μὴν καὶ ἀγαθαί γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων
 ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει
 14 δ' ὡς εἵπομεν. Ἄριστον ἄρα καὶ κάλλιστον καὶ ἡδιστον ἢ
 εὐδαιμονία, καὶ οὐ διώρισται ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπί-
 γραμμα·

κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστων ⁿ δ' ὑγιαίνειν·

ἡδιστον ^o δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

Ἄπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργείαις· ταύ-
 τας δέ, ἢ μίαν ^p τούτων ^q τὴν ἀρίστην, ^r φαμέν εἶναι τὴν εὐδαι-
 15 μονίαν. Φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσδεο-
 μένη, καθάπερ εἵπομεν· ἀδύνατον γὰρ ἢ οὐ ράδιον τὰ καλὰ
 πράττειν ἀχορήγητον ὄντα. Πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται,
 καθάπερ δι' ὀργάνων, ^s διὰ φίλων καὶ πλούτου καὶ πολιτικῆς
 16 δυνάμεως· ἐνίων δὲ ^t τητῶμενοι ρυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον
 εὐγενείας, εὐτεκνίας, κάλλους· ^v οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικὸς ὁ
 τὴν ιδέαν παναίσχης ἢ δυσγενῆς ἢ μονώτης καὶ ἄτεκνος, ἔτι
 δ' ἴσως ἡττον, εἴ τῳ πάγκακοι παῖδες εἶεν ἢ ^w φίλοι, ^x ἢ ἀγα-
 17 θοὶ ὄντες τεθνᾶσιν. Καθάπερ οὖν εἵπομεν, ἔοικε προσδεῖ-
 σθαι καὶ τῆς τοιαύτης εὐημερίας· ^y ὅθεν εἰς ^z ταὐτὸ τάττουσιν
 ἔνιοι τὴν εὐτυχίαν τῇ εὐδαιμονίᾳ, ^a ἕτεροι δὲ τὴν ἀρετὴν.
 10^v Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι μαθητὸν ἢ ἐθιστὸν ^b ἢ ἄλ-
 (9) λως πῶς ἀσκητόν, ἢ κατὰ τινα θείαν μοῖραν ἢ καὶ διὰ τύχην
 2 παραγίνεται. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλο τι ^c ἐστὶ θεῶν ^d δώρημα
 ἀνθρώποις, εὐλογον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεόσδοτον εἶναι, καὶ

¹ εαυτὰς H^a. ^m μὴν γε ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ M^b, μὴν ἀγαθαὶ τε καὶ καλαὶ K^b, μὴν καλαὶ γε καὶ ἀγαθαὶ L^b. ⁿ δ'] δὲ τὸ L^b, om. M^b. ^o δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν K^b. et margo Parisiensis Regii 2023; δὲ πέφυχ' οὐ τις ἔραται (vel ἐρᾷται) τυχεῖν H^a.M^b.N^b. et Parisiensis Regii 1471, 1855, 1856, 2024; δ' οὐ τις ἐρᾷ τυχεῖν L^b.O^b. et 1852, 2023, 2114; δὲ οὐ τις ἐρᾷται τυχεῖν codex Oxoniensis collegii corporis Christi; δὲ τυχεῖν οὐ τις ἕκαστος ἐρᾷ 2113 et margo 2114. ^p τούτων post ἀρίστην H^a. ^q τὴν om. H^a.L^b.O^b. ^r εἶναί φαμεν H^a.M^b. ^s διὰ] καὶ διὰ H^a.K^b.M^b, τῶν L^b. ^t ἡττώμενοι corr. K^b. ^v οὐ πάνυ] οὐδαμῶς K^b. ^w φίλοι om. H^a. ^x ἢ add. L^b.M^b.O^b. ^y ὅθεν καὶ εἰς H^a. ^z ταυτὸν M^b. ^a ἕτεροι] ἔνιοι H^a.L^b.M^b.O^b. ^b ἢ καὶ ἄλλως H^a.K^b.M^b. ^c θεῶν ἐστὶ H^a.M^b.O^b. ^d δώρημα τοῖς ἀνθρώποις L^b.

μάλιστα τῶν ἀνθρωπίνων ^e ὅσῳ βέλτιστον. Ἄλλα τοῦτο ³
 μὲν ἴσως ἄλλης ἂν εἴη σκέψεως οἰκειότερον, φαίνεται δὲ ^f καὶ
 εἰ μὴ θεόπεμπτός ἐστιν ^g ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καὶ τινα μάθησιν ἢ
 ἄσκησιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων εἶναι· τὸ γὰρ τῆς ἀρε-
 τῆς ἄθλον καὶ τέλος ἄριστον ^h εἶναι φαίνεται καὶ θεῖόν τι
 καὶ μακάριον. Εἴη δ' ἂν καὶ πολύκοινον· δυνατόν γὰρ ὑπάρξαι ⁴
 πᾶσι τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διὰ τινος μαθήσεως
 καὶ ἐπιμελείας. Εἰ δ' ἐστὶν οὕτω ⁱ βέλτιον ^k ἢ διὰ τύχην εὐ- ⁵
 δαιμονεῖν, εὐλογον ἔχειν οὕτως, εἴπερ τὰ κατὰ φύσιν, ὡς ^l οἰόν
 τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέφυκεν. Ὁμοίως δὲ καὶ ^m τὰ κατὰ ⁶
 τέχνην καὶ πᾶσαν αἰτίαν, καὶ ⁿ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην.
 Τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ λίαν πλημ-
 μελὲς ἂν εἴη. Συμφανὲς δ' ^o ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ λόγου τὸ ζῆ- ⁷
 τούμενον· εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ποιά τις.
 Τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ
 συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς. Ὁμολογούμενα ⁸
 δὲ ταῦτ' ἂν εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ· τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς τέ-
 λος ἄριστον ἐτίθεμεν, ῥαῦτη δὲ πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖται
 τοῦ ποιούς τινος καὶ ἀγαθοῦς τοὺς πολίτας ποιῆσαι καὶ πρα-
 κτικούς τῶν καλῶν. Εἰκότως οὖν οὔτε βούν οὔτε ἵππον οὔτε ⁹
^q ἄλλο τῶν ζώων οὐδὲν εὐδαιμον λέγομεν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν
 οἰόν τε ^r κοινωνῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας. Διὰ ταύτην δὲ ^s τὴν ¹⁰
 αἰτίαν οὐδὲ παῖς εὐδαίμων ἐστίν· οὐπω γὰρ ^t πρακτικὸς τῶν
 τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα
 μακαρίζονται. Δεῖ γάρ, ὥσπερ εἶπομεν, καὶ ἀρετῆς τε-
 λείας καὶ βίου τελείου. Πολλὰ γὰρ μεταβολαὶ γίνονται ¹¹
 καὶ παντοῖαι τύχαι κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐνδέχεται ^w τὸν μά-
 λιστ' ^x εὐθηνοῦντα μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ ^y γή-

^e ὅσον M^b. ^f καὶ εἰ] εἰ καὶ L^b, καὶ O^b. ^g ἀλλ' εἰ δι' H^a. ^h εἶναι
 post φαίνεται M^b, om. L^b.O^b. ⁱ βέλτιστον L^b. ^k ἢ τὸ διὰ K^b.M^b.
^l οἰόν τε] οἰονται K^b. ^m τὰ] τὸ O^b, om. H^a. ⁿ μάλιστα τὸ κατὰ O^b.
^o ἔτι K^b, ἂν εἴη L^b. ^p αὐτὴ K^b. ^q ἄλλο τι τῶν H^a.M^b.O^b. ^r κοι-
 νωνῆσαι τῆς τοιαύτης M^b. ^s τὴν αἰτίαν post ἐστίν O^b. ^t τῶν τοιούτων
 πρακτικὸς M^b. ^v περ om. M^b. ^w τὸν μάλιστ'] τὰ μὲν μάλιστ' M^b.
^x εὐθηνοῦντα H^a, εὐσθενοῦντα K^b. ^y γήρους L^b.

ρως, καθάπερ ἐν τοῖς ^z ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμου ^a μυθεύεται
 τὸν δὲ τοιαύταις χρησάμενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως
 11 οὐδείς εὐδαιμονίζει. Πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον οὐδένα ἀνθρώ-
 (10) πων εὐδαιμονιστέον ἕως ἂν ζῇ, κατὰ Σόλωνα δὲ χρεῶν τέλος
 2 ὁρᾶν; Εἰ δὲ δὴ καὶ θετέον οὕτως, ἀρά γε ^b καὶ ἔστιν εὐδαι-
 μων τότε ἐπειδὴν ἀποθάνῃ; ^c Ἡ τοῦτό γε παντελῶς ἄτοπον,
 ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν ἐνέργειάν ^c τινα τὴν εὐδαι-
 3 μονίαν; Εἰ δὲ μὴ λέγομεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαίμονα, ^d μηδὲ
 Σόλων τοῦτο βούλεται, ἀλλ' ὅτι τηνικαῦτα ἂν τις ἀσφαλῶς
 μακαρίσειεν ἄνθρωπον ὡς ἐκτὸς ἤδη τῶν κακῶν ὄντα καὶ ^e τῶν
 δυστυχημάτων, ἔχει μὲν καὶ τοῦτ' ἀμφισβήτησίν τινα· δοκεῖ
 γὰρ εἶναι ^f τι τῷ τεθνεῶτι καὶ ^g κακὸν καὶ ἀγαθόν, εἴπερ καὶ
 τῷ ζῶντι μὴ αἰσθανομένῳ δέ, οἶον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι καὶ τέκνων
 4 καὶ ὅλως ἀπογόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. Ἀπορίαν
^h δὲ καὶ ταῦτα παρέχει· ⁱ τῷ γὰρ μακαρίως βεβιωκότι μέχρι
 γήρως καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον ἐνδέχεται πολλὰς με-
 ταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν
^k ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τυχεῖν βίου τοῦ κατ' ἀξίαν, τοὺς δ' ἐξ
 ἐναντίας. Δῆλον ^l δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς
 5 γονεῖς παντοδαπῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. Ἀτοπον δὴ ^m γί-
 νοιτ' ἂν, εἰ ⁿ συμμεταβάλλοι καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ^o γίνοιτο ὅτε
 μὲν εὐδαίμων πάλιν δ' ἄθλιος. Ἀτοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν μηδ'
 ἐπὶ τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν.
 6 Ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν
 7 θεωρηθεῖη καὶ τὸ νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐκείνου. Εἰ δὴ ^p τὸ
 τέλος ὁρᾶν δεῖ καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον οὐχ ὡς ὄντα μα-
 κάριον ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς οὐκ ἄτοπον, εἰ ^q ὅτ' ἐστὶν
 εὐδαίμων, μὴ ^r ἀληθεύσεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ
 βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐδαιμονίζειν διὰ τὰς μεταβολὰς, καὶ

^z τρωϊκοῖς K^b.M^b.   ^a μεμυθολόγηται L^b.   ^b καὶ om. O^b.   ^c τὴν
 εὐδαιμονίαν τινά M^b.   ^d μηδὲ γὰρ σόλων M^b.   ^e τῶν post καὶ om.
 H^a.L^b.O^b.   ^f τι om. K^b.   ^g κακὸν] κακόν τι H^a.   ^h δὲ] γὰρ M^b.
ⁱ τῷ μὲν γὰρ M^b.   ^k ἀγαθοὺς] τῶν ἀγαθῶν τε O^b.   ^l δ' om. K^b.   ^m γέ-
 νοιτ' M^b.   ⁿ συμμεταβάλοι H^a.K^b.O^b.   ^o γένοιτο H^a.   ^p τὸ post δὴ
 add. K^b.   ^q ὅτ'] ὅτι L^b.   ^r ἀληθεύεται M^b.

διὰ τὸ μόνιμόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι καὶ μηδαμῶς
 εὐμετάβολον, τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι περὶ τοὺς
 αὐτοὺς; Δῆλον γὰρ ὡς εἰ συνακολουθοίημεν ταῖς τύχαις, τὸν 8
 αὐτὸν εὐδαίμονα καὶ ^sπάλιν ἄθλιον ἐροῦμεν πολλάκις, χαμαι-
 λέοντά τινα τὸν εὐδαίμονα ἀποφαίνοντες καὶ σαθρῶς ἰδρυ-
 μένον. ^aἩ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακολουθεῖν οὐδαμῶς ὀρθόν· 9
 οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ προσδεῖται τούτων ὁ
 ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ ^tεἴπαμεν, κύριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ'
 ἀρετὴν ἐνεργεῖαι τῆς εὐδαιμονίας, αἱ δ' ἐναντίαι τοῦ ἐναντίου.
 Μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ νῦν διαπορηθέν. Περὶ οὐδὲν 10
 γὰρ οὕτως ^vὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων ^wἔργων ^xβεβαιότης ὡς
 περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετὴν· μονιμώτεραι γὰρ ^yκαὶ
 τῶν ἐπιστημῶν αὗται δοκοῦσιν εἶναι. Τούτων δ' αὐτῶν αἱ
^zτιμιώταται ^aμονιμώταται διὰ τὸ μάλιστα καὶ συνεχέστατα
 καταζῆν ἐν ^bαὐταῖς τοὺς μακαρίους· τοῦτο γὰρ ἔοικεν ^cαἰτίῳ
 τοῦ μὴ γίγνεσθαι περὶ ^dαὐτὰ λήθην. Ὑπάρξει ^eδὴ τὸ ζη- 11
 τούμενον τῷ εὐδαίμονι, καὶ ἔσται διὰ βίου τοιοῦτος· αἰ γὰρ
 ἢ μάλιστα πάντων πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ
 τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς ὃ γ'
 ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Πολλῶν 12
^fδὲ γινομένων κατὰ τύχην καὶ διαφερόντων ^gμεγέθει καὶ ^hμι-
 κρότητι, τὰ μὲν ⁱμικρὰ τῶν εὐτυχημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἀντικειμένων, δῆλον ὡς οὐ ποιεῖ ῥοπήν τῆς ζωῆς, τὰ δὲ ^kμε-
 γάλα καὶ πολλὰ γιγνόμενα μὲν εὖ μακαριώτερον τὸν βίον
 ποιήσει (καὶ γὰρ ^lαὐτὰ συνεπικοσμεῖν πέφυκεν, καὶ ἡ χρῆσις
 αὐτῶν καλὴ καὶ ^mσπουδαία γίγνεται), ἀνάπαλιν ⁿδὲ συμβαί-
 νοντα θλίβει καὶ λυμαίνεται ^oτὸ μακάριον· λύπας τε γὰρ
 ἐπιφέρει καὶ ἐμποδίζει πολλαῖς ἐνεργείαις. Ὅμως δὲ καὶ

^s πάλιν om. Mb. ^t εἴπομεν Ha.Lb.Mb.Ob. ^v ὑπάρχει post ἔργων Kb.
^w ἔργων om. Ha. ^x βεβαιότης Kb. ^y αὗται καὶ τῶν ἐπιστημῶν Mb.
^z τιμιώτεραι Mb. ^a μονιμώτεραι Kb.Lb.Mb. ^b ταύταις Kb. ^c αἰτίον Lb.
^d αὐτὰς Mb. ^e δὲ Mb. ^f δὴ Lb. ^g καὶ μεγέθει καὶ Mb. ^h σμικρότητι
 Lb.Mb.Ob. ⁱ σμικρὰ Lb. ^k πολλὰ καὶ μεγάλα Ha. ^l αὐτὰ τὰ μεγάλα
 συνεπικοσμεῖν Mb. ^m σπουδαία] βεβαία Kb. ⁿ δὲ] δὲ πάλιν Mb.
^o τὸν pr. Lb.

ἐν τούτοις διαλάμπει τὸ καλόν, ἐπειδὴν φέρη τις εὐκόλως
πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, μὴ δι' ἀναλγησίαν, ἀλλὰ γεν-
13 νάδας ὧν καὶ μεγαλόψυχος. Εἰ δ' εἰσὶν ῥαὶ ἐνέργειαι κύριαι
τῆς ζωῆς, καθάπερ εἶπομεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων
ἄθλιος· οὐδέποτε γὰρ πράξει τὰ μισητὰ ^qκαὶ φαῦλα. Τὸν
γὰρ ὡς ^rἀληθῶς ^sἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς
τύχας εὐσχημόνως φέρειν καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ τὰ
κάλλιστα πράττειν, καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν τῷ πα-
ρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα καὶ σκυτοτόμον
ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν
14 αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Εἰ δ'
οὕτως, ἄθλιος μὲν οὐδέποτε ^tγένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὴν
μακάριός γε, ἂν Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ. Οὐδὲ δὴ ποι-
κίλος ^vγε καὶ εὐμετάβολος· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας
κινηθήσεται ῥαδίως, ^wοὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων,
ἀλλ' ^xὑπὸ μεγάλων καὶ πολλῶν, ἔκ ^yτε τῶν τοιούτων ^zοὐκ
ἂν γένοιτο πάλιν εὐδαίμων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἀλλ' εἴπερ, ἐν
πολλῷ ^aτινὶ καὶ ^bτελείῳ, μεγάλων καὶ καλῶν ἐν αὐτῷ γενό-
15 μενος ἐπήβολος. Τί οὖν κωλύει λέγειν εὐδαίμονα τὸν κατ'
ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἱκανῶς
κεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα χρόνον ἀλλὰ τέλειον βίον;
^cἩ προσθετέον καὶ βιωσόμενον οὕτω καὶ ^dτελευτήσοντα
κατὰ λόγον, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀφανὲς ^eἡμῖν, τὴν εὐδαιμονίαν
16 δὲ τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν ^fπάντῃ πάντως. Εἰ δ' οὕτω,
^gμακαρίους ἐροῦμεν τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ
λεχθέντα, μακαρίους δ' ἀνθρώπους. Καὶ περὶ μὲν τούτων
(ΙΙ) ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω, τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν
φίλων ἀπάντων τὸ ^hμὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι λίαν ἄφι-

ῥ αἰ om. K^b.   q καὶ τὰ φαῦλα K^b.M^b.   r ἀληθῶς] ἀληθῶς εὐδαί-
μονα M^b.   s ἀγαθὸν καὶ εὐφρονα L^b, καὶ ἔμφρονα ἀγαθὸν H^a.M^b.N^b.
^t ἂν γένοιτο M^b.   v γε] τε K^b, om. L^b.Ob.   w οὔθ' H^a.K^b.L^b.Ob.
^x ὑπὸ τῶν μεγάλων M^b.   y τε om. L^b, post τοιούτων posit Ob.   z οὐκ]
δ' οὐκ L^b.   a τινὶ] τινὶ καὶ μεγάλῳ L^b.   b τελείῳ] ὀλίγῳ K^b.   c ἢ om.
K^b.   d τελευτήσαντα L^b.   e ἡμῖν ἐστίν, τὴν K^b.   f πάντῃ καὶ πάντως Ob.
^g μακαρίους μὲν ἐροῦμεν Ob.   h μὲν om. L^b.Ob.

λον φαίνεται καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον· πολλῶν δὲ καὶ παν-²
τοίας ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν
μᾶλλον συνικνουμένων τῶν δ' ἡττον, καθ' ἑκάστον μὲν διαι-
ρεῖν μακρὸν καὶ ἀπέραντον φαίνεται, καθόλου δὲ λεχθὲν καὶ
τύπῳ τάχ' ἂν ἱκανῶς ἔχοι. Εἰ δὲ, καθάπερ καὶ τῶν περὶ³
αὐτὸν ἀτυχημάτων τὰ μὲν ἔχει τι βρίθος καὶ ῥοπήν πρὸς
τὸν βίον τὰ δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν, οὕτω καὶ τὰ περὶ τοὺς
φίλους ὁμοίως ἅπαντας, διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἑκάστον⁴
περὶ ζῶντας ἢ τελευτήσαντας συμβαίνειν ¹πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ
παράνομα καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἢ πράτ-
τεσθαι, συλλογιστέον ^mδὲ καὶ ⁿταύτην τὴν διαφοράν, ^oμᾶλ-⁵
λον δ' ἴσως τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τοὺς κεκμηκότας εἴ τινος
ἀγαθοῦ κοινωνοῦσιν ἢ τῶν ἀντικειμένων· ἔοικε ^p γὰρ ἐκ τού-
των εἰ καὶ δικνεῖται πρὸς αὐτοὺς ὅτιοῦν, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε
τοῦναντίον, ^qἀφανρόν ^rτι καὶ μικρὸν ἢ ἀπλῶς ἢ ἐκείνοις
εἶναι, εἰ δὲ μή, τοσοῦτόν ^sγε καὶ τοιοῦτον ὥστε μὴ ποιεῖν
εὐδαίμονας τοὺς μὴ ὄντας μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι τὸ
μακάριον. Συμβάλλεσθαι μὲν οὖν τι φαίνονται τοῖς κεκμη-⁶
κόσιν αἱ εὐπραξίαι ^tτων φίλων, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ δυσπραξίαι,
τοιαῦτα δὲ καὶ τηλικαῦτα ὥστε ^vμήτε τοὺς εὐδαίμονας μὴ
εὐδαίμονας ποιεῖν μήτ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

Διωρισμένων δὲ τούτων ἐπισκεψώμεθα περὶ τῆς εὐδαιμο- ¹²
νίας ^wπότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστὶν ἢ μᾶλλον τῶν τιμίων·
δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων οὐκ ἔστιν. Φαίνεται ^xδὲ πᾶν²
τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποιόν τι εἶναι καὶ πρὸς τί πως ἔχειν ἐπαι-
νεῖσθαι· τὸν γὰρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρείον καὶ ὅλως τὸν
^yἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ ^zτὰς πράξεις καὶ τὰ
ἔργα, καὶ τὸν ^aἰσχυρὸν καὶ τὸν δρομικὸν καὶ τῶν ἄλλων
ἑκάστον τῷ ποιόν τινα πεφυκέναι καὶ ἔχειν πως πρὸς ἀγα-

ⁱ ἡσσαν K^b. ^k ἑκαστα L^b.M^b. ^l πολλῶ M^b. ^m δὲ H^a. ⁿ ταύτη
H^a.K^b.L^b.O^b. ^o μᾶλλον] ἀλλὰ O^b. ^p γὰρ] οὖν L^b. ^q φλαυρόν K^b.
^r τε M^b. ^s γε om. M^b. ^t τῶν—δυσπραξίαι om. H^a.K^b. ^v μήτε]
μὴ L^b, om. H^a. ^w πότερον L^b, πότερον οὖν M^b. ^x δὲ] δὲ L^b.O^b.
^y ἀγαθόν τε καὶ K^b. ^z τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις H^a.L^b.M^b.O^b. ^a ἰσχυ-
ρὸν δὲ καὶ K^b.

3 θόν^b τι καὶ σπουδαῖον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν^c περὶ
 τοὺς θεοὺς ἐπαίνων· γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀνα-
 φερόμενοι, τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τοὺς ἐπαίνους
 4 δι' ἀναφορᾶς, ὥσπερ^d εἶπαμεν. Εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν
 τοιούτων, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν^e ἔπαινος, ἀλλὰ
 μείζον τι καὶ^f βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τοὺς^g τε γὰρ
 θεοὺς μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 θειοτάτους μακαρίζομεν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς
^h γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερⁱ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὥς
 5 θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. Δοκεῖ^k δὲ καὶ Εὐδοξος
 καλῶς συνηγορήσαι περὶ τῶν^l ἀριστείων τῇ ἡδονῇ· τὸ γὰρ
 μὴ ἐπαινέισθαι τῶν ἀγαθῶν οὐσαν μηνύειν ᾤετο ὅτι^m κρείτ-
 τόν ἐστι τῶν ἐπαινετῶν, τοιοῦτον δ' εἶναι τὸν θεὸν καὶ τὰγα-
 6 θόν· πρὸς ταῦτα γὰρⁿ καὶ^o τᾶλλα ἀναφέρεσθαι. Ὁ μὲν
 γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς· πρακτικοὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύ-
 της· τὰ δ' ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ^p τῶν σωματικῶν
 7 καὶ τῶν ψυχικῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως^q οἰκειότερον ἐξα-
 κριβοῦν τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις, ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ
 τῶν εἰρημένων ὅτι ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμίων^r καὶ τελείων.
 8 Ὡς οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὸ εἶναι^s ἀρχή· ταύτης γὰρ
 χάριν τὰ λοιπὰ^t πάντα πάντες πράττομεν, τὴν ἀρχὴν δὲ
 καὶ τὸ αἴτιον τῶν ἀγαθῶν τίμιόν τι καὶ θεῖον τίθεμεν.
 13^v Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά^w τις κατ'
 ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς^x ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως
 2 ἂν βέλτιον καὶ περὶ^z τῆς εὐδαιμονίας θεωρήσαιμεν. Δοκεῖ δὲ
 καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικὸς περὶ ταύτην μάλιστα πεπο-
 νῆσθαι· βούλεται γὰρ^a τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς ποιεῖν καὶ τῶν

^b τι om. Mb.   ^c περὶ τοὺς] πρὸς Mb.   ^d εἶπομεν Ha.Lb.Mb.Ob.
^e ὁ ἔπαινος Ha, ἔπαινος τῶν τοιούτων Kb.   ^f βέλτιστον Lb.   ^g τε
 om. Mb.   ^h γὰρ] δὲ Ha.   ⁱ τὸ om. pr. Kb.   ^k δὲ] γὰρ Ob.   ^l ἀρί-
 στων Ha.   ^m κρείττων Ha.Kb.Mb.   ⁿ καὶ om. Lb.   ^o τᾶλλα om. Mb.
^p τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικωτέρων Lb, τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν
 Ha.   ^q οἰκειότερα Mb.   ^r καὶ τῶν τελείων Ob.   ^s ἀρχὴν Mb.Ob.
^t πάντα post πάντες Ha.Ob, post πράττομεν Mb.   ^v εἰ Lb.Ob.   ^w τις
 om. Mb.   ^x σκεπτέον Lb, ἐπισκεπτέον ἂν εἴη Kb.   ^y βέλτιον ἂν Mb.
^z τὴν εὐδαιμονίαν Ha.Ob.   ^a ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας Kb.

νόμων ὑπηκόους. Παράδειγμα δὲ τούτων ἔχομεν τοὺς Κρη- 3
τῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινες ἕτεροι τοιοῦ-
τοι γεγέννηται. Εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ^b ἡ σκέψις αὕτη, 4
δῆλον ὅτι ^c γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαί-
ρεσιν. Περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δῆλον ὅτι 5
καὶ γὰρ τὰ γαθὸν ἀνθρώπινον ^d ἐζητοῦμεν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν
ἀνθρωπίνην. ^e Ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην οὐ τὴν τοῦ 6
σώματος ^f ἀλλὰ ^g τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν δὲ
ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν. Εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον 7
ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέναι πῶς τὰ περὶ ^h ψυχῆς, ὥσπερ
καὶ τὸν ὀφθαλμοὺς ⁱ θεραπεύοντα καὶ πᾶν σῶμα, καὶ μάλ-
λον ὅσῳ τιμιωτέρα καὶ ^k βελτίων ἡ πολιτικὴ τῆς ἰατρικῆς.
^l Τῶν δ' ἰατρῶν οἱ χαρίεντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ
τὴν τοῦ σώματος ^m γνῶσιν. Θεωρητέον ⁿ δὲ καὶ τῷ πολι- 8
τικῷ περὶ ψυχῆς, θεωρητέον δὲ τούτων χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον
ικανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα· τὸ γὰρ ἐπὶ ^o πλείον ^p ἐξακρι-
βοῦν ἐργωδέστερον ἴσως ἐστὶ τῶν προκειμένων. Λέγεται 9
^q δὲ περὶ αὐτῆς ^r καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως
εἶνα, καὶ χρηστέον αὐτοῖς. Οἶον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι,
τὸ δὲ λόγον ἔχον. Ταῦτα δὲ πότερον διώριστα καθάπερ 10
τὰ τοῦ σώματος ^s μόρια καὶ πᾶν τὸ μεριστόν, ἢ τῷ λόγῳ
δύο ^t ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα καθάπερ ἐν τῇ περιφερείᾳ
τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν.
Τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ μὲν ἔοικε ^v κοινῷ καὶ φυτικῷ, λέγω δὲ τὸ 11
αἷτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ ^w αὐξεσθαι· τὴν τοιαύτην γὰρ δύ-
ναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασιν τοῖς τρεφομένοις θεῖη τις ἂν καὶ
ἐν τοῖς ἐμβρύοις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην καὶ ἐν τοῖς τελείοις·
εὐλογώτερον γὰρ ἢ ἄλλην τινά. ^x Ταύτης μὲν οὖν κοινὴ τις 12

^b αὕτη ἡ σκέψις L^b.O^b. ^c γίνοιτ' K^b. ^d καὶ ζητοῦμεν M^b. ^e ἀν-
θρωπίνην δὲ λέγομεν ἀρετὴν M^b. ^f ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ K^b. ^g τὴν om. H^a.
^h ψυχῆς K^b.O^b. ⁱ θεραπεύοντα K^b, θεραπεύσαντα L^b. ^k βέλτιον L^b.
^l τῶν δ' ἰατρῶν] καὶ τῶν ἰατρῶν M^b, καὶ τῶν ἰατρῶν δ' H^a.L^b.O^b. ^m γνῶ-
σιν] θεραπείαν O^b. ⁿ δὲ L^b.M^b.O^b. ^o πλείστον L^b. ^p ἐξακριβοῦν
ante ἐπὶ K^b. ^q δὲ καὶ περὶ K^b. ^r καὶ om. M^b. ^s μόνα H^a. ^t ἐστὶν
om. O^b. ^v φυτικῷ καὶ κοινῷ M^b. ^w αὐξάνεσθαι H^a. ^x ταύτη
H^a.M^b.

ἀρετὴ καὶ οὐκ ὕ ἀνθρωπίνῃ φαίνεται· δοκεῖ ^z γὰρ ἐν τοῖς
 ὕπνοις ἐνεργεῖν μάλιστα τὸ μόνον τοῦτο καὶ ἡ δύναμις αὕτη,
 ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλοι καθ' ὕπνον, ὅθεν
 φασὶν οὐδὲν διαφέρειν ^a τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας
¹³ τῶν ἀθλίων. Συμβαίνει δὲ τοῦτο εἰκότως· ἀργία γάρ ἐστίν
 ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς ἢ λέγεται σπουδαία καὶ φαύλη, πλὴν εἴ
^b πῃ κατὰ ^c μικρὸν δικνοῦνται τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτῃ
 βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν τυχόν-
¹⁴ των. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλις, καὶ τὸ θρεπτικὸν ἑατέον,
¹⁵ ἐπειδὴ τῆς ^d ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς ^e ἅμοιρον πέφυκεν. Ὅμοιος
^f δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις ^g τῆς ψυχῆς ἄλογος ^h εἶναι, μετέ-
 χουσα ⁱ μέντοι πῃ λόγου. Τοῦ γὰρ ^k ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρα-
 τοῦς τὸν λόγον καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινοῦμεν·
 ὀρθῶς γὰρ καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ· φαίνεται δ' ἐν
 αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκός, ὃ μάχεταί ^l τε
 καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. Ἀτεχνῶς γὰρ καθάπερ τὰ παρα-
 λελυμένα τοῦ σώματος μόρια εἰς τὰ δεξιὰ προαιρουμένων κι-
 νῆσαι τοῦναντίον εἰς τὰ ἀριστερὰ ^m παραφέρεται, καὶ ἐπὶ
 τῆς ψυχῆς οὕτως· ἐπὶ τὰναντία γὰρ αἱ ὁρμαὶ τῶν ἀκρατῶν.
¹⁶ Ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι ⁿ μὲν ὁρῶμεν τὸ ^o παραφερόμενον, ἐπὶ
 δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ ὁρῶμεν. Ἴσως δ' οὐδὲν ἡττον καὶ ἐν τῇ
 ψυχῇ νομιστέον εἶναί τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντιούμενον τού-
¹⁷ τῳ καὶ ἀντιβαῖνον. Πῶς δ' ἕτερον, οὐδὲν διαφέρει. Λόγου
 δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται μετέχειν, ὥσπερ εἶπομεν· πειθαρχεῖ
 γοῦν τῷ λόγῳ ^p τὸ τοῦ ἐγκρατοῦς. Ἔτι δ' ἴσως εὐηκοώτε-
 ρόν ἐστι τὸ τοῦ σώφρονος καὶ ^q ἀνδρείου. Πάντα γὰρ ὁμο-
¹⁸ φωνεῖ τῷ λόγῳ. Φαίνεται ^r δὲ καὶ τὸ ἄλογον διττόν. Τὸ
 μὲν γὰρ ^s φυτικὸν οὐδαμῶς κοινωνεῖ λόγου, τὸ δ' ἐπιθυμη-

ὕ ἀνθρωπική H^a.L^b.M^b.O^b.   ^z γὰρ καὶ ἐν M^b.   ^a τοὺς εὐδαίμονας
 τὸ ἥμισυ τοῦ βίου L^b.   ^b πῃ] μὴ M^b.   ^c μικρὸν καὶ δικνοῦνται K^b.
^d ἀνθρωπίνης M^b.   ^e ἀλλότριον K^b.   ^f δὲ H^a.M^b.O^b.   ^g τῆς om.
 L^b.O^b.   ^h εἶναι καὶ μετέχουσα M^b.   ⁱ μὲν πῃ L^b.M^b.O^b, πῇ μὲν H^a.
^k ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς H^a.K^b.M^b.   ^l τε om. L^b.O^b.   ^m περιφέρεται
 M^b, προφέρεται K^b.   ⁿ μὲν om. K^b.   ^o περιφερόμενον O^b.   ^p τὸ
 prius om. K^b.   ^q τάνδρείου M^b.   ^r δὲ M^b.   ^s φυτικὸν L^b, θυμικὸν
 pr. K^b.

τικὸν καὶ ὅλως ὀρεκτικὸν μετέχει πως, ἥ κατήκοόν ἐστιν αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων φαμέν ἔχειν λόγον, καὶ οὐχ ὥσπερ ^t τῶν μαθηματικῶν. Ὅτι δὲ πείθεται πως ^v ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μηνύει καὶ ἡ νουθέτησις καὶ ^w πᾶσα ἐπιτίμησις ^x τε καὶ παράκλησις. Εἰ ^y δὲ χρή καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν ^z ἔσται ¹⁹ καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ ^a μὲν κυρίως καὶ ^b ἐν αὐτῷ, τὸ δ' ὥσπερ τοῦ πατρὸς ἀκουστικόν ^c τι. Διορίζεται δὲ ^d καὶ ἡ ἀρετὴ ²⁰ κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν διανοητικὰς τὰς δὲ ἠθικάς, σοφίαν μὲν ^e καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν διανοητικάς, ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην ἠθικάς. Λέγοντες γὰρ περὶ τοῦ ἥθους οὐ λέγομεν ὅτι σοφὸς ^f ἢ συνετὸς ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ σώφρων, ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἕξιν· τῶν ἕξεων δὲ τὰς ἐπαινετὰς ἀρετὰς λέγομεν.

B.

Διττῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὔσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ ^g πλεῖον ^h ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν, ⁱ διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου· ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ^k ἔσχηκε μικρὸν ^l παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ^m ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ ² δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ⁿ ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις ^o αὐτὸν ἐθίζη τις ἄνω ρίπτων, οὐδὲ ^p τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως ^q πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθείη. Οὕτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ ³ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ

^t τὰ μαθηματικά M^b. ^v ὑπὸ τοῦ λόγου M^b. ^w πᾶσα ἡ ἐπιτίμησις K^b. ^x τε om. M^b. ^y χρή δὲ M^b. ^z ἔσται] ἄρα L^b. O^b, ἔσται ἄρα M^b. ^a μὲν γὰρ κυρίως M^b. ^b ἐν om. H^a, qui éautō. ^c τι om. K^b. ^d καὶ om. M^b. ^e καὶ σύνεσιν post καὶ φρόνησιν ponit O^b, om. M^b. ^f ἢ] καὶ K^b. ^g πλεῖστον M^b. O^b. ^h ἐκ τῆς διδασκαλίας L^b, ἐν διδασκαλίαις M^b. ⁱ διόπερ καὶ ἐμπειρίας M^b. ^k ἔσχε M^b. ^l παρεκκλίνον K^b. N^b. ^m ἥθους N^b. ⁿ ὁ om. M^b. ^o αὐτὸν om. K^b. M^b. ^p τὸ om. L^b. ^q πεφυκ.] φύσει πεφυκότων M^b.

4 ἔθους. ¹Ἐτι ὅσα μὲν φύσει ^τ ἡμῖν ^ς παραγίνεται, τὰς δυνάμεις
^ττούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ^ν ἀπο-
 δίδομεν. ^ωὍπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ
 πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκούσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν,
 ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν.
 Τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ
 καὶ ἐπὶ ^ω τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν,
 ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι
 γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί. Οὕτω ^κ δὲ καὶ τὰ
 μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα
 5 σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινό-
 μενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθί-
 ζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομο-
 θέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ ^ν αὐτὸ ποιοῦσιν, ἀμαρτάνου-
 σιν· καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης.
 6 ¹Ἐτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ^κ καὶ γίνεται πᾶσα
 ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως ^α δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθα-
 ρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ ^β οἱ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί.
 Ἀνάλογον δὲ καὶ ^ε οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν
 γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ
 7 κακῶς κακοί. ^δ Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ
 διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί. Οὕτω
^ε δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες ^ε γὰρ τὰ ἐν ^{στ} τοῖς
 συναλλάγμασι τοῖς ^η πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ^ι γινόμεθα οἱ μὲν
 δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ
^κ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ^λ ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δει-
 λοί. Ὅμοίως δὲ καὶ ^μ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ ^ν τὰ
 περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ

^τ ἡμῶν Mb. ^ς περιγίνεται Lb.Mb. ^τ τούτων] τὰς τούτων Ob.
^ν ἀποδιδόαμεν Ob. ^ω τῶν τεχνῶν τῶν ἄλλων Lb.Ob. ^κ δὴ Lb, om. Mb.
^ν αὐτὰ Kb. ^κ καὶ ante γίνεται om. Kb. ^α δὴ Lb. ^β οἱ ante κακοὶ
 om. Kb. ^ε οἱ ante οἰκοδόμοι om. Kb.Lb.Mb.Ob. ^δ εἰ—ἢ κακοί
 om. Mb. ^ε δὲ Mb. ^ε γὰρ om. Mb. ^{στ} τοῖς συναλλάγμασι om. pr. Kb.
^η περὶ Mb. ^ι γινόμενα Kb, γινόμεθα post ἄδικοι Lb.Ob. ^κ ἐθιζόμενοι
 ἢ φοβεῖσθαι Mb. ^λ ἢ om. Kb. ^μ τὰ om. Lb.Mb. ^ν τὰ om. Mb.

δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ ^ο μὲν ἐκ τοῦ ρούτωσὶ ^q ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὐτωςί. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν ^γ οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως ^ς εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πᾶμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

¹ Ἐπεὶ οὖν ἡ παροῦσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἔνεκά ἐστιν ² ὥσπερ αἱ ἄλλαι (^t οὐ γὰρ ἴν' εἰδῶμεν ^v τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ σκεπτόμεθα, ἀλλ' ἴν' ἀγαθοὶ ^w γινώμεθα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν ἦν ὄφελος αὐτῆς), ἀναγκαῖόν ^x ἐστὶ σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς πράξεις, πῶς πρακτέον αὐτάς· αὗται γὰρ εἰσι κύριαι καὶ τοῦ ποιάς ^y γενέσθαι τὰς ἕξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. Τὸ μὲν οὖν ² κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πρᾶττειν κοινὸν ^z καὶ ^a ὑποκείσθω, ^b ῥηθήσεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἐστιν ^c ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ¹ Ἐκεῖνο δὲ ^d προδιο- ³ μολογείσθω, ὅτι πᾶς ὁ περὶ τῶν ^e πρακτῶν λόγος τύπῳ καὶ οὐκ ἀκριβῶς ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ ^f καὶ κατ' ἀρχὰς εἵπομεν ὅτι κατὰ τὴν ^ς ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητέοι· τὰ δ' ἐν ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἐστηκὸς ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ^h ὑγιεινά. Τοιούτου δ' ὄντος τοῦ καθόλου λόγου, ἔτι ⁴ μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα ⁱ λόγος οὐκ ἔχει τὰκριβές· οὔτε γὰρ ὑπὸ τέχνην οὔθ' ὑπὸ παραγγελίαν οὐδεμίαν ^k πίπτει, δεῖ δ' αὐτοὺς ἀεὶ τοὺς πρᾶττοντας τὰ ^l πρὸς τὸν καιρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἱατρικῆς ἔχει ^m καὶ τῆς κυβερνητικῆς. ¹ Ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιούτου ⁿ τοῦ παρόντος ⁵ λόγου πειρατέον βοηθεῖν. Πρῶτον οὖν τοῦτο θεωρητέον, ⁶

^ο μὲν γὰρ ἐκ M^b. ^p οὐτωςὶν M^b, οὐτωςεὶ K^b.N^b. ^q ἐν αὐτοῖς om. M^b. ^r γοῦν M^b. ^s εὐθέως K^b. ^t οὐδὲ γὰρ L^b. ^v τί ἐστιν ἀρετὴ O^b, ἡ ἀρετὴ τί K^b. ^w γινώμεθα M^b. ^x ἐστὶ] ἐπὶ L^b, ἦν K^b, ἂν εἴη M^b. ^y γίνεσθαι L^b. ^z καὶ om. M^b. ^a ὑπερκείσθω N^b. ^b εἰρήσεται M^b. ^c ὁ om. K^b.L^b.O^b. ^d προσδιομολογείσθω K^b, προμολογείσθω L^b.O^b. ^e πρακτέων K^b.L^b.M^b. ^f καὶ ante κατ' om. K^b. ^ς ὕλην καὶ οἱ L^b. ^h ὑγιεινά] ὑγιεινὰ τοῦ καθολικοῦ λόγου K^b. ⁱ λόγων K^b. ^k ὑποπίπτει M^b. ^l περὶ K^b. ^m καὶ τῆς] καὶ ἐπὶ τῆς M^b. ⁿ τοῦ om. K^b.

ὅτι τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρεσθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι) ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγείας ὁρῶμεν· τὰ τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν. Ὅμοίως ῥδὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία πλείω ^q καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν, τὰ δὲ ^γ σύμμετρα ^τ καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει καὶ σώζει. Οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ^ς ἄλλων ἀρετῶν· ὃ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπομένων δειλὸς γίνεται, ὃ τε μηδὲν ὅλως φοβούμενος ἀλλὰ πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς. Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πάσης ἡδονῆς ^τ ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλαστος, ὁ δὲ ^ν πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἀγροῖκοι, ἀναίσθητός ^ω τις· φθίρεται ^χ γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς ⁸ καὶ ^γ τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώζεται. Ἀλλ' οὐ μόνον αἱ γενέσεις καὶ ^z αἱ αὐξήσεις καὶ ^a αἱ φθοραὶ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ καὶ ^b αἱ ἐνέργειαι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν φανερωτέρων οὕτως ἔχει, οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχύος· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ πολλὴν τροφήν λαμβάνειν ^c καὶ πολλοὺς πόνους ὑπομένειν, ⁹ καὶ ^d μάλιστα δύναται ταῦτα ποιεῖν ὁ ἰσχυρός. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἐκ τε γὰρ τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γινόμενοι μάλιστα δυνάμεθα ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας· ἐθιζόμενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φοβερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ γινόμεθα ἀνδρεῖοι, καὶ γινόμενοι μάλιστα δυνησόμεθα ὑπο-
 (3) μένειν τὰ φοβερά. Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώ-

^ο ὥσπερ καὶ ἐπὶ M^b. ^p δὴ O^b. ^q γινόμενα καὶ ἐλάττω M^b. ^τ καὶ ante ποιεῖ om. M^b. ^ς ἄλλων om. K^b. ^t ἀπολαύων] ἐχόμενος M^b. ^v πᾶσαν K^b. ^w τις om. L^b.O^b. ^x γὰρ] δὲ K^b. ^γ τῆς post καὶ om. M^b. ^z αἱ ante αὐξήσεις om. K^b.L^b.N^b.O^b. ^a αἱ ante φθοραὶ om. L^b.N^b.O^b. ^b αἱ om. K^b. ^c καὶ τοῦ πολλοὺς M^b. ^d μάλιστα ἂ δύναται αὐτὰ K^b.

φρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρείος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ^e ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετή· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθὺς ² ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν. Ἔτι δ' ^f εἰ ἀρεταί ³ εἰσι περὶ ^g πράξεις καὶ πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ πράξει ἔπεται ἡδονὴ καὶ λύπη, ^h καὶ διὰ τοῦτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας. Μηνύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινόμε- ⁴ ναι διὰ τούτων· ἰατρεῖαι γάρ τινές εἰσιν, αἱ δὲ ἰατρεῖαι διὰ τῶν ἐναντίων πεφύκασιν γίνεσθαι. Ἔτι, ὡς καὶ ⁱ πρό- ⁵ τερον εἵπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἕξις, ὑφ' οἷων πέφυκε γίνεσθαι χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύσιν ἔχει· δι' ^k ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας ¹ φαῦλαι γίνονται, τῷ διώκειν ταύτας καὶ φεύγειν, ἢ ἂς μὴ δεῖ ^m ἢ ὅτε οὐ δεῖ ⁿ ἢ ὡς οὐ δεῖ ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ τοιαῦτα. Διὸ καὶ ὀρίζονται τὰς ἀρετὰς ἀπαθείας τινὰς καὶ ἡρεμίας· οὐκ εὖ δέ, ὅτι ἀπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ ὅτε, ^o καὶ ὅσα ἄλλα προστίθεται. Ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ ⁶ εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τῶν βελτίστων πρακτικῇ, ἡ δὲ κακία τούναντίον. Γένοιτο δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἐκ τού- ⁷ των φανερόν ^p ἔτι περὶ τῶν αὐτῶν. Τριῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς τὰς αἰρέσεις καὶ τριῶν ^q τῶν εἰς τὰς φυγὰς, καλοῦ συμφέροντος ἡδέος, καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ ^r βλαβεροῦ λυπηροῦ, περὶ ^s πάντα μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς ^t κατορθωτικός ἐστὶν ὁ δὲ κακὸς ^v ἀμαρτητικός, μάλιστα ^w δὲ περὶ τὴν ἡδονήν· κοινή ^x τε γὰρ αὕτη τοῖς ζώοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν

^e ἡ ἠθικὴ ἐστὶν M^b. ^f εἰ] αἱ K^b. ^g πάθη καὶ πράξεις L^b.M^b.O^b.
^h καὶ διὰ] καὶ διὰ N^b, διὰ M^b. ⁱ πρώην K^b. ^k ἡδονῆς δὲ καὶ λύπης M^b.
¹ φαῦλοι L^b.M^b. ^m ἢ ὅτε μὴ δεῖ M^b, om. K^b. ⁿ ἢ ὡς οὐ δεῖ om. O^b.
^o καὶ ante ὅσα om. N^b. ^p ὅτι K^b. ^q τῶν] ὄντων τῶν M^b.N^b, ὄντων L^b.O^b. ^r βλαβεροῦ] ἀσυμφόρου L^b.M^b.N^b.O^b. ^s ταῦτα μὲν πάντα K^b.L^b.M^b.O^b. ^t κατορθωτής M^b. ^v ἀμαρτητικός ἐστι μάλιστα O^b. ^w δὲ om. K^b. ^x τε om. L^b.O^b.

αἵρεσιν παρακολουθεῖ· καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον
 8 ἡδὺ φαίνεται. ὙἜτι δ' ἐκ νηπίου πᾶσιν ἡμῖν ὕσυντέθραπται·
 2 διὸ χαλεπὸν ἀποτρίψασθαι τοῦτο τὸ πάθος ἐγκεχρωσμέ-
 νον τῷ βίῳ. Κανονίζομεν δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον
 9 οἱ δ' ἡττον, ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Διὰ τοῦτ' ^α οὖν ἀναγκαῖον εἶναι
 περὶ ταῦτα τὴν πᾶσαν πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς
 10 πράξεις εὖ ἢ κακῶς χαίρειν ^β καὶ λυπεῖσθαι. ὙἜτι ^γ δὲ χαλε-
 πώτερον ἡδονῇ μάχεσθαι ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλει-
 τος, περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον αἰεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ
 ἀρετῇ· καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ. Ὡστε καὶ διὰ
 τοῦτο ^δ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα ἡ πραγματεία καὶ τῇ
^ε ἀρετῇ καὶ τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τούτοις χρώμενος
 11 ἀγαθὸς ^ε ἔσται, ὁ δὲ κακῶς κακός. ὙΟτι μὲν οὖν ἐστὶν ^ς ἡ
 ἀρετῇ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεται, ὑπὸ
 τούτων καὶ αὔξεται καὶ φθείρεται μὴ ὡσαύτως γινομένων, καὶ
 ὅτι ἐξ ὧν ^h ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθω.

3 Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ τὰ μὲν δίκαια
 (4) πράττοντας δικαίους γίνεσθαι, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονας·
 εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ ^ι τὰ σώφρονα, ἥδη εἰσὶ
^κ δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ ^l εἰ ^m τὰ γραμματικὰ καὶ ⁿ τὰ
 2 μουσικά, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. ὙΗ οὐδ' ἐπὶ τῶν τεχνῶν
 οὕτως ἔχει; ὙΕνδέχεται γὰρ γραμματικόν τι ποιῆσαι καὶ
 ἀπὸ τύχης καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. Τότε οὖν ἔσται γραμ-
 ματικός, ἐὰν ^ο καὶ γραμματικόν ^p τι ποιήσῃ καὶ γραμματι-
 3 κῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γραμματικὴν. ὙἜτι
 οὐδ' ὁμοιόν ἐστὶν ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρετῶν· τὰ μὲν
^q γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν ^r γινόμενα τὸ εὖ ^s ἔχει ἐν αὐτοῖς,
 ἀρκεῖ ^t οὖν ^v ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ κατὰ τὰς

ὕ συντετράφθαι K^b.   z διὸ—ἀποτρίψασθαι om. N^b.   a γοῦν M^b.
 b καὶ] ἢ L^b, ἢ καὶ M^b.N^b.   c δὲ καὶ χαλεπώτερον L^b.   d περὶ τὰς
 ἡδονὰς O^b.   e ἀρετῇ] ἡθικῇ M^b. et re. L^b.   f ἔσται] ἅπας M^b.   g ἡ
 om. M^b.   h ἐγένετο M^b.   i τὰ post καὶ om. K^b.M^b.   k σώφρονες
 καὶ δίκαιοι M^b.   l οἱ M^b.N^b.   m τὰ om. M^b.   n τὰ add. K^b.
 o καὶ post ἐὰν om. M^b.N^b.   p τι post ἐὰν L^b.O^b.   q γὰρ om. N^b.
 r γινόμενα L^b.O^b.   s ἔχειν αὐτοῖς K^b.   t οὖν] τῷ K^b.   v αὐτά L^b.O^b.

ἀρετὰς γινόμενα οὐκ ^w ἐὰν αὐτὰ πως ἔχῃ, δικαίως ἢ σωφρό-
 νως πράττεται, ἀλλὰ καὶ ^x ἐὰν ὁ πράττων πως ἔχων πράττῃ,
 πρῶτον μὲν ἐὰν εἰδώς, ἔπειτ' ^y ἐὰν προαιρούμενος, ^z καὶ προαι-
 ρούμενος ^a δι' αὐτά, ^b τὸ δὲ τρίτον ^c καὶ ἐὰν βεβαίως καὶ
 ἀμετακινήτως ^d ἔχων πράττῃ. Ταῦτα δὲ πρὸς μὲν τὸ τὰς
 ἄλλας τέχνας ἔχειν οὐ συναριθμεῖται, πλὴν αὐτὸ τὸ εἰδέναι·
 πρὸς δὲ ^e τὸ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι ^f μικρὸν ἢ οὐδὲν
 ἰσχύει, τὰ δ' ἄλλα οὐ μικρὸν ἀλλὰ ^g τὸ πᾶν δύναται, ^h ἅπερ
 ἐκ τοῦ πολλάκις πράττειν τὰ δίκαια καὶ σώφρονα περιγί-
 νεται. Τὰ μὲν οὖν πράγματα δίκαια καὶ σώφρονα λέγεται, ⁴
 ὅταν ⁱ ἢ τοιαῦτα οἶα ἂν ὁ δίκαιος ^k ἢ ^l ὁ σώφρων πράξῃ·
 δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστὶν οὐχ ὁ ταῦτα πράττων, ἀλλὰ
 καὶ ^m ὁ οὕτω πράττων ὥς οἱ δίκαιοι καὶ ⁿ οἱ σώφρονες πρᾶτ-
 τουσιν. ^o Εὖ οὖν λέγεται ὅτι ἐκ τοῦ δίκαια πράττειν ὁ ⁵
 δίκαιος γίνεται καὶ ^p ἐκ τοῦ τὰ σώφρονα ὁ σώφρων· ἐκ δὲ
 τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα οὐδεὶς ἂν οὐδὲ ^q μελλήσειε γενέσθαι
 ἀγαθός. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν, ἐπὶ δὲ ⁶
 τὸν λόγον καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν καὶ οὕτως
 ἔσεσθαι σπουδαῖοι, ὁμοίον τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ
 τῶν ἰατρῶν ^r ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐθὲν τῶν
 προσταττομένων. Ὡσπερ οὖν ^s οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἔξουσιν τὸ
 σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν οὕτω φιλο-
 σοφοῦντες.

^t Μετὰ δὲ ταῦτα τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ^v σκεπτέον. Ἐπεὶ οὖν ⁴
 τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστί, πάθη δυνάμεις ἔξεις, ⁽⁵⁾
 τούτων ^w ἅν τι εἴη ^x ἡ ἀρετὴ. Λέγω ^y δὲ πάθη μὲν ἐπιθυ- ²

^w ἂν L^b.O^b. ^x ἂν L^b.M^b.O^b. ^y ἐὰν προαιρούμενος om. K^b. ^z καὶ
 προαιρούμενος om. L^b.N^b.O^b. ^a διὰ ταῦτα K^b. ^b τὸ τρίτον δὲ M^b.
^c ἐὰν καὶ K^b. ^d ἔχων καὶ πράττῃ N^b. ^e τὸ post δὲ om. K^b. ^f οὐδὲν
 ἢ μικρὸν K^b. ^g τὸ om. K^b. ^h ἅπερ καὶ ἐκ L^b.O^b. ⁱ ἢ] εἴη L^b.
^k ἢ] καὶ M^b. ^l ὁ om. L^b.M^b.O^b. ^m ὁ om. N^b. ⁿ οἱ post καὶ om.
 K^b.M^b.O^b. ^o εὖ γ' οὖν L^b. ^p ἐκ—σώφρων om. O^b. ^q μελλήσειε
 L^b.M^b.O^b. ^r μὲν ἀκούουσιν M^b. ^s οὐκ ἐκεῖνοι L^b, ἐκεῖνοι οὐκ M^b.
^t μετὰ ταῦτα δὲ τί ἐστὶν ἀρετὴ M^b, τί δ' ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἐξῆς K^b. ^v ἐπι-
 σκεπτέον M^b. ^w τι ἂν L^b.M^b.N^b.O^b. ^x ἡ om. N^b. ^y δὲ L^b.

μίαν, ὀργήν, φόβον, ^zθράσος, φθόνον, χαράν, ^aφιλίαν, μῖσος, πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ὅλως οἷς ἔπεται ἡδονή ἢ λύπη, δυνάμεις δὲ καθ' αἷς ^bπαθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' αἷς δυνατοὶ ὀργισθῆναι ἢ λυπηθῆναι ἢ ἐλεῆσαι, ἔξεις δὲ καθ' αἷς πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν ^cεὐ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνειμένως, κακῶς ἔχομεν, εἰ δὲ μέσως, εὐ.

3⁺ Ομοίως δὲ καὶ πρὸς τὰλλα. Πάθη μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν οὐθ' αἰ ἀρεταὶ ^dοὐθ' αἰ κακίαι, ὅτι ^eοὐ λεγόμεθα κατὰ ^fτὰ πάθη σπουδαῖοι ἢ φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς ^gἢ τὰς κακίας ^hλεγόμεθα, καὶ ὅτι κατὰ ⁱμὲν τὰ πάθη οὐτ' ἐπαινούμεθα οὐτε ψεγόμεθα (^kοὐ γὰρ ἐπαινείται ὁ φοβούμενος ^lοὐδὲ ὁ ὀργιζόμενος, ^mοὐδὲ ψέγεται ὁ ἀπλῶς ὀργιζόμενος ἀλλ' ὁ πῶς), κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ ⁿτὰς κακίας ἐπαινούμεθα ἢ ψεγόμεθα.

4⁺ Ἐτι ὀργιζόμεθα ^oμὲν καὶ φοβούμεθα ἀπροαιρέτως, αἱ δ' ἀρεταὶ προαιρέσεις τινὲς ἢ οὐκ ἄνευ προαιρέσεως. Πρὸς δὲ τούτοις κατὰ μὲν τὰ πάθη κινεῖσθαι λεγόμεθα, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας οὐ κινεῖσθαι ἀλλὰ διακεῖσθαι πῶς.

5⁺ Διὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ δυνάμεις εἰσὶν· οὐτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγόμεθα τῷ δύνασθαι πᾶσχειν ἀπλῶς οὐτε κακοί, οὐτ' ἐπαινούμεθα οὐτε ψεγόμεθα. ^pΚαὶ ἔτι δυνατοὶ μὲν ἐσμεν φύσει, ἀγαθοὶ δὲ ἢ κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει· εἵπομεν ^qδὲ περὶ τούτου πρότερον. Εἰ οὖν μήτε πάθη εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μήτε δυνάμεις, λείπεται ἔξεις αὐτὰς εἶναι. ^vὍτι μὲν οὖν ἐστὶ τῷ γένει ἡ ἀρετή, εἴρηται.

- (6) 5 Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ^rἔξεις, ἀλλὰ καὶ ^sποιῶν ^tτις. ⁺Ρητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετή, οὐ ἂν ^uἢ ἀρετή, αὐτότε ^vεὐ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐ ἀποδίδωσιν,

^z φθόνον θάρσος K^b.   ^a μῖσος φιλίαν L^b.O^b.   ^b ποιητικοὶ M^b.
^c ἢ εὐ ἢ M^b.   ^d οὐθ' αἰ κακίαι—c. 9. sect. 8. ἄλλο οὐδὲν] hæc Γ. c. 7. sect. 2. ante αἰσχρὸν ὄν, καὶ ponit N^b.   ^e οὐδὲ M^b.N^b.   ^f τὰ om. K^b.
^g ἢ] καὶ K^b.   ^h λεγόμεθα σπουδαῖοι καὶ φαῦλοι καὶ K^b.   ⁱ μὲν om. K^b.
^k οὐ] οὐδὲ O^b.   ^l οὐδὲ] ἢ M^b.   ^m οὐδὲ ψέγεται—ὀργιζόμενος om. L^b.
ⁿ τὰς post καὶ om. N^b.   ^o μὲν om. M^b.   ^p καὶ om. K^b.   ^q δὲ καὶ περὶ τούτων M^b.   ^r ἔξεις N^b.   ^s ποταπή K^b.   ^t τις] τις ἔξεις M^b.
^u ἢ] εἴη K^b.   ^v τὸ εὐ ἔργον αὐτοῦ ἀπ. L^b.

οἶον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον
 ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ
 ὁρῶμεν. ^w Ὁμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον
 ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεί-
 ναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, ³
 καὶ ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ^x ἂν ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄν-
 θρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ^y ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει.
 Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται, ἥδη μὲν εἰρήκαμεν, ἔτι δὲ καὶ ὧδ' ἔσται ⁴
 φανερόν, ἐὰν ^z θεωρήσωμεν ποία τίς ^a ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῆς.
 Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον
 τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
 ἢ ^b πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον μέσον τι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως.
 Λέγω δὲ τοῦ μὲν πρᾶγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ⁵
^c ἐκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ ταῦτόν παῖσιν, πρὸς
 ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει. Τοῦτο δ' οὐχ ἔν,
 οὐδὲ ταῦτόν παῖσιν, οἶον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, ⁶
^d τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἔσφω γὰρ ὑπερέ-
 χει τε καὶ ὑπερέχεται, τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμη-
 τικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ
 γὰρ εἴ τῳ δέκα ^f μναὶ φαγεῖν πολὺν ^g δύο δὲ ὀλίγον, ὃ ἀλεί-
 πτης ἕξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως ^h καὶ τοῦτο πολὺν
 τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ
 ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ
 πάλης. Οὕτω ⁱ δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν ^k μὲν καὶ ⁸
 τὴν ἐλλείψιν ^l φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖ-
 ται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πρᾶγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.
 Εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ^m ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ ⁹
 μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώ-
 θασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὕτ' ἀφελεῖν
 ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὥς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλ-

^w ὁμοίως δὲ ἢ N^b. ^x ἂν ἢ ἕξις K^b. ^y αὐτοῦ L^b.M^b. ^z θεωρήσαι-
 μεν K^b. ^a ἐστὶν om. M^b. ^b πρὸς] καθ' L^b.O^b. ^c ἐκατέρων L^b.M^b.
^d τὰ δὲ ἕξ M^b. ^e ἴσως L^b.N^b.O^b. ^f μνᾶς N^b.O^b. ^g δύο om. pr. K^b.
^h πολὺν καὶ τοῦτο M^b. ⁱ δὴ καὶ πᾶς O^b. ^k μὲν om. O^b. ^l ἐκφύγοι M^b.
^m ἀποτελεῖ L^b.O^b.

λείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης),
 "οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, °ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες
 ἐργάζονται, ἡ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμεί-
 νων ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική.
 10 Λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γὰρ ἐστὶ περὶ πάθη καὶ πράξεις,
 ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ ρ τὸ μέσον.
 9 Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ρ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀρ-
 γισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι s καὶ λυπηθῆναι ἐστὶ
 11 καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ
 καὶ ἐφ' t οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ v οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε
 12 καὶ ἄριστον, ὅπερ w ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. °Ομοίως δὲ καὶ περὶ
 τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ x τὸ μέσον.
 °Η δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερ-
 βολὴ ἀμαρτάνεται y καὶ ἡ ἔλλειψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον
 13 ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Με-
 σότης z τις a ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστική b γε οὕσα τοῦ
 14 μέσου. c' Ἐτι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν πολλαχῶς ἐστὶν (τὸ γὰρ
 κακὸν τοῦ ἀπείρου, ὡς οἱ d Πυθαγόρειοι εἵκαζον, τὸ δ' ἀγα-
 θὸν e τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθοῦν μοναχῶς· διὸ καὶ
 τὸ μὲν ῥάδιον τὸ δὲ χαλεπὸν, ῥάδιον f μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ
 σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. Καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς
 μὲν κακίας g ἡ ὑπερβολὴ καὶ h ἡ ἔλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἡ
 μεσότης·

ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, i παντοδαπῶς δὲ κακοί.

6 15 °Ἐστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὕσα
 τῇ πρὸς ἡμᾶς, k ὠρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὀρί-
 σσειεν. Μεσότης δὲ l δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς

n οἱ δ'] εἰ δ' οἱ Kb, εἰ δὲ οἱ Mb.Ob. ° πρὸς τοῦτο ὡς λέγομεν Mb.
 p τὸ om. Mb. 9 οἷον—καὶ τὸ μέσον om. Nb. r ἐπιθυμῆσαι καὶ ἀπο-
 στραφῆναι καὶ ὀργισθῆναι Mb. s ἡ λυπηθῆναι ἐστὶ μᾶλλον Mb. t οἷς]
 οἷς δεῖ Kb. v οὐ ἔνεκα] οὐνεκα Kb. w ἐστὶ] ἐπὶ Nb, ἐστὶν ἐπὶ Kb.
 x τὸ om. Mb. y καὶ ἡ] ἡ δὲ Mb. z τις om. Mb. a ἐστὶν ἄρα Lb.Ob.
 b γε om. Kb. c ἔτι] ἔτι δὲ Mb, ὅτι Ob. d πυθαγόριοι Kb. e τοῦ—
 μοναχῶς om. Nb. f μὲν γὰρ τὸ Mb. g ἡ om. Mb. h ἡ post καὶ om.
 Mb.Nb.Ob. i κακοὶ δὲ παντοδαπῶς Lb.Ob. k ὠρισμένη om. Nb.
 l δυνεῖν Kb.

δὲ κατ' ἑλλείψιν· καὶ ^m ἔτι ⁿ τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ¹⁶
 ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε ^o τοῖς πάθεσι καὶ ^p ἐν ταῖς
 πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν ^p τὸ μέσον καὶ εὐρίσκειν καὶ αἰρεῖσθαι.
 Διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον ^q τὸν τί ἦν εἶναι λέ- ¹⁷
 γοντα μεσότης ἐστὶν ἡ ἀρετή, κατὰ δὲ τὸ ἄριστον καὶ τὸ εὖ
 ἀκρότης. Οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχεται πρᾶξις οὐδὲ πᾶν πάθος ¹⁸
 τὴν μεσότητα· ^r ἔνια γὰρ εὐθὺς ὠνόμασται ^s συνειλημμένα
 μετὰ τῆς φαυλότητος, οἷον ^t ἐπιχαιρεκακία ἀναισχυντία φθό-
 νος, καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων μοιχεία κλοπὴ ἀνδροφονία· πάντα
 γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ^v ψέγεται τῷ ^w αὐτὰ φαῦλα εἶναι,
 ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῶν οὐδ' αἱ ἐλλείψεις. Οὐκ ἔστιν
 οὖν οὐδέποτε περὶ ^x αὐτὰ κατορθοῦν, ἀλλ' αἰ ἀμαρτάνειν·
 οὐδ' ἔστι τὸ εὖ ἢ μὴ εὖ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ ^y ἦν δεῖ καὶ
 ὅτε καὶ ὡς μοιχεύειν, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιεῖν ^z ὅτι οὖν τούτων
 ἀμαρτάνειν ἐστίν. ¹⁹ Ὅμοιον οὖν τὸ ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν
 καὶ δειλαίνειν καὶ ἀκολασταίνειν ^a εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερ-
 βολὴν καὶ ἑλλείψιν· ἔσται γὰρ οὕτω ^b γε ὑπερβολῆς ^c καὶ
 ἐλλείψεως μεσότης καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ ^d ἑλλείψις
 ἐλλείψεως. ²⁰ Ὡσπερ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας οὐκ ἔστιν
 ὑπερβολὴ καὶ ἑλλείψις ^e διὰ τὸ ^f τὸ μέσον εἶναί πως ^g ἄκρον,
 οὕτως ^h οὐδὲ ἐκείνων μεσότης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἑλλείψις,
 ἀλλ' ὡς ἂν πράττηται ⁱ ἀμαρτάνεται· ὅλως γὰρ οὐθ' ὑπερ-
 βολῆς καὶ ἐλλείψεως μεσότης ἐστίν, ^k οὐτε μεσότητος ὑπερ-
 βολὴ καὶ ἑλλείψις.

Δεῖ δὲ ¹ τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ ^m καὶ ⁷
 τοῖς καθ' ⁿ ἕκαστα ἐφαρμόττειν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς πρά-
 ξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου ^o κενώτεροί εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ μέρους

^m ἔστι Mb. ⁿ τὸ Lb. ^o ταῖς πράξεσι καὶ ἐν τοῖς πάθεσι Mb. ^p ἐν
 et τὸ om. Kb. ^q τὸν τὸ τί Kb. ^r ἔνια μὲν γὰρ Mb. ^s συνειληγμένα
 Nb. ^t ἐπιχαιρεκακία καὶ ἀναισχυντία Nb. ^v λέγεται Kb.Lb.Nb.Ob.
^w αὐτὰ om. Kb. ^x αὐτὰς Kb. ^y ἦν Kb.Mb.Nb. ^z ὅτι οὖν] ἐν Mb.
^a εἶναι] καὶ Ob. ^b γε om. Kb. ^c καὶ—ὑπερβολῆς om. Nb. ^d ἐλλεί-
 ψεως ἑλλείψις Mb, ἑλλείψις ἐλλείψεως ταῦτα Kb. ^e διὰ—ἑλλείψις om.
 Mb. ^f τὸ alterum om. Lb.Nb.Ob. ^g ἄκρων Mb.Nb. ^h οὐδὲ om. Mb.
ⁱ ἀμαρτάνηται Kb. ^k οὐδὲ Lb.Mb.Nb.Ob. ¹ τοῦτο μὴ] μὴ τὸ αὐτὸ Kb,
 μὴ Lb. ^m καὶ ἐν τοῖς Lb. ⁿ ἕκαστον Mb. ^o κοινότεροί Kb.Lb.Mb.Nb.

ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις, δέον δ' ἐπὶ τούτων συμφωνεῖν. Ληπτέον οὖν ταῦτα ἐκ τῆς δια-
 2 γραφῆς. Περὶ μὲν οὖν φόβους καὶ θάρρη ἀνδρεία μεσότης·
 τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβία ἀνώνυμος (πολλὰ δ'
 ἐστὶν ἀνώνυμα), ὁ δ' ἐν τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων ^q θρασύς, ὁ
^r δὲ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων τῷ δὲ ^s θαρρεῖν ἐλλείπων
 3 δειλός. Περὶ ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας ^t οὐ πάσας, ἦττον δὲ καὶ
 περὶ τὰς λύπας, μεσότης μὲν σωφροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ ἀκο-
 λασία. Ἐλλείποντες δὲ ^v περὶ τὰς ἡδονὰς οὐ πάνυ γίνονται·
 διόπερ οὐδ' ^w ὀνόματος τετυχήκασιν οὐδ' οἱ τοιοῦτοι, ^x ἔστω-
 4 σαν δὲ ἀναίσθητοι. Περὶ δὲ δόσιν χρημάτων καὶ λήψιν με-
 σότης μὲν ἐλευθεριότης, ὑπερβολὴ δὲ καὶ ἔλλειψις ἀσωτία
 καὶ ἀνελευθερία. Ἐναντίως ^y δ' ἑαυταῖς ὑπερβάλλουσι καὶ
 ἐλλείπουσιν· ὁ ^z μὲν γὰρ ἄσωτος ἐν μὲν ^a προέσει ὑπερβάλ-
 λει ἐν δὲ ^b λήψει ἐλλείπει, ὁ δ' ἀνελεύθερος ἐν ^c μὲν ^b λήψει
 5 ὑπερβάλλει ἐν δὲ προέσει ἐλλείπει. Νῦν μὲν ^d οὖν τύπῳ καὶ
 ἐπὶ ^e κεφαλαίῳ λέγομεν, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτῳ· ὕστερον δὲ
 6 ἀκριβέστερον περὶ ^f αὐτῶν διορισθήσεται. Περὶ δὲ ^g τὰ χρή-
 ματα καὶ ἄλλαι διαθέσεις εἰσὶ, μεσότης ^h μὲν μεγαλοπρέπεια
 (ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς διαφέρει ἐλευθερίου· ὁ μὲν γὰρ περὶ
 μεγάλα, ὁ δὲ περὶ μικρά), ὑπερβολὴ δὲ ἀπειροκαλία καὶ βα-
 ναυσία, ἔλλειψις δὲ μικροπρέπεια· ⁱ διαφέρουσι δ' αὗται τῶν
 περὶ τὴν ἐλευθεριότητα, ^k πῇ δὲ διαφέρουσιν, ὕστερον ῥηθή-
 7 σεται. Περὶ δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν μεγαλοψυ-
 χία, ὑπερβολὴ δὲ χαννότης τις λεγομένη, ἔλλειψις δὲ μικρο-
 8 ψυχία· ὥς ^l δ' ἐλέγομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν
 ἐλευθεριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσιν, οὕτως ^m ἔχει τις καὶ

ρ οὖν om. K^b. q θρασύς—ὑπερβάλλων om. N^b. r δ' ἐν τῷ K^b.M^b.
 s θαρρεῖσθαι M^b. t οὐ—τὰς λύπας om. N^b. v τὰς περὶ L^b. w ὀνό-
 ματος—τοιοῦτοι] οὗτοι ὀνόματος τετυχήκασιν L^b.M^b.N^b.O^b. x ἔστω δὲ
 ἀναίσθητος K^b. y δ' ἑαυτὰς N^b, δὲ αὐταῖς M^b, δὲ αὐτὰς O^b, om. K^b.
 z μὲν om. M^b. a προαιρέσει N^b. b λείψει utrobique pr. K^b. c μὲν
 προέσει ἐλλείπει ἐν δὲ λήψει ὑπερβάλλει M^b. d οὖν ἐν τύπῳ M^b. e κε-
 φαλαίου K^b.N^b. f αὐτῶν] αὐτοῦ L^b. g τὰ om. K^b. h μὲν γὰρ μεγα-
 λοπρέπεια M^b. i διαφέρουσι—ἐλευθεριότητα om. K^b. k πῇ] ὧ L^b.M^b.
 N^b.O^b. l δὲ λέγομεν N^b. m ἔχειν τινα N^b.

πρὸς ^uτὴν ὁμεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν οὖσαν μεγάλην, αὐτὴ
περὶ ^qμικρὰν ^rοὖσα· ἔστι ^sγὰρ ὥς δεῖ ὀρέγεσθαι τιμῆς καὶ
μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἡττον, λέγεται δ' ὁ μὲν ὑπερβάλλον ταῖς
ὀρέξεσι φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ δὲ μέσος
ἀνώνυμος. Ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ τοῦ φιλο-
τίμου φιλοτιμία. Ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς μέσης
χώρας. Καὶ ἡμεῖς ^tδὲ ^vἔστι ^wμὲν ὅτε τὸν μέσον ^xφιλότιμον
καλοῦμεν ἔστι δ' ^yὅτε ἀφιλότιμον, ^zκαὶ ἔστιν ὅτε ^aμὲν ἐπαι-
νοῦμεν τὸν φιλότιμον ^bἔστι δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. Διὰ ⁹
τίνα δ' αἰτίαν τοῦτο ποιούμεν, ^cἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται· νῦν
δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ^dλέγωμεν κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρό-
πον. Ἔστι ^eδὲ καὶ ^fπερὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ ^{io}
μεσότης, σχεδὸν δὲ ἀνωρύμων ὄντων αὐτῶν τὸν μέσον πρᾶον
λέγοντες τὴν μεσότητα πραότητα ^hκαλέσομεν· τῶν δ' ἄκρων
ὁ μὲν ὑπερβάλλον ὀργίλος ⁱἔστω, ἡ δὲ κακία ὀργιλότης, ὁ
δ' ἐλλείπων ^kἀόργητός ^lτις, ἡ δ' ἔλλειψις ^mἀοργησία. Εἰσὶ ⁱⁱ
δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, ἔχουσai μὲν τίνα ὁμοιότητα
πρὸς ⁿἀλλήλας, ^oδιαφέρουσai δ' ἀλλήλων· πᾶσαι μὲν γάρ
εἰσι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν, διαφέρουσι δὲ ^pὅτι
ἡ μὲν ἐστὶ περὶ τᾶληθές τὸ ἐν αὐτοῖς, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ-
τούτου δὲ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ τὸ δ' ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον.
Ῥητέον οὖν καὶ περὶ τούτων, ἵνα μᾶλλον κατίδωμεν ὅτι ^qἐν
πᾶσιν ἡ μεσότης ἐπαινετόν, ^rτὰ δ' ἄκρα οὐτ' ὀρθὰ οὐτ' ἐπαι-
νετὰ ἀλλὰ ψεκτά. ^sἜστι μὲν οὖν καὶ τούτων τὰ πλείω
ἀνώνυμα· πειρατέον δ', ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, αὐτοὺς
ὀνοματοποιεῖν σαφηνείας ^tἐνεκεν καὶ τοῦ εὐπαρακολουθήτου.

^u τὴν om. K^b. ^o μεγαλοψυχίαν αὐτὴν περὶ M^b. ^p αὕτη K^b.M^b,
αὐτὴν N^b. ^q μικρὰ K^b.L^b.N^b. ^r οὖσαν N^b. ^s γὰρ om. N^b. ^t δὲ
om. M^b. ^v ἔστι—καὶ om. K^b. ^w μὲν om. M^b.O^b. ^x φιλότιμον
καλοῦμεν] ἐπαινοῦμεν M^b. ^y ὅτε καὶ ἀφιλότιμον N^b. ^z καὶ—ἀφιλότιμον
om. L^b.M^b.O^b. ^a μὲν om. K^b. ^b ἔστι—ἀφιλότιμον om. K^b. ^c ἐν
om. L^b.O^b. ^d λέγομεν L^b.N^b. ^e δὲ om. M^b. ^f περὶ τὴν ὀργὴν K^b.
^g ὄντων om. K^b. ^h καλέσωμεν K^b. ⁱ ἐστὶν K^b. ^k ἀνόργιστός K^b.
^l τις] ἐστὶν M^b. ^m ἀνοργησία K^b. ⁿ ἀλλήλας] ἀλλήλας καὶ κοινωνίαν
L^b.N^b. ^o διαφέρουσι N^b.O^b. ^p ἡ μὲν ὅτι ἔστι K^b, ὅτι αἱ μὲν εἰσι O^b.
^q ἐν] ἐστὶ O^b. ^r τὰ δᾶκρυα οὐτ' ἐπαινετα οὐτ' ὀρθὰ K^b. ^s εἰσὶ K^b.
^t ἐνεκα K^b.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς ὁ μὲν μέσος ἀληθὲς τις καὶ ἡ μεσό-
της ἀλήθεια λεγέσθω, ἡ δὲ προσποίησης ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μείζον
ἀλαζονεία ^v καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἀλαζών, ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἔλαττον
13 εἰρωνεία καὶ εἴρων. Περὶ δὲ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ ὁ μὲν
μέσος εὐτράπελος ^w καὶ ἡ διάθεσις ^x εὐτραπελία, ἡ δ' ὑπερ-
βολὴ βωμολοχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν βωμολόχος, ὁ δ' ἐλλεί-
πων ἀγροϊκός τις καὶ ^y ἡ ἔξις ἀγροικία· περὶ δὲ τὸ λοιπὸν
^z ἡδὺ τὸ ἐν τῷ βίῳ ὁ μὲν ὡς δεῖ ἡδὺς ὢν φίλος καὶ ἡ μεσό-
της φιλία, ὁ δ' ὑπερβάλλων, ^a εἰ μὲν ^b οὐδενὸς ἕνεκα, ἄρεσκος,
^a εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτοῦ, κόλαξ, ὁ δ' ἐλλείπων καὶ ^c ἐν πᾶ-
14 σιν ἀηδὲς δύσερίς τις καὶ δύσκολος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς
^d πάθεσι καὶ ^e ἐν τοῖς ^f περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ αἰ-
δὼς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινείται δὲ καὶ ὁ αἰδήμων. Καὶ
γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος, ὁ δ' ὑπερβάλλων, ὡς ὁ
καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδούμενος· ὁ δ' ἐλλείπων ἢ ^g ὁ μὴδὲ
15 ὅλως ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. Νέμεσις δὲ μεσό-
της φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίας. Εἰσὶ δὲ περὶ ^h λύπην καὶ
ἡδονὴν ⁱ τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας γινομένας· ὁ
μὲν γὰρ νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττου-
σιν, ὁ δὲ φθονερὸς ὑπερβάλλων τοῦτον ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται,
ὁ δ' ἐπιχαιρέκακος τοσοῦτον ἐλλείπει τοῦ λυπεῖσθαι ὥστε
16 καὶ ^k χαίρειν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ ἄλλοθι καιρὸς
ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπεὶ οὐχ ἀπλῶς λέγεται, μετὰ
ταῦτα ^l διελόμενοι περὶ ἑκατέρας ἐροῦμεν πῶς μεσότητές
εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.
- 8 Τριῶν ^m δὲ διαθέσεων οὐσῶν, δύο μὲν κακιῶν, τῆς μὲν καθ'
ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, μιᾶς δ' ἀρετῆς τῆς μεσό-
τητος, πᾶσαι πᾶσαις ἀντίκεινταιί πως· αἱ μὲν γὰρ ἄκραι καὶ
τῇ μέσῃ καὶ ἀλλήλαις ⁿ ἐναντίαί εἰσίν, ἡ δὲ ^o μέσῃ ταῖς ἄκραις·

^v καὶ—ἀλαζών om. Mb. ^w καὶ ἡ] ἡ δὲ Mb. ^x εὐτραπέλεια Kb.
^y ἡ om. Ob. ^z ἡδὺ om. Mb. ^a εἰ] ὁ utrobique Lb.Ob. ^b μηδενὸς
Mb. ^c ἐν om. Mb. ^d παθήμασι Kb. ^e ἐν τοῖς om. Kb. ^f παρὰ Nb.
^g ὁ μὴδὲ] μὴδὲν Kb. ^h λύπας καὶ ἡδονὰς Lb. ⁱ τὰς] τὴν Mb. ^k χαίρει
Lb.Nb. ^l διαλεγόμενοι Mb. ^m δὴ Lb.Ob. ⁿ ἐναντίαί εἰσίν] ἀντίκεινται
ἐναντίαί Ob. ^o μεσότης Mb.

ὥσπερ γὰρ τὸ ἴσον πρὸς μὲν τὸ ἔλαττον ^p μείζον πρὸς δὲ ² τὸ μείζον ἔλαττον, οὕτως αἱ μέσαι ἕξεις πρὸς μὲν τὰς ἐλλείψεις ὑπερβάλλουσι, πρὸς δὲ τὰς ὑπερβολὰς ἐλλείπουσιν ἐν ^q τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν. Ὁ γὰρ ἀνδρείος πρὸς ^r μὲν τὸν δειλὸν θρασὺς φαίνεται, πρὸς δὲ τὸν θρασὺν δειλός· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον ἀκόλαστος, πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον ἀναίσθητος, ὁ δ' ^s ἐλευθέριος πρὸς μὲν τὸν ἀνελεύθερον ἄσωτος, πρὸς δὲ τὸν ἄσωτον ἀνελεύθερος. Διὸ καὶ ἀπωθοῦνται ^t τὸν μέσον οἱ ἄκροι ἐκάτερος ³ πρὸς ἐκάτερον, καὶ καλοῦσι ^v τὸν ἀνδρείον ὁ μὲν δειλὸς θρασὺν ὁ δὲ θρασὺς δειλόν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. Οὕτω ⁴ ^w δ' ἀντικειμένων ^x ἀλλήλοις τούτων, ^y πλείων ^z ἐναντιότης ἐστὶ τοῖς ἄκροις πρὸς ἀλλήλα ἢ πρὸς τὸ μέσον· πορρωτέρω γὰρ ταῦτα ἀφέστηκεν ἀλλήλων ^a ἢ τοῦ μέσου, ὥσπερ τὸ μέγα τοῦ μικροῦ καὶ τὸ μικρὸν τοῦ μεγάλου ^b ἢ ἄμφω τοῦ ἴσου. Ἔτι πρὸς ^c μὲν τὸ μέσον ἐνίοις ἄκροις ὁμοιότης τις φαίνεται, ⁵ ὡς τῇ θρασύτητι πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ τῇ ἄσωτίᾳ πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα· τοῖς δὲ ἄκροις πρὸς ἀλλήλα ^d πλείστη ἀνομοιότης. Τὰ δὲ πλείστον ^e ἀπέχοντα ἀλλήλων ἐναντία ὀρίζονται, ὥστε καὶ μᾶλλον ἐναντία τὰ ^f πλείον ἀπέχοντα. Πρὸς δὲ τὸ μέσον ^g ἀντίκειται ^h μᾶλλον ἐφ' ὧν μὲν ἢ ἔλλειψις ἐφ' ὧν δὲ ⁱ ἢ ὑπερβολή, οἷον ἀνδρεία μὲν οὐχ ἢ θρασύτης ὑπερβολή οὐσα, ἀλλ' ἢ δειλία ἔλλειψις οὐσα, τῇ δὲ σωφροσύνη οὐχ ἢ ἀναισθησία ἔνδεια οὐσα, ἀλλ' ἢ ἀκολασία ὑπερβολή οὐσα. Διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει, μίαν μὲν ⁷ τὴν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι καὶ ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο ἀλλὰ τὸν-αντίον ^k ἀντιτίθεμεν μᾶλλον, οἷον ἐπεὶ ὁμοιότερον εἶναι δοκεῖ

^p μείζον πρὸς] μέγα πρὸς M^b.O^b. ^q τε om. M^b. ^r μὲν om. M^b. ^s ἐλεύθερος O^b. ^t τὸ N^b. ^v τὸν] τὸν μὲν M^b. ^w δ' om. O^b. ^x τούτων ἀλλήλοις M^b. ^y πλείστη K^b.L^b.M^b.N^b.O^b. ^z ἐναντιότης τούτων ἐστὶ M^b. ^a ἢ om. M^b. ^b ἢ om. pr. M^b. ^c μὲν τὸ] τὸν K^b.M^b. ^d πλείστα N^b. ^e ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων K^b. ^f πλείστον L^b. ^g ἀντίκειται L^b.M^b. ^h ἐφ' ὧν μᾶλλον μὲν M^b.N^b, ἐφ' ὧν μὲν μᾶλλον L^b.O^b. ⁱ ἢ post δὲ om. K^b. ^k ἀντιτίθεμεν—ἀντιτίθεμεν] τίθεμεν, μᾶλλον δ' ἀντιτίθεμεν M^b.

τῇ ἀνδρείᾳ ἢ θρασύτῃ καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον δ' ἢ δειλία, ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέχοντα πλείον 8 τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. Μία μὲν οὖν αἰτία αὕτη, ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἑτέρα δὲ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ ¹μᾶλλον ^m πεφύκαμέν πως, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ ⁿ φαίνεται. Οἷον αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς, διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν μᾶλλον πρὸς ἀκολασίαν ἢ ^o πρὸς κοσμιότητα. Ταῦτ' οὖν ^pμᾶλλον ἐναντία λέγομεν, πρὸς ἃ ^p ἢ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀκολασία ὑπερβολὴ οὔσα ἐναντιωτέρα ἐστὶ ^q τῇ σωφροσύνῃ.

- 9 Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ^r ἢ ^s ἀρετὴ ἢ ἠθικὴ μεσότης, καὶ πῶς, καὶ ὅτι μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ στοχαστικὴ τοῦ μέσου εἶναι τοῦ ἐν ^t τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἱκανῶς ² εἴρηται. Διὸ ^v καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι· ἐν ἐκάστῳ γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλου τὸ μέσον ^w οὐ παντὸς ἀλλὰ τοῦ εἰδότος. Οὕτω ^x δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργισθῆναι παντὸς καὶ ῥάδιον, καὶ τὸ δοῦναι ἀργύριον ^y καὶ δαπανῆσαι· τὸ δ' ^φ καὶ ὅσον καὶ ὅτε καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὥς, ^z οὐκέτι παντὸς οὐδὲ ῥάδιον· ^a διόπερ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινετὸν καὶ ³ καλόν. Διὸ δεῖ τὸν στοχαζόμενον τοῦ μέσου πρῶτον ^b μὲν ἀποχωρεῖν τοῦ μᾶλλον ἐναντίου, καθάπερ καὶ ἡ Καλυψὼ ^c παραινεῖ

^d τούτου ^e μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε
νῆα.

Τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μὲν ἐστὶν ἀμαρτωλότερον, τὸ δ' ἥττον· ⁴ ἐπεὶ οὖν τοῦ μέσου τυχεῖν ἄκρως χαλεπόν, κατὰ τὸν δευτέρον φασι πλοῦν ^f τὰ ἐλάχιστα ληπτέον τῶν κακῶν· τοῦτο

¹ μᾶλλον om. N^b. ^m ἔχομέν K^b. ⁿ φέρεται K^b. ^o πρὸς post ἢ om. M^b. ^p μᾶλλον et mox ἢ om. M^b. ^q τῆς σωφροσύνης K^b. ^r ἢ post ἐστὶν om. L^b. ^s ἠθικὴ ἀρετὴ M^b. ^t τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν K^b, ταῖς πράξεσι καὶ τοῖς πάθεσιν L^b.Ob. ^v καὶ om. Ob. ^w οὐ] λαβεῖν οὐ Ob. ^x δὴ L^b.Ob. ^y καὶ τὸ δαπανῆσαι M^b. ^z οὐκ ἔστι M^b. ^a διόπερ] ὅπερ ἐστὶ L^b.M^b.N^b.Ob. ^b μὲν om. N^b. ^c παρῇνει L^b.M^b. N^b.Ob. ^d τοῦ τοῦ K^b, τὸ τοῦ M^b.N^b, ὡς τοῦ L^b.Ob. ^e μὲν om. K^b. ^f τὰ om. M^b.

δ' ^g ἔσται μάλιστα τοῦτον τὸν τρόπον ὃν λέγομεν. Σκοπεῖν δὲ ^h δεῖ πρὸς ^a καὶ αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν. Τοῦτο δ' ἔσται γινώριμον ἐκ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς ⁱ γινομένης περὶ ἡμᾶς. Εἰς τούναν-5
τίον ^k δ' ἑαυτοὺς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ ^l ἀπαγαγόντες τοῦ ἀμαρτάνειν εἰς τὸ μέσον ἤξομεν, ὅπερ οἱ τὰ διεστραμμένα τῶν ξύλων ὀρθοῦντες ποιοῦσιν. Ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυ-6
λακτέον τὸ ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· ^m οὐ γὰρ ἀδέκαστοι κρίνομεν αὐτήν. Ὅπερ οὖν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν Ἐλένην, τοῦτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδονήν, ⁿ καὶ ἐν πᾶσι τὴν ἐκείνων ἐπιλέγειν φωνήν· οὕτω γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπόμενοι ἡττον ἀμαρτησόμεθα. Ταῦτ' οὖν ποιοῦντες, ὥς ἐν κε-7
φαλαίῳ εἰπεῖν, μάλιστα δυνησόμεθα τοῦ μέσου τυγχάνειν. Χαλεπὸν δ' ἴσως τοῦτο, καὶ ^o μάλιστ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον· οὐ γὰρ ῥάδιον διορίσαι ^p πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον χρόνον ὀργιστέον· καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅτε μὲν τοὺς ἐλλείποντας ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, ὅτε δὲ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀνδρώδεις ^q ἀποκαλοῦμεν. Ἀλλ' ὁ μὲν μικρὸν τοῦ εὐ⁸
παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, οὐτ' ἐπὶ τὸ μάλλον οὐτ' ἐπὶ τὸ ἡττον, ὁ δὲ πλεόν· οὗτος γὰρ οὐ λανθάνει. Ὁ δὲ μέχρι τίνος καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτὸς οὐ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀφορίσαι· οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Τὸ μὲν ἄρα ⁹
^r τοσοῦτο ^s δηλὸν ὅτι ἡ μέση ἕξις ἐν πᾶσιν ἐπαινετή, ἀποκλίνειν δὲ δεῖ ^t ὅτε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν ὅτε δ' ἐπὶ τὴν ἑλλειψίν· οὕτω γὰρ ῥᾶστα τοῦ μέσου καὶ τοῦ εὐ τευξόμεθα.

Γ.

Τῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη ^v τε καὶ πράξεις οὔσης, καὶ ^w ἐπὶ μὲν τοῖς ἐκουσίοις ^x ἐπαίνων καὶ ψόγων γινομένων, ἐπὶ δὲ

^g ἔστι K^b. ^h δεῖ καὶ πρὸς M^b.N^b. ⁱ γινομένης M^b. ^k δ' ἑαυτοὺς om. K^b. ^l ἀπάγοντες K^b.M^b.N^b. ^m οὐ] οὐδὲ M^b. ⁿ καὶ ἐν—φωνήν om. N^b. ^o μάλλον M^b. ^p πῶς] καὶ πῶς K^b.L^b. ^q ἀποκαλοῦντες K^b, ἐπικαλοῦμεν M^b. ^r τοσοῦτον L^b.M^b.N^b.O^b. ^s δηλοῖ codices. ^t ὅτε—ὅτῃ] τοτέ—τοτέ L^b.M^b.N^b.O^b. ^v τε om. M^b. ^w ἐπὶ—ἐπὶ] ἐν—ἐν L^b.M^b.N^b.O^b. ^x ἐπαίνων τε καὶ O^b.

τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε ^γ δὲ καὶ ἐλέου, τὸ ἐκούσιον
^z καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον ἴσως ^aδιορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπι-
² σκοποῦσι, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι πρὸς τε τὰς
³ τιμὰς καὶ τὰς κολάσεις. Δοκεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι τὰ ^b βία ἢ
 δι' ἄγνοιαν γινόμενα. Βίαιον δὲ οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν, τοιαύτη
 οὖσα ἐν ἡ μὴδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πάσχων, οἷον
⁴ εἰ πνεῦμα ^c κομίσαι ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. ^v Ὅσα δὲ
 διὰ φόβον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλόν τι, οἷον
 εἰ τύραννος ^d προστάττοι αἰσχροῦν τι πράττει κύριος ὢν γο-
 νέων ^e καὶ τέκνων, καὶ ^f πράξαντος μὲν σώζονται, μὴ πράξαν-
 τος δ' ἀποθνήσκουσιν, ἀμφισβήτησιν ἔχει πότερον ἀκούσιά
⁵ ἐστίν ἢ ἐκούσια. Τοιούτον δὲ ^g τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς
 ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκβολὰς· ἀπλῶς μὲν γὰρ οὐδεὶς ἀποβάλ-
 λεται ἐκὼν, ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἅπαντες
⁶ οἱ νοῦν ἔχοντες. Μικταὶ μὲν οὖν ^h εἰσὶν αἱ τοιαῦται πρά-
 ξεις, εἰκόσιν δὲ μᾶλλον ἐκούσιοις· αἶρεται γὰρ εἰσι τότε ὅτε
 πράττονται, τὸ δὲ τέλος τῆς πράξεως κατὰ τὸν καιρόν ἐστιν.
 Καὶ τὸ ⁱ ἐκούσιον δὴ καὶ τὸ ἀκούσιον, ὅτε πράττει, λεκτέον.
 Πράττει δὲ ἐκὼν· καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ
 μέρη ἐν ταῖς τοιαύταις πράξεσιν ἐν αὐτῷ ἐστίν· ὢν ^k δ' ἐν
 αὐτῷ ἡ ἀρχή, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν καὶ μή. ^l Ἐκούσια
 δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀπλῶς δ' ἴσως ἀκούσια· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔλοιτο
⁷ καθ' ^l αὐτὸ τῶν τοιούτων οὐδέν. ^l Ἐπὶ ταῖς πράξεσι δὲ ταῖς
 τοιαύταις ἐνίοτε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν αἰσχροῦν τι ^m ἢ λυπη-
 ρὸν ὑπομένωσιν ἀντὶ μεγάλων ⁿ καὶ καλῶν· ἂν δ' ἀνάπαλιν,
 ψέγονται· ^o τὰ γὰρ αἰσχισθ' ὑπομεῖναι ἐπὶ μηδενὶ καλῷ ἢ
 μετρίῳ ^p φαύλου. ^l Ἐπ' ἐνίοις δ' ἔπαινος μὲν οὐ γίνεται, συγγ-
 γνώμη δ', ὅταν ^q διὰ τοιαῦτα ^r πράξῃ τις ^s ἃ μὴ δεῖ, ^a τὴν ἀν-

^γ δὲ ante καὶ om. L^b.M^b.O^b. ^z καὶ τὸ ἀκούσιον K^b. ^a προδιορίσαι
 L^b. ^b βίαια N^b. ^c κινήσει πῇ M^b. ^d προστάττει M^b. ^e καὶ τέκνων
 om. K^b. ^f πράξαντες M^b.N^b, πράξαντι O^b. ^g τι om. K^b.L^b.M^b. ^h εἰσὶν
 om. K^b. ⁱ ἐκούσιον δὴ καὶ ἀκούσιον O^b, ἀκούσιον δὴ καὶ τὸ ἐκούσιον
 L^b.M^b. ^k τ' O^b. ^l ἐαντὸ N^b. ^m ἢ] καὶ K^b. ⁿ καὶ om. M^b. ^o τὰ
 γὰρ αἰσχισθ'] ταῦτα γὰρ ἔχει τις M^b. ^p φαύλῳ M^b. ^q διὰ τὰ τοιαῦτα
 M^b, διὰ ταῦτα L^b. ^r πράξει L^b, πράξειέ M^b.N^b.O^b. ^s ἃ μὴ δεῖ om. K^b.

θρωπίνην φύσιν ^tὑπερτείνει καὶ μηδεὶς ^αἂν ^vὑπομείναι. ^uἘνια ⁸
^δ ἴσως οὐκ ἔστιν ἀναγκασθῆναι, ἀλλὰ μάλλον ^wἀποθανετέον
παθόντι τὰ δεινότατα· καὶ γὰρ τὸν Εὐριπίδου ^xἈλκμαίωνα
γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγκάσαντα μητροκτονῆσαι. ^yἜστι δὲ ⁹
χαλεπὸν ἐνίοτε ^yδιακρίναι ποῖον ἀντὶ ποίου αἰρετέον καὶ τί
ἀντὶ τίνος ^zὑπομενετέον, ἔτι δὲ ^aχαλεπώτερον ἐμμεῖναι τοῖς
γνωσθεῖσιν· ὥς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὶ τὰ μὲν προσδοκώμενα
λυπηρά, ^bἃ ^δ ἀναγκάζονται αἰσχροί, ὅθεν ἔπαινοι καὶ ψόγοι
γίνονται περὶ τοὺς ἀναγκασθέντας ἢ μὴ. Τὰ ^cδὴ ποῖα φα- ¹⁰
τέον βίαια; ^uἩ ἀπλῶς μὲν, ὁπότ' ^αἂν ἡ αἰτία ἐν ^dτοῖς ἐκτός
ἢ καὶ ὁ πράττων μηδὲν ^eσυμβάλληται; ^uἈ ^fδὲ καθ' αὐτὰ
μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ τῶνδε ^gαἰρετά, καὶ ἡ ἀρχὴ
ἐν τῷ πράττοντι, καθ' αὐτὰ μὲν ἀκούσιά ἐστι, νῦν δὲ καὶ ἀντὶ
^hτῶνδε ἐκούσια. Μάλλον δ' εἰκεν ἐκούσιος· ⁱαἱ γὰρ πρά-
ξεις ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ταῦτα δ' ἐκούσια. Ποῖα δ' ἀντὶ
ποίων αἰρετέον, οὐ ράδιον ἀποδοῦναι· πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ
εἰσιν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. Εἰ δέ τις ^kτὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ ¹¹
φαίη βίαια εἶναι (^lἀναγκάζειν γὰρ ἔξω ὄντα), ^mπάντα ^αἂν
εἶη ⁿοὕτω βίαια· τούτων γὰρ χάριν ^oπάντες πάντα πράτ-
τουσιν. Καὶ οἱ μὲν βίᾳ καὶ ἄκοντες λυπηρῶς, οἱ δὲ διὰ τὸ
^pῥῆδ' καὶ ^qκαλὸν μεθ' ἡδονῆς. Γελοῖον ^rδὴ τὸ αἰτιᾶσθαι τὰ
ἐκτός, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν εὐθήρατον ὄντα ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ
τῶν μὲν καλῶν ἑαυτόν, τῶν δ' αἰσχυρῶν τὰ ἡδέα. ^uἘοικε δὲ ¹²
τὸ βίαιον εἶναι οὐ ^εἔξωθεν ἡ ἀρχή, μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ
βιασθέντος.

Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν οὐχ ἐκούσιον μὲν ἅπαν ἐστίν, ἀκούσιον ¹³ 2

^t ὑπερτείνει ante ἔνια L^b.M^b. ^v ὑπομείναι N^b, ὑπομείνη L^b.M^b.Ob.
^w ἀποθανετέον παθόντα L^b.M^b.N^b.Ob. ^x ἀλκμαίωνα L^b. ^y τὸ κρίναι
L^b.N^b.Ob. ^z ὑπομενετέον M^b. ^a χαλεπώτερον τὸ ἐμμεῖναι N^b. ^b τὰ
^δ ἀναγκάζοντα M^b.N^b. ^c δὲ M^b. ^d τῷ K^b. ^e συμβάλληται M^b.
^f δὴ M^b. ^g αἰρετά—ταῦτα δ' om. M^b. ^h τῶν N^b. ⁱ ἡ γὰρ πράξις
ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον L^b. ^k τὰ ἡδέα καὶ καλὰ N^b, τὰ καλὰ καὶ τὰ ἡδέα L^b,
τὰ ἡδέα M^b.Ob. ^l ἀναγκάζει K^b. ^m πάντα καλὰ εἶη ἂν L^b, καὶ τὰ καλὰ
πάντα εἶη ἂν M^b. ⁿ αὐτῷ K^b.L^b.M^b. ^o πάντα πάντες L^b.N^b.Ob.
^p ῥῆδ' καὶ] ῥῆδ' ἢ L^b.M^b, ῥῆδ' Ob. ^q καλὸν om. N^b.Ob. ^r δὲ K^b.N^b.Ob.

δὲ τὸ ^sἐπίλυπον καὶ ἐν μεταμελείᾳ· ^tὁ γὰρ δι' ἄγνοιαν πρά-
 ξας ὅτι οὖν, μηδὲν ^vδὲ δυσχεραίνων ἐπὶ τῇ πράξει, ἐκὼν μὲν
 οὐ πέπραχεν, ὃ γε μὴ ἤδει, οὐδ' αὖ ἄκων, μὴ λυπούμενός γε.
 Τοῦ δὴ δι' ἄγνοιαν ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἄκων δοκεῖ, ὁ δὲ μὴ
^wμεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος ^xἔστω, οὐχ ἐκὼν· ἐπεὶ γὰρ δια-
 14 φέρει, βέλτιον ὄνομα ^yἔχειν ἴδιον. Ἐτερον δ' ἔοικε καὶ τὸ
 δι' ἄγνοιαν πράττειν τοῦ ^zἀγνοοῦντα ποιεῖν· ὁ γὰρ μεθύων
^aἢ ὀργιζόμενος οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν ^bπράττειν, ἀλλὰ διὰ τι
 τῶν εἰρημένων, οὐκ εἰδὼς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Ἀγνοεῖ μὲν ^cοὖν
 πᾶς ὁ μοχθηρὸς ^aδεῖ πράττειν καὶ ὦν ἀφεκτέον, καὶ διὰ τὴν
 15 τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. Τὸ δ'
 ἀκούσιον βούλεται λέγεσθαι οὐκ εἴ τις ἀγνοεῖ ^dτὸ συμφέρον·
 οὐ γὰρ ἢ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια αἰτία τοῦ ἀκουσίου ἀλλὰ
 τῆς μοχθηρίας, οὐδ' ἢ καθόλου (ψέγονται γὰρ διὰ ^eγε ταύ-
 16 την) ἀλλ' ἢ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ^aἢ ἡ πράξις· ἐν τού-
 τοις γὰρ ^fκαὶ ἔλεος καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν
 βᾶκουσίως πράττει. Ἴσως οὖν οὐ χεῖρον διορίσαι αὐτά, τίνα
 καὶ πόσα ἐστί, τίς ^hτε δὴ καὶ τί ⁱκαὶ περὶ τί ἢ ἐν τίνι πράτ-
 τει, ἐνίοτε δὲ καὶ τίνι, οἷον ὀργάνῳ, καὶ ἔνεκα τίνος, οἷον σω-
 17 τηρίας, καὶ πῶς, οἷον ἡρέμα ἢ σφόδρα. Ἀπαντα μὲν οὖν
 ταῦτα οὐδεὶς ^kἂν ἀγνοήσκει ^lμὴ μαινόμενος, δῆλον δ' ὡς οὐδὲ
^mτὸν πράττοντα· πῶς γὰρ ⁿἑαυτόν γε; ^oΟ δὲ πράττει,
 ἀγνοήσκειν ἂν τις, οἷον λέγοντές φασιν ^pἐκπεσεῖν αὐτούς, ἢ
 οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά,
^qἢ ^rδείξαι βουλόμενος ἀφείναι, ὡς ὁ τὸν καταπέλτην. Οἰη-
 θεῖη δ' ἂν τις καὶ τὸν ^sυῖδὸν πολέμιον εἶναι ὥσπερ ἡ Μερόπη,

^s ἐπίλοιπον K^b.L^b. ^t πράξας γὰρ, omissis ὁ et δι' ἄγνοιαν, M^b. ^v δὲ]
 τι K^b, om. M^b. ^w μεταμελώμενος K^b. ^x ἔσται L^b.M^b. ^y ἔχει N^b.
^z ἀγνοοῦντας K^b, ἀγνοοῦντος M^b, ἀγνοοῦντως rc. K^b. ^a ἢ ὁ ὀργιζόμενος
 M^b. ^b πράσσειν K^b. ^c οὖν om. M^b. ^d τὰ συμφέροντα K^b. ^e γε
 om. M^b. ^f καὶ post γὰρ om. L^b.M^b. ^g ἀκουσίω K^b. ^h τε] δὲ M^b.
ⁱ καὶ post τί om. K^b. ^k ἂν om. L^b.M^b. ^l μὴ—ἀγνοήσκειν om. N^b.
^m τὸν om. M^b.Ob. ⁿ ἑαυτόν γε ὃ τε Ob, ὁ δὲ (ὁ δι' corr.) ἑαυτόν γε K^b.
^o ὁ—ἦν om. M^b. ^p ἐκπέμπειν K^b. ^q ἢ om. K^b. ^r δείξαι M^b.
^s υῖδὸν ὡς πολέμιον M^b.

καὶ ἐσφαιρῶσθαι τὸ ^tλελογχωμένον δόρυ, ἢ τὸν λίθον ^vκίσσηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ ^wπαίσας ἀποκτείνειν ἄν· καὶ δεῖξαι βουλόμενος, ὥσπερ οἱ ἀκροχειριζόμενοι, ^xπατάξειεν ἄν. Περὶ πάντα δὴ ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὔσης, ἐν οἷς ἡ πρᾶ- 18
ξις, ὅ τούτων τι ἀγνοήσας ἄκων δοκεῖ ^zπεπραχέναι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς ἡ πρᾶξις καὶ οὐ ἔνεκα. Τοῦ δὴ κατὰ τὴν ^aτοιαύτην ἀγνοίαν 19
ἀκουσίου λεγομένου ἔτι δεῖ τὴν πρᾶξιν λυπηρὰν εἶναι καὶ ἐν μεταμελείᾳ.

Ὅντος δ' ἀκουσίου τοῦ ^bβία καὶ δι' ἀγνοίαν, τὸ ἐκούσιον 20 3
δόξειεν ἄν εἶναι οὐ ἢ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἰδότι τὰ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς ἡ πρᾶξις. Ἴσως γὰρ οὐ καλῶς ^cλέγεται ἀκούσια εἶναι 21
τὰ διὰ θυμὸν ἢ ^dδι' ἐπιθυμίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲν ^eἔτι 22
τῶν ἄλλων ζῶων ἐκουσίως πράξει, οὐδ' οἱ παῖδες· εἴτα πό- 23
τερον οὐδὲν ἐκουσίως πράττομεν τῶν δι' ἐπιθυμίαν ^fκαὶ θυμὸν, ἢ τὰ καλὰ μὲν ἐκουσίως τὰ δ' αἰσχροὶ ἀκουσίως; Ἡ γελοῖον ἐνός γε αἰτίου ὄντος; Ἀποπον δὲ ἴσως ^gτὸ ἀκούσια 24
φάναι ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι. Δεῖ δὲ καὶ ὀργίζεσθαι ἐπὶ τισι καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν, οἷον ὑγείας καὶ μαθήσεως. Δοκεῖ ^hδὲ 25
τὰ μὲν ⁱἀκούσια λυπηρὰ εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἡδέα. Ἐτι δὲ τί διαφέρει ^kτῷ ἀκούσια εἶναι τὰ κατὰ λογισμὸν ἢ 26
θυμὸν ἀμαρτηθέντα; Φευκτὰ μὲν γὰρ ἄμφω, δοκεῖ δὲ οὐχ 27
ἦττον ἀνθρωπικὰ εἶναι τὰ ἄλογα ^lπάθη. ^mΑἱ δὲ πράξεις τοῦ ⁿἀνθρώπου ^oἀπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας. Ἀποπον ^pδὴ τὸ τιθέναι ἀκούσια ταῦτα.

Διωρισμένων δὲ ^qτοῦ τε ἐκουσίου καὶ τοῦ ἀκουσίου, περὶ 4
προαιρέσεως ἔπεται διελθεῖν· οἰκειότατον γὰρ εἶναι δοκεῖ τῇ (2)
ἀρετῇ καὶ μᾶλλον τὰ ἦθη ^rκρίνειν τῶν πράξεων. Ἡ προ- 2

^t λελογχενόμενον γς. M^b. ^v κίσσηριν L^b, κίσσιν K^b.N^b. ^w σπεύσας M^b. ^x πατάξαιεν K^b. ^y ὅ—πρᾶξις om. K^b. ^z πεπραχέναι—δοκεῖ om. M^b. ^a αὐτὴν M^b. ^b βιαιίου N^b.O^b. ^c λέγεται τὸ ἀκούσια M^b. ^d δι' om. K^b.O^b. ^e ἔτι om. K^b. ^f καὶ] ἢ L^b.M^b.N^b.O^b. ^g τὸ om. K^b. ^h δὲ καὶ τὰ K^b. ⁱ ἀκούσια καὶ λυπηρὰ O^b. ^k τῷ] τὸ L^b.N^b. ^l πάθη om. pr. K^b. ^m αἱ δὲ] ὥστε καὶ αἱ K^b. ⁿ ἀνθρώπου—τὸ om. N^b. ^o ἀπὸ—ἐπιθυμίας om. K^b. ^p δὲ M^b.N^b. ^q τοῦ ἀκουσίου καὶ ἐκουσίου M^b. ^r κρίναι τῶν πράξεων M^b, τῶν πράξεων κρίνειν K^b.

αἵρεσις ^s δὴ ἐκούσιον μὲν φαίνεται, οὐ ταὐτὸν δέ, ἀλλ' ἐπὶ
^t πλεόν τὸ ἐκούσιον· τοῦ μὲν γὰρ ἐκουσίου καὶ παῖδες καὶ
^v τᾶλλα ζῶα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' οὐ, καὶ τὰ ἐξαίφνης
³ ἐκούσια ^w μὲν λέγομεν, κατὰ προαίρεσιν δ' οὐ. Οἱ ^x δὲ λέ-
 γοντες αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βούλησιν ἢ τινα δόξαν οὐκ
 εἰκόασιν ὀρθῶς λέγειν. Οὐ γὰρ κοινὸν ἡ προαίρεσις ^y καὶ
⁴ τῶν ἀλόγων, ἐπιθυμία δὲ καὶ θυμός. Καὶ ὁ ^z ἀκρατὴς ἐπι-
 θυμῶν μὲν πράττει, προαιρούμενος δ' ^a οὐ· ὁ ἐγκρατὴς δ' ἀνά-
⁵ παλιν προαιρούμενος μὲν, ἐπιθυμῶν δ' οὐ. Καὶ προαιρέσει
 μὲν ἐπιθυμία ἐναντιοῦται, ^b ἐπιθυμία δ' ἐπιθυμία οὐ. Καὶ ἡ
 μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπου, ἡ προαίρεσις δ' οὔτε ^c λυ-
⁶ πηροῦ οὔθ' ἡδέος. Θυμὸς δ' ἔτι ἥττον· ἥκιστα γὰρ ^d τὰ ^e διὰ
⁷ θυμὸν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις
 γε, καίπερ ^f σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ οὐκ
 ἔστι τῶν ἀδυνάτων, καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι, δοκοίη ἂν
 ἡλίθιος εἶναι· βούλησις δ' ἔστι τῶν ἀδυνάτων, οἷον ἀθανα-
⁸ σίας. Καὶ ἡ μὲν βούλησις ἔστι καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι'
⁹ αὐτοῦ πραχθέντα ἂν, οἷον ὑποκριτὴν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητὴν·
 προαιρεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα οὐδεὶς, ἀλλ' ὅσα ^h οἶεται γενέ-
⁹ σθαι ἂν δι' αὐτοῦ. Ἔτι δ' ἡ μὲν βούλησις τοῦ ⁱ τέλους ἔστι
 μᾶλλον, ἡ δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον ὑγιαίνειν
 βουλόμεθα, προαιρούμεθα δὲ δι' ὧν ^k ὑγιανοῦμεν, καὶ εὐδαι-
 μονεῖν βουλόμεθα ^l μὲν καὶ φαμέν, προαιρούμεθα δὲ λέγειν
 οὐχ ἀρμόζει· ὅλως γὰρ ἔοικεν ἡ προαίρεσις περὶ ^m τὰ ⁿ ἐφ'
¹⁰ ἡμῖν εἶναι. Οὐδὲ δὴ δόξα ἂν εἴη· ἡ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ
 πάντα εἶναι, καὶ οὐδὲν ἥττον περὶ τὰ ^o αἰδία καὶ τὰ ἀδύνατα
 ἢ τὰ ἐφ' ἡμῖν· καὶ τῷ ^p ψευδεὶ καὶ ἀληθεὶ διαιρεῖται, οὐ τῷ
¹¹ κακῷ καὶ ἀγαθῷ, ἡ προαίρεσις δὲ τούτοις μᾶλλον. Ὅλως

^s δὴ] δὲ L^b.M^b.N^b.O^b. ^t πλείον K^b. ^v ἄλλα O^b, τὰ L^b. ^w λέ-
 γομεν μὲν N^b. ^x δὴ K^b. ^y καὶ om. K^b. ^z ἀκροατὴς K^b. ^a οὐ· καὶ
 ὁ K^b. ^b ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμία K^b. ^c λυπηρὰ N^b. ^d τὸ M^b. ^e κατὰ
 L^b.M^b. ^f ἐγγὺς M^b. ^g αὐτὸν N^b. ^h οἶεται ἂν γενέσθαι L^b, ἂν
 δοκεῖ γίνεσθαι M^b. ⁱ τέλους καὶ μᾶλλον ἔστιν M^b. ^k ὑγιαίνομεν K^b.
^l μὲν om. M^b. ^m τῶν N^b. ⁿ ὑφ' ἡμᾶς K^b. ^o ἴδια N^b. ^p ψεύ-
 δει M^b.

μὲν οὖν ^αδόξῃ ταῦτόν ἴσως οὐδὲ λέγει οὐδεὶς. ^ι Ἄλλ' οὐδέ
 τινι τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τὰγαθὰ ἢ τὰ κακὰ ποιοῖ τινὲς
 ἔσμεν, τῷ δὲ δοξάζειν οὐ. Καὶ προαιρούμεθα μὲν ^ς λαβεῖν ¹²
 ἢ φυγεῖν ^ι ἢ τι τῶν τοιούτων, δοξάζομεν δὲ ^ν τί ἐστὶν ἢ τί
 συμφέρει ^ω ἢ πῶς· λαβεῖν δ' ἢ φυγεῖν οὐ πάνυ ^χδοξάζομεν.
 Καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι οὐ δεῖ μάλλον ἢ ¹³
 τῷ ὀρθῶς, ἡ δὲ δόξα τῷ ὥς ^ζ ἀληθῶς. Καὶ προαιρούμεθα
 μὲν ^α μάλιστα ^α ἴσμεν ἀγαθὰ ὄντα, δοξάζομεν δὲ ^α οὐ πάνυ
 ἴσμεν. Δοκοῦσί ^β τε οὐχ οἱ αὐτοὶ προαιρεῖσθαί ^ε τε ^δ ἄριστα ¹⁴
 καὶ δοξάζειν, ἀλλ' ἔνιοι δοξάζειν μὲν ἄμεινον, διὰ κακίαν δ'
 αἰρεῖσθαι οὐχ ^α δεῖ. Εἰ ^ε δὲ προγίνεται δόξα τῆς προαιρέ- ¹⁵
 σεως ἢ παρακολουθεῖ, οὐδὲν διαφέρει· οὐ ^ι τοῦτο γὰρ σκο-
 ποῦμεν, ἀλλ' εἰ ταῦτόν ἐστι δόξῃ τινί. Τί οὖν ἢ ποιὸν τί ¹⁶
 ἐστὶν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων ^ς οὐθέν; Ἐκούσιον μὲν δὴ φαί-
 νεται, τὸ δ' ἐκούσιον οὐ πᾶν προαιρετόν. Ἄλλ' ἄρά γε τὸ ¹⁷
 προβεβουλευμένον; Ἡ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου καὶ δια-
 νοίας. Ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τοῦνομα ὥς ^h ὅν πρὸ ἐτέ-
 ρων αἰρετόν.

Βουλεύονται δὲ ^ι πότερα περὶ πάντων καὶ πᾶν βουλευτόν ⁵
 ἐστὶν, ἢ περὶ ἐνίων οὐκ ἔστι βουλή; Λεκτέον ^κ δ' ἴσως βου- (3) ²
 λευτόν οὐχ ὑπὲρ οὗ ^ι βουλεύσται· ἂν τις ἡλίθιος ἢ μαινόμενος,
 ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ νοῦν ἔχων. Περὶ ^μ δὲ τῶν αἰδίων οὐδεὶς βου- ³
 λεύεται, οἷον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευ-
 ρᾶς, ὅτι ^ν ἀσύμμετροι. Ἄλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, ἀεὶ ⁴
 δὲ κατὰ ταῦτὰ γινομένων, εἴτ' ἐξ ἀνάγκης εἴτε ^ο καὶ φύσει ^ρ ἢ
 διὰ τινα αἰτίαν ἄλλην, οἷον τροπῶν καὶ ἀνατολῶν. Οὐδὲ ⁵
 περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως, οἷον ἀνέμων ^α καὶ ὄμβρων. Οὐδὲ
^ι περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, οἷον θησαυροῦ εὐρέσεως. Ἄλλ' οὐδὲ ⁶

^α δόξει K^b, καὶ δόξη L^b.M^b. ^ι ἄλλωι δέ K^b. ^ς φυγεῖν ἢ λαβεῖν M^b.
^ι ἢ om. K^b. ^ν τί] ὅτι K^b. ^ω ἢ ante πῶς om. M^b. ^χ δοξάζομεν δέ·
 καὶ K^b. ^υ ὥς add. K^b.Nb.O^b. ^ζ ἀληθῆς M^b. ^α ἴσμεν] μὲν ἴσμεν K^b.
^β τε] δὲ K^b. ^ε τε] τὰ L^b.M^b.O^b. ^δ ἄριστα om. Nb. ^ε δὲ] γὰρ L^b.
^ι τοῦτο] ταῦτα K^b. ^ς οὐθέν ἐστὶν. ἐκούσιον L^b.M^b. ^h ἂν M^b. ^ι πό-
 τερον K^b.Nb. ^κ δ' om. L^b. ^ι ἂν τις βουλεύσται L^b.M^b. ^μ τῶν
 δὲ K^b. ^ν ἀσύμμετρος M^b, σύμμετροι K^b, ἀσύμμετρα rc. K^b. ^ο καὶ
 add. K^b. ^ρ ἢ] εἴτε O^b, om. K^b. ^α καὶ] ἢ M^b. ^ι περὶ om. M^b.

περὶ τῶν ^s ἀνθρωπικῶν πάντων, οἷον πῶς ἂν Σκύθαι ἄριστα
^t πολιτεύοντο οὐδεὶς Λακεδαιμονίων βουλεύεται. Οὐ γὰρ
7 γένοιτ' ἂν τούτων ^v οὐθέν δι' ἡμῶν. Βουλευόμεθα δὲ περὶ
τῶν ^w ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν· ταῦτα ^x δὲ καὶ ἔστι λοιπά. ^y Αἴτια
γὰρ δοκοῦσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νοῦς
καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. Τῶν δ' ἀνθρώπων ἕκαστοι βου-
8 λεύονται περὶ τῶν δι' αὐτῶν πρακτῶν. Καὶ περὶ μὲν ^z τὰς
ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπιστημῶν οὐκ ἔστι βουλή, οἷον
περὶ γραμμάτων (οὐ γὰρ διστάζομεν πῶς γραπτέον)· ἀλλ'
ὅσα γίνεται δι' ἡμῶν, ^a μὴ ὡσαύτως δ' αἰεί, περὶ τούτων βου-
λευόμεθα, οἷον περὶ τῶν ^b κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικὴν,
καὶ ^c περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμναστικὴν, ὅσῳ ἥττον
9 διηκρίβωται, καὶ ἔτι περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως, μᾶλλον δὲ καὶ
περὶ τὰς ^d τέχνας ἢ ^e τὰς ἐπιστήμας· μᾶλλον γὰρ περὶ ^f αὐ-
10 τὰς διστάζομεν. Τὸ ^g βουλεύεσθαι δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ, ἀδήλοισι ^h δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον.
Συμβούλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, ⁱ ἀπιστοῦν-
11 τες ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οὐχ ἱκανοῖς διαγινῶναι. Βουλευόμεθα δ'
οὐ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. Οὔτε
γὰρ ἰατρὸς βουλεύεται εἰ ὑγιᾶσει, οὔτε ῥήτωρ εἰ πείσει, οὔτε
πολιτικὸς εἰ εὐνομίαν ποιήσει, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς περὶ
τοῦ τέλους· ἀλλὰ ^k θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ ^l τίνων ἔσται
σκοποῦσι, καὶ διὰ πλειόνων μὲν φαινομένου γίνεσθαι διὰ τίνος
ῥᾶστα καὶ κάλλιστα ἐπισκοποῦσι, δι' ἐνὸς δ' ἐπιτελουμένου
πῶς διὰ τούτου ἔσται κάκεῖνο διὰ τίνος, ἕως ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ
τὸ πρῶτον αἴτιον, ^o ἐν τῇ εὐρέσει ἔσχατόν ἐστιν· ὁ γὰρ
^m βουλευόμενος ἔοικε ζητεῖν καὶ ἀναλύειν τὸν ⁿ εἰρημένον τρό-
12 πον ὥσπερ διάγραμμα. Φαίνεται ^o δ' ῥῆ μὲν ζήτησις οὐ πᾶσα

^s ἀνθρωπίνων K^b. ^t πολιτεύοντο K^b. ^v δι' ἡμῶν οὐθέν N^b. O^b, ἡμῶν οὐθέν L^b, οὐθέν ἡμῶν M^b. ^w ἐν K^b. ^x τε καὶ ἔτι M^b. ^y αἰτίαι K^b. M^b. ^z τοὺς L^b. ^a μὴ] καὶ M^b. ^b κατὰ τὴν ἰατρικὴν O^b. ^c περὶ om. M^b. ^d τέχνας] δόξας N^b. et corr. L^b. ^e τὰς om. L^b. ^f ταύτας K^b. ^g βού-
λευμα L^b. ^h δὲ] δ' οὐσι M^b. ⁱ ἀπιστοῦντες μὲν γὰρ ἡμῖν O^b. ^k θέ-
μενοι τὸ τέλος τὸ πῶς K^b. ^l τίνος L^b. M^b. ^m βουλόμενος N^b. ⁿ εἰρη-
μένον] αὐτὸν K^b. ^o δ'] δὲ καὶ M^b. ^p ῥῆ μὲν] ἡμῖν N^b.

εἶναι βούλευσις, ^qοἶον αἱ ^rμαθηματικάί, ἡ δὲ βούλευσις πᾶσα
 ζήτησις, καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀναλύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ
 γενέσει. Καὶ μὲν ἀδυνάτῳ ἐντύχουσιν, ^sἀφίστανται, οἶον εἰ ¹³
 χρημάτων ^tδεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἶόν τε πορισθῆναι· ἐὰν δὲ δυ-
 νατὸν φαίνεται, ἐγχειροῦσι πράττειν. Δυνατὰ δὲ ^a ^vδι'
 ἡμῶν γένοιτ' ἂν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φίλων δι' ἡμῶν πως ἐστίν·
 ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν. Ζητεῖται δ' ὅτε μὲν τὰ ὄργανα, ὅτε ¹⁴
 δ' ἡ χρεία αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὅτε μὲν δι'
 οὔ, ὅτε δὲ πῶς ἢ διὰ τίνος. ^uΕοικε δὲ, καθάπερ εἴρηται, ἂν- ¹⁵
 θρωπος εἶναι ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἡ δὲ βουλὴ περὶ τῶν ^wαὐτῷ
 πρακτῶν, αἱ δὲ πράξεις ἄλλων ἕνεκα. ^xΟὐκ ἂν οὖν εἴη ^yβου- ¹⁶
 λευτὸν τὸ τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὰ τέλη. Οὐδὲ δὲ τὰ καθ'
^zἕκαστα, οἶον εἰ ἄρτος τοῦτο ἢ ^aπέπεπται ὥς δεῖ· αἰσθήσεως
 γὰρ ταῦτα. Εἰ δὲ ἀεὶ ^bβουλεύσεται, εἰς ἀπειρον ἥξει. Βου- ¹⁷
 λευτὸν δὲ καὶ προαιρετὸν τὸ αὐτό, πλὴν ἀφωρισμένον ἤδη τὸ
 προαιρετόν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς ^cπροκριθὲν προαιρετόν
 ἐστίν. Παύεται γὰρ ἕκαστος ζητῶν πῶς πράξει, ὅταν εἰς
^dαὐτὸν ^eἀνάγαγῃ τὴν ἀρχήν, καὶ ^fαὐτοῦ εἰς τὸ ἡγούμενον
 τοῦτο γὰρ τὸ προαιρούμενον. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ¹⁸
 ἀρχαίων πολιτειῶν, ἃς ^uὈμηρος ἐμιμείτο· οἱ γὰρ βασιλεῖς
^a ^gπροέλουντο ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. ^uΟντος δὲ τοῦ προ- ¹⁹
 αιρετοῦ βουλευτοῦ ὀρεκτοῦ ^hτῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις
 ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἐκ τοῦ βουλευσασθαι
 γὰρ κρίναντες ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν ⁱβούλευσιν. ^uἩ μὲν οὖν ²⁰
 προαίρεσις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐστι, καὶ ὅτι τῶν
 πρὸς τὰ τέλη.

^uἩ δὲ βούλησις ὅτι μὲν τοῦ τέλους ἐστίν, εἴρηται, δοκεῖ 6
 δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῦ εἶναι, τοῖς δὲ τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ. (4)

^q οἶον—βούλευσις om. N^b. ^r μαθητικάί L^b. ^s ἀφιστᾶναι K^b.
^t δεῖται τὰ δὲ μὴ οἶονται M^b. ^v δι'—φίλων om. N^b. ^w αὐτῷ] δι' αὐτοῦ
 M^b. ^x οὐκ ἄρα οὖν M^b, οὐ γὰρ ἂν K^b. ^y βουλευτέον M^b. ^z ἕκαστον
 M^b. ^a πέψεως δεῖ corr. K^b, πέπεσται ὥς δεῖ L^b, πέπεπται ἢ πεποῖται
 ὥς δεῖ N^b. ^b βουλεύεται K^b. ^c κριθέν K^b. ^d ἐαυτὸν O^b. ^e ἀνάγη
 M^b, ἀγάγη L^b. ^f αὐτὸ K^b. ^g προείλοντο K^b.M^b. ^h τῶν] ἐκ τῶν
 K^b.M^b. ⁱ βούλησιν M^b.

² Συμβαίνει ^k δὲ τοῖς μὲν ¹ τὸ βουλευτὸν τὰγαθὸν λέγουσι μὴ εἶναι βουλευτὸν ὃ βούλεται ὁ μὴ ὀρθῶς αἰρούμενος (εἰ γὰρ ^m ἔσται βουλευτὸν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δ', εἰ οὕτως ἔτυχε, κακόν),
³ τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν ⁿ τὸ βουλευτὸν λέγουσι μὴ εἶναι φύσει βουλευτόν, ἀλλ' ἐκάστω τὸ δοκοῦν· ὁ ἄλλο δ'
⁴ ἄλλω φαίνεται, καὶ εἰ οὕτως ἔτυχε, τὰναντία. Εἰ δὲ δὴ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἄρα φατέον ἀπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλήθειαν βουλευτὸν εἶναι τὰγαθόν, ἐκάστω δὲ τὸ φαινόμενον; Τῷ μὲν οὖν σπουδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι, τῷ δὲ φαύλῳ τὸ τυχόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῖς μὲν εὖ διακειμένοις ὑγιεινὰ ἐστὶ τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦτα ὄντα, τοῖς δ' ^p ἐπινόσοις ἕτερα. Ὅμοίως δὲ καὶ πικρὰ καὶ γλυκέα καὶ θερμὰ καὶ βαρέα καὶ τῶν ἄλλων ^q ἕκαστα· ^r ὁ σπουδαῖος γὰρ ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἐκάστοις τὰληθές αὐτῷ φαίνεται.
⁵ Καθ' ἐκάστην γὰρ ἔξιν ἰδιά ἐστὶ ^s καλὰ καὶ ^t ἡδέα, καὶ διαφέρει πλείστον ἴσως ὁ σπουδαῖος τῷ τὰληθές ἐν ἐκάστοις ὁρᾶν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτῶν ^w ὄν. ^x Τοῖς πολλοῖς δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν ἡδονὴν ἔοικε γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὕσα
⁶ ἀγαθὸν φαίνεται. Αἰροῦνται ^y οὖν τὸ ἡδὺ ὡς ἀγαθόν, τὴν δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.
⁷ Ὀντος ^z δὴ βουλευτοῦ μὲν τοῦ τέλους, βουλευτῶν δὲ καὶ
 (5) προαιρετῶν τῶν πρὸς τὸ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ προαίρεσιν ^a ἂν εἶεν ^b καὶ ^c ἐκούσιοι. Αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐνέργειαι περὶ ταῦτα. Ἐφ' ἡμῖν δὲ καὶ ἡ ἀρετή, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία. Ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ πράττειν, καὶ ἐν οἷς τὸ μή, καὶ τὸ ναί· ὥστ' εἰ τὸ πράττειν καλὸν ὃν ἐφ' ἡμῖν ἐστί, καὶ ^d τὸ μὴ πράττειν ^e ἐφ' ἡμῖν

^k δὴ pr. L^b. ¹ τὸ om. N^b.Ob. ^m ἔσται] ἂν N^b. ⁿ τὸ ante βουλευτὸν om. K^b.L^b.M^b.Ob. ^o ἄλλ' ὥδ' ἄλλως N^b, ἄλλω δ' ἄλλο Ob, ἄλλω δ' ἄλλως L^b.M^b. ^p ἐπινόσοις οὖσιν ἕτερα Ob. ^q ἕκαστον M^b. ^r τὸν σπουδαῖον γὰρ ἕκαστα κρίνειν K^b. ^s καλὰ] καὶ καλὰ N^b. ^t ἡδέα —μέτρον om. M^b. ^v τὸ σπουδαῖον K^b. ^w ὄν K^b, om. L^b.M^b.N^b. ^x τοῖς] ἐν τοῖς K^b, τοῖς δὲ Ob. ^y γοῦν M^b, δὲ N^b.Ob. ^z δὴ] δὲ M^b. ^a εἶεν ἂν K^b.N^b. ^b καὶ om. N^b. ^c ἐκούσιον N^b. ^d τὸ om. N^b. ^e ἐφ' ἡμῖν om. M^b.

ἔσται ^f αἰσχροὺν ὄν, ^g καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν καλὸν ὄν ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ πράττειν αἰσχροὺν ὄν ἐφ' ἡμῖν. Εἰ δ' ἐφ' ἡμῖν ³ τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχρά, ὁμοίως ^h δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν, τοῦτο δ' ἦν τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι, ἐφ' ἡμῖν ⁱ ἄρα τὸ ἐπιεικέσι καὶ φαύλοις εἶναι. Τὸ δὲ λέγειν ὥς ⁴
οὐδεὶς ἐκὼν πονηρὸς οὐδ' ἄκων ^k μάκαρ,

ἔοικε τὸ μὲν ψευδεῖ τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν γὰρ οὐδεὶς ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἐκούσιον. Ἡ τοῖς ^l γε νῦν εἰρημένους ⁵ ^m ἀμφισβητητέον, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐ φατέον ἀρχὴν εἶναι ⁿ οὐδὲ γεννητὴν τῶν πράξεων ὥσπερ καὶ τέκνων. Εἰ δὲ ταῦτα ⁶ φαίνεται καὶ μὴ ἔχομεν εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ τὰς ^o ἐφ' ἡμῖν, ὧν ^p καὶ αἱ ἀρχαὶ ^q ἐν ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκούσια. Τούτοις ^r δ' ἔοικε μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ ^s ὑφ' ⁷ ἐκάστων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ τιμωροῦνται ^t τοὺς ^v δρῶντας μοχθηρά, ὅσοι μὴ βία ἢ δι' ἄγνοιαν ^w ἢς μὴ ^x αὐτοὶ αἵτιοι, τοὺς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας τιμῶσιν, ὥς τοὺς μὲν προτρέψοντες, τοὺς δὲ κωλύσοντες. Καίτοι ^y ὅσα μήτ' ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ μήθ' ἐκούσια, ^z οὐδεὶς ^a προτρέπεται πράττειν, ὥς οὐδὲν πρὸ ἔργου ^b ὄν τὸ πεισθῆναι μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ πεινῆν ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν τῶν τοιούτων· οὐθὲν γὰρ ἡττον πεισόμεθα αὐτά. Καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ ⁸ ἀγνοεῖν κολάζουσιν, εἰς αἵτιος ^d εἶναι δοκῇ τῆς ἀγνοίας, οἷον τοῖς μεθύουσι διπλᾶ τὰ ἐπιτίμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύριος γὰρ τοῦ ^e μὴ μεθυσθῆναι, τοῦτο δ' αἷτιον τῆς ἀγνοίας. Καὶ τοὺς ἀγνοοῦντάς τι τῶν ἐν τοῖς νόμοις, ^a δεῖ ἐπίστασθαι καὶ μὴ χαλεπά ἐστι, κολάζουσιν. Ὅμοίως ^f δὲ καὶ ἐν ⁹ τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀμέλειαν ἀγνοεῖν ^g δοκοῦσιν, ὥς ἐπ'

^f αἰσχροὺν—αἰσχροὺν ὄν ἐφ' ἡμῖν om. K^b. ^g καὶ εἰ—ἡμῖν om. O^b.
^h δὲ L^b. ⁱ ἄρα] ἔσται L^b.M^b.N^b. ^k μακάριος K^b.L^b.M^b.N^b.O^b.
^l τε K^b. ^m ἀμφισβητέον M^b. ⁿ μηδὲ O^b. ^o ἐν K^b.O^b. ^p καὶ om. L^b.M^b.O^b. ^q ἐν] ἐφ' M^b. ^r δ' ὥς ἔοικε M^b. ^s ἐφ' M^b.
^t τοὺς om. K^b. ^v δρῶντας τὰ μοχθηρά M^b. ^w οἷς M^b, ἢ K^b. ^x αἵτιοι αὐτοὶ L^b.M^b. ^y ὅσα] πρὸς ἃ N^b, πρὸς ὅσα L^b.M^b. ^z οὐδεὶς γὰρ προτρέπεται N^b. ^a προτρέπεται τοῦ πράττειν M^b. ^b ὄν τὸ] ὄντος N^b.O^b. ^c ὁτιοῦν ἄλλο K^b.O^b. ^d εἶναι] οὐν M^b. ^e μὴ om. N^b.
^f δὲ L^b.M^b. ^g δοκοῦσιν—ἀγνοεῖν om. N^b.

αὐτοῖς ^h ὃν τὸ μὴ ἀγνοεῖν· τοῦ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι.
¹⁰ Ἄλλ' ἴσως τοιοῦτός ⁱ ἐστὶν ὥστε μὴ ἐπιμεληθῆναι. Ἄλλὰ
^k τοῦ ^l τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἵτιοι, ζῶντες ἀναιμῶς, καὶ
 τοῦ ἀδίκους ἢ ἀκολάστους εἶναι, οἱ μὲν κακουργοῦντες, οἱ ^m δὲ
 ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες· αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα
¹¹ ἐνέργειαι τοιούτους ποιοῦσιν. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν μελε-
 τῶντων πρὸς ἡντινοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν· διατελοῦσι γὰρ
¹² ἐνεργοῦντες. Τὸ μὲν οὖν ἀγνοεῖν ὅτι ἐκ τοῦ ἐνεργεῖν περὶ
¹³ ἕκαστα αἱ ἕξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθήτου. ⁿ Ἐτι δ' ἄλο-
 γον τὸν ἀδικοῦντα μὴ βούλεσθαι ἄδικον εἶναι ἢ ^o τὸν ἀκο-
 λασταίνοντα ἀκόλαστον. Εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράττει ἐξ
¹⁴ ὧν ἔσται ἄδικος, ἐκὼν ἄδικος ^p ἂν εἴη, οὐ μὴν ἐάν γε βούλη-
 ται, ἄδικος ὧν παύσεται καὶ ^q ἔσται δίκαιος· οὐδὲ γὰρ ὁ
 νοσῶν ὑγιής. Καὶ εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς
 βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. Τότε μὲν οὖν ^r ἐξῆν αὐτῷ
 μὴ νοσεῖν, προεμένῳ δ' οὐκέτι, ὥσπερ οὐδ' ἀφέντι λίθον ἔτ'
 αὐτὸν δυνατὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ ^s τὸ βαλεῖν
 καὶ ρίψαι· ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ. Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ
 καὶ τῷ ἀκολάστῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐξῆν τοιούτοις μὴ ^t γενέσθαι,
¹⁵ διὸ ἐκόντες εἰσὶν· γενομένοις δ' οὐκέτι ^w ἔξεστι μὴ εἶναι. Οὐ
 μόνον δ' ^x αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἐκούσιοί εἰσιν, ἀλλ' ἐνίοις καὶ
 αἱ τοῦ σώματος, ^y οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ
 φύσιν αἰσχροῖς οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ, τοῖς δὲ δι' ^z ἀγυμνασίαν καὶ
 ἀμέλειαν. Ὅμοίως δὲ καὶ ^a περὶ ^b ἀσθένειαν καὶ πῆρωσιν·
 οὐθεὶς γὰρ ἂν ὀνειδίσειε τυφλῷ φύσει ἢ ἐκ νόσου ἢ ἐκ πλη-
 γῆς, ἀλλὰ μάλλον ^c ἐλεῆσαι· τῷ δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης
¹⁶ ἀκολασίας πᾶς ἂν ^d ἐπιτιμήσαι. Τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα κα-
 κιῶν ^e αἱ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν οὔ. Εἰ

^h τὸ μὴ ἀγνοεῖν ὃν L^b.M^b. ⁱ ἐστὶ τις ὥστε N^b. ^k τοῦ om. Ob.
^l τοιοῦτον K^b.N^b. ^m δὲ καὶ ἐν N^b. ⁿ ἔτι δ' ἄλογον] λόγον N^b.
^o ἀκόλαστον τὸν ἀκολασταίνοντα L^b.M^b. ^p ἂν—βούληται om. N^b.
^q ἔσται] ἂν N^b. ^r ἐξόν K^b. ^s τὸ] τῷ M^b, om. L^b. ^t γίνεσθαι L^b.
^v ἔτι om. L^b.M^b. ^w ἔστι K^b.M^b.Ob. ^x αἱ om. Ob. ^y οἷς om. N^b.
^z ἀγυμνασίαν K^b. ^a περὶ] δι' M^b. ^b ἀσθένειαν αἰσχος καὶ πῆρωσιν
 M^b, ἀσθένειαν καὶ αἰσχος καὶ πῆρωσιν L^b.N^b. ^c ἐλεήσειε L^b.M^b.
^d ἐπιτιμήσει L^b. ^e αἱ ἐφ'—κακιῶν om. M^b.

δ' οὕτω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμώμεναι τῶν κακιῶν ἐφ'
 ἡμῖν ἂν ^fεἶεν. Εἰ δέ τις ^gλέγοι ὅτι πάντες ἐφίενται τοῦ ¹⁷
 φαινομένου ἀγαθοῦ, τῆς δὲ φαντασίας οὐ κύριοι, ἀλλ' ὁποῖός
 ποθ' ἕκαστός ἐστι, ^h τοιοῦτο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· εἰ
 μὲν οὖν ἕκαστος ⁱἐαυτῷ τῆς ἑξέως ἐστὶ πως αἷτιος, καὶ τῆς
 φαντασίας ἔσται ^k πως αὐτὸς αἷτιος· εἰ δὲ ^lμή, οὐθὲς αὐτῷ
 αἷτιος τοῦ ^mκακὰ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν τοῦ τέλους ταῦτα
 πράττει, διὰ τούτων οἰόμενος αὐτῷ τὸ ἄριστον ἔσεσθαι. ⁿἩ
 δὲ τοῦ τέλους ἔφεσις οὐκ αὐθαίρετος, ἀλλὰ φύναι δεῖ ὥσπερ
 ὄψιν ἔχοντα, ἥ κρινεῖ καλῶς καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὸν
 αἰρήσεται. Καὶ ἔστιν εὐφυής, ^o ᾧ τοῦτο καλῶς πέφυκεν· τὸ
 γὰρ μέγιστον καὶ κάλλιστον, ^p καὶ ὁ παρ' ἐτέρου μὴ ^q οἶόν
 τε λαβεῖν μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἶον ἔφυ, τοιοῦτον ἔξει, ^r καὶ
 τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τοῦτο πεφυκέναι ἢ τελεία καὶ ἀληθινὴ
 ἂν εἴη εὐφυΐα. Εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί μᾶλλον ἢ ἀρετὴ
 τῆς κακίας ἔσται ἐκούσιον; ^s Ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀγαθῷ ¹⁸
 καὶ τῷ κακῷ, ^t τὸ τέλος φύσει ἢ ὁπωσδήποτε φαίνεται καὶ
 κείται, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς ^u τοῦτ' ἀναφέροντες ^v πράττουσιν
 ὁπωσδήποτε. Εἴτε δὲ τὸ τέλος μὴ φύσει ἐκάστῳ φαίνεται ¹⁹
 οἶονδήποτε, ἀλλὰ τι καὶ παρ' ^w αὐτόν ἐστιν, εἴτε τὸ μὲν
 τέλος φυσικόν, ^x τῷ δὲ τὰ λοιπὰ ^y πράττειν ἐκουσίως τὸν
^z σπουδαῖον ἢ ἀρετὴ ἐκούσιόν ἐστιν, οὐθὲν ἥττον καὶ ἡ κακία
 ἐκούσιον ἂν εἴη· ὁμοίως γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι'
^a αὐτόν ἐν ταῖς ^b πράξεσι καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει. Εἰ ^c οὖν, ²⁰
 ὥσπερ λέγεται, ἐκούσιοί εἰσιν αἱ ἀρεταί (καὶ γὰρ ^d τῶν ἑξῶν
 συναίτιοί πως αὐτοὶ ἐσμεν, καὶ τῷ ποιοί τινες εἶναι τὸ τέλος
 τοιόνδε τιθέμεθα), καὶ αἱ κακίαι ^e ἐκούσιοι ἂν εἶεν· ὁμοίως
 γάρ.

^f εἶεν αἱ πλείους. εἰ M^b. ^g λέγει L^b.O^b. ^h τοιοῦτον M^b.
ⁱ αὐτῷ O^b. ^k πως ὁ αὐτὸς M^b. ^l μή, οὐθὲς] μηδεῖς L^b.M^b.N^b.
^m κακοποιεῖν K^b.L^b.M^b. ⁿ ᾧ τοῦτο] αὐτὸ τοῦτο ὅτι M^b. ^o καὶ δ]
 εἰ K^b. ^p οἶόν τε] οἶονται K^b. ^q καὶ τὸ] τὸ δ' L^b.M^b. ^r τὸ om. M^b.
^s ταῦτ' K^b.L^b.M^b.N^b.O^b. ^t πράττομεν K^b. ^v αὐτῷ L^b.M^b.N^b.O^b.
^w τῷ] τὸ L^b. ^x πράττεσθαι M^b. ^y σπουδαῖον εἰ ἢ O^b. ^z αὐτὸ M^b.
^a πράξεσι καὶ τῷ τελείῳ K^b. ^b οὖν] δ' M^b. ^c τῶν αἰτίων ἑξῶν K^b.
^d ἐκούσιαι K^b.

- 8 ²¹ Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρετῶν εἴρηται ^e ἡμῖν τό ^f τε
^g γένος τύπῳ, ^h ὅτι μεσότητές εἰσιν, καὶ ὅτι ἕξεις, ὑφ' ὧν τε
γίνονται, ⁱ καὶ ὅτι τούτων ^k πρακτικαὶ ^l καθ' αὐτάς, καὶ ὅτι
ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκούσιοι, καὶ οὕτως ^m ὥς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος ⁿ προσ-
²² τάξῃ. ^o Οὐχ ὁμοίως ^p δὲ αἱ πράξεις ἐκούσιοί εἰσι καὶ αἱ
ἕξεις· τῶν μὲν γὰρ πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι ^q τοῦ τέλους
κύριοί ἐσμεν, εἰδότες τὰ καθ' ἕκαστα, τῶν ἕξεων δὲ ^r τῆς
ἀρχῆς, ^s καθ' ἕκαστα δὲ ἡ ^t πρόσθεσις οὐ γνώριμος, ὥσπερ
ἐπὶ τῶν ἀρρωστιῶν· ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἦν οὕτως· ἢ μὴ οὕτω
^v χρῆσασθαι, διὰ τοῦτο ἐκούσιοι.
- 9 ²³ Ἀναλαβόντες ^w δὴ περὶ ἐκάστης, εἰπώμεν τίνες εἰσὶ ^x καὶ
περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ' ἔσται δῆλον καὶ πόσαι εἰσίν. Καὶ
(6) πρῶτον περὶ ἀνδρείας. ^y Ὅτι μὲν οὖν μεσότης ^y ἐστὶ περὶ
² φόβους καὶ θάρρη, ἥδη ^z καὶ πρότερον εἴρηται, φοβούμεθα δὲ
δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ' ἐστὶν ^a ὥς ἀπλῶς εἰπεῖν ^b κακά·
³ ^c διὸ καὶ τὸν φόβον ὀρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. Φοβού-
μεθα ^d μὲν οὖν πάντα τὰ κακά, οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσον
ἀφιλίαν θάνατον, ἀλλ' οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρεῖος εἶναι·
ἔνια γὰρ ^e καὶ δεῖ φοβεῖσθαι καὶ καλόν, τὸ δὲ μὴ αἰσχρόν,
οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν ^f γὰρ φοβούμενος ἐπιεικῆς καὶ αἰδήμων,
ὁ δὲ μὴ φοβούμενος ἀναίσχυντος. Λέγεται δ' ὑπὸ τινων
ἀνδρεῖος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γάρ ^g τι ὅμοιον τῷ ἀνδρεῖ·
⁴ ἄφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος. Πενίαν δ' ἴσως οὐ δεῖ φο-
βεῖσθαι οὐδὲ νόσον, οὐδ' ὅλως ὅσα ^h μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι'
ⁱ αὐτόν. Ἄλλ' οὐδ' ὁ περὶ ταῦτα ἄφοβος ἀνδρεῖος. Λέγο-

^e ἡμῖν] ἡ μὲν K^b, om. M^b. ^f τε om. K^b. ^g γένος] ὡς ἐν O^b.
^h ὅτι μεσότης καὶ ἕξις K^b. εἰσιν et ὅτι om. etiam O^b. ⁱ καὶ om. K^b.
O^b. ^k πρακτικοὶ L^b.M^b.N^b, πρακτικαὶ καὶ K^b.O^b. ^l κατὰ ταύτας M^b.
^m ἂν ὥς M^b. ⁿ προστάξει L^b, προστάξειεν M^b. ^o οὐχὶ K^b. ^p δὲ
καὶ αἱ M^b. ^q τοῦ om. L^b.M^b. ^r τῆς—ἕκαστα om. N^b. ^s καθ']
τῶν δὲ καθ' M^b.O^b, τῶν N^b. ^t πρόσθεσις M^b. ^v χρῆσθαι K^b.O^b.
^w δὲ M^b. ^x καὶ—εἰσίν om. M^b. ^y ἐστὶν ἡ ἀνδρεία περὶ M^b. ^z καὶ
πρότερον εἴρηται] φανερόν γεγένηται K^b.O^b. ^a ὥς om. K^b.M^b.O^b.
^b κακά] τὰ κακά M^b. ^c διὸ—κακά om. N^b. ^d μὲν] καὶ N^b, om.
L^b.M^b.O^b. ^e καὶ ante δεῖ om. N^b. ^f γὰρ om. L^b.M^b. ^g ὅμοιον
τι L^b.M^b. ^h μὴ] μὲν M^b. ⁱ αὐτῶν M^b.

μεν δὲ καὶ τοῦτον καθ' ὁμοιότητα· ἔνιοι γὰρ ^k ἐν τοῖς πολε-
μικοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες ^l ἐλευθέριοι εἰσι καὶ πρὸς χρημά-
των ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχουσιν. Οὐδὲ δὴ εἴ τις ὕβριν περὶ 5
παῖδας καὶ ^m γυναῖκα φοβεῖται ἢ φθόνον ἢ τι τῶν τοιούτων,
δειλὸς ἐστίν· οὐδ' εἰ θαρρεῖ μέλλων μαστιγοῦσθαι, ἀνδρείος.
Περὶ ποῖα ⁿ οὖν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρείος; ^a Ἡ περὶ τὰ μέ- 6
γιστα; Οὐθεὶς γὰρ ^o ὑπομενετικώτερος τῶν δεινῶν. ^p Φο-
βερῶτατον δ' ὁ θάνατος· πέρας γάρ, καὶ οὐδὲν ^q ἔτι τῷ
τεθνεῶτι δοκεῖ οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακὸν εἶναι. Δόξειε δ' ἂν 7
^r οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντὶ ὁ ἀνδρείος εἶναι, οἷον ^s εἰ ἐν
θαλάττῃ ἢ ^t ἐν νόσοις. Ἐν τίσιν οὖν; ^a Ἡ ἐν τοῖς καλλί- 8
στοις; Τοιοῦτοι δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ καὶ καλ-
λίστῳ κινδύνῳ. Ὁμόλογοι δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ αἱ τιμαὶ ^v αἱ 9
ἐν ταῖς πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς ^w μονάρχοις. Κυρίως δὲ λέ- 10
γοιτ' ἂν ἀνδρείος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεῆς, ^x καὶ ὅσα
θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγυια ὄντα· τοιαῦτα δὲ μάλιστα τὰ
κατὰ πόλεμον. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἐν ^y θαλάττῃ καὶ ἐν νόσοις 11
ἀδεῆς ὁ ἀνδρείος, οὐχ οὔτω δὲ ὥς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ
ἀπεγνώκασιν τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνατον τὸν τοιοῦτον
δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐέλπιδες εἰσι ^z παρὰ τὴν ἐμπειρίαν.
^a Ἀμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται ἐν οἷς ^a ἐστὶν ἀλκὴ ἢ καλὸν τὸ ἀπο- 12
θανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς ^b οὐθέτερον ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν οὐ πάσι μὲν τὸ αὐτό, λέγομεν δέ τι 10
καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. Τοῦτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ ^c γε (7)
νοῦν ἔχοντι, ^d τὰ δὲ κατ' ἄνθρωπον διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ
μᾶλλον καὶ ἥττον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρραλέα. Ὁ δὲ ἀν- 2
δρείος ἀνέκπληκτος ὥς ἄνθρωπος. Φοβήσεται μὲν οὖν καὶ
τὰ τοιαῦτα, ὥς δεῖ δὲ καὶ ὥς ὁ λόγος ^e ὑπομενεῖ, τοῦ καλοῦ

^k ἐν om. L^b.M^b. ^l ἐλεύθεροί K^b.M^b. ^m γυναῖκας K^b. ⁿ γ' οὖν K^b.O^b. ^o ὑπομενικώτερος M^b. ^p φοβερῶτατος M^b, φοβερώτερον K^b.
^q ἔτι] ἐν K^b. ^r οὐ O^b. ^s εἰ] ἢ L^b.M^b, om. K^b.O^b. ^t ἐν ante νόσοις om. K^b.O^b. ^v αἱ om. K^b.L^b.M^b. ^w μονομάχοις M^b. ^x καὶ ὅσα θάνατον om. N^b. ^y θαλάσση M^b. ^z περὶ M^b. ^a ἐστὶν ἢ ἀλκὴ N^b. ^b οὐδὲν ἕτερον M^b. ^c γε om. K^b.N^b.O^b. ^d τὰ] τὸ N^b, τῷ M^b. ^e ὑπομένει N^b.

³ ἔνεκα· τοῦτο ^f γὰρ τέλος ^g τῆς ἀρετῆς. ^h Ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ
 ἥττον ταῦτα φοβεῖσθαι, καὶ ἔτι τὰ μὴ φοβερὰ ^h ὥς τοιαῦτα
⁴ φοβεῖσθαι. Γίνεται δὲ τῶν ἀμαρτιῶν ἡ μὲν ὅτι οὐ δεῖ, ἡ
 δὲ ὅτι οὐχ ὥς δεῖ, ἡ δὲ ὅτι οὐχ ὅτε, ἢ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως
⁵ δὲ καὶ περὶ τὰ ⁱ θαρραλέα. Ὁ μὲν οὖν ^a δεῖ καὶ οὐ ἔνεκα
 ὑπομένων καὶ φοβούμενος, ^k καὶ ὥς δεῖ καὶ ὅτε, ὁμοίως δὲ
 καὶ θαρρῶν, ἀνδρείος· κατ' ἀξίαν γάρ, καὶ ὥς ^a ἂν ὁ λόγος,
⁶ ^l πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀνδρείος. Τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας
 ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἔξιν. Καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἡ ἀνδρεία καλόν.
 Τοιοῦτον ^m δὴ καὶ τὸ τέλος· ὀρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει.
 Καλοῦ ⁿ δὴ ἔνεκα ὁ ἀνδρείος ὑπομένει καὶ πράττει ^o τὰ κατὰ
⁷ τὴν ἀνδρείαν. Τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ
 ἀνώνυμος (εἴρηται ^p δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον ὅτι πολλά ἐστὶν
 ἀνώνυμα), εἴη δ' ἂν τις μαινόμενος ^q ἢ ἀνάλγητος, εἰ μη-
 θέν ^r φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε ^s τὰ κύματα, καθάπερ
 φασὶ τοὺς Κελτούς. Ὁ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων περὶ τὰ
⁸ φοβερὰ θρασύς. Δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζὼν εἶναι ὁ θρασὺς καὶ
 προσποιητικὸς ἀνδρείας. Ὡς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερὰ
 ἔχει, οὕτως ^t οὗτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται,
⁹ μιμεῖται. Διὸ ^v καὶ εἰσὶν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασυδείλοι· ἐν
¹⁰ ^w τούτοις γὰρ θρασυνόμενοι τὰ φοβερὰ οὐχ ὑπομένουσιν. Ὁ
 δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων δειλός· καὶ γὰρ ^a μὴ δεῖ
 καὶ ὥς οὐ δεῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ. Ἐλ-
 λείπει δὲ καὶ ^x τῷ θαρρεῖν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβάλλων
¹¹ μᾶλλον καταφανής ἐστίν. Δύσελπις δὴ τις ὁ δειλός· πάντα
 γὰρ φοβεῖται. Ὁ δ' ἀνδρείος ^y ἐναντίως· τὸ γὰρ θαρρεῖν
¹² εὐέλπιδος. Περὶ ταῦτα μὲν οὖν ἐστὶν ὅ τε δειλὸς καὶ ὁ
 θρασὺς καὶ ὁ ἀνδρείος, διαφόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν
 γὰρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν, ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ὥς
 δεῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς, καὶ βουλόμενοι πρὸ τῶν

^f γὰρ τὸ τέλος M^b. ^g ταῖς ἀρεταῖς K^b. ^h ὥς] καὶ τὰ M^b. ⁱ θαρ-
 σαλέα M^b. ^k καὶ ante ὥς om. L^b.M^b. ^l πάσχει καὶ πράττει K^b.
^m δὲ N^b. ⁿ δὲ K^b.L^b.M^b. ^o τὰ om. K^b. ^p δὲ καὶ ἡμῖν M^b.
^q ἢ] ἢ μὴ M^b. ^r φοβεῖται M^b. ^s τὰ om. K^b. ^t οὗτος om. K^b.
^v καὶ om. O^b. ^w τούτω L^b.M^b. ^x τὸ N^b. ^y ἐναντίως M^b.N^b.O^b.

κινδύνων ἐν αὐτοῖς δ' ἀφίστανται, οἱ δ' ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς ἔργοις ὀξεῖς, ^z πρότερον δ' ἡσύχιοι.

Καθάπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ ^a περὶ θαρ-¹³ I I
ραλέα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἰρεῖται
καὶ ὑπομένει, ^b ἢ ὅτι αἰσχροὺς τὸ μή. Τὸ δ' ἀποθνήσκειν
φεύγοντα πενίαν ἢ ἔρωτα ἢ τι λυπηρὸν οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ
μᾶλλον δειλοῦ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ
οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Ἔστι μὲν
οὖν ἡ ἀνδρεία τοιοῦτόν τι, λέγονται δὲ καὶ ἕτεραι κατὰ (8)
πέντε τρόπους, πρῶτον μὲν ἡ πολιτικὴ· μάλιστα γὰρ ἔοικεν
δοκοῦσι γὰρ ὑπομένειν τοὺς κινδύνους οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ
τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνειδῆ καὶ ^c διὰ τὰς τιμὰς. Καὶ
διὰ τοῦτο ἀνδρεϊότατοι δοκοῦσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἄτι-
μοι ^d καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἔντιμοι. ^e Τοιούτους δὲ καὶ Ὅμηρος ²
ποιεῖ, οἷον τὸν ^f Διομήδην καὶ τὸν Ἑκτορα,

εἰ Πουλυδάμας μοι ^h πρῶτος ἐλεγχείην ⁱ ἀναθήσει·

καὶ Διομήδης,

Ἑκτωρ γάρ ποτε φήσει ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγορεύων,

Τυδείδης ὑπ' ^k ἐμέϊο.

Ὡμοίωται δ' αὕτη μάλιστα τῇ ¹πρότερον εἰρημένη, ὅτι δι' ³
ἀρετὴν γίνεται· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ ^m διὰ καλοῦ ὄρεξιν (τιμῆς
γάρ) καὶ φυγὴν ὀνειδῶν, αἰσχροῦ ὄντος. Τάξαι δ' ἂν τις ⁴
καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς ⁿ ταυτό·
χείρους δ', ^o ὅσῳ οὐ δι' αἰδῶ ἀλλὰ διὰ φόβον ^p αὐτὸ δρῶσι,
καὶ φεύγοντες οὐ τὸ αἰσχροὺς ἀλλὰ τὸ λυπηρόν· ἀναγκά-
ζουσι γὰρ οἱ κύριοι, ὥσπερ ^q ὁ ^v Ἑκτωρ

ὃν δέ ^k ^r ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,

οὗ οἱ ^s ἄρκιον ^t ἐσσεῖται φυγέειν κύνας.

^z πρότεροι M^b. ^a περὶ τὰ θαρραλέα M^b. ^b ἢ om. K^b. ^c διὰ
om. M^b. ^d καὶ οἱ] οἱ δὲ L^b. M^b. N^b. ^e τοιούτοις N^b. ^f διομήδη
N^b. Ob. ^g πολυδάμας L^b. ^h πρῶτον M^b. ⁱ ἀναθήσει K^b, ἐπιθήσει
M^b. ^k ἐμέϊο φοβούμενος ὁμοίωται M^b. ^l προτέρα M^b. ^m διὰ om.
N^b. Ob. ⁿ αὐτό M^b. ^o ὅσοι K^b. Ob. ^p αὐτοὶ δρῶσι φεύγον-
τες M^b. ^q ὁ om. L^b. M^b. ^r ἐγὼ M^b. ^s ἄρκιον K^b. ^t ἐσσεῖται
K^b. M^b.

5 Καὶ οἱ ^v προστάττοντες, καὶ ἀναχωρῶσι τύπτοντες τὸ αὐτὸ
 δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν τοιούτων ^w παρατάτ-
 τοντες· πάντες γὰρ ἀναγκάζουσιν. Δεῖ δ' οὐ δι' ἀνάγκην
 6 ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ' ὅτι καλόν. Δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἡ
 περὶ ἕκαστα ἀνδρεία ^x τις εἶναι· ^y ὅθεν καὶ ὁ Σωκράτης ᾤθη
 ἐπιστήμην ^z εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Τοιούτοι δὲ ἄλλοι μὲν ^a ἐν
 ἄλλοις, ἐν τοῖς πολεμικοῖς δ' οἱ στρατιῶται· δοκεῖ γὰρ εἶναι
 πολλὰ ^b κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλιστα συνεωράκασιν οὗτοι·
 φαίνονται ^c δὴ ἀνδρεῖοι, ὅτι οὐκ ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν.
 7 Εἴτα ποιῆσαι καὶ ^d μὴ παθεῖν μάλιστα δύνανται ἐκ τῆς ^e ἐμ-
 πειρίας, δυνάμενοι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καὶ τοιαῦτα ἔχοντες
 ὅποια ^a ἂν εἴη καὶ πρὸς ^f τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ παθεῖν
 8 κράτιστα. Ὡς περ οὖν ἀνόπλοις ὀπλισμένοι μάχονται καὶ
 ἀθληταὶ ἰδιώταις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν ^g οὐχ οἱ
 ἀνδρειότατοι μαχιμώτατοί εἰσιν, ἀλλ' οἱ μάλιστα ἰσχύοντες
 9 καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντες. Οἱ στρατιῶται δὲ δειλοὶ
 γίνονται, ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος καὶ ^h λείπωνται τοῖς
 πλήθεσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ φεύγουσι, τὰ δὲ
 πολιτικὰ μένοντα ἀποθνήσκει, ὅπερ καὶ πρὸς ⁱ Ἐρμαίῳ συν-
 ἔβη. Τοῖς μὲν γὰρ αἰσχροὺς τὸ φεύγειν καὶ ὁ θάνατος τῆς
 τοιαύτης σωτηρίας αἰρετώτερος· οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύ-
 νουν ὡς κρείττους ὄντες, γνόντες δὲ φεύγουσι, τὸν θάνατον
 μᾶλλον τοῦ αἰσχροῦ φοβούμενοι· ὁ δ' ἀνδρεῖος οὐ τοιούτος.
 10 Καὶ τὸν θυμὸν δ' ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν ^k ἐπιφέρουσιν· ἀνδρεῖοι
 γὰρ εἶναι δοκοῦσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν ὥς περ τὰ θηρία ἐπὶ τοὺς
 τρώσαντας ^l φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς· ^m ἰτη-

^v προστάσσοντες Mb. ^w προτάττοντες Ob. ^x τις om. Kb.Nb.Ob.
^y ὅθεν—ἀνδρείαν om. pr. Nb. ^z εἶναι om. Kb.Mb.Ob. ^a ἐν om. Kb.
^b καινὰ Kb.Mb. ^c δὴ] δ' Ob, δὴ οἱ Mb. ^d μὴ] μηδὲν Lb.Mb.
^e ἐμπειρίας καὶ φυλάσασθαι καὶ πατάξαι δυνάμενοι Kb.Nb.Ob. ^f τὸ μὴ
 ποιῆσαι Kb. ^g οὐχὶ Lb. ^h λείπονται Nb. ⁱ Ἐρμαίῳ] τόπος
 ἐστὶ τὸ ἔρμαιον ἐν κορωνείᾳ τῆς βοιωτίας margo Lb. et 2024. ^k φέρου-
 σιν Kb, ἀναφέρουσιν Lb.Mb. ^l φερόμενα Kb.Lb.Mb. ^m κινητι-
 κώτατον Mb.

τικώτατον γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς κινδύνους, ὅθεν καὶ Ὀ-
μηρος

σθένος ἔμβαλε θυμῷ

καὶ

μένος καὶ θυμὸν ἔγειρε

καὶ

Δριμὺ δ' ἀνὰ ῥίνας μένος

καὶ

ἔξεσεν αἷμα·

Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαίνειν τὴν τοῦ θυμοῦ ἔγερ-
σιν καὶ ὀρμὴν. Οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι διὰ τὸ καλὸν πράτ-¹¹
τουσιν, ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην·
διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι ⁿ ἢ φοβεῖσθαι, ἐπεὶ εἰάν γε ἐν ὕλῃ
^η ὁ ἐν ἔλει ^η, οὐ ^p προσέρχονται. Οὐ δὴ ἐστὶν ἀνδρεία
διὰ τὸ ^q ὑπ' ἀλγηδόνης καὶ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν
κίνδυνον ὀρμᾶν, οὐθὲν τῶν δεινῶν προορῶντα, ἐπεὶ οὕτω γε
^r καὶ οἱ ὄνοι ^s ἀνδρεῖοι ^t εἶεν πεινῶντες· τυπτόμενοι γὰρ
οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπιθυ-
μίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. ^w Οὐ δὴ ἐστὶν ἀνδρεία τὰ δι' ¹²
ἀλγηδόνης ἢ θυμοῦ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον. ^x Φυσι-
κωτάτη δ' ἔοικεν ἢ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσλαβοῦσα
προαίρεσιν καὶ τὸ οὐ ἔνεκα ἀνδρεία ὑεῖναι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι
^z δὴ ὀργιζόμενοι μὲν ἀλγοῦσι, τιμωρούμενοι δ' ἡδοναί· οἱ
δὲ διὰ ταῦτα ^a μαχόμενοι μάχιμοι μὲν, οὐκ ἀνδρεῖοι δέ· οὐ
γὰρ διὰ τὸ καλὸν οὐδ' ὥς ὁ λόγος, ἀλλὰ διὰ ^b τὸ πάθος·
παραπλήσιον δ' ἔχουσί τι. Οὐδὲ δὴ οἱ εὐέλπιδες ὄντες ^c ἀν-¹³
δρεῖοι· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις ^d καὶ πολλοὺς νενικηκέναι θαρ-
ρουῦσιν ^e ἐν τοῖς κινδύνοις. Παρόμοιοι δέ, ὅτι ἄμφω θαρρα-
λέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρεῖοι διὰ τὰ ^f προειρημένα θαρραλέοι,

ⁿ ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι K^b.N^b.O^b. ^o ἐν post ἢ om. L^b.M^b. ^p προ-
έρχονται L^b. ^q ἀπὸ N^b. ^r καὶ K^b.L^b.M^b. ^s ἀνδρεῖοι om. M^b.
^t εἶεν] ἀν εἶεν L^b.M^b. ^v οὐ—κίνδυνον om. K^b.O^b. ^w δὴ οὖν ἐστὶν
L^b.N^b. ^x φυσικώτατος M^b. ^y εἶναι om. N^b. ^z δὴ] δὲ M^b.O^b.
^a μαχόμενοι add. L^b.M^b. ^b τὸ om. K^b. ^c ἀνδρεῖοι εἰσι· διὰ L^b.
^d καὶ τὸ πολλοὺς O^b. ^e ἐν] μὲν K^b. ^f πρότερον εἰρημένα K^b.

οἱ δὲ διὰ τὸ οἶεσθαι ^g κρείττους εἶναι καὶ μὴθὲν ἀντιπαθεῖν.
 14 Τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι· εὐέλπιδες γὰρ γί-
 νονται. Ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ ^h συμβῇ τοιαῦτα, φεύγουσιν·
 ἀνδρείου δ' ἦν ⁱ τὰ φοβερά ἀνθρώπῳ ὄντα ^k καὶ φαινόμενα
 15 ὑπομένειν, ὅτι καλὸν ^l καὶ αἰσχρὸν τὸ μή. Διὸ καὶ ἀνδρειο-
 τέρου δοκεῖ εἶναι τὸ ^m ἐν τοῖς αἰφνιδίοις φόβοις ἄφοβον καὶ
 ἀτάραχον εἶναι ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ ἕξεως γὰρ μᾶλλον,
 ἢ ⁿ καὶ ὅτι ἦπτον ἐκ παρασκευῆς· τὰ προφανῇ μὲν γὰρ κἂν
 ἐκ λογισμοῦ καὶ λόγου τις προέλοιτο, τὰ δ' ἐξαίφνης κατὰ
 16 τὴν ἕξιν. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, καί
 εἰσιν οὐ πόρρω τῶν ὁυελπίδων, χείρους δ' ὅσῳ Ραξίωμα οὐδὲν
 ἔχουσιν, ἐκεῖνοι δέ· διὸ καὶ μένουσί τινα χρόνον· οἱ δ' ἡπα-
 τημένοι, εἰάν γινώσιν ὅτι ἕτερον ἢ ^q ὑποπτεύσωσι, φεύγουσιν·
 ὅπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες τοῖς Λάκωσιν ὡς Σι-
 17 κυωνίοις. Οἳ τε δὴ ἀνδρεῖοι εἴρηνται ποῖοί τινες, καὶ οἱ δο-
 κοῦντες ἀνδρεῖοι.

12 Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβους ἡ ἀνδρεία οὔσα οὐχ ὁμοίως
 (9) περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά· ὁ γὰρ ἐν
 τούτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ' ὡς δεῖ ἔχων ἀνδρείος μᾶλ-
 2 λον ἢ ὁ περὶ τὰ θαρραλέα. Τῷ δὴ τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν,
 ὡς εἴρηται, ἀνδρεῖοι λέγονται. Διὸ καὶ ἐπίλυπον ἡ ἀνδρεία,
 καὶ δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
 3 μένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. Οὐ μὲν ἀλλὰ δόξειεν ἂν
 εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν κύκλῳ δ' ἀφα-
 νίζεσθαι, οἷον κἂν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι ^r γίνεται· τοῖς γὰρ
 πύκταις τὸ ^s μὲν τέλος ἡδύ, οὐ ἔνεκα, ^t ὁ στέφανος καὶ ^v αἰ-
 τιμαί, τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγεινόν, εἴπερ σάρκινοι, καὶ λυπη-
 ρόν, ^w καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλὰ ταῦτ' εἶναι, μικρὸν
 4 ὃν τὸ οὐ ἔνεκα οὐδὲν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν. Εἰ ^x δὴ ^y τοιοῦτόν

^g κράτιστοι K^b.Ob. ^h συμβῇ τὰ τοιαῦτα K^b. ⁱ τὸ M^b, τὸ τὰ L^b.
^k καὶ μὴ φαινόμενα K^b. ^l καὶ] ἢ N^b. ^m ἐν om. M^b. ⁿ καὶ om.
 K^b.Ob. ^o ἐλπίδων L^b. ^p ἀξίωμα οὐκ ἔχουσιν οὐδὲν M^b. ^q ὑποπτεύ-
 σουσι L^b, ὑποπτεύουσιν K^b.M^b. ^r γίνεσθαι K^b. ^s μὲν δὴ τέλος M^b.
^t ὁ τε στέφανος L^b. ^v αἰ om. K^b. ^w καὶ ante πᾶς om. M^b.N^b. ^x δὲ
 L^b.M^b, δὲ δὴ K^b. ^y τὸ τοιοῦτόν M^b.

ἐστὶ καὶ ^z τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν, ὃ μὲν θάνατος καὶ τὰ τραύματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἄκοντι ἔσται, ὑπομένει δὲ αὐτά, ὅτι καλὸν ^a ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μὴ. Καὶ ὅσῳ ^{αν} μᾶλλον τὴν ἀρετὴν ^ο ἔχῃ πᾶσαν καὶ εὐδαιμονέστερος ^c ἢ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ θανάτῳ ^d λυπηθήσεται· ἐτῷ τοιούτῳ γὰρ μάλιστα ζῆν ἄξιον, καὶ οὗτος μεγίστων ἀγαθῶν ἀποστερεῖται εἰδώς· λυπηρὸν ^f δὲ ^g τοῦτο. Ἄλλ' οὐδὲν ἦττον ἀνδρείος, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, ὅτι ^h τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν ἀντ' ἐκείνων αἰρεῖται. Οὐ ⁱ δὲ ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν ἐφ' ὅσον τοῦ τέλους ἐφάπτεται. Στρατιώτας δ' οὐδὲν ἴσως ^κ κωλύει μὴ τοὺς τοιούτους κρατίστους εἶναι, ἀλλὰ τοὺς ἦττον μὲν ἀνδρείους, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μηδὲν ἔχοντας· ἔτοιμοι γὰρ οὗτοι πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν βίον πρὸς μικρὰ κέρδη καταλλάττονται. Περὶ μὲν οὖν ^k ἀνδρείας ^l ἐπὶ τοσοῦτον εἰ- ⁷ ρήσθω· τί δ' ἐστίν, οὐ χαλεπὸν τύπῳ ^m γε περιλαβεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Μετὰ δὲ ⁿ ταύτην περὶ σωφροσύνης ^ο λέγωμεν· δοκοῦσι ¹³ γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὗται εἶναι ^p αἱ ἀρεταί. Ὅτι μὲν ⁽¹⁰⁾ οὖν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονὰς ἢ σωφροσύνη, εἴρηται ἡμῖν· ἦττον γὰρ καὶ οὐχ ^q ὁμοίως ^r ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν ^s τοῖς αὐτοῖς δὲ καὶ ^t ἡ ἀκολασία φαίνεται. Περὶ ποίας οὖν τῶν ἡδονῶν, ^v νῦν ἀφορίσωμεν. Διηρήσθωσαν ^w δὲ ^x αἱ ψυχικαὶ ^z καὶ αἱ σωματικαί, οἷον φιλοτιμία, ^y φιλομάθεια· ^z ἑκάτερος γὰρ τούτων χαίρει, οὗ φιλητικός ἐστίν, οὐθὲν πάσχοντος τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ^a οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται. Ὅμοίως δ' οὐδ' οἱ περὶ τὰς ἄλλας ὅσαι μὴ σωματικαὶ εἰσιν·

^z τὸ om. K^b. ^a ἢ om. K^b. ^b ἔχοι M^b. ^c ἢ] εἴη M^b. ^d λυπεῖται L^b. M^b, λύπη ἔσται N^b. O^b. ^e τῷ om. L^b. ^f δὴ M^b. ^g τούτῳ K^b. ^h τῷ N^b. ⁱ δὴ] δὴ δὲ N^b. ^k ἀνδρείας N^b, qui ita solet. ^l ἐπὶ om. M^b. ^m γε περιλαβεῖν] λαβεῖν M^b. ⁿ ταῦτα M^b. ^ο λέγωμεν L^b. N^b. ^p αἱ om. K^b. ^q ὁμοίως] ὁμοίως τῇ ἀνδρείᾳ L^b. M^b. ^r ἐστὶ περὶ λύπας M^b, περὶ τὰς λύπας ἐστίν K^b. O^b. ^s τοῖς αὐτοῖς] τούτοις L^b. M^b. N^b. ^t ἢ om. M^b. N^b. ^v νῦν om. L^b. M^b. ^w δὲ] οὖν M^b. ^x αἱ ψυχικαὶ καὶ σωματικαὶ M^b, καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαὶ K^b. O^b. ^y φιλομαθία K^b. ^z ἑκατέρω M^b. ^a οὔτε σώφρονες] οὐ σώφρονες M^b.

τοὺς γὰρ φιλομύθους καὶ ^b διηγητικούς καὶ περὶ τῶν ^c τυ-
 χόντων κατατρίβοντας τὰς ἡμέρας ^d ἀδολέσχας, ἀκολάστους
 δ' οὐ λέγομεν, οὐδὲ τοὺς λυπουμενούς ἐπὶ χρήμασιν ἢ φίλοις.
 3 Περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη, οὐ πάσας δὲ
 οὐδὲ ταύτας· οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς διὰ τῆς ὄψεως, οἷον χρώ-
 μασι ^e καὶ σχήμασι καὶ γραφῇ, οὔτε σώφρονες οὔτε ἀκό-
 λαστοι λέγονται· καίτοι δόξειεν ^f ἂν εἶναι καὶ ὡς δεῖ χαίρειν
 4 καὶ τούτοις, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. Ὅμοίως δὲ
 καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τοὺς γὰρ ὑπερβεβλημένως χαί-
 ροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει οὐθεὶς ἀκολάστους λέγει, οὐδὲ
 5 τοὺς ὡς δεῖ ^g σώφρονας. Οὐδὲ τοὺς περὶ τὴν ὁσμήν, πλὴν
 κατὰ συμβεβηκός· τοὺς γὰρ χαίροντας μῆλων ἢ ῥόδων ἢ θυ-
 μιαμάτων ^h ὁσμαῖς οὐ λέγομεν ἀκολάστους, ἀλλὰ μᾶλλον
 τοὺς μύρων ⁱ καὶ ὄψων· χαίρουσι γὰρ τούτοις οἱ ἀκόλαστοι,
 ὅτι διὰ τούτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν ^k ἐπιθυμητῶν.
 6 Ἰδοὶ δ' ἂν τις καὶ τοὺς ἄλλους, ὅταν πεινώσι, χαίροντας ταῖς
 τῶν βρωμάτων ὁσμαῖς· τὸ δὲ ^l τοιούτοις χαίρειν ^m ἀκολάστου·
 7 ⁿ τούτῳ γὰρ ^o ἐπιθυμητὰ ταῦτα. Οὐκ ἔστι δὲ ^p οὐδὲ τοῖς ἄλ-
 λοις ζώοις κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονὴ πλὴν κατὰ συμ-
 βεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὁσμαῖς τῶν λαγῶν αἱ κύνες χαί-
 ρουσιν, ^q ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν ^r δ' αἰσθῆσιν ^s ἡ ὁσμὴ ^t ἐποίη-
 σεν. Οὐδ' ὁ λέων τῇ φωνῇ τοῦ βοός, ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι
 δ' ἐγγύς ἐστι, διὰ τῆς φωνῆς ἥσθετο, καὶ χαίρειν ^v δὴ ταύτῃ
 φαίνεται. Ὅμοίως ^w δ' οὐδ' ἰδὼν ἢ εὐρὼν ἔλαφον ἢ ἄγριον
 8 αἶγα, ἀλλ' ὅτι βορὰν ἔξει. Περὶ τὰς τοιαύτας ^x δὴ ἡδονὰς
 ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα
 κοινωνεῖ, ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται· αὗται
 9 δ' εἰσὶν ἀφῆ καὶ γεῦσις. Φαίνονται ^y δὴ καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ

^b διηγηματικούς Mb. ^c τυχόντων] τοιούτων Ob. ^d ἀδολέσχους Ob.
^e καὶ σχήμασι om. Mb. ^f ἂν om. Lb. ^g σώφρονας] φωνούντας Mb.
^h ὁδμαῖς Lb. ⁱ καὶ] ἢ Kb.Ob. ^k ἐπιθυμημάτων Kb, ἐπιθυμιῶν Lb.Mb.
^l τούτοις Ob. ^m ἀκολάστοις Kb. ⁿ τούτων Kb.Lb.Mb.Nb. ^o ἐπιθυ-
 μήματα Kb.Lb.Mb. ^p οὐδ' ἐν τοῖς Kb.Ob. ^q ἀλλὰ] δὲ Ob. ^r αἰσθῆσιν
 δ' Lb.Mb. ^s ἡ om. Nb. ^t πεποίηκεν Mb. ^v δὴ οὕτως ταύτῃ Mb.
^w δ' om. Nb.Ob. ^x δὴ] δ' Lb.Mb. ^y δὴ] δ' οἱ σώφρονες Mb.

μικρὸν ἢ οὐθὲν χρῆσθαι· τῆς γὰρ γεύσεώς ἐστιν ἡ κρίσις τῶν
^zχυμῶν, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τοὺς ^aοἶνους δοκιμάζοντες καὶ τὰ
 ὄψα ἀρτύοντες· οὐ πάνυ δὲ χαίρουσι τούτοις, ἢ οὐχ οἷ γε
 ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἢ γίνεται πᾶσα δι' ἀφῆς καὶ
 ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ τοῖς ἀφροδισίοις λεγομένοις.
 Διὸ καὶ ^bἡῤῥατό ^cτις ὀψοφάγος ὦν τὸν φάρυγγα ^dαὐτῷ ¹⁰
^eμακρότερον γεράνου γενέσθαι, ὡς ^fἠδόμενος τῇ ἀφῇ. Κοι-
 νοτάτη δὴ τῶν αἰσθήσεων καθ' ἣν ἡ ἀκολασία· καὶ δόξειεν ἂν
 δικαίως ἐπονείδιστος εἶναι, ὅτι οὐχ ἡ ἄνθρωποι ἐσμεν ὑπάρ-
 χει, ἀλλ' ἡ ζῶα. Τὸ δὲ ^gτοιούτοις χαίρειν καὶ μάλιστα ¹¹
 ἀγαπᾶν θηριῶδες. Καὶ γὰρ ^hαἱ ἐλευθεριώταται τῶν διὰ
 τῆς ἀφῆς ἡδονῶν ἀφήρηνται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ
 τρίψεως καὶ τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ γὰρ περὶ πᾶν ⁱτὸ
 σῶμα ^kἡ τοῦ ἀκολάστου ἀφή, ἀλλὰ περὶ τινὰ μέρη. Τῶν (11)
¹δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπί-
 θετοι· οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσικὴ· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ^mὁ
 ἐνδεὴς ξηρᾶς ἢ ὑγρᾶς τροφῆς, ὅτε δ' ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν
 Ὁμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων· τὸ δὲ τοιαῦσδε ἢ τοιαῦσδε, οὐκέτι
 πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. Διὸ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι. Οὐ μὲν ²
 ἀλλ' ἔχει γέ τι ⁿκαὶ φυσικόν· ἕτερα γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδέα,
 καὶ ἔνια ^oπᾶσιν ἡδίω τῶν τυχόντων. Ἐν μὲν οὖν ταῖς φυσικαῖς ³
 ἐπιθυμίαις ὀλίγοι ἀμαρτάνουσι καὶ ^pἐφ' ἑν, ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὸ
 γὰρ ἐσθίειν τὰ τυχόντα ἢ πίνειν ^qἕως ἂν ὑπερπλησθῇ, ὑπερ-
 βάλλειν ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ
 τῆς ἐνδείας ἢ φυσικὴ ἐπιθυμία. Διὸ λέγονται οὗτοι ^sγα-

^z χυλῶν K^b.L^b.N^b. ^a οἶνους M^b. ^b εῤῥατό L^b.N^b, εῤῥαιτό M^b.
^c τις] τις φιλόξενος ὁ εὔξιος codex Oxon. coll. corp. Chr. et pr. K^b,
 τις φιλόξενος ὁ ἐρύξιος O^b. et corr. K^b. omissoque articulo N^b. et Pa-
 risienses 1417 et 1855. ea nomina om. Q.G^a.H^a.L^b.M^b. cum 1856
 et 2024 et 2113, post ὦν ponit 2114. solum ibi φιλόξενος ponunt
 1852 et 2023. ipsum τις om. H^a. ^d αὐτοῦ N^b. et 1417. ^e γεράνου
 μακρότερον M^b. ^f ἠδόμενου τῇ ἀφῇ 1852 et 2023, μενέξενος ἢ δ' ἀφῇ M^b.
^g τούτοις M^b. ^h αἱ om. M^b. ⁱ τὸ om. L^b.M^b.O^b. ^k τοῦ ἀκολάστου
 ἢ M^b. ^l ἐπιθυμιῶν δ' L^b. ^m ὁ ἐνδεὴς] ὅταν ἐνδεὴς ἢ L^b.M^b.N^b. ⁿ καὶ
 om. K^b.O^b. ^o πᾶσιν] τισιν O^b. ^p ἐφ' M^b. ^q ἕως πλησθῇ K^b.O^b.
^r ὑπερβολή K^b. ^s γάστριες O^b.

στρίμαργοι, ὥς παρὰ τὸ δέον πληροῦντες αὐτήν. Τοιοῦτοι
 4 δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδώδεις. Περὶ δὲ τὰς ^t ἰδίας τῶν
 ἡδονῶν πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἀμαρτάνουσιν· τῶν γὰρ φιλο-
 τοιούτων λεγομένων ^v ἢ ^w τῷ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ^x ἢ τῷ μᾶλ-
 λον, ^y ἢ ὥς οἱ πολλοί, ^z ἢ μὴ ὥς δεῖ, κατὰ πάντα ^z δ' οἱ ἀκό-
 λαστοι ὑπερβάλλουσιν· καὶ ^a γὰρ χαίρουσιν ^b ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ
 (μισητὰ γάρ), καὶ ^c εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον
 5 ^h ἢ δεῖ, καὶ ^d ὥς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὰς
 ἡδονὰς ὑπερβολὴ ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτόν, δῆλον· περὶ δὲ
 τὰς λύπας οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας τῷ ὑπομένειν λέγεται
 σῶφρων ^e ἀκόλαστος δὲ τῷ ^f μῇ, ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ
 λυπεῖσθαι μᾶλλον ^g ἢ ^g δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει (καὶ
 τὴν λύπην ^h δὲ ποιεῖ αὐτῷ ἢ ἡδονή), ὁ δὲ σῶφρων τῷ μὴ λυ-
 14 6 πείσθαι τῇ ἀπουσίᾳ ⁱ καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος. Ὁ μὲν
 οὖν ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ τῶν μάλιστα,
 καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὥστε ἀντὶ τῶν ἄλλων ταῦθ'
 αἰρεῖσθαι· διὸ καὶ ^k λυπεῖται καὶ ἀποτυγχάνων καὶ ἐπιθυμῶν
 μετὰ λύπης γὰρ ἢ ἐπιθυμία· ἀτόπῳ δ' ἔοικε τὸ δι' ἡδονὴν
 7 λυπεῖσθαι. Ἐλλείποντες ^l δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἥττον ἢ
 δεῖ χαίροντες οὐ πάνυ γίνονται· οὐ γὰρ ἀνθρωπικὴ ἐστὶν ἡ
 τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα διακρίνει τὰ
 βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει τοῖς δ' οὐ· εἰ δὲ τῷ μῇ
 ἐστὶν ἡδὺ ^m μῇδὲ διαφέρει ἕτερον ἐτέρου, πόρρω ἂν εἴη τοῦ
 ἀνθρώπου εἶναι· οὐ ⁿ τέτυχε δ' ^o ὁ τοιοῦτος ὀνόματος διὰ τὸ
 8 μὴ πάνυ γίνεσθαι. Ὁ δὲ σῶφρων ^p μέσως περὶ ταῦτ' ἔχει·
 οὔτε ^q γὰρ ἡδεταὶ οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον
 δυσχεραίνει, οὔθ' ὅλως οἷς μὴ δεῖ οὔτε σφόδρα τοιούτῳ οὐ-

^t ἰδέας K^b. ^v ἢ—δεῖ om. N^b. ^w τὸ M^b.Ob. ^x τὸ N^b.Ob. ^y ὥς
 δεῖ] ἢ ὡδὶ K^b, ὥς δεῖ ἢ ὡς δεῖ L^b, ὥς δεῖ ἢ ὡς μὴ δεῖ M^b. ^z δὴ M^b.
^a γὰρ om. M^b. ^b ἐνίοις] ἐν Ob. ^c εἴ] ἐπὶ L^b,M^b. ^d ὥς] ἢ ὥς K^b,
 ὥς οὐχ N^b. ^e ἀκόλαστος δὲ] οὐδ' ἀκόλαστος K^b,N^b.Ob. ^f μῇ—τῷ
 om. K^b. ^g δι' K^b. ^h δὲ ante ποιεῖ om. M^b. ⁱ καὶ τῷ ἀπέχεσθαι
 om. K^b,Ob. ^k λυπεῖσθαι ἀποτυγχάνων K^b. ^l δὲ τὰ περὶ K^b,Ob.
^m μῇδὲ] μῇδὲν N^b. ⁿ τέτυχε K^b. ^o ὀνόματος ὁ τοιοῦτος K^b,Ob.
^p μέσως μὲν περὶ K^b. ^q γὰρ om. N^b.

δενί, οὐτ' ἀπόντων λυπείται ^τ οὐδ' ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, οὐδὲ μᾶλλον ^ς ἢ δεῖ, οὐδ' ^τ ὅτε μὴ δεῖ, οὐδ' ὅλως τῶν τοιούτων ^ν οὐθέν· ^ω ὅσα δὲ πρὸς ὑγίειάν ἐστιν ἢ ^χ πρὸς εὐεξίαν ἡδέα ὄντα, τούτων ὀρέζεται μετρίως καὶ ὡς δεῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων μὴ ἐμποδίων τούτοις ὄντων ἢ ^υ παρὰ τὸ καλὸν ἢ ^z ὑπὲρ τὴν οὐσίαν. Ὁ γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς ^α ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων οὐ τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος.

Ἐκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς δειλίας. Ἡ ¹⁵ μὲν γὰρ δι' ἡδονήν, ἡ δὲ διὰ λύπην, ὧν τὸ μὲν αἰρετόν, τὸ (12) δὲ φευκτόν. Καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξίστησι καὶ φθείρει τὴν τοῦ ² ἔχοντος φύσιν, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν ^β τοιοῦτον ποιεῖ, μᾶλλον δ' ἐκούσιον· διὸ καὶ ^γ ἐπονιδιστότερον. Καὶ γὰρ ἐθισθῆναι ^δ ῥᾶον πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ ^ε τὰ τοιαῦτα, καὶ οἱ ^ε ἐθισμοὶ ἀκίνδυνοι. ^ς Ἐπὶ δὲ τῶν φοβερῶν ἀνάπαλιν. Δόξειε ³ ^h δ' ἂν οὐχ ὁμοίως ^ι ἐκούσιον ἢ δειλία εἶναι τοῖς καθ' ἕκαστον· αὐτὴ μὲν γὰρ ἄλυπος, ^κ ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίστησιν, ὥστε καὶ τὰ ὄπλα ρίπτειν καὶ τᾶλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ βίαια εἶναι. Τῷ δ' ἀκολάστῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν καθ' ¹ ἕκαστα ⁴ ἐκούσια, ἐπιθυμοῦντι γὰρ καὶ ὀρεγομένῳ, τὸ δ' ὅλον ἦπτον· οὐθεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος εἶναι. Τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκο- ⁵ λασίας ^μ καὶ ^ν ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἀμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι γὰρ τινα ὁμοιότητα. Πότερον δ' ἀπὸ ποτέρου καλεῖται, οὐθὲν πρὸς τὰ νῦν διαφέρει, δῆλον δ' ὅτι τὸ ὕστερον ἀπὸ τοῦ προτέρου. Οὐ κακῶς δ' ἔοικε μετεννηέχθαι· κεκολάσθαι γὰρ ⁶ δεῖ ^ο τὸ τῶν αἰσchrῶν ὀρεγόμενον καὶ ^ρ πολλὴν αὔξησιν ^q ἔχον, τοιοῦτον δὲ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν

^τ οὐδ'] οὐτ' K^b, οὔτε δ' O^b. ^ς ἢ δεῖ] ἢ δεῖ οὐθ' ἐν K^b, ἢ δεῖ οὐθενί (vel οὐδενί) ceteri. ^τ ὅτε K^b. ^ν οὐθενός codices. ^ω ὅσα] ἃ K^b. O^b. ^χ πρὸς post ἢ om. O^b. ^υ παρὰ] περὶ M^b. ^z ὑπὲρ] περὶ M^b. ^α ἀξίας] οὐσίας K^b. ^β τοιοῦτο K^b. ^γ ἐπονιδιστόν K^b. ^δ ῥαῖδιον K^b. M^b. O^b. ^ε τὰ om. N^b. ^ε ἐθισμοὶ M^b. ^ς ἐπὶ τῶν φοβερῶν δ' L^b. M^b. N^b. ^h δ' om. L^b. ^ι ἐκούσιον] φευκτόν K^b. L^b. M^b. O^b. ^κ ταῦτα] τὰ K^b. ¹ ἕκαστον M^b. ^μ καὶ om. L^b. M^b. ^ν περὶ M^b. ^ο τὸ] τὸν K^b. M^b. ^ρ πολλὴν ἔξιν αὔξησιν K^b. ^q ἔχοντα M^b.

γὰρ ζῶσι καὶ τὰ παῖδια, ^τ καὶ μάλιστα ^ς ἐν τούτοις ἢ ^τ τοῦ
 7 ἡδέος ὄρεξις. ^ν Εἰ οὖν μὴ ^ω ἔσται εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον,
 ἐπὶ πολὺ ἥξει· ἅπληστος γὰρ ἢ τοῦ ἡδέος ὄρεξις καὶ ^χ παν-
 ταχόθεν τῷ ἀνοήτῳ, καὶ ἢ τῆς ἐπιθυμίας ἐνέργεια αὔξει τὸ
 συγγενές, καὶ μεγάλα ^υ καὶ σφοδραὶ ὦσι, καὶ τὸν λογισμὸν
^z ἐκκρούουσιν. Διὸ δεῖ μετρίως εἶναι ^α αὐτὰς καὶ ὀλίγας, καὶ
 8 τῷ λόγῳ μὴθὲν ἐναντιοῦσθαι. Τὸ δὲ τοιοῦτον ^β εὐπειθὲς
 λέγομεν ^ε καὶ κεκολασμένον· ὥσπερ ^δ γὰρ τὸν παῖδα δεῖ κατὰ
 τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ζῆν, οὕτω καὶ ^ε τὸ ἐπιθυμη-
 9 τικὸν κατὰ τὸν λόγον. Διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυμη-
 τικὸν συμφωνεῖν ^ε τῷ λόγῳ· σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν,
 καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ σώφρων ὧν δεῖ ^ε καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὕτω δὲ
 10 τάττει καὶ ὁ λόγος. Ταῦτ' οὖν ^η ἡμῖν εἰρήσθω περὶ σω-
 φροσύνης.

Δ.

^ι Λέγωμεν ^κ δ' ἐξῆς περὶ ἐλευθεριότητος, δοκεῖ δ' εἶναι ^λ ἢ
 περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινείται γὰρ ὁ ἐλευθέριος οὐκ ἐν
 τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς ^μ ὁ σώφρων, οὐδ' αὖ ἐν ταῖς κρί-
 σεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λήψιν, μᾶλλον δ' ἐν
 2 τῇ δόσει. Χρήματα δὲ λέγομεν πάντα ὅσων ἢ ἀξία νο-
 3 μίσματι μετρεῖται. ^ν Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ ^η ἢ ὁ ἀνελευ-
 θερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν
 ἀνελευθερίαν προσάπτομεν αἰετὶ τοῖς μᾶλλον ἢ ^ρ δεῖ περὶ χρή-
 ματα σπουδάζουσι, τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμ-
 πλέκοντες· τοὺς ^θ γὰρ ἀκρατεῖς ^τ καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανη-
 4 ροὺς ἀσώτους καλοῦμεν. Διὸ καὶ φανλότατοι δοκοῦσιν εἶναι.
 πολλὰς γὰρ ἅμα κακίας ἔχουσιν. Οὐ δὲ οἰκείως προσαγο-

^τ καὶ ante μάλιστα om. K^b.M^b. ^ς ἐν] δὲ ἐν M^b. ^τ ἢ] γὰρ καὶ
 ἢ K^b. ^ν εἰ—ὄρεξις om. M^b. ^ω ἔστιν Ob. ^χ πάντοθεν K^b. ^υ ὦσι
 καὶ σφοδραὶ M^b. ^z ἐκκρούωσι M^b. ^α αὐτὰς ante εἶναι L^b, om. M^b.
^β ἐπιπειθὲς Ob. ^ε καὶ om. K^b. ^δ γὰρ] δὲ K^b.Ob. ^ε τὸ—σώφρονος
 om. K^b. ^ε τῷ om. K^b. ^ε καὶ ὡς δεῖ om. L^b.M^b. ^η ἡμῖν om. L^b.
^ι λέγομεν L^b.M^b. et pr. H^a. ^κ δὲ καὶ ἐξῆς K^b. ^λ ἢ om. L^b.M^b.Ob.
^μ ὁ om. M^b. ^η ἢ alterum om. pr. K^b. ^ο ἐλευθερία pr. M^b.
^ρ δεῖ] χρὴ M^b. ^θ γὰρ om. M^b. ^τ καὶ τοὺς εἰς M^b.

ρεύονται· βούλεται γὰρ ἄσωτος εἶναι ὁ ἔν ^sτι κακὸν ἔχων, ⁵
 τὸ ^tφθείρειν τὴν οὐσίαν· ἄσωτος ^vγὰρ ὁ δι' αὐτὸν ἀπολλύμε-
 νος, δοκεῖ δ' ἀπώλειά τις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ τῆς οὐσίας φθορά,
 ὡς τοῦ ζῆν διὰ τούτων ὄντος. Οὕτω δὲ τὴν ἀσωτίαν ^wἐκδε-
 χόμεθα. ^xὦν δ' ἐστὶ ^xχρεία, ἔστι τούτοις χρῆσθαι καὶ εὐ ⁶
 καὶ κακῶς· ὁ πλούτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων· ἐκάστω δ' ἄρι-
 στα χρῆται ὁ ἔχων τὴν ^yπερὶ ^zτούτο ἀρετὴν· καὶ πλούτῳ δὲ
 χρήσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν. Οὗ-
 τος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. Χρήσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων ⁷
^aδαπάνη καὶ δόσις· ἡ δὲ λήψις καὶ ^bἡ φυλακὴ κτήσις μᾶλλον.
 Διὸ μᾶλλον ἐστὶ τοῦ ἐλευθερίου τὸ διδόναι οἷς δεῖ ἢ λαμβά-
 νειν ὅθεν δεῖ καὶ ^cμὴ λαμβάνειν ὅθεν οὐ δεῖ. Τῆς ^dγὰρ
 ἀρετῆς μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ
 πράττειν μᾶλλον ἢ ^eτὰ αἰσχρὰ μὴ πράττειν· οὐκ ἄδηλον δ' ⁸
 ὅτι τῇ μὲν δόσει ἔπεται τὸ εὖ ποιεῖν ^fκαὶ τὸ καλὰ πράττειν,
 τῇ δὲ λήψει τὸ εὖ πάσχειν ἢ μὴ αἰσχροπραγεῖν. Καὶ ἡ
 χάρις τῷ διδόντι, οὐ τῷ ^gμὴ λαμβάνοντι, καὶ ὁ ἔπαινος δὲ
 μᾶλλον. Καὶ ῥᾶον δὲ τὸ μὴ ^hλαβεῖν τοῦ δοῦναι· τὸ γὰρ ⁹
 οἰκείον ἦττον προΐενται μᾶλλον ἢ οὐ λαμβάνουσι τὸ ἀλλό-
 τριον. Καὶ ἐλευθέριοι δὲ λέγονται οἱ διδόντες· οἱ δὲ μὴ ¹⁰
 λαμβάνοντες οὐκ εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινοῦνται, ἀλλ' οὐχ
 ἦττον εἰς δικαιοσύνην· οἱ δὲ λαμβάνοντες ⁱοὐδ' ἐπαινοῦνται ¹¹
 πάνυ. Φιλοῦνται δὲ ^kσχεδὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ'
 ἀρετῆς· ὠφέλιμοι γάρ, τοῦτο δ' ἐν τῇ δόσει. Αἱ δὲ κατ' ¹² ²
 ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἔνεκα. Καὶ ὁ ἐλευθέριος
¹οὖν δώσει τοῦ καλοῦ ἔνεκα καὶ ὀρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα
 καὶ ὅτε, καὶ τᾶλλα ὅσα ἔπεται τῇ ὀρθῇ δόσει· καὶ ταῦτα ¹³
 ἡδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ κατ' ἀρετὴν ἢδὲ ἢ ἄλυπον, ^mἥκιστα

^s τι om. K^b.O^b. ^t φθείρον L^b. ^v γὰρ] δέ M^b. ^w ἐκδεχόμεθα H^a.
^x χρεία] χρεία τις L^b.M^b. ^y περὶ—περὶ τὰ χρήματα] περὶ χρημάτων H^a.
^z τούτο] ἕκαστον L^b.M^b. ^a δαπανητικὴ δόσις M^b. ^b ἡ post καὶ
 om. H^a. ^c μὴ] μετα M^b. ^d ἀρετῆς γὰρ L^b.M^b. ^e τὰ αἰσχρὰ μὴ
 πράσσειν L^b. ^f καὶ τὸ] καὶ τὰ M^b. ^g μὴ om. M^b. et pr. K^b. ^h λαμ-
 βάνειν H^a.L^b.M^b. ⁱ οὐκ L^b. ^k σχεδὸν om. M^b. ^l οὖν] δέ L^b.M^b.
^m ἥκιστα δέ] ἢ ἥκιστα H^a.M^b, ἥκιστα L^b.

14 δὲ λυπηρόν. Ὁ δὲ διδοὺς οἷς μὴ δεῖ, ^η ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἕνεκα
 ἀλλὰ διὰ τιν' ἄλλην αἰτίαν, οὐκ ἐλευθέριος ἀλλ' ἄλλος τις
 ῥηθήσεται. Οὐδ' ὁ λυπηρῶς· μᾶλλον γὰρ ^ο ἔλοιτ' ἂν τὰ
 15 χρήματα τῆς καλῆς πράξεως, τοῦτο δ' οὐκ ἐλευθερίου. Οὐδὲ
 λήψεται ^ρ δὲ ὅθεν μὴ δεῖ· ^q οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τοῦ ^τ μὴ τιμῶντος
 16 ^τ τὰ χρήματα ἢ τοιαύτη λήψις. ^ς Οὐκ ἂν εἴη ^τ δὲ ^ν οὐδ' αἰτη-
 τικός· οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦ εὖ ποιούντος εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι.
 17 Ὅθεν δὲ δεῖ, λήψεται, οἷον ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὥς
 καλὸν ἀλλ' ὥς ἀναγκαῖον, ὅπως ^ω ἔχῃ διδόναι. Οὐδ' ἀμελή-
 σει τῶν ^χ ἰδίων, βουλόμενός γε διὰ τούτων τισὶν ἐπαρκεῖν.
 Οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι δώσει, ἵνα ἔχῃ διδόναι οἷς δεῖ καὶ ^υ ὅτε καὶ
 18 οὐ καλόν. Ἐλευθερίου δ' ἐστὶ σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν
 ἐν τῇ δόσει, ὥστε ^z καταλείπειν ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ
 19 ^α ἐπιβλέπειν ἐφ' ^β ἑαυτὸν ^ε ἐλευθερίου. Κατὰ τὴν οὐσίαν δ'
 ἢ ἐλευθεριότης λέγεται· οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν διδομένων
 τὸ ἐλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ ^δ διδόντος ἔξει, αὕτη δὲ κατὰ
 τὴν οὐσίαν δίδωσιν. ^ε Οὐθὲν δὲ κωλύει ἐλευθεριώτερον εἶναι
 20 τὸν ^τ τὰ ἐλάττω διδόντα, εἰς ἀπ' ἐλαττόνων διδῶν. Ἐλευθε-
 ριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλα-
 βόντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδεΐας, ^ς καὶ πάντες
 ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ
 ποιηταί. Πλουτεῖν δ' οὐ ράδιον τὸν ἐλευθέριον, μήτε λη-
 πτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν, ^η προετικὸν δὲ καὶ μὴ τι-
 21 μῶντα δι' αὐτὰ τὰ χρήματα ἀλλ' ἕνεκα τῆς δόσεως. Διὸ
^ι καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ ὅτι οἱ μάλιστα ἄξιοι ὄντες ἥκιστα
 πλουτοῦσιν. Συμβαίνει δ' οὐκ ἀλόγως τοῦτο· οὐ γὰρ οἷόν

^η ἢ] καὶ οἷς M^b. ^ο αἰροῖτ' L^b.M^b. ^ρ δὲ om. H^a.M^b.O^b. ^q οὐ K^b.
^τ μὴ et τὰ χρήματα om. K^b. ^ς οὐδ' M^b. ^τ δὲ om. M^b. ^ν οὐτ' H^a.
^ω ἔχει K^b. ^χ οἰκείων L^b.M^b. ^υ ὅτε καὶ οὐ] ὅτε οὐ H^a, ὅπου K^b.O^b.
^z καταλείπειν K^b.L^b.M^b. ^α βλέπειν M^b. ^β αὐτὸν L^b, ἑαυτὸν ἀλλ' εἰς
 τὸ καλόν O^b. ^ε ἐλευθερίου. οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἐλευθερίου τὸ τὴν οἰκείαν
 χρεῖαν τῆς τοῦ δεομένου προτιμοτέραν. κατὰ O^b. ^δ δόντος H^a.M^b.
^ε οὐθὲν δὲ H^a, ὅθεν οὐθὲν L^b.M^b. ^τ τὰ ἐλάττω] ταῦτα H^a, ἐλάττω L^b.
^ς καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσι, omisso πάντες, H^a. μᾶλλον om. L^b. ^η προετι-
 κὸν M^b. ^ι καὶ om. O^b.

τε χρήματ' ἔχειν μὴ ^k ἐπιμελούμενον ὅπως ^l ἔχῃ, ὥσπερ ^m οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων. Οὐ μὴν δώσει γὰρ οἷς οὐ δεῖ ⁿ οὐδ' ὅτε μὴ ²² δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· οὐ γὰρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ τὴν ἐλευθεριότητα, καὶ ^o εἰς ^p ταῦτα ἀναλώσας οὐκ ἂν ἔχοι εἰς ^a δεῖ ἀναλίσκειν. Ὡσπερ γὰρ εἴρηται, ^q ἐλευθέριος ἐστὶν ὁ ²³ κατὰ τὴν οὐσίαν δαπανῶν καὶ εἰς ^a δεῖ· ὁ ^r δ' ὑπερβάλλων ἄσματος. Διὸ τοὺς τυράννους οὐ λέγομεν ^s ἀσώτους· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς κτήσεως οὐ δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ταῖς ^t δόσεσι καὶ ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλειν. Τῆς ἐλευθεριότητος ^v δὲ μεσό- ²⁴ τητος οὔσης ^w περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λήψιν, ὁ ἐλευθέριος ^x καὶ δώσει καὶ δαπανήσῃ εἰς ^a δεῖ καὶ ὅσα ^y δεῖ, ὁμοίως ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἡδέως· καὶ λήψεται ^z δ' ὅθεν δεῖ καὶ ὅσα δεῖ. Τῆς ἀρετῆς γὰρ περὶ ἅμφω οὔσης μεσότη-
τος, ποιήσῃ ἀμφοτέρω ὥς δεῖ· ἔπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεί δόσει ἢ τοιαύτῃ λήψει, ^a ἢ δὲ μὴ τοιαύτῃ ἐναντία ἐστίν. Αἱ μὲν οὖν ἐπόμεναι γίνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ δ' ἐναντίαι δῆ-
λον ὥς οὔ. Ἐὰν ^b δὲ ^c παρὰ τὸ δέον καὶ τὸ καλῶς ἔχον συμ- ²⁵ βαίνειν αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπήσεται, μετρίως δὲ καὶ ὥς δεῖ· τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἡδυσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὥς δεῖ. ^d Καὶ εὐκοινώνητος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα· ²⁶ δύναται γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ τιμῶν γὰρ τὰ χρήματα, καὶ μάλ- ²⁷ λον ἀχθόμενος εἴ τι δέον μὴ ^e ἀνάλωσεν ἢ λυπούμενος εἰ μὴ δέον τι ^e ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ οὐκ ἀρεσκόμενος. Ὁ δ' ²⁸ ³ ἄσματος ^f καὶ ἐν τούτοις διαμαρτάνει· οὔτε γὰρ ἡδεται ἐφ' οἷς δεῖ ^g οὐδὲ ὥς δεῖ οὔτε ^h λυπεῖται· ⁱ ἔσται δὲ προϊοῦσι φα-
νερώτερον. Εἴρηται δ' ἡμῖν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ²⁹

^k ἐπιμελόμενον K^b. ^l ἔχοι M^b. ^m οὐδ' om. H^a. ⁿ οὐθ' K^b.
^o εἰς om. M^b. ^p αὐτὰ L^b. M^b. ^q ἐλευθέρως L^b. ^r δ'] δὲ κατὰ τὸ M^b.
^s ἀσώτους] ἐλευθερίους M^b. ^t δόσεσι καὶ δαπάναις H^a, δαπάναις καὶ ταῖς
δόσεσιν L^b. M^b. ^v δὲ M^b. ^w ἐπὶ χρημάτων δόσει καὶ λήψει M^b.
^x καὶ om. O^b. ^y δεῖ post ὅσα om. K^b. ^z δ' add. K^b. O^b. ^a εἰ δὲ μὴ
τοιαύτῃ αἰτία M^b. ^b δὲ om. H^a. ^c περὶ L^b. ^d καὶ om. K^b. O^b.
^e ἡνάλωσεν utrobique K^b. ^f καὶ om. M^b. ^g οὔτε ὥς ceteri, καὶ ὅτε
δεῖ καὶ ὥς M^b. ^h λυπεῖται] λυπεῖται οὔτε ὥς δεῖ K^b. O^b. ⁱ ἔσται δὲ]
καὶ ἔσται M^b.

εἰσὶν ^k ἡ ἀσωτία καὶ ^k ἡ ἀνελευθερία, καὶ ^l ἐν δυσὶν, ἐν ^m δόσει
καὶ λήψει· καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν. Ἡ
μὲν οὖν ἀσωτία τῷ διδόναι ⁿ καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει,
^o τῷ δὲ λαμβάνειν ἐλλείπει, ἡ δ' ἀνελευθερία τῷ διδόναι ^p μὲν
ἐλλείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει, πλὴν ^q ἐπὶ μικροῖς.
30 Τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσωτίας οὐ πάντῃ ^r συνδυάζεται· οὐ γὰρ ῥά-
διον μηδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι διδόναι· ταχέως γὰρ ἐπι-
λείπει ἡ οὐσία τοὺς ^s ἰδιώτας διδόντας, οἵπερ καὶ δοκοῦσιν
31 ἄσωτοι εἶναι, ἐπεὶ ὅ γε τοιοῦτος ^t δόξειεν ἂν οὐ μικρῷ βελ-
τίων εἶναι τοῦ ^v ἀνελευθέρου. ^w Εὐίατός ^x τε γὰρ ἐστὶ καὶ
ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύ-
ναται ἐλθεῖν. Ἐχει γὰρ τὰ τοῦ ἐλευθερίου· καὶ γὰρ δίδωσι
καὶ οὐ λαμβάνει, οὐδέτερον δ' ὥς δεῖ οὐδ' εὖ. Εἰ δὲ τοῦτο
ἐθισθεῖν ἢ πῶς ἄλλως ^z μεταβάλοι, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει
γὰρ ^a οἷς δεῖ, καὶ ^b οὐ λήψεται ὅθεν ^c οὐ δεῖ. Διὸ καὶ δοκεῖ
οὐκ εἶναι φαῦλος τὸ ἦθος· οὐ γὰρ μοχθηροῦ οὐδ' ἀγεννοῦς
^d τὸ ὑπερβάλλειν διδόντα καὶ ^e μὴ λαμβάνοντα, ἡλιθίου δέ.
32 Ὁ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἄσωτος πολὺ δοκεῖ βελτίων τοῦ ἀνε-
λευθέρου εἶναι διὰ ^f τε τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ
33 πολλούς, ὁ δὲ οὐθένα, ἀλλ' οὐδ' ^g αὐτόν. Ἄλλ' οἱ πολλοὶ
τῶν ἀσώτων, καθάπερ εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ὅθεν ^h μὴ
34 δεῖ, καὶ εἰσὶ κατὰ τοῦτο ἀνελεύθεροι. Ληπτικοὶ δὲ γίνονται
ⁱ διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν ἀναλίσκειν, εὐχερῶς ^k δὲ τοῦτο ποιεῖν
^l μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ ἐπιλείπει αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντα.
Ἀναγκάζονται οὖν ἐτέρωθεν πορίζειν. Ἀμα δὲ καὶ διὰ τὸ
μηθὲν τοῦ καλοῦ φροντίζειν ὀλιγώρως καὶ πάντοθεν λαμβά-

^k ἡ utrobieque om. L^b. ^l ἐν δυσὶν om. K^b.O^b. ^m λήψει καὶ ἐν
δόσει L^b.M^b. ⁿ καὶ μὴ λαμβάνειν om. L^b. ^o τῷ—ὑπερβάλλει om. K^b.
^p μὲν om. H^a. ^q ἐπὶ] ἐν L^b.M^b. ^r συναύξεται H^a.M^b, συναύξουσιν L^b.
^s διδόντας ἰδιώτας H^a.K^b.M^b.O^b. ^t δόξαι H^a. ^v ἀνελευθέρου. καὶ γὰρ
δίδωσι καὶ οὐ λαμβάνει. εὐίατός L^b.M^b. ^w ἰατός pr. K^b. ^x τε om.
K^b.O^b. ^y ὑπὸ om. H^a. ^z μεταβάλλοι H^a.K^b.M^b.O^b. ^a οἷς] οὐ K^b.
^b οὐ om. K^b.O^b. ^c οὐ om. K^b. ^d τὸ μὴ ὑπερβάλλειν pr. K^b. ^e μὴ]
οὐ M^b. ^f τε om. K^b.O^b. ^g ἐαυτόν H^a. ^h μὴ] οὐ M^b. ⁱ διὰ τὸ]
καὶ τῷ M^b. ^k δὲ μὴ τοῦτο K^b. ^l μὴ δύνασθαι om. H^a.K^b.O^b.

νουςιν· διδόναι γὰρ ἐπιθυμοῦσι, τὸ δὲ ^m πῶς ἢ πόθεν οὐθὲν αὐτοῖς διαφέρει. Διόπερ οὐδ' ⁿ ἐλευθέριοι αἱ δόσεις αὐτῶν ³⁵ εἰσίν· οὐ γὰρ καλαί, οὐδὲ τούτου ^o αὐτοῦ ἔνεκα, οὐδὲ ὥς δεῖ· ἀλλ' ἐνίοτε οὐς δεῖ πένεσθαι, τούτους ^p πλουσίος ποιοῦσι, καὶ τοῖς μὲν μετρίοις τὰ ἡθῆ οὐδὲν ἂν δοῖεν, τοῖς δὲ κόλαξιν ἢ ^q τιν' ἄλλην ἡδονὴν πορίζουσι πολλά. Διὸ καὶ ἀκόλαστοι αὐτῶν εἰσιν οἱ πολλοί· εὐχερῶς γὰρ ἀναλίσκοντες καὶ εἰς τὰς ἀκολασίας δαπανηροί εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸ καλὸν ζῆν πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. Ὁ μὲν οὖν ἄσωτος ἀπαιδα- ³⁶ γώγητος γενόμενος ^r εἰς ταῦτα μεταβαίνει, τυχὼν δ' ἐπιμελείας εἰς τὸ μέσον ^s καὶ τὸ δέον ἀφίκοιτ' ἄν. Ἡ δ' ἀνελευ- ³⁷ θερία ^t ἀνιάτός ἐστιν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα ἀδυναμία ἀνελευθέρους ποιεῖν. Καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον ἢ δοτικοί. Καὶ διατείνει ^v δ' ἐπὶ πολὺ, καὶ πολυειδές ἐστιν· ³⁸ πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκοῦσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. Ἐν δυσὶ γὰρ οὖσα, τῇ τ' ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς λήψεως, οὐ πᾶσιν ὀλόκληρος ^w παραγίνεται, ἀλλ' ἐνίοτε χωρίζεται, καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δόσει ἐλλείπουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις ³⁹ οἷον φειδωλοὶ γλίσχροι ^x κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι, τῶν δ' ἄλλοτρίων οὐκ ἐφίενται οὐδὲ βούλονται λαμβάνειν, οἱ μὲν διὰ τινὰ ἐπιείκειαν καὶ εὐλάβειαν τῶν αἰσχυρῶν. Δοκοῦσι γὰρ ἔνιοι ἢ φασί γε διὰ τοῦτο φυλάττειν, ἵνα μή ποτ' ἀναγκασθῶσιν αἰσχυρόν τι πράξαι. Τούτων δὲ ^y καὶ ὁ κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· ὠνόμασται δ' ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ^z μηθενὶ ^a ἂν δοῦναι. Οἱ δ' αὖ διὰ φόβον ἀπέχονται τῶν ἄλλοτρίων ὥς οὐ ῥάδιον ^b τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἐτέρων λαμβάνειν, τὰ δ' αὐτοῦ ἐτέρους μή· ^c ἀρέσκει οὖν αὐτοῖς

^m πόθεν ἢ πῶς M^b. ⁿ ἐλεύθεροι L^b. ^o αὐτοῦ om. K^b. O^b. ^p πλείους H^a. ^q τὴν K^b. ^r εἰς ταῦτα] ἐνταῦθα H^a. ^s καὶ εἰς τὸ K^b. ^t ἀνιάτός γ' ἐστιν K^b. ^v δ'] δὴ H^a, om. M^b. ^w περιγίνεται M^b. ^x κίμβικες O^b. ^y καὶ om. O^b. ^z μηθέν L^b, μηθὲν M^b, μηδὲν K^b. ^a ἂν om. L^b. M^b. ^b τὸ] τὸν L^b. M^b, om. K^b. ^c ἀρέσκειν H^a. K^b. L^b. M^b.

40 τὸ μήτε λαμβάνειν μήτε διδόναι. Οἱ δ' αὖ κατὰ τὴν λήψιν
 ὑπερβάλλουσι τῷ πάντοθεν λαμβάνειν καὶ πᾶν, οἷον οἱ τὰς
 ἀνελευθέρους ἐργασίας ^d ἐργαζόμενοι, πορνοβοσκοὶ καὶ πάν-
 τες οἱ τοιοῦτοι, καὶ τοκισταὶ ^e κατὰ μικρὸν ἐπὶ πολλῷ. Πάν-
 τες γὰρ οὗτοι ὅθεν οὐ δεῖ λαμβάνουσι, καὶ ^f ὅπόσον οὐ δεῖ.
 41 Κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἡ ^g αἰσχροκέρδεια φαίνεται· πάντες γὰρ
 42 ἔνεκα κέρδους, καὶ τούτου μικροῦ, ὀνειδῆ ὑπομένουσιν. Τοὺς
 γὰρ ^h τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν ⁱ δὲ δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ ^k ἃ δεῖ,
^l οὐ λέγομεν ἀνελευθέρους, οἷον τοὺς τυράννους πόλεις πορ-
 θοῦντας καὶ ἱερὰ συλῶντας, ^m ἀλλὰ πονηροὺς μᾶλλον καὶ ἀσε-
 43 βεῖς καὶ ἀδίκους. ⁿ Ὁ μέντοι κυβευτῆς καὶ ^o ὁ λωποδύτης καὶ
 ὁ ληστῆς τῶν ἀνελευθέρων ^o εἰσὶν· αἰσχροκερδεῖς γάρ. Κέρ-
 δους γὰρ ^p ἔνεκεν ἀμφότεροι πραγματεύονται καὶ ὀνειδῆ ὑπο-
 μένουσιν, καὶ οἱ μὲν κινδύνους τοὺς μεγίστους ἔνεκα τοῦ λήμ-
 ματος, οἱ δ' ἀπὸ τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ διδόναι.
 Ἀμφότεροι ^q δὲ ὅθεν οὐ δεῖ κερδαίνειν βουλόμενοι αἰσχρο-
 44 κερδεῖς, καὶ πᾶσαι δὲ αἱ τοιαῦται λήψεις ἀνελεύθεροι. Εἰ-
 κότως δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἀνελευθερία ἐναντίον λέγεται· μεί-
 ζόν τε γάρ ^r ἐστὶ κακὸν τῆς ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ ^s ταύ-
 45 τὴν ἀμαρτάνουσιν ^t ἢ κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. Περὶ
 μὲν οὖν ἐλευθεριότητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν τοσαύτ'
 εἰρήσθω.
 4 ^v Δόξιε δ' ἂν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας
 (2) διελεῖν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὕτη περὶ χρήματά τις ^w ἀρετὴ εἶναι.
 Οὐχ ὥσπερ δ' ἡ ἐλευθεριότης διατείνει περὶ πάσας τὰς ἐν
 χρήμασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· ^x ἐν τού-
 τοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. Καθάπερ ^y γὰρ
 τοῦνομα αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρέπουσα δαπάνη ἐστίν.

^d ἐργαζόμενοι καὶ πορνοβοσκοὶ L^b.M^b. ^e κατὰ μικρὸν] καὶ τὰ μικρὰ
 H^a.L^b.O^b, καὶ τὰ μικρὸν καὶ K^b. ^f ὅπόσον] ὅποτε K^b. ^g αἰσχροκερδεῖς
 pr. K^b. ^h τὰ om. M^b. ⁱ δὲ om. H^a. ^k ἃ] ἃ οὐ O^b. ^l οὐδὲ H^a.
^m ἀλλὰ om. H^a. ⁿ ὁ ante λωποδύτης om. K^b. ^o εἰσὶν om. idem.
^p ἔνεκα H^a.K^b.M^b.O^b. ^q δὲ M^b. ^r κακὸν ἐστὶ K^b.O^b. ^s ταύτης M^b,
 ταῦτα L^b. ^t ἢ οἱ κατὰ pr. K^b. ^v δόξαι H^a.K^b. ^w εἶναι ἀρετὴ M^b.
^x δ' ἐν τούτοις K^b. ^y γὰρ om. L^b.M^b.

Τὸ δὲ μέγεθος πρὸς τι· οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα τριηράρχῳ ² καὶ ἀρχιθεωρῷ. Τὸ πρέπον ² δὴ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν ᾧ καὶ περὶ ^a ᾧ. Ὁ δ' ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ' ἀξίαν δαπανῶν ³ οὐ λέγεται μεγαλοπρεπής, οἷον ^b τὸ

πολλάκι ^c δόσκον ^d ἀλήτη·

ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις ^e οὕτως. Ὁ μὲν ^f γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐλευθέριος, ὁ δ' ἐλευθέριος οὐθὲν μᾶλλον μεγαλοπρεπής. Τῆς ⁴ τοιαύτης δ' ἔξεως ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται, ἡ δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοιαῦται, οὐχ ὑπερβάλλουσαι τῷ μεγέθει περὶ ^a δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς οὐ δεῖ ^g καὶ ὡς οὐ δεῖ λαμπρυνόμεναι· ὕστερον ^h δὲ περὶ αὐτῶν ἐροῦμεν. Ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς ἐπιστήμονι ἔοικεν· τὸ πρέπον ⁵ γὰρ δύναται θεωρῆσαι καὶ δαπανῆσαι μεγάλα ⁱ ἐμμελῶς. Ὡς- ⁶ περ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, ἡ ἔξις ταῖς ἐνεργείαις ὀρίζεται, καὶ ὧν ἐστίν. Αἱ δὲ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δαπάναι μεγάλαι καὶ πρέπουσαι. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἔργα· οὕτω γὰρ ἔσται μέγα δαπάνημα καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. Ὡστε τὸ μὲν ἔργον τῆς δαπάνης ἄξιον ^k δεῖ εἶναι, τὴν δὲ δαπάνην τοῦ ἔργου, ἡ καὶ ὑπερβάλλειν. ¹ Δαπανήσει δὲ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπὴς ⁷ τοῦ καλοῦ ἕνεκα· κοινὸν γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ ἔτι ⁸ ἡδέως καὶ ^m προετικῶς· ἡ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπές. Καὶ πῶς κάλλιστον καὶ πρεπωδέστατον, σκέψαιτ' ἂν μάλ- ⁹ λον ἢ ⁿ πόσου καὶ ^o πῶς ἐλαχίστου. Ἀναγκαῖον ^p δὲ καὶ ἐλευ- ¹⁰ θέριον τὸν μεγαλοπρεπῆ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευθέριος δαπανήσει ^a δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Ἐν τούτοις δὲ ^q τὸ μέγα τοῦ μεγαλοπρεποῦς, οἷον μέγεθος, περὶ ^r ταῦτα τῆς ἐλευθεριότητος οὔσης, καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης δαπάνης τὸ ἔργον ποιήσει μεγαλοπρεπέστερον. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου·

² δὲ Mb. ^a ὅ Kb.Lb.Mb. ^b τὸ om. Mb. ^c δώσει Mb. ^d ἀλήτη H^a.Kb. ^e οὗτος H^a.Kb.Lb.O^b. ^f γὰρ om. H^a.Mb. ^g καὶ ὡς οὐ δεῖ om. Kb. ^h δὲ περὶ] δ' ὑπὲρ Kb.O^b. ⁱ ἐπιμελῶς Mb. ^k δεῖν Kb.Lb.Mb. ¹ δαπανήσειε δὴ H^a. ^m προεκτικῶς Mb. ⁿ πόσον Mb. ^o πῶς δι' ἐλαχίστου L^b. ^p δὲ H^a. ^q τὸ μέγα om. H^a. ^r ταῦτα H^a : ceteri ταῦτα.

κτῆμα μὲν ^s γὰρ τὸ πλείστου ^t ἄξιον τιμιώτατον, οἷον χρυσός, ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλόν. Τοῦ γὰρ τοιούτου ἡ θεωρία θαυμαστή, τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς θαυμαστόν. Καὶ ἔστιν
 5 ¹¹ ἔργου ἡ ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει. Ἔστι δὲ τῶν δαπανημάτων, οἷα λέγομεν ^w τὰ τίμια, οἷον τὰ ^x περὶ θεοὺς ἡ ἀναθήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυσίαι, ὁμοίως δὲ καὶ ^z ὅσα περὶ πᾶν τὸ δαιμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν εὐφιλοτίμητά ἐστιν, οἷον εἴ που χορηγεῖν ^a οἴονται δεῖν λαμπρῶς ἢ τριη-
 12 ραρχεῖν ἢ καὶ ἐστιῶν τὴν πόλιν. Ἐν ἅπασιν δ' ὥσπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς ὢν καὶ τί-
 νων ὑπαρχόντων· ἄξια γὰρ ^b δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ μόνον
 13 τῷ ἔργῳ ἀλλὰ καὶ τῷ ποιῶντι ^c πρέπειν. Διὸ πένης μὲν οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπής· οὐ γὰρ ἔστιν ἀφ' ὧν πολλὰ δαπανήσει πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν ἡλίθιος· παρὰ τὴν ἀξίαν
 14 γὰρ καὶ τὸ δέον, κατ' ἀρετὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. Πρέπει δὲ καὶ οἷς ^d τὰ τοιαῦτα προϋπάρχει δι' αὐτῶν ἢ ^d διὰ τῶν προγόνων ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεστιν, καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς ἐνδόξοις καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει καὶ ἀξίωμα.
 15 Μάλιστα μὲν οὖν τοιοῦτος ὁ μεγαλοπρεπής, καὶ ἐν ^e τοῖς τοιούτοις δαπανήμασιν ἢ μεγαλοπρέπεια, ὥσπερ εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμώτατα· τῶν ^g δὲ ἰδίων ὅσα εἰσάπαξ γίνεται, οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περί τι ^h πᾶσα ἢ πόλις σπουδάζει ἢ ⁱ οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ περὶ ξένων δὲ ὑποδοχὰς καὶ ἀποστολάς, καὶ δωρεὰς ^j καὶ ἀντιδωρεάς· οὐ γὰρ εἰς ^k ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπής ἀλλ' εἰς τὰ κοινά,
 16 τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον. Μεγαλοπρεπούς δὲ καὶ ^l οἶκον κατασκευάσασθαι πρεπόντως τῷ πλούτῳ· κόσμος γὰρ τις καὶ οὗτος. Καὶ περὶ ταῦτα μᾶλλον δαπανᾶν

^s γὰρ ἀρετὴ τὸ H^a. ^t ἄξιον καὶ τιμιώτατον H^a. et corr. K^b. ^v μεγαλοπρέπεια ἀρετὴ L^b.M^b. ^w τὰ ante τίμια om. M^b. ^x περὶ τοὺς θεοὺς H^a.L^b.M^b. ^y ἀναίσθητα M^b. ^z ὅσα ante περὶ om. O^b. et pr. K^b. ^a οἴονται δεῖν] οἶόν τε K^b. ^b δεῖν M^b. ^c πρέπει L^b. ^d τὰ et διὰ om. K^b.O^b. ^e τοῖς om. H^a.L^b.O^b. ^f περ om. M^b. ^g δὲ om. idem. ^h ἢ πᾶσα K^b.O^b. ⁱ οἱ om. M^b. ^j καὶ ἀντιδωρεάς om. K^b.O^b. ^k αὐτὸν L^b.M^b. ^l οἴκησιν H^a.

ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα γὰρ ταῦτα. Καὶ ἐν
 ἐκάστοις τὸ πρέπον· οὐ γὰρ ^m ταῦτ' ἀρμόζει θεοῖς καὶ ἀν-¹⁷
 θρώποις, οὐδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ τῶν δαπανημάτων
ⁿ ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γένει, ^o καὶ μεγαλοπρεπέστατον μὲν
 τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν τούτοις μέγα. Καὶ ¹⁸
 διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ δαπανήματι· σφαῖρα
 μὲν ^p γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλίστη ^q ἔχει μεγαλοπρέπειαν παι-
 δικοῦ δώρου, ἢ δὲ τούτου τιμὴ μικρὸν καὶ ^r ἀνελεύθερον. Διὰ ¹⁹
 τοῦτό ἐστι τοῦ μεγαλοπρεπούς, ^s ἐν ᾧ ^t ἀν' ποιῇ γένει, μεγα-
 λοπρεπῶς ποιεῖν· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐκ εὐνέπρβλητον, ^v καὶ
 ἔχον κατ' ἀξίαν τοῦ δαπανήματος. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μεγα-²⁰
 λοπρεπής, ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάναντος τῷ παρὰ τὸ δέον ⁶
 ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὥσπερ εἴρηται. Ἐν γὰρ τοῖς ^w μι-
 κροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ λαμπρύνεται
 παρὰ μέλος, οἷον ἐρανιστὰς γαμικῶς ἐστιῶν, καὶ κωμῳδοῖς
 χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφύραν εἰσφέρων, ὥσπερ οἱ ^x Με-
 γαρεῖς. Καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει οὐ τοῦ καλοῦ ἕνεκα,
 ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ ^y ταῦτα οἰόμενος
 θαυμάζεσθαι, καὶ οὐ ^z μὲν δεῖ πολλὰ ἀναλῶσαι, ὀλίγα ^a δα-
 πανῶν, οὐ δ' ὀλίγα, πολλά. Ὁ δὲ μικροπρεπής περὶ πάντα ²¹
 ἐλλείψει, καὶ τὰ μέγιστα ἀναλῶσας ἐν μικρῷ τὸ καλὸν ἀπο-
 λεί, καὶ ὅ τι ^δ ἀν' ποιῇ μέλλων, καὶ σκοπῶν πῶς ^δ ἐλάχιστον
^b ἀναλῶσαι, καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος, καὶ πάντ' οἰόμενος μείζω
 ποιεῖν ἢ δεῖ. Εἰσὶ μὲν οὖν αἱ ἔξαις αὗται κακίαι, οὐ μὲν ²²
 ὀνειδίη γ' ἐπιφέρουσι διὰ τὸ μήτε βλαβεραὶ ^c τῷ πέλας εἶναι
 μήτε λίαν ἀσχήμονες.

Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μέγала ^d μὲν καὶ ἐκ τοῦ ὀνό-⁷ (3)
 ματος ἔοικεν εἶναι, περὶ ποῖα δ' ἐστὶ πρῶτον λάβωμεν. Δια-²
 φέρει δ' οὐθὲν τὴν ἔξιν ἢ ^e τὸν κατὰ τὴν ἔξιν σκοπεῖν. Δοκεῖ ³

^m ταῦτ'] τὸ αὐτὸ H^a. ⁿ ἕκαστον γὰρ μέγα H^a. ^o καὶ om. M^b.
^p γὰρ] γὰρ ἢ καλλίστη K^b.Ob. ^q μεγαλοπρέπειαν ἔχει H^a.K^b.Ob.
^r ἐλεύθερον καὶ διὰ H^a. ^s ἐν] τὸ ἐν M^b. ^t ποιῶι M^b. ^v καὶ ἔχον]
 ὡς ἔχον τὰ M^b. ^w μικροῖς] πολλοῖς M^b. ^x μέγαροι K^b. ^y ταῦτα] τὰ
 τοιαῦτα K^b.Ob. ^z μὲν] δὲ M^b. ^a δαπανᾶν L^b. ^b ἀναλῶση Ob.
^c τῶν H^a.K^b. ^d μὲν καὶ om. M^b. ^e τὸ L^b, τὰ corr. K^b.

δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἄξιος ὢν· ὁ γὰρ
 μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ ποιῶν ἡλίθιος, ^f τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν οὐδεὶς
 ἡλίθιος οὐδ' ἀνόητος. Μεγαλόψυχος μὲν οὖν ὁ εἰρημένος.
 4^f Ὁ ^g γὰρ μικρῶν ἄξιος καὶ τούτων ^h ἀξιῶν ἑαυτὸν σῶφρων,
 5 μεγαλόψυχος δ' οὐ· ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ
 καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ
 6 ⁱ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὐ. Ὁ δὲ μεγάλων ^k ἑαυτὸν ἀξιῶν ἀνά-
 7 ξιος ὢν χαῦνος· ^l ὁ δὲ μειζόνων ἡ ἄξιος οὐ πᾶς χαῦνος. Ὁ δ'
 ἐλαττόνων ^m ἡ ἄξιος ⁿ μικρόψυχος, εἴαν τε μεγάλων εἴαν τε
 μετρίων, εἴαν τε ^o καὶ μικρῶν ἄξιος ὢν ^p ἔτι ἐλαττόνων ^q αὐτὸν
 ἀξιοῖ. Καὶ μάλιστα ἂν δόξειεν ὁ μεγάλων ἄξιος· τί γὰρ
 8 ἂν ἐποίει, εἰ μὴ ^r τοσούτων ἦν ἄξιος; Ἔστι δὲ ὁ μεγαλό-
 ψυχος τῷ ^s μὲν μεγέθει ἄκρος, τῷ δὲ ὡς δεῖ μέσος· τοῦ γὰρ
 κατ' ἀξίαν αὐτὸν ἀξιοῖ. Οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν.
 9 Εἰ ^t δὲ δὴ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξιοῖ ἄξιος ὢν, καὶ μάλιστα τῶν
 10 μεγίστων, περὶ ἐν ^v μάλιστα ἂν εἴη. Ἡ δ' ἀξία λέγεται
 πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ. Μέγιστον ^w δὲ τοῦτ' ἂν θείημεν ὁ
 τοῖς θεοῖς ἀπονέμομεν, ^x καὶ οὐ μάλιστα ἐφίενται οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἄθλον. Τοιοῦτον δ' ἡ τιμὴ·
 μέγιστον γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Περὶ τιμᾶς δὲ
 11 καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστιν ὡς δεῖ. Καὶ ἄνευ ^y δὲ λό-
 γου φαίνονται οἱ μεγαλόψυχοι περὶ τιμὴν εἶναι· τιμῆς γὰρ
 12 μάλισθ' οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτούς, κατ' ἀξίαν δέ. Ὁ ^z δὲ
 μικρόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ τοῦ ^a με-
 13 γαλοψύχου ἀξίωμα. Ὁ δὲ χαῦνος ^b πρὸς ἑαυτὸν μὲν ὑπερ-
 14 βάλλει, οὐ μὴν τὸν ^c γε μεγαλόψυχον. Ὁ δὲ μεγαλόψυχος,
 εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, ^d ἄριστος ἂν εἴη· μείζονος γὰρ
 αἰὲ ὁ βελτίων ἄξιος, καὶ μεγίστων ὁ ἄριστος. Τὸν ὡς ἀλη-

^f τῶν—ἡλίθιος om. H^a. ^g γὰρ] δὲ M^b. ^h ἑαυτὸν ἀξιῶν M^b. ⁱ μέ-
 τριοι M^b ^k αὐτὸν L^b.M^b. ^l ὁ—χαῦνος om. H^a, ὁ—ἄξιος om. M^b.
^m ἡ om. H^a. ⁿ μικρόψυχος γὰρ εἴαν M^b. ^o καὶ post τε om. M^b.
^p ἔτι om. K^b. ^q ἑαυτὸν L^b.M^b. ^r τοιούτων H^a. ^s μὲν om. M^b.
^t δὲ om. pr. K^b. ^v ἂν μάλιστα O^b. ^w δ' ἂν τοῦτο M^b. ^x καὶ om. H^a.
^y δὲ M^b. ^z δὲ om. K^b. ^a μεγάλου L^b.M^b. ^b μὲν πρὸς ἑαυτὸν K^b.
^c γε om. K^b.O^b. ^d ἄριστος ἂν εἴη εἴπερ τῶν μεγίστων ἄξιος, καὶ μεγίστων
 L^b, omissis μείζονος γὰρ αἰὲ ὁ βελτίων ἄξιος.

θὼς ἄρα μεγαλόψυχον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Καὶ δόξειε ^e δ' ἂν εἶναι μεγαλοψύχου τὸ ἐν ἐκάστη ἀρετῇ μέγα. Οὐδαμῶς τ' ¹⁵ ἂν ἀρμόζοι μεγαλοψύχῳ φεύγειν ^f παρασείσαντι, οὐδ' ἀδικεῖν· τίνος γὰρ ἔνεκα πρᾶξει αἰσχρά, ^g ᾧ οὐθὲν μέγα; Καθ' ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πάνπαν ^h γελοῖος ⁱ φαίνοιτ' ἂν ὁ μεγαλόψυχος ^k μὴ ἀγαθὸς ὢν. Οὐκ εἴη δ' ἂν οὐδὲ τιμῆς ἄξιος φαῦλος ὢν· τῆς ἀρετῆς γὰρ ἀθλον ἢ τιμὴ, καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς. Ἔοικε ^l μὲν οὖν ἡ μεγαλοψυχία οἶον ^m κόσμος ¹⁶ τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ, καὶ οὐ γίνε-
ται ἄνευ ἐκείνων. Διὰ τοῦτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγαλό-
ψυχον εἶναι· οὐ γὰρ οἶόν τε ἄνευ καλοκάγαθίας. Μάλιστα ¹⁷ μὲν οὖν περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστι, καὶ ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν σπουδαίων μετρίως ἡσθήσε-
ται, ὥς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐλαττόνων· ἀρετῆς γὰρ παντελοῦς οὐκ ἂν γένοιτο ἄξια τιμὴ· οὐ μὴν ἀλλ' ἀποδέξε-
ταί γε τῷ μὴ ἔχειν αὐτοὺς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν. Τῆς δὲ παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάνπαν ὀλιγορήσει· οὐ γὰρ τούτων ἄξιος. Ὅμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας· οὐ γὰρ ⁿ ἔσται δικαίως περὶ αὐτόν. Μάλιστα μὲν οὖν ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται, ¹⁸ ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμᾶς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ πλοῦτον καὶ δυναστείαν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν μετρίως ἔξει, ὅπως ἂν γίνηται, καὶ οὐτ' εὐτυχῶν περιχαρὴς ἔσται οὐτ' ἀτυ-
χῶν περίλυπος. Οὐδὲ γὰρ περὶ τιμὴν οὕτως ἔχει ὥς μέγι-
στον ὢν. Αἰ γὰρ δυναστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν τιμὴν ἐστὶν αἰρετά· οἱ γοῦν ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν βού-
λονται. Ὡς οὖν καὶ ἡ τιμὴ μικρόν ἐστι, τούτῳ καὶ τᾶλλα. Διὸ ὑπερόπται δοκοῦσιν εἶναι. Δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα ¹⁹ 8
συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. Οἱ γὰρ ^p εὐγενεῖς ἀξι-
οῦνται τιμῆς καὶ οἱ δυναστεύοντες ἢ ^q οἱ πλουτοῦντες· ἐν ὑπεροχῇ γάρ, τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν ἐντιμότερον. Διὸ

^e δ' ἂν om. K^b.O^b, ἂν om. H^a.L^b.M^b. ^f παραπείσαντι οὐδ' ἀδικεῖ M^b. ^g ᾧ γ' οὐθὲν O^b. ^h γελοῖον pr. K^b. ⁱ φαίνοιτ' H^a. ^k μὴ ἀγαθὸς om. H^a.N^b. ^l μὲν om. L^b.M^b. ^m κάλλος τι M^b. ⁿ ἔσται δίκαιος H^a. ^o δὲ L^b. ^p εὐγενεῖς καὶ ἀξιοῦνται H^a.N^b. ^q οἱ post ἢ om. K^b.M^b.

καὶ ¹τὰ τοιαῦτα μεγαλοψυχότερους ποιεῖ· τιμῶνται γὰρ
 20 ὑπὸ τινῶν. Κατ' ἀλήθειαν δ' ὁ ἀγαθὸς μόνος ²τιμητέος·
 ᾧ δ' ἄμφω ὑπάρχει, μᾶλλον ἀξιούται τιμῆς. Οἱ δ' ἄνευ ἀρε-
 τῆς τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες οὔτε δικαίως ³ἑαυτοὺς μεγά-
 λων ἀξιούσιν οὔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται· ἄνευ γὰρ
 21 ἀρετῆς παντελοῦς οὐκ ἔστι ταῦτα. ⁴Ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρι-
 σταὶ καὶ ⁵οἱ τὰ τοιαῦτα ἔχοντες ⁶ἀγαθὰ γίγνονται. ⁷Ἄνευ
 γὰρ ἀρετῆς οὐ ράδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ
 δυνάμενοι δὲ φέρειν καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἐκείνων
 μὲν καταφρονοῦσιν, αὐτοὶ δ' ὅ τι αὖ τύχῳσι πράττουσιν.
 Μιμοῦνται γὰρ τὸν μεγαλόψυχον οὐχ ὅμοιοι ὄντες, τοῦτο
 δὲ δρῶσιν ἐν οἷς δύνανται· τὰ μὲν οὖν κατ' ἀρετὴν οὐ πράτ-
 22 τουσιν, καταφρονοῦσι δὲ τῶν ἄλλων. ⁸Ὁ δὲ μεγαλόψυχος
 δικαίως καταφρονεῖ (δοξάζει γὰρ ἀληθῶς), οἱ δὲ πολλοὶ τυ-
 23 χόντως. Οὐκ ἔστι δὲ ὕμικροκίνδυνος ⁹οὐδὲ φιλοκίνδυνος διὰ
 τὸ ὀλίγα τιμᾶν, μεγαλοκίνδυνος ¹⁰ἀδὲ, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ,
 24 ¹¹ἀφειδῆς τοῦ βίου ὥς οὐκ ἄξιον ὄν πάντως ζῆν. Καὶ ¹²οἷος
 εἶ ποιεῖν, εὐεργετούμενος δ' αἰσχύνεται· τὸ μὲν γὰρ ὑπερ-
 έχοντος, τὸ δ' ὑπερεχομένου. Καὶ ἀντευεργετικὸς πλείονων·
 οὕτω ¹³γὰρ ¹⁴προσοφλήσει ὁ ὑπάρξας καὶ ἔσται εἰ πεπονθῶς.
 25 Δοκοῦσι δὲ καὶ μνημονεύειν οὓς αὖ ποιήσωσιν εἶ, ὧν δ' αὖ
 πάθωσιν οὗ· ἐλάττων γὰρ ὁ παθὼν ¹⁵εἰ τοῦ ποιήσαντος, βού-
 λεται δ' ὑπερέχειν. Καὶ τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ' ἀηδῶς·
 διὸ καὶ τὴν Θέτιν οὐ λέγειν τὰς εὐεργεσίας τῷ Δί· οὐδ' οἱ
 26 Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' αὖ ¹⁶πεπόνθεσαν εἶ. Με-
 γαλοψύχου δὲ ¹⁷καὶ τὸ μηθενὸς δεῖσθαι ¹⁸ἢ ¹⁹μόγισ, ὑπηρετεῖν
 δὲ προθύμως, καὶ ²⁰πρὸς μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις
²¹μέγαν εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ

¹ τὰ om. H^a.N^b. ² τιμητός M^b. ³ αὐτοὺς μεγάλων K^b, μεγάλων
 ἑαυτοὺς M^b. ⁴ οἱ add. K^b. ⁵ ἀγαθοὶ O^b, κατὰ γρ. L^b. ⁶ ὁ δὲ] ὁ μὲν
 γὰρ K^b. ⁷ ὕμικροκίνδυνος H^a.L^b.M^b.O^b. ⁸ οὐδὲ φιλοκίνδυνος om.
 pr. K^b. ⁹ ἀδὲ] γὰρ M^b. ¹⁰ ἀφειδήσει H^a.L^b.M^b. ¹¹ οἷος τ' εἶ M^b.
¹² γὰρ] γὰρ οἱ K^b. ¹³ προσωφελήσειεν M^b. ¹⁴ τοῦ εἶ L^b.M^b. ¹⁵ ἐπε-
 πόνθεσαν H^a.N^b, ἐπεπόνθεισαν L^b, πεπόνθασιν K^b. ¹⁶ καὶ om. M^b.
¹⁷ μόλις K^b. ¹⁸ πρὸς τοὺς μὲν ἀξιώματι H^a. ¹⁹ μέγα H^a, omissio εἶναι.

ὑπερέχειν χαλεπὸν καὶ σεμνόν, τῶν δὲ ῥάδιον, καὶ ^m ἐν ἐκεί-
νοις ⁿ μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορ-
τικόν, ὥσπερ εἰς τοὺς ^o ἀσθενεῖς ἰσχυρίζεσθαι. Καὶ εἰς τὰ ²⁷
ἔντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὐ πρωτεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ
ῤμελλητὴν ἀλλ' ἢ ὅπου τιμὴ μεγάλη ἢ ἔργον, καὶ ὀλίγων
μὲν πρακτικόν, μεγάλων δὲ καὶ ὀνομαστών. ¹ Ἀναγκαῖον δὲ ²⁸
^q καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ φανερόφιλον· τὸ γὰρ λανθάνειν
φοβούμενον. ^r Καὶ μέλειν τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τῆς δόξης,
καὶ λέγειν καὶ πράττειν φανερώς· ^s παρρησιαστῆς γὰρ διὰ
τὸ καταφρονεῖν. Διὸ καὶ ἀληθευτικός, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰ-
ρωνείαν· ^t εἴρωνα δὲ πρὸς τοὺς πολλούς. Καὶ πρὸς ἄλλον ²⁹
μὴ δύνασθαι ζῆν ἀλλ' ἢ ^v πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ
^w καὶ πάντες οἱ κόλακες θητικοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες.
Οὐδὲ θαυμαστικός· οὐθὲν γὰρ μέγα αὐτῷ ἐστίν. Οὐδὲ μνη- ³⁰
σίκακος· ^x οὐ γὰρ μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύειν, ἄλλως
τε καὶ ^y κακά, ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾶν. Οὐδ' ἀνθρωπολόγος· ³¹
οὔτε γὰρ περὶ αὐτοῦ ἐρεῖ οὔτε περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα
ἐπαινῇται μέλει αὐτῷ οὔθ' ὅπως οἱ ἄλλοι ψέγωνται, οὐδ' αὖ
ἐπαινετικός ἐστίν· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν,
εἰ μὴ δι' ὕβριν. Καὶ ^z περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥκιστα ὀλο- ³²

^m ἐπ' K^b.Ob. ⁿ μὲν om. M^b. ^o ἀσθενεῖς μὴ ἰσχυρίζεσθαι M^b.
ῤ μελλητὴν H^a.L^b.M^b.Ob. ^q καὶ ante φανερόμισον om. M^b. ^r καὶ
μέλλειν N^b.Ob, ἀμέλει 2113, ἀμελείν K^b. ^s παρρησιαστῆς—ἀληθευτικός
γρ. 1856; παρρησιαστῆς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικός εἶναι, καταφρονητικός
δὲ διὸ παρρησιαστικός corr. K^b. cum Oxoniensi coll. corp. Chr. et
Parisiensibus 1852 et 2023 et γρ. 2113; παρρησιαστικός γὰρ διὰ τὸ
καταφρονητικός εἶναι καὶ ἀληθευτικός corr. H^a; παρρησιαστικός γάρ. διὸ
καταφρονητικός δέ. διὸ παρρησιαστικός καὶ ἀληθευτικός 1856; παρρησια-
στικός γάρ. διὸ (διὸ καὶ M^b. et 1417) καταφρονητικός. καταφρονητικός δέ,
διὸ παρρησιαστικός καὶ ἀληθευτικός L^b.M^b. et 1417; καταφρονητικοῦ γάρ.
διὸ παρρησιαστικός καὶ ἀληθευτικός corr. 1855; καταφρονητικός γάρ. διὸ
καταφρονητικός καὶ ἀληθευτικός pr. H^a; καταφρονητικοῦ γάρ (δέ 2114, δέ
γάρ 2024)· διὸ παρρησιαστικός. καὶ (καὶ om. Ob. et 2024 et 2114)
παρρησιαστικοῦ δέ (γάρ 1855). διὸ καταφρονητικός καὶ (καὶ om. N^b.)
ἀληθευτικός N^b.Ob. 1855 2024 2114; καταφρονητικοῦ γάρ. παρρησι-
αστοῦ γάρ. διὸ παρρησιαστικός δέ διὰ τὸ καταφρονητικός εἶναι καὶ ἀληθευ-
τικός pr. K^b. ^t εἴρωνα N^b: ceteri εἴρωνεία. ^v πρὸς om. K^b.Ob.
^w καὶ om. M^b. ^x οὐ] οὐδὲ L^b.M^b. ^y καλὰ M^b. ^z περὶ μὴ ἀναγα-
καίων M^b.

φυρτικός καὶ δεητικός· σπουδάζοντος γὰρ οὕτως ἔχειν περὶ
 33 ταῦτα. Καὶ οἷος κεκτῆσθαι μᾶλλον τὰ καλὰ καὶ ἄκαρπα
 34 τῶν καρπύμων καὶ ὠφελίμων· αὐτάρκους γὰρ μᾶλλον. Καὶ
 κίνησις δὲ βραδεῖα τοῦ μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ
 βαρεῖα, καὶ λέξις στάσιμος· οὐ γὰρ ^aσπενστικός ^bὁ περὶ
 ὀλίγα σπουδάζων, οὐδὲ σύντονος ὁ μηθὲν μέγα οἰόμενος· ἢ δ'
 ὀξυφωνία καὶ ἡ ταχυτής διὰ τούτων. Τοιοῦτος μὲν ^cοὖν ὁ
 9 35 μεγαλόψυχος, ὁ δ' ἐλλείπων μικρόψυχος, ὁ δ' ὑπερβάλλων
 χαῦνος. Οὐ κακοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν εἶναι οὐδ' οὗτοι· ^dοὐ γὰρ
 κακοποιοὶ εἰσιν· ἡμαρτημένοι δέ. ^eὉ μὲν γὰρ μικρόψυχος
 ἄξιος ὧν ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὧν ^eἄξιός ἐστι, καὶ ἔοικε
 κακὸν ἔχειν τι ἐκ τοῦ μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ
 ἀγνοεῖν δ' ἑαυτόν· ὠρέγετο γὰρ ἂν ὧν ἄξιος ἦν, ἀγαθῶν
 γε ὄντων. Οὐ μὲν ἡλίθιοί γε ^fοἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν εἶναι,
 ἀλλὰ μᾶλλον ^gὀκνηροί. ^hἩ τοιαύτη ^hδὲ δόξα δοκεῖ καὶ
 χείρους ποιεῖν· ἕκαστοι γὰρ ἐφίενται τῶν κατ' ἀξίαν, ἀφί-
 στανται δὲ καὶ τῶν πράξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμά-
 36 των ὡς ἀνάξιοι ὄντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. Οἱ
 δὲ χαῦνοι ⁱἡλίθιοι καὶ ^kἑαυτοὺς ἀγνοοῦντες, καὶ ταῦτ' ἐπι-
 φανῶς· ^lὥς γὰρ ἄξιοι ὄντες τοῖς ἐντίμοις ^mἐπιχειροῦσιν,
 εἴτα ἐξελέγχονται· καὶ ἐσθῆτι κοσμοῦνται καὶ σχήματι καὶ
 τοῖς τοιούτοις, καὶ βούλονται τὰ ⁿεὐτυχήματα φανερά εἶναι
 αὐτῶν, καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν ὡς διὰ τούτων τιμηθησόμενοι.
 37 ^lἈντιτίθεται δὲ τῇ μεγαλοψυχία ἡ μικροψυχία μᾶλλον τῆς
 χαυνότητος· καὶ γὰρ γίγνεται μᾶλλον καὶ ^oχείρόν ἐστιν.
 38 ^hἩ μὲν οὖν μεγαλοψυχία ^pπερὶ τιμὴν ἐστι μεγάλην, ὥσπερ
 εἴρηται.
 10 ^qἘοικε δὲ ^qκαὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετὴ τις, καθάπερ ἐν
 (4) τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, ^rἢ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς

^a πενστικός L^b. ^b ὁ om. K^b. ^c οὖν om. M^b. ^d οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ H^a.M^b. ^e ἐστὶν ἄξιος L^b.M^b. ^f οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν] οὗτοι δοκοῦσιν M^b, δοκοῦσιν οὗτοι L^b. ^g νοεροί L^b.M^b. ^h δέ] γε K^b. ⁱ ἡλίθιοι om. K^b. ^k αὐτοὺς K^b. ^l ὥς] οὐ K^b. ^m ἐπιχαίρουσιν M^b. ⁿ εὐτυχήματα καὶ φανερά K^b. ^o χείρων L^b.M^b. ^p παρὰ H^a. ^q καὶ om. M^b. ^r ἢ N^b.

τὴν μεγαλοψυχίαν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν. ¹ Ἀμφω γὰρ αὗται τοῦ μὲν μεγάλου ἀφεστᾶσι, περὶ δὲ τὰ μέτρια καὶ ² τὰ μικρὰ διατιθέασιν ³ ἡμᾶς ὡς δεῖ. Ὡσπερ δ' ἐν λήψει καὶ δόσει χρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ ⁴ ὑπερβολή ⁵ τε καὶ ἔλλειψις, οὕτω καὶ ἐν ⁶ τιμῇ ὁρέξει τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. Τὸν ⁷ γὰρ φιλότιμον ψέγομεν ὡς ⁸ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὅθεν οὐ δεῖ ⁹ τῆς τιμῆς ἐφιεμένον, τὸν ¹⁰ ¹¹ τε ἀφιλότιμον ὡς οὐδ' ἐπὶ τοῖς καλοῖς προαιρούμενον τιμᾶσθαι. ¹² Ἔστι δ' ὅτε τὸν ¹³ φιλότιμον ἐπαινοῦμεν ὡς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον, τὸν δὲ ἀφιλότιμον ὡς μέτριον καὶ σώφρονα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις εἴπομεν. Δῆλον δ' ὅτι ¹⁴ πλεοναχῶς τοῦ φιλοτοιοῦτου λεγομένου οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ¹⁵ αἰεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον, ἀλλ' ἐπαινοῦντες μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί, ψέγοντες δ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ. Ἀνωνύμου δ' οὔσης τῆς μεσότητος, ὡς ἐρήμης ἔοικεν ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολή καὶ ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. Ὁρέγονται ¹⁶ δὲ τιμῇ ¹⁷ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, ἔστι ¹⁸ δ' ὅτε καὶ ὡς δεῖ· ἐπαινεῖται ¹⁹ γοῦν ἡ ἕξις ²⁰ αὕτη, μεσότης οὖσα περὶ τιμὴν ²¹ ἀνώνυμος. Φαίνεται δὲ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν φιλοτιμία, πρὸς ἀμφοτέρω ²² δὲ ²³ ἀμφοτέρω ²⁴ πως. Ἐοικε δὲ τοῦτ' εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. Ἀν- ²⁵ τικεῖσθαι δ' ἐνταῦθ' οἱ ἄκροι φαίνονται διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι ²⁶ τὸν μέσον.

Πραότης δ' ἐστὶ ²⁷ μὲν μεσότης περὶ ὀργάς, ἀνωνύμου δ' ²⁸ ὄντος τοῦ μέσου, σχεδὸν ²⁹ δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ ³⁰ τὸν μέσον (5) τὴν πραότητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσιν, ἀνώνυμον οὖσαν. Ἡ δ' ὑπερβολὴ ὀργιλότης ³¹ τις λέγοιτ' ἂν. ³²

² τὰ post καὶ om. K^b.Ob. ³ ἡμᾶς om. H^a. ⁴ τε om. L^b.M^b.
⁵ τιμῇ καὶ ὁρέξει K^b. ⁶ καὶ post ὡς om. H^a.K^b.N^b.Ob. ⁷ τῆς om. M^b. ⁸ δὲ M^b. ⁹ ἔστι δ' ὅτε καὶ τὸν M^b, ἔτι δὲ τὸν K^b. ¹⁰ πολλα-
¹¹ χῶς H^a. ¹² φέρομεν αἰεὶ H^a.K^b.N^b.Ob. ¹³ δὲ τῆς τιμῆς K^b.Ob. ¹⁴ δ' ὅτε] δ' ἤδη H^a, ἤδη N^b, δὴ K^b.L^b.Ob. ¹⁵ δ' οὖν K^b.Ob, οὖν καὶ L^b,
¹⁶ μὲν καὶ M^b. ¹⁷ αὕτη] ἡ ὡς δεῖ αὕτη Ob. ¹⁸ ἀνώνυμον H^a. ¹⁹ δὲ] δὲ
²⁰ ἡ K^b. ²¹ ἀμφοτέρω M^b. ²² τὸν] τὸ L^b.M^b. ²³ μὲν om. K^b.L^b.M^b.
²⁴ δὲ om. M^b. ²⁵ τὸ K^b.L^b.M^b.N^b.Ob. ²⁶ τις om. L^b.

Τὸ μὲν γὰρ πάθος ἔστιν ὀργή, τὰ δ' ἐμποιοῦντα πολλὰ καὶ
 3 διαφέροντα. Ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ^ρ καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμενος,
 ἔτι δὲ^ς καὶ^τ ὥς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινείται.
 Ὡς δὲ οὗτος ἂν εἴη, ὥς ἔπερ ἡ πραότης ἐπαινείται. Βού-
 λεται γὰρ ὁ πραὸς ἀτάραχος εἶναι καὶ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ
 πάθους, ἀλλ' ὥς ἂν ὁ λόγος ὕ τάξει, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις
 4 καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον χαλεπαίνειν. Ἀμαρτάνειν δὲ δοκεῖ
 μᾶλλον^z ἐπὶ τὴν ἑλλειψιν· οὐ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πραὸς,
 5 ἀλλὰ μᾶλλον συγγνωμονικός. Ἡ δ' ἑλλειψις, εἴτ' ἄορ-
 γησία τίς ἐστίν· εἴθ' ὅτι δὴ ποτε, ψέγεται. Οἱ γὰρ μὴ
 ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ ἡλίθιοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ^b οἱ μὴ ὥς
 6 δεῖ μὴδ' ὅτε μὴδ' οἷς δεῖ· δοκεῖ γὰρ οὐκ αἰσθάνεσθαι οὐδὲ
 λυπεῖσθαι, μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός. Τὸ δὲ
 προπηλακιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀν-
 7 δραποδῶδες. Ἡ δ' ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ
 γὰρ οἷς οὐ δεῖ, ὅτι καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ
 ὅτι θάττον, καὶ πλείω χρόνον· οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ
 ὅτι ὑπάρχει. Οὐ γὰρ ἂν δύναιτ' εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ ἑαυτὸ
 8 ἀπόλλυσι, καὶ ὁλόκληρον ἢ, ἀφόρητον^f γίνεται. Οἱ μὲν
 ὅτι οὖν ὀργίλοι ταχέως μὲν ὀργίζονται καὶ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ'
 οἷς οὐ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, παύονται δὲ ταχέως· ὅτι καὶ βέλ-
 τιστον ἔχουσιν. Συμβαίνει δ' αὐτοῖς τοῦτο, ὅτι οὐ κατέ-
 χουσι τὴν ὀργὴν ἀλλ' ἂν ἀνταποδιδόασιν ἢ φανεροί εἰσι διὰ
 9 τὴν ὀξύτητα, εἴτ' ἀποπαύονται. Ὑπερβολὴ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρό-
 χολοι ὅτι καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶⁱ παντί· ὅθεν καὶ
 10 τοῦνομα. Οἱ δὲ^k πικροὶ δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον
 ὀργίζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμόν. Παῦλα δὲ γίνεται,
 ὅταν^m ἀνταποδιδῶ· ἢ γὰρ τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν

^q ὀργή ἐστιν L^b. ^r καὶ οἷς] καὶ ὥς M^b. ^s καὶ om. K^b.Ob. ^t ὥς] οἷς M^b. ^v πραὸς—ἐπαινείται om. H^a.M^b. ^w ἡπερ K^b. ^x ὥς] ἢ N^b, ἢ H^a. ^y τάξει M^b. ^z περὶ M^b. ^a ἀνοργησία H^a.N^b. ^b οἱ om. K^b. ^c καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ om. K^b. ^d θάττον ἢ καὶ K^b.Ob. ^e ὑπάρχειν H^a. ^f γίνηται K^b. ^g οὖν om. Ob. ^h ἀποδιδόασιν K^b.Ob. ⁱ παντός H^a. ^k μικροὶ K^b. ^l ὀργίλοι K^b, ὀργίλοι Ob. ^m ἀποδιδῶ M^b.Ob.

ἀντὶ ^η τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. Τούτου δὲ μὴ γινομένου τὸ βάρος ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶναι οὐδὲ συμπεῖθει αὐτοὺς οὐδεὶς, ἐν αὐτῷ δὲ πέψαι τὴν ὀργὴν χρόνου δεῖ. Εἰσὶ δ' οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι καὶ ^ο τοῖς μάλιστα φίλοις. Χαλεποὺς ^ρ δὲ λέγομεν τοὺς ἐφ' οἷς τε μὴ δεῖ χαλε- 11 παίνοντας καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλαττομένους ἄνευ τιμωρίας ^η καὶ κολάσεως. Τῇ πραότητι δὲ 12 μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ γὰρ μᾶλλον γίνε-ται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ ^ι τὸ τιμωρεῖσθαι. Καὶ πρὸς τὸ συμβιοῦν οἱ χαλεποὶ χείρους. *Ο δὲ καὶ ἐν τοῖς πρότερον 13 εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· οὐ γὰρ ῥάδιον ^ς διορί-σαι τὸ πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον χρόνον ὀρ-γιστέον, καὶ ^ι τὸ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἀμαρτάνει. *Ο μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων οὐ ψέγεται, ^ν οὔτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὔτ' ἐπὶ τὸ ἥττον· ἐνίοτε ^ω γὰρ τοὺς ἐλλείποντας ἐπαινοῦμεν καὶ πράους φαμέν, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀν-δρώδεις ὡς δυναμένους ἄρχειν. *Ο δὲ πόσον καὶ πῶς ^χ πα-ρεκβαίνων ψεκτός, οὐ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀποδοῦναι· ἐν γὰρ τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. Ἀλλὰ τό γε 14 ὕποσούτον δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἕξις ἐπαινετή, καθ' ἣν οἷς δεῖ ὀργιζόμεθα καὶ ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ πάντα τὰ τοι-αῦτα, αἱ δ' ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταί, καὶ ἐπὶ μικρὸν μὲν γινόμεναι ἡρέμα, ἐπὶ πλεόν δὲ μᾶλλον, ἐπὶ πολὺ δὲ σφόδρα. Δῆλον οὖν ὅτι τῆς μέσης ἕξεως ἀνθεκτέον. Αἱ μὲν 15 οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἕξεις εἰρήσθωσαν.

*Εν δὲ ταῖς ὁμιλίαις καὶ τῷ ^z συζῇν καὶ λόγων καὶ πρα- 12 γμάτων κοινωνεῖν οἱ μὲν ἄρεσκοι δοκοῦσιν εἶναι, οἱ πάντα (6) πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες καὶ οὐθὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλ' οἰόμε-νοι δεῖν ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας ² τούτοις πρὸς πάντα ^α ἀντιτείνοντες καὶ ^β τοῦ λυπεῖν οὐδ'

^η τῆς post ἀντὶ om. H^a.M^b. ^ο τοῖς om. H^a. ^ρ δὲ] τε L^b. ^η καὶ K^b.N^b. ^ι τὸ] μᾶλλον τὸ H^a.N^b. ^ς διαχωρῆσαι H^a. ^ι τὸ om. H^a.N^b. ^ν οὔδ' M^b. ^ω γὰρ] δὲ καὶ M^b. ^χ παρεισβαίνων K^b. ^υ τοιοῦτον H^a.L^b.M^b.N^b.O^b. ^z ζῇν M^b. ^α ἀντιτυποῦντες H^a.N^b, ^β τὸ L^b.

3 ὁτιοῦν φροντίζοντες δύσκολοι καὶ δυσέριδες καλοῦνται. ^νΟτι
 μὲν οὖν αἱ εἰρημέναι ἔξεις ψεκταί εἰσιν, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ἡ
 μέση τούτων ἐπαινετή, καθ' ἣν ἀποδέξεται ἃ δεῖ ^ε καὶ ὡς δεῖ,
 4 ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερανεῖ. ^νΌνομα δ' ^δ οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ
 τι, ἔοικε δὲ μάλιστα φιλία· ^ε τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ κατὰ
 τὴν μέσσην ἔξιν οἶον βουλόμεθα ^ι λέγειν τὸν ἐπικτῆ φίλον,
 5 τὸ στέργειν προσλαβόντα. Διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι
^ε ἄνευ πάθους ἐστὶ καὶ τοῦ στέργειν οἷς ὁμιλεῖ· οὐ γὰρ ^η τῷ
 φιλεῖν ἢ ^ι ἐχθαίρειν ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ
^κ τοιοῦτος εἶναι. ^νΌμοίως γὰρ πρὸς ἀγνώτας καὶ γνωρί-
 μους καὶ ^ι συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις ^μ αὐτὸ ποιήσει, πλὴν ^ν καὶ
 ἐν ^ο ἐκάστοις ^ρ ὡς ἀρμόζει· οὐ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων
 6 καὶ ὁθνείων φροντίζειν, οὐδ' αὖ λυπεῖν. Καθόλου μὲν οὖν
 εἴρηται ὅτι ὡς δεῖ ὁμιλήσει, ἀναφέρων δὲ πρὸς τὸ καλὸν καὶ
 τὸ συμφέρον στοχάζεται τοῦ μὴ λυπεῖν ^q ἢ ^τ συνηδύνειν.
 7 ^νΕοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας ^ς εἶναι τὰς ἐν ταῖς
 ὁμιλίαις γινομένας, τούτων δ' ὅσας μὲν αὐτῷ ἐστὶ μὴ καλὸν
 ἢ βλαβερόν συνηδύνειν, δυσχερανεῖ, καὶ προαιρήσεται λυπεῖν.
 Κὰν τῷ ποιοῦντι δ' ἀσχημοσύνην φέρη, καὶ ταύτην μὴ μι-
 κράν, ἢ βλάβην, ^ι ἢ δ' ἐναντίωσις μικρὰν λύπην, οὐκ ἀποδέ-
 8 ξεται ^ν ἀλλὰ δυσχερανεῖ. ^ω Διαφερόντως δ' ὁμιλήσει τοῖς
 ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχοῦσι, καὶ μᾶλλον ^χ ἢ ἥττον γνωρί-
 μοις, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ ^υ τὰς ἄλλας διαφοράς, ἐκάστοις
 ἀπονέμων τὸ πρέπον, καὶ καθ' αὐτὸ μὲν αἰρούμενος τὸ συνη-
 δύνειν, λυπεῖν δ' εὐλαβούμενος, τοῖς δ' ἀποβαίνουσιν, ἐὰν ^η
^z μείζω, συνεπόμενος, λέγω ^α δὲ τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντι.
 Καὶ ἡδονῆς δ' ἔνεκα τῆς εἰσαυθις ^β μεγάλης μικρὰ λυπήσει.

^ε καὶ ὡς δεῖ ὁμοίως δὲ om. K^b. ^δ αὐτῇ τι οὐκ ἀποδέδοται L^b, οὐκ ἀποδίδεται αὐτῇ τι II^a.K^b.N^b. ^ε τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ M^b. ^ι λέγειν om. H^a. ^ε ἄνευ τοῦ πάθους H^a.N^b. ^η τῷ τὸ H^a. ^ι ἐχθαίρειν K^b, ἐχθαίνειν M^b: ceteri ἐχθαίνειν. ^κ τοιοῦτον H^a. ^ι συνήθης καὶ ἀσυνήθης H^a, καὶ ἀσυνήθεις om. K^b. ^μ αὐτῷ N^b. ^ν καὶ om. H^a. ^ο ἐκάστου H^a. ^ρ ὡς om. M^b. ^q ἢ] ἢ μὴ L^b. ^τ συνηδύνειν K^b.L^b. ^ς εἶναι om. H^a. ^ι εἰ δ' ἐναντίωσιν M^b. ^ν ἀλλ' ἃ δυσχερανεῖ H^a. ^ω διαφερόντως διαφόρως δ' K^b. ^χ ἢ] ἢ καὶ H^a. ^υ τὰς om. M^b. ^z μείζων K^b. ^α δὴ L^b. ^β μεγάλης om. K^b.

Ὁ μὲν οὖν μέσος τοιοῦτός ἐστιν, οὐκ ὠνόμασται δέ, τοῦ δὲ ⁹
^cσυνηδύνοντος ὁ μὲν τοῦ ἡδὺς εἶναι στοχαζόμενος μὴ δι'
^dἄλλο τι ἄρεσκος, ὁ δ' ὅπως ^eὠφέλειά τις αὐτῷ γίγνηται
εἰς χρήματα καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ· ὁ δὲ πᾶσι δυσχε-
ραίνων εἴρηται ὅτι δύσκολος καὶ δύσερις. Ἀντικεῖσθαι δὲ
φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

Περὶ ^fτὰ αὐτὰ δὲ σχεδόν ἐστι καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας ¹³
μεσότης· ἀνώνυμος δὲ ^gκαὶ ^hαὕτη. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὰς (7)
τοιαύτας ἐπελθεῖν· μᾶλλον τε γὰρ ⁱἂν εἰδείημεν τὰ περὶ τὸ
ἦθος, καθ' ^kἕκαστον διελθόντες, καὶ μεσότητας εἶναι τὰς ἀρε-
τὰς πιστεύσαιμεν ἂν, ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχον συνιδόντες. Ἐν
^lδὴ τῷ συζῆν οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλοῦντες εἴρη-
νται, περὶ δὲ τῶν ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων ^mεἴπωμεν
ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιήματι. Δοκεῖ ²
ⁿδὴ ὁ μὲν ἀλαζὼν προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι καὶ μὴ
ὑπαρχόντων καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν ³
ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν, ὁ δὲ μέσος αὐθέ-⁴
καστός τις ὢν ἀληθευτικὸς καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ, τὰ
ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὐτόν, καὶ οὔτε μείζω οὔτε
ἐλάττω. Ἔστι δὲ τούτων ^oἕκαστα καὶ ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ ⁵
μηθενός. Ἐκαστος δ' οἷός ἐστι, τοιαῦτα ^pλέγει καὶ πράττει
καὶ οὕτω ζῇ, ἐὰν μὴ τινος ἕνεκα πράττη. Καθ' ^qαὐτὸ δὲ ⁶
τὸ μὲν ψεῦδος φαῦλον καὶ ψεκτόν, τὸ δ' ἀληθές καλὸν καὶ
ἐπαινετόν. Οὕτω ^rδὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικὸς μέσος ὢν ἐπαι-
νετός, οἱ δὲ ψευδόμενοι ἀμφότεροι μὲν ψεκτοί, μᾶλλον δ' ὁ
ἀλαζών. Περὶ ἑκατέρου δ' εἴπωμεν, πρότερον δὲ περὶ ^sτοῦ
ἀληθευτικοῦ. Οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύον-⁷
τος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει (ἄλ-
λης γὰρ ἂν εἴη ταῦτ' ἀρετῆς), ἀλλ' ἐν οἷς μηθενός τοιούτου
^tδιαφέροντος καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύει τῷ τὴν ^vἔξιν

^cσυνῆδοντος H^a. ^dτι ἄλλο H^a. K^b. N^b. O^b. ^eτις ὠφέλεια K^b. O^b.
^fταῦτα M^b. ^gκαὶ om. H^a. ^hαὕτη L^b. M^b. ⁱἂν om. H^a. ^kἕκαστα
L^b. M^b. ^lδὲ M^b. ^mεἴπωμεν L^b. ⁿδὲ L^b. M^b. ^oἕκαστος K^b.
^pπράττει καὶ λέγει L^b. M^b. ^qἑαυτὸ H^a. N^b. ^rδὲ om. K^b. ^sτοῦ
om. L^b. O^b. ^tφέροντα H^a. ^vτάξιν M^b.

8 τοιοῦτος εἶναι. Δόξειε δ' ἂν ^w ὁ τοιοῦτος ἐπιεικὴς εἶναι. Ὁ
 γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ ^x διαφέρει ^y ἀληθεύων, ἀληθεύσει
 καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἔτι μᾶλλον· ^z ὥς γὰρ αἰσχροὺς τὸ ^a ψεῦδος
 εὐλαβήσεται, ὃ γὰρ ^b καὶ καθ' ^c αὐτὸ ^d ἡυλαβεῖτο· ὁ δὲ τοιοῦ-
 9 τος ἐπαινετός. Ἐπὶ τὸ ἔλαττον δὲ μᾶλλον τοῦ ἀληθοῦς
 ἀποκλίνει· ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τὰς
 10 ὑπερβολὰς εἶναι. Ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιού-
 μενος μηθενὸς ἔνεκα φαύλῳ μὲν ἔοικεν (οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε
 11 τῷ ψεύδει), μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός. Εἰ δ'
 ἔνεκά τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς οὐ λίαν ψεκτός, ὥς ^e ὁ
 ἀλαζών, ὁ δὲ ἀργυρίου, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος.
 12 Οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐστὶν ὁ ἀλαζών, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει·
 κατὰ τὴν ἔξιν γὰρ καὶ ^f τῷ ^g στοιόσδε ^h εἶναι ἀλαζών ἐστίν,
 ὥσπερ καὶ ψεύστης ὁ μὲν τῷ ψεύδει αὐτῷ χαίρων, ὁ δὲ δόξης
 13 ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. Οἱ μὲν οὖν δόξης χάριν ἀλαζονευό-
 μενοι τὰ τοιαῦτα προσποιοῦνται ἐφ' οἷς ἔπαινος ἢ εὐδαιμο-
 νισμός, οἱ δὲ κέρδους, ⁱ ὧν καὶ ἀπόλαυσις ἐστὶ τοῖς πέλας καὶ
^k ^α ¹ διαλαθεῖν ἐστὶ μὴ ὄντα, οἷον ^m μάντιν σοφὸν ἢ ἱατρόν.
ⁿ Διὰ τοῦτο οἱ πλείστοι προσποιοῦνται ^o τὰ τοιαῦτα καὶ
 14 ἀλαζονεύονται· ἐστὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰρημένα. Οἱ δ' εἴρω-
 νες ἐπὶ τὸ ἔλαττον ^p λέγοντες χαριέστεροι μὲν τὰ ἥθη φαί-
 νονται· οὐ γὰρ κέρδους ἔνεκα δοκοῦσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγον-
 τες τὸ ^q ὀγκηρόν· μάλιστα δὲ καὶ οὗτοι τὰ ἔνδοξα ἀπαρνοῦν-
 15 ται, οἷον καὶ Σωκράτης ἐποίει. Οἱ δὲ ^r καὶ τὰ μικρὰ καὶ
^s τὰ ^t φανερὰ προσποιούμενοι ^v βαυκοπανούργοι λέγονται καὶ

^w ἐπιεικὴς εἶναι ὁ τοιοῦτος Mb. ^x διαφέρει Kb. ^y ἀληθεύων—
 διαφέρει om. Ha.Nb. ^z ὥς] οὗ Lb.Mb. ^a κέρδος Mb. ^b καὶ
 om. Mb. ^c αὐτὸν Kb, εἰαυτὸν Ha.Nb. ^d εὐλαβεῖτο Lb, εὐλαβεῖται
 pr. Kb. ^e ὁ post ὥς om. Mb. ^f τὸ Kb. ^g ποιὸς Ha.Mb.Ob.
^h εἶναι om. Ha. ⁱ ὧν καὶ] ἢ δι' ὧν καὶ Mb, ὧν ἢ δεῖ Kb. ^k α] δι'
 α Ha.Mb, om. Kb. ^l διαθλεῖν Lb. ^m μάντιν σοφὸν ἱατρόν Kb, μάντιν
 ἢ ἱατρόν σοφόν Ob, ἱατρόν ἢ μάντιν σοφόν Ha.Nb. ⁿ διὰ τοῦτο om. Kb.
^o τὰ τοιαῦτα] ταῦτα Kb.Ob. ^p λέγοντες om. Ha. ^q ὀγκηρόν Kb.
^r καὶ post δὲ om. Kb. ^s τὰ alterum om. Kb.Ob. ^t φανερὰ μὴ προσ-
 ποιούμενοι Ha.Nb. ^v καυκοπανούργοι Ob, βλακοπανούργοι corr. Nb,
 βανανοπανούργοι Mb.

^w εὐκαταφρόνητοί εἰσιν. Καὶ ἐνίοτε ἀλαζονεία φαίνεται, οἷον ἢ τῶν Λακώνων ἐσθής· καὶ γὰρ ἢ ὑπερβολὴ καὶ ἢ λίαν ἔλλειψις ἀλαζονικόν. Οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἰρωνείᾳ καὶ ¹⁶ περὶ τὰ μὴ λίαν ἐμποδῶν καὶ φανερά εἰρωνευόμενοι χαρίεντες ^x φαίνονται. Ἀντικεῖσθαι δ' ὁ ἀλαζῶν φαίνεται τῷ ἀληθευ- ¹⁷ τικῷ· χείρων γάρ.

Οὗσης δὲ ^y καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ^z ἐν ταύτῃ ¹⁴ διαγωγῇ μετὰ ^a παιδιᾶς, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα ^b εἶναι ὁμιλία (8) τις ἐμμελῆς, καὶ οἷα δεῖ λέγειν καὶ ὥς, ὁμοίως δὲ καὶ ἀκούειν. Διοίσει δὲ καὶ ^c τὸ ἐν ^d τοιούτοις λέγειν ἢ ^e τοιούτων ἀκούειν. Δῆλον ^f δ' ὡς ^g καὶ περὶ ταύτ' ἐστὶν ὑπερβολὴ τε καὶ ἔλλει- ² ψις τοῦ μέσου. Οἱ μὲν οὖν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες βω- ³ μολόχοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πάντως τοῦ γελοίου, καὶ μᾶλλον στοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι ἢ τοῦ λέγειν εὐσχήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ ^h ἂν εἰπόντες μὴθὲν γελοῖον τοῖς τε λέγουσι δυσ- ⁱ χεραίνοντες ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκοῦσιν εἶναι. Οἱ δ' ἐμ- ^{μελῶς} παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὐτρο- ^{ποι}· τοῦ γὰρ ἥθους αἱ τοιαῦται ^k δοκοῦσι κινήσεις εἶναι, ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων ^l κρίνεται, οὕτω καὶ τὰ ἥθη. Ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείστων ⁴ χαιρόντων τῇ παιδιᾷ καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, ^m καὶ οἱ βωμολόχοι εὐτράπελοι προσαγορεύονται ὡς χαρίεντες. Ὅτι δὲ διαφέρουσι, ⁿ καὶ οὐ μικρόν, ^o ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. Τῇ ⁵ μέσῃ δ' ἔξει οἰκεῖον καὶ ἢ ἐπιδεξιότης ἐστίν· τοῦ δ' ἐπιδεξίου ^p ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπικεῖ καὶ ^q ἐλευ- ^{θερίῳ} ἀρμόττει· ἐστὶ γάρ τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ ^r λέ- ^{γειν} ἐν παιδιᾶς μέρει καὶ ἀκούειν, καὶ ἢ τοῦ ^s ἐλευθερίου παι-

^w εὐκαταφρονητότεροι K^b.Ob. ^x φαίνονται καὶ ἀντικεῖσθαι K^b.Ob.
^y καὶ post δὲ om. M^b. ^z ἐν ταύτῃ om. H^a. ^a παιδείας K^b. ^b ὁμιλία
 τις εἶναι L^b.M^b. ^c τῷ H^a.N^b. ^d τοσούτοις M^b, τούτοις L^b. ^e τού-
 των Ob. ^f δ' om. K^b.M^b. ^g καὶ post ὡς om. M^b. ^h εἰπόντες ἂν
 L^b.M^b. ⁱ ἄγριοι K^b. ^k κινήσεις δοκοῦσιν L^b. ^l κρίνονται M^b.
^m καὶ ante οἱ om. M^b. ⁿ καὶ om. M^b. ^o ἐκ] καὶ ἐκ K^b.Ob. ^p ἐστὶ
 om. H^a. ^q ἐλευθέρῳ H^a.L^b.M^b. ^r λέγειν τῷ τοιούτῳ Ob. ^s ἐλευ-
 θέρου H^a.K^b.N^b.

διὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ ^t αὖ τοῦ πεπαιδευ-
 6 μένου καὶ ἀπαιδευτοῦ. Ἰδοὶ δ' ἂν τις καὶ ἐκ τῶν κωμωδιῶν
 τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἢ
 αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἢ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρὸν
 7 ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην. Πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα
 ὀριστεόν τῳ λέγειν ^v ἢ ἀπρέπει ^w ἐλευθερίῳ, ἢ τῳ μὴ λυπεῖν
 τὸν ἀκούοντα, ἢ ^x καὶ ^y τέρπειν; Ἡ καὶ τό γε τοιοῦτον
 8 ἀόριστον; ^z Ἄλλο γὰρ ἄλλῳ μισητόν ^a τε καὶ ἡδύ. Τοιαῦτα
 δὲ καὶ ^b ἀκούσεται ^a γὰρ ὑπομένει ἀκούων, ^c ταῦτα καὶ ποιεῖν
 9 δοκεῖ. ^d Οὐ δὴ πᾶν ποιήσει· τὸ γὰρ σκῶμμα λαιδόρημά τί
 ἐστίν, οἱ δὲ νομοθέται ἔνια λαιδορεῖν κωλύουσιν· ἔδει δ' ἴσως
 10 καὶ σκώπτειν. Ὁ δὴ χαρίεις καὶ ^e ἐλευθέριος οὕτως ἔξει, οἷον
 νόμος ὢν ἑαυτῷ. Τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπι-
 δέξιος εἴτ' εὐτράπελος λέγεται. Ὁ δὲ βωμολόχος ^f ἥττων
 ἐστὶ τοῦ γελοίου, καὶ οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε ^g τῶν ^h ἄλλων ἀπε-
 χόμενος, ⁱ εἰ γέλωτα ποιήσει, καὶ ^k τοιαῦτα λέγων ὢν οὐθὲν
^l ἂν εἴποι ὁ χαρίεις, ἔνια δ' ^m οὐδ' ἂν ἀκούσαι. Ὁ δ' ⁿ ἄγριος
 εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας ἀχρεῖος· οὐθὲν γὰρ συμβαλλόμενος
 11 πᾶσι ⁿ δυσχεραίνει. Δοκεῖ ^o δὲ ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν
 12 τῳ βίῳ εἶναι ^p ἀναγκαῖον. ^q Τρεῖς οὖν αἱ εἰρημέναι ἐν τῳ
 βίῳ μεσότητες, εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν καὶ πράξεων
 κοινωνίαν. Διαφέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν περὶ ^r ἀλήθειάν ἐστίν,
 αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. Τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν ἡ μὲν ἐν ταῖς
 παιδιαῖς, ^s ἡ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον ὁμιλίαις.

15 Περὶ δὲ αἰδοῦς ὥς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· πάθει
 (9) γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἔξει. Ὅρίζεται ^t γοῦν φόβος τις
 2 ἀδοξίας, ^v ἀποτελεῖται δὲ τῳ περὶ τὰ δεινὰ φόβῳ παραπλή-

^t αὖ τοῦ] αἱ τοῦ L^b, τοῦ N^b.O^b, om. H^a.K^b. ^v ἀπρέπει] μὴ ἀπρεπῇ
 K^b, μὴ ἀπρέπει H^a. ^w ἐλευθέρῳ L^b.M^b. ^x καὶ om. L^b. ^y λεί-
 πειν H^a. ^z ἄλλω γὰρ ἄλλο H^a.N^b. ^a γε N^b. ^b ἀκούσεται K^b.
^c τοιαῦτα H^a. ^d οὐ γὰρ πᾶν ποιήσει H^a.N^b. ^e ἐλεύθερος H^a.L^b.M^b.
^f ἥττων H^a.M^b. ^g τῶν om. H^a.M^b. ^h ἄλλων—καὶ om. N^b. ⁱ εἰς
 M^b. ^k ταῦτα K^b. ^l ἂν post εἴποι H^a.K^b.N^b, om. M^b. ^m οὐδ'
 om. M^b. ⁿ δυσχεραίνει H^a.M^b. ^o δὲ καὶ ἡ H^a.N^b. ^p ἀναγκαῖα
 H^a.K^b. ^q τρεῖς μὲν οὖν M^b. ^r ἀληθείας H^a. ^s ἡ δ' ἐν ταῖς] αἱ δὲ K^b.
^t οὖν K^b.O^b. ^v ἀποτελεῖται τε O^b, καὶ ἀποτελεῖται K^b.

σιον· ἔρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυρόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον φοβούμενοι ὠχρίῳσιν. Σωματικὰ δὲ φαίνεται πως εἶναι ἀμφοτέρω, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἑξέως εἶναι. Οὐ πάσῃ³ δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέᾳ· οἴομεθα γὰρ δεῖν τοὺς τηλικούτους αἰδήμονας εἶναι διὰ τὸ ^xπάθει ζῶντας πολλὰ ἀμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι. Καὶ ἐπαινοῦμεν τῶν μὲν νέων τοὺς αἰδήμονας, ^yπρεσβύτερον δ' οὐδεὶς ἂν ἐπαινέσειεν ὅτι αἰσχυνηλός· οὐθὲν ^zγὰρ οἴομεθα δεῖν αὐτὸν πράττειν ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχύνῃ. Οὐδὲ γὰρ ἐπιεικοῦς⁴ ἐστὶν ἡ αἰσχύνῃ, ^aεἴπερ γίγνεται ἐπὶ τοῖς φαύλοις· οὐ γὰρ πρακτέον τὰ τοιαῦτα. Εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν⁵ αἰσχροὶ τὰ δὲ κατὰ δόξαν, οὐθὲν διαφέρει· οὐδέτερον ^bγὰρ πρακτέον, ὥστ' οὐκ αἰσχυντέον. Φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοι-⁶οῦτον οἶον πράττειν τι τῶν αἰσχυρῶν. Τὸ δ' οὕτως ἔχειν ^cὥστ' εἰ πράξειέ τι τῶν τοιούτων αἰσχύνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' οἶεσθαι ἐπιεικῇ εἶναι, ἄτοπον· ἐπὶ τοῖς ἐκουσίοις γὰρ ἡ αἰδώς, ἐκὼν δὲ ^dὁ ἐπιεικὴς οὐδέποτε πράξει τὰ φαῦλα. Εἴη δ' ἂν ⁷ἡ αἰδώς ἐξ ὑποθέσεως ἐπιεικής· εἰ ^eγὰρ ^fπράξει, αἰσχύνοιτ' ἂν· οὐκ ἐστὶ δὲ τοῦτο περὶ τὰς ἀρετάς. ^gΕἰ δ' ἡ ἀναισχυντία φαῦλον καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχροὶ πράττειν, ^hοὐθὲν μᾶλλον ⁱτὸ ^kτοιαῦτα πράττοντα αἰσχύνεσθαι ἐπιεικές. Οὐκ ⁸ἐστὶ δ' ¹οὐδ' ἡ ἐγκράτεια ἀρετή, ἀλλὰ τις μικτή· δειχθήσεται δὲ περὶ αὐτῆς ^mἐν τοῖς ὕστερον. Νῦν δὲ περὶ δικαιοσύνης εἵπωμεν.

Ε.

Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, περὶ ποίας τε τυγχάνουσιν οὔσαι πράξεις, καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον. ¹Ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ⁿἔστω ²κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρημένοις. ³Ὅρωμεν δὲ

^w ἐρυθαίνονται K^b.N^b. ^x πάθος H^a. ^y πρεσβύτερος H^a. ^z γὰρ] δὲ M^b. ^a ἥπερ M^b. ^b γὰρ] δὲ H^a.N^b. ^c ὥστε πράξει K^b.N^b, ὥστ' εἰ πράξει H^a. ^d ὁ om. M^b. ^e γὰρ om. K^b. ^f πράξει M^b, πράξει H^a.O^b. ^g εἰ δ' ἡ] ἡ δὲ M^b. ^h οὐθὲν γε μᾶλλον H^a.N^b. ⁱ τὸν K^b.L^b. ^k ταῦτα L^b.M^b, τὰ τοιαῦτα K^b. ^l οὐδ' om. M^b. ^m ἐν τοῖς om. H^a. ⁿ ἐστὶν M^b.

πάντας τὴν τοιαύτην ἔξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
 ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπραγοῦσι
 καὶ βούλονται τὰ δίκαια· ^ο τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ
 ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι καὶ βούλονται τὰ ἄδικα. Διὸ καὶ
 4 ἡμῖν πρῶτον ὡς ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. Ἦ οὐδὲ γὰρ τὸν
 αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπὶ τε τῶν ἐπιστημῶν ^ι καὶ δυνάμεων καὶ
 ἐπὶ τῶν ἔξεων. Δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν
 ἐναντίων ἢ αὐτῇ εἶναι, ἔξις δ' ἢ ἐναντία τῶν ἐναντίων οὐ, οἷον
^ι ἀπὸ τῆς ὑγείας οὐ πράττεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ τὰ ὑγιεινὰ
 μόνον· λέγομεν ^ς γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν βαδίζῃ ὡς αὖ
 5 ^τ ὁ ὑγιαίνων. Πολλάκις μὲν οὖν γνωρίζεται ἢ ἐναντία ἔξις
 ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἔξεις ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων·
 εἴαν τε γὰρ ἡ εὐεξία ἢ φανερά, καὶ ἡ καχεξία φανερά γίνεται,
 καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἡ εὐεξία ^ν καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά. Εἰ
 γὰρ ἐστὶν ἡ εὐεξία πυκνότης σαρκός, ἀνάγκη καὶ τὴν καχε-
 ξίαν εἶναι ^ωμανότητα σαρκός καὶ τὸ εὐεκτικὸν ^χ τὸ ποιητικὸν
 6 πυκνότητος ἐν σαρκί. Ἀκολουθεῖ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἴαν
 θάτερα πλεοναχῶς λέγεται, καὶ θάτερα πλεοναχῶς λέγε-
 2 7 σθαι, οἷον εἰ τὸ ^υ δίκαιον, καὶ τὸ ἄδικον. Ἔοικε δὲ πλεονα-
 χῶς λέγεσθαι ἡ ^ζ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύν-
 εγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν αὐτῶν ^α λανθάνει καὶ οὐχ ὥσπερ
 ἐπὶ τῶν πόρρω δήλη μᾶλλον· ἡ γὰρ διαφορὰ πολλή ^β ἢ κατὰ
 τὴν ιδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται ^ε κλείς ^δ ὁμωνύμως ἢ τε ὑπὸ τὸν
 8 αὐχένα τῶν ζώων καὶ ἢ τὰς θύρας κλείουσιν. Εἰλήφθω δὴ ὁ
 ἄδικος ποσαχῶς λέγεται. Δοκεῖ δὲ ὁ ^ε τε παράνομος ἄδικος
 εἶναι καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ ^ε ὁ ἄνιστος, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ὁ
 δίκαιος ἔσται ὁ τε νόμιμος καὶ ^ε ὁ ἴσος. Τὸ ^η μὲν δίκαιον
 ἄρα τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ ^ι δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ

^ο τὸν—ἄδικα om. K^b.   ^ρ οὔτε K^b, οὐ M^b.   ^ι καὶ τῶν δυνάμεων
 H^a N^b.   ^ι ἀπὸ—πράττεται] ἢ αὐτῇ εἶναι M^b.   ^ς γὰρ τὸ ὑγιεινῶς M^b.
^τ ὁ om. M^b.   ^ν καὶ—εὐεκτικά om. M^b.   ^ω σαρκὸς μανότητα M^b.   ^χ τὸ
 post εὐεκτικὸν om. M^b.   ^υ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία K^b, δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον
 καὶ ἡ ἀδικία L^b.   ^ζ ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη M^b.   ^α λανθάνειν M^b.   ^β ἢ
 om. L^b.   ^ε κλείς K^b. L^b.   ^δ ὁμωνύμως K^b.   ^ε τε N^b.   ^ε ὁ ἄνιστος]
 ἄδικος K^b.   ^ε ὁ om. K^b.   ^η μὲν om. L^b.   ^ι δ' om. K^b.

τὸ ἄνισον. Ἐπεὶ ^k δὲ ^l καὶ πλεονέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τὰ γαθὰ ⁹
^m ἔσται, οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ ὅσα ⁿ εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ
 ἐστὶ μὲν ἀπλῶς αἰεὶ ἀγαθὰ, τινὲ δ' οὐκ αἰεὶ. Οἱ δ' ἄνθρωποι
 ταῦτα εὐχονται καὶ διώκουσιν· δεῖ δ' οὐ, ἀλλ' εὐχεσθαι μὲν
 τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὐτοῖς ἀγαθὰ εἶναι, αἰρεῖσθαι δὲ τὰ
 αὐτοῖς ἀγαθὰ. Ὁ δ' ἄδικος οὐκ αἰεὶ τὸ πλεόν αἰρεῖται, ὁ ἀλλὰ ¹⁰
 καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ἀπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ
 ῥμείον κακὸν ἀγαθὸν πῶς εἶναι, ⁹ τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἔστιν ἡ πλε-
 ονεξία, διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι. Ἔστι δ' ἄνισος ¹¹
 τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ ^s κοινόν. Ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδι- ¹² 3
 κος ἦν ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος, δηλὸν ὅτι πάντα τὰ νόμιμά ^t ἐστὶ
 πῶς δίκαια· ^v τά τε γὰρ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς νό-
 μιμά ἐστι, καὶ ἕκαστον τούτων δίκαιον εἶναι φαμέν. Οἱ δὲ ¹³
 νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἀπάντων, στοχαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῇ
 συμφέροντος πᾶσιν ἢ τοῖς ἀρίστοις ἢ τοῖς κυρίοις, ^x κατ'
 ἀρετὴν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον τοιοῦτον· ὥστε ἓνα μὲν
 τρόπον δίκαια λέγομεν τὰ ποιητικὰ καὶ φυλακτικὰ ^y τῆς εὐ-
 δαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. Προσ- ¹⁴
 τάττει δ' ὁ νόμος καὶ τὰ τοῦ ἀνδρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ
^z λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φεύγειν μηδὲ ρίπτειν τὰ ὅπλα, καὶ
 τὰ τοῦ σώφρονος, οἷον μὴ μοιχεύειν μηδ' ὑβρίζειν, καὶ τὰ
 τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν μηδὲ ^a κακηγορεῖν, ὁμοίως δὲ ^b καὶ
 κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ μοχθηρίας τὰ μὲν κελεύων τὰ δ'
 ἀπαγορεύων, ^c ὀρθῶς μὲν ὁ κείμενος ὀρθῶς, ^d χεῖρον δ' ὁ ἀπε-
 σχεδιασμένος. ^e Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ ¹⁵
 τελεία, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς ^f ἀλλὰ πρὸς ἕτερον. Καὶ διὰ τοῦτο

^k δὲ] γὰρ H^a.N^b. ^l καὶ om. K^b.M^b.O^b. ^m ἔσται om. K^b. ⁿ εὐ-
 τυχαίαι καὶ ἀτυχίαι L^b. ^o ἀλλὰ om. L^b. ^p μείον] μὴ K^b.L^b. ^q τοῦ—
 εἶναι om. L^b. ^r ἐστὶν om. O^b. ^s post κοινόν H^a.N^b. τὸ γὰρ ἄνισον
 ἔχει τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον. et, cum L^b.M^b.O^b, καὶ παράνομος. τοῦτο
 γάρ, ἡ παρανομία ἥτοι ἡ (ἡ om. M^b.O^b.) ἀνισότης, περιέχει πᾶσαν ἀδικίαν
 καὶ κοινόν ἐστὶ πάσης ἀδικίας. ^t ἔσται M^b. ^v τά τε] ταῦτα M^b. ^x κατ'
 ἢ κατ' H^a.N^b.O^b, κατ' ἀρετὴν om. K^b. ^y τῆς om. K^b.L^b.M^b. ^z λεί-
 πειν O^b: ceteri λιπεῖν. ^a κατηγορεῖν M^b.O^b. ^b καὶ τὰ κατὰ L^b.
^c ὀρθός H^a.M^b.N^b. ^d χείρων H^a.L^b.M^b.N^b. ^e ταύτη K^b. ^f ἀλλὰ
 om. L^b.

πολλάκις κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὐθ' ἔσπερος οὐθ' ἐφῶς οὕτω ὁ θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φαμεν

ἐν ^h δὲ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇ ⁱ ἐνι.

Καὶ τελεία μάλιστα ἀρετῇ, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσίς ἐστιν. ^k Τελεία δ' ἐστίν, ^l ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὐτόν· πολλοὶ γὰρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις ^m τῇ ἀρετῇ δύνανται χρῆσθαι, ἐν ¹⁶ δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνατοῦσιν. Καὶ διὰ τοῦτο εὖ δοκεῖ ἔχειν τὸ τοῦ Βίαντος, ὅτι ⁿ ἀρχὴ ^o ἄνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον ¹⁷ γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη ὁ ἄρχων. Διὰ ^p δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη μόνῃ τῶν ἀρετῶν, ^q ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλω γὰρ τὰ συμφέροντα ¹⁸ πράττει, ἢ ἄρχοντι ἢ ^r κοινωνῶ. Κάκιστος μὲν οὖν ὁ καὶ πρὸς αὐτόν καὶ ^s πρὸς τοὺς φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ, ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὐτόν τῇ ἀρετῇ ^t ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· ¹⁹ τοῦτο γὰρ ἔργον χαλεπόν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ δικαιοσύνη οὐ μέρος ἀρετῆς ^v ἀλλ' ὅλη ἀρετῇ ἐστίν, οὐδ' ἡ ἐναντία ^w ἀδικία ²⁰ μέρος κακίας ἀλλ' ὅλη κακία. Τί δὲ διαφέρει ἡ ἀρετῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη ^x αὕτη, δηλὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· ἐστὶ μὲν γὰρ ἡ αὐτή, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, ἀλλ' ^y ἡ μὲν πρὸς ἕτερον, ^z δικαιοσύνη, ἡ δὲ τοιᾶδε ἕξις, ἀπλῶς ἀρετή.

4 Ζητοῦμεν δέ ^a γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην· ἐστὶ (2) γὰρ τις, ὡς φαμέν. ^b Ὁμοίως ^b δὲ καὶ ^c περὶ ἀδικίας ^d τῆς κατὰ ² μέρος. Σημεῖον δ' ὅτι ἐστίν· κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας μοχθηρίας ^e ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μὲν, πλεονεκτεῖ δ' οὐδέν, οἷον ^f ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν ^g ἢ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλε-

ὁ θαυμαστός· διὸ καὶ L^b.M^b. h δὲ om. M^b. i ἐνι K^b.L^b.Ob: ceteri ἐστί. k τελεία δ'] ἀρετῇ δὲ τελεία M^b. l ὅτι om. K^b. m δύνανται τῇ ἀρετῇ Ob. n ἀρχὰ H^a.L^b.M^b.N^b. o τὸν ἄνδρα H^a.N^b.Ob. p τὸ αὐτὸ δὲ M^b. q ὅτι καὶ πρὸς H^a.N^b. r κοινωνῶ H^a.N^b. s πρὸς ante τοὺς om. M^b. t ἀλλ' ὁ Ob. v ἀλλὰ καὶ ὅλη M^b. w ἀδικία] κακία K^b. x αὐτῇ K^b, om. Ob. y ἡ] ἡ K^b.L^b.M^b. z ἡ δικαιοσύνη K^b.L^b.N^b. a γε om. M^b. b δὲ om. L^b. c περὶ] περὶ τῆς Ob. d τῆς om. M^b. e ὁ om. K^b. f ὁ om. M^b. g ἢ ὁ κακῶς H^a.Ob.

πόττητα ἢ οὐ βοηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν· ὅταν δὲ πλεονεκτῇ, πολλάκις κατ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων, ^h ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δέ γε τινά (ⁱ ψέγομεν γάρ) καὶ κατ' ἀδικίαν. "Εστὶν ^k ἄρα γε ^l ἄλλη τις ἀδικία ὡς ^m μέρος τῆς ὅλης, καὶ ἀδικόν τι ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδίκου τοῦ παρὰ τὸν νόμον. ⁿ "Ετι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοι-⁴ χεύει καὶ ^o προσλαμβάνων, ὁ δὲ προστιθεὶς καὶ ζημιούμενος δι' ἐπιθυμίαν, οὗτος μὲν ἀκόλαστος ^p δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον ἢ πλεονέκτης, ἐκεῖνος δ' ἀδικος, ἀκόλαστος δ' οὐ· δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ κερδαίνειν. "Ετι περὶ μὲν τᾶλλα πάντα ἀδική-⁵ ματα γίνεται ἢ ἐπαναφορὰ ἐπὶ τινι μοχθηρίαν αἰεί, οἷον εἰ ἐμοίχευσεν, ἐπ' ἀκολασίαν, εἰ ^q ἐγκατέλειπε τὸν παραστάτην, ἐπὶ δειλίαν, ^r εἰ ἐπάταξεν, ἐπ' ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν, ἐπ' οὐδεμίαν μοχθηρίαν ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. "Ωστε φανερόν ὅτι ⁶ ἔστι τις ἀδικία παρὰ τὴν ὅλην ἄλλη ἐν μέρει, συνώνυμος, ὅτι ^s ὁ ὀρισμὸς ἐν τῷ αὐτῷ γένει· ἄμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἢ μὲν περὶ τιμὴν ^t ἢ χρήματα ^v ἢ σωτηρίαν, ἢ εἴ τιτι ἔχοιμεν ἐνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα, καὶ δι' ἡδονὴν τὴν ἀπὸ ^w τοῦ κέρδους, ἢ δὲ ^x περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα ὁ σπουδαῖος.

^y Ὅτι μὲν οὖν ^y εἰσὶ δικαιοσύναι πλείους, καὶ ^z ὅτι ἔστι τις ⁷ ⁵ ^a καὶ ἑτέρα παρὰ τὴν ὅλην ἀρετήν, δῆλον· τίς δὲ καὶ ὁποία τις, ληπτέον. Διώριστα ^b δὴ τὸ ἀδικογ τό ^c τε παράνομον ⁸ καὶ τὸ ἄνισον, ^d τὸ δὲ δίκαιον τό τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον. Κατὰ ^e μὲν οὖν τὸ παράνομον ἢ πρότερον εἰρημένη ἀδικία ἐστίν. "Επεὶ δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ ^f πλεόν οὐ ταῦτόν ἀλλ' ⁹

^h ἀλλὰ μὴν ἀλλ' οὐδὲ M^b. ⁱ ψεγομένην, omisso γάρ, M^b. ^k ἄρα γε] γάρ K^b. ^l τις ἄλλη M^b.Ob. ^m μέρος τι τῆς L^b.M^b.Ob. ⁿ ἔτι] ὅτι K^b, ἔτι δὲ Ob. ^o προσλαμβάνει L^b.M^b, προσλαμβάνοι Ob. ^p δόξειεν ἂν μᾶλλον εἶναι Ob, μᾶλλον δόξει εἶναι K^b. ^q ἐγκατέλειπε M^b. ^r εἰ δ' ἐπάταξεν K^b.L^b.N^b. ^s ὁ om. M^b. ^t ἢ χρήματα] καὶ χρήματα Ob, ἢ καὶ χρήματα L^b.M^b. ^v ἢ σωτηρίαν] καὶ σωτηρίαν M^b. ^w τοῦ om. Ob. ^x περὶ πάντα K^b, om. M^b. ^y εἰσὶν αἱ δικαιοσύναι K^b. ^z ὅτι om. Ob. ^a καὶ ante ἑτέρα om. idem. ^b δὲ K^b.M^b. ^c τε om. M^b. ^d τὸ δὲ— ἴσον om. M^b. ^e μὲν οὖν om. K^b. ^f πλεόν] παράνομον πλεόν K^b.

ἕτερον ὡς μέρος ^g πρὸς ὅλον (^h τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἅπαν ἄνι-
 σον, τὸ δ' ἄνισον ⁱ οὐ πᾶν πλεόν), καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἡ ἀδικία
 οὐ ταῦτ' ἀλλ' ἕτερα ἐκείνων, τὰ μὲν ὡς μέρη τὰ δ' ὡς ὅλα·
 μέρος ^k γὰρ αὕτη ἡ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ
 δικαιοσύνη τῆς δικαιοσύνης. ^l Ὡστε καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει
 δικαιοσύνης καὶ ^m περὶ τῆς ἐν μέρει ἀδικίας λεκτέον, καὶ τοῦ
 10 δικαίου καὶ ⁿ τοῦ ἀδίκου ὡσαύτως. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν ὅλην
 ἀρετὴν τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἡ μὲν τῆς ὅλης ἀρε-
 τῆς οὕσα χρήσις πρὸς ἄλλον, ἡ δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω. Καὶ
 τὸ δίκαιον ^o δὲ καὶ τὸ ἄδικον τὸ κατὰ ^p ταύτας φανερόν ὡς
 διοριστέον· σχεδὸν γὰρ ^q τὰ πολλὰ τῶν νομίμων ^r τὰ ἀπὸ
 τῆς ὅλης ἀρετῆς ^s πραττόμενά ἐστιν· καθ' ἐκάστην γὰρ ἀρε-
 τὴν προστάττει ζῆν καὶ καθ' ἐκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ
 11 νόμος. Τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων
 ὅσα νενομοθέτῃται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. Περὶ
 δὲ τῆς καθ' ἑκάστον παιδείας, καθ' ἣν ἀπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός
 ἐστι, πότερον τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἢ ἐτέρας, ὕστερον διορι-
 στέον· οὐ γὰρ ἴσως ταῦτόν ἀνδρὶ τ' ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτῃ
 12 παντί. Τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ ^t κατ' αὐτὴν
 δικαίου ἐν μὲν ἐστὶν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς τιμῆς ἢ χρη-
 μάτων ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολι-
 τείας (ἐν τούτοις γὰρ ἔστι καὶ ἄνισον ἔχειν καὶ ἴσον ἕτερον
 13 ἐτέρου), ἐν δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. Τούτου
 δὲ ^v μέρη δύο· τῶν γὰρ ^w συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἐκούσιά
 ἐστὶ τὰ δ' ἀκούσια, ἐκούσια ^x μὲν τὰ τοιάδε οἷον πρᾶσις, ὠνή,
 δανεισμός, ἐγγύη, χρήσις, παρακαταθήκη, μίσθωσις· ἐκούσια
 δὲ λέγεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τούτων ἐκούσιος.

^g πρὸς] καὶ πρὸς K^b. ^h τὸ μὲν γὰρ πλεόν] τὸ μὲν γὰρ ἄνισον ἅπαν πα-
 ράνομον, τὸ δὲ παράνομον οὐχ ἅπαν ἄνισον, καὶ (ὡσαύτως δὲ καὶ O^b.) τὸ
 πλεόν M^b.O^b. ⁱ οὐχ ἅπαν M^b. ^k γὰρ] δ' M^b. ^l ὥστε περὶ L^b.O^b,
 ὡς περὶ K^b. ^m περὶ om. O^b. ⁿ τοῦ om. K^b. ^o δὲ om. M^b. ^p αὐ-
 τὰς L^b, πάντας M^b. ^q τὰ] τι M^b. ^r τὰ om. M^b. ^s προσταττόμενα
 K^b, προταττόμενα *margo* O^b. ^t κατὰ ταύτην δικαίου K^b, δικαίου τοῦ
 κατ' αὐτὴν L^b. ^v μέρη εἰσὶ δύο L^b, δύο μέρη M^b. ^w ἀδικημάτων K^b.M^b.
 et pr. L^b. ^x μὲν γὰρ τὰ L^b.

Τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαθραῖα, οἷον κλοπή, μοιχεία, φαρμακεία, ^γπροαγωγεία, ^zδουλαπατία, δολοφονία, ψευδομαρτυρία, τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἀρπαγή, πῆρωςις, ^aκατηγορία, προπηλακισμός. Ἐπεὶ δ' ὁ τ' ἄδικος 6 ἄνιστος καὶ τὸ ἄδικον ἄνιστον, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τί ἐστὶ τοῦ (3) ἀνίστου. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ὁποῖα γὰρ πράξει ἐστὶ ² τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. Εἰ οὖν τὸ ἄδι- 3 κον ἄνιστον, τὸ δίκαιον ἴσον· ^b ὅπερ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ πᾶσιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον ^c μέσον, τὸ δίκαιον μέσον τι ^d ἂν εἴη. Ἔστι δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ ⁴ δίκαιον μέσον τε καὶ ἴσον εἶναι [^e καὶ πρὸς τι] καὶ τισίν, καὶ ἥ μὲν μέσον, τινῶν (ταῦτα δ' ἐστὶ ^f πλεόν καὶ ἔλαττον), ἥ δ' ἴσον ^g ἐστὶ, δυοῖν, ἥ δὲ δίκαιον, τισίν. Ἀνάγκη ἄρα τὸ ⁵ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον τυγχάνει ὄν, δύο ἐστὶ, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο. Καὶ ἡ ⁶ αὐτὴ ^h ἐστὶ ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὥς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει ⁱ τὰ ἐν οἷς, οὕτω καὶ ἐκεῖνα ἔχει· εἰ ^k γὰρ μὴ ἴσοι, οὐκ ἴσα ἔξουσιν, ἀλλ' ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν ^l ἢ ^m ἴσοι μὴ ἴσα ⁿ ἢ μὴ ἴσοι ἴσα ἔχωσι καὶ ^o νέμονται. ^p Ἔτι ἐκ τοῦ κατ' ⁷ ἀξίαν τοῦτο δῆλον· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς ^q διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ ^r δεῖν εἶναι, τὴν μέντοι ἀξίαν οὐ τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες ^s ὑπάρχειν, ἀλλ' οἱ μὲν δημοκρατικοὶ ἐλευθερίαν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ πλοῦτον, οἱ δ' εὐγένειαν, οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ ἀρετήν. Ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον ⁸ ἀνάλογόν τι. Τὸ γὰρ ἀνάλογον οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικοῦ ἀριθμοῦ ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμοῦ· ^t ἢ γὰρ ἀναλογία ἰσότης ἐστὶ ^v λόγων, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις. Ἡ μὲν οὖν διη- ⁹ ρημένη ὅτι ἐν τέτταρσι, δῆλον. Ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχής· τῷ

^γ προαγωγία K^b.L^b. ^z δολοπατία K^b. ^a κατηγορία O^b. ^b ὅπερ—πᾶσιν om. M^b. ^c μέσον καὶ τὸ M^b. ^d ἂν ante τι K^b, om. O^b. ^e καὶ πρὸς τι om. K^b, καὶ τισί om. L^b. καὶ τισι καὶ πρὸς τι O^b. ^f πλεόν L^b. ^g ἐστὶ om. K^b. ^h ἐστὶ om. K^b.O^b. ⁱ τὰ ἐν οἷς om. K^b. ^k γὰρ ἄνιστοι O^b. ^l ἢ om. L^b.M^b. ^m μὴ ἴσα ἴσοι K^b. ⁿ ἢ μὴ ἴσοι ἴσα om. L^b.M^b. ^o post νέμονται L^b. καὶ οἱ μὴ ἴσοι ἴσα. ^p ἐστὶ δ' M^b. ^q νομαῖς K^b.L^b. ^r εἶναι δεῖν M^b. ^s ὑπάρχειν] κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι K^b, om. O^b. ^t ἢ τε γὰρ M^b.O^b. ^v λόγου K^b.O^b.

γὰρ ἐνὶ ὧς δυσὶ ^w χρῆται καὶ δις λέγει, οἷον ^x ὧς ἡ τοῦ ^y α
 πρὸς τὴν τοῦ β, ^z οὕτως καὶ ἡ τοῦ β πρὸς τὴν τοῦ γ. Δὶς
 οὖν ἡ τοῦ β εἴρηται· ὥστ' ^a εἰάν ἡ τοῦ β τεθῇ δις, ^b τέτταρα
 10 ἔσται τὰ ἀνάλογα. Ἔστι δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν
 ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· ^c διήρηνται γὰρ ὁμοίως, οἷς
 11 τε καὶ ^d ἄ. ^d Ἔστι ἄρα ὡς ὁ α ὅρος πρὸς τὸν β, οὕτως ὁ γ
 πρὸς τὸν δ, ^e καὶ ἐναλλάξ ἄρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς
 τὸν δ. Ὡστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον· ὅπερ ἡ νομὴ συν-
 7 12 δυνάζει· ^f καὶν οὕτως συντεθῇ, δικαίως συνδυνάζει. Ἡ ἄρα τοῦ
 α ὅρου τῷ γ καὶ ἡ τοῦ β τῷ δ σύζευξις τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν
 ἐστὶ, καὶ μέσον τὸ δίκαιον ^g τοῦτ' ἐστὶ ^h τοῦ παρὰ τὸ ἀνά-
 λογον· ⁱ τὸ γὰρ ἀνάλογον μέσον, τὸ δὲ δίκαιον ἀνάλογον.
 13 Καλοῦσι δὲ τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ ^k μαθη-
 ματικοί· ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς
 14 ^l τὸ ὅλον ὅπερ ἐκάτερον πρὸς ἐκάτερον. Ἔστι δ' οὐ συνεχῆς
^m αὕτη ἡ ἀναλογία· οὐ γὰρ γίνεται εἰς ἀριθμῷ ⁿ ὅρος, ^o ᾧ
 καὶ ὅ. Τὸ μὲν οὖν δίκαιον τοῦτο ^p τὸ ἀνάλογον, τὸ δ' ἀδίκον
 τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον. Γίνεται ἄρα ^q τὸ μὲν ^r πλεόν τὸ δὲ
 ἔλαττον. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ
 ἀδικῶν ^r πλεόν ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος ἔλαττον τοῦ ἀγαθοῦ.
 15 Ἐπὶ δὲ τοῦ ^s κακοῦ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ γὰρ λόγῳ ^t γίνε-
 16 ται τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακόν· ἔστι γὰρ τὸ
 ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἰρετὸν τοῦ μείζονος, τὸ δ' αἰρετὸν
 17 ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον μείζον. Τὸ μὲν οὖν ἐν εἶδος τοῦ
 δικαίου τοῦτ' ἐστίν.

(4) Τὸ δὲ λοιπὸν ἐν τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς ^v συν-

^w χρήσεται L^b.M^b. ^x ὡς om. M^b. ^y α—β et mox β—γ] πρώτου
 —δευτέρου—δευτέρου—τρίτου K^b. et perinde sect. 10—12. ^z οὕτως
 om. L^b.M^b. ^a εἰάν τὸ δεύτερον δις τεθῇ K^b. ^b τέσσαρά ἐστι M^b,
^c διήρηνται K^b.M^b.O^b. ^d ἔσται om. K^b. ^e καὶ—δ om. M^b. ^f καὶν
 —συνδυνάζει om. M^b. ^g τοῦτ'—δίκαιον om. M^b. ^h τοῦ] τὸ K^b.L^b.
ⁱ τὸ μὲν γὰρ O^b. ^k μαθητικοί L^b. ^l τὸ post πρὸς om. M^b. ^m αὕτη K^b.
ⁿ ὁ ὅρος O^b. ^o ᾧ om. pr. K^b. ^p τὸ post τοῦτο om. L^b. ^q τῷ μὲν
 πλεόν τῷ M^b. ^r πλείον utrobique O^b. ^s κακοῦ τὸ ἀνάπαλιν O^b.
^t γίνεται καὶ τὸ M^b. ^v συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἀκουσίοις καὶ τοῖς ἐκουσίοις
 L^b, συναλλάγμασι τοῖς ἐκουσίοις τε καὶ ἀκουσίοις M^b.

αλλάγμασι καὶ τοῖς ἐκουσίοις καὶ τοῖς ἀκουσίοις. Τοῦτο δὲ ^z τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει τοῦ ^w προτέρου. Τὸ μὲν ^x γὰρ διανεμητικὸν ^y δίκαιον τῶν κοινῶν αἰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ τὴν εἰρημένην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν ἐὰν ^z γίγνηται ἢ διανομή, ἔσται κατὰ ^a τὸν λόγον τὸν αὐτὸν ὅνπερ ἔχουσι ^b πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσενεχθέντα· καὶ τὸ ἄδικον τὸ ἀντικείμενον τῷ δικαίῳ ^c τούτῳ παρὰ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν. Τὸ ³ δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι, καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν. Οὐθὲν γὰρ διαφέρει, ^d εἰ ἐπιεικὴς φαῦλον ^e ἀπεστέρησεν ^f ἢ φαῦλος ἐπιεικῇ, οὐδ' εἰ ἐμοίχευσεν ἐπιεικὴς ἢ φαῦλος· ἀλλὰ πρὸς τοῦ βλάβους τὴν ^g διαφορὰν ^h μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χρῆται ὡς ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ ὁ δ' ἀδικεῖται, ⁱ καὶ ^k εἰ ἔβλαψεν ὁ δὲ ^l βέβλαπται. Ὡστε ⁴ τὸ ἄδικον τοῦτο ἄνισον ὃν ἰσάζειν πειρᾶται ὁ δικαστής· καὶ γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ ^m καὶ κτείνῃ ὁ δ' ἀποθάνῃ, διήρηται τὸ πάθος καὶ ἡ πρᾶξις εἰς ἄνισα· ἀλλὰ πειρᾶται τῇ ζημίᾳ ἰσάζειν, ἀφαιρῶν τοῦ κέρδους. Λέγεται γὰρ ⁵ ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ εἰ μὴ τις οἰκείον ὄνομα ⁿ εἶη, τὸ κέρδος, οἶον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ παθόντι· ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος, καλεῖται τὸ μὲν ⁶ ζημία τὸ δὲ κέρδος. Ὡστε τοῦ μὲν πλείονος ^o καὶ ἐλάττονος τὸ ἴσον μέσον, ^p τὸ δὲ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλεον τὸ δ' ἐλαττον ἐναντίως, τὸ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ πλεον τοῦ κακοῦ δ' ἐλαττον κέρδος, τὸ δ' ἐναντίον ζημία· ὦν ἦν μέσον τὸ ἴσον, ὃ λέγομεν εἶναι δίκαιον· ὥστε τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον αὖ εἶη τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους. Διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητῶ- ⁷ σιν, ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσιν· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν ἰέναι ἰέναι ^q ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ^r ὁ γὰρ δικαστὴς βούλεται

^w πρότερον K^b. ^x γὰρ om. M^b. ^y δίκαιον om. K^b. ^z γένηται L^b.
^a τὸν post κατὰ om. M^b. ^b εἰς ἄλληλα προσενεχθέντα K^b. ^c τούτῳ τὸ παρὰ τὸ K^b.Ob. ^d εἰ ὁ ἐπιεικὴς M^b. ^e ἀποστερήσει Ob. ^f ἢ ὁ φαῦλος ἐπιεικῇ M^b. ^g ἀναφορὰν M^b. ^h βλέπει μόνον K^b. ⁱ καὶ om. M^b.
^k εἰ ὁ μὲν ἔβλαψεν L^b.M^b.Ob. ^l βλάπτεται M^b. ^m καὶ om. M^b.
ⁿ εἶη] ἢ K^b, δοκῇ Ob. ^o καὶ τοῦ ἐλάττονος Ob. ^p τὸ κέρδος δὲ L^b.
^q ἐστὶν—εἶναι om. K^b. ^r ὁ—ἐμψυχον om. M^b.

εἶναι οἶον δίκαιον ἔμψυχον· καὶ ζητοῦσι δικαστὴν μέσον, καὶ
καλοῦσιν ἔνιοι ⁸ μεσιδίους, ὥς ἐὰν τοῦ μέσου τύχῃσι, τοῦ δι-
8 καίου τευξόμενοι. Μέσον ἄρα ^ε τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ
δικαστής. ^ι Ο δὲ δικαστής ἐπανισοῖ, καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς
ἄνισα τετμημένης, ᾧ τὸ μείζον τμήμα τῆς ἡμισείας ὑπερέχει,
τοῦτ' ἀφείλε ^ν καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι ^ν προσέθηκεν. ^ο Όταν
δὲ δίχα διαιρεθῇ τὸ ὅλον, τότε φασὶν ἔχειν ^ω τὰ αὐτῶν, ὅταν
9 λάβωσι τὸ ἴσον. Τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς ^κ μείζονος καὶ
ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Διὰ τοῦτο καὶ
ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστίν, ὥσπερ ^γ ἂν ^z εἴ τις εἴποι
10 δίχαιον, καὶ ὁ δικαστής διχαστής. ^ι Ἐπὰν γὰρ δύο ἴσων ἀφαι-
ρεθῇ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θάτερον δὲ προστεθῇ, δυσὶ τούτοις
ὑπερέχει ^α θάτερον· εἰ γὰρ ^β ἀφηρεθῇ μὲν, μὴ προστεθῇ δέ,
^ε ἐνὶ ^δ ἂν ^δ μόνον ὑπερεῖχεν. Τοῦ μέσου ἄρα ἐνί, καὶ τὸ μέσον,
11 ^ε ἀφ' οὗ ἀφηρεθῇ, ἐνί. Τούτῳ ἄρα γνωριούμεν τί ^ι τε ἀφελεῖν
δεῖ ἀπὸ τοῦ ^ε πλείον ἔχοντος, καὶ τί ^η προσθεῖναι τῷ ἐλάττον
ἔχοντι· ^ι ᾧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει, τοῦτο προσθεῖναι δεῖ
τῷ ἐλάττον ἔχοντι, ᾧ δ' ὑπερέχεται, ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ με-
12 γίστου. ^ι Ἰσαι ^κ αἰ ἐφ' ὧν ΑΑ ΒΒ ΓΓ ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς
ΑΑ ^ι ἀφηρήσθω τὸ ΑΕ, καὶ ^μ προσκείσθω τῇ ΓΓ τὸ ἐφ'
ὧν ΓΔ, ὥστε ^ν ὅλη ἡ ΔΓΓ τῆς ΕΑ ^ο ὑπερέχει τῷ ΓΔ καὶ
^ρ τῷ ΓΖ· τῆς ἄρα ΒΒ τῷ ΓΔ. ^ι Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
τεχνῶν ^ι τοῦτο· ἀνηροῦντο ^ι γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν
καὶ ^ς ὅσον καὶ οἶον, ^ι καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε ^ι τοῦτο καὶ
13 ^ν τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον. ^ι Ἐλήλυθε δὲ τὰ ὀνόματα ^ω ταῦτα,
ἧ τε ζημία καὶ τὸ κέρδος, ἐκ τῆς ἐκουσίου ἀλλαγῆς· τὸ μὲν

⁸ μεσιδίκους (κ correcto) L^b, μεσοδίκην H^a.N^b. ^ε τι om. M^b.
^ν καὶ et προσέθηκεν om. K^b. ^ω τὰ αὐτοῦ O^b, τὸ αὐτὸ M^b, τὸ αὐτοῦ
K^b.L^b. ^κ ἐλάττονος καὶ μείζονος M^b. ^γ ἂν] γὰρ ἂν L^b, om. M^b.
^z εἴ om. K^b. ^α τὸ ἕτερον I^b.M^b.O^b. ^β ἀφαιρεθῇ μὲν, μὴ προστεθῇ M^b.
^ε ἐνὶ γ' ἂν M^b. ^δ μόνω L^b. ^ε ἀφ'] τὸ ἀφ' O^b. ^ι τε om. K^b.
^ε πλείον M^b. ^η προστεθῇ M^b. ^ι ᾧ—ἔχοντι om. M^b. ^κ αἰ post
ὧν M^b. ^ι ἀφήρηται K^b, ἀφαιρείσθω L^b.O^b. ^μ πρόσκειται K^b. ^ν ὅλη
ἡ] ὅλην K^b, ἡ ὅλη O^b. ^ο ὑπερέχειν corr. K^b. ^ρ τῷ post καὶ om. L^b.
^ι τοῦτο post δὲ K^b.O^b. ^ι γὰρ] μὲν γὰρ L^b. ^ς ὅσον] πόσον pr. K^b.
^ι καὶ et τοῦτο om. M^b. ^ν τοσοῦτο καὶ τοιοῦτο L^b.O^b. ^ω ταῦτα
om. M^b.

γὰρ πλέον ἔχειν ἢ τὰ ^xἑαυτοῦ κερδαίνειν λέγεται, τὸ δ' ἔλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς ζημιουῖσθαι, οἷον ἐν τῷ ^yὠνεῖσθαι καὶ πωλεῖν καὶ ἐν ^zὅσοις ἄλλοις ἄδειαν ^aἔδωκεν ὁ νόμος. Ὅταν ¹⁴ δὲ μήτε πλέον μήτ' ἔλαττον ἀλλ' ^bαὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται, τὰ αὐτῶν φασὶν ἔχειν καὶ οὔτε ζημιουῖσθαι οὔτε κερδαίνειν ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δίκαιόν ἐστι ^cτῶν ^dπαρὰ τὸ ἐκούσιον, τὸ ἴσον ἔχειν ^eκαὶ πρότερον καὶ ὕστερον.

Δοκεῖ δέ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονηθὸς ^fεἶναι ἀπλῶς δίκαιον, ⁸ ὥσπερ οἱ ^gΠυθαγόρειοι ἔφασαν· ὠρίζοντο γὰρ ἀπλῶς τὸ (5) δίκαιον τὸ ἀντιπεπονηθὸς ^hἄλλω. Τὸ δ' ἀντιπεπονηθὸς οὐκ ²ἐφαρμόττει οὔτ' ἐπὶ τὸ ⁱδιανεμητικὸν δίκαιον οὔτ' ἐπὶ τὸ διορθωτικόν· καίτοι βούλονται ^kγε τοῦτο λέγειν καὶ τὸ ³ῥαδαμάνθυνος δίκαιον·

¹ εἴ κε πάθοι τά κ' ^mἔρρεξε, δίκη ⁿκ' ἰθεῖα γένοιτο.

Πολλαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ· οἷον εἰ ^oἀρχὴν ἔχων ἐπάταξεν, οὐ ⁴δεῖ ἀντιπληγῆναι, καὶ εἰ ἄρχοντα ἐπάταξεν, οὐ πληγῆναι μόνον δεῖ ἀλλὰ ^pκαὶ κολασθῆναι. Ἔτι τὸ ^qἐκούσιον καὶ τὸ ⁵ἀκούσιον διαφέρει πολύ. Ἄλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωνίαις ταῖς ⁶^rἀλλακτικαῖς συνέχει τὸ τοιοῦτον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονηθὸς, κατ' ἀναλογίαν ^sκαὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνάλογον ^tσυμμένει ἢ πόλις. Ἡ γὰρ τὸ κακῶς ζητοῦσιν· εἰ δὲ μή, δουλεία δοκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποιήσῃ· ἢ τὸ εὖ· εἰ δὲ μή, μετάδοσις οὐ γίνεται, τῇ μεταδόσει δὲ συμμένουσιν. Διὸ καὶ Χαρίτων ἱερὸν ^vἐμποδῶν ποιοῦνται, ἵν' ἀνταπόδοσις ⁷ᾗ· τοῦτο γὰρ ἴδιον χάριτος· ἀνθυπηρετῆσαί ^wτε γὰρ δεῖ τῷ χαρισαμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἄρξαι ^xχαριζόμενον. Ποιεῖ ⁸δὲ τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ διάμετρον σύ-

^x αὐτοῦ Ob, αὐτοῦ Kb. ^y πωλεῖν καὶ ὠνεῖσθαι Lb.Mb. ^z ὅσοις] τοῖς Kb. ^a δέδωκεν Kb.Ob. ^b αὐτὰ δι'] τὰ Mb. ^c τῷ Kb, τὸ Mb. ^d περὶ Mb. ^e καὶ om. Kb. ^f ἀπλῶς εἶναι Ob. ^g πυθαγόριοι Kb. ^h ἄλλω om. Lb.Mb.Ob. ⁱ διανεμητικὸν Kb.Lb.Ob. ^k γε om. Lb. ¹ εἰ καὶ Kb. ^m ἔρρεξε Lb. ⁿ δ' Mb. ^o ἀρχὴν ἔχοντα Ob. ^p καὶ om. Kb. ^q ἀκούσιον καὶ τὸ ἐκούσιον Lb. ^r συναλλακτικαῖς Mb. ^s καὶ] ἔχον καὶ Mb. ^t ἐμμένει Mb. ^v ἐμποδῶν Mb. ^w τε add. Lb.Ob. ^x χαριζόμενον τὴν δὲ ἀντίδοσιν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ τὸ μέτρον συζεύξεις Mb.

ζευξίς, γοῖον οἰκοδόμος ἐφ' ᾧ Α, σκυτοτόμος ἐφ' ᾧ Β, οἰκία
 ἐφ' ᾧ Γ, ^z ὑπόδημα ἐφ' ᾧ Δ. Δεῖ οὖν λαμβάνειν τὸν οἰκο-
 δόμον παρὰ τοῦ σκυτοτόμου ^a τοῦ ἐκείνου ἔργου, καὶ αὐτὸν
 ἐκείνῳ μεταδιδόναι τὸ αὐτοῦ. Ἐὰν οὖν πρῶτον ἢ τὸ κατὰ
^b τὴν ἀναλογίαν ἴσον, εἴτα τὸ ἀντιπεπονθὸς ^c γένηται, ἔσται
 τὸ λεγόμενον. Εἰ δὲ μή, οὐκ ἴσον, οὐδὲ ^d συμμένει· οὐθὲν
 γὰρ κωλύει κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρου ἔργον ἢ τὸ θατέρου,
 9 δεῖ οὖν ταῦτα ἰσασθῆναι. Ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων τεχνῶν· ἀνηροῦντο γὰρ ^e ἄν, εἰ μὴ ἐποίει τὸ ποιοῦν ^f καὶ
 ὅσον καὶ οἶον, καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τοῦτο καὶ τοσοῦτον
^g καὶ τοιοῦτον. Οὐ γὰρ ἐκ δύο ἱατρῶν γίνεται κοινωνία,
 ἀλλ' ἐξ ἱατροῦ καὶ γεωργοῦ, καὶ ὅλως ἐτέρων ^h καὶ οὐκ ἴσων·
 10 ἀλλὰ τούτους δεῖ ἰσασθῆναι. Διὸ ⁱ πάντα ^k συμβλητὰ δεῖ
 πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγή. Ἐφ' ^l ὃ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε,
 καὶ γίνεται πως μέσον· πάντα γὰρ ^m μετρεῖ, ὥστε καὶ τὴν
 ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, πόσα ⁿ ἅττα δὴ ὑποδήματ' ^o ἴσον
 οἰκία ἢ τροφή. Δεῖ τοίνυν ^p ὅπερ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτό-
 μον, ^q τοσαδὶ ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν ἢ τροφήν. Εἰ γὰρ
 μὴ τοῦτο, οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ οὐδὲ κοινωνία. Τοῦτο δ', εἰ
 11 μὴ ἴσα εἴη πως, οὐκ ἔσται. Δεῖ ἄρα ἐνὶ τινὶ πάντα μετρεῖ-
 σθαι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. Τοῦτο δ' ^r ἐστὶ τῇ μὲν ἀλη-
 θεία ἢ χρεία, ^s ἢ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μὴθὲν δέοιντο ἢ μὴ
 ὁμοίως, ^t ἢ οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ ἢ οὐχ ἢ αὐτή. Οἶον δ' ὑπάλ-
 λαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην· καὶ
 διὰ τοῦτο τοῦνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι ^v οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ
 12 ἐστὶ, καὶ ἐφ' ἡμῖν ^w μεταβαλεῖν καὶ ποιῆσαι ἄχρηστον. Ἔσται
 δὴ ἀντιπεπονθός, ὅταν ἰσασθῇ, ὥστε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυ-
 τοτόμον, τὸ ἔργον ^x τὸ τοῦ σκυτοτόμου πρὸς τὸ τοῦ γεωρ-

γ οἶον om. K^b.   z ὑποδήματα Ob.   a τὸ ἐκείνου ἔργον Mb.   b τὴν
 om. Mb.   c γενήσεται Ob.   d συμμένει Ob, συμφέρει Mb.   e ἄν om.
 Ob.   f καὶ ὅσον καὶ οἶον] τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον Mb.   g καὶ τοιοῦτον
 om. K^b.   h καὶ ante οὐκ om. Mb.   i ταῦτα pr. K^b.   k συμβλητὰ Mb.
 l ὧ L^b. Mb. Ob.   m μετρίωστε καὶ K^b.   n ἅττα om. K^b.   o ἴσον—
 ὑποδήματα om. Mb.   p ὅπερ ὁ οἰκοδόμος L^b. Mb. Ob.   q τόσαδε K^b,
 τόσα δὲ L^b.   r ἐστὶ] ὅτι K^b.   s ἢ om. K^b.   t ἢ ante οὐκ om. Mb.
 v οὐχὶ L^b.   w μεταβάλλειν K^b. Mb. Ob.   x τὸ post ἔργον om. L^b. Mb.

γοῦ. Εἰς σχῆμα δ' ἀναλογίας οὐ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάζων-
 ται· εἰ δὲ μή, ἀμφοτέρας ἔξει ^z τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον.
 Ἄλλ' ὅταν ἔχωσι ^a τὰ αὐτῶν, οὕτως ἴσοι καὶ κοινωνοί, ὅτι
 αὕτη ἡ ἰσότης δύναται ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι. Γεωργὸς ^b Α,
 τροφή Γ, σκυτοτόμος Β, τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ ἰσασμένον Δ.
 Εἰ δ' οὕτω μὴ ἦν ἀντιπεπονθέναι, οὐκ ἂν ἦν κοινωνία. ^υ Ὅτι ¹³
 δ' ἡ χρεία συνέχει ὥσπερ ἓν τι ὄν, δηλοῖ ὅτι ^c ὅταν μὴ ἐν
 χρεῖα ὦσιν ἀλλήλων, ἢ ἀμφότεροι ἢ ^d ἄτερος, οὐκ ἀλλάττον-
 ται, ὥσπερ ὅταν ^e οὐ ἔχει αὐτὸς δέηταί ^f τις, οἶον σοῖνου, ^h δι-
 δόντες σίτου ἰέξαγωγῆς. Δεῖ ^k ἄρα τοῦτο ἰσασθῆναι. Ὑπὲρ ¹⁴
 δὲ τῆς μελλούσης ἀλλαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, ὅτι ἔσται,
^l εἰ ἂν δεηθῇ, τὸ νόμισμα οἶον ἐγγυητής ^m ἐσθ' ⁿ ἡμῖν· δεῖ γὰρ
 τοῦτο ^o φέροντι εἶναι λαβεῖν. ^p Πάσχει μὲν οὖν καὶ τοῦτο
 τὸ αὐτό· οὐ γὰρ αἰεὶ ἴσον δύναται· ὅμως δὲ βούλεται μένειν
 μᾶλλον. Διὸ δεῖ πάντα ^q τετιμῆσθαι· οὕτω γὰρ ^r αἰεὶ ἔσται
 ἀλλαγή, εἰ δὲ τοῦτο, κοινωνία. Τὸ δὲ νόμισμα ὥσπερ ^s μέ-
 τρον σύμμετρα ποιῆσαν ἰσάζει· οὔτε γὰρ ^t ἂν μὴ οὔσης ἀλ-
 λαγῆς κοινωνία ^v ἦν, οὔτ' ἀλλαγῇ ἰσότητος μὴ οὔσης, οὔτ'
 ἰσότης μὴ οὔσης συμμετρίας. Τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ ἀδύνατον ¹⁵
 τὰ τοσοῦτον διαφέροντα σύμμετρα γενέσθαι, πρὸς δὲ τὴν
 χρεῖαν ἐνδέχεται ἱκανῶς. ^u Ἐν ^w δὴ τι δεῖ εἶναι, τοῦτο δ' ἐξ
 ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται· τοῦτο γὰρ πάντα ποιεῖ
 σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάντα νομίσματι. Οἰκία ^x Α,
 μναῖ δέκα Β, κλίνη Γ. Τὸ ^y δὴ Α τοῦ Β ἥμισυ, εἰ πέντε
 μνῶν ἀξία ἡ οἰκία, ^z ἢ ἴσον· ἢ δὲ ^a κλίνη δέκατον μέρος τὸ Γ
 τοῦ Β· δηλὸν τοίνυν πόσαι κλῖναι ἴσον οἰκία, ^b ὅτι πέντε.
^υ Ὅτι ^c δ' οὕτως ἡ ἀλλαγὴ ἦν πρὶν τὸ νόμισμα ^d εἶναι, δηλόν· ¹⁶

^y οὐ διάγειν ἀναλογίας K^b. ^z ὑπερβολὰς K^b. ^a τὸ K^b. ^b Α] τὸ α
 K^b. ^c ὁπόταν O^b. ^d θάτερος O^b. ^e οὐ ἔχει] οὐχὶ K^b. ^f τις om. K^b.
^g οἶνον M^b. ^h δόντες K^b. ⁱ ἐξαγωγήν L^b. M^b. O^b. ^k τοῦτο ἄρα O^b.
^l ἂν K^b. ^m ἐστὶν O^b. ⁿ ἡμῶν M^b. ^o φανερόντι K^b. ^p παράσχοι
 M^b. ^q τετιμῆσθαι L^b. ^r ἔσται αἰεὶ M^b. O^b. ^s μέτρῳ L^b, μέσον M^b.
^t ἂν om. M^b. ^v εἴη O^b. ^w δὲ τι δεῖ L^b, δὲ δεῖ τι M^b, δεῖ δὴ τι O^b.
^x Α] ἐφ' ἧς α O^b. ^y δὴ] δὲ M^b, om. K^b. O^b. ^z ἢ τὸ ἴσον M^b.
^a κλίνη ἢ δέκατον L^b. ^b ὅτι δέκα rc. K^b: pr. enim om. ^c δὴ K^b.
^d εἶναι M^b, om. L^b: ceteri ἦ.

διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ κλῖναι πέντε ἀντὶ οἰκίας, ἢ ὅσου αἰ πέντε κλῖναι.

9 17 Τί μὲν οὖν τὸ ἄδικον καὶ τί τὸ δίκαιόν ^e ἐστίν, εἴρηται. Διωρισμένων δὲ τούτων δῆλον ^f ὅτι ἡ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἔχειν τὸ δ' ἔλαττον ἐστίν. Ἡ δὲ δικαιοσύνη ^h μεσότης ἐστίν οὐ τὸν ⁱ αὐτὸν τρόπον ^k ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ' ^l ὅτι μέσου ἐστίν· ἡ δ' ἀδικία τῶν ἄκρων. Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶ καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν τοῦ δικαίου, καὶ διανεμητικὸς καὶ αὐτῷ πρὸς ἄλλον καὶ ἐτέρῳ πρὸς ἕτερον, οὐχ οὕτως ὥστε τοῦ μὲν αἰρετοῦ πλεόν αὐτῷ 18 ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, τοῦ βλαβεροῦ δ' ἀνάπαλιν, ἀλλὰ τοῦ ἴσου τοῦ κατ' ἀναλογίαν, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλον. Ἡ δ' ἀδικία τὸναντίον τοῦ ἀδίκου. Τοῦτο δ' ἐστίν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις τοῦ ὠφελίμου ^m ἢ βλαβεροῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον. ⁿ Διὸ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις ἡ ἀδικία, ὅτι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως ἐστίν, ἐφ' ^o αὐτοῦ μὲν ὑπερβολῆς ^p μὲν τοῦ ἀπλῶς ὠφελίμου, ἐλλείψεως δὲ ^q τοῦ βλαβεροῦ· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ μὲν ὅλον ὁμοίως, τὸ δὲ ^r παρὰ τὸ ἀνάλογον, ^s ὁποτέρως ἔτυχεν. Τοῦ δὲ ἀδικήματος τὸ μὲν ἔλατ- 19 τον ^t τὸ ἀδικεῖσθαι ἐστίν, ^v τὸ δὲ μείζον τὸ ἀδικεῖν. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἐκατέρας ἐστίν ἡ φύσις, εἰρήσθω τοῦτον τὸν τρόπον, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου καθόλου.

10 Ἐπεὶ δ' ἐστίν ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὁ ποῖα ἀδική- (6) ματα ἀδικῶν ἤδη ἄδικός ἐστιν ἐκάστην ἀδικίαν, οἷον κλέπτῃς ἢ μοιχὸς ἢ ληστής; Ἡ οὕτω μὲν οὐδὲν διοίσει; Καὶ γὰρ ἂν συγγένοιτο γυναικὶ εἰδὼς τὸ ἦ, ἀλλ' οὐ ^w διὰ προαιρέσεως

^e ἐστίν om. L^b. ^f ὅτι καὶ ἡ M^b. ^g ἔχει M^b. ^h μεσότης τις ἐστίν K^b.L^b. ⁱ αὐτὸν δὲ τρόπον K^b.L^b.O^b. ^k ταῖς ἀρεταῖς ταῖς πρότερον O^b, ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς L^b. ^l ὅτι τοῦ ἴσου μέσον M^b. ^m ἢ τοῦ βλαβεροῦ O^b. ⁿ διὸ] διὸ καὶ M^b. ^o ἐαυτοῦ L^b, ἐαυτοῖς M^b. ^p μὲν ante τοῦ om. L^b.M^b.O^b. ^q τοῦ om. M^b. ^r πρὸς M^b. ^s ὁπότερον M^b. ^t τοῦ ἀδικεῖσθαι M^b, ἀδικεῖσθαι K^b. ^v τοῦ δὲ M^b. ^w διὰ om. K^b.

ἀρχὴν ἀλλὰ ^x διὰ πάθος. Ἄδικεῖ μὲν οὖν, ἄδικος δ' οὐκ ²
 ἔστιν, οἷον ^y οὐδὲ κλέπτης, ἔκλεψε δέ, οὐδὲ μοιχός, ἐμοίχευσε
 δέ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πῶς μὲν οὖν ἔχει τὸ ἀν- ³
 τιπεπονθὸς πρὸς τὸ δίκαιον, εἴρηται πρότερον· δεῖ δὲ μὴ λαν- ⁴
 θάνειν ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστι ^z καὶ τὸ ἀπλῶς δίκαιον ^a καὶ
^b τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ^c ἐπὶ ^d κοινωνῶν
 βίου πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν, ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἢ κατ'
 ἀναλογίαν ἢ κατ' ἀριθμόν· ὥστε ὅσοις μὴ ἐστὶ τοῦτο, οὐκ
 ἔστι τούτοις πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ τι
 δίκαιον καὶ καθ' ὁμοιότητα. Ἔστι γὰρ δίκαιον, ^e οἷς καὶ
 νόμος πρὸς αὐτούς· νόμος δ', ἐν οἷς ἀδικία· ἡ γὰρ δίκη ^f κρί-
 σις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου. Ἐν οἷς δ' ἀδικία, καὶ τὸ
 ἀδικεῖν ἐν τούτοις, ἐν οἷς δὲ τὸ ἀδικεῖν, οὐ πᾶσιν ἀδικία· τοῦτο
 δ' ἐστὶ τὸ πλεόν αὐτῷ νέμειν τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν, ἔλαττον
 δὲ τῶν ἀπλῶς κακῶν. Διὸ οὐκ ἐῴμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ⁵
 τὸν ^g λόγον, ὅτι ἐαυτῷ τοῦτο ποιεῖ, καὶ γίνεται τύραννος.
 Ἔστι δ' ὁ ἄρχων φύλαξ τοῦ δικαίου, ^h εἰ δὲ τοῦ δικαίου, καὶ
 τοῦ ἴσου. Ἐπεὶ δ' οὐθὲν αὐτῷ πλεόν εἶναι δοκεῖ, εἴπερ δί- ⁶
 καιος· οὐ γὰρ νέμει πλεόν ⁱ τοῦ ἀπλῶς ἀγαθοῦ αὐτῷ, εἰ μὴ
 πρὸς αὐτὸν ἀνάλογόν ἐστιν· διὸ ἐτέρῳ ποιεῖ· καὶ διὰ τοῦτο
 ἀλλότριον ^k εἶναί φασιν ἀγαθὸν τὴν δικαιοσύνην, καθάπερ
 ἐλέχθη καὶ πρότερον. Μισθὸς ^l ἄρα τις δοτέος, τοῦτο δὲ ⁷
 τιμὴ καὶ γέρας· ^m ὅτῳ δὲ μὴ ἱκανὰ ⁿ τὰ τοιαῦτα, οὗτοι γί-
 νονται τύραννοι. Τὸ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικὸν ⁸
 οὐ ^o ταῦτόν τούτοις ἀλλ' ὅμοιον· οὐ γάρ ἐστὶν ἀδικία πρὸς
 τὰ αὐτοῦ ἀπλῶς, τὸ δὲ κτῆμα καὶ ^p τὸ τέκνον, ἕως ἂν ἡ πη-
 λίκον καὶ ^q μὴ χωρισθῇ, ὥσπερ μέρος αὐτοῦ, αὐτὸν δ' οὐθεὶς ⁹
 προαιρεῖται βλάπτειν· διὸ οὐκ ἔστιν ἀδικία πρὸς αὐτόν. Οὐδ'

^x διὰ om. Mb. ^y οὐ κλέπτης Kb. ^z καὶ τὸ ἀπλῶς—ἐστὶν om. Mb.
^a καὶ post δίκαιον om. Ob. ^b τὸ om. Kb.Lb. ^c ἐπὶ om. Lb. ^d κοι-
 νωνόν Mb. ^e οἷς] ἐν οἷς Ob. ^f κρίσις ἐστὶ τοῦ Lb.Ob. ^g νόμον Mb.
^h εἰ δὲ τοῦ δικαίου om. Mb. ⁱ αὐτῷ τοῦ ἀπλῶς ἀγαθοῦ Lb. ^k ἀγαθὸν
 εἶναι φασιν Mb. ^l τις ἄρα Mb.Ob. ^m ὅσοις Ob. ⁿ τὰ τοιαῦτα] ταῦτα
 Mb.Ob. ^o ταυτὸ Ob. ^p τὸ post καὶ om. Kb.Lb. ^q μὴ om. Kb.Ob.

ἄρα ^τ ἄδικον οὐδὲ δίκαιον τὸ πολιτικόν· κατὰ νόμον γὰρ ἦν, καὶ ἐν οἷς ἐπεφύκει εἶναι νόμος· οὗτοι δ' ἦσαν οἷς ὑπάρχει ἰσότης τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Διὸ μᾶλλον ^ς πρὸς γυναικὰ ἐστι δίκαιον ἢ πρὸς τέκνα καὶ ^τ κτήματα· τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον· ἕτερον δὲ ^ν καὶ τοῦτο τοῦ πολιτικοῦ. ^ω Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δικαίου τὸ ^χ μὲν φυσικὸν ἐστι τὸ δὲ ^υ νομικόν, φυσικὸν μὲν τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν, καὶ ^ζ οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μὴ, νομικὸν δὲ ^α ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐθὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἄλλως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει, ^β οἷον τὸ μνᾶς λυτροῦσθαι, ἢ τὸ αἶγα θύειν ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα, ἔτι ὅσα ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα νομοθετοῦσιν, οἷον ² τὸ θύειν Βρασίδα, καὶ τὰ ^ε ψηφισματώδη. Δοκεῖ δ' ἐνίοις ^δ εἶναι πάντα τοιαῦτα, ^ε ὅτι τὸ μὲν φύσει ἀκίνητον καὶ πανταχοῦ ^ε τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν, ὥσπερ ^ς τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε ³ καὶ ἐν Πέρσiais καίει, τὰ δὲ δίκαια κινούμενα ὁρῶσιν. Τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως ^h ἔχον, ἀλλ' ἔστιν ὥς. Καίτοι ^ι παρά γε τοῖς θεοῖς ἴσως οὐδαμῶς· παρ' ἡμῖν δ' ἐστὶ μὲν τι καὶ ^κ φύσει, κινητὸν μέντοι πᾶν. Ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τὸ μὲν φύσει τὸ δ' ⁴ οὐ φύσει. Ποῖον δὲ φύσει τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ ποῖον οὐ ἀλλὰ νομικὸν καὶ συνθήκη, εἴπερ ἄμφω κινητὰ ὁμοίως, δῆλον. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ¹ ὁ αὐτὸς ἀρμόσει ^μ διωρισμός· φύσει γὰρ ἡ δεξιὰ κρείττων, καίτοι ἐνδέχεται ⁵ τινας ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Τὰ δὲ κατὰ συνθήκην καὶ τὸ συμφέρον τῶν δικαίων ὁμοιά ἐστι τοῖς μέτροις· οὐ γὰρ πανταχοῦ ἴσα τὰ οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' ^ν οὐ μὲν ὠνοῦνται, μείζω, ^η οὐ δὲ πωλοῦσιν, ἐλάττω. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικὰ ἀλλ' ἀνθρώπινα δίκαια οὐ ταῦτά πανταχοῦ, ἐπεὶ οὐδ'

^τ ἄδικον] ἀδικία ὄν K^b. ^ς πρὸς τὴν γυναῖκα M^b. ^τ κτήμα L^b. ^ν καὶ om. M^b. ^ω τοῦ δὲ πολιτικοῦ om. K^b. ^χ μὲν] μὲν γὰρ K^b. ^υ νομικόν, καὶ φυσικὸν L^b. ^ζ οὐ τῷ] οὕτω K^b. ^α ὃ om. M^b. ^β οἷον] οὕτως ἢ ἄλλως οἷον K^b. ^ε ψηφίσματα τάδε M^b. ^δ πάντα εἶναι M^b. ^ε διότι O^b. ^ε ἔχει τὴν αὐτὴν O^b. ^ς καὶ τὸ πῦρ ἐνθάδε M^b. ^h ἔχον ἀλλ' ἔστιν ὥς om. M^b. ^ι παρὰ τοῖς ἴσοις οὐδαμῶς M^b. post οὐδαμῶς M^b. O^b. ἔχον, L^b. ἔχον ἐστι. ^κ φυσικὸν κινητὸν οὐ μέντοι M^b. ¹ ὁ] καὶ ὁ K^b. ^μ διωρισμένος L^b. ^η οὐ—οὐ] ὦ—ὦ M^b.

ο αἱ πολιτεῖαι, ἀλλὰ μία ρ μόνον πανταχοῦ ϑ κατὰ φύσιν ἡ ἀρίστη. Τῶν δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον ὡς τὰ καθόλου 6 πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα πολλά, ἐκείνων δ' ἕκαστον ἓν· καθόλου γάρ. Διαφέρει ρ δὲ τὸ ἀδίκημα 7 καὶ τὸ ἄδικον ς καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν γάρ ἐστι τῇ φύσει τ ἢ τάξει· ν τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν πραχθῇ, ἀδίκημά ϖ ἐστι, πρὶν δὲ πραχθῆναι, οὕπω, ἀλλ' x ἄδικον. 'Ομοίως δὲ καὶ δικαίωμα. Καλεῖται δὲ υ μάλλον δικαιοπράγημα τὸ κοινόν, δικαίωμα δὲ τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ ἀδικήματος. Καθ' ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποιά τε εἶδη καὶ πόσα καὶ περὶ ποῖα τυγχάνει ὄντα, ὕστερον ἐπισκεπτέον. "Οντων (8) δὲ z τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν a εἰρημένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ, b ὅταν ἐκὼν τις αὐτὰ πράττῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὐτ' ἀδικεῖ οὔτε δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς γὰρ συμβέβηκε δικαίοις c εἶναι ἢ ἀδίκους, πράττουσιν. 'Αδί- 2 κημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισταί τῳ ἐκούσίῳ καὶ ἀκουσίῳ· ὅταν γὰρ ἐκούσιον ἦ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἐστίν· ὥστ' d ἔσται τι ἄδικον μὲν, ἀδίκημα δ' e οὕπω, εἰ μὴ τὸ ἐκούσιον προσῇ. Λέγω δ' ἐκούσιον f μὲν, ὥσπερ καὶ πρό- 3 τερον εἴρηται, ὃ ἂν τις τῶν ἐφ' g αὐτῷ ὄντων εἰδὼς καὶ μὴ ἀγνοῶν h πράττῃ μήτε i ὄν μήτε k ᾧ μήτε οὐ l ἔνεκα, οἷον τίνα m τύπτει καὶ τίνι καὶ τίνος ἔνεκα, κακείνων n ἕκαστον μὴ κατὰ συμβεβηκός μηδὲ βία, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ο τύπτοι ἕτερον, οὐχ p ἐκὼν· οὐ γὰρ q ἐπ' αὐτῷ. 'Ενδέχεται δὲ τὸν τυπτόμενον πατέρα εἶναι, τὸν δ' ὅτι μὲν ἄνθρωπος ἢ

ο αἱ om. K^b.L^b. ρ μόνον] μὲν M^b. ϑ κατὰ τὴν φύσιν M^b. ρ δὲ καὶ τὸ O^b. ς καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον om. K^b. τ ἢ τῇ τάξει L^b. ν τὸ om. K^b.L^b. ϖ ἐστι om. L^b.M^b. x post ἄδικον K^b.L^b.O^b. ὅτι (τι K^b.) ὅταν πραχθῇ ἀδίκημα ἐστίν. υ τὸ κοινὸν μάλλον δικαιοπράγημα M^b. z τῶν om. M^b. a προειρημένων O^b. b ὅταν—ἀλλ' ἢ] τις ἀλλὰ M^b. c ἢ ἀδίκους εἶναι O^b. d ἄδικόν τι ἔσται M^b. e οὕπω ἐστίν εἰ μὴ M^b. f μὲν om. M^b. g ἐαυτῷ M^b.O^b. h πράττοι M^b. i δ K^b. k ὡς et δν corr. K^b. l ἔνεκα om. omnes. m τύπτειν K^b, omissis καὶ τίνι. n ἐκάτερον K^b. ο τύπτει L^b.M^b.O^b. p ἐκὼν δέ· οὐ M^b.O^b. q ἐφ' ἐαυτῷ O^b.

τῶν παρόντων τις γινώσκειν, ὅτι ^Γδὲ πατήρ ἀγνοεῖν. Ὅμοίως
 δὲ τὸ τοιοῦτον διωρίσθω καὶ ἐπὶ ^ς τοῦ οὗ ἔνεκα, καὶ περὶ τὴν
 πρᾶξιν ὅλην. Τὸ δὲ ἀγνοούμενον, ἢ μὴ ἀγνοούμενον μὲν μὴ
^τ ἐπ' αὐτῷ δ' ὄν, ἢ βία, ἀκούσιον· πολλὰ ^ν γὰρ καὶ τῶν φύ-
 σει ὑπαρχόντων εἰδότες καὶ πράττομεν καὶ πάσχομεν, ὧν
 οὐθέν οὐθ' ἐκούσιον οὐτ' ἀκούσιόν ἐστιν, οἷον τὸ ^ω γηρᾶν ^χ ἢ
 4 ἀποθνήσκειν. Ἔστι δ' ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δι-
 καίων· καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός· καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακατα-
 θήκην ἀποδοίῃ τις ἄκων ^z καὶ διὰ φόβον, ^α ὃν οὐτε δίκαια
 πράττειν οὐτε δικαιοπραγεῖν φατέον ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβη-
 κός. Ὅμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζόμενον καὶ ἄκοντα τὴν
 παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα κατὰ συμβεβηκός φατέον
 5 ἀδικεῖν καὶ τὰ ἄδिका πράττειν. Τῶν δὲ ἐκουσίων τὰ μὲν προ-
 ελόμενοι πράττομεν τὰ δ' ^β οὐ προελόμενοι, προελόμενοι μὲν
 ὅσα προβουλευσάμενοι, ἀπροαίρετα δὲ ὅσα ^ε ἀπροβούλευτα.
 6 Τριῶν ^δ δὲ οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ'
 ἀγνοίας ἀμαρτήματά ἐστιν, ὅταν μήτε ὃν μήτε ὃ μήτε ὃ
 μήτε οὗ ἔνεκα ὑπέλαβε ^ε πράξῃ· ἢ γὰρ οὐ ^φ βαλεῖν ἢ οὐ τούτῳ
 ἢ οὐ τοῦτον ἢ οὐ τούτου ἔνεκα ὤθη, ἀλλὰ συνέβη οὐχ οὗ
 ἔνεκα ὤθη, οἷον οὐχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ' ἵνα κεντήσῃ, ἢ οὐχ ὄν,
 7 ἢ οὐχ ^ς ὥς. ^h Ὅταν μὲν οὖν παραλόγως ^ι ἢ βλάβῃ γένηται,
 ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ ^κ δὲ κακίας, ἀμάρτημα·
 ἀμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν ^l ἢ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ ἢ τῆς ^m αἰτίας,
 8 ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. Ὅταν δὲ εἰδὼς μὲν μὴ προβουλεύσας
 δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα
 ἀναγκαῖα ἢ φυσικά, συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· ⁿ ταῦτα γὰρ
 βλάπτοντες καὶ ἀμαρτάνοντες ἀδικοῦσι μὲν, καὶ ἀδικήματά
 ἐστιν, οὐ μέντοι πῶς ἄδικοι διὰ ταῦτα οὐδὲ πονηροί· ^ο οὐ γὰρ

Γ δὲ ὁ πατήρ Οῦ. ^ς τοῦ] τῶν L^b.M^b. ^τ ἐφ' αὐτῷ L^b, ἐφ' ἑαυτῷ Οῦ.
^ν γὰρ τῶν κατὰ φύσιν M^b. ^ω ἐγγηρᾶν M^b. ^χ ἢ] καὶ M^b, καὶ τὸ L^b.
^υ καὶ ante τὸ om. M^b. ^z καὶ διὰ] ἢ διὰ M^b. ^α ὃν add. K^b. ^β οὐ
 προαιρούμενοι M^b. ^ε προβουλευτά K^b. ^δ δὲ] οὖν M^b, δ' L^b. ^ε πράξῃ]
 ταῦτα πράξη L^b.M^b.Οῦ. ^φ βάλλειν K^b, βαλεῖ M^b. ^ς ὥς] ὧς K^b.
^h ὅτε M^b. ^ι ἢ om. L^b. ^κ δὲ om. M^b. ^l ἐν ἑαυτῷ ἢ ἀρχὴ M^b.Οῦ.
^m κακίας M^b. ⁿ ταῦτα] διὰ ταῦτα Οῦ. ^ο οὐδὲ M^b.

διὰ μοχθηρίαν ἢ βλάβη· ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἄδικος καὶ 9
 ρ μοχθηρός. ⁹ Διὸ καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ ^τ προνοίας κρί-
 νεται· οὐ γὰρ ἄρχει ὁ θυμῷ ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. ¹⁰ Ἐτι
 δὲ ⁸ οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ
 τοῦ δικαίου· ἐπὶ φαινομένη γὰρ ἀδικία ^τ ἢ ὀργή ἐστιν. Οὐ
 γὰρ ὥσπερ ^ν ἐν τοῖς συναλλάγμασι περὶ τοῦ γενέσθαι ^ω ἀμ-
 φισβητοῦσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι μοχθηρόν, ^χ ἂν μὴ
 διὰ λήθην ^υ αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογοῦντες περὶ τοῦ πρά-
 γματος, περὶ ^z τοῦ ποτέρως δίκαιον ἀμφισβητοῦσιν. ¹¹ Ὁ δ'
 ἐπιβουλεύσας οὐκ ἀγνοεῖ, ὥστε ὁ μὲν οἴεται ἀδικεῖσθαι, ὁ δ'
 οὐ. ^α Ἄν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάβῃ, ἀδικεῖ. Καὶ κατὰ ταῦτ' ¹¹
 ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν ἄδικος, ὅταν ^β παρὰ τὸ ἀνάλογον
^γ ἢ ἢ παρὰ τὸ ἴσον. ¹² Ὁμοίως δὲ ^δ καὶ δίκαιος, ὅταν προελόμενος
 δικαιοπραγῇ. Δικαιοπραγεῖ δέ, ἂν μόνον ἐκὼν πράττῃ. Τῶν ¹²
 δ' ἀκουσίων τὰ μὲν ἐστὶ συγγνωμονικά τὰ δ' οὐ συγγνωμο-
 νικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοοῦντες ἀλλὰ καὶ δι' ἄγνοιαν
 ἀμαρτάνουσι, συγγνωμονικά, ὅσα δὲ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ'
 ἀγνοοῦντες ^ε μὲν διὰ πάθος ^ς δὲ μήτε φυσικὸν μήτ' ⁸ ἀνθρώπι-
 νον, οὐ συγγνωμονικά.

Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, εἰ ἱκανῶς διώρισται περὶ τοῦ ἀδι- 11
 κείσθαι ^η καὶ ἀδικεῖν, πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ὥσπερ Εὐριπίδης (9)
 εἴρηκε, λέγων ἰατόπως

μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχὺς λόγος,
 ἐκὼν ἐκούσαν, ἢ θέλουσαν οὐχ ἐκὼν·

πότερον γὰρ ὡς ^κ ἀληθῶς ἔστιν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι, ἢ οὐ ἀλλ'
 ἀκούσιον ^λ ἅπαν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκούσιον. Καὶ ἄρα
^μ πᾶν οὕτως ἢ ἐκείνως, ὥσπερ ^η καὶ τὸ ἀδικεῖν ^ο πᾶν ἐκούσιον,
^ρ ἢ τὸ μὲν ἐκούσιον τὸ δ' ἀκούσιον. ¹ Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ²

ρ πονηρός Mb. 9 διὸ καὶ καλῶς Lb. τ προαιρέσεως Mb. 8 οὐδὲ]
 οὐ Mb. t ἢ om. Mb. ν ἐν om. Kb. ω ἀμφισβητεῖται Mb. x ἂν]
 εἰ Ob. y αὐτῶν Mb. z τοῦ ποτέρως] δὲ τοῦ ποτέρως pr. Kb. a εἰάν Lb.
 b περὶ Lb. c ἢ om. Mb. d καὶ ὁ δίκαιος Mb. e μὲν] μή Mb.
 f δὲ om. Kb. 8 ἀνθρωπικὸν Lb. Mb. Ob. h καὶ τοῦ ἀδικεῖν Mb. Ob.
 i ατόπως] τὸ πῶς Kb, ατόπως πῶς Lb. k ἀληθές Mb. l πᾶν Ob.
 m ἅπαν Lb. Mb. n καὶ om. Mb. ο πᾶν] ἢ πᾶν Kb, πᾶν ἦν Mb.
 p ἢ—ἀκούσιον om. Kb.

δικαιούσθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἐκούσιον, ὥστ' εὖλογον ἀντικεῖσθαι ὁμοίως ^q καθ' ἐκότερον τό τ' ἀδικεῖσθαι καὶ ^r τὸ δικαιούσθαι ^s ἢ ἐκούσιον ἢ ἀκούσιον εἶναι. ^v Ἀποπον δ' ἂν δόξειε καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιούσθαι, εἰ ^t πᾶν ἐκούσιον· ἔνιοι γὰρ δικαιούν-
³ ται οὐχ ἐκόντες. ^v Ἐπεὶ καὶ ^v τόδε διαπορήσειεν ἂν τις, πότε-
ρον ὁ τὸ ἄδικον πεπονθὼς ἀδικεῖται πᾶς ἢ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πράττειν, καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν ἐστίν· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἐνδέχεται ^w ἐπ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. ^t Ο-
μοίως δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων· οὐ γὰρ ταῦτόν τὸ τᾶδिका πράττειν τῷ ἀδικεῖν οὐδὲ τὸ ἄδικα πάσχειν τῷ ἀδι-
κεῖσθαι. ^t Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν καὶ δικαιο-
οὔσθαι· ἀδύνατον γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ ^x ἀδικούντος ἢ δικαιούσθαι
⁴ μὴ δικαιοπραγούντος. Εἰ δ' ἐστὶν ἀπλῶς τὸ ^y ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα τινά, ^z τὸ δ' ἐκόντα εἰδότα καὶ ὃν καὶ ^a ᾧ καὶ
ὥς, ὁ δ' ἀκρατὴς ἐκὼν βλάπτει αὐτὸς αὐτόν, ἐκὼν ^b τ' ἂν ἀδι-
κοῖτο ^c καὶ ἐνδέχοιτο ^d αὐτὸν αὐτόν ἀδικεῖν. ^e Ἐστι δὲ καὶ
τοῦτο ^f ἔν τι τῶν ἀπορουμένων, εἰ ἐνδέχεται αὐτόν ^g αὐτόν
⁵ ἀδικεῖν. ^v Ἐτι ἐκὼν ἂν τις δι' ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλου βλάπτοιτο
ἐκόντος, ὥστ' εἴη ἂν ἐκόντ' ἀδικεῖσθαι. ^h Ἡ οὐκ ^h ὀρθὸς ὁ
διορισμός, ἀλλὰ προσθετέον ⁱ τῷ βλάπτειν εἰδότα ^k καὶ ὃν
⁶ καὶ ^l ᾧ καὶ ὥς ^m τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν; Βλάπτεται
μὲν ⁿ οὖν τις ἐκὼν καὶ τᾶδिका πάσχει, ἀδικεῖται ^o δ' οὐθεὶς
ἐκὼν· οὐθεὶς γὰρ βούλεται, οὐδ' ὁ ^p ἀκρατὴς, ἀλλὰ παρὰ τὴν
βούλησιν πράττει· οὔτε ^q γὰρ βούλεται οὐθεὶς ὁ μὴ οἶεται
^r εἶναι σπουδαῖον, ὅ ^s τε ἀκρατὴς ^t οὐχ ^a οἶεται δεῖν πράττειν
⁷ πράττει. ^t Ὁ δὲ τὰ αὐτοῦ διδούς, ὥσπερ ^v Ὀμηρὸς φησι δοῦ-
ναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδει

^q καθ'] δὴ καθ' M^b. ^r τὸ om. K^b. ^s ἢ ἅπαν ἐκούσιον M^b. ^t ἅπαν M^b.Ob. ^v τόγε Ob. ^w μεταλαμβάνειν ἐπ' ἀμφοτέρων M^b. ^x ἀδι-
κοῦντός τινος ἢ M^b.Ob. ^y ἀδικεῖν καὶ τὸ M^b. ^z τὸν M^b. ^a ᾧ]
δ K^b.M^b.Ob. ^b τ' om. M^b. ^c καὶ] κἂν K^b. ^d αὐτόν] αὐτὸς K^b.L^b,
ἂν αὐτόν Ob. ^e ἔστι—ἀδικεῖν om. M^b. ^f ἔν om. K^b, ἔν τι om. L^b.
^g ἀδικεῖν αὐτόν Ob. ^h ὀρθῶς pr. K^b. ⁱ τὸ K^b.Ob. ^k καὶ ὃν om.
K^b.L^b. ^l ᾧ] δ M^b. et corr. L^b. ^m τὸ om. K^b.M^b.Ob. ⁿ οὖν]
οὔ K^b. ^o δ' οὐδὲ εἰς K^b. ^p ἀκρατὴς K^b. ^q γὰρ om. M^b. ^r σπου-
δαῖον εἶναι Ob. ^s τε] δὲ L^b.M^b.Ob. ^t οὐχ ἄ] δ οὐκ L^b.M^b.Ob.

χρύσεια χαλκείων, εκατόμβοι ἑννεαβοίων,

οὐκ ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐστὶ τὸ διδόναι, τὸ δ' ἀδικεῖσθαι οὐκ ὕπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ ὑπάρχειν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ ἐκούσιον, δῆλον.

Ἔτι δ' ὦν προειλόμεθα δὴ ἔστιν εἰπεῖν, πότερόν ποτ' ἀδικεῖ ὁ νείμας παρὰ τὴν ἀξίαν τὸ πλεῖον ἢ ὁ ἔχων, καὶ εἰ ἔστιν αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον λεχθὲν καὶ ὁ διανέμων ἀδικεῖ ἀλλ' οὐχ ὁ ἔχων τὸ πλεόν, εἴ τις πλεόν ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει εἰδὼς καὶ ἐκὼν, οὗτος αὐτὸς αὐτὸν ἀδικεῖ. Ὅπερ δοκοῦσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν· ὁ γὰρ ἐπιεικὴς ἐλαττωτικός ἐστίν. Ἡ οὐδὲ τοῦτο ἀπλοῦν; Ἐτέρου γὰρ ἀγαθοῦ, εἰ ἔτυχεν, ἐπλεονέκτει, οἷον δόξης ἢ τοῦ ἀπλῶς καλοῦ. Ἔτι λύεται καὶ κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδικεῖν· οὐθὲν γὰρ παρὰ τὴν αὐτοῦ πάσχει βούλησιν, ὥστε οὐκ ἀδικεῖται διὰ γε τοῦτο, ἀλλ' εἴπερ, βλάπτεται μόνον. Φανερόν δ' ἐκείνου καὶ ὅτι ὁ διανέμων ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλεόν ἔχων ἀεί· οὐ γὰρ ὧ τὸ ἄδικον ὑπάρχει ἀδικεῖ, ἀλλ' ὧ τὸ ἐκόντα τοῦτο ποιεῖν· τοῦτο δ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἢ ἐστὶν ἐν τῷ διανέμοντι ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. Ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ποιεῖν λέγεται, καὶ ἔστιν ὡς τὰ ἄψυχα κτείνει καὶ ἡ χεὶρ καὶ ὁ οἰκέτης ἐπιτάξαντος, οὐκ ἀδικεῖ μὲν, ποιεῖ δὲ τὰ ἄδικα. Ἔτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν, οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ νομικὸν δίκαιον οὐδ' ἄδικος ἡ κρίσις ἐστίν, ἔστι δ' ὡς ἄδικος· ἕτερον γὰρ τὸ νομικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων ἔκρινεν ἀδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς ἢ χάριτος ἢ τιμωρίας. Ὡς περ οὖν καὶ εἴ τις μερίσαιο τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὁ διὰ ταῦτα κρίνας ἀδίκως πλεόν ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ τὸν ἀγρὸν κρίνας οὐκ ἀγρὸν ἀλλ' ἀργύριον ἔλαβεν. Οἱ δ' ἀν- 13

ν ἐφ' αὐτῷ Ob. w προειλάμεθα Kb. x ἀξίαν πλεόν ἔχων Kb. y ἐκὼν Kb. z πλεῖον Lb. a τις] τις δὲ Lb.Mb, τις τὸ Ob. b πλεῖον Ob. c ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ] αὐτοῦ ἐτέρῳ Kb. d πλεονεκτεῖ Kb.Lb. e δὲ ὅτι καὶ Lb, διότι καὶ Kb. f ἀεί] ἀδικεῖ Kb. g ἄδικον ἔχω ὑπάρχει Kb. h ἐπεὶ] εἰ Lb. i κτείνει δὲ καὶ Lb. k ὁ om. Ob. l μὲν οὐκ ἀδικεῖ Kb. m οὐκ ἀδικεῖ post δίκαιον Kb. n νόμιμον utrobique Mb. o ἐστίν om. Ob. p καὶ Kb. q ἐκείνῳ τὸν Kb.

ἄνθρωποι ἐφ' ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν, διὸ καὶ ^ττὸ δίκαιον εἶναι ῥάδιον. ^ςΤὸ δ' οὐκ ἔστιν· συγγενέσθαι μὲν γὰρ τῇ τοῦ γείτονος καὶ πατάξαι τὸν πλησίον καὶ δοῦναι τῇ χειρὶ τὸ ἀργύριον ῥάδιον καὶ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ ὥδὲ ἔχοντας
 15 ^τταῦτα ποιεῖν οὔτε ῥάδιον οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς. ^οΟμοίως δὲ καὶ τὸ γινῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα οὐδὲν οἴονται σοφὸν εἶναι, ὅτι περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν οὐ χαλεπὸν ξυνιέναι. ^αἈλλ' οὐ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ πῶς πραττόμενα καὶ πῶς ^ννεμόμενα ^ωδίκαια· τοῦτο δὲ πλέον ἔργον ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι, ἐπεὶ ^κκάκεϊ μέλι καὶ οἶνον καὶ ^γἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομὴν εἰδέναι ῥάδιον, ἀλλὰ πῶς δεῖ ^ζνεῖναι πρὸς ὑγίειαν καὶ τίνι καὶ πότε, τοσοῦτον ἔργον
 16 ὅσον ^αἰατρὸν εἶναι. Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται εἶναι οὐθὲν ἥττον τὸ ἀδικεῖν, ^βὅτι οὐθὲν ἥττον ὁ δίκαιος ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δύναται ἂν ἕκαστον πράξαι τούτων· καὶ γὰρ συγγενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρείος τὴν ἀσπίδα ἀφείναι καὶ στραφεῖς ἐφ' ὅποτεραοῦν τρέχειν. ^αἈλλὰ τὸ δειλαίνειν καὶ ^ετὸ ἀδικεῖν οὐ τὸ ταῦτα ποιεῖν ἐστί, πλὴν κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ ^δὥδὲ ἔχοντα ταῦτα ^εποιεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ ἰατρεύειν καὶ τὸ ὑγιάζειν οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ τέμνειν ἢ φαρμακεύειν ^φἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ
 17 ὥδὲ. ^εἜστι δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς μέτεστι τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν, ἔχουσι ^ςδ' ὑπερβολὴν ^ηἐν τούτοις καὶ ἔλλειψιν· τοῖς μὲν γὰρ ^ιοὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον ἴσως ^κτοῖς θεοῖς, τοῖς δ' οὐθὲν μόνον ὠφέλιμον, ^λτοῖς ^μἀνιάτως κακοῖς, ἀλλὰ ^νπάντα βλάπτει, τοῖς δὲ μέχρι τοῦ διὰ τοῦτ' ἀνθρώπινόν ἐστιν.

14 Περὶ δὲ ^οἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἢ μὲν
 (10)

^τ τὸ δίκαιον om. Mb. ^ς τοῦτο Ob. ^τ ταυτὸ Kb. ^ν γενόμενα Kb.Mb, διανεμόμενα Ob. ^ω δίκαια om. Mb. ^κ κάκεϊ μὲν μέλι Kb. ^γ ἐλέβορον Kb.Lb.Mb. ^ζ εἶναι Kb. ^α ἰατροῦ εἶναι. διὰ ταυτὸ Kb. ^β ὅτι οὐθὲν] ὅτι οὐχ Kb. ^ε τὸ post καὶ om. Kb.Lb. ^δ ὥδε Kb. ^ε ποιεῖν om. Mb. ^φ ἢ μὴ φαρμακεύειν om. Ob. ^ς δ'] δὲ καὶ Mb. ^η ἐν τούτοις post ἔλλειψιν Ob, om. Kb.Lb. ^ι οὐκ om. Kb. ^κ τοῖς ante θεοῖς om. Mb. ^λ τοῖς] οἷον τοῖς Mb. ^μ ἀνιάτοις καὶ κακοῖς Lb.Mb.Ob. ^ν βλάπτει πάντα Ob. ^ο ἐπιεικείας πρὸς δικαιοσύνην καὶ Kb.

ἐπιείκεια πρὸς δικαιοσύνην τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον, ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταῦτόν ἀπλῶς οὔθ' ὡς ἕτερον τῷ γένει φαίνεται σκοπούμενοις, καὶ ὅτε μὲν τὸ ἐπιεικὲς ἐπαινοῦμεν καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον, ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιεικέστερον ὅτι βέλτιον δηλοῦντες· ῥότε δὲ τῷ λόγῳ ἀκολουθοῦσι φαίνεται ἄτοπον εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὄν ἐπαινετόν ἐστιν· ἧ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπουδαῖον, ἢ τὸ ἐπιεικὲς οὐ δίκαιον, ῥ εἰ ἄλλο· ἢ εἰ ἀμφω σπουδαῖα, ὁ ταυτόν ἐστιν. Ἡ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ ἐπιεικὲς, ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινὰ ὀρθῶς καὶ οὐθὲν ὑπεναντίον ἑαυτοῖς· τό τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὄν βέλτιόν ἐστι δίκαιον, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὄν βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου. Ταυτόν ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς, καὶ ἀμφοῖν σπουδαῖον ὄντων κρεῖττον τὸ ἐπιεικὲς. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν ἐστίν, οὐ κατὰ νόμον δέ, ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομίμου δικαίου. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν νόμος καθόλου πᾶς, περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἶόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν καθόλου. Ἐν οἷς οὖν ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἶόν τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλέον λαμβάνει ὁ νόμος, οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον. Καὶ ἔστιν οὐδὲν ἥττον ὀρθῶς· τὸ γὰρ ἀμάρτημα οὐκ ἐν τῷ νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματός ἐστιν· εὐθὺς γὰρ τοιαύτη ἡ τῶν πρακτῶν ὕλη ἐστίν. Ὅταν οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος καθόλου, συμβῇ δ' ἐπὶ τούτου παρὰ τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ ἡμαρτεν ἀπλῶς εἰπών, ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὃ καὶ ὁ νομοθέτης αὐτὸς οὕτως ἂν εἴποι ἐκεῖ παρών, καὶ εἰ ἤδη, ἐνομοθέτησεν ἄν. Διὸ 6

ῥ ὁτέ] οὔτε K^b. ἧ ante γὰρ om. K^b. ῥ εἰ ἄλλο] εἶναι ἄλλο K^b.
^s ταυτόν om. K^b. ^t ἐστι om. O^b. ^v καὶ γὰρ ἀμφοῖν M^b. ^w σπου-
 δαίων ὄντων K^b. ^x τὸ om. O^b. ^y δικαίου νομίμου K^b.L^b. ^z εἰπεῖν
 ὀρθῶς L^b. ^a ἀνάγκη μὲν οὖν, omissis ἐν οἷς, M^b. ^b τὸ om. L^b.
^c πλείον K^b.O^b. ^d τοιαύτη post ὕλη M^b. ^e πρακτέων K^b, πραγμά-
 των M^b. ^f τούτω L^b.M^b, τούτοις O^b. ^g καὶ M^b. ^h αὐτὸς εἶπεν
 παρών K^b, αὐτὸς ἂν εἴποι παρών M^b. ⁱ ἤδη K^b.O^b. ^k ἄν om. K^b.O^b.
^l διὸ καὶ δίκαιον O^b.

δίκαιον μὲν ἐστὶ, καὶ βέλτιόν τινος δικαίου, οὐ τοῦ ἀπλῶς δὲ ἀλλὰ τοῦ διὰ ^m τὸ ἀπλῶς ἀμαρτήματος. Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ φύσις ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπανόρθωμα νόμου, ἢ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι περὶ ⁿ ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι νόμον, ὥστε ψηφίσματος δεῖ. Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανὼν ἐστίν, ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας ^o οἰκοδομῆς ὁ ^p μολίβδινος κανὼν· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται καὶ οὐ μένει ὁ κανὼν, καὶ τὸ ψήφισμα πρὸς τὰ πράγματα. Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιεικές, καὶ ^q ὅτι δίκαιον, καὶ τίνος βέλτιον δικαίου, δῆλον. Φανερόν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπιεικὴς τίς ἐστίν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικός, καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χειρὸν ἀλλ' ἐλαττωτικός, ^r καίπερ ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, ἐπιεικὴς ἐστὶ, καὶ ἡ ἕξις αὕτη ἐπιεικεία, δικαιοσύνη τις οὕσα καὶ οὐχ ἑτέρα τις ἕξις.

15 Πότερον δ' ἐνδέχεται ^s ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὐ, φανερόν ἐκ (11) τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ τῶν δικαίων ^t τὰ κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένα, οἷον οὐ κελεύει ^v ἀποκτινύναι ἑαυτὸν ὁ νόμος, ^a δὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει· ἔτι ὅταν ^w παρὰ τὸν νόμον βλάβη μὴ ἀντιβλάπτων, ἐκὼν, ἀδικεῖ, ἐκὼν δὲ ὁ εἰδὼς καὶ ὄν καὶ ^x ᾧ. Ὁ δὲ δι' ὀργὴν ^y ἑαυτὸν σφάττων ἐκὼν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν ^z ὀρθὸν ^a λόγον, ὃ οὐκ ἐᾷ ³ ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. Ἀλλὰ τίνα; Ἡ τὴν πόλιν, αὐτὸν δ' οὐ; Ἐκὼν γὰρ πᾶσχει, ἀδικεῖται δ' οὐθεὶς ἐκὼν. Διὸ καὶ ἡ πόλις ζημιοῖ, καὶ τις ἀτιμία πρόσσεστι τῷ ἑαυτὸν διαφθείραντι ὡς τὴν πόλιν ^b ἀδικοῦντι. Ἐτι καθ' ὃ ἄδικος ὁ μόνον ἀδικῶν καὶ μὴ ^c ὅλως φαῦλος, ^d οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι ἑαυτόν. Τοῦτο γὰρ ἄλλο ἐκείνου. Ἐστι γὰρ πῶς ὁ ἄδικος οὔτω πονηρὸς ὥσπερ ὁ δειλός, οὐχ ὡς ὅλην ἔχων τὴν πονηρίαν,

^m τοῦ Mb. ⁿ τινων Kb. ^o οἰκοδομίας Kb. ^p μολύβδινος Lb.
^q ὅτι] τί τὸ Mb. ^r καὶ περιέχων Mb. ^s ἀδικεῖν ἑαυτὸν Mb. ^t τὰ ante
κατὰ om. Ob. ^v ἑαυτὸν ἀποκτινύναι Lb.Ob, ἑαυτὸν ἀποκτενεῖν Mb.
^w περὶ Ob. ^x ᾧ] ὡς Mb. et corr. Kb. ^y αὐτὸν Mb. ^z ὀρθόν]
αὐτὸν Kb. ^a νόμον Mb.Ob. ^b ἀδικοῦντι ἢ αὐτόν. ἔτι Mb. ^c ὅλως]
ἀπλῶς Kb. ^d οὐκ ἀδικήσει Mb.

ὥστ' οὐδὲ κατὰ ταύτην ^e ἀδικεῖ· ἅμα γὰρ ^f ἂν ^g τῷ αὐτῷ εἴη ἀφηρησθαι καὶ προσκεῖσθαι ^h τὸ αὐτό· τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' αἰὲν ἐν πλείοσιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. Ἔτι δὲ ἐκούσιόν τε καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον. ⁱ Οὐ γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν· αὐτὸς δ' ἑαυτόν, ^k τὰ αὐτὰ ἅμα ^l καὶ πάσχει καὶ ποιεῖ. Ἔτι εἴη ἂν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄνευ τῶν ^m κατὰ ⁶ μέρος ἀδικημάτων οὐθεὶς ἀδικεῖ, μοιχεύει ⁿ δ' οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ οὐδὲ τοιχωρυχεῖ τὸν ἑαυτοῦ ^o τοίχον οὐδὲ κλέπτει τὰ ^p ἑαυτοῦ. Ὅλως δὲ λύεται τὸ ^q ἑαυτὸν ἀδικεῖν ^r κατὰ τὸν διορισμὸν τὸν περὶ τοῦ ἐκουσίως ἀδικεῖσθαι. Φανερόν ^s δὲ ⁷ καὶ ὅτι ἅμφω ^t μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον τὸ δὲ πλεόν ^v ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου καὶ ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν ἐν ἰατρικῇ, εὐεκτικὸν δὲ ἐν γυμναστικῇ· ἀλλ' ὅμως χεῖρον τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας καὶ ^w ψεκτόν, καὶ κακίας ἢ ^x τῆς τελείας ^y καὶ ἀπλῶς ἢ ^z ἐγγύς (οὐ γὰρ ^a ἅπαν τὸ ἐκούσιον μετὰ ἀδικίας), τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἄνευ κακίας καὶ ἀδικίας. Καθ' αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ⁸ ἀδικεῖσθαι ἥττον φαῦλον, κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθέν κωλύει μείζον ^b εἶναι κακόν. Ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῇ τέχνῃ, ἀλλὰ πλευρίτιν λέγει μείζω νόσον προσπταίσματος· καίτοι γένοιτ' ἂν ποτε θάτερον κατὰ συμβεβηκός, εἰ ^c προσπταίσαντα διὰ τὸ πεσεῖν συμβαίῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι ^d καὶ ἀποθανεῖν. Κατὰ μεταφορὰν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν ^e οὐκ ⁹ αὐτῷ πρὸς αὐτὸν δίκαιον ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν, οὐ πᾶν δὲ δίκαιον ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἢ τὸ οἰκονομικόν· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέστηκε τὸ λόγον ἔχον ^f μέρος τῆς ψυχῆς

^e ἀδικεῖ ἂν ἅμα K^b. ^f ἂν ante εἴη L^b.M^b.O^b. ^g τὸ αὐτὸ L^b.
^h τῷ αὐτῷ L^b.M^b. ⁱ δ] καὶ M^b. ^k τὰ αὐτὰ] ταῦτα K^b. ^l καὶ post
ἅμα om. L^b. ^m κατὰ] ἀνὰ M^b. ⁿ δ'] γὰρ M^b. ^o οἶκον M^b.
^p αὐτοῦ K^b. ^q αὐτόν K^b. ^r κατὰ] καὶ κατὰ K^b. ^s δ' ὅτι καὶ L^b.M^b,
δὲ καὶ O^b. ^t μὲν] εἶναι O^b. ^v ἔχειν om. M^b. ^w ψεκτόν ἦν καὶ τῆς
κακίας M^b. ^x τῆς om. L^b. ^y καὶ om. K^b. ^z σύγγενος O^b.
^a πᾶν K^b. ^b εἶναι om. K^b.L^b.O^b. ^c προσπταίσαντος M^b. ^d καὶ]
ἢ K^b. ^e οὐκ αὐτῷ K^b.M^b.O^b, οὐκ αὐτοῦ L^b. ^f μέρος post ψυχῆς L^b,
om. K^b.

πρὸς τὸ ἄλογον. Εἰς αὐτὴν δὲ βλέπουσι ^g καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐν τούτοις ἔστι πάσχειν τι ^h παρὰ τὰς ἐαυτῶν ὀρέξεις· ὥσπερ οὖν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ¹⁰ ἄλληλα δίκαιόν τι καὶ τούτοις. Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ⁱ τῶν ἄλλων τῶν ^k ἠθικῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τούτον.

Ζ.

- ¹ Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν ¹ πρότερον εἰρηκότες ὅτι δεῖ τὸ μέσον αἰρεῖσθαι ^m καὶ ⁿ μὴ τὴν ὑπερβολὴν ^o μηδὲ τὴν ἑλλειψιν, τὸ δὲ μέσον ἐστὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς λέγει, τοῦτο διέλωμεν. ^p Ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέναις ^q ἔξεσι, καθάπερ ^r καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐστὶ τις σκοπὸς πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον ἔχων ἐπιτείνει καὶ ἀνίσιν, καὶ τις ^s ἐστὶν ὁρος τῶν μεσοτήτων, αἷς μεταξὺ φαμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψως, οὗσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. ² Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰπεῖν οὕτως ἀληθὲς μὲν, οὐθὲν δὲ σαφές· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις, περὶ ὧν ἐστὶν ἐπιστήμη, τοῦτ' ἀληθὲς ^t μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὔτε πλείω οὔτε ἐλάττω δεῖ πονεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ τὰ μέσα καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχων ἂν τις οὐθὲν ἂν ^v εἰδείη πλέον, οἷον ποῖα δεῖ προσφέρεσθαι ^w πρὸς τὸ σῶμα, εἴ τις ^x εἴπειεν ὅτι ^y ὅσα ^z ἡ ἰατρικὴ κελεύει ³ καὶ ^z ὡς ὁ ταύτην ἔχων. Διὸ δεῖ καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἔξεις μὴ μόνον ^a ἀληθὲς εἶναι ^b τοῦτ' εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ διωρισμένον τίς ^c τ' ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τούτου ^d τίς ὁρος.
- ² ⁴ Τὰς ^e δὲ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διελόμενοι ^f τὰς μὲν εἶναι τοῦ ἡθους ἔφαμεν τὰς δὲ τῆς διανοίας. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἠθικῶν διεληλύθαμεν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, περὶ ψυχῆς πρῶ-

^g καὶ om. L^b. ^h περὶ L^b. ⁱ τῶν post ἄλλων om. L^b.M^b. ^k ἠθικῶν om. M^b. ¹ εἰρηκότες πρότερον M^b. ^m καὶ om. K^b. ⁿ μήτε M^b, μηδὲ O^b. ^o μήτε L^b.M^b. ^p ἐν om. L^b.M^b. ^q πράξεσι K^b. ^r καὶ om. O^b. ^s ἐστὶν οὗτος ὁ ὁρος L^b. ^t μὲν] μὲν ἐστὶν M^b, om. K^b. ^v εἰδῆ M^b. ^w πρὸς om. M^b. ^x εἴποιεν K^b.L^b.M^b.O^b. ^y ὅσα] ὡς K^b. ^z ἡ et ὡς om. M^b. ^a ἀληθῶς K^b. ^b τοῦτο τὸ εἰρημένον L^b.O^b. ^c τέ om. K^b. ^d τίς ὁ ὁρος O^b. ^e δὲ M^b. ^f τὰ K^b.

τον εἰπόντες, ἔ λέγωμεν οὕτως. Πρότερον μὲν ^h οὖν ἐλέχθη 5
 δὴ ⁱ εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τό τε λόγον ^k ἔχον ^l καὶ τὸ ἄλο-
 γον· νῦν δὲ περὶ τοῦ λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον διαι-
 ρετέον. Καὶ ὑποκείσθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα, ἐν μὲν ^φ θεω-
 ροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ^m ὅσων αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται
 ἄλλως ἔχειν, ἐν δὲ ⁿ ^φ τὰ ἐνδεχόμενα· πρὸς γὰρ τὰ τῷ γένει
 ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ γένει τὸ πρὸς
^o ἑκάτερον πεφυκός, εἴπερ καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ οἰκειότητα
 ἡ γνῶσις ὑπάρχει ^p αὐτοῖς. Λεγέσθω δὲ τούτων τὸ μὲν ἐπι- 6
 στημονικὸν τὸ δὲ ^q λογιστικόν· τὸ γὰρ ^r βουλευέσθαι καὶ λο-
 γίζεσθαι ταυτόν, οὐθὲς δὲ βουλεύεται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχο-
 μένων ἄλλως ἔχειν. Ὡστε τὸ λογιστικόν ἐστίν ἐν τι μέρος
 τοῦ λόγον ἔχοντος. Ληπτέον ἄρ' ἑκατέρου τούτων τίς ἡ ^γ
 βελτίστη ἔξις· αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἑκατέρου, ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς
 τὸ ἔργον τὸ οἰκείον. Τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κύρια (2)
 πράξεως καὶ ἀληθείας, αἴσθησις νοῦς ὄρεξις. Τούτων δ' ἡ ^z
 αἴσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχῇ πράξεως· δῆλον δὲ τῷ τὰ θηρία αἴ-
 σθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν. Ἔστι δ' ὅπερ
 ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τοῦτ' ἐν ὀρέξει δῖωξις
 καὶ φυγῇ· ὥστ' ἐπειδὴ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἔξις προαιρετικῇ, ἡ δὲ
 προαίρεσις ὄρεξις βουλευτικῇ, δεῖ ^s διὰ ^t ταῦτα τὸν ^v τε λόγον
 ἀληθῆ εἶναι καὶ τὴν ὄρεξιν ὀρθήν, εἴπερ ἡ προαίρεσις σπου-
 दाία, καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι τὴν δὲ διώκειν. Αὕτη μὲν
 οὖν ἡ διάνοια καὶ ^w ἡ ἀλήθεια πρακτικῇ, τῆς δὲ θεωρητικῆς ^z
 διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς μηδὲ ποιητικῆς τὸ εὖ καὶ ^x κακῶς
 τὰληθές ἐστι καὶ ψεύδους· τοῦτο γὰρ ἐστι παντὸς διανοη-
 τικοῦ ἔργον, τοῦ δὲ πρακτικοῦ καὶ διανοητικοῦ ^y ἡ ἀλήθεια
^z ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὀρέξει τῇ ὀρθῇ. Πράξεως μὲν οὖν ⁴
 ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν ἡ κίνησις ἀλλ' οὐχ οὐ ἕνεκα, προαι-

ἔ λέγωμεν L^b.M^b.O^b. ^h οὖν om. K^b.M^b. ⁱ μέρη εἶναι L^b.O^b.
^k ἔχον—λόγον om. L^b. ^l καὶ—ἔχοντος om. K^b. ^m ὅσων] ὧν L^b.M^b.
ⁿ ^φ τὰ ἐνδεχόμενα] τῶν ἃ ἐνδέχονται K^b. ^o ἑκάτερον om. M^b. ^p αὐτῶν,
 ut videtur, L^b. ^q λογικόν K^b.M^b. ^r βούλεσθαι K^b. ^s διὰ] δὲ K^b.
^t ταῦτα] μὲν ταῦτα L^b.O^b, ταῦτα μὲν K^b. ^v τε om. L^b. ^w ἡ post
 καὶ om. M^b. ^x καλῶς L^b. ^y ἡ om. K^b.O^b. ^z ὁμολογουμένως M^b.

ρέσεως δὲ ὄρεξις καὶ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὐτ' ἄνευ νοῦ καὶ διανοίας οὐτ' ἄνευ ἠθικῆς ἐστὶν ἕξεως ἢ προαίρεσις· εὐπραξία γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ διανοίας καὶ ἡθους οὐκ ἐστίν. Διάνοια ^a δ' αὐτὴ οὐθὲν κινεῖ, ἀλλ' ^b ἢ ἕνεκά του καὶ πρακτικῇ· αὕτη γὰρ καὶ τῆς ποιητικῆς ἀρχεῖ· ἕνεκα ^c γὰρ του ποιεῖ πᾶς ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἀπλῶς ἀλλὰ πρὸς τι καὶ τινὸς τὸ ^d ποιητόν. Ἀλλὰ ^e τὸ ^f πρακτόν· ἢ γὰρ εὐπραξία τέλος, ἢ δ' ὄρεξις τούτου· διὸ ἢ ^g ὀρεκτικὸς νοῦς ἢ προαίρεσις ἢ ὄρεξις ^h διανοητικῇ, καὶ ἢ τοιαύτη ἀρχὴ ἀνθρώπου. Οὐκ ἐστὶ δὲ προαιρετὸν οὐθὲν γεγονότος, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ἰλίον πεπορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βουλεύεται περὶ τοῦ γεγονότος ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου, τὸ δὲ γεγονότος οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὀρθῶς Ἀγάθων

μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,

ⁱ ἀγέννητα ποιεῖν ἄσπ' ἂν ἢ ^k πεπραγμένα.

¹ Ἀμφοτέρων δὴ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔργον. Καθ' ἃς οὖν μάλιστα ἕξεις ¹ ἀληθεύσει ἐκάτερον, αὐταὶ ἀρεταὶ ἀμφοῖν.

- 3 Ἀρξάμενοι οὖν ^m ἄνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν. Ἐστὼ δὴ οἷς ἀληθεύει ⁿ ἢ ψυχὴ τῷ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, πέντε τὸν ἀριθμόν· ταῦτα δ' ἐστὶ τέχνη, ἐπιστήμη, φρόνησις, σοφία, νοῦς· ὑπολήψει γὰρ καὶ δόξη ἐνδέχεται διαψεύδεσθαι. Ἐπιστήμη μὲν οὖν τί ἐστίν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ταῖς ὁμοιότησιν. Πάντες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα, ^o μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλως ἔχειν· τὰ δ' ἐνδεχόμενα ^p ἄλλως, ὅταν ἕξω τοῦ θεωρεῖν γένηται, λανθάνει εἰ ἐστίν ἢ μή. Ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπιστητόν. Αἰδίδιον ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἀπλῶς ³ ^q πάντα αἰδία, τὰ δ' αἰδία ^r ἀγέννητα καὶ ἀφθαρτα. Ἐτι δι-

^a δ' om. K^b. ^b ἢ K^b. ^c του γὰρ M^b. ^d ποιητικόν M^b. ^e τὸ] καὶ τὸ M^b, om. K^b. ^f πρακτικόν M^b. ^g ὀρεκτὸς M^b. ^h διανοητικοῦ M^b. ⁱ ἀγέννητα K^b. ^k πεπραγμένα om. K^b. ^l ἀληθεύει L^b. O^b. ^m ἄλλωθεν K^b. ⁿ ἢ om. K^b. M^b. ^o μὴδ' K^b. ^p ἄλλως, ὅταν] καὶ ἄλλως, ὅταν M^b. ^q αἰδία πάντα M^b. ^r ἀγέννητα om. M^b.

δακτὴ ^s πᾶσα ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητὸν μαθη-
τόν. Ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσπερ καὶ
ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς ^t λέγομεν· ἡ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, ^v ἡ
δὲ συλλογισμῶ. Ἡ μὲν δὲ ἐπαγωγή ^w ἀρχὴ ἐστὶ καὶ ^x τοῦ
καθόλου, ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου. Εἰσὶν ^y ἄρα
ἀρχαὶ ἐξ ὧν ^z ὁ συλλογισμὸς, ^a ὧν οὐκ ἐστὶ συλλογισμὸς·
ἐπαγωγή ^b ἄρα. Ἡ μὲν ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀποδει-
κτικῆ, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζόμεθα ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς·
ὅταν γάρ πως πιστεύῃ καὶ γνώριμοι αὐτῷ ὧσιν ^c αἱ ἀρχαί,
ἐπίσταται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος, κατὰ
συμβεβηκὸς ἔξει τὴν ἐπιστήμην. Περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν ἐστὶ τι καὶ ^d ποιητὸν καὶ 4
πρακτόν, ἕτερον δ' ἐστὶ ποίησις καὶ πράξις· πιστεύομεν δὲ ²
περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις. Ὡστε καὶ ἡ μετὰ
λόγου ^e ἕξις πρακτικὴ ἕτερόν ἐστὶ τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς
ἕξεως. ^f Διὸ οὐδὲ ^g περιέχονται ὑπ' ἀλλήλων· οὔτε γὰρ ἡ
πράξις ποίησις οὔτε ἡ ποίησις πράξις ἐστὶν. Ἐπεὶ ^h δ' ἡ ³
οἰκοδομικὴ τέχνη τίς ⁱ ἐστὶ καὶ ὅπερ ἕξις τις μετὰ λόγου
ποιητικῆ, καὶ οὐδεμία οὔτε τέχνη ἐστὶν ἣτις οὐ μετὰ λόγου
ποιητικὴ ἕξις ἐστίν, οὔτε τοιαύτη ἡ οὐ τέχνη, ταῦτόν αὖ εἴη
τέχνη καὶ ἕξις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητικῆ. Ἔστι δὲ 4
τέχνη πᾶσα περὶ γένεσιν, καὶ τὸ τεχνάζειν, καὶ θεωρεῖν
ὅπως αὖ ^k γίνηται τι τῶν ἐνδεχομένων ^l καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι,
καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιοῦντι ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ ποιουμένῳ·
οὔτε γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων ἢ γινομένων ^m ἡ τέχνη ἐστίν,
οὔτε τῶν κατὰ φύσιν· ἐν αὐτοῖς γὰρ ἔχουσι ⁿ ταῦτα τὴν ἀρ-
χήν. Ἐπεὶ δὲ ποίησις καὶ πράξις ἕτερον, ἀνάγκη τὴν τέ- 5
χνην ποιήσεως ἀλλ' οὐ πράξεως εἶναι. Καὶ τρόπον τινὰ

^s πᾶσα] ἡ ἅπασα K^b.M^b. ^t λέγομεν M^b. ^v ἡ δὲ—καθόλου om. M^b.
^w ἀρχῆς L^b. ^x τοῦ om. L^b. ^y ἄρα αἱ ἀρχαί O^b. ^z ὁ om. K^b.
^a ὧν δ' οὐκ L^b. ^b ἄρα ἡ] γάρ ἡ M^b. ^c αἱ om. M^b. ^d ποιητικὸν καὶ
πρακτικὸν M^b. ^e ἕξις—λόγου om. L^b. ^f διὸ] καὶ L^b.O^b. ^g περιέχεται
K^b.L^b.O^b. ^h δ' ἡ] δὴ K^b. ⁱ ἐστὶ om. O^b. ^k γίνηται O^b. ^l καὶ
ante εἶναι om. M^b. ^m ἡ om. L^b.O^b. ⁿ ταῦτα τὴν] ταύτην K^b.

περὶ ^ο τὰ αὐτά ἐστὶν ἡ ^ρ τύχη καὶ ἡ τέχνη, καθάπερ καὶ Ἀ-
γάθων φησὶ

τέχνη τύχην ἔστερξε καὶ τύχη τέχνην.

6^τ Ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὥσπερ εἴρηται, ἕξις τις μετὰ λόγου ἀλη-
θοῦς ποιητική ἐστὶν, ἡ δ' ἀτεχνία τοῦναντίον μετὰ λόγου
ψευδοῦς ^ιποιητικὴ ἕξις, περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν.

5 Περὶ δὲ φρονήσεως ^ροὕτως ἂν λάβοιμεν, θεωρήσαντες τί-
νας λέγομεν τοὺς φρονίμους. Δοκεῖ ^ς δὴ φρονίμου εἶναι τὸ
δύνασθαι καλῶς βουλευσασθαι περὶ τὰ ^ιαὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμ-
φέροντα, οὐ κατὰ μέρος, οἷον ποῖα πρὸς ὑγίειαν ^νἢ ἰσχύν,
² ἀλλὰ ^ωποῖα πρὸς τὸ εὖ ^χζῆν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τοὺς περὶ
τι φρονίμους λέγομεν, ὅταν ^γπρὸς τέλος τι σπουδαῖον εὖ
^zλογίζωνται, ὧν μὴ ἐστὶ τέχνη. ^ωΩστε καὶ ὁλως ἂν εἴη
³φρόνιμος ὁ βουλευτικός. Βουλευέται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδύ-
νάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδὲ τῶν μὴ ἐνδεχομένων αὐτῷ πράξαι·
ὥστ' εἴπερ ἐπιστήμη μὲν μετ' ἀποδείξεως, ὧν δ' αἱ ἀρχαὶ
^aἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, τούτων μὴ ἐστὶν ἀπόδειξις (πάντα
γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν, καὶ οὐκ ἔστι βουλευσασθαι
περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων), οὐκ ἂν εἴη ^βἡ φρόνησις ἐπι-
στήμη οὐδὲ τέχνη, ἐπιστήμη μὲν ὅτι ἐνδέχεται τὸ ^επρακτὸν
ἄλλως ἔχειν, τέχνη δ' ὅτι ἄλλο τὸ ^dγένος ^eπράξεως καὶ ποιή-
⁴σεως. Λείπεται ἄρα αὐτὴν εἶναι ἕξιν ἀληθῆ μετὰ λόγου
πρακτικὴν περὶ τὰ ^ιἀνθρώπῳ ἀγαθὰ καὶ κακά· τῆς μὲν γὰρ
ποιήσεως ἕτερον τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως οὐκ ^εἂν εἴη· ἔστι
5 γὰρ ^hαὕτη ἡ εὐπραξία τέλος. Διὰ τοῦτο Περικλέα καὶ τοὺς
τοιούτους φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, ὅτι τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ καὶ
τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεωρεῖν· εἶναι δὲ τοιούτους ἡγού-
μεθα τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ ⁱτοὺς πολιτικούς. ^kἘνθεν καὶ

^ο ταῦτ' K^b.M^b. ^ρ τέχνη καὶ ἡ τύχη O^b. ^ι ποιητικὴ om. M^b.
^τ οὕτως ἀναλάβοιμεν M^b. ^ς δὴ] οὖν L^b. ^ι αὐτῷ om. M^b. ^ν ἢ] ἡ
πρὸς M^b.O^b, πρὸς K^b.L^b. ^ω ποῖα om. L^b. ^χ ζῆν] ζῆν ὅλον O^b, ζῆν
ὁλως L^b.M^b. ^γ πρὸς τὸ τέλος τι K^b. ^z λογίζωνται M^b. ^a ἐνδέχεται
M^b, omissis μοχ τούτων—ἔχειν. ^β ἡ add. L^b.O^b. ^ε πράττειν M^b.
^d τέλος L^b. ^e τῆς πράξεως M^b. ^ι ἀνθρώπινα M^b. ^ε ἂν εἴη] αἰεὶ M^b.
^h αὕτη K^b.M^b. ⁱ τοὺς post καὶ om. L^b.O^b. ^k ἔθεν L^b.O^b.

τὴν σωφροσύνην τούτῳ προσαγορεύομεν τῷ ὀνόματι, ¹ὥς
 σώζουσιν τὴν φρόνησιν. Σώζει δὲ τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν. ⁶
 Οὐ γὰρ ^mἅπασαν ὑπόληψιν διαφθείρει οὐδὲ διαστρέφει τὸ
 ἡδὺ καὶ ⁿτὸ λυπηρόν, οἷον ὅτι τὸ τρίγωνον ^oδυσὶν ὀρθαῖς
 ἴσας ἔχει ἢ οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὰς περὶ τὸ πρακτόν. Αἱ μὲν
^pγὰρ ἀρχαὶ τῶν πρακτῶν τὸ οὐ ἔνεκα τὰ πρακτά· τῷ δὲ
 διεφθαρμένῳ δι' ἡδονὴν ^qἢ λύπην εὐθὺς οὐ φαίνεται ^rἢ ἀρχή,
 οὐδὲ ^sδεῖν τούτου ^tἔνεκεν οὐδὲ διὰ τοῦθ' αἰρεῖσθαι πάντα καὶ
 πράττειν· ἔστι γὰρ ἡ κακία φθαρτικὴ ἀρχὴς· ὥστ' ἀνάγκη
 τὴν φρόνησιν ^vἔξιν εἶναι μετὰ λόγου ^wἀληθῆ, περὶ τὰ ἀν-
 θρώπινα ἀγαθὰ πρακτικὴν. Ἀλλὰ μὴν τέχνης μὲν ἐστὶν ^γ
 ἀρετή, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν· καὶ ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἐκὼν ἀμαρ-
 τάνων αἰρετώτερος, περὶ δὲ φρόνησιν ^xἥττον, ὥσπερ καὶ περὶ
 τὰς ἀρετάς. Δῆλον οὖν ὅτι ἀρετὴ τίς ἐστι καὶ οὐ τέχνη.
 Δυσκοῖν δ' ὄντοιν μεροῖν τῆς ψυχῆς τῶν λόγον ἐχόντων, θα-
 τέρου ἂν εἴη ἀρετή, τοῦ δοξαστικοῦ· ἢ τε γὰρ δόξα περὶ τὸ
 ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν καὶ ἡ φρόνησις. Ἀλλὰ μὴν οὐδ'
 ἔξις μετὰ λόγου μόνον· σημείον δ' ὅτι λήθη ^yτῆς μὲν τοι-
 αύτης ἔξεως ἐστι, φρονήσεως δ' οὐκ ἔστιν.

Ἐπεὶ δ' ἡ ἐπιστήμη περὶ τῶν καθόλου ἐστὶν ὑπόληψις ⁶
 καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, εἰσὶ ^zδ' ἀρχαὶ τῶν ^aἀποδεικτῶν
 καὶ πάσης ἐπιστήμης (μετὰ λόγου γὰρ ^bἡ ἐπιστήμη), ^cτῆς
 ἀρχῆς τοῦ ἐπιστητοῦ οὐτ' ἂν ἐπιστήμη εἴη οὔτε τέχνη οὔτε
 φρόνησις· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστητὸν ἀποδεικτόν, αἱ δὲ τυγχά-
 νουσιν οὔσαι περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. ^dΟὐδὲ δὴ
 σοφία τούτων ἐστίν· τοῦ γὰρ σοφοῦ περὶ ἐνίων ἔχειν ^eἀπό-
 δειξίν ἐστιν. Εἰ δὴ οἷς ἀληθεύομεν καὶ μηδέποτε ^fδιαψευ-
 δόμεθα περὶ τὰ ^gμὴ ἐνδεχόμενα ^hἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως

¹ ὥς om. K^b.M^b. ^m πᾶσαν L^b.O^b. ⁿ τὸ post καὶ om. K^b.M^b.
^o δύο ὀρθὰς K^b. ^p γὰρ om. M^b. ^q ἢ] καὶ L^b, ἢ K^b. is λύπη. ^r ἢ
 om. K^b.M^b. ^s δεῖ K^b. ^t ἔνεκα K^b.M^b.O^b. ^v εἶναι ἔξιν M^b.
^w ἀληθοῦς M^b. ^x ἥττων K^b. ^y μὲν τῆς L^b.M^b.O^b, τῆς μὲν τῆς K^b.
^z δ'] δ' αἱ K^b.M^b. ^a ἀποδεικτικῶν L^b.M^b. ^b ἢ om. K^b.M^b. ^c τῆς
 —ἐπιστήμη om. L^b. ^d οὐδ' ἢ σοφία K^b. ^e ἀπόδειξις pr. K^b. ^f ψευ-
 δόμεθα M^b. ^g μὴ post καὶ L^b. ^h ἢ om. M^b.O^b.

ἔχειν, ἐπιστήμη καὶ φρόνησίς ἐστι καὶ σοφία καὶ νοῦς, τούτων δὲ τῶν τριῶν μηθὲν ἐνδέχεται εἶναι (λέγω δὲ τρία φρόνησιν ἐπιστήμην σοφίαν), λείπεται ἵνα εἶναι τῶν ἀρχῶν.

7 Τὴν δὲ σοφίαν ἐν^k τε ταῖς τέχναις τοῖς ἀκριβεστάτοις τὰς τέχνας¹ ἀποδίδομεν, οἷον Φειδίαν λιθουργὸν σοφὸν καὶ^m Πολύκλειτον ἀνδριαντοποιόν, ἐνταῦθα μὲνⁿ οὐκ οὐθέν ἄλλο^o σημαίνοντες τὴν σοφίαν ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης ὅ ἐστίν· εἶναι δέ² τινας σοφοὺς οἰόμεθα ὅλως οὐ κατὰ μέρος οὐδ' ἄλλο^p τι σοφούς, ὥσπερ Ὅμηρός φησιν ἐν τῷ^q Μαργίτῃ

τὸν δ' οὐτ' ἄρ' σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν οὐτ' ἀροτῆρα
οὐτ' ἄλλως τι σοφόν.

Ἵνα δὲ δῆλον ὅτι^s ἡ ἀκριβεστάτη^a ἀν τῶν ἐπιστημῶν εἴη ἡ³ σοφία. Δεῖ ἄρα τὸν σοφὸν^t μὴ μόνον τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν. Ἵνα δὲ⁴ εἴη ἡ σοφία νοῦς καὶ ἐπιστήμη, ὥσπερ κεφαλὴν ἔχουσα^w ἐπιστήμην τῶν τιμιωτάτων. Ἀτοπον^x γὰρ εἴ τις^y τὴν πολιτικὴν ἢ τὴν φρόνησιν^z σπουδαιότατην οἶεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄριστον⁴ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπος ἐστίν. Εἰ^a δὲ ὑγιεινὸν μὲν καὶ ἀγαθὸν ἕτερον ἀνθρώποις καὶ ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκὸν^b καὶ εὐθὺ ταῦτόν ἀεὶ, καὶ τὸ σοφὸν ταῦτόν πάντες ἀν^c εἴποιεν, φρόνιμον δὲ ἕτερον· τὸ γὰρ περὶ αὐτὸ ἕκαστα^d εὖ θεωροῦν^e φαίεν ἀν εἶναι φρόνιμον, καὶ^f τούτῳ^g ἐπιτρέψειαν^h αὐτά. Διὸ καὶ τῶν θηρίων ἕνια φρόνιμάⁱ φασιν εἶναι, ὅσα περὶ τὸν αὐτῶν βίον ἔχοντα φαίνεται δύναμιν προνοητικὴν. Φανερόν δὲ^k καὶ ὅτι οὐκ ἀν εἴη ἡ σοφία καὶ ἡ πολιτικὴ ἡ αὐτή· εἰ γὰρ τὴν περὶ τὰ ὠφέλιμα¹ τὰ αὐτοῖς ἐροῦσι σοφίαν, πολλὰ

ⁱ νοῦν] γοῦν νοῦν gr. K^b, οὖν νοῦν corr. ^k γε L^b.M^b. ¹ ἀποδιδόαμεν L^b.M^b. ^m πολὺκλήτον K^b. ⁿ οὐκ om. L^b.O^b. ^o ὅ ἐστίν ante τέχνης L^b, om. O^b. ^p τι] τι ἢ M^b.O^b. ^q μαργείτῃ K^b.M^b.O^b. ^r ἀν M^b. ^s ἡ post ὅτι om. K^b.M^b.O^b. ^t μὴ] οὐ M^b. ^v ὥσπερ] καὶ ὥσπερ L^b.O^b. ^w ἐπιστήμην M^b. ^x γὰρ] δὲ M^b. ^y τὴν ἐπιστήμην πολιτικὴν L^b.O^b. ^z σπουδαιότατον εἶναι οἶεται M^b. ^a δ' M^b. ^b καὶ τὸ εὐθὺ L^b.O^b. ^c εἴποιμεν M^b. ^d εὖ] τὸ εὖ K^b.L^b.O^b. ^e φαίεν ἀν] φησιν K^b, φαίεν L^b.M^b.O^b. ^f τούτων M^b. ^g ἐπιτρέψει K^b, ἐπιτρέψειεν L^b.O^b. ^h ἑαυτούς M^b. ⁱ φησιν K^b. ^k καὶ om. L^b.O^b. ¹ τὰ αὐτοῖς] τ' αὐτοῖς K^b.

ἔσονται σοφαίαι· οὐ γὰρ μία περὶ τὸ ἀπάντων ^m ἀγαθὸν τῶν ζώων, ἀλλ' ἑτέρα περὶ ἕκαστον, εἰ μὴ καὶ ἰατρικὴ μία περὶ πάντων τῶν ὄντων. Εἰ δ' ὅτι βέλτιστον ⁿ ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζώων, οὐδὲν διαφέρει· καὶ γὰρ ἀνθρώπου ἄλλα ^o πολὺ θειότερα τὴν φύσιν, τοῖον φανερώτατά γε ἐξ ὧν ^q ὁ κόσμος συνέστηκεν. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶ ^r καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει. Διὸ Ἀναξαγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιούτους σοφοὺς μέν, φρονίμους δ' οὗ φασιν εἶναι, ὅταν ἴδωσιν ἀγνοοῦντας τὰ συμφέρονθ' ἑαυτοῖς, καὶ περιττὰ μὲν καὶ θαυμαστὰ καὶ χαλεπὰ καὶ δαιμόνια εἰδέναι αὐτοὺς φασιν, ἄχρηστα δ', ὅτι οὐ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθὰ ζητοῦσιν. Ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἀν-6 8 θρώπινα καὶ περὶ ὧν ἔστι βουλευσασθαι· τοῦ γὰρ φρονίμου μάλιστα τοῦτ' ἔργον εἶναι φαμεν, τὸ εὖ βουλευέσθαι, βουλεύεται δ' οὐθεὶς περὶ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν, οὐδ' ὅσων μὴ ^s τέλος τί ἐστι, καὶ τοῦτο ^t πρακτὸν ἀγαθόν. Ὁ δ' ἀπλῶς εὐβουλος ^v ὁ τοῦ ἄριστου ἀνθρώπῳ τῶν πρακτῶν στοχαστικὸς κατὰ τὸν λογισμὸν. Οὐδ' ἐστὶν ἡ φρόνησις τῶν ⁷ καθόλου μόνον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα γινώριζεν· ^w πρακτικὴ γάρ, ἡ δὲ πρᾶξις περὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Διὸ καὶ ἔνιοι οὐκ εἰδότες ἑτέρων εἰδότες πρακτικώτεροι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ^x οἱ ἔμπειροι· εἰ γὰρ εἰδείη ὅτι τὰ κοῦφα εὐπεπτα κρέα καὶ ὑγιεινά, ποῖα δὲ κοῦφα ^y ἀγνοοῖ, οὐ ποιήσῃ ὑγίειαν, ἀλλ' ὁ εἰδὼς ὅτι τὰ ^z ὀρνίθια κοῦφα καὶ ὑγιεινὰ ποιήσῃ μᾶλλον. Ἡ δὲ φρόνησις πρακτικὴ ὥστε δεῖ ἄμφω ἔχειν, ἢ ταύτην μᾶλλον. Εἴη δ' ἂν τις καὶ ἐνταῦθα ἀρχιτεκτονικὴ. Ἔστι δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ ^a καὶ ἡ φρόνησις ἡ αὐτὴ μὲν ἕξις, (8) τὸ μέντοι εἶναι οὐ ταυτόν αὐταῖς. Τῆς δὲ περὶ πόλιν ἡ μὲν ² ^b ὡς ἀρχιτεκτονικὴ φρόνησις νομοθετικὴ, ἡ δὲ ὡς τὰ καθ'

^m τῶν ζώων ἀγαθόν Mb. ⁿ ὁ ἄνθρωπος Mb. ^o πολλὰ Mb. ^p οἶον τὰ φανερώτατά L^b. ^q συνέστηκεν ὁ κόσμος L^b.Ob. ^r καὶ ante ἐπιστήμη om. L^b. ^s τελειόν Mb. ^t πρακτικὸν Mb. ^v ὁ om. K^b. ^w πρακτὴ Mb. ^x οἱ om. L^b. ^y ἀγνοεῖ L^b.Mb.Ob. ^z ὀρνίθια K^b. ^a καὶ ἡ post πολιτικὴ om. K^b. ^b ὡς om. Mb.

ἕκαστα τὸ κοινὸν ἔχει ὄνομα, πολιτική· ^ε αὕτη δὲ πρακτική
^δ καὶ βουλευτική· τὸ γὰρ ψήφισμα πρακτὸν ὡς τὸ ^ε ἔσχα-
 τον. Διὸ πολιτεύεσθαι τούτους ^ε μόνους λέγουσιν· μόνου
 3 γὰρ πράττονσιν οὗτοι ὥσπερ οἱ χειροτέχναι· δοκεῖ δὲ ^ε καὶ
 φρόνησις μάλιστ' εἶναι ἢ περὶ αὐτὸν καὶ ἓνα. Καὶ ἔχει
 αὕτη τὸ κοινὸν ὄνομα, φρόνησις· ἐκείνων δὲ ἢ μὲν οἰκονομία,
 ἢ δὲ νομοθεσία, ἢ δὲ πολιτική, καὶ ταύτης ἢ μὲν βουλευτική
 9 4 ἢ δὲ ^h δικαστική. Εἶδος μὲν οὖν ⁱ τι ἂν εἴη γνώσεως ^k τὸ
^l αὐτῷ εἰδέναι· ἀλλ' ἔχει διαφορὰν πολλήν· καὶ δοκεῖ ^m τὰ
 περὶ αὐτὸν εἰδὼς καὶ ⁿ διατρίβων φρόνιμος εἶναι, οἱ δὲ πολι-
 τικοὶ ^o πολυπράγμονες· ^p διὸ Εὐριπίδης

πῶς δ' ἂν φρονοῖν, ^φ παρὴν ἀπραγμόνως

ἐν τοῖσι πολλοῖς ^q ἡριθμημένῳ ^r στρατοῦ

^s ἴσον μετασχεῖν ;

τοὺς γὰρ περισσοὺς καὶ τι πράσσοντας πλέον . .

ζητοῦσι γὰρ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἷονται τοῦτο δεῖν πράτ-
 τειν. ¹ Ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ ^t τούτους φρονί-
 μους ^v εἶναι· καίτοι ἴσως οὐκ ἔστι ^w τὸ αὐτοῦ ^x εὖ ἄνευ οἰκο-
 νομίας οὐδ' ἄνευ πολιτείας. ^y Ἐτι δὲ τὰ ^y αὐτοῦ πῶς δεῖ
 5 διοικεῖν, ἄδηλον καὶ σκεπτέον. Σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ ^z εἰρη-
 μένου καὶ διότι γεωμετρικοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνον-
 ται καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι.
 Αἴτιον δ' ^a ὅτι τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν ἢ φρόνησις, ^a γίνεται
 γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας, νέος δ' ἐμπειρος οὐκ ἔστιν· πλήθος
 6 ^b γὰρ χρόνου ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν τις
 σκέψαιτο, ^c διὰ τί ^d δὴ μαθηματικὸς μὲν παῖς γένοιτ' ἂν,

^c αὕτη—βουλευτική om. Mb. ^d καὶ om. Kb.Lb. ^e ἕκαστον Kb,
^f μόνον Kb.Mb.Ob. ^g καὶ ἢ φρόνησις Lb.Ob. ^h δικαστική] στοχα-
 στική Kb. ⁱ τι] αὕτη Mb. ^k τὸ] τὸ τὰ Lb.Mb. ^l αὐτοῦ Mb. et for-
 tasse pr. Kb. ^m τὰ om. Ob. ⁿ διατρίβων φρόνιμος om. Kb. ^o φι-
 λοπράγμονες Lb.Ob. ^p διὸ] διὸ καὶ Ob. ^q ἡριθμημένον Kb.Nb.
^r στρατῷ Mb. ^s ἴσων Mb, ἴσου Lb. ^t τούτους] περὶ τοὺς Mb. ^v εἶναι
 om. Kb. ^w τὸ] τὸ τὰ Mb. ^x εὖ] εἰδέναι Mb, om. Lb.Ob. ^y αὐτῶν
 πῶς διοικεῖν δεῖ Mb. ^z λεγομένου Ob. ^a ὅτι] ὅτι καὶ Kb.Lb.Ob.
^b γὰρ] δὲ Kb. ^c διὰ om. Ob. ^d δὴποτε Lb.Ob.

σοφὸς δ' ἢ φυσικὸς οὐ. ^e Ἡ ὅτι τὰ μὲν δι' ἀφαιρέσεώς ἐστιν, τῶν δ' αἱ ἀρχαὶ ἐξ ἐμπειρίας· καὶ τὰ μὲν οὐ πιστεύουσιν οἱ νέοι ἀλλὰ λέγουσιν, τῶν δὲ τὸ τί ἐστιν ^f οὐκ ἄδηλον. ^g Ἐτι ἡ ἀμαρτία ἢ περὶ τὸ καθόλου ἐν τῷ βουλευέσθαι ἢ περὶ τὸ καθ' ἕκαστον· ἢ ^h γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύσταθμα ὕδατα φαῦλα, ἢ ὅτι ⁱ τοδὶ βαρύσταθμον. ^o Ὅτι δ' ἡ φρόνησις ⁸ οὐκ ἐπιστήμη, φανερόν· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται· τὸ γὰρ πρακτὸν τοιοῦτον. ^k Ἀντίκειται ^l μὲν δὴ τῷ ⁹ νῷ· ὁ μὲν ^m γὰρ νοῦς τῶν ὄρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, ἡ δὲ τοῦ ἐσχάτου, ⁿ οὐ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀλλ' αἴσθησις, οὐχ ἡ τῶν ιδίων, ἀλλ' ^o οἷα αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἐν ^p τοῖς μαθηματικοῖς ἐσχατον τρίγωνον· στήσεται γὰρ κακεῖ. Ἀλλ' αὕτη μᾶλλον αἴσθησις ^q ἢ φρόνησις, ἐκείνης δ' ἄλλο εἶδος.

Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλευέσθαι διαφέρει· τὸ γὰρ βου- ¹⁰ λεύεσθαι ζητεῖν τι ἐστίν. Δεῖ δὲ ^r λαβεῖν ^s καὶ περὶ εὐβου- (9) λίας τί ἐστι, πότερον ἐπιστήμη τις ἢ δόξα ^t ἢ εὐστοχία ἢ ἄλλο τι γένος. Ἐπιστήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ² ζή- τοῦσι περὶ ὧν ἴσασιν, ἡ δ' εὐβουλία βουλή τις, ὁ δὲ βουλευόμενος ζητεῖ καὶ λογίζεται. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' εὐστοχία· ἀνευτε γὰρ λόγου καὶ ^v ταχύ τι ἢ εὐστοχία, βουλεύονται δὲ πολὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράττειν μὲν ^w δεῖν ταχὺ τὰ βουλευθέντα, βουλευέσθαι δὲ βραδέως. Ἐτι ἡ ἀγχίνοια ἕτερον ³ καὶ ἡ εὐβουλία· ἔστι δ' εὐστοχία τις ἢ ἀγχίνοια. Οὐδὲ δὴ δόξα ἢ εὐβουλία οὐδεμία. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς βουλευόμενος ἀμαρτάνει, ὁ δ' εὖ ὀρθῶς βουλεύεται, δῆλον ὅτι ὀρθότης ^x τις ἢ εὐβουλία ἐστίν, οὐτ' ^y ἐπιστήμης ^z δὲ οὔτε ^a δόξης· ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὀρθότης (οὐδὲ γὰρ ἀμαρτία), δόξης δ' ὀρθότης ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ ^b ὥρισται ἤδη πᾶν οὐ

^e αἱ om. O^b. ^f οὐκ om. K^b.M^b. ^g τὸ] τὰ K^b. ^h γὰρ om. M^b. ⁱ τοδὶ τὸ βαρύσταθμον K^b.M^b. ^k ἀντίκειται] ἀντιληπτικὸν K^b. ^l μὲν ante δὴ om. L^b.O^b. ^m γὰρ δὴ νοῦς M^b. ⁿ οὐ om. K^b.M^b. ^o οἷα ἢ αἰσθανόμεθα K^b.M^b. ^p τοῖς om. M^b. ^q ἢ L^b.M^b.O^b. ^r διαλαβεῖν O^b. ^s καὶ om. K^b.M^b. ^t ἢ post δόξα om. O^b. ^v ταχυτήτος ἢ M^b. ^w δεῖ M^b. ^x ἢ εὐβουλία τις K^b.M^b. ^y ἐπιστήμη L^b. ^z δὲ om. K^b.M^b. ^a δόξα L^b. ^b διώρισται M^b.

δόξα ἐστίν. Ἄλλα μὴν οὐδ' ἄνευ λόγου ἢ εὐβουλία. Δια-
 νοίας ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὐπω φάσις· καὶ γὰρ ἡ δόξα
 οὐ ζήτησις ἀλλὰ φάσις τις ἤδη, ὁ δὲ βουλευόμενος, εἴαν τε
 4 εὖ εἴαν ^cτε κακῶς βουλευῆται, ζητεῖ ^dτι καὶ λογίζεται. Ἄλλ'
 ὀρθότης ^eτίς ἐστίν ἢ εὐβουλία βουλῆς· διὸ ἡ βουλή ζητητέα
 πρῶτον τί καὶ περὶ τί. Ἐπεὶ δ' ἡ ὀρθότης πλεοναχῶς,
 δῆλον ὅτι οὐ πᾶσα· ^fὁ γὰρ ἀκρατὴς καὶ ὁ φαῦλος ὁ προ-
 τίθεται ἰδεῖν ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύξεται, ὥστε ὀρθῶς ἔσται
 βεβουλευμένος, κακὸν δὲ μέγα ^gεἰληφώς. Δοκεῖ δ' ἀγαθόν
 τι ^hεἶναι τὸ εὖ ⁱβεβουλευσθαι· ἡ γὰρ τοιαύτη ὀρθότης βου-
 5 λῆς εὐβουλία, ^kἢ ἀγαθοῦ τευκτική. Ἄλλ' ἔστι καὶ τούτου
 ψευδεὶ συλλογισμῷ τυχεῖν, καὶ ὁ μὲν δεῖ ποιῆσαι τυχεῖν, ^lδι'
 οὗ δ' οὗ, ^mἀλλὰ ψευδῇ τὸν μέσον ὅρον εἶναι· ὥστ' οὐδ'
ⁿαὕτη ^oπω εὐβουλία, καθ' ἣν οὗ δεῖ μὲν ^pτυγχάνει, οὐ μὲν-
 6 τοι δι' οὗ ἔδει. Ἐτι ἔστι πολὺν χρόνον βουλευόμενον τυ-
 χεῖν, τὸν δὲ ταχύ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη πω εὐβουλία, ἀλλ'
 ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ ὠφέλιμον, καὶ ^qοὗ δεῖ καὶ ὥς καὶ ὅτε.
 7 Ἐτι ἔστι καὶ ἀπλῶς ^rεὖ βεβουλευσθαι καὶ πρὸς τι τέλος.
 Ἡ μὲν δὴ ἀπλῶς ἢ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς κατορθοῦσα, ^sἢ
 δέ τις ἢ πρὸς τι τέλος. Εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ ^tβεβου-
 λεῦσθαι, ἢ εὐβουλία εἴη ἂν ὀρθότης ^vἢ κατὰ τὸ συμφέρον
 πρὸς τι τέλος, ^wοὗ ἢ φρόνησις ἀληθὴς ὑπόληψις ἐστίν.

11 Ἐστι δὲ καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἀσυνεσία, καθ' ἧς λέγομεν
 (10) συνετοὺς καὶ ἀσυνέτους, οὔθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιστήμη ἢ δόξη
 (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν ^xκατὰ μέρος
 ἐπιστημῶν, ^yοἷον ἰατρικὴ περὶ ^zὑγιεινῶν ^aἢ γεωμετρία περὶ
^bμεγέθους· ^cοὔτε γὰρ περὶ τῶν αἰὲ ὄντων ^dκαὶ ἀκινήτων ἢ

^c τε καὶ κακῶς K^b.M^b. ^d τε M^b. ^e τις om. O^b. ^f ὁ γὰρ] καὶ
 γὰρ ὁ M^b. ^g ὑπειληφώς O^b. ^h εἶναι add. L^b.O^b. ⁱ βουλευέσθαι O^b.
^k ἢ om. M^b. ^l δι'] τούτου δι' L^b.O^b. ^m ἀλλὰ] ὥστε O^b. ⁿ αὕτη
 L^b.O^b. ^o πως L^b.M^b.O^b. ^p τυγχάνειν L^b. ^q οὗ δεῖ καὶ ὥς] οὐ
 δικαίως pr. K^b. ^r εὖ om. M^b. ^s ἢ δέ τις] τις δὲ K^b.M^b. ^t βουλευ-
 εσθαι K^b.O^b. ^v ἢ ante κατὰ om. K^b. ^w οὗ ἢ] ἢ οὐ K^b. ^x ἐπι-
 στημῶν κατὰ μέρος O^b. ^y οἷον] οἷον ἢ K^b.M^b, οἷον ἢ O^b. ^z ὑγιεινῶν]
 ὑγιεινῶν γὰρ ἂν ἦν L^b.M^b.O^b. ^a ἢ K^b. ^b μεγέθη K^b.M^b.O^b. ^c γὰρ
 οὔτε M^b. ^d καὶ ἀκινήτων om. L^b.

σύνεσις ἐστὶν οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων ὁδοῦν, ἀλλὰ περὶ ὧν ἀπορήσειεν ἄν τις καὶ βουλεύσαιοτο. Διὸ περὶ τὰ αὐτὰ μὲν τῇ φρονήσει ἐστίν, οὐκ ἔστι δὲ ταῦτόν σύνεσις καὶ φρόνησις· ἢ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτική ἐστιν· ^f τί γὰρ δεῖ ² πράττειν ἢ μή, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν· ἢ δὲ ^g σύνεσις κριτική μόνον· ταῦτόν γὰρ ^g σύνεσις καὶ ^g εὐσυνεσία καὶ ^h συνετοὶ καὶ εὐσύνετοι. ⁴ Ἔστι δ' οὔτε ⁱ τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν οὔτε ^k τὸ ³ λαμβάνειν ^l ἢ σύνεσις· ἀλλ' ὥσπερ τὸ μαρθάνειν λέγεται ξυνιέναι, ὅταν χρῆται τῇ ἐπιστήμῃ, οὕτως ἐν τῷ χρῆσθαι τῇ δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων περὶ ὧν ἡ φρόνησις ἐστίν, ἄλλου λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς· τὸ γὰρ εὖ τῷ καλῶς ταῦτόν. Καὶ ἐντεῦθεν ἐλήλυθε τοῦνομα ἡ σύνεσις, καθ' ἣν ⁴ εὐσύνετοι, ἐκ τῆς ἐν τῷ μαρθάνειν· λέγομεν γὰρ τὸ μαρθάνειν συνιέναι πολλάκις.

¹ Ἡ δὲ καλουμένη γνώμη, καθ' ἣν ^m εὐγνώμονας καὶ ἔχειν (11) φαμέν γνώμην, ἡ τοῦ ἐπεικειοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή. Σημεῖον δέ· τὸν γὰρ ἐπεικῇ μάλιστά φαμεν εἶναι συγγνωμονικόν, καὶ ἐπεικὲς τὸ ἔχειν περὶ ἕνα συγγνώμην. ¹ Ἡ δὲ συγγνώμη γνώμη ἐστὶ κριτική τοῦ ἐπεικειοῦς ⁿ ὀρθή. ¹ Ὀρθὴ δ' ἡ τοῦ ἀληθοῦς.

Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἔξεις εὐλόγως εἰς ταῦτό τείνουσαι· λέ- ² 12 γομεν γὰρ γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ νοῦν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν καὶ νοῦν ^o ἥδη καὶ φρονίμους καὶ συνετούς· πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται τῶν ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ' ^p ἕκαστον, καὶ ἐν ^q μὲν τῷ κριτικὸς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς καὶ εὐγνώμων ἢ συγγνώμων· τὰ γὰρ ἐπεικῇ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν ^r πάντων ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. ^s Ἔστι δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ τῶν ³ ἐσχάτων ^t πάντα τὰ ^v πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον δεῖ γινώσκειν αὐτά, καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ γνώμη περὶ τὰ πρακτά,

^e ὁδοῦν L^b.Ob. ^f τί—ἐστίν om. M^b. ^g ξύνεσις et εὐξυνεσία K^b. ^h συνετοὶ] γὰρ οἱ συνετοὶ L^b. συνετοὶ καὶ om. K^b. ⁱ τῷ L^b.M^b. ^k τῷ L^b.M^b. ^l ἢ om. Ob. ^m συγγνώμονας K^b.M^b. ⁿ ὀρθή om. K^b. ^o ἥδη δὲ καὶ M^b. ^p ἕκαστα M^b. ^q μὲν om. M^b. ^r πάντων L^b.Ob. ^s ἔστι] εἰ Ob. ^t ἅπαντα Ob, ἀπάντων K^b.M^b. ^v πρακτικά M^b.

4 ταῦτα δ' ἔσχατα. Καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ' ^ω ἀμφό-
 τερα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὄρων καὶ τῶν ἐσχάτων νοῦς ἐστὶ
 καὶ οὐ λόγος, ^κ καὶ ^υ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις τῶν ἀκινήτων
 ὄρων καὶ πρώτων, ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς τοῦ ^z ἐσχάτου
 καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἐτέρας προτάσεως· ἀρχαὶ γὰρ τοῦ
 5 ^a οὐ ἔνεκα αὐται· ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ τὸ καθόλου. Τού-
 των ^b οὖν ^c ἔχειν δεῖ αἰσθῆσιν, αὕτη δ' ἐστὶ νοῦς. Διὸ καὶ
 φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα, καὶ φύσει σοφὸς μὲν οὐδεὶς, γνώ-
 6 μην δ' ^d ἔχειν καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. Σημεῖον δ' ὅτι καὶ ταῖς
 ἡλικίαις οἰόμεθα ἀκολουθεῖν, καὶ ἥδε ἡ ἡλικία νοῦν ἔχει καὶ
 γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὔσης. Διὸ καὶ ἀρχὴ καὶ
 τέλος νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ ^e αἱ ἀποδείξεις καὶ περὶ τούτων.
 Ὡστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ πρεσβυτέρων ἢ φρο-
 νίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ δόξαις οὐχ ἡττον τῶν
 ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὄμμα ὁρῶσιν
 7 ^f ὀρθῶς. ^g Τί μὲν οὖν ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία, καὶ
 περὶ τίνα ἐκατέρα τυγχάνει οὔσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς
 μορίου ἀρετὴ ἐκάτερα, εἴρηται.

13 ^h Διαπορήσειε δ' ἂν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν.
 (12) ⁱ Ἡ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν ⁱ θεωρεῖ ἐξ ὧν ἔσται εὐδαίμων ἄν-
 θρωπος (οὐδεμιᾶς γὰρ ἐστὶ γενέσεως), ἡ δὲ φρόνησις τοῦτο
 μὲν ἔχει, ἀλλὰ τίνος ἔνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἡ μὲν φρόνησις
 ἐστὶν ^k ἡ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀνθρώπῳ,
 ταῦτα δ' ἐστὶν ^l τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀνδρὸς πράττειν, ¹ οὐδὲν
 δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναι αὐτὰ ἐσμεν, εἴπερ ἔξεις αἱ ἀρε-
 ταί εἰσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ οὐδὲ τὰ εὐεκτικά, ὅσα ^m μὴ
 τῷ ποιεῖν ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς ἔξεως εἶναι λέγεται· οὐθὲν γὰρ
 πρακτικώτεροι ⁿ τῷ ἔχειν τὴν ἰατρικὴν ^o καὶ γυμναστικὴν
 2 ἐσμεν. Εἰ δὲ μὴ τούτων χάριν φρόνιμον ^p θετέον ἀλλὰ τοῦ

^ω ἀμφοτέρων L^b.M^b. ^κ καὶ ante ὁ om. L^b.O^b. ^υ ὁ] ὁ λόγος K^b.
^z ἐσχάτου] τρίτου K^b. ^a οὐ om. K^b. ^b οὖν] δὲ M^b, om. K^b.
^c δεῖ ἔχειν M^b. ^d ἔχει M^b.O^b. ^e αἱ om. K^b. ^f ὀρθῶς] ἀρχάς K^b.M^b.
^g τί K^b.M^b. ^h ἀπορήσειε M^b. ⁱ θεωρήσει K^b.M^b. ^k ἡ om. L^b.
^l οὐδὲ δὴ L^b. ^m μὴ ἐν τῷ M^b. ⁿ τὸ K^b. ^o καὶ] ἡ O^b. καὶ γυμναστι-
 κήν om. M^b. ^p ῥητέον K^b.M^b.

^α γίνεσθαι, τοῖς οὖσι σπουδαίοις οὐθὲν ἂν εἴη ^τ χρήσιμος, ἔτι δ' οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὐθὲν γὰρ διοίσει ^ς αὐτοὺς ἔχειν ἢ ἄλλοις ἔχουσι πείθεσθαι, ἱκανῶς τ' ἔχοι ἂν ἡμῖν ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ ὑγιαίνειν ^τ ὅμως οὐ μαν-
θάνομεν ἰατρικὴν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειεν, ³
εἰ χείρων τῆς σοφίας οὐσα κυριωτέρα αὐτῆς ἔσται· ^ν ἢ γὰρ
ποιοῦσα ἄρχει καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. Περὶ δὲ τού-
των λεκτέον· νῦν ^ω μὲν γὰρ ἡπόρηται περὶ αὐτῶν μόνον.
Πρῶτον μὲν οὖν ^χ λέγομεν ὅτι καθ' αὐτὰς ἀναγκαῖον αἰρετάς ⁴
αὐτὰς εἶναι, ἀρετάς ^γ γ' οὕσας ^z ἑκατέραν ἑκατέρου ^a τοῦ μο-
ρίου, καὶ εἰ μὴ ποιοῦσι μηδὲν μηδετέρα αὐτῶν. ^υ Ἐπειτα ^b καὶ ⁵
ποιοῦσι μὲν, οὐχ ^c ὥς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὥς ^d ἡ ὑγίεια,
οὕτως ἡ σοφία εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὐσα τῆς ὅλης ἀρετῆς
τῷ ἔχεσθαι ποιεῖ καὶ ^e τῷ ἐνεργεῖν ^f εὐδαίμονα. ^υ Ἐτι τὸ ⁶
ἔργον ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρε-
τὴν· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις
τὰ πρὸς τοῦτον. Τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ
ἔστιν ἀρετὴ τοιαύτη, τοῦ θρεπτικοῦ· ^ς οὐθὲν γὰρ ^h ἐπ' αὐτῷ
πράττειν ἢ μὴ πράττειν. Περὶ δὲ τοῦ μηθὲν εἶναι πρακτι-
κωτέρους διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ δικαίων, μικρὸν
ἄνωθεν ἀρκτέον, λαβόντας ἀρχὴν ταύτην. Ὡσπερ γὰρ καὶ
τὰ δίκαια ⁱ λέγομεν πράττοντάς τινας οὕτω δικαίους εἶναι,
^k οἷον τοὺς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων ^l τεταγμένα ποιοῦντας ἢ ἄκον-
τας ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἕτερόν τι καὶ μὴ δι' αὐτά (καίτοι
πράττουσί γε ἃ δεῖ καὶ ὅσα χρή τὸν σπουδαῖον), οὕτως, ὥς
ἔοικεν, ^m ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν ἕκαστα ὥστ' εἶναι
ἀγαθόν, λέγω δ' οἷον ⁿ διὰ προαίρεσιν καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν

^α γενέσθαι Mb. ^τ χρήσιμον Kb.Lb. ^ς αὐτοῖς Kb.Mb. ^τ ὅμως om. Mb. ^ν ἢ] οὐ Mb. ^ω μὲν om. Mb. ^χ λέγωμεν Kb. ^γ γ'] τε Ob. ^z ἑκατέρας Kb. ^a τοῦ om. Lb.Ob. ^b καὶ ποιοουσῶν Kb. ^c ὥς] ὥς ἢ Kb. ^d ἢ om. Mb. ^e τῷ ἐνεργεῖν] ἐνεργεία Kb, ἐνεργεῖ Ob. ^f εὐδαιμονία Kb, εὐδαιμονίαν Lb.Ob, τὸν εὐδαίμονα Mb. ^ς οὐδὲ Lb. ^h ἐφ' αὐτῷ Lb.Ob, ἐν αὐτῷ γρ. Lb. ⁱ λέγομεν om. Lb.Ob. ^k οἷον] ἢ Kb, nec pluribus litteris locus. ^l προστεταγμένα Mb. ^m ἔστι— αὐτῶν om. Kb. ⁿ διὰ τὴν προαίρεσιν Mb.

8 πραττομένων. °Τὴν μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετὴ,
 τὸ δ' ὅσα ἐκείνης ἔνεκα ρ πᾶν πρᾶττεσθαι οὐκ ἔστι τῆς
 ἀρετῆς ἀλλ' ἐτέρας δυνάμεως. Λεκτέον δ' ἐπιστήσασι σαφέ-
 9 στερον περὶ αὐτῶν. °Εστὶ ρ δὴ ° τις δύναμις ἣν καλοῦσι δει-
 νότητα· αὕτη δ' ἐστὶ τοιαύτη ὥστε τὰ πρὸς τὸν ὑποτεθέντα
 σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυγχάνειν
 αὐτῶν. °Αν μὲν ° οὖν ὁ σκοπὸς ἡ καλός, ἐπαινετὴ ἐστίν, ° ἀν
 δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς καὶ
 10 πανούργους φαμὲν εἶναι. °Εστὶ δ' ἡ φρόνησις οὐχ ἡ ° δει-
 νότης, ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης. °Η δ' ἔξις τῷ
 ὁμματι τούτῳ γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ ° ἄνευ ἀρετῆς, ὡς εἴρη-
 ταί ° τε καὶ ἔστι δῆλον· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτῶν
 ἀρχὴν ἔχοντές εἰσιν, ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ ἄριστον,
 ὅτι δὴ ποτε ὄν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν τὸ τυχόν. Τοῦτο δ'
 εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνεται· διαστρέφει γὰρ ἡ μοχθηρία
 καὶ διαψεύδεται ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρχάς. °Ωστε
 (13) φανερόν ὅτι ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα ἀγαθόν. Σκε-
 πτέον δὲ πάλιν ° καὶ περὶ ἀρετῆς· ° καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παρα-
 πλησίως ἔχει ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα· οὐ ταὐτόν
 μὲν, ὁμοιον δέ· οὕτω ° καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ πρὸς τὴν κυρίαν.
 Πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκαστα τῶν ° ἡθῶν ὑπάρχειν φύσει πῶς·
 ° καὶ γὰρ δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ τᾶλλα ἔχο-
 μεν εὐθὺς ἐκ γενετῆς· ἀλλ' ὅμως ζητοῦμεν ἕτερόν τι τὸ κυ-
 ρίως ἀγαθόν καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ
 γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις αἱ φυσικαὶ ὑπάρχουσιν ἔξεις, ἀλλ'
 ἄνευ νοῦ βλαβεραὶ φαίνονται οὔσαι. Πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν
 ὁρᾶσθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὄψεως κινουμένῳ
 συμβαίνει σφάλλεσθαι ἰσχυρῶς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, οὕτω
 2 καὶ ἐνταῦθα· ἐὰν ° δὲ λάβῃ νοῦν, ἐν τῷ πράττειν ° διαφέρει.

° τὴν μὲν οὖν] καὶ τὴν μὲν M^b. ρ πρᾶττεσθαι πέφυκε L^b. ρ δ' ἡ M^b. ° τις om. K^b.M^b. ° οὖν σκοπός ἐστι καλός M^b. ° ἐὰν K^b. ° δεινότης] δύναμις K^b.L^b.O^b. ° ἄνευ] ἄνευ γὰρ M^b. ° τε om. M^b. ° καὶ om. O^b, καὶ περὶ om. L^b. ° καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παραπλησίως] παραπλησίως γὰρ L^b.O^b. ° καὶ om. O^b. ° ἀγαθῶν M^b. ° καὶ ante γὰρ om. M^b. ° δὲ om. K^b. ° διαφέρει om. M^b.

Ἡ δ' ἔξις ὁμοία οὖσα τότε^f ἔσται κυρίως ἀρετή. Ὡστε καθάπερ ἐπὶ τοῦ δοξαστικοῦ δύο ἐστὶν εἶδη, δεινότης καὶ φρόνησις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ δύο ἐστί, τὸ μὲν ἀρετὴ^g φυσικὴ τὸ δ' ἡ κυρία, καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ γίνεται ἄνευ φρονήσεως. Διόπερ τινὲς φασὶ πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις³ εἶναι, καὶ Σωκράτης τῇ μὲν ὀρθῶς ἐζήτει τῇ δ' ἡμάρτανεν· ὅτι μὲν γὰρ φρονήσεις ᾤετο^h εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ἡμάρτανεν, ὅτι δ' οὐκ ἄνευ φρονήσεως, καλῶς ἔλεγεν. Σημεῖον⁴ δέ·ⁱ καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὀρίζονται τὴν ἀρετὴν, προστιθέασιν τὴν ἔξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς αὐτὴν ἐστὶ, ^k τὴν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ὀρθὸς¹ δ' ὁ κατὰ ^m τὴν φρόνησιν. Ἐοίκασιⁿ δὲ μαντεύεσθαι πῶς ἅπαντες ὅτι ἡ τοιαύτη ἔξις^o ἀρετὴ ἐστὶν ἡ κατὰ τὴν φρόνησιν. Δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· ^p οὐ⁵ γὰρ μόνον ἡ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἔξις ἀρετὴ^q ἐστὶν. Ὁρθὸς δὲ λόγος περὶ τῶν τοιούτων ἡ φρόνησις ἐστὶν. Σωκράτης μὲν οὖν λόγους τὰς ἀρετὰς ᾤετο εἶναι (ἐπιστήμας^r γὰρ εἶναι πάσας), ἡμεῖς δὲ μετὰ λόγου. Δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐχ οἶόν τε ἀγαθὸν⁶ εἶναι^s κυρίως ἄνευ φρονήσεως, οὐδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος^t ταύτην λύοιτ' ἂν, ὥς διαλεχθείη τις ἂν ὅτι χωρίζονται ἀλλήλων αἱ ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς εὐφυέστατος πρὸς ἀπάσας, ὥστε τὴν μὲν ἤδη τὴν δ' οὐπω εἰληφῶς ἔσται· τοῦτο^v γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐνδέχεται, καθ' ἃς δὲ ἀπλῶς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ τῇ φρονήσει μιᾷ^w οὕση^x πᾶσαι^y ὑπάρξουσιν. Δῆ-⁷ λον δέ, ^z καὶ εἰ μὴ^a πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει^b ἂν αὐτῆς διὰ τὸ^c τοῦ μορίου ἀρετὴν εἶναι, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος,

^f ἔστι Mb.   ^g ἠθικὴ Kb.   ^h εἶναι om. Lb.   ⁱ καὶ νῦν γὰρ καὶ πάντες Lb.   ^k τὴν om. Mb.   ^l δ' γὰρ Mb.   ^m τὴν om. Ob.   ⁿ δὲ Mb.   ^o ἀρίστη Mb.   ^p οὐ γὰρ] ἔστι γὰρ οὐ Kb.Mb.Ob.   ^q ἐστὶν om. Mb.Ob.   ^r γὰρ εἶναι] γὰρ ᾤετο Ob.   ^s κυρίως om. Mb.   ^t ταύτη om. Mb.   ^v γὰρ] δὲ Mb.   ^w ὑπαρχούση Kb.Mb.   ^x πᾶσαι Ob.   ^y ὑπάρχουσι Lb.Ob.   ^z καὶ Ob.   ^a πρακτικὴν, omisso ἦν, Kb.   ^b ἂν om. Kb.Mb.   ^c τοῦ om. Lb.

8 ἡ δὲ ^d τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κυρία ^e γ' ἐστὶ τῆς σοφίας οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου, ὥσπερ οὐδὲ τῆς ὑγείας ^f ἡ ἰατρική· οὐ γὰρ χρῆται αὐτῇ, ἀλλ' ὁρᾷ ὅπως γένηται· ^g ἐκείνης ^h οὖν ἔνεκα ἐπιτάττει, ἀλλ' οὐκ ἐκείνη. ¹ Ἐπεὶ ὁμοιον καὶ εἴ τις τὴν πολιτικὴν φαίη ἄρχειν τῶν θεῶν, ὅτι ἐπιτάττει ⁱ περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ^k πόλει.

Η.

¹ Μετὰ ^m δὲ ταῦτα ⁿ λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν, ὅτι τῶν περὶ τὰ ἥθη φευκτῶν τρία ἐστὶν εἶδη, κακία ἀκρασία θηριότης. Ταῦτα δ' ἐναντία τοῖς μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν γὰρ ἀρετὴν τὸ δ' ἐγκράτειαν καλοῦμεν· πρὸς δὲ τὴν θηριότητα μάλιστ' ^o ἂν ἀρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετὴν, ἡρώϊκὴν τινα καὶ ^p θείαν, ὥσπερ Ὅμηρος περὶ Ἑκτορος πεποίηκε λέγοντα τὸν Πρίαμον ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός,

οὐδὲ ἐφ' αὐτῷ

ἀνδρός γε θνητοῦ ^r παῖς ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῖο.

² Ὡστ' εἰ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται ^s θεοὶ δι' ἀρετῆς ὑπερβολήν, τοιαύτη τις ^a ἂν εἴη δῆλον ὅτι ἡ τῇ ^t θηριώδει ἀντιτιθεμένη ἔξις· καὶ γὰρ ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ κακία οὐδ' ἀρετή, οὕτως οὐδὲ θεοῦ, ἀλλ' ἡ μὲν ^v τιμιώτερον ³ ἀρετῆς, ἡ δ' ἑτερόν τι γένος κακίας. Ἐπεὶ δὲ σπάνιον ^w καὶ τὸ θεῖον ἄνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγορεύειν, ὅταν ^x ἀγασθῶσι σφόδρα του (ὑσεῖος ἀνὴρ φασιν), οὕτω καὶ ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώποις ^z σπάνιος. Μάλιστα δ' ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστίν, γίνεται δ' ἕνια καὶ διὰ νόσους καὶ πηρώσεις· καὶ τοὺς ^a διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλ-
4 λοντας οὕτως ^b ἐπιδυσφημοῦμεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν ^c τῆς τοι-

^d τὰ om. K^b. ^e γε om. M^b. ^f ἡ om. K^b.M^b. ^g ἐκείνη K^b.
^h οὖν] οὐ M^b.N^b. ⁱ περὶ om. M^b. ^k post πόλει M^b. καὶ δὴ οὕτω ταῦτα.
¹ μετὰ—ἀρχήν] hæc sexto libro dat K^b. ^m δὲ om. K^b. ⁿ ῥητέον M^b.
^o ἂν] ἂν τις L^b. ^p θείαν] όσίαν O^b. ^q οὐδέ] οὐ γὰρ M^b, οὐδέ γὰρ L^b.O^b. ^r παῖς K^b. ^s θεῖοι L^b.M^b. ^t θηριωδία K^b.L^b. ^v τιμιωτέρα L^b.M^b. ^w καὶ om. L^b. ^x ἀγασθῶσι M^b. ^y θεῖος L^b.M^b. ^z σπανίως M^b. ^a δι' ἀκακίαν M^b. ^b δυσφημοῦμεν L^b. ^c τῆς διαθέσεως τῆς τοιαύτης K^b.M^b.

αὐτῆς διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινὰ μνείαν, περὶ δὲ κακίας εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυφῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· οὔτε γὰρ ὥς περὶ τῶν αὐτῶν ἕξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἐκατέραν αὐτῶν ὑποληπτέον, οὔθ' ὥς ἕτερον γένος. Δεῖ δ', ὥσπερ ἐπὶ 5 τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα καὶ πρῶτον διαπορήσαντας οὕτω δεικνύναι μάλιστα μὲν πάντα τὰ ἔνδοξα περὶ ταῦτα τὰ πάθη, εἰ δὲ μή, τὰ πλείστα καὶ κυριώτατα· ἐὰν γὰρ λύηται ^d τε τὰ δυσχερῆ καὶ ^e καταλείπηται τὰ ἔνδοξα, δεδειγμένον ἂν εἴη ἱκανῶς.

Δοκεῖ ^f δὴ ἡ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπουδαίων καὶ 6 2
^g τῶν ἐπαινετῶν εἶναι, ἡ δ' ἀκρασία τε καὶ μαλακία τῶν φαύλων ^h τε καὶ ψεκτῶν, καὶ ⁱ ὁ αὐτὸς ἐγκρατὴς καὶ ἐμμενετικὸς τῷ λογισμῷ καὶ ἀκρατὴς καὶ ἐκστατικὸς τοῦ λογισμοῦ. Καὶ ὁ μὲν ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλα πράττει διὰ πάθος, ὁ δ' ἐγκρατὴς εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυμίαι οὐκ ἀκολουθεῖ διὰ τὸν λόγον. Καὶ τὸν σῶφρονα μὲν ἐγκρατῇ καὶ καρτερικόν, τὸν δὲ τοιοῦτον οἱ μὲν ^k πάντα σῶφρονα οἱ δ' οὔ, καὶ τὸν ἀκόλαστον ἀκρατῇ καὶ τὸν ἀκρατῇ ἀκόλαστον συγκεχυμένως, ^l οἱ δ' ^m ἐτέρους εἶναι φασιν. Τὸν δὲ φρόνιμον ὅτε μὲν οὐ ⁿ 7 φασιν ἐνδέχεσθαι εἶναι ἀκρατῇ, ⁿ ὅτε δ' ἐπίου φρονίμους ὄντας καὶ δεινούς ἀκρατεῖς εἶναι. ^o Ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται καὶ θυμοῦ καὶ τιμῆς καὶ κέρδους. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτ' ἐστίν.

¹ Απορήσειε δ' ἂν τις πῶς ὑπολαμβάνων ὀρθῶς ἀκρατεῖται 3
 τις. Ἐπιστάμενον ^p μὲν οὖν οὐ φασί τινες οἷόν ^q τε εἶναι. (2)
 δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὥς ἔετο Σωκράτης, ἄλλο τι κρατεῖν καὶ περιέλκειν ^r αὐτὸν ὥσπερ ἀνδράποδον. Σωκράτης μὲν γὰρ ὅλως ἐμάχετο πρὸς τὸν λόγον ὥς οὐκ οὔσης ἀκρασίας· οὐθέννα γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ τὸ βέλ-

^d τε om. L^b.Ob.   ^e καταλίπηται K^b.   ^f δ' ἡ ἐγκράτεια K^b.Mb.
^g τῶν om. L^b.Ob.   ^h τε om. K^b.Mb.   ⁱ ὁ om. K^b.   ^k πάντες Mb,
 πάντως corr. L^b.   ^l οἱ] ὅτε L^b.Ob.   ^m ἐτέρως Mb.   ⁿ τοτὲ L^b.Ob.
^o ἔτι ἀκρατεῖς om. L^b.   ^p μὲν om. K^b.Mb.   ^q τε] τε τινα Ob.   ^r αὐ-
 τὴν K^b.

2τιστον, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ λόγος ἀμφισβη-
 τεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δεόν ζητεῖν περὶ ^sτὸ πά-
 θος, εἰ δι' ἄγνοιαν, τίς ^tὁ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας. ^vΟτι
 γὰρ οὐκ ^vοἶεταί γε ὁ ἀκρατευόμενος πρὶν ἐν τῷ πάθει γενέ-
 3σθαι, φανερόν. Εἰσὶ ^wδέ τινες οἳ τὰ μὲν συγχωροῦσι τὰ
 δ' οὐ· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστήμης μηθὲν εἶναι κρεῖττον ὁμολο-
 γοῦσι, τὸ δὲ μηθένα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον οὐχ
 ὁμολογοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀκρατῆ φασὶν οὐκ ἐπιστήμην
 4ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ δόξαν. ^xἈλλὰ μὴν
 εἴγε δόξα καὶ μὴ ἐπιστήμη, μηδ' ἰσχυρὰ ὑπόληψις ἢ ἀντι-
 τείνουσα ἀλλ' ^xἡρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς διστάζουσι, συγ-
 γνώμη ^yτῷ μὴ μένειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἐπιθυμίας ἰσχυράς· τῇ
 δὲ μοχθηρίᾳ οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ τῶν ψε-
 5κτῶν. Φρονήσεως ἄρα ἀντιτεινούσης· αὕτη γὰρ ^zἰσχυρό-
 τατον. ^xἈλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς ἅμα φρόνιμος
 καὶ ἀκρατής, ^aφήσειε δ' ^bοὐδ' ἂν εἰς φρονίμου εἶναι τὸ πράτ-
 τειν ἐκόντα τὰ φαυλότατα. Πρὸς δὲ τούτοις δέδεικται πρό-
 τερον ὅτι πρακτικός ^cγε ὁ φρόνιμος· ^dτῶν γὰρ ἐσχάτων τις
 6καὶ τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. ^eἘτι εἰ μὲν ἐν τῷ ἐπιθυμίας
 ἔχειν ἰσχυράς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, οὐκ ^eἔσται ^fὁ σώφρων
 ἐγκρατής οὐδ' ὁ ἐγκρατής σώφρων· οὔτε γὰρ τὸ ἄγαν σώ-
 φρονος οὔτε τὸ φαύλας ἔχειν. ^fἈλλὰ μὴν δεῖ γε· εἰ μὲν
 γὰρ χρησταὶ αἱ ἐπιθυμίαι, φαύλη ἢ κωλύουσα ἔξις ^gμὴ ἀκο-
 λουθεῖν, ὥσθ' ἢ ἐγκράτεια ^hοὐ πᾶσα ⁱσπουδαία· εἰ δ' ^kἀσθε-
 νεῖς καὶ ^lμὴ φαῦλαι, οὐθὲν σεμνόν, οὐδ' εἰ φαῦλαι καὶ ἀσθε-
 7νεῖς, οὐθὲν μέγα. ^eἘτι εἰ πάσῃ δόξῃ ἐμμενετικὸν ποιεῖ ἢ
 ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης
 ἢ ἀκρασία ^mἐκστατικόν, ⁿἔσται τις σπουδαία ἀκρασία, οἷον
 ὁ Σοφοκλέους Νεοπτόλεμος ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ· ἐπαινετὸς γὰρ

^s τοῦ πάθους M^b. ^t ὁ om. K^b. ^v οἶεταί ὁ ἐγκρατευόμενος M^b.
^w δὴ K^b.O^b. ^x ἡρεμία K^b. ^y τὸ K^b. ^z ἰσχυροτάτη M^b. ^a φησὶ
 pr. K^b. ^b ἂν οὐδ' L^b.M^b.O^b. ^c τε M^b. ^d τῶν ἐσχάτων γὰρ L^b.O^b.
^e ἔστιν L^b.O^b. ^f ὁ post ἔσται om. K^b. ^g μὴ om. L^b.O^b. ^h πᾶσα
 οὐ O^b. ⁱ σπουδαῖον K^b. ^k ἀγενεῖς M^b. ^l μὴ om. M^b. ^m ἐκστα-
 τική M^b. ⁿ ἔσται τις om. M^b.

οὐκ ἐμμένων οἷς ἐπείσθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως διὰ τὸ λυπεῖσθαι ψευδόμενος. Ἔτι ὁ σοφιστικὸς λόγος ψευδόμενος ἀπορία· διὰ γὰρ τὸ παράδοξα βούλεσθαι ἐλέγχειν, ἵνα δεινοὶ ὦσιν ὅταν ἐπιτύχωσιν, ὁ γινόμενος συλλογισμὸς ἀπορία γίνεται. ὁ δέδεταί γὰρ ἡ διάνοια, ὅταν μένειν ῥ μὲν δὴ βούληται διὰ τὸ μὴ ἀρέσκειν τὸ ῥ συμπερανθέν, προῖεναι δὲ μὴ δυνήται διὰ τὸ λῦσαι μὴ ἔχειν τὸν λόγον. Συμβαίνει δ' ἔκ 9 τινος λόγου ἡ ἀφροσύνη μετὰ ἀκρασίας ἀρετῇ· τὰναντία γὰρ πράττει ὧν ὑπολαμβάνει διὰ τὴν ἀκρασίαν, ὑπολαμβάνει ῥ δὲ τὰγαθὰ ῥ κακὰ εἶναι καὶ οὐ δεῖν πράττειν, ὥστε τὰγαθὰ καὶ οὐ τὰ κακὰ πράζει. Ἔτι ὁ τῷ πεπεῖσθαι πράττων καὶ διώ- 10 κων τὰ ἡδέα καὶ προαιρούμενος βελτίων ῥ ἂν δόξειεν τοῦ μὴ διὰ λογισμὸν ἀλλὰ ῥ δι' ἀκρασίαν· εὐϊατότερος γὰρ διὰ τὸ μεταπεισθῆναι ἂν. Ὁ δ' ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ ἐν ἣ φαμὲν “ὅταν τὸ ὕδωρ ῥ πνίγη, τί δεῖ ῥ ἐπιπίνειν;” Εἰ μὲν γὰρ ῥ μὴ ἐπέπειστο ῥ πράττει, μεταπεισθεὶς ἂν ἐπαύσατο· ῥ νῦν δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἤττον ἄλλα πράττει. Ἔτι εἰ 11 περὶ ῥ πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκράτεια, τίς ὁ ἀπλῶς ῥ ἀκρατὴς; Οὐθεὶς γὰρ ῥ ἀπάσας ἔχει τὰς ἀκρασίας, φαμὲν δ' εἶναι τινὰς ἀπλῶς.

Αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι τοιαῦταί τινες συμβαίνουσιν, τούτων 12 4 δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ γὰρ λύσις τῆς ἀπορίας εὑρεσίς ἐστιν. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον πότερον (3) εἰδότες ἢ οὐ, καὶ πῶς εἰδότες, εἶτα περὶ ποῖα τὸν ῥ ἀκρατὴ καὶ τὸν ἐγκρατὴ θετέον, λέγω δὲ ῥ πότερον περὶ πᾶσαν ἡδονὴν καὶ λύπην ἢ περὶ τινὰς ἀφωρισμένας, καὶ τὸν ἐγκρατὴ καὶ τὸν καρτερικόν, πότερον ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα ῥ συγγενῇ τῆς θεωρίας ἐστὶ ταύτης. Ἔστι ῥ δ' ἀρχὴ τῆς σκέψεως, πότερον ὁ ἐγκρατὴς καὶ 2

ὁ δέδεταί γὰρ καὶ διάνοια M^b. ῥ μὲν om. K^b.L^b.M^b. ῥ συμπερανθέν L^b. ῥ δέ] γὰρ M^b. ῥ κακὰ] καὶ κακὰ K^b. ῥ ἂν om. M^b. et pr. K^b. ῥ δι'] διὰ τὴν M^b. ῥ πνίγει M^b. ῥ ἔτι πίνειν L^b. ῥ μὴ om. K^b.M^b. ῥ νῦν L^b. ῥ πάντα L^b.O^b. ῥ ἀκρατὴς ἐστιν; οὐθεὶς O^b. ῥ πάσας L^b.O^b. ῥ ἐγκρατὴ καὶ τὸν ἀκρατὴ L^b. ῥ πότερον om. L^b. ῥ συγγενῇ om. L^b. ῥ δ'] δ' ἢ L^b.O^b.

^h ὁ ἀκρατής εἰσι ¹ τῷ περὶ ἀ ^η τῷ πῶς ἔχοντες τὴν διαφορὰν,
^k λέγω δὲ πρότερον τῷ περὶ ¹ ταδὶ εἶναι μόνον ἀκρατής ὁ ἀκρα-
 τής, ^η οὐ ἀλλὰ τῷ ὥς, ^m ^η οὐ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν· ἔπειτ' εἰ περὶ
 πάντ' ἐστὶν ⁿ ^η ἀκρασία καὶ ^ο ^η ἐγκράτεια ^η Ρ οὐ· οὔτε γὰρ
 περὶ· ^q πάντ' ἐστὶν ὁ ἀπλῶς ἀκρατής, ἀλλὰ περὶ ἅπερ ὁ ἀκό-
 λαστος, οὔτε ^r τῷ πρὸς ταῦτα ἀπλῶς ἔχειν (ταῦτόν γὰρ ^s ^{αν}
 ἦν τῇ ἀκολασίᾳ), ἀλλὰ τῷ ^t ὥδὲ ἔχειν. ¹ Ο μὲν γὰρ ἄγεται
 προαιρούμενος, νομίζων αἰεὶ δεῖν τὸ παρὸν ἢ δὴ διώκειν· ὁ δ'
 5 ³ οὐκ οἶεται μὲν, διώκει δέ. Περὶ μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ
 ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμην εἶναι παρ' ἣν ἀκρατεύονται, οὐθὲν δια-
 φέρει πρὸς τὸν λόγον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξαζόντων οὐ διστά-
 4 ζουσιν, ἀλλ' οἷονται ἀκριβῶς ^v εἰδέναι. Εἰ οὖν διὰ τὸ ἡρέμα
 πιστεύειν οἱ ^w δοξαζόντες μᾶλλον τῶν ἐπισταμένων παρὰ τὴν
 ὑπόληψιν πράξουσιν, οὐθὲν διοίσει ἐπιστήμη δόξης· ^x ἔνιοι
 γὰρ πιστεύουσιν οὐδὲν ἡττον οἷς δοξαζουσιν ἢ ἕτεροι οἷς ἐπί-
 5 στανται· δηλοῖ δ' ¹ Ηράκλειτος. ¹ Ἀλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν
 τὸ ἐπίστασθαι (καὶ γὰρ ὁ ἔχων μὲν οὐ χρώμενος δὲ τῇ ἐπι-
 στήμῃ καὶ ὁ χρώμενος λέγεται ἐπίστασθαι), διοίσει τὸ ἔχοντα
 μὲν μὴ θεωροῦντα ^y δὲ ἀ μὴ δεῖ πράττειν τοῦ ^z ἔχοντα καὶ
 θεωροῦντα· τοῦτο γὰρ δοκεῖ δεινόν, ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν.
 6 ^a ¹ Ἐτι ἐπεὶ δύο τρόποι τῶν προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφο-
 τέρας οὐθὲν κωλύει πράττειν ^b παρὰ τὴν ἐπιστήμην, χρώμε-
 νον μέντοι τῇ καθόλου ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ
 τὰ καθ' ἕκαστα. Διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλου· τὸ μὲν γὰρ
 ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν, οἷον ὅτι παντὶ
 ἀνθρώπῳ συμφέρει τὰ ξηρά, καὶ ὅτι ^c οὗτος ἄνθρωπος ἢ ὅτι
 ξηρὸν τὸ τοιόνδε· ἀλλ' εἰ τόδε τοιόνδε, ^d ^η οὐκ ἔχει ἢ οὐκ
 ἐνεργεῖ. Κατὰ τε δὴ τούτους διοίσει τοὺς τρόπους ἀμήχανον

^h ὁ post καὶ om. L^b.O^b. ⁱ τῶν περὶ K^b. ^k λέγω] λέγοντες K^b.
¹ ταδὶ] ἀ δεῖ K^b. ^m ^η οὐ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν om. L^b.O^b. ⁿ ^η om. K^b.L^b.
^ο ^η om. K^b. ^p post οὐ L^b.O^b. ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν. ^q ἅπαντ' K^b.M^b.
^r τὸ M^b. ^s ^{αν} om. L^b.O^b. ^t ὥδε K^b. ^v εἰδέναι] εἶναι O^b. ^w δόξαν-
 τες L^b. ^x ἔνιοι τε γὰρ L^b.O^b. ^y post δὲ K^b.L^b.O^b. καὶ τὸ θεωροῦντα.
^z ἔχοντος καὶ θεωροῦντος L^b. ^a ἔτι δ' ἐπεὶ L^b. ^b περὶ M^b. ^c οὗτος]
 ὁ αὐτὸς K^b.M^b, αὐτὸς οὗτος L^b.O^b. ^d ^η post τοιόνδε om. K^b.M^b.

ὅσον, ὥστε δοκεῖν οὕτω μὲν ^e εἰδέναι μηθὲν ἄτοπον, ἄλλως δὲ θαυμαστόν. Ἔτι τὸ ἔχειν ^f τὴν ἐπιστήμην ^g ἄλλον τρόπον ⁷ τῶν νῦν ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν μὲν μὴ χρῆσθαι δὲ διαφέρουσιν ὁρῶμεν τὴν ἔξιν, ὥστε καὶ ἔχειν πως καὶ μὴ ἔχειν, οἷον τὸν καθεύδοντα καὶ μαινόμενον καὶ οἰνωμένον. Ἀλλὰ ^h μὴν οὕτω διατίθενται ⁱ οἱ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων καὶ ἔνια τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα ^k μεθιστάσιν, ἐνίοις δὲ καὶ μανίας ποιοῦσιν. Δῆλον οὖν ὅτι ὁμοίως ἔχειν λεκτέον τοὺς ἀκρατεῖς τούτοις. Τὸ δὲ λέγειν τοὺς λόγους τοὺς ἀπὸ ⁸ τῆς ἐπιστήμης οὐδὲν ^l σημεῖον· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πάθεσι τούτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους, καὶ ^m οἱ ⁿ πρῶτον μαθόντες συνείρουσι μὲν τοὺς λόγους, ^o ἴσασι δ' οὐπω· δεῖ γὰρ ^p συμφῦναι, ^q τούτῳ δὲ χρόνῳ δεῖ ὥστε καθάπερ τοὺς ὑποκρινομένους, οὕτως ὑποληπτέον λέγειν καὶ τοὺς ἀκρατευομένους. Ἔτι καὶ ὧδε φυσικῶς ἂν τις ἐπι- ⁹ βλέψειε τὴν αἰτίαν. Ἡ μὲν γὰρ καθόλου δόξα, ἡ δ' ἑτέρα περὶ τῶν καθ' ἕκαστά ἐστιν, ὧν αἴσθησις ἤδη κυρία· ^r ὅταν δὲ μία γένηται ἐξ ^s αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ ^t συμπερανθὲν ἔνθα μὲν φάναι τὴν ψυχὴν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς, οἷον, εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τουτὶ δὲ γλυκὺ ὥς ^v ἐν τι τῶν καθ' ἕκαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ κωλυόμενον ἅμα ^w τοῦτο καὶ πράττειν. Ὅταν οὖν ἡ μὲν καθόλου ^x ἐνῇ κωλύουσα γεύεσθαι, ἡ ^y δέ, ὅτι πᾶν ^z τὸ γλυκὺ ἡδύ, τουτὶ δὲ γλυκὺ (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ), ^a τύχη δ' ἐπιθυμία ἐνοῦσα, ἡ ^b μὲν λέγει φεύγειν τοῦτο, ἡ δ' ἐπιθυμία ἄγει· κινεῖν γὰρ ἕκαστον ^c δύναται τῶν μορίων· ὥστε συμβαίνει ὑπὸ λόγου πως καὶ δόξης ^d ἀκρατεῦεσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ καθ' ^e αὐτήν,

^e εἶναι L^b.Ob. ^f τὴν om. K^b. ^g ἄλλων τρόπων L^b. ^h μὲν Ob.
ⁱ οἱ γε ἐν L^b.Ob. ^k μεθιστῶσιν M^b. ^l post σημείον L^b.Ob. τοῦ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην. ^m οἱ] τὸ Ob. ⁿ πρῶτοι μαθόντες συνεργοῦσι K^b.M^b. ^o ἴασι L^b. ^p συμφυῆναι K^b. ^q τοῦτο K^b.M^b. ^r ὅτε L^b.
^s αὐτῶν ὡς ἀνάγκη M^b. ^t συμπεραθὲν L^b. ^v ἐν τι τῶν] τὸν pr. K^b.
^w τούτῳ Ob. ^x ἐνῇ ἡ κωλύουσα M^b.Ob. ^y δὲ om. L^b. et pr. K^b.
^z τὸ om. K^b.M^b. ^a τύχη] αὕτη M^b. ^b μὲν οὖν λέγει K^b.M^b. ^c δύναται om. M^b. ^d ἀκρατεῦεσθαι M^b. ^e αὐτάς M^b.

- 11 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. Ἡ γὰρ ἐπιθυμία ^f ἐναντία, ἀλλ' οὐχ ἡ δόξα, τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τὰ θηρία οὐκ ἀκρατῇ, ὅτι οὐκ ἔχει ^g τῶν καθόλου ὑπόληψιν, ἀλλὰ τῶν
 12 καθ' ἕκαστα φαντασίαν καὶ μνήμην. Πῶς δὲ λύεται ^h ἡ ἄγνοια καὶ πάλιν γίνεται ἐπιστήμων ὁ ἀκρατής, ὁ αὐτὸς λόγος ⁱ καὶ περὶ οἰνωμένου καὶ καθεύδοντος καὶ οὐκ ἴδιος τούτου τοῦ πάθους, ὃν δεῖ παρὰ τῶν φυσιολόγων ἀκούειν.
 13 Ἐπεὶ ^k δ' ἡ τελευταία πρότασις δόξα τε ^l αἰσθητοῦ καὶ κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἡ οὐκ ἔχει ^m ὁ ἐν τῷ πάθει ὢν, ἢ οὕτως ἔχει ὥς οὐκ ⁿ ἦν τὸ ἔχειν ἐπίστασθαι ἀλλὰ λέγειν ὥσπερ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπεδοκλέους, ^o καὶ διὰ τὸ μὴ καθόλου μηδ' ἐπιστημονικὸν ὁμοίως εἶναι δοκεῖν ^p τῷ καθόλου ^q τὸν ἔσχατον ὅρον. Καὶ ἔοικεν ὁ ἐζήτει Σωκράτης συμβαί-
 14 νειν· οὐ γὰρ τῆς κυρίως ἐπιστήμης εἶναι δοκούσης ^r παρουσίας γίνεται τὸ πάθος, οὐδ' ^s αὕτη περιέλεται διὰ τὸ πάθος, ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. Περὶ μὲν ^t οὖν τοῦ εἰδότα καὶ μή, καὶ πῶς ^v εἰδότα ἐνδέχεται ἀκρατεῦσθαι, τοσαῦτα εἰρήσθω.
- 6 Πότερον δ' ἐστὶ τις ἀπλῶς ἀκρατής ἢ πάντες κατὰ μέρος,
 (4) καὶ εἰ ἔστι, περὶ ^w ποιά ἐστι, λεκτέον ἐφεξῆς. Ὅτι μὲν οὖν περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας εἰσὶν οἱ τ' ἐγκρατεῖς ^x καὶ καρτερικοί ^y καὶ οἱ ἀκρατεῖς ^z καὶ μαλακοί, φανερόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῶν ^z ποιούντων ἡδονήν, τὰ δ' αἰρετὰ μὲν καθ' αὐτὰ ἔχοντα δ' ὑπερβολήν, ἀναγκαῖα μὲν τὰ σωματικά. Λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τά τε περὶ τὴν τροφήν καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωματικῶν περὶ ^a τὴν ἀκολασίαν ^a ἔθεμεν καὶ τὴν σωφροσύνην. Τὰ δ' ἀναγκαῖα μὲν ^b οὐ, αἰρετὰ ^c δὲ καθ' αὐτά. Λέγω δ' οἶον νίκην τιμὴν πλοῦτον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδέων. Τοὺς

^f ἐναντία] ἐναντία δόξα M^b. ^g τῶν om. K^b.M^b. ^h ἡ ἄγνοια om. pr. K^b. ⁱ καὶ περὶ] ὁ περὶ K^b, ὁ καὶ περὶ M^b. ^k δ' ἡ] δὴ K^b. ^l αἰσθητῆς M^b. ^m ὁ om. K^b.L^b.M^b. ⁿ ἦν τῷ L^b.O^b, ἐν τῷ M^b. ^o καὶ om. M^b. ^p τῶν K^b. ^q τὸν ὅρον τὸν ἔσχατον M^b. ^r παρουσίας O^b. ^s αὕτη L^b.O^b. ^t οὖν om. L^b. ^v ἐνδέχεται εἰδότα L^b.O^b. ^w ποιόν L^b. ^x καὶ οἱ καρτερικοὶ L^b. ^y καὶ οἱ μαλακοὶ L^b.M^b.O^b. ^z ποιούντων ἡδονήν] τοιούτων ἡδονῶν M^b. ^a ἐθέμην L^b. ^b οὐχὶ K^b.M^b. ^c δὲ ante λέγω K^b, om. M^b.

μὲν ^d οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπερβάλλοντας
 τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπλῶς μὲν οὐ λέγομεν ἀκρατεῖς, προστιθέντες
 δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς καὶ κέρδους καὶ τιμῆς καὶ θυμοῦ,
 ἀπλῶς δ' οὐ ὥς ἑτέρους καὶ καθ' ὁμοιότητα λεγομένους,
 ὥσπερ ἄνθρωπος ὁ τὰ Ὀλύμπια ^e νενικηκώς· ἐκείνῳ γὰρ ὁ
 κοινὸς λόγος τοῦ ἰδίου ^f μικρῶ διέφερεν ἄλλ' ὅμως ἕτερος ἦν.
 Σημεῖον δέ· ἡ μὲν ^g γὰρ ἀκρασία ψέγεται οὐχ ὡς ἀμαρτία
 μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις ἢ ἀπλῶς οὐσα ἢ κατὰ τι μέρος,
 τούτων δ' οὐθεῖς. Τῶν δὲ περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, ³
 περὶ αἷς λέγομεν τὸν σῶφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προ-
 αἰρεῖσθαι τῶν ^h τε ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς ⁱ καὶ τῶν
 λυπηρῶν φεύγων, πείνης καὶ δίψης καὶ ἀλέας καὶ ψύχους
 καὶ πάντων τῶν περὶ ἀφῆν καὶ γεύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν
 προαίρεσιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἀκρατὴς λέγεται, οὐ κατὰ πρόσ-
 θεσιν, ὅτι περὶ τὰδε, καθάπερ ὀργῆς, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον.
 Σημεῖον δέ· καὶ γὰρ μαλακοὶ λέγονται περὶ ταύτας, περὶ ⁴
 ἐκείνων δ' οὐδεμίαν. Καὶ διὰ τοῦτ' εἰς ταῦτὸν τὸν ἀκρατῆ
 καὶ ^k τὸν ἀκόλαστον τίθεμεν καὶ ἐγκρατῆ καὶ σῶφρονα, ἀλλ'
 οὐκ ἐκείνων οὐδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς αὐτάς πως ἡδονὰς καὶ
 λύπας εἶναι· οἱ δ' εἰσὶ μὲν περὶ ταῦτά, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως
 εἰσὶν, ἀλλ' οἱ μὲν προαιροῦνται ^l οἱ δ' οὐ προαιροῦνται. Διὸ
 μᾶλλον ἀκόλαστον αὖ εἵπομεν, ὅστις ^m μὴ ἐπιθυμῶν ⁿ ἢ
 ἡρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας, ἢ
 τοῦτον ὅστις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν ^o σφόδρα· τί γὰρ αὖ ἐκεῖνος
 ποιήσειεν, εἰ προσγένειτο ἐπιθυμία νεανικὴ καὶ περὶ τὰς τῶν
 ἀναγκαίων ἐνδείας λύπη ἰσχυρά; Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ⁵
 τῶν ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσι ^p τῷ γένει καλῶν καὶ σπουδαίων· τῶν
^q γὰρ ἡδέων ἔνια φύσει αἰρετά, τὰ δ' ἐναντία τούτων, τὰ δὲ
 μεταξὺ, καθάπερ ^r διείλομεν πρότερον, οἷον χρήματα καὶ
 κέρδος καὶ νίκη καὶ τιμή· πρὸς ἅπαντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα

^d οὖν om. K^b.M^b. ^e νικῶν K^b. ^f μικρὸν L^b.M^b. ^g γὰρ om. L^b.
^h τε] δὲ K^b, om. L^b.M^b. ⁱ καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων om. M^b. ^k τὸν
 post καὶ om. L^b.O^b. ^l οἱ δ' οὐ προαιροῦνται om. O^b. ^m μὴδ' O^b.
ⁿ ἢ om. K^b. ^o σφόδρα om. M^b. ^p τῶν K^b. ^q γὰρ] δ' K^b. ^r δι-
 ειλόμην K^b.M^b.

καὶ τὰ μεταξὺ ^s οὐ τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν
 ψέγονται, ἀλλὰ τῷ ^t πως ὑπερβάλλειν. Διὸ ^v ὅσοι μὲν παρὰ
 τὸν λόγον ἢ ^w κρατοῦνται ἢ διώκουσι τῶν φύσει ^x τι καλῶν
 καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ ^y περὶ τιμὴν μᾶλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες
 ἢ περὶ τέκνα καὶ γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν, καὶ
 ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἔστι τις
 ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο
^z καὶ πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ φιλοπάτωρ ^a ἐπι-
 καλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδόκει μωραίνειν.
 Μοχθηρία μὲν οὖν οὐδεμία περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ εἰρημένον,
 ὅτι φύσει τῶν αἰρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὐτό· ^b φαῦλαι δὲ
⁶ καὶ φευκταὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὑπερβολαί. Ὅμοίως δὲ οὐδὲ
 ἀκρασία· ἡ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν
 ψεκτῶν ἐστίν. Δι' ὁμοιότητα δὲ τοῦ πάθους ^c προσεπιτι-
 θέντες τὴν ἀκρασίαν ^d περὶ ^e ἐκάστου λέγουσιν, οἷον κακὸν
 ἰατρὸν καὶ κακὸν ὑποκριτήν, ὃν ἀπλῶς οὐκ ἂν ^f εἴποιεν κακόν·
 ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἐκάστην αὐ-
 τῶν, ἀλλὰ ^g τῷ ἀνάλογον ὁμοίαν, οὕτω δὴλον ^h ὅτι κακεῖ
 ὑποληπτέον ⁱ μόνην ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι ἣτις ἐστὶ
 περὶ ταῦτά τῇ σωφροσύνῃ καὶ ^k τῇ ἀκολασίᾳ, περὶ δὲ ^l θυμὸν
 καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προστιθέντες ἀκρατῇ θυμοῦ
 ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους φαμέν.

- (5) Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἓν μὲν ἡδέα φύσει, καὶ τούτων τὰ μὲν
 ἀπλῶς τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζώων καὶ ἀνθρώπων, τὰ δ' οὐκ
 ἔστιν ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις τὰ δὲ δι' ἔθνη γίνεται, τὰ
 δὲ διὰ ^m μοχθηρὰς φύσεις, ἔστι καὶ περὶ τούτων ⁿ ἕκαστα
² ^o παραπλησίως ἰδεῖν ἔξεις. Λέγω ^p δὲ τὰς θηριώδεις, οἷον
 τὴν ἄνθρωπον ἣν λέγουσι τὰς ^q κυούσας ἀνασχίζουσιν τὰ

^s οὐ τῷ] οὕτω K^b. ^t πῶς] πῶς καὶ L^b.O^b. ^v ὅσω μὲν πρὸς M^b.
^w ἀκρατοῦνται L^b.M^b. ^x τε M^b. ^y περὶ τὴν τιμὴν M^b. ^z καὶ om.
 K^b.M^b. ^a καλούμενος πρὸς M^b. ^b φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ καὶ ἀμαρ-
 τήματα αὐτῶν αἱ ὑπερβολαί M^b, φαῦλα δὲ καὶ φευκτὰ καὶ ἀμαρτήματα K^b.
^c προσεπιθέντες L^b. ^d πρὸς K^b. ^e ἕκαστον K^b.L^b.M^b. ^f εἴποιμεν L^b.
^g τὸ K^b. ^h ὅτι om. M^b. ⁱ μόνον O^b. ^k τῇ post καὶ om. K^b.M^b.O^b.
^l θυμοῦ K^b. ^m μοχθηρίαν φύσεως M^b. ⁿ ἕκαστον L^b, om. M^b.
^o παραπλησίως M^b. ^p δὴ τὰς θηριωδίας L^b. ^q κύνας K^b.

παιδία κατεσθίειν, ἢ ^τ οἷσις χαίρειν φασὶν ἐνίους τῶν ἀπη-
 γριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τοὺς ^ς μὲν ὁμοῖς τοὺς δὲ ^τ ἀν-
 θρώπων κρέασιν, τοὺς δὲ τὰ παιδία ^ν δανείζειν ἀλλήλοις εἰς
 εὐωχίαν, ἢ τὸ ^ω περὶ Φάλαριν λεγόμενον. Αἰτῶται μὲν ^κθη-
 ριώδεις, αἱ δὲ διὰ ^υ τε νόσους γίνονται ^ζ καὶ μανίαν ἐνίοις,
 ὥσπερ ὁ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγών, καὶ ὁ τοῦ συν-
 δούλου τὸ ἥπαρ. Αἱ δὲ νοσηματώδεις ^α ἢ ἐξ ἔθους, ^β οἶον
 τριχῶν τίλσεις καὶ ὀνύχων ^ς τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθράκων καὶ
 γῆς, πρὸς δὲ τούτοις ^δ ἢ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσιν· τοῖς
 μὲν γὰρ φύσει τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν, οἶον τοῖς ^ς εὐβρι-
 ζομένοις ἐκ παίδων. ^υ Ὅσοις μὲν οὖν φύσις αἰτία, ^τ τούτους ⁴
 μὲν οὐδεὶς ἂν ^ς εἴπειεν ἀκρατεῖς, ὥσπερ οὐδὲ τὰς γυναῖκας,
 ὅτι ^η οὐκ ὀπύουσιν ἀλλ' ὀπύονται· ὡσαύτως ^ι δὲ καὶ τοῖς
 νοσηματώδως ἔχουσι ^κ δι' ἔθος. Τὸ μὲν οὖν ἔχειν ^ι ἕκαστα ⁵
 τούτων ἔξω τῶν ὅρων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ ^μ ἢ θη-
 ριότης· ^ν τὸ δ' ἔχοντα ^ο κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι οὐχ ^ρ ἢ ἀπλῇ
 ἀκρασία ἀλλ' ^q ἢ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τοὺς
 θυμοὺς ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ πάθους, ἀκρατῇ δ' οὐ
 λεκτέον. Πᾶσα γὰρ ὑπερβάλλουσα ^τ καὶ ἀφροσύνη καὶ δει-
 λία καὶ ἀκολασία καὶ χαλεπότης αἱ μὲν θηριώδεις αἱ δὲ νο-
 σηματώδεις εἰσὶν· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοιοῦτος οἷος δεδιέναι ⁶
 πάντα, καὶ ψοφήσῃ μῦς, θηριώδη δειλίαν δειλός, ὁ δὲ τὴν
 γαλῆν ἐδεδίδει διὰ νόσον· καὶ τῶν ^ς ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως
 ἀλόγιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες θηριώδεις, ^τ ὥσπερ
 ἔνια γένη τῶν πόρρω βαρβάρων, οἱ δὲ διὰ νόσους, οἶον τὰς
 ἐπιληπτικάς, ἢ μανίας νοσηματώδεις. Τούτων δ' ἔστι μὲν ⁷

^τ οἷς K^b. ^ς μὲν] μὲν οὖν L^b. ^τ ἀνδρῶν K^b.M^b. ^ν ἄλλοις δανεί-
 ζειν L^b.O^b. ^ω περὶ τὸν φάλαριν M^b. ^κ θηριώδεις εἰσὶν αἱ O^b. ^υ τε
 om. L^b. ^ζ καὶ διὰ μανίαν K^b. ^α ἢ om. K^b. ^β οἶον αἱ τῶν L^b.M^b.O^b.
^ς τρώσεις M^b. ^δ ἢ om. M^b. ^ς γυμναζομένοις K^b.M^b, ἐθιζομένοις N^b.
^τ τούτους μὲν οὖν οὐδ' ἂν τις M^b. ^ς εἴποιεν K^b.L^b.M^b, εἴποι O^b.
^η οὐχ ὀπύουσιν ἀλλ' ὀπύονται K^b.M^b.N^b. ^ι δὲ om. K^b.M^b. ^κ δι'
 ἤθους K^b, ἐξ ἔθους L^b. ^ι ἕκαστοις L^b. ^μ ἢ om. L^b. ^ν τὸν K^b.
^ο κρατεῖν] καρτερεῖν K^b.O^b. ^ρ ἢ om. M^b. ^q ἢ om. K^b. ^τ καὶ ante
 ἀφροσύνη om. L^b, qui in margine τινὰ δὲ ἔχουσι κακία καὶ ἀφροσύνη.
^ς ἀφροδισίων K^b. ^τ ὥσπερ—νόσους om. K^b.

ἔχειν τινὰ ἐνίοτε ^ν μόνον, μὴ κρατεῖσθαι δέ, ^ω λέγω δὲ οἶον εἰ Φάλαρις κατεῖχεν ἐπιθυμῶν παιδίου φαγεῖν ἢ ^x πρὸς ἀφροδισίων ἄτοπον ἡδονήν· ἔστι δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον
8 ἔχειν. Ὡσπερ οὖν καὶ ^γ μοχθηρία ἢ μὲν κατ' ἄνθρωπον ἀπλῶς λέγεται μοχθηρία, ἢ δὲ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι θηριώδης ἢ νοσηματώδης, ἀπλῶς δ' οὐ, τὸν αὐτὸν τρόπον δηλὸν ὅτι καὶ ἀκρασία ἐστὶν ἢ μὲν θηριώδης ἢ δὲ νοσηματώδης, ἀπλῶς δὲ ἢ κατὰ ^z τὴν ἀνθρωπίνην ἀκολασίαν ^a μόνη.

- 7 9 Ὅτι μὲν οὖν ἀκρασία καὶ ἐγκράτειά ἐστι ^b μόνον περὶ ἅπερ ^c ἀκολασία καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα ἐστὶν ἄλλο εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν καὶ οὐχ
(6) ἀπλῶς, δηλόν· ^d ὅτι δὲ καὶ ἦττον αἰσχυρὰ ἀκρασία ἢ τοῦ θυμοῦ ἢ ^e ἢ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν. Ὡς οἶκε γὰρ ὁ θυμὸς ἀκούειν μὲν τι τοῦ λόγου, παρακούμειν δέ, καθάπερ οἱ ταχεῖς τῶν διακόνων, οἱ πρὶν ἀκοῦσαι πᾶν τὸ λεγόμενον ἐκθέουσιν, εἶτα ἀμαρτάνουσι τῆς ^f προστάξεως, καὶ οἱ κύνες, πρὶν σκέψασθαι εἰ φίλος, ^g ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτοῦσιν· οὕτως ^h ὁ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτήτα τῆς φύσεως ἀκούσας μὲν, οὐκ ἐπίταγμα ^{δ'} ἀκούσας, ὁρμᾷ πρὸς τὴν τιμωρίαν. Ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἡ φαντασία ὅτι ὕβρις ἢ ὀλιγωρία ἐδήλωσεν, ὁ δ' ὥσπερ συλλογισάμενος ὅτι δεῖ τῷ τοιούτῳ πολεμεῖν χαλεπαίνει ⁱ δὴ εὐθύς· ἢ δ' ἐπιθυμία, εἰ μόνον εἴπῃ ὅτι ἡδὺ ὁ λόγος ἢ ^k ἢ αἴσθησις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν. Ὡς οὖν ὁ μὲν θυμὸς ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πως, ἢ δ' ἐπιθυμία οὐ.
^l Αἰσχιῶν οὖν· ὁ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ ἀκρατῆς τοῦ λόγου πως ² ἡττάται, ὁ ^m δὲ τῆς ἐπιθυμίας ⁿ καὶ ^ο οὐ τοῦ λόγου. Ἔτι ταῖς φυσικαῖς μᾶλλον συγγνώμῃ ^p ἀκολουθεῖν ὀρέξουσιν, ἐπεὶ καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς τοιαύταις μᾶλλον ὅσαι κοιναὶ πᾶσι, καὶ

^ν μόνον] μὲν μόνον K^b.M^b.   ^ω λέγω δὲ om. L^b.Ob.   ^x πρὸς om. M^b.   ^γ μοχθηρίας K^b.   ^z τὴν om. M^b.   ^a μόνῃ K^b.L^b.M^b.
^b μόνον ἀπλῶς περὶ L^b.   ^c ἀκρασία M^b, ἢ ἀκολασία L^b.   ^d ὅτι δὲ καὶ] καὶ ὅτι M^b.   ^e ἢ post ἢ om. K^b.M^b.   ^f πράξεως M^b.Ob.   ^g εἰαν L^b.Ob.   ^h ὁ om. K^b.M^b.   ⁱ δὴ add. K^b.   ^k ἢ post ἢ om. M^b.
^l αἰσχιῶν K^b.   ^m δὲ ὑπὸ τῆς Ob.   ⁿ καὶ om. L^b.M^b.   ^ο οὐ om. K^b.
^p ἀκολουθεῖ L^b.M^b.

ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ ἡ χαλεπότης τῶν ἐπιθυμιῶν ^α τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων, ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος ὅτι τὸν πατέρα ^ι τύπτει. “Καὶ γὰρ οὗτος” ἔφη “τὸν ἑαυτοῦ κακείνος τὸν ἄνωθεν,” καὶ τὸ παιδίον δείξας “καὶ οὗτος ἐμέ” ἔφη, “ὅταν ἀνὴρ γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν.” Καὶ ὁ ἐλκόμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ ^ς γὰρ αὐτὸς ^ι ἐλκύσαι τὸν πατέρα μέχρις ἐνταῦθα. ^ν Ἐτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβουλό- ³ τεραι. ^ο Ὁ μὲν οὖν θυμώδης οὐκ ἐπίβουλος, οὐδ' ὁ θυμός, ἀλλὰ φανερός· ἡ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην φασί·

^ν δολοπλόκου γὰρ κυπρογενοῦς·

καὶ τὸν κεστὸν ἱμάντα ^ν Ὁμηρος·

πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ ^ω φρονέοντος.

^ν Ὡστ' εἴπερ ἀδικωτέρα καὶ αἰσχίων ἡ ἀκρασία ^ς αὕτη τῆς περὶ τὸν θυμόν ^υ ἐστὶ, καὶ ἀπλῶς ἀκρασία καὶ κακία πως. ^ν Ἐτι οὐδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος, ^ζ ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς ^α ποιεῖ ⁴ λυπούμενος, ὁ δ' ὑβρίζων μεθ' ἡδονῆς. Εἰ οὖν οἷς ὀργίζεσθαι μάλιστα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἡ ἀκρασία ἡ δι' ἐπιθυμίαν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν θυμῷ ὕβρις. ^ν Ὡς μὲν τοίνυν ^ς αἰσχίων ἡ περὶ ^β ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυμόν, καὶ ὅτι ἐστὶν ^ς ἡ ἐγκράτεια καὶ ^ς ἡ ἀκρασία περὶ ἐπιθυμίας καὶ ἡδονὰς σωματικὰς, δῆλον, αὐτῶν δὲ τούτων τὰς διαφορὰς ⁶ ληπτέον. ^ν Ὡσπερ γὰρ εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ μὲν ^δ ἀνθρωπικαὶ εἰσι καὶ φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ μεγέθει, αἱ δὲ θηριώδεις, αἱ ^ε δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσήματα. Τούτων δὲ περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη ^ι καὶ ἀκολασία μόνον ἐστίν· διὸ καὶ τὰ θηρία οὔτε σῶφρονα οὔτ' ἀκόλαστα λέγομεν ἀλλ' ἡ κατὰ μεταφορὰν καὶ εἴ τιτι ὅλως ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει

^α τῶν ante τῆς om. Mb. ^ι τύπτει Lb.Mb. ^ς γὰρ] γὰρ καὶ Mb. ^ι ἐλκύσαι om. Mb. ^ν δολοπλόκας Lb. ^ω φρονέοντων Mb. ^ς αὕτη om. Mb. ^υ ἐστὶ δὲ καὶ Mb. ^ζ ὁ—λυπούμενος om. Mb. ^α λυπούμενος ποιεῖ Lb. ^β ἐπιθυμίαν Mb. ^ς ἡ utrumque om. Mb. ^δ ἀνθρώπιναί Kb. ^ε δὲ καὶ διὰ Ob. ^ι μόνον καὶ ἀκολασία Lb.

8 γένος τῶν ζώων ὕβρει καὶ ^h σιναμωρία καὶ ⁱ τῷ παμφάγον εἶναι· οὐ γὰρ ἔχει προαίρεσιν οὐδὲ λογισμόν, ἀλλ' ἐξέστηκε 7 τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι τῶν ἀνθρώπων. ⁴ Ἐλαττον δὲ θηριότης κακίας, φοβερώτερον δέ· οὐ γὰρ διέφθαρται τὸ ^k βέλτιστον, ὥσπερ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ¹ ἀλλ' οὐκ ἔχει. ^ν Ὁμοιον οὖν ^m ὥσπερ ἄψυχον ⁿ συμβάλλειν ^ο πρὸς ἔμψυχον, πότερον κάκιον· ἀσινεστέρα γὰρ ἢ φαυλότης ἀεὶ ἢ τοῦ μὴ ἔχοντος ἀρχήν, ὃ δὲ νοῦς ἀρχή. Παραπλήσιον ^p οὖν τὸ συμβάλλειν ἀδικίαν πρὸς ^q ἄνθρωπον ἄδικον· ἔστι γὰρ ὡς ἐκάτερον κάκιον· ^r μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς θηρίου.

8 Περὶ δὲ τὰς δι' ἀφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ (7) ἐπιθυμίας καὶ φυγὰς, περὶ αἷς ἣ τε ἀκολασία καὶ ἡ σωφροσύνη διωρίσθη πρότερον, ἔστι ^s μὲν οὕτως ἔχειν ὥστε ἡττᾶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους, ^t ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ ὧν οἱ πολλοὶ ἡττους· τούτων δ' ὃ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατὴς ὃ δ' ἐγκρατὴς, ὃ δὲ περὶ λύπας μαλακὸς ὃ δὲ καρτερικός. Μεταξὺ δ' ἡ τῶν πλείστων ἕξις, ^v καὶ εἰ ῥέπουσι μᾶλλον ² πρὸς τὰς χείρους. Ἐπεὶ δ' ἔναι τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖαί εἰσιν αἱ δ' οὐ καὶ μέχρι τινός, αἱ δ' ὑπερβολαὶ ^w οὐ, οὐδ' αἱ ἐλλείψεις, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας, ὃ μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδέων ἢ καθ' ^x ὑπερβολὰς ἢ διὰ προαίρεσιν, δι' αὐτὰς καὶ μηδὲν δι' ἕτερον ἀποβαίνον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τοῦτον μὴ εἶναι μεταμελητικόν, ὥστ' ἀνίατος· ὃ γὰρ ἀμεταμέλητος ἀνίατος. Ὁ δ' ἐλλείπων ὃ ἀντικείμενος, ὃ δὲ μέσος σώφρων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὃ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δι' ἡτταν ἀλλὰ διὰ προαί- ³ ρεσιν. Τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὃ μὲν ἄγεται ^y διὰ τὴν

8 γένος] λέγω Mb.   h σιναμωρία K^b.L^b.   i τὸ L^b.   k βέλτιον K^b.M^b.   1 ἀλλ' ἡμάρτηται καὶ οὐκ Ob.   m ὥσπερ τὸ ἄψυχον L^b.
n συμβαλεῖν L^b.Ob.   o πρὸς τὸ ἔμψυχον L^b.   p οὖν τοῦτο συμβάλλειν ὥσπερ εἴ τις συμβάλλοι ἀδικίαν L^b.M^b.Ob.   q ἄδικον ἄνθρωπον M^b.
r μυριοπλάσια K^b.L^b.   s μὲν] μὲν οὖν M^b.   t ἔστι—ἡττους om. M^b.
v καὶ L^b.Ob.   w οὐ, οὐδ' αἱ om. M^b.   x ὑπερβολὰς ἢ] ὑπερβολὴν καὶ M^b.   y δι' ἡδονὴν L^b.Ob.

ἡδονήν, ὃ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὥστε διαφέρουσιν ἀλλήλων. Παντὶ δ' ἂν δόξειε χείρων εἶναι, εἴ ^z τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα ^aπράττοι τι αἰσχρόν, ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν, ^b καὶ ^c εἰ μὴ ὀργιζόμενος ^d τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὢν; Διὸ ^e ὁ ἀκόλαστος χείρων τοῦ ἀκρατοῦς. Τῶν δὲ λεχθέντων τὸ μὲν μαλακίας εἶδος μᾶλλον, ὃ δ' ἀκόλαστος. ^f Ἀντίκειται δὲ τῷ ⁴ μὲν ἀκρατεῖ ὁ ἐγκρατής, τῷ δὲ μαλακῷ ὁ καρτερικός· τὸ μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν, ἢ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ κρατεῖν, ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἡττᾶσθαι τοῦ νικᾶν· διὸ καὶ ^f αἰρετώτερον ἐγκράτεια καρτερίας ἐστίν. Ὁ δ' ἐλλείπων πρὸς ^a οἱ πολλοὶ ^g καὶ ⁵ ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, οὗτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ γὰρ ἡ τρυφή μαλακία τίς ἐστίν· ὃς ἔλκει τὸ ἰμάτιον, ^h ἵνα μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ αἵρειν λύπην, καὶ μιμούμενος τὸν κάμνοντα οὐκ οἶεται ἄθλιος εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὢν. Ὁμοίως ⁶ δ' ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκрасίαν· οὐ γὰρ ⁱ εἴ τις ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἡττᾶται ἢ λυπῶν, θαυμαστόν, ἀλλὰ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὥσπερ ὁ Θεοδέκτου Φιλοκτήτης ὑπὸ τοῦ ἔχεως πεπληγμένος ἢ ὁ Κερκίνου ἐν τῇ ^k Ἀλόπῃ ^l Κερκύων, καὶ ὥσπερ οἱ κατέχειν πειρώμενοι τὸν γέλωτα ἀθρόον ^m ἐκκαγχάζουσιν, οἷον ⁿ συνέπεσε Ξενοφάντῳ, ἀλλ' εἴ τις πρὸς ^a οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέχειν, τούτων ἡττᾶται καὶ μὴ δύναται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ φύσιν τοῦ γένους ἢ διὰ νόσον, ^o οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν ^p βασιλεῦσιν ἡ μαλακία διὰ ^q τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν διέστηκεν. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι, ⁷ ἔστι ^r δὲ μαλακός· ἡ γὰρ παιδιὰ ἄνεσις ἐστίν, ^s εἴπερ ἀνά-

^z μή τις L^b.Ob.   ^a πράττει L^b.M^b.   ^b καὶ] ἢ L^b.   ^c εἰ om. K^b.N^b.
^d τύπτει L^b.M^b.   τύπτοι ἢ εἰ ὀργιζόμενος om. K^b.N^b, εἰ om. M^b.
^e ὁ om. L^b.   ^f αἰρετώτερον M^b.   ^g καὶ ante οἱ L^b.Ob, om. M^b.
^h ὡς M^b.   ⁱ εἴ om. pr. K^b.   ^k ἀλώπη M^b.Ob.   ^l κερκίων M^b.
^m ἐκκαγχάζουσιν pr. K^b.   ⁿ συνέπεσε L^b.M^b.Ob.   ^o οἷον] ὥσπερ Ob.
^p βασιλεύουσιν Ob.   ^q τὸ post διὰ om. Ob.   ^r δέ] γὰρ Ob.L^b.
^s εἴπερ οὖν ἀνάπανσις K^b.M^b.

πανσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης
 8 ἐστίν. Ἐκραςίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια τὸ δ' ἀσθένεια· οἱ μὲν
 γὰρ βουλευσάμενοι οὐκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβουλεύσαντο διὰ τὸ
 πάθος, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βουλεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τοῦ πά-
 θους· ἔνιοι γάρ, ὥσπερ ^t προγαργαλίσαντες οὐ γαργαλίζον-
 ται, οὕτω καὶ ^v προαισθόμενοι καὶ προϊδόντες καὶ προεγεί-
 ραντες ^w ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμὸν οὐχ ἡττῶνται ὑπὸ τοῦ
 πάθους, οὔτ' ἂν ἡδὺ ἢ οὔτ' ἂν λυπηρόν. Μάλιστα δ' οἱ ὀξεῖς
 καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετῇ ἀκрасίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ
 μὲν γὰρ διὰ τὴν ταχυτῆτα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ
 ἀναμένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολουθητικοὶ εἶναι τῇ φαν-
 τασίᾳ.

- 9 Ἔστι δ' ὁ μὲν ἀκόλαστος, ὥσπερ ἐλέχθη, οὐ μεταμελη-
 (8) τικός· ^x ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὁ δ' ἀκρατὴς μεταμε-
 λητικός πάς. Διὸ οὐχ ὥσπερ ἠπορήσαμεν, οὕτω ^y καὶ ἔχει,
^z ἄλλ' ὁ μὲν ἀνίατος, ὁ ^a δ' ἰατός· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν μοχθη-
 ρία τῶν νοσημάτων οἶον ὑδέρῳ καὶ φθίσει, ἡ δ' ἀκрасία
 τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἡ μὲν γὰρ συνεχὴς, ἡ δ' οὐ συνεχὴς πο-
 νηρία. Καὶ ὅλως δ' ^b ἕτερον τὸ γένος ἀκрасίας καὶ κα-
 κίας· ἡ μὲν γὰρ κακία λανθάνει, ἡ δ' ἀκрасία οὐ λανθάνει.
² Αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατικοὶ ἢ οἱ τὸν λόγον
^c ἔχοντες μὲν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττονος γὰρ πάθους
 ἡττῶνται, καὶ οὐκ ἀπροβούλευτοι ὥσπερ ^d ἄτεροι· ὅμοιος
 γὰρ ὁ ἀκρατὴς ἐστὶ τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις καὶ ὑπ' ὀλίγου
³ οἴνου καὶ ἐλάττονος ἢ ὡς οἱ πολλοί. Ὅτι μὲν οὖν κακία ἢ
 ἀκрасία ^e οὐκ ἔστι, φανερόν. Ἀλλὰ ^f πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ
^g παρὰ προαίρεσιν τὸ δὲ ^h κατὰ προαίρεσιν ἐστίν. Οὐ μὴν
 ἄλλ' ὅμοιόν γε κατὰ τὰς πράξεις ὥσπερ τὸ Δημοδόκου εἰς
 Μιλησίους “ⁱ Μιλήσιοι ἀξύνετοι μὲν οὐκ εἰσὶν, δρῶσι δ' οἰά-

^t προγαργαλισθέντες L^b.M^b, οἱ προγαργαλίσαντες O^b. ^v προαισθανό-
 μενοι K^b.M^b. ^w αὐτοὺς L^b.O^b. ^x ἐμμένει—μεταμελητικός om. K^b.
^y καὶ om. L^b.O^b. ^z ἄλλ' ὁ μὲν εὐίατος L^b.O^b, om. K^b. ^a δ' ἀνίατος
 L^b.O^b. ^b τὸ γένος ἕτερον O^b. ^c μὲν ἔχοντες L^b.O^b. ^d ἔτεροι O^b.
^e οὐκ om. K^b.L^b. ^f μὴ N^b. ^g κατὰ O^b. ^h κατὰ] κατὰ τὴν K^b.L^b,
 παρὰ τὴν O^b. ⁱ μιλήσιοι γὰρ ἀξύνετοι L^b.O^b.

“περ ^kοἱ ἀξύνετοι.” Καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἄδικοι μὲν οὐκ εἰσίν,
¹ἀδικοῦσι δέ. Ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τοιοῦτος οἶος ^mμὴ διὰ τὸ πε-⁴
 πείσθαι διώκειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν
 λόγον σωματικὰς ἡδονάς, ὁ ⁿ δὲ πέπεισται διὰ τὸ τοιοῦτος
 εἶναι οἶος διώκειν αὐτάς, ἐκείνος μὲν οὖν ^oεὐμετάπειστος, ὁ δ'
 οὐ. ^pἢ γὰρ ἀρετὴ καὶ ^qἢ μοχθηρία τὴν ^rἀρχὴν ἢ μὲν φθεί-
 ρει ἢ δὲ σώζει, ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ οὐ ἔνεκα ἀρχῆς, ὥσπερ
 ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις· οὔτε δὴ ἐκεῖ ^sὁ λόγος
 διδασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν οὔτε ἐνταῦθα, ^tἀλλ' ἀρετὴ ἢ φυσικὴ
 ἢ ^vἐθιστὴ τοῦ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν. Σώφρων μὲν οὖν
 ὁ τοιοῦτος, ἀκόλαστος δ' ὁ ἐναντίος. Ἔστι δέ τις διὰ πά-⁵
 θος ἐκστατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ^wὃν ὥστε μὲν μὴ
 πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κρατεῖ τὸ πάθος, ὥστε δ'
 εἶναι τοιοῦτον οἶον πεπεῖσθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύ-
 τας ἡδονὰς οὐ κρατεῖ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀκρατής, βελτίων τοῦ
 ἀκολάστου, ^xοὐδὲ φαῦλος ἀπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλ-
 τιστον, ἢ ἀρχή. Ἄλλος δ' ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικὸς καὶ οὐκ
 ἐκστατικὸς διὰ γε τὸ πάθος. Φανερόν δὴ ἐκ ^yτούτων ὅτι ἢ
 μὲν σπουδαία ἔξις, ἢ δὲ φαύλη.

Πότερον οὖν ἐγκρατής ἐστιν ^zὁ ὁποιοῦν λόγῳ καὶ ὅποι-¹⁰
 αοῦν προαιρέσει ἐμμένων ^aἢ ^bὁ τῇ ὀρθῇ, ^cκαὶ ἀκρατής δὲ (9)
^dὁ ὁποιοῦν μὴ ἐμμένων προαιρέσει καὶ ὁποιοῦν λόγῳ ἢ ὁ
^eτῷ ψευδεὶ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ ^fμὴ ὀρθῇ, ὥσπερ
 ἠπορήθη πρότερον; Ἡ κατὰ ^gμὲν ^hσυμβεβηκὸς ὁποιοῦν,
ⁱκαθ' αὐτὸ ^kδὲ τῷ ἀληθεὶ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαιρέσει
 ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ' οὐκ ἐμμένει; Εἰ γάρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ
 αἰρεῖται ἢ διώκει, καθ' αὐτὸ μὲν τοῦτο διώκει καὶ αἰρεῖται,
 κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρότερον. Ἀπλῶς δὲ λέγομεν τὸ

^k οἱ ante ἀξύνετοι om. Ob. ¹ ἀδικοῦσι] ἀδικήσουσι Kb. ^m διὰ τὸ
 μὴ Lb. ⁿ δὴ τῷ Mb. ^o μετὰπειστος pr. Kb.Nb. ^p ἢ] εἰ Mb. ^q ἢ
 om. Kb.Mb. ^r ἀρχήν] δ' ἀρετὴν Mb. ^s ὁ om. Lb.Ob. ^t ἀλλ'] ἀλλ'
 ἢ Ob. ^v ἐθιστικὴ Mb., ἠθικὴ Ob. ^w ὃν—λόγον om. Lb. ^x οὐδὲ] ὁ δὲ
 Kb.Lb. ^y τούτου Mb. ^z ὁ om. Kb. ^a ἢ om. pr. Kb. ^b ὁ om. Mb.
^c καὶ om. Lb. ^d ὁ om. Lb. et pr. Kb. ^e τῷ μὴ ψευδεὶ Lb. ^f μὴ
 om. Lb. ^g μὲν om. Mb. ^h συμβεβηκὸς ὁ ὁποιοῦν Mb.Ob. ⁱ καθ'
 αὐτὸ] καθὰ Kb. ^k δὲ ὁ τῷ Kb.Mb.

καθ' αὐτό, ὥστε ἔστι μὲν ὡς ὁποιοῦν δόξη ὁ μὲν ἐμμένει ὁ
 2 δ' ἐξίσταται, ἀπλῶς δὲ ὁ τῇ ἀληθεί. Εἰσὶ δέ τινες ¹ καὶ
 ἐμμενετικοὶ ^m τῇ δόξη, οὓς καλοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, ⁿ οἷον
 δύσπειστοι καὶ οὐκ εὐμετάπειστοι· οἱ ὅμοιον μὲν ^o τι ἔχουσι
 τῷ ἐγκρατεῖ, ^p ὥσπερ ὁ ἄσωτος ^q τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ θρασὺς
 τῷ θαρραλέῳ, εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλά. Ὁ μὲν γὰρ διὰ
^r πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρατής, ^s ἐπεὶ
 εὐπείστος, ὅταν τύχη, ἔσται ὁ ἐγκρατής· ὁ δὲ οὐχ ὑπὸ λό-
 γου, ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμβάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ
 3 ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. Εἰσὶ δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες
 καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι, οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι' ἡδο-
 νὴν καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, εἰ μὴ μεταπείθων-
 ται, καὶ λυποῦνται, ^t εἰ μὴ ἄκυρα τὰ αὐτῶν ἢ ὥσπερ ψηφί-
 σματα· ὥστε μᾶλλον τῷ ἀκρατεῖ εἰκόσιν ἢ τῷ ἐγκρατεῖ.
 4 Εἰσὶ ^v δέ τινες οἱ τοῖς δόξασιν οὐκ ἐμμένουσιν οὐ δι' ἀκρα-
 σίαν, ^w οἷον ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους ^x ὁ Νεοπτό-
 λεμος. Καίτοι δι' ἡδονὴν οὐκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλὴν· τὸ γὰρ
 ἀληθεύειν αὐτῷ καλὸν ἦν, ἐπέισθη δ' ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύος
 ψεύδεσθαι. Οὐ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονὴν ^y τι πράττων ^z οὔτ'
 ἀκόλαστος οὔτε φαῦλος οὔτ' ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχρὰν.

II 5 Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τις καὶ τοιοῦτος οἷος ἦττον ἢ δεῖ τοῖς σω-
 ματικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμένων τῷ λόγῳ ^a ἢ τοιοῦτος,
 τούτου καὶ τοῦ ἀκρατοῦς μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρα-
 τής οὐκ ἐμμένει τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον τι, οὗτος δὲ διὰ τὸ
 ἦττόν τι· ὁ δ' ἐγκρατής ἐμμένει καὶ ^b οὐδὲ δι' ἕτερον μετα-
 βάλλει. Δεῖ δέ, εἴπερ ἡ ἐγκράτεια σπουδαῖον, ἀμφοτέρας
 τὰς ἐναντίας ἔξεις φαύλας εἶναι, ὥσπερ καὶ φαίνονται· ἀλλὰ
 διὰ τὸ τὴν ἐτέραν ἐν ὀλίγοις καὶ ὀλιγάκις εἶναι ^c φανεράν,

¹ καὶ] οἱ K^b.L^b.Ob. ^m τῇ δόξη om. M^b. addit K^b. εἰσὶν, L^b.Ob.
 εἰσὶ δέ. ⁿ οἷον] οἱ K^b. et corr. L^b. ^o τι] τοι M^b. ^p ὥσπερ]
 οἷον K^b.M^b. ^q τῷ om. K^b. ^r ἔθος L^b. ^s ἐπεὶ—ἐγκρατής om. L^b.
^t ἂν M^b, om. pr. K^b. ^v τινὲς δὲ πάλιν οἱ L^b. ^w οἷον ὁ ἐν τῷ φι-
 λοκτήτῃ τοῦ σοφοκλέους M^b. ^x ὁ om. L^b.M^b.Ob. ^y τι om. L^b.Ob.
^z οὔτ'—οὔτε—οὔτ'] ἦ—ἦ—ἦ L^b.M^b.Ob. ^a ἦ] ὁ K^b.L^b.Ob. ^b οὐδὲν
 L^b. ^c φανερόν M^b.

ὥσπερ ἡ σωφροσύνη τῇ ἀκολασίᾳ δοκεῖ ^d ἐναντίον εἶναι μόνον, οὕτω καὶ ^e ἡ ἐγκράτεια τῇ ἀκρασίᾳ. Ἐπεὶ δὲ καθ' ⁶ ὁμοιότητα πολλὰ λέγεται, καὶ ἡ ἐγκράτεια ἡ τοῦ σώφρονος καθ' ὁμοιότητα ἠκολούθηκεν· ὃ τε ^f γὰρ ἐγκρατὴς οἶος μὴδὲν παρὰ ^g τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ποιεῖν καὶ ὁ σώφρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων ὁ δ' οὐκ ἔχων φάυλας ἐπιθυμίας, καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος οἶος μὴ ἥδεσθαι παρὰ τὸν λόγον, ὁ δ' οἶος ἥδεσθαι ἀλλὰ μὴ ἄγεσθαι. Ὅμοιοι δὲ καὶ ὁ ἀκρατὴς ⁷ καὶ ^h ὁ ἀκόλαστος, ἕτερον μὲν ὄντες, ἀμφοτέροι δὲ τὰ σωματικὰ ἡδέα διώκουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ οἰόμενος. Οὐδ' ἅμα φρόνιμον καὶ ἀκρατὴ ἐνδέχεται εἶναι (10) τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ σπουδαῖος τὸ ἦθος δέδεικται ὢν. Ἔτι οὐ τῷ εἰδέναι μόνον φρόνιμος ἀλλὰ καὶ ² τῷ πρακτικῷ· ὁ δ' ἀκρατὴς οὐ πρακτικός. Τὸν δὲ δεινὸν οὐδὲν κωλύει ἀκρατὴ εἶναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν ἐνίοτε φρόνιμοι ⁱ μὲν εἶναι τινες ἀκρατεῖς δέ, διὰ τὸ τὴν δεινότητα διαφέρειν τῆς φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγυὲς εἶναι, διαφέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. Οὐδὲ δὴ ὥς ὁ εἰδὼς καὶ θεωρῶν, ἀλλ' ὥς ὁ ³ καθεύδων ^k ἢ οἰνωμένος. Καὶ ἐκὼν μὲν (τρόπον ^l γὰρ τινα εἰδὼς καὶ ὁ ποιεῖ καὶ οὐ ἔνεκα), πονηρὸς δ' οὐ· ἡ γὰρ προαίρεσις ἐπιεικής· ὥσθ' ἡμιπόνηρος. Καὶ οὐκ ἄδικος· οὐ γὰρ ἐπίβουλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἐμμενετικός οἷς ἂν βουλευσῇται, ὁ δὲ μελαγχολικός ^m οὐδὲ βουλευτικός ὅλως. Καὶ ἔοικε ⁿ δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει ἢ ψηφίζεται μὲν ἅπαντα τὰ δέοντα καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους, χρῆται δὲ ^o οὐδέν, ^p ὥσπερ ¹ Ἀναξανδρίδης ἔσκωψεν

ἡ πόλις ^q ἐβούλεθ', ἢ νόμων οὐδὲν μέλει·

ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένῃ μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ χρωμένῃ. ⁴ Ἔστι ^r δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς

^d εἶναι ἐναντίον L^b.Ob. ^e ἡ om. M^b. ^f γὰρ] γὰρ ὁ L^b. ^g τὸν ὀρθὸν λόγον L^b. ^h ὁ ante ἀκόλαστος om. K^b. ⁱ μὲν om. M^b. ^k ἢ] καὶ M^b. ^l γάρ] μὲν γάρ M^b. ^m οὐδὲ] οὐ L^b.Ob. ⁿ δ' M^b. ^o οὐδενὶ L^b.M^b.Ob. ^p καθάπερ L^b.Ob. ^q ἐβουλεύετο L^b.Ob. ^r δ' ἡ ἀκρασία καὶ ἡ ἐγκράτεια L^b.

τῶν πολλῶν ἕξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμένει μᾶλλον ὁ δ' ἥττον τῆς τῶν πλείστων δυνάμεως. Εὐΐατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἣν οἱ μελαγχολικοὶ ἀκρατεύονται, ^s τῶν βουλευομένων μὲν μὴ ἐμμενόντων δέ, καὶ οἱ δι' ἐθισμού ἀκρατεῖς τῶν φυσικῶν· ῥᾶον γὰρ ἔθος μετακινῆσαι φύσεως· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπόν, ὅτι τῇ φύσει ἔοικεν, ὥσπερ καὶ ^t Εὐήνος λέγει

^v φημὶ πολυχρόνιον μελέτην ^w ἔμεναι, φίλε, καὶ δὴ ταύτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

5 **Τί** μὲν οὖν ἐστὶν ἐγκράτεια καὶ τί ἀκρασία καὶ ^x τί καρτερία καὶ ^x τί μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἕξεις αὗται πρὸς ἀλλήλας, εἴρηται.

12 Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ ὕλπης θεωρῆσαι τοῦ τὴν πολιτικὴν
(11) φιλοσοφούντος· οὗτος γὰρ τοῦ ^z τέλους ἀρχιτέκτων, πρὸς ὃ ^a βλέποντες ἕκαστον τὸ μὲν κακὸν τὸ δ' ἀγαθὸν ^b ἀπλῶς ^z λέγομεν. ^v Ἐτι δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων ^c ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτῶν· τὴν τε γὰρ ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ λύπας καὶ ἡδονῶς ἔθεμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλείστοι μεθ' ἡδονῆς εἶναί φασιν, διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ³ ἀπὸ ^d τοῦ χαίρειν. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ οὐδεμία ἡδονὴ εἶναι ἀγαθόν, οὔτε καθ' αὐτὸ οὔτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι ^e ταῦτόν ^f ἀγαθὸν καὶ ἡδονήν· τοῖς δ' ἔνιαι μὲν ^g εἶναι, αἱ δὲ πολλαὶ φαῦλαι. ^v Ἐτι δὲ ^h τούτων τρίτον, εἰ καὶ πᾶσαι ⁴ ἀγαθόν, ὅμως μὴ ἐνδέχεσθαι εἶναι τὸ ἄριστον ἡδονήν. ^v Ὅλως μὲν οὖν οὐκ ἀγαθόν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ γένεσις ἐστὶν εἰς φύσιν αἰσθητή, οὐδεμία ⁱ δὲ γένεσις συγγενῆς τοῖς τέλεσιν, οἷον οὐδεμία οἰκοδόμησις οἰκία. ^v Ἐτι ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. ^v Ἐτι ὁ φρόνιμος τὸ ἄλυπον διώκει, οὐ τὸ ἡδύ. ^v Ἐτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναί, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλ-

^s βουλευσαμένων K^b.M^b. ^t εὐηνός K^b, ἡ εὐήνος L^b, εὐήνος N^b.
^v φησὶ K^b. ^w ἔμμεναι K^b.L^b.N^b, ἔμμεν M^b. ^x τί ante καρτερία et post καὶ om. M^b. ^y λύπης δεῖ τοῦ λοιποῦ θεωρῆσαι M^b. ^z τελείου M^b.
^a ὄν M^b, ὁ ἄν K^b. ^b λέγομεν ἀπλῶς. ἔστι M^b. ^c σκέψασθαι M^b.
^d τοῦ μάλιστα χαίρειν M^b. ^e ταῦτόν] ταυτὸ τὸ K^b. ^f ἡδονήν καὶ ἀγαθόν M^b. ^g εἶναι] εἰσιν M^b. ^h τούτον K^b. ⁱ δέ] γάρ O^b.

λον, οἶον ^k τὴν τῶν ἀφροδισίων· οὐδένα γὰρ ἂν δύνασθαι
^l νοῆσαι τι ἐν αὐτῇ. ^m Ἔτι τέχνη οὐδεμία ἡδονῆς· καίτοι πᾶν
 ἀγαθὸν τέχνης ἔργον. ⁿ Ἔτι παῖδιά καὶ θηρία διώκει τὰς
 ἡδονάς. Τοῦ δὲ μὴ πάσας σπουδαίας, ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχυραὶ ⁵
 καὶ ὀνειδιζόμεναι, καὶ ^p ἔτι βλαβεραί· νοσώδη γὰρ ἔνια τῶν
 ἡδέων. ^o Ὅτι δ' οὐκ ἄριστον ^p ἢ ἡδονή, ὅτι οὐ τέλος ἀλλὰ
 γένεσις. ^q Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ^r σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν.

^u Ὅτι δ' οὐ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ τὸ ¹³
 ἄριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον. Πρῶτον μὲν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν (¹²)
 διχῶς (τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς τὸ δὲ τινί), καὶ αἱ φύσεις καὶ ^s αἱ
 ἔξεις ἀκολουθήσουσιν, ὥστε καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ ^t γενέσεις,
 καὶ αἱ φαῦλαι δοκοῦσαι εἶναι αἱ μὲν ἀπλῶς φαῦλαι τινὶ δ'
 οὐ ἀλλ' αἰρεταὶ τῷδε, ^v ἔναι δ' οὐδὲ τῷδε ^w ἀλλὰ ποτὲ καὶ
 ὀλίγον χρόνον, ^x αἰρεταὶ δ' οὐ· αἱ δ' οὐδ' ἡδοναί, ἀλλὰ φαί-
 νονται, ὅσαι μετὰ λύπης καὶ ἰατρείας ἔνεκεν, οἶον αἱ τῶν
 καμνόντων. ^y Ἔτι ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μὲν ἐνέργεια τὸ δ' ²
 ἔξις, κατὰ συμβεβηκὸς αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν ^y φυσικὴν ἔξιν
 ἡδεΐαι εἰσιν. ^z Ἔστι δ' ἡ ἐνέργεια ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς
^a ὑπολοίπου ἔξεως καὶ φύσεως, ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπι-
 θυμίας εἰσὶν ἡδοναί, οἶον ^b αἱ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύ-
 σεως οὐκ ^c ἐνδεοῦς οὔσης. Σημεῖον δ' ὅτι οὐ τῷ αὐτῷ ^d χαί-
 ρουσιν ἡδεῖ ἀναπληρουμένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας,
 ἀλλὰ καθεστηκυίας μὲν τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν, ἀναπληρουμένης
 δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ ὀξέσι καὶ πικροῖς χαίρουσιν,
 ὧν οὐδὲν οὔτε ^e φύσει ἡδὺ οὔθ' ἀπλῶς ἡδύ. ^u Ὡστ' οὐδ' ἡδο-
 ναί· ὥς γὰρ τὰ ἡδέα πρὸς ἀλληλα συνέστηκεν, οὔτω καὶ ^f αἱ
 ἡδοναὶ αἱ ἀπὸ τούτων. ^y Ἔτι οὐκ ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶναι βέλ- ³

^k τῇ K^b.M^b. et corr. L^b. ^l τι νοῆσαι O^b. ^m ἔτι τὰ παῖδιά καὶ
 τὰ θηρία M^b. ⁿ ἔτι] ὅτι K^b.M^b. ^o ὅτι] ἔτι M^b. ^p ἢ om. K^b.
^q τὰ—ἐστίν om. M^b. ^r σχεδὸν τοιαῦτ' ἐστίν O^b, ταῦτ' ἐστὶ σχεδόν K^b.
^s αἱ ante ἔξεις om. K^b. ^t post γενέσεις O^b. ἀκολουθήσουσι. ^v ἔναι
 αἱ δ' M^b. ^w ἀλλὰ] an forte ἀλλ' ἢ? ^x αἰρεταὶ K^b. ^y φύσιν
 ἔξεις M^b. ^z ἔστι—ταῖς] ὅτι αἱ ἐνέργειαι μὲν ταῖς K^b. ^a ὑπολοίπου M^b,
 ἐπιλοίπου L^b.O^b. ^b ἢ τοῦ θεωρεῖν ἐνέργεια K^b. ^c ἐνδεοῦσης K^b, ἐν-
 δεοῦσης οὔσης O^b. ^d ἡδεῖ χαίρουσιν M^b, ἥδη χαίρουσιν K^b. ^e ἡδὺ
 φύσει M^b. ^f αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τούτων pr. K^b, αἱ ἀπὸ τούτων ἡδοναὶ M^b.

τιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινές φασι τὸ τέλος τῆς γενέσεως· οὐ γὰρ γενέσεις εἰσὶν οὐδὲ μετὰ γενέσεως πᾶσαι, ἀλλ' ἐνέργειαι καὶ τέλος· οὐδὲ γινομένων συμβαίνουσιν, ἀλλὰ χρωμένων· καὶ τέλος οὐ πασῶν ἕτερόν τι, ἀλλὰ τῶν εἰς ἡ τὴν ἡ τελέωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. Διὸ ⁱ καὶ οὐ καλῶς ἔχει τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναι ^k εἶναι τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ μᾶλλον λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, ἀντὶ δὲ τοῦ αἰσθητὴν ἀνεμπόδιστον. Δοκεῖ δὲ γένεσις τις εἶναι, ὅτι κυρίως ἀγαθόν· τὴν γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἶονται εἶναι, ἔστι δ' ἕτε-
4 ρον. Τὸ δ' εἶναι φαύλας ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα, ^l τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν. Ταύτη οὖν φαῦλα ἄμφω, ἀλλ' οὐ φαῦλα κατὰ γε τοῦτο, ἐπεὶ καὶ τὸ
5 θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς ὑγίειαν, ἐμποδίζει δὲ οὔτε φρονήσει οὔθ' ἕξει οὐδεμιᾷ ἢ ἀφ' ἐκάστης ἡδονῆς, ^m ἀλλ' αἱ ἀλλότριαι, ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν καὶ μαρτάνειν ⁿ μᾶλλον ^o ποιή-
6 σουσι θεωρεῖν καὶ μαρτάνειν. Τὸ δὲ ^p τέχνης μὴ εἶναι ἔργον ἡδονὴν μηδεμίαν εὐλόγως συμβέβηκεν· ^q οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἐνεργείας οὐδεμιᾶς τέχνη ἐστίν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως· καίτοι· καὶ
7 ἡ μυρεψικὴ τέχνη καὶ ἡ ὀψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδονῆς εἶναι. Τὸ δὲ τὸν σῶφρονα φεύγειν καὶ τὸν φρόνιμον διώκειν τὸν ἄλ-
πον βίον, καὶ τὸ τὰ ^r παιδία καὶ τὰ θηρία διώκειν, τῷ αὐτῷ λύεται πάντα. Ἐπεὶ ^s γὰρ εἴρηται πῶς ^t ἀγαθαὶ ἀπλῶς καὶ
^v πῶς οὐκ ^t ἀγαθαὶ πᾶσαι ^v αἱ ἡδοναί, τὰς ^w τοιαύτας τὰ ^x θη-
ρία καὶ τὰ παιδία διώκει, καὶ τὴν τούτων ἀλυπίαν ^y ὁ φρόνιμος, ^z τὰς ^a μετ' ἐπιθυμίας καὶ ^b λύπης καὶ τὰς σωματικὰς (τοιαῦται γὰρ αὗται) καὶ τὰς τούτων ὑπερβολάς, ^c καθ' ἃς ὁ ἀκόλαστος ἀκόλαστος. Διὸ ὁ σῶφρων φεύγει ταύτας, ἐπεὶ εἰσὶν ἡδοναὶ καὶ σῶφρονος.

εἰς τὴν om. L^b.M^b. ^h τελείωσιν L^b.M^b.O^b. ⁱ καὶ om. K^b. ^k εἶναι om. M^b. ^l τὸ δ' αὐτὸ M^b. ^m ἀλλὰ καὶ αἱ M^b. ⁿ μᾶλλον—μαρτάνειν om. L^b. ^o ποιῶσι M^b. ^p τέχνης μὴ εἶναι ἔργον μηδεμίαν ἡδονὴν L^b, μὴ εἶναι τέχνην μηδεμίαν ἡδονῆς M^b. ^q οὔτε M^b. ^r παιδία διώκειν καὶ τὰ θηρία τῷ αὐτῷ λέγεται M^b. ^s γὰρ] καὶ K^b. ^t ἀγαθὰ utrobique K^b. ^v πῶς et αἱ om. M^b. ^w τοιαύτας καὶ τὰ K^b. ^x παιδία καὶ θηρία M^b. ^y ὁ om. K^b. ^z τὰς om. K^b. ^a μετ'] δ' M^b. ^b λύπης τὰς M^b. ^c καθ'] φεύγει καθ' M^b.

Ἄλλὰ μὴν ὅτι ^d καὶ ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ φευ- 14
κτόν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς κακόν, ἡ δὲ τῷ πῇ ἐμποδιστική. Τῷ (13)
δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον ἢ φευκτόν ^e τε καὶ ^f κακόν, ἀγαθόν.
Ἀνάγκη οὖν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. Ὡς γὰρ Σπεύ-
σιππος ^g ἔλυσεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μεῖζον τῷ
ἐλάττω καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κακόν
τι εἶναι ^h τὴν ἡδονήν. Ἀριστόν ⁱ τ' οὐδὲν κωλύει ἡδονὴν τινα ²
εἶναι, εἰ ἔναι φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐνίων
φαύλων οὐσῶν. Ἰσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἐκάστης ἕξεως
εἰσιν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἡ πασῶν ἐνέργειά ἐστιν εὐ-
δαιμονία εἴτε ^k ἡ τινὸς αὐτῶν, ἂν ἢ ἀνεμπόδιστος, αἰρετωτά-
την εἶναι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡδονή. Ὡστε εἴη ἂν τις ἡδονὴ τὸ
ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαύλων οὐσῶν, εἰ ἔτυχεν, ἀπλῶς.
Καὶ διὰ τοῦτο πάντες τὸν εὐδαίμονα ἡδὺν οἶονται βίον εἶναι,
καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονὴν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως· οὐ-
δεμία γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη, ἡ δ' εὐδαιμονία τῶν
τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν
καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζεται ταῦτα.
Οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυστυχίαις μεγάλαις περι- 3
πίπτοντα εὐδαίμονα φάσκοντες εἶναι, ἐὰν ἢ ἀγαθός, ἢ ἐκόντες
ἢ ἄκοντες οὐδὲν λέγουσιν. Διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι ^l τῆς τύ- 4
χης δοκεῖ ^m τισὶ ταῦτόν εἶναι ⁿ ἡ εὐτυχία τῇ εὐδαιμονίᾳ, οὐκ
οὔσα, ἐπεὶ καὶ ^o αὐτὴ ὑπερβάλλουσα ἐμπόδιός ἐστιν, καὶ ἴσως
^p οὐκέτι εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ὁ
ὅρος αὐτῆς. Καὶ τὸ διώκειν δ' ^q ἅπαντα καὶ θηρία καὶ ἀν- 5
θρώπους τὴν ἡδονὴν σημείον τι τοῦ εἶναί ^r πως τὸ ἄριστον
αὐτήν.

Φήμη δ' ^s οὐ τί γε πάμπαν ἀπόλλυται, ἦν τινα ^t λαοί
πολλοί . . .

Ἄλλ' ἐπεὶ οὐχ ἡ αὐτὴ οὔτε φύσις οὔθ' ἕξις ἡ ἀρίστη οὔτ' 6

^d καὶ ante ἡ om. K^b.M^b. ^e τι K^b.M^b.O^b. ^f κακόν ἢ ἀγαθόν K^b.
^g ἔλεγεν M^b. ^h τὴν—κωλύει om. L^b. ⁱ τ' om. M^b. ^k ἢ] εἴ M^b.
^l τῆς om. M^b. ^m τισὶ om. M^b. ⁿ ἡ εὐδαιμονία τῇ εὐτυχίᾳ M^b. ^o αὐτῇ
L^b.M^b, αὐτῇ N^b. ^p οὐκ ἔστιν M^b, οὐκ ἔστιν ἔτι L^b. ^q πάντα L^b.O^b.
^r πως] τέως K^b. ^s οὔτις πάμπαν K^b. ^t λαοί] οἱ K^b, om. L^b.M^b.N^b.O^b.

ἔστιν οὔτε δοκεῖ, οὐδ' ἡδονὴν διώκουσι τὴν αὐτὴν ^ν πάντες, ^ω ἡδονὴν μέντοι πάντες. ^ι Ἴσως δὲ καὶ διώκουσιν οὐχ ἣν οἴονται οὐδ' ἣν ἂν φαίεν, ἀλλὰ τὴν αὐτήν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει ^x τι θεῖον. Ἀλλ' ^υ εἰλήφασιν τὴν τοῦ ὀνόματος κληρονομίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκεις τε παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ πάντας μετέχειν αὐτῶν· διὰ τὸ μόνας οὖν ⁷ γνωρίμους εἶναι ταύτας μόνας οἴονται ^z εἶναι. Φανερόν δὲ καὶ ὅτι, εἰ ^a μὴ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ ^b ἡ ἐνέργεια, ^c οὐκ ἔσται ζῆν ἡδέως τὸν εὐδαίμονα· τίνας γὰρ ^d ἕνεκα δέοι ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν; ^e Οὔτε κακὸν γὰρ οὔτ' ἀγαθὸν ἡ λύπη, εἴπερ μὴδ' ἡδονή· ὥστε διὰ τί ἂν ^f φεύγοι; Οὐδὲ δὴ ἡδίων ὁ βίος ὁ τοῦ σπουδαίου, εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

(14) Περὶ ^g δὲ ^h δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ⁱ ἐπισκεπτέον τοῖς λέγουσιν ὅτι ἔνιαί γε ἡδοναὶ αἰρεταὶ σφόδρα, οἷον αἱ καλαί, ² ^k ἀλλ' οὐχ αἱ σωματικαὶ καὶ περὶ ^ας ὁ ἀκόλαστος. Διὰ τί οὖν αἱ ἐναντίαι λῦπαι ^l μοχθηραί; ^m Κακῶ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. Ἡ οὕτως ἀγαθαὶ αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἐστιν; Ἡ μέχρι τοῦ ἀγαθαί; Τῶν ⁿ μὲν γὰρ ἕξεων καὶ κινήσεων ^o ὅσων μὴ ἐστί τοῦ βελτίονος ὑπερβολή, οὐδὲ τῆς ἡδονῆς· ^p ὅσων δ' ἐστί, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστίν. ^q Τῶν δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν ^r ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ ὁ φαῦλος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολὴν ἐστίν, ἀλλ' οὐ τὰς ἀναγκαίας· πάντες γὰρ χαίρουσί πως καὶ ὄψοις καὶ οἴνοις καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' οὐχ ὥς δεῖ. ^s Ἐναντίως δ' ἐπὶ τῆς λύπης· οὐ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει, ἀλλ' ὅλως· οὐ γὰρ ἐστί τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναντία ἀλλ' ἡ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολήν.

153 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον δεῖ τἀληθές εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ αἷτιον

^ν ἅπαντες L^b.O^b. ^ω ἡδονὴν μέντοι πάντες om. M^b. ^x τι] τὸ K^b. ^υ εἰλήφασί γε τὴν M^b.N^b.O^b. ^z εἶναι om. M^b. ^a μὴ ἡ ἡδονή M^b.O^b. ^b ἡ om. M^b. ^c οὐκ om. K^b. ^d ἕνεκεν L^b. ^e οὔτ' ἀγαθὸν γὰρ οὔτε κακὸν K^b. ^f φεύγοιμεν L^b. ^g γε O^b. ^h δὴ om. M^b. ⁱ σκεπτέον M^b. ^k ἀλλ' om. K^b. ^l μοχθηραί K^b. ^m κακὸν γὰρ ἀγαθῷ M^b. ⁿ μὲν om. L^b. ^o ὅσον K^b. ^p ὅσων] τούτων K^b. ^q δὲ τῶν K^b. ^r ἐστὶν om. K^b. ^s ἐναντίως K^b.

τοῦ ψεύδους· τοῦτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν πίστιν· ὅταν γὰρ εὐλογον φανῇ τὸ διὰ τί φαίνεται ἀληθές ^t οὐκ ὃν ἀληθές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον· ὥστε λεκτέον διὰ τί φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἰρετώτεραι. Πρῶτον μὲν ^v οὖν δὴ ὅτι ἐκκρούει τὴν λύπην· καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς λύπης, ὡς οὔσης ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκουσι τὴν ὑπερβάλουσαν καὶ ὅλως τὴν σωματικὴν. ^w Σφοδραὶ ^x δὲ γίνονται καὶ ἰατρεῖαι, διὸ καὶ διώκονται, διὰ τὸ παρὰ ^z τὸ ἐναντίον φαίνεσθαι. Καὶ οὐ σπουδαῖον δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονὴ διὰ δύο ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι αἱ μὲν φαύλης φύσεώς εἰσι πράξεις, ^a ἢ ἐκ γενετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, ^b οἷον αἱ τῶν φαύλων ἀνθρώπων. Αἱ δ' ἰατρεῖαι, ὅτι ἐνδεοῦς, καὶ ἔχειν βέλτιον ἢ γίνεσθαι. ^c Αἱ δὲ συμβαίνουσι ^d τελευτουμένων· κατὰ συμβεβηκὸς οὖν σπουδαῖαι. Ἔτι διώκονται διὰ τὸ σφοδραὶ εἶναι ⁵ ὑπὸ τῶν ἄλλαις ^e μὴ δυναμένων χαίρειν· αὐτοὶ ^f γοῦν ^g αὐτοῖς δίψας τινὰς παρασκευάζουσιν. Ὅταν μὲν οὖν ἀβλαβεῖς, ^h ἀνεπιτίμητον, ὅταν δὲ ⁱ βλαβεράς, ^k φαῦλον· οὔτε γὰρ ἔχουσιν ^l ἕτερα ἐφ' οἷς χαίρουσιν, τό τε μηδέτερον πολλοῖς λυπηρὸν διὰ τὴν φύσιν· ^m αἰὲ γὰρ πονεῖ τὸ ζῶον, ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ ⁿ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν ^o καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρόν· ἀλλ' ἤδη συνήθεις ἐσμέν, ὡς φασίν. ^p Ὅμοίως δ' ἐν ^q μὲν τῇ νεότητι διὰ τὴν αὔξησιν ὥσπερ οἱ ⁶ οἰνωμένοι ^r διάκεινται, καὶ ἡδὺ ἡ νεότης. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ τὴν φύσιν ^s αἰὲ δέονται ^t ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνόμενον διατελεῖ ^v διὰ τὴν κρᾶσιν, καὶ αἰὲ ἐν ὀρέξει σφοδρᾷ εἰσίν. Ἐξελαύνει δὲ ἡδονὴ λύπην ἢ τ' ἐναντία καὶ ἡ τυχοῦσα, ^w ἐὰν ἢ ἰσχυρά· καὶ διὰ ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γίνονται. Αἱ δ' ἄνευ ^x λυπῶν οὐκ ^y ἔχουσιν ὑπερβολήν. Αὐταὶ ⁷

^t οὐκ] τὸ οὐκ M^b. ^v οὖν om. L^b.M^b. ^w σφόδρα K^b. ^x γὰρ M^b. ^y αἱ om. K^b.L^b. ^z τῷ ἐναντίῳ M^b. ^a ἢ om. K^b. ^b οἷον] ὥσπερ O^b. ^c ἢ K^b. ^d τελευτουμένων M^b.O^b. ^e μὴ om. L^b. ^f οὖν M^b. ^g ἑαυτοῖς L^b.O^b. ^h ἀνεπιτίμητοι M^b. ⁱ βλαβεραὶ L^b.O^b. ^k φαῦλαι rc. M^b. ^l ἕτεραν K^b, ἕτερον M^b. ^m αἰὲ] εἰ K^b. ⁿ λόγοι om. K^b. ^o καὶ add. M^b. ^p ὁμως K^b, οἱ μοιχοὶ M^b. ^q μὲν om. K^b. ^r διάκεινται ante ὥσπερ L^b.O^b. ^s δέονται αἰὲ K^b.M^b. ^t θεραπείας L^b.O^b. ^v διὰ om. M^b. ^w ἂν L^b. ^x λύπης M^b.O^b. ^y ἔχουσι τὴν ὑπερβολήν L^b.

δὲ ^z αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. ^a Λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός ^b ἡδέα τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμβαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπομένοντος ὑγιоῦς πράττοντός ^c τι, διὰ ^d τοῦτο ^e ἡδὺν δοκεῖ εἶναι· φύσει δ' ἡδέα, ἃ ποιεῖ πρᾶξιν τῆς ⁸ τοιαύσδε φύσεως. Οὐκ αἰεὶ ^f δ' οὐθὲν ἡδὺν τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἀπλὴν ^g ἡμῶν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναί τι καὶ ἕτερον, καθὼς ^h φθαρτά, ὥστε ἂν τι θάτερον πράττη, τοῦτο τῇ ἐτέρᾳ φύσει παρὰ φύσιν, ὅταν δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ οὔθ' ἡδὺν τὸ πραττόμενον· ἐπεὶ ⁱ εἴ του ἢ φύσις ἀπλὴ εἴη, αἰεὶ ἢ αὐτὴ πρᾶξις ἡδίστη ἔσται. Διὸ ὁ θεὸς αἰεὶ μίαν καὶ ἀπλὴν χαίρει ἡδονήν· οὐ γὰρ μόνον κινήσεώς ἐστίν ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ ἀκινήσις, καὶ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐστὶν ἢ ἐν κινήσει. Μεταβολὴ δὲ πάντων ^k γλυκύτατον, κατὰ τὸν ποιητὴν, διὰ πονηρίαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ πονηρός, καὶ ^l ἢ φύσις ἢ δεομένη μεταβολῆς· οὐ γὰρ ἀπλὴ οὐδ' ἐπιεικής.

⁹ ^m Περὶ μὲν οὖν ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης εἴρηται, καὶ τί ἕκαστον καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ ⁿ καὶ περὶ φιλίας ^o ἐροῦμεν.

Θ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔποιτ' ἂν διελθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' ^p ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον· ἄνευ γὰρ ^q φίλων οὐδεὶς ἔλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλουτοῦσι καὶ ἀρχὰς ^r καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλιστα εἶναι χρεῖα· τί γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύτης εὐετηρίας ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἢ γίγνεται μάλιστα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; ^s ⁿ Ἡ πῶς ἂν τηρηθεῖ

^z αἱ om. K^b. ^a λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός om. L^b.M^b. ^b ἡδέα δὲ τὰ M^b. ^c τι om. K^b. ^d τοῦτο] τοῦτο δὲ K^b. ^e δοκεῖ ἡδὺν L^b.M^b. ^f δ' om. K^b. ^g εἶναι ἡμῶν M^b. ^h φθαρτὸν M^b. ⁱ εἰ τούτου φύσις M^b. ^k γλυκύτατον] ἡδὺν M^b. ^l ἢ post καὶ om. L^b.O^b. ^m περὶ om. M^b. ⁿ καὶ om. K^b.O^b. ^o ἐροῦμεν] ἐστὶν εἰπεῖν καὶ ποῖόν τι καὶ τίς ὁ φίλος L^b.O^b. ^p ἀναγκαιότατη M^b. ^q φιλίας οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο M^b. ^r καὶ δυναστείας om. K^b. ^s ἢ] καὶ M^b.

καὶ σώζοιτ' ἄνευ φίλων; Ὅσῳ γὰρ πλείων, τοσούτῳ ἔπι-
σφαλεστέρα. Ἐν πενία τε καὶ ταῖς λοιπαῖς δυστυχίαις ²
μόνην οἶονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους. Καὶ νέοις ^ω δὲ
πρὸς τὸ ἀναμάρτητον καὶ πρεσβυτέροις πρὸς θεραπείαν καὶ
τὸ ἐλλείπον τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν ^χβοηθεῖ, τοῖς τ' ἐν
ἀκμῇ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις·

σύν τε δὲ ἔρχομένῳ·

καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πράξαι δυνατότεροι. Φύσει τ' ἐνυπάρ- ³
χειν ἔοικε ὑπρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννήσαντι καὶ ^zπρὸς
τὸ γεννῆσαν τῷ γεννηθέντι, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ
ἐν ^αὄρνισι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζώων, καὶ τοῖς ὁμοεθέσι
πρὸς ἄλληλα, καὶ μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν τοὺς φιλαν-
θρώπους ἐπαινοῦμεν. Ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ^βἐν ταῖς πλάναις
ὡς οἰκεῖον ^εἅπας ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. Ἐοικε δὲ ⁴
καὶ τὰς πόλεις συνέχειν ἢ φιλία, καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον
περὶ αὐτὴν ^δσπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἢ γὰρ ὁμόνοια
ὁμοιόν ^ετι ^ετῇ φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι, ταύτης ^ε δὲ ^hμάλιστα ἐφί-
ενται καὶ τὴν στάσιν ^ιἐχθραν οὖσαν μάλιστα ἐξελαύνουσιν.
Καὶ φίλων μὲν ὄντων οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, δίκαιοι δ' ὄντες
προσδέονται φιλίας, καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλιστα φιλικὸν
εἶναι δοκεῖ. Οὐ μόνον ^κδ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ καλόν· ⁵
τοὺς γὰρ ¹φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν, ἢ τε πολυφιλία δοκεῖ τῶν
καλῶν ἔν τι εἶναι, καὶ ^μἔνιοι τοὺς αὐτοὺς ^νοἶονται ἄνδρας
ἀγαθοὺς εἶναι καὶ φίλους.

Διαμφισβητεῖται ^οδὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. Οἱ μὲν γὰρ ⁶ ²
ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν
τὸν ὁμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ^ρποτὶ κολοιόν,
καὶ ^qὅσα τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραμεῖς πάντας τοὺς

^t ἀσφαλεστέρα M^b. ^v ἄλλαις M^b. ^ω δέ] δεῖ L^b.O^b. ^x βοήθεια
M^b, βοηθείας K^b.L^b.O^b. ^y πρὸς—καὶ om. K^b. ^z πρὸς—γεννηθέντι
om. L^b.M^b.O^b. ^a ὀρνέοις M^b. ^β ἐν om. M^b. ^c πᾶς K^b. ^d σπου-
δάζουσιν M^b. ^e τι om. L^b. ^f τῆς φιλίας M^b. ^ε δέ] γὰρ L^b.
^h μᾶλλον M^b. ^ι ἐχθρὰν L^b.M^b.O^b. ^κ τε L^b.O^b. ¹ φίλους K^b.M^b.O^b.
^μ ἔνιοι] ἔτι K^b.L^b.O^b. ^ν οἶόν τε K^b. ^ο δὲ καὶ περὶ M^b. ^ρ ποτὶ]
παρ L^b, παρὰ O^b. ^q ὅσα] τὰ K^b.L^b.O^b.

τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. Καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ^τἐπιζητοῦσι ^ςκαὶ φυσικώτερον, Εὐριπίδης μὲν φάσκων ἐρᾶν ^τμὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου πεσεῖν ^νεἰς γαῖαν, καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἀρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ ^ωἐναντίας δὲ τούτοις ἄλλοι τε καὶ Ἑμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὁμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεσθαι. Τὰ μὲν οὖν φυσικὰ τῶν ἀπορημάτων ^χἀφείσθω (οὐ γὰρ οἰκεία τῆς παρούσης σκέψεως)· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρωπικὰ καὶ ἀνήκει εἰς ^υτὰ ἡθῆ καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' ^zἐπισκεψώμεθα, οἷον πότερον ἐν πᾶσι ^αγίνεται φιλία ἢ οὐχ οἷόν τε μοχθηροὺς ὄντας φίλους εἶναι, καὶ πότερον ἐν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν ἢ πλείω. Οἱ μὲν γὰρ ἐν οἰόμενοι, ὅτι ^βἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ^γτὸ ἥττον, οὐχ ἰκανῶ πεπιστευκάσι σημείῳ· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ^δτὸ ἥττον ^δκαὶ τὰ ἕτερα τῷ εἶδει. Εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἔμπροσθεν.

- (2) Τάχα δ' ἂν γένοιτο ^επερὶ αὐτῶν φανερόν γνωρισθέντος τοῦ φιλητοῦ· δοκεῖ γὰρ οὐ πᾶν φιλεῖσθαι ἀλλὰ τὸ φιλητόν, τοῦτο δ' εἶναι ἀγαθὸν ^φἢ ἡδὺ ἢ χρησίμον. Δόξειε δ' ἂν χρησίμον εἶναι δι' οὗ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ὥστε ^ςφιλητὰ ^hἂν εἴη τὰ ἀγαθόν τε καὶ τὸ ἡδὺ ὡς τέλη. Πότερον οὖν τὰ ἀγαθὸν φιλοῦσιν ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; Διαφωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦτα. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ ^ιἡδύ. Δοκεῖ ^κδὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν φιλεῖν ἕκαστος, καὶ εἶναι ἀπλῶς μὲν τὰ ἀγαθὸν φιλητόν, ἐκάστω δὲ τὸ ἐκάστω. Φιλεῖ δ' ἕκαστος οὐ τὸ ὄν αὐτῷ ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ φαινόμενον. Διοίσει δ' οὐδέν· ἔσται γὰρ ³τὸ φιλητόν φαινόμενον. Τριῶν δ' ὄντων ¹δι' ἃ φιλοῦσιν, ^μἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀψύχων φιλήσει οὐ λέγεται φιλία· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀντιφίλησις, οὐδὲ βούλησις ἐκείνων ἀγαθοῦ· γελοῖον

^τ ζητοῦσι L^b. ^ς καὶ om. K^b. ^τ ὄμβρου μὲν K^b. ^ν εἰς K^b. O^b.
^ω ἐναντίων M^b. ^χ παρείσθω M^b. N^b. ^υ τὰληθῆ K^b. ^z ἐπισκεψώμεθα O^b.
^α γίνεται ἢ φιλία O^b. ^β δέχεται O^b. ^γ τὸ om. O^b.
^δ τὸ ante ἡττον, καὶ post ἡττον om. L^b. O^b. ^ε φανερόν περὶ αὐτῶν M^b.
^φ ἢ—ἡ] καὶ—καὶ M^b. ^ς φιλητόν K^b. L^b. ^h ἂν εἴη] εἶναι K^b. ^ι ἡδύ] ἡδὺ αὐτό M^b. O^b. ^κ δὲ καὶ τὸ M^b. ¹ δι' om. K^b. ^μ ἐπὶ] ἐν K^b. M^b.

γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ ^η βούλεσθαι τὰγαθὰ· ἀλλ' εἴπερ, σώ-
 ζεσθαι βούλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς ἔχῃ. Τῷ δὲ φίλῳ φασὶ
^ο δεῖν βούλεσθαι τὰγαθὰ ἐκείνου ἔνεκα. Τοὺς δὲ βουλομένους
 οὕτω τὰγαθὰ εὖνους λέγουσιν, ^ρ εἴαν μὴ ταὐτὸ ^ι καὶ παρ'
 ἐκείνου γίγνηται· εὖνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπονητόσι φιλίαν εἶναι.
^η Ἡ προσθετέον μὴ λανθάνουσιν· πολλοὶ γάρ εἰσιν εὖνοι οἷς ⁴
 οὐχ ἐωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ χρησίμους·
 τοῦτο δὲ ταὐτὸν καὶ ἐκείνων τις πάθοι πρὸς τοῦτον. Εὖνοι
 μὲν οὖν ^ρ οὗτοι φαίνονται ἀλλήλοις· ^ρ φίλους δὲ πῶς ἂν τις
 εἴποι λανθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; Δεῖ ἄρα εὐνοεῖν ἀλ-
 λήλοις καὶ βούλεσθαι τὰγαθὰ μὴ λανθάνοντας δι' ἐν τι τῶν
 εἰρημένων.

Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἶδει· ^ς καὶ αἱ φιλήσεις ^τ ἄρα ³
 καὶ αἱ φιλίαι. Τρία ^ν δὴ ^ω τὰ τῆς φιλίας εἶδη, ἰσάριθμα τοῖς
 φιλητοῖς· καθ' ἕκαστον γὰρ ἐστὶν ἀντιφίλησις οὐ λανθά-
 νουσα. Οἱ δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους βούλονται τὰγαθὰ ἀλλή-
 λοις ^κ ταύτῃ ἢ φιλοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ χρήσιμον φι-
 λοῦντες ἀλλήλους οὐ καθ' αὐτοὺς φιλοῦσιν, ἀλλ' ἢ γίγνεται
 τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν. Ὅμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδο-
 νήν· οὐ γὰρ τῷ ποιούς τινος εἶναι ἀγαπῶσι τοὺς εὐτραπέ-
 λους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς αὐτοῖς. Οἷ τε δὴ διὰ τὸ χρήσιμον ²
 φιλοῦντες διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν στέργουσι, καὶ οἱ δι' ἡδονήν
 διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδύ, καὶ οὐχ ἢ ^υ ὁ φιλούμενός ἐστίν, ἀλλ' ἢ
 χρήσιμος ἢ ἡδύς. Κατὰ συμβεβηκός τε δὴ αἱ φιλίαι αὗται
 εἰσιν· οὐ γὰρ ἢ ἐστὶν ὅσ^zπερ ἐστὶν ὁ φιλούμενος, ταύτῃ
 φιλεῖται, ἀλλ' ἢ πορίζουσιν οἱ μὲν ἀγαθόν τι οἱ δ' ἡδονήν.
 Εὐδιάλυτοι ^α δὴ αἱ τοιαῦταί εἰσι, μὴ διαμερόντων αὐτῶν ὁ- ³
 μοίων· εἴαν γὰρ μηκέτι ἡδεῖς ἢ χρήσιμοι ᾧσι, παύονται φι-
 λοῦντες. Τὸ δὲ χρήσιμον οὐ διαμένει, ἀλλ' ἄλλοτε ^β ἄλλο
 γίγνεται. Ἀπολυθέντος οὖν δι' ὃ φίλοι ἦσαν, διαλύεται

^η βουλεύεσθαι M^b.   ^ο δεῖ βουλεύεσθαι M^b.   ^ρ ἂν K^b, M^b.   ^ι καὶ
 om. K^b.   ^ρ οὗτοι et φίλους—ἀλλήλους om. M^b.   ^ς αἱ om. K^b.
^τ ἄρα om. L^b.   ^ν δὲ O^b, γὰρ M^b.   ^ω εἶδη τὰ τῆς φιλίας M^b.   ^κ ταύτῃ
 om. L^b.   ^υ ὁ om. K^b.   ^z περ] ποτε L^b, M^b, O^b.   ^α δὲ M^b.   ^β γίγνε-
 ται ἄλλο M^b.

- 4 καὶ ἡ φιλία, ὥς οὔσης τῆς φιλίας πρὸς ἐκεῖνα. Μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἡ τοιαύτη ^c δοκεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικούτοι διώκουσιν ^d ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. Οὐ πάνυ δ' οἱ τοιούτοι ^e οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίοτε γὰρ οὐδ' εἰσὶν ἡδεῖς· οὐδὲ ^f δὴ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, ἐὰν μὴ ὠφέλιμοι ᾖσιν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ εἰσιν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον ^g ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθοῦ. Εἰς ταύτας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν
 5 τιθέασιν. Ἡ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ οὗτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς ^h ἡλικίας δὲ μεταπιπτούσης καὶ τὰ ἡδέα γίνεται ἕτερα. Διὸ ταχέως γίνονται φίλοι καὶ παύονται· ἅμα γὰρ τῷ ⁱ ἡδεῖ ἡ φιλία μεταπίπτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἡ μεταβολή. Καὶ ἐρωτικοὶ δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ ^k δι' ἡδονὴν τὸ πολὺ ^l τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλοῦσι καὶ ταχέως παύονται, πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. ^m Συνημερεύειν δὲ καὶ συζῆν οὗτοι βούλονται· γίνεται γὰρ αὐτοῖς τὸ ⁿ κατὰ φιλίαν οὕτως.
- 4 6 Τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τὰγαθὰ ^o ὁμοίως βούλονται ἀλλήλοις, ^p ἢ ἀγαθοί· ^q ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ καθ' αὐτούς. Οἱ δὲ βουλόμενοι τὰγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἔνεκα μάλιστα φίλοι· δι' αὐτοὺς γὰρ οὕτως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει οὖν ἡ τούτων φιλία ἕως ἂν ἀγαθοὶ ᾖσιν, ἡ δ' ἀρετὴ μόνιμον. Καὶ ἔστιν ἐκάτερος ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ καὶ ἀπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις ^r ὠφέλιμοι. Ὅμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· καὶ ^s γὰρ ἀπλῶς οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἐκάστῳ γὰρ καθ' ἡδονὴν εἰσιν αἱ οἰκείαι πράξεις καὶ αἱ

^c φιλία δοκεῖ L^b.O^b. ^d ἀλλὰ—διώκουσιν om. M^b. ^e οὐδὲ om. L^b.O^b. ^f δὴ om. K^b, post προσδέονται ponit M^b. ^g ἐλπίδα K^b. ^h δ' ἡλικίας M^b. ⁱ ἡδεῖ καὶ ἡ L^b. ^k δι' om. L^b. ^l τοῖς ἐρωτικοῖς M^b. ^m συνημερεύειν K^b. ⁿ κατὰ τὴν φιλίαν K^b.O^b. ^o ὁμοίως ἀλλήλοις βούλονται M^b, βούλονται σὺν ἀλλήλοις K^b. ^p ἢ] καθὼ M^b. ^q ἀγαθοὶ δ' om. L^b.O^b. ^r ὠφέλιμοι] καὶ ὠφέλιμοι L^b. ὠφέλιμοι—ἀλλήλοις om. M^b. ^s οἱ γὰρ ἀγαθοὶ ἀπλῶς καὶ ἡδεῖς L^b.

τοιαῦται, τῶν ἀγαθῶν ^τ δὲ αἱ αὐταὶ ἢ ὅμοιαι. ^ι Η τοιαύτη ⁷ δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐστίν· συνάπτει γὰρ ἐν αὐτῇ πάνθ' ὅσα ^ν τοῖς φίλοις δεῖ ὑπάρχειν. Πᾶσα γὰρ φιλία δι' ἀγαθόν ἐστίν ἢ δι' ἡδονήν, ἢ ἀπλῶς ἢ τῷ φιλοῦντι, καὶ καθ' ὁμοιότητά τινα· ταύτη δὲ πάνθ' ὑπάρχει τὰ εἰρημένα καθ' αὐτούς· ταύτη γὰρ ^χ ὅμοια καὶ τὰ λοιπά, τό τε ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ ^γ ἡδὺ ἀπλῶς ἐστίν. Μάλιστα ^z δὲ ταῦτα φιλητά, καὶ τὸ φιλεῖν δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τούτοις μάλιστα καὶ ἀρίστη. Σπανίας ^δ εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὀλίγοι ^α γὰρ ⁸ οἱ τοιοῦτοι. Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τοὺς λεγομένους ἄλλας ^β συναλῶσαι· οὐδ' ἀποδέξασθαι ^ε δὴ πρότερον οὐδ' εἶναι φίλους, πρὶν ^δ ἂν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητὸς καὶ πιστευθῇ. Οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλ-9 λήλους ποιοῦντες βούλονται ^ε μὲν φίλοι εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ, εἰ μὴ καὶ φιλητοί, καὶ τοῦτ' ἴσασιν· βούλησις μὲν ^ε γὰρ ταχεῖα φιλίας γίνεται, φιλία ^δ οὐ.

Αὕτη μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὰ ⁸ λοιπὰ ⁵ τελεία ἐστί, καὶ κατὰ πάντα ^h ταῦτα γίνεται ⁱ καὶ ^k ὅμοια ἑκατέρῳ παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἡ δὲ (4) διὰ τὸ ἡδὺ ὁμοίωμα ταύτης ^l ἔχει· καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδέϊς ἀλλήλοις. Ὅμοίως δὲ καὶ ^m ἢ διὰ τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ ⁿ τοιοῦτοι ἀλλήλοις ^ο οἱ ἀγαθοί. Μάλιστα ^p δὲ καὶ ἐν τούτοις αἱ φιλίαι ^q διαμένουσιν, ὅταν τὸ ^r αὐτὸ γίγνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἡδονή, καὶ μὴ μόνον οὕτως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ^s τοῦ αὐτοῦ, οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ἐραστῇ ^t καὶ ἐρωμένῳ· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἡδονταὶ οὗτοι, ἀλλ' ὁ μὲν ^v ὁρῶν ἐκείνον, ὁ δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ· ληγουμένης δὲ

^t δὲ αὐταὶ ὅμοιαι K^b, δὲ τοιαῦται ἢ ὅμοιαι O^b. ^v δεῖ τοῖς φίλοις M^b.
^w αὐτό M^b. ^x ὅμοιοι K^b. ^y ἀπλῶς ἡδὺ L^b.O^b. ^z δὴ K^b.L^b.
^a γὰρ εἰσιν οἱ L^b. ^b συναλῶσαι L^b.M^b. ^c δεῖ L^b.M^b, δὲ O^b. ^d ἂν
add. O^b. ^e μὲν om. K^b. ^f γὰρ] οὖν K^b. ^g λόγια K^b. ^h ταῦτα
L^b.M^b, om. K^b.O^b. ⁱ καὶ om. M^b. ^k ὁμοία K^b.L^b.M^b.O^b.
^l ὑπάρχει M^b. ^m οἱ K^b.L^b.M^b. ⁿ οὗτοι K^b.O^b. ^ο οἱ om. K^b.L^b.O^b.
^p δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις M^b. ^q μένουσιν K^b.O^b. ^r αὐτὸ] ἴσον M^b.
^s τοῦ αὐτοῦ] τούτου L^b. ^t καὶ post ἐραστῇ om. M^b. ^v ἐρῶν M^b.

τῆς ὥρας ἐνίοτε καὶ ἡ φιλία λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν
^w ἡδεΐα ἢ ὄψις, τῷ δ' οὐ γίνεται ἡ θεραπεία. Πολλοὶ δ' αὖ
 διαμένουσιν, εἰς τῆς συνηθείας τὰ ἤθη στέρξουσιν, ὁμοῦθις
² ὄντες. Οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι ἀλλὰ τὸ χρή-
 σιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ εἰσὶν ἡττον φίλοι καὶ διαμέ-
 νουσιν. Οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι ἅμα τῷ συμ-
 φέροντι διαλύονται· οὐ γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι ἀλλὰ τοῦ
 λυσιτελοῦς. Δι' ἡδονὴν μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ
 φαύλους ἐνδέχεται φίλους ^x εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἐπιεικεῖς φαύ-
 λους καὶ μηδέτερον ὁποιοῦν, δι' αὐτοὺς δὲ δῆλον ὅτι μόνους
 τοὺς ἀγαθοὺς· οἱ γὰρ κακοὶ ^y οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τις
³ ὠφέλεια γίγνοιτο. Καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία ἀδιά-
 βλητός ἐστιν· οὐ γὰρ ῥάδιον οὐδενὶ ^z πιστεῦσαι περὶ τοῦ ἐν
 πολλῷ χρόνῳ ^a ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένου. Καὶ τὸ πιστεύειν
 ἐν τούτοις, καὶ τὸ μηδέποτ' ^b ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν
 τῇ ὥς ἀληθῶς φιλία ^c ἀξιούται. Ἐν δὲ ταῖς ^d ἐτέραις οὐδὲν
⁴ κωλύει τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. Ἐπεὶ ^e γὰρ οἱ ἄνθρωποι λέ-
 γουσι φίλους καὶ τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον, ὥσπερ αἱ πόλεις
 (δοκοῦσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γίνεσθαι ἕνεκα τοῦ
 συμφέροντος), καὶ τοὺς δι' ἡδονὴν ἀλλήλους στέργοντας, ὥσ-
 περ οἱ παῖδες, ἴσως ^f λέγειν μὲν δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς
 τοιούτους, εἶδη δὲ τῆς φιλίας πλείω, καὶ ^g πρώτως μὲν ^h καὶ
 κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ἢ ἀγαθοί, τὰς δὲ λοιπὰς καθ' ὁμοιό-
 τητα· ἡ γὰρ ἀγαθὸν τι καὶ ⁱ ὅμοιον, ταύτη φίλοι· καὶ γὰρ
⁵ τὸ ἡδὺ ^k ἀγαθὸν τοῖς φιληδέσιν. Οὐ πάνυ δ' αὐταὶ συν-
 ἄπτουσιν, οὐδὲ γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρήσιμον
 καὶ ^l διὰ τὸ ἡδύ· οὐ γὰρ πάνυ συνδυάζεται ^m τὰ κατὰ συμβε-
 βηκός.

66 Εἰς ταῦτα ⁿ δὲ τὰ εἶδη τῆς φιλίας ^o νενεμημένης οἱ μὲν

^w ἡ ὄψις ἡδεΐα M^b.   ^x ἀλλήλοις εἶναι K^b.M^b.   ^y οὐ om. M^b.
^z πιστεύσεται M^b.   ^a ὑπ' αὐτοῦ L^b, ὑφ' αὐτοῦ K^b.   ^b ἂν om. (O^b).
^c ἀξιούονται M^b.   ^d ἐταιρείαις K^b, ἄλλαις L^b.   ^e γὰρ] δὲ M^b.   ^f μὲν
 δεῖ λέγειν L^b, δεῖ λέγειν M^b.   ^g πρώτην M^b.   ^h καὶ om. O^b.   ⁱ ὁμοιόν
 τι ταύτη K^b.M^b.   ^k ἀγαθὸν τι τοῖς M^b.   ^l διὰ τὸ om. M^b.   ^m τὰ]
 ἀλλὰ M^b.O^b.   ⁿ δὴ O^b.   ^o κατανενεμημένης L^b.O^b.

φᾶυλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτη
 ὅμοιοι ὄντες, οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὐτοὺς P φίλοι· ἢ γὰρ ἀγαθοί.
 Οὗτοι μὲν οὖν ἀπλῶς φίλοι, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς
 καὶ ^qτῷ ὁμοιωθῆναι τούτοις. ^υὩστ' περ ^sδ' ἐπὶ τῶν ἀρετῶν (5)
 οἱ μὲν καθ' ἕξιν οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, οὕτω
 καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις
 καὶ πορίζουσι τὰγαθά, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς
 τόποις οὐκ ἐνεργοῦσι μὲν, οὕτω δ' ἔχουσιν ^tὥστ' ἐνεργεῖν
 φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ
 τὴν ἐνέργειαν. ⁱΕὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία ^vγίνεται, καὶ τῆς
 φιλίας ^wδοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται

πολλὰς δὲ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν.

Οὐ φαίνονται δ' οὐθ' οἱ πρεσβῦται οὐθ' οἱ στρυφνοὶ φιλικοὶ ^z
 εἶναι· βραχὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς, οὐδεὶς δὲ δύναται
^xσυνημερεύειν τῷ λυπηρῷ οὐδὲ τῷ μὴ ἡδεῖ· μάλιστα γὰρ ἡ
 φύσις φαίνεται τὸ ^yμὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τοῦ
 ἡδέος. Οἱ δ' ^zἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δέ, εὖνοις ³
 εἰκότα μᾶλλον ἢ φίλοις. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ^aἐστὶ φίλων
 ὥς τὸ συζῆν· ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνε-
 μερεύειν δὲ καὶ οἱ μακάριοι· ^bμονώταις ^cμὲν γὰρ εἶναι τούτοις
 ἥκιστα προσήκει. Συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων οὐκ ἔστι μὴ
 ἡδεῖς ὄντας μηδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἐταιρική δοκεῖ
 ἔχειν.

Μάλιστα μὲν οὖν ἐστὶ φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν, καθάπερ ⁴ 7
 πολλάκις εἴρηται· δοκεῖ ^dγὰρ φιλητὸν μὲν καὶ αἵρετὸν τὸ
 ἀπλῶς ^eἀγαθὸν ἢ ἡδύ, ἐκάστῳ δὲ τὸ αὐτῷ τοιοῦτον· ὁ δ'
 ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἄμφω ταῦτα. ^vΕοικε δ' ἡ μὲν φί- ⁵
 λησις πάθει, ἡ δὲ φιλία ἔξει· ἡ γὰρ φίλησις οὐχ ἡττον
 πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, ἀντιφιλοῦσι δὲ μετὰ προαιρέσεως,

P φίλοι om. K^b. q τὸ L^b.Ob. r περ om. L^b. s δ'] γὰρ M^b.
 t ὥστ'] ὥστε καὶ L^b. v γένεται L^b.M^b.Ob. w λήθην δοκεῖ ποιεῖν K^b,
 λήθην ποιεῖν δοκεῖ Ob. x προσημερεύειν K^b, συνεμερεύσειν M^b. y μὲν
 om. K^b.L^b.Ob. z ἀπεχόμενοι ἀλλήλων M^b. a ἐστὶ om. M^b. b μονι-
 μωτάταις M^b. c μὲν om. K^b. d γὰρ] δὲ M^b. e ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, τῷ δ'
 ἀγαθῷ ἄμφω ταῦτα K^b.

ἡ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἑξέως. Καὶ τὰγαθὰ βούλονται τοῖς φιλουμένοις ἐκείνων ἔνεκα, οὐ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ' ἑξιν. Καὶ φιλοῦντες ^fτὸν φίλον τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν φιλοῦσιν· ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ^gγινόμενος ἀγαθὸν γίνεται ^hφίλος. Ἐκότερος οὖν φιλεῖ ^hτε τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδίδωσι τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδεῖ· λέγεται γὰρ φιλότης ⁱἡ (6) ἰσότης. Μάλιστα δὴ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταύτῃ ὑπάρχει. Ἐν δὲ τοῖς ^kστρυφνοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἡττον γίνεται ἡ φιλία, ὅσῳ ^lδυσκολώτεροί εἰσι καὶ ἡττον ταῖς ὁμιλίαις χαίρουσιν· ταῦτα γὰρ δοκεῖ μάλιστ' εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας. Διὸ νέοι μὲν γίνονται φίλοι ταχύ, πρεσβῦται δ' οὔ· οὐ γὰρ γίγνονται φίλοι οἷς ἂν μὴ χαίρωσιν· ὁμοίως δ' οὐδ' οἱ στρυφνοί. Ἄλλ' οἱ τοιοῦτοι εὖνοι μὲν εἰσιν ἀλλήλοις· βούλονται γὰρ τὰγαθὰ καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ' οὐ πάνυ εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεῖν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοις, ² δὴ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ φιλικὰ. Πολλοῖς δ' εἶναι φίλον κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν οὐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ οὐδ' ἐρᾶν πολλῶν ἅμα· ἔοικε γὰρ ὑπερβολῇ, τὸ τοιοῦτο δὲ πρὸς ἓνα πέφυκε γίνεσθαι, ^m πολλοὺς δ' ἅμα ⁿτῷ αὐτῷ ^oἀρέσκειν σφόδρα οὐ ³ῥάδιον, ἴσως δ' οὐδ' ^pἀγαθοὺς εἶναι. Δεῖ δὲ καὶ ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ^q ἢ παγχάλεπον. Διὰ τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται· πολλοὶ ⁴ γὰρ οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπηρεσίαι. Τούτων δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία ^rἢ διὰ τὸ ἡδύ, ὅταν ταῦτα ^sὑπ' ἀμφοῖν γίγνηται καὶ ^tχαίρωσιν ἀλλήλοις ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἷαι τῶν νέων εἰσὶν αἱ φιλίαι· μᾶλλον ^v γὰρ ἐν ταύταις τὸ ἐλευθέριον. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ^w ἀγοραίων. Καὶ οἱ μακάριοι ^x δὲ χρησίμων μὲν οὐδὲν δέονται, ἡδέων δὲ συζῆν μὲν γὰρ βούλονται τισι, τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν χρόνον φέ-

^f τὸν] δὲ τὸν L^b. ^g γινόμενος L^b.M^b.O^b. ^h τε post τὸ K^b, om. (I^b). ⁱ ἡ om. K^b. ^k πρεσβυτικοῖς καὶ στρυφνοῖς L^b. ^l δύσκολοί K^b. ^m πολλοῖς L^b.M^b. ⁿ τὸν αὐτὸν M^b. ^o σφόδρα ἀρέσκειν K^b. ^p ἀγαθοῖς L^b. ^q χαλεπόν M^b. ^r ἡ om. K^b. ^s ὑπ' K^b.M^b. ^t χαίρουσιν M^b.N^b. ^v γὰρ] δ' M^b. ^w ἀγοραία M^b. ^x δὲ add. L^b.

ρουσιν, συνεχῶς δ' οὐθεὶς ἂν ὑπομεῖναι, οὐδ' ^z αὐτὸ τὸ ἀγα-
θόν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τοὺς φίλους ἡδεῖς ζητοῦσιν.
Δεῖ δ' ἴσως καὶ ἀγαθοὺς τοιούτους ὄντας, καὶ ἔτι αὐτοῖς·
οὕτω γὰρ ^a ὑπάρξει αὐτοῖς ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. Οἱ δ' ἐν ⁵
ταῖς ἐξουσίαις διηρημένοι φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις·
ἄλλοι γὰρ ^b αὐτοῖς εἰσὶ χρήσιμοι καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἅμφω δ'
οἱ αὐτοὶ οὐ πάνν· οὔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζητοῦσιν οὔτε
χρησίμους εἰς τὰ καλά, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτραπέλους τοῦ
ἡδέος ἐφιεμένοι, τοὺς δὲ δεινούς πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα
δ' οὐ πάνν ^c γίνεται ἐν τῷ αὐτῷ. Ἡδὺς δὲ καὶ χρήσιμος ⁶
ἅμα εἴρηται ^d ὅτι ὁ σπουδαῖος· ἀλλ' ὑπερέχοντι οὐ γίνεται ὁ
τοιούτος φίλος, ^e ἂν μὴ καὶ τῇ ἀρετῇ ὑπερέχῃται· ^f εἰ δὲ μή,
οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον ^g ὑπερεχόμενος. Οὐ πάνν δ' εἰώθασιν
τοιούτοις γίνεσθαι.

Εἰσὶ δ' οὖν αἱ εἰρημέναι φιλίαι ἐν ἰσότητι· τὰ γὰρ αὐτὰ ⁷ ⁸
γίγνεται ^h ἀπ' ἀμφοῖν καὶ βούλονται ἀλλήλοις, ἢ ἕτερον
ἀνθ' ἐτέρου ἰαντικαταλλάττονται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας.
⁹ Ὅτι ^k δ' ἦττον εἰσὶν ^l αὗται αἱ φιλίαι καὶ μένουσιν, εἴρηται.
Δοκοῦσι δὲ ^m καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα ⁿ ταύτου
εἶναι τε καὶ οὐκ εἶναι φιλίαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ ^o τῆς κατ'
ἀρετὴν φαίνονται φιλίαι (ἢ μὲν γὰρ τὸ ἡδὺ ἔχει ἢ δὲ τὸ
χρήσιμον, ταῦτα δ' ὑπάρχει κακείνῃ), τῷ δὲ τὴν μὲν ἀδιά-
βλητον ^p καὶ μόνιμον εἶναι, ταύτας δὲ ταχέως μεταπίπτειν
ἄλλοις τε ^q διαφέρειν πολλοῖς, οὐ φαίνονται φιλίαι δι' ἀνο-
μοιότητα ^r ἐκείνης. Ἐτερον δ' ἐστὶ φιλίας εἶδος τὸ καθ' (7)
ὑπεροχὴν, οἷον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ ὅλως πρεσβυτέρῳ πρὸς
νεώτερον, ἀνδρὶ τε πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἄρχοντι πρὸς
ἀρχόμενον. Διαφέρουσι δ' αὗται ^s καὶ ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἡ

^y ὑπομεῖναι L^b.   ^z αὐτὸ] αὐ L^b.O^b.   ^a αὐτοῖς ὑπάρξει L^b.M^b.
^b αὐτοὶ εἰσιν εἰ χρήσιμοι K^b, αὐτοῖς εἰσιν οἱ χρήσιμοι O^b.   ^c γίνονται L^b.
^d ὅτι om. K^b.M^b.   ^e εἰ] ἂν O^b.   ^f εἰ] ἂν O^b.   ^g ὑπερεχομένη M^b.
^h ἐπ' L^b.   ⁱ καταλλάττονται M^b.   ^k δ'] δὲ καὶ L^b.   ^l αὗται φιλίαι K^b,
αἱ τοιαῦται φιλίαι L^b.   ^m καὶ post δὲ om. K^b.O^b.   ⁿ αὐτοῦ M^b.
^o τὴν M^b.   ^p εἶναι καὶ μόνιμον M^b.   ^q πολλοῖς διαφέρειν O^b.   ^r ἐκεί-
ναις M^b.   ^s καὶ om. L^b.M^b.O^b.

αὐτὴ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἄρχουσι πρὸς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα, οὐδ' ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα. ^tἜτερα γὰρ ^vἐκάστω τούτων ἀρετὴ καὶ τὸ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι' ^α φιλοῦσιν. ²^w ἕτεραι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι. ^x Ταῦτά μὲν δὴ οὔτε γίγνεται ἐκατέρω παρὰ θατέρου οὔτε δεῖ ζητεῖν· ὅταν δὲ γονεῦσι ^y μὲν τέκνα ἀπονέμῃ ^z ^α δεῖ τοῖς γεννήσασι, γονεῖς δὲ ^z υἱέσιν ^α δεῖ τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἢ τῶν τοιούτων καὶ ἐπιεικὴς ^a ἔσται φιλία. Ἀνάλογον δ' ἐν ^b πάσαις ταῖς καθ' ὑπεροχὴν οὔσαις φιλίαις καὶ ^c τὴν φίλησιν δεῖ γίνεσθαι, οἷον τὸν ἀμείνω ^d μᾶλλον φιλεῖσθαι ἢ φιλεῖν, καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως· ὅταν γὰρ κατ' ἀξίαν ἢ φίλησις γίγνηται, τότε γίγνεται πὺς ἰσότης, ^e ὃ δὴ τῆς φιλίας εἶναι δοκεῖ.

9 ³ Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον ἐν ^f τε τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔστι γὰρ ἐν μὲν τοῖς δικαίοις ἴσον ^g πρῶτως τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως, ἐν δὲ τῇ φιλίᾳ ^h τὸ μὲν κατὰ ποσὸν πρῶτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δευτέρως. Δῆλον δ' ἐὰν ⁱ πολὺ διάστημα ^k γίγνηται ἀρετῆς ἢ κακίας ἢ εὐπορίας ἢ τινος ἄλλου· οὐ γὰρ ἔτι φίλοι εἰσὶν, ^l ἀλλ' οὐδ' ἀξιοῦσιν. Ἐμφανέστατον δὲ τοῦτ' ἐπὶ τῶν θεῶν· πλείεστων γὰρ οὗτοι πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν. Δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βασιλέων· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀξιοῦσιν εἶναι φίλοι οἱ πολὺ καταδεέστεροι, οὐδὲ τοῖς ἀρίστοις ἢ σοφωτάτοις οἱ ⁵ μηδενὸς ἄξιοι. Ἀκριβὴς μὲν ^m οὖν ἐν ⁿ τοῖς τοιούτοις οὐκ ἔστιν ὀρισμός, ἕως τίνος οἱ φίλοι· πολλῶν γὰρ ἀφαιρουμένων ἔτι μένει, πολὺ δὲ ^o χωρισθέντος, οἷον τοῦ θεοῦ, οὐκέτι.

6^v Ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, μή ποτ' ^p οὐ βούλονται οἱ φίλοι τοῖς

^t ἐκατέρα M^b. ^v ἐκάστου K^b. ^w ἕτερα οὖν καὶ δι' ^α φίλησις K^b.
^x ταυτὸ K^b. ^y μὲν om. M^b. ^z ^α—υἱέσιν om. M^b. υἱέσιν om. K^b.
^a ἔσται ἢ φιλία M^b. ^b ἀπάσαις L^b. ^c τὴν φιλίαν M^b. ^d φιλεῖσθαι μᾶλλον O^b. ^e ὃ—δοκεῖ om. L^b. ^f τε om. M^b. O^b. ^g πρῶτον M^b.
^h πρῶτως τὸ κατὰ ποσὸν, omisso μὲν, L^b. ⁱ πολὺ τὸ δ. M^b. ^k γέννηται K^b. O^b. ^l ἀλλ' om. M^b. ^m οὖν om. M^b. ⁿ τοῖς om. O^b. ^o χωρισθέντες M^b. N^b. ^p οὐ om. M^b.

φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεοὺς εἶναι. ⁹οὐδὲ γὰρ ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς, οὐδὲ δὴ ἀγαθὰ. οἱ γὰρ ¹φίλοι ἀγαθὰ. Εἰ δὴ καλῶς εἴρηται ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βούλεται ⁸τὰ ἀγαθὰ ἐκείνου ἔνεκα, μένειν ἂν δέοι οἷός ποτ' ἐστὶν ἐκείνος· ἀνθρώπῳ δὲ ὄντι βουλήσεται τὰ μέγιστα ¹ἀγαθὰ. ¹⁰Ἰσως δ' οὐ ¹¹πάντα· αὐτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βούλεται τὰ ἀγαθὰ. Οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βούλεσθαι φιλεῖσθαι (8) μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί· ὑπερεχόμενος γὰρ φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσποιεῖται τοιοῦτος ¹²εἶναι ¹³καὶ μᾶλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. ¹⁴Τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι, οὗ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. ¹⁵Οὐ δὲ αὐτὸ ¹⁶δ' εἰκόσιν αἰρεῖσθαι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· χαίρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα· οἷονται γὰρ τεύξεσθαι παρ' αὐτῶν, ¹⁷ἂν του δέωνται· ὥς δὴ σημείῳ τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ τιμῇ. Οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπεικῶν καὶ εἰδότων ὀρεγόμενοι τιμῆς βεβαιῶσαι τὴν οἰκίαν δόξαν ¹⁸ἐφίενται περὶ αὐτῶν· χαίρουσι δὴ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, πιστεύοντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει. Τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' ¹⁹αὐτὸ χαίρουσιν· διὸ δόξειεν ἂν κρεῖττον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φιλία καθ' ²⁰αὐτὴν ²¹αἰρετὴ εἶναι. Δοκεῖ δ' ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι ²²εἶναι. Σημεῖον δ' αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι· εἶναι γὰρ ²³διδόασιν τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι μὲν εἰδυῖαι, ἀντιφιλεῖσθαι δ' οὐ ζητοῦσιν, ἔαν ἀμφότερά μὴ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἱκανὸν αὐταῖς ἔοικεν εἶναι, ἔαν ὁρώσιν εὖ πράττοντας, καὶ αὐταὶ φιλοῦσιν αὐτούς, καὶ ἐκείνοι ²⁴μηδὲν ὦν μητρὶ προσήκει ἀπονέμωσι διὰ τὴν ²⁵ἄγνοιαν. Μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας ²⁶οὔσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν ²⁷φιλοφίλων ἐπαινουμένων, φί-

⁹ οὐ K^b.M^b. ¹ φίλοι τὰ ἀγαθὰ L^b.M^b.O^b. ⁸ ἀγαθὰ K^b. ¹ ἀγαθὰ] εἶναι ἀγαθὰ M^b, ἀγαθὰ εἶναι L^b.O^b. ¹¹ πάντων L^b. ¹² εἶναι om. K^b.L^b.M^b.O^b. ¹³ καὶ μᾶλλον ante τοιοῦτος M^b. ¹⁴ τὸ δὲ φιλεῖσθαι] ἢ K^b. ¹⁵ οὐ] οἱ οὐ K^b, omisso δ'. ¹⁷ ἂν] οὐ K^b. ¹⁸ περὶ αὐτῶν ἐφίενται L^b.M^b, L^b. addito καὶ ante χαίρουσι. ¹⁹ ἑαυτὸ M^b. ²⁰ ἑαυτὴν M^b. ²¹ εἶναι αἰρετὴ O^b. ²² εἶναι om. M^b. ²³ διδόασιν] δοκοῦσι K^b. ²⁴ μὴ δύνωνται τῇ μητρὶ ἂ προσήκει ἀπονέμειν L^b.M^b. ²⁵ ἄγνοιαν K^b.L^b. ²⁷ φιλοφίλων] φίλων K^b.

λων ¹ἀρετῇ τὸ φιλεῖν ἔοικεν, ^mὥστ' ἐν οἷς τοῦτο γίνεται
⁵κατ' ἀξίαν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ ⁿτούτων φιλία. Οὕτω
^{δ'} ἂν καὶ οἱ ἄνιστοι μάλιστ' εἶεν φίλοι· ἰσάζονται γὰρ ἄν.
^Ἡ δ' ἰσότης καὶ ὁμοιότης φιλότης, καὶ μάλιστα μὲν ἡ τῶν
κατ' ἀρετὴν ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὐτοὺς καὶ
πρὸς ἀλλήλους μένουσι, καὶ οὔτε δέονται φαύλων οὔθ' ὑπε-
ρετοῦσι τοιαῦτα, ἀλλ' ὥς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσι· τῶν ἀγα-
θῶν γὰρ μήτ' αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις ^οἐπιτρέ-
πειν. Οἱ δὲ μοχθηροὶ τὸ μὲν βέβαιον οὐκ ἔχουσιν· οὐδὲ
γὰρ αὐτοῖς διαμένουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον
⁶γίγνονται φίλοι, χαίροντες τῇ ἀλλήλων μοχθηρίᾳ. Οἱ χρή-
σιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς ἐπὶ ^pπλεῖον διαμένουσιν· ^qἕως ^rγὰρ ^sἂν
πορίζωσιν ^tἡδονὰς ἢ ὠφελείας ἀλλήλοις. ^Ἐξ ἐναντίων δὲ
μάλιστα μὲν δοκεῖ ^vἡ διὰ τὸ χρήσιμον γίνεσθαι φιλία,
οἷον πένης πλουσίῳ, ἀμαθὲς εἰδότι· οὗ γὰρ τυγχάνει τις ἐν-
δεὴς ὢν, τούτου ἐφιέμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλο. ^Ἐνταῦθα δ'
ἂν τις ἔλκοι ^wκαὶ ἐραστὴν καὶ ἐρώμενον, καὶ ^xκαλὸν καὶ αἰ-
σχρόν. Διὸ φαίνονται καὶ οἱ ἐρασταὶ ^yγελοῖοι ἐνίοτε, ἀξι-
οῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλοῦσιν· ^zὁμοίως ^aδὲ φιλητοὺς ὄντας
⁷^bἴσως ἀξιοτέον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον ἔχοντας γελοῖον. ^Ἰσως
δὲ οὐδ' ἐφίεται τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου καθ' αὐτό, ἀλλὰ
κατὰ συμβεβηκός. ^Ἡ δ' ὄρεξις ^cτοῦ ^dμέσου ἐστίν· τοῦτο
γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ ^eξηρῷ οὐχ ὑγρῷ ^fγενέσθαι ἀλλ' ἐπὶ
τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. Ταῦτα
μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γὰρ ἐστὶν ^gἄλλοτριώτερα.

ΙΙ ^Ἦοικε δέ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ ^hταῦτά καὶ ἐν
(9) τοῖς αὐτοῖς εἶναι ⁱἡ τε φιλία καὶ τὸ δίκαιον· ἐν ἀπάσῃ γὰρ
κοινωνίᾳ δοκεῖ τι δίκαιον εἶναι, καὶ φιλία δέ· προσαγορεύουσι

¹ ἀρετῇ K^b, ἀρετὴ εἶναι M^b, ἀρετὴ L^b.Ob. ^m ὥστε καὶ ἐν M^b. ⁿ τού-
των] τῶν τοιούτων L^b.M^b. ^o post ἐπιτρέπειν L^b. ὑπηρετεῖ, M^b. ὑπηρε-
τεῖν. ^p πλέον M^b, πλείω Ob. ^q ἕως] ἡδέως K^b. ^r γὰρ om. Ob.
^s ἂν om. M^b. ^t ἡδονὰς καὶ ὠφελῶσιν Ob. ^v ἡ om. K^b. ^w καὶ ante
ἐραστὴν om. M^b. ^x αἰσχρόν καὶ καλόν Ob. ^y γελοῖοι ὄντες ἐνίοτε· ἀξι-
οῦσι γὰρ φιλεῖσθαι Ob. ^z ὁμῶς L^b. ^a δὲ Ob. ^b ἴσως M^b. ^c τοῦ
om. L^b.M^b. ^d μέσον M^b. ^e ὑγρῷ οὐ ξηρῷ K^b.Ob. ^f γίνεσθαι L^b.M^b.
^g ἄλλοτριώτερον M^b. ^h ταυτὸ K^b. ⁱ ἡ τε—εἶναι om. M^b.

^k γοῦν ὡς φίλους τοὺς σύμπλους καὶ τοὺς συστρατιώτας, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. Καθ' ὅσον δὲ κοινωνοῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ τὸ δίκαιον. Καὶ ἡ παροιμία “κοινὰ ¹ τὰ φίλων,” ὀρθῶς· ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἡ φιλία. ^l Ἔστι δ' ἀδελφοῖς μὲν καὶ ^m ἐταίροις πάντα κοινά, ² τοῖς δ' ⁿ ἄλλοις ἀφωρισμένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω τοῖς δ' ἐλάττω· καὶ γὰρ τῶν φιλιῶν αἱ μὲν μᾶλλον αἱ δ' ἥττον. Διαφέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ ταῦτά γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐδ' ἐταίροις καὶ πολίταις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φιλιῶν. Ἔτερα δὲ καὶ ^o τὰ ³ ἄδικα πρὸς ἐκάστους τούτων, καὶ αὖξῃσιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι, οἷον ^p χρήματα ἀποστερηῆσαι ἐταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην, καὶ μὴ βοηθῆσαι ^q ἀδελφῷ ἢ ὀθνεῖω, καὶ πατάξαι πατέρα ἢ ὄντινούν ἄλλον. Αὖξεσθαι δὲ ^r πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα ^s καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. Αἱ δὲ κοινωνίαι πᾶσαι μορίοις ἐοί- ⁴ κασι ^t τῆς πολιτικῆς· συμπορεύονται γὰρ ἐπὶ τινι συμφέροντι, ^v καὶ ποριζόμενοί τι τῶν εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινωνία τοῦ συμφέροντος χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τούτου γὰρ καὶ οἱ νομοθέται στοχάζονται, καὶ δίκαιόν φασιν εἶναι τὸ κοινῇ συμφέρον. Αἱ μὲν οὖν ⁵ ἄλλαι κοινωνίαι κατὰ μέρη τοῦ συμφέροντος ἐφίενται, οἷον πλωτῆρες μὲν τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν πρὸς ἐργασίαν ^w χρημάτων ἢ τι τοιοῦτον, ^x συστρατιῶται δὲ τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον, εἴτε χρημάτων εἴτε νίκης ^y ἢ πόλεως ὀρεγόμενοι, ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται. Ἐναι δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἡδονὴν δοκοῦσι γίγνεσθαι, ^z θιασωτῶν καὶ ἐρανιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἔνεκα καὶ συνουσίας. Πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν

^k γοῦν] γὰρ L^b, δὲ M^b. ¹ τὰ τῶν φίλων M^b. ^m ἐτέροις L^b. ⁿ ἄλλοις om. K^b. ^o τὰ δίκαια L^b, τὰ ἄδικα καὶ τὰ δίκαια M^b. ^p χρημάτων M^b. ^q ἀδελφοῖς ἢ ὀθνεῖοις M^b. ^r πέφυκεν] φαίνεται K^b. ^s καὶ ἐπ' ἴσων διήκοντα L^b, om. K^b. ^t τοῖς πολιτικοῖς M^b. ^v καὶ om. M^b. ^w χρημάτων] ἢ χρημάτων L^b. ^x στρατιῶται O^b. ^y ἢ] εἴτε L^b. ^z θειασ τῶν K^b, incerta inter σ et τ vocali.

πολιτικὴν εἰκόσιν ^aεἶναι· οὐ γὰρ ^bτοῦ παρόντος συμφέροντος ἢ πολιτικὴ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον, θυσίας τε ποιοῦντες καὶ περὶ ^cταύτας συνόδους, τιμὰς ^dἀπονέμοντες τοῖς θεοῖς, καὶ ^eαὐτοῖς ἀναπαύσεις πορίζοντες μεθ' ἡδονῆς. Αἱ γὰρ ^fἀρχαῖαι θυσίαι καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα ⁶γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. Πᾶσαι δὲ φαίνονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς πολιτικῆς εἶναι· ἀκολουθήσουσι δὲ αἱ τοιαῦται φιλῖαι ταῖς ^gτοιαύταις κοινωνίαις.

12 Πολιτείας δ' ^hἐστὶν εἶδη τρία, ἴσαι ⁱδὲ ^kκαὶ παρεκβάσεις, (10) οἷον φθοραὶ τούτων. Εἰσὶ ^lδ' αἱ μὲν πολιτεῖαι βασιλεία τε καὶ ^mἀριστοκρατία, τρίτη δ' ⁿἢ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν τιμοκρατικὴν λέγειν οἰκεῖον φαίνεται, πολιτείαν δ' αὐτὴν ^oειώ-
2 θασιν οἱ πλείστοι καλεῖν. Τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία. Παρέκβασις δὲ βασιλείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλείστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ^pἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων. Οὐ γὰρ ἐστὶ βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτ-
ἀρκῆς καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδενὸς προσδεῖται· τὰ ὠφέλιμα οὖν αὐτῷ ^qμὲν οὐκ ἂν σκοποῖ, τοῖς ^rδ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος κληρωτὸς ἂν ^sτις ^tεἴη βασιλεὺς. Ἡ δὲ τυραννίς ἐξ ἐναντίας ταύτης· τὸ γὰρ ^vἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει. Καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύτης ³ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ. Μεταβαίνει δ' ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φανλότης γάρ ἐστι μοναρχίας ἢ τυραννίς· ὁ ^wδὲ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραννος γίνεσθαι. Ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν κακία τῶν ἀρχόντων, οἱ νέμουσι τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ

^a εἶναι om. K^b. ^b τοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος O^b. ^c ταύτας τὰς συνόδους K^b.L^b. ^d ἀπονέμουσι M^b. ^e ἑαυτοῖς L^b.M^b. ^f ἀρχαί αἱ L^b. ^g τοιαύταις om. K^b. ^h εἰσὶν L^b. ⁱ δὲ om. M^b. ^k καὶ] αἱ L^b, καὶ αἱ O^b. ^l δ' αἱ om. K^b. ^m ἀριστοκρατεία K^b. ⁿ ἢ om. K^b. ^o οἱ πλείστοι εἰώθασιν O^b. ^p αὐτῷ K^b. ^q μὲν om. M^b. ^r ἀρχομένοις δὲ M^b. ^s τις om. L^b. ^t εἴη ἢ βασιλεὺς. K^b.L^b.M^b. ^v ἑαυτῇ L^b. ^w δὲ L^b.M^b.O^b.

πάντα ἢ τὰ πλείστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς αἰ τοῖς αὐτοῖς, περὶ ^x πλείστου ποιούμενοι τὸ πλουτεῖν· ὀλίγοι δὲ ἄρχουσι καὶ μοχθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπιεικεστάτων. Ἐκ δὲ ^y δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γὰρ εἰσιν αὐται· πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάντες οἱ ἐν ^z τῷ τιμήματι. Ἡκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν ^z ἡ δημοκρατία· ἐπὶ μικρὸν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας εἶδος. Μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλισθ' οὕτως αἱ πολιτεῖαι· ἐλάχιστον ^a γὰρ οὕτω καὶ ῥᾶστα μεταβαίνουνσιν. Ὁμοιω-
ματα ^b δ' αὐτῶν καὶ οἶον παραδείγματα λάβοι τις ^c ἂν καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις. Ἡ μὲν γὰρ πατρὸς πρὸς υἱεῖς κοινωνία βασιλείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει. Ἐν-
τεῦθεν ^d δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία ^e πατέρα προσαγορεύει· πα-
τρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἡ βασιλεία εἶναι. Ἐν Πέρσαις δ' ἡ τοῦ πατρὸς τυραννικὴ· χρῶνται γὰρ ὥς δούλοις τοῖς υἱέσιν. Τυραννικὴ δὲ καὶ ἡ δεσπότου πρὸς δούλους· τὸ γὰρ τοῦ δεσπότου συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. Αὕτη μὲν οὖν ὀρθὴ φαίνεται, ἡ Περσικὴ δ' ἡμαρτημένη· τῶν διαφερόντων γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι. Ἄνδρὸς δὲ καὶ γυναικὸς ἀριστο-
κρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἄρχει, καὶ περὶ ταῦτα ^a δεῖ τὸν ἄνδρα· ^f ὅσα δὲ γυναικὶ ἀρμόζει, ἐκείνη ἀπο-
δίδωσιν. ^g Ἀπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν με-
θίστησιν· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ ^h αὐτὸ ποιεῖ, καὶ ⁱ οὐχ ἡ ἀμεί-
νων. Ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπὶ κληροῖ οὖσαι· οὐ
δὲ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ ^k διὰ πλοῦτον καὶ
δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. Τιμοκρατικῇ δ' ἔοι-
κεν ἡ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι γὰρ, ^l πλὴν ἐφ' ὅσον ταῖς ^m ἡλι-
κίαις διαλλάττουσιν· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις διαφέ-
ρωσιν, οὐκέτι ἀδελφικὴ ⁿ γίνεται ἡ φιλία. Ὁ Δημοκρατία
δὲ μάλιστα ^p μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκήσεων (ἐνταῦθα

^x πλείστον K^b.L^b.   ^y δὲ om. K^b.L^b.O^b.   ^z τῷ et ἡ om. K^b.
^a γὰρ] μὲν γὰρ M^b.   ^b δ' om. M^b.   ^c ἂν om. K^b.   ^d δὲ om. M^b.
^e προσαγορεύει πατέρα O^b.   ^f ὅσα] ἃ K^b.   ^g πάντων K^b.   ^h αὐτὸς M^b.
ⁱ οὐχὶ ἀμείνω K^b.   ^k διὰ] κατὰ K^b.   ^l πλεόν M^b.   ^m ἡλικίαις οὐ δια-
λάττουσι pr. K^b.   ⁿ φαίνεται K^b.   ^o δημοκρατία K^b.   ^p μὲν om. M^b,

γὰρ πάντες ἐξ ἴσου), καὶ ἐν αἷς ἀσθενὴς ὁ ἄρχων καὶ ἐκάστῳ ἐξουσία.

¹³ Καθ' ἐκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαίνεται, ἐφ' ὅσον
 (11) καὶ τὸ δίκαιον, βασιλεῖ μὲν πρὸς τοὺς βασιλευμένους ἐν
 ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευμένους, εἴπερ
 ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἵν' ^q εὖ πράττωσιν, ὥσπερ
 νομεὺς προβάτων· ὅθεν καὶ Ὁμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποι-
² μένα λαῶν ^r εἶπεν. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρική, διαφέρει δὲ
 τῷ μεγέθει τῶν εὐεργετημάτων· αἷτιος γὰρ τοῦ ^s εἶναι, δο-
 κοῦντος μεγίστου, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας· καὶ τοῖς προ-
 γόνοις δὲ ταῦτα ^t ἀπονέμεται· φύσει ^v τε ἀρχικὸν πατὴρ
³ υἱῶν καὶ πρόγονοι ἐγγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευμένων. Ἐν
 ὑπεροχῇ δὲ αἱ φιλίαι αὗται, διὸ καὶ τιμῶνται οἱ γονεῖς.
 Καὶ τὸ δίκαιον δὴ ἐν τούτοις οὐ ταῦτ' ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν·
⁴ οὕτω ^w γὰρ καὶ ἡ φιλία. Καὶ ἀνδρὸς δὲ πρὸς γυναῖκα ἡ
 αὐτὴ φιλία ^x καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ· κατ' ἀρετὴν γάρ, καὶ τῷ
 ἀμείνονι πλεόν ἀγαθόν, καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκάστῳ· οὕτω δὲ
⁵ καὶ τὸ δίκαιον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῇ ἐταιρικῇ ἔοικεν· ἴσοι
^y γὰρ καὶ ἡλικιωταί, οἱ τοιοῦτοι δ' ^z ὁμοπαθεῖς καὶ ὁμόηθεις
 ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἐοικε ^a δὴ ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ τὴν ^b τιμο-
 κρατικὴν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται ^c βούλονται ^d καὶ ἐπιεικεῖς
 εἶναι· ἐν μέρει ^e δὴ τὸ ἄρχειν, καὶ ἐξ ἴσου· οὕτω δὴ καὶ ἡ
⁶ φιλία. Ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον
 ἐπὶ μικρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ φιλία ^f ἐστὶ, καὶ ἥκιστα ἐν τῇ
 χειρίστῃ· ἐν τυραννίδι γὰρ οὐδὲν ἢ μικρὸν φιλίας. Ἐν οἷς
 γὰρ μηδὲν κοινόν ^g ἐστὶ τῷ ἄρχοντι καὶ ^h τῷ ἀρχομένῳ, οὐδὲ
 φιλία· οὐδὲ γὰρ δίκαιον· ⁱ ἀλλ' οἷον τεχνίτῃ πρὸς ὄργανον
 καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα καὶ δεσπότη πρὸς δούλον· ὠφελεῖται

^q εὖ πράττωσιν L^b.O^b, εὐπραγῶσιν M^b.N^b. ^r εἶπεν om. K^b. ^s εἶ-
 ναι post μεγίστου L^b.O^b, utrobique M^b. ^t προσνέμεται K^b.L^b.O^b.
^v τε] τε γὰρ L^b.M^b. ^w γὰρ ἂν καὶ M^b. ^x καὶ] ἡ καὶ L^b. ^y γὰρ
 om. K^b. ^z ὁμοπαθεῖς καὶ ὁμόηθεις O^b, ὁμόηθεις καὶ ὁμοπαθεῖς L^b.M^b.N^b.
^a δὲ K^b.M^b. ^b δημοκρατικὴν O^b. ^c βουλεύονται K^b, φαίνονται M^b.
^d καὶ ἐπιεικεῖς ante βούλονται L^b.O^b. ^e δὲ τὸ M^b. ^f ἐστὶ om. K^b.
^g ἐστὶ ante κοινόν L^b, om. O^b. ^h τῷ post καὶ om. K^b.O^b. ⁱ ἀλλ'
 om. K^b.

μὲν γὰρ ^k πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμένων, φιλία δ' οὐκ ἔστι πρὸς τὰ ἄψυχα οὐδὲ δίκαιον. Ἄλλ' οὐδὲ πρὸς ἵππον ^l ἢ βοῦν, οὐδὲ πρὸς δούλον ἢ δούλος. Οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστιν· ὁ γὰρ δούλος ἔμψυχον ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἄψυχος δούλος. Ἦι μὲν οὖν δούλος, ^m οὐκ ἔστι φιλία πρὸς αὐτόν, ἢ ⁿ 7 δ' ἄνθρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναι τι δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς πάντα τὸν δυνάμενον κοινωνῆσαι ⁿ νόμου καὶ συνθήκης· καὶ φιλίας ^o δὴ, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. Ἐπὶ μικρὸν ^p δὴ καὶ ἐν ⁸ ταῖς τυραννίσιν αἱ φιλίαι καὶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ἐπὶ ^q πλείστον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ ^r ἴσοις οὖσιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν πᾶσα φιλία ἐστίν, καθάπερ ^s εἴρηται· ¹ 4 ἀφορίσειε δ' ἂν τις τὴν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἐταιρικὴν. (12) Αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ ^t συμπλοϊκαί, καὶ ὅσαι τοιαῦται, κοινωνικαῖς εἰκόμασι μᾶλλον· οἷον γὰρ καθ' ὁμολογίαν τινὰ φαίνονται εἶναι. Εἰς ^v ταύτας δὲ τάξιεν ἂν τις καὶ τὴν ξενικὴν. Καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνεται πολυ- ² ειδὴς εἶναι, ^w ἡρτησθαι δὲ πᾶσα ἐκ ^x τῆς πατρικῆς· οἱ γονεῖς μὲν γὰρ στέργουσιν τὰ τέκνα ὡς ^y ἑαυτῶν τι ὄντα, ^z τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων ^a τι ὄντα. Μᾶλλον δ' ἴσασιν ^b οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ τούτων, καὶ μᾶλλον συνωκείωται τὸ ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι ἢ τὸ ^c γενόμενον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οἰκείον τῷ ἀφ' οὗ, οἷον ^d ὁδοὺς ἢ θριξ ^e ἢ ὅτι οὖν ^f τῷ ἔχοντι· ^g ἐκείνῳ δ' οὐθέν ^h τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἡττον. Καὶ τῷ πλήθει δὲ τοῦ χρόνου· οἱ μὲν γὰρ εὐθύς ⁱ γενόμενα στέργουσιν, τὰ δὲ ^k προελθόντα τοῖς χρόνοις τοὺς γονεῖς, σύνεσιν ἢ αἰσθησιν λαβόντα. Ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ δι' ^a φιλοῦσι ¹ μᾶλλον αἱ μητέρες.

^k πάντα] καὶ M^b, om. L^b. ^l ἢ] οὐδὲ K^b.Ob. ^m οὐκ] δούλοις μὲν οὐκ K^b. ⁿ νόμου] καὶ νόμου K^b. ^o δὲ M^b. ^p δὲ L^b.Ob. ^q πλείον K^b. ^r ἴσοις οὖσιν] εἰσοίσουσιν L^b. ^s εἴρηται πρότερον ἀφορίσειε L^b. ^t σύμπλων K^b. ^v ταῦτα Ob. ^w ἡρτησθαι δὲ] καὶ ἡρτησθαι K^b.M^b. ^x τῆς om. M^b.N^b. ^y αὐτῶν τε K^b. ^z τὰ—ὄντα om. M^b. ^a τι om. K^b. ^b οἱ γονεῖς om. M^b. ^c γινόμενον Ob. ^d ὁδοὺς θριξ K^b, θριξ ὁδοὺς L^b.Ob. ^e ἢ om. K^b.L^b.Ob. ^f τῷ ἔχοντι om. K^b. ^g ἐκείνων δ' οὐθέν Ob. ^h τὸ] τῷ M^b.Ob. ⁱ γενόμενα L^b, γεννώμενα M^b. ^k προελθόντος χρόνου K^b. ¹ αἱ μητέρες μᾶλλον K^b.

- 3 Γονεῖς μὲν ^m οὖν τέκνα φιλοῦσιν ὡς ἑαυτούς (τὰ γὰρ ἐξ αὐ-
τῶν οἷον ἕτεροι αὐτοὶ τῷ κεχωρίσθαι), τέκνα δὲ γονεῖς ὡς
ἀπ' ἐκείνων πεφυκότα, ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν
πεφυκέναι· ἡ γὰρ πρὸς ἐκεῖνα ταυτότης ἀλλήλοις ⁿ ταῦτο-
ποιεῖ· ^o ὅθεν φασὶ ταῦτὸν αἷμα καὶ ρίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα.
- 4 Εἰσὶ δὲ ^p ταῦτό πως καὶ ἐν διηρημένοις. Μέγα ^q δὲ πρὸς
φιλίαν καὶ τὸ σύντροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· ἡλιξ γὰρ
ἡλικά, καὶ οἱ συνήθεις ἐταῖροι· διὸ καὶ ^r ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἐται-
ρικῇ ὁμοιοῦται. Ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐκ
τούτων ^s συνφκείωνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. Γί-
γνονται δ' οἱ μὲν οἰκειότεροι οἱ δ' ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγ-
5 γγυς ἢ πόρρω τὸν ἀρχηγὸν εἶναι. Ἔστι δ' ἡ μὲν πρὸς γονεῖς
φιλία τέκνοις, καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεούς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν
^t καὶ ὑπερέχον· εὖ γὰρ πεποιήκασιν τὰ μέγιστα· τοῦ γὰρ
εἶναι καὶ τραφῆναι αἵτιοι, καὶ γενομένοις τοῦ παιδευθῆναι.
- 6 Ἐχει δὲ ^v καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἢ τοιαύτη φιλία μάλ-
λον τῶν ὀθνείων, ὅσῳ καὶ κοινότερος ὁ βίος ^w αὐτοῖς ^x ἐστίν.
- Ἔστι δὲ καὶ ^y ἐν τῇ ἀδελφικῇ ἅπερ καὶ ^z ἐν τῇ ἐταιρικῇ, καὶ
μᾶλλον ἐν τοῖς ἐπεικέσι, καὶ ὅλως ^a ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ
οἰκειότεροι καὶ ἐκ γενετῆς ^b ὑπάρχουσι στέργοντες ἀλλή-
λους, καὶ ^c ὅσῳ ὁμοιθέστεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ σύντροφοι
καὶ παιδευθέντες ὁμοίως· καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον δοκιμασία
7 πλείστη καὶ βεβαιωτάτη. Ἀνάλογον δὲ καὶ ^d ἐν τοῖς λοι-
ποῖς τῶν συγγενῶν τὰ φιλικά. Ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ ^e φιλία
δοκεῖ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συν-
δυναστικὸν μᾶλλον ἢ πολιτικόν, ^f ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαι-
ότερον οἰκία πόλεως, καὶ ^g τεκνοποιία κοινότερον ^h τοῖς ζώοις.
Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κοινωνία ἐστίν, οἱ δ'

^m οὖν] γὰρ Mb.   ⁿ ταῦτό ποιεῖ Mb.Ob, τοῦτο ποιεῖ Kb.   ^o ὅθεν]
διό Mb.   ^p ταῦτά Mb.   ^q δὲ Kb, om. Ob.   ^r ἡ] ἡ φιλία ἢ Mb.
^s συνφκείωνται Lb.Ob.   ^t καὶ post ἀγαθὸν om. Kb.   ^v καὶ post δὲ
om. Mb.   ^w αὐτῶν Mb.   ^x ἐστίν om. Lb.   ^y ἐν om. Mb.   ^z ἐν post
καὶ om. Mb.   ^a ἐν om. Lb.Mb.   ^b ὑπάρχοντες στέργουσιν Mb.   ^c ὡς
Mb.   ^d ἐν om. Mb.   ^e κατὰ φύσιν δοκεῖ ἢ φιλία Mb.   ^f ὅσῳ] καὶ
ὅσῳ Lb.Mb.Ob.   ^g τεκνοποιεῖν Kb.   ^h τοῖς ante ζώοις om. Mb.Ob.

ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνοποιίας χάριν ¹συννοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν βίον· εὐθὺς γὰρ διήρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοις, εἰς τὸ κοινὸν τιθέντες τὰ ἴδια. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. Εἴη δ' αὖ καὶ δι' ἀρετὴν, ^k εἰ ἐπιεικεῖς εἶεν· ἔστι ¹γὰρ ἑκατέρου ἀρετή, καὶ χαίροιν αὖ τῷ τοιούτῳ. Σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι· διὸ θάπτον οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγαθὸν ἀμφοῖν, συνέχει δὲ τὸ κοινόν. Τὸ δὲ πῶς ^m συμβιωτέον ⁸ ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον φαίνεται ζητεῖσθαι ἢ πῶς δίκαιον· οὐ γὰρ ταῦτ' οὐ φαίνεται τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον καὶ τὸν ὀθνεῖον καὶ τὸν ἐταῖρον καὶ τὸν συμφοιτητήν.

ⁿ Τριττῶν δ' οὐσῶν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, ¹⁵ ^o καὶ καθ' ἑκάστην τῶν μὲν ἐν ἰσότητι ^p φίλων ὄντων τῶν δὲ (13) καθ' ὑπεροχὴν (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ ^q φίλοι γίνονται καὶ ἀμείνων χείρονι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ ^r διὰ τὸ χρήσιμον ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες), τοὺς ἴσους μὲν κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν, τοὺς δ' ἀνίσους ^s τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι. ^t Γίγνε- ² ται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν τῇ κατὰ τὸ χρήσιμον φιλίᾳ ἢ μόνη ἢ μάλιστα εὐλόγως. Οἱ μὲν γὰρ δι' ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμοῦνται· τοῦτο γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας. Πρὸς τοῦτο δ' ἀμιλλωμένων οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ εὖ ποιοῦντα οὐδεὶς δυσχεραίνει, ἀλλ' ^v ἐὰν ἢ χαρίεις, ^w ἀμύνεται εὖ δρῶν. Ὁ δ' ὑπερβάλλον, τυγχάνων οὐ ἐφίεται, οὐκ αὖ ἐγκαλοῖ τῷ φίλῳ· ^x ἑκάτερος γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ^y ἐφίεται. Οὐ πάνυ δ' οὐδ' ἐν ^z τοῖς ^a δι' ἡδονήν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν γίνε- ³ ται οὐ ὀρέγονται, ^b εἰ τῷ συνδιάγειν χαίρουσιν. Γελοῖος

ⁱ οἰκοῦσιν Mb. ^k εἰ om. Kb. ¹ γὰρ] δὲ Mb. ^m βιωτέον Kb.Ob, βιωτέον ἐστὶν Lb. ⁿ περιττῶν Mb. ^o καὶ om. Mb. ^p φίλων] τῶν φίλων Kb. ^q γίνονται φίλοι Mb. ^r διὰ] οἱ διὰ Lb. ^s τὸ Ob. ^t γίνονται Mb. ^v αὖ εἴη Kb. ^w ἀμείβεται Nb. ^x ἑκαστος Kb.Lb. ^y ὀρέγεται Kb.Lb.Ob. ^z ταῖς Ob. ^a δι' om. Mb. ^b εἰ] ἐν Kb.

δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι, ἐξὸν ^c μὴ
 4 ^d συνδιημερεύειν. Ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματική· ἐπ'
 ὠφελεία γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις αἰὲ τοῦ ^e πλείονος δέονται,
 καὶ ἔλαττον ἔχειν οἴονται τοῦ προσήκοντος, καὶ μέμφονται
^f ὅτι οὐχ ὅσων δέονται τοσούτων τυγχάνουσιν ἄξιοι ὄντες·
 οἱ δ' εὖ ποιοῦντες οὐ δύνανται ἐπαρκεῖν ^g τοσαῦτα ὅσων οἱ
 5 πᾶσχοιτες δέονται. Ἐοικε δέ, καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι
 διττόν, τὸ μὲν ἄγραφον τὸ δὲ κατὰ νόμον, καὶ τῆς κατὰ τὸ
 χρήσιμον ^h φιλίας ἢ μὲν ἠθικῆ ἢ δὲ νομικῆ εἶναι. Γίγνεται
 οὖν τὰ ἐγκλήματα μάλισθ' ὅταν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συναλ-
 6 λάξωσι καὶ διαλύωνται. Ἐστι ⁱ δὴ νομικὴ μὲν ^k ἢ ἐπὶ ῥη-
 τοῖς, ἢ μὲν πᾶμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἢ δὲ ἐλευ-
 θεριωτέρα εἰς χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ τί ἀντὶ τίνος.
 Δῆλον ^l δ' ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα κοῦκ ^m ἀμφίλογον, ⁿ φιλι-
 κὸν ^o δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ ^p παρ' ἐνίοις ^q οὐκ εἰσὶ τού-
 των δίκαι, ἀλλ' οἴονται δεῖν στέργειν τοὺς κατὰ πίστιν συν-
 7 αλλάξαντας. Ἡ δ' ἠθικὴ οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ^r ὥς φίλῳ
 δωρεῖται ἢ ^s ὅτιδὴποτε ^t ἄλλο. Κομίζεσθαι δὲ ἀξιοὶ τὸ ἴσον
 8 ^v ἢ πλεον, ὡς οὐ δεδωκὼς ἀλλὰ χρήσας. Οὐχ ὁμοίως ^w δὲ
 συναλλάξας καὶ ^x διαλυόμενος ἐγκαλέσει. Τοῦτο δὲ συμ-
 βαίνει διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τοὺς πλείστους τὰ
 καλά, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. Καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν
 9 μὴ ἵνα ^y ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι. Δυναμένῳ
^z δὴ ἀνταποδοτέον τὴν ἀξίαν ὣν ἔπαθεν, ^a καὶ ἐκόντι· ἄκοντα
 γὰρ φίλον οὐ ποιητέον. Ὡς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ
 καὶ εὖ παθόντα ὑφ' οὗ οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ ὑπὸ φίλου, οὐδὲ δι'
 αὐτὸ τοῦτο δρῶντος· καθάπερ οὖν ἐπὶ ῥητοῖς ^b εὐεργετηθέντα
 διαλυτέον. Καὶ ὁμολογήσαι δ' ἂν ^c δυνάμενος ἀποδώσειν·

^c μὴ σ.] μὲν σ. N^b. om. μὴ M^b. ^d συνδιημερεύειν K^b.M^b. ^e πλείο-
 νος M^b. ^f διότι Ob. ^g τοιαῦτα M^b. ^h ὠφελείας L^b.M^b.Ob. ⁱ δὲ
 L^b, δ' ἢ M^b.Ob. ^k ἢ om. M^b. ^l δὲ καὶ ἐν M^b. ^m ἀμφίβολον M^b.
ⁿ φιλικὴν L^b.M^b.Ob. ^o δὴ K^b. ^p περ K^b. ^q τούτων οὐκ εἰσὶ M^b.
^r ὥς φιλοδωρεῖται K^b. ^s ὅτινι δὴποτε M^b. ^t ἄλλω M^b.Ob. ^v ἢ]
 καὶ M^b. ^w δὲ] δὲ καὶ M^b. ^x διαλυσάμενος L^b. ^y ἀντιπάθοι M^b.
^z δὲ M^b. ^a καὶ ἐκόντι om. K^b.Ob. ^b εὐεργετηθέντος M^b. ^c δυνά-
 μενον M^b.

ἀδυνατοῦντα δ' οὐδ' ὁ ^d δοὺς ἡξίωσεν ἄν' ὥστ' εἰ ^e δυνατός, ἀποδοτέον. Ἐν ἀρχῇ δ' ἐπισκεπτέον ὑφ' οὗ εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τίνι, ὅπως ἐπὶ τούτοις ^f ὑπομένη ἢ μή. Ἀμφισβήτησιν ¹⁰ δ' ἔχει ^g πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν καὶ πρὸς ταύτην ποιεῖσθαι τὸν ^h ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τοῦ δράσαντος εὐεργεσίᾳ. Οἱ μὲν γὰρ παθόντες τοιαῦτά φασι λαβεῖν παρὰ τῶν εὐεργετῶν ^a μικρὰ ⁱ ἢν ἐκείνοις καὶ ἐξῆν παρ' ἐτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν τὰ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ ^a παρ' ἄλλων οὐκ ἦν, καὶ ἐν κινδύνοις ^k ἢ τοιαύταις χρεῖαις. Ἀρ' οὖν διὰ μὲν τὸ χρήσιμον ¹¹ τῆς φιλίας οὔσης ἢ τοῦ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν; Οὗτος ^l γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ ^m ὥς κομιούμενος τὴν ἴσην· τοσαύτη οὖν γεγένηται ἢ ἐπικουρία ὅσον οὗτος ⁿ ὠφέληται, καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον ^o ἐπήύρατο, ἢ ^p καὶ πλεόν· κάλλιον γάρ. Ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα μὲν οὐκ ἐστίν, μέτρῳ δ' ἔοικεν ἢ τοῦ δράσαντος προαίρεσις· τῆς ^q ἀρετῆς γὰρ καὶ τοῦ ἡθους ἐν τῇ προαιρέσει τὸ κύριον.

Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχὴν φιλίαις· ἀξιοῖ ¹⁶ γὰρ ἑκάτερος πλεόν ἔχειν, ὅταν δὲ τοῦτο γίγνηται, διαλύε- (14) ται ἢ φιλία. Οἶεται γὰρ ὁ τε βελτίων προσήκειν αὐτῷ πλεόν ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ ^r νέμεσθαι πλεόν· ὁμοίως δὲ καὶ ^s ὁ ὠφελιμώτερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα οὐ ^t φασι δεῖν ἴσον ἔχειν· λειτουργίαν τε γὰρ γίνεσθαι καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· ^v οἴονται γάρ, καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ ^w πλείον λαμβάνουσιν οἱ συμβαλλόμενοι ^x πλείον, οὕτω ^y δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. Ὁ δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλου γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσιν· τί γάρ, ^z φασίν, ὄφελος σπουδαίῳ ἢ

^d διδοὺς K^b. ^e δύναντον K^b. ^f ὑπομένοι M^b, ὑπομείνη L^b. ^g πο-
τέρας δὴ K^b. ^h ἀπόδοσιν M^b. ⁱ ἢν] ἢν παρ' M^b. ^k ἢ] καὶ ἐν M^b.
^l γάρ] δὲ M^b, γὰρ καὶ O^b. ^m ὥς—δὴ αὐτῷ om. M^b. ⁿ ὠφελείται
L^b. M^b. O^b. ^o ἐπήύρατο H^a. N^b. O^b, ἀπηύρατο L^b. M^b, ἐφεύρετο K^b.
^p καὶ om. K^b. ^q γὰρ ἀρετῆς M^b. ^r νέμεσθαι πλείον O^b. ^s ὁ om.
K^b. M^b. ^t φασι om. L^b. ^v οἴοντε K^b. ^w πλείω L^b. O^b. ^x πλεόν
L^b, πλείω O^b, om. M^b. ^y δεῖν] δὴ M^b. ^z φασίν om. K^b.

² δυνάστη φίλον εἶναι, μηθέν γε μέλλοντα ^aἀπολαύειν; ^γΕοικε
^b δὲ ἑκάτερος ὀρθῶς ἀξιῶν, καὶ δεῖν ἑκατέρῳ ^c πλεόν νέμειν
ἐκ τῆς φιλίας, οὐ τοῦ αὐτοῦ ^d δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι
τιμῆς, τῷ δ' ἐνδεεὶ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ ^e τῆς
εὐεργεσίας ἡ τιμὴ γέρας, ^f τῆς δ' ἐνδείας ἐπικουρία τὸ κέρδος.
³ Οὕτω δ' ἔχειν τοῦτο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται· οὐ γὰρ
τιμᾶται ὁ μηδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων· τὸ κοινὸν γὰρ
δίδοται τῷ ^g τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντι, ἡ τιμὴ δὲ κοινόν. Οὐ
^h γὰρ ἔστιν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τιμᾶ-
σθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐδεὶς ὑπομένει. Τῷ ⁱ δὴ
περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ ^k τιμὴν ἀπονέμουσι καὶ τῷ δω-
ροδόκῳ χρήματα· τὸ κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ σώζει τὴν
φιλίαν, καθάπερ εἴρηται. ¹ Οὕτω δὴ καὶ τοῖς ἀνίσοις ὁμι-
λητέον, καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ ^m εἰς ἀρετὴν τιμὴν
ⁿ ἀνταποδοτέον, ^o ἀνταποδιδόντα ^p τὸ ἐνδεχόμενον. Τὸ δυ-
⁴ νατὸν γὰρ ἡ φιλία ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν· οὐδὲ γὰρ
ἔστιν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ^q θεοὺς τιμαῖς καὶ
^r τοὺς γονεῖς· οὐδεὶς γὰρ ^s ἂν ποτε τὴν ἀξίαν ἀποδοίῃ, εἰς
δύναμιν δὲ ^t ὁ θεραπεύων ἐπικεικὴς εἶναι δοκεῖ. Διὸ καὶ δό-
ξειεν οὐκ ἐξεῖναι νύῳ πατέρα ἀπείπασθαι, πατρὶ δ' υἱόν·
^v ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐθὲν ^w δὲ ποιήσας ἄξιον τῶν
ὑπηρεγμένων δέδρακεν, ὥστ' αἰεὶ ὀφείλει. Οἷς δ' ὀφείλεται,
ἐξουσία ^x ἀφείναι· καὶ τῷ πατρὶ δὴ. ^y Ἀμα δ' ἴσως οὐδεὶς
ποτ' ἂν ἀποστῆναι ^y δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος μοχθηρία· χω-
ρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς ^z φιλίας ^a τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ
διωθεῖσθαι. Τῷ δὲ ^b φευκτὸν ἢ οὐ ^c σπουδαστὸν τὸ ἐπαρ-
κεῖν, μοχθηρῷ ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται,

^a ἀπολαύσειν L^b. ^b δέ] δ' οὖν K^b. ^c πλεῖον K^b. ^d δέ om. K^b.
^e τῆς om. M^b. ^f ταῖς ἐνδείαις δὲ K^b. ^g τὸ post τῷ om. K^b. ^h γὰρ]
δὴ O^b. ⁱ δὲ M^b. ^k ἀπονέμουσι τιμὴν L^b.O^b. ^l τούτῳ K^b. ^m εἰς
post ἢ om. M^b. ⁿ ἀποδοτέον M^b. ^o ἀποδιδόντα K^b. ^p τὰ ἐνδε-
χόμενα K^b.L^b. ^q θεοὺς om. L^b. ^r τοὺς om. M^b. ^s τὴν ἀξίαν ποτ' ἂν
K^b.M^b. ^t ὁ om. L^b. ^v ὀφείλοντι L^b.O^b. ^w δέ] γὰρ M^b. ^x ἀφεί-
ναι K^b.M^b. ^y δοκῇ L^b.M^b. ^z ὠφελείας K^b. ^a τὴν] τούτῳ δὴ
τὴν M^b. ^b ἐπίφευκτον M^b.N^b. ^c σπουδαστέον O^b.

τὸ δὲ ποιεῖν φεύγουσιν ὡς ἀλυσιτελέες. Περὶ μὲν ^d οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

I.

¹ Ἐν ^e πάσαις δὲ ταῖς ^f ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ ἀνάλογον ἰσάζει καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται, οἷον ^g καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ σκυτοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων ἀμοιβὴ γίνεται κατ' ἄξιαν, καὶ τῷ ὑφάντῃ καὶ τοῖς λοιποῖς. ¹ Ἐν-² ταῦθα μὲν οὖν πεπόρισται κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα, ^h καὶ πρὸς τοῦτο ⁱ δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τούτῳ μετρεῖται· ἐν δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐνίοτε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπερφιλῶν οὐκ ἀντιφιλεῖται, ^k οὐθὲν ἔχων φιλητόν, εἰ οὕτως ἔτυχεν, πολλάκις δ' ὁ ἐρώμενος ὅτι πρότερον ¹ ἐπαγγελλόμενος πάντα νῦν οὐθὲν ἐπιτελεῖ. Συμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὰν ³ ὁ μὲν δι' ἡδονὴν τὸν ἐρώμενον φιλῇ, ὁ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον τὸν ἐραστήν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφοῖν ^m ὑπάρχει. Διὰ ταῦτα γὰρ τῆς φιλίας οὔσης διάλυσις γίνεται, ἐπειδὰν μὴ ⁿ γίνηται ὧν ἕνεκα ἐφίλουν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔστεργον ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα, οὐ μόνιμα ὄντα· διὸ τοιαῦτα καὶ αἱ φιλίας. ¹ Ἡ δὲ τῶν ἡθῶν καθ' αὐτὴν οὐσα μένει, καθάπερ εἴρηται. Διαφέ-⁴ ρονται ^o δὲ καὶ ὅταν ἕτερα γίγνηται αὐτοῖς καὶ μὴ ὧν ὀρέγονται· ὅμοιον γὰρ ^p τῷ μηθὲν γίγνεσθαι, ὅταν οὐ ἐφίεται μὴ τυγχάνῃ, οἷον καὶ τῷ κιθαρωδῷ ὁ ^q ἐπαγγελλόμενος, καὶ ὅσῳ ἄμεινον ^r ἄσειεν, τοσοῦτ' ἄλλω· ^s εἰς ἕω δ' ἀπαιτοῦντι τὰς ὑποσχέσεις ἀνθ' ἡδονῆς ἡδονὴν ἀποδεδωκέναι ἔφη. Εἰ μὲν οὖν ἐκάτερος τοῦτο ἐβούλετο, ἱκανῶς ^t ἂν εἶχεν· εἰ δ' ὁ μὲν τέρψιν ὁ δὲ κέρδος, καὶ ὁ μὲν ἔχει ὁ δὲ μή, οὐκ ἂν εἴη ^v τὸ κατὰ ^w τὴν κοινωνίαν καλῶς· ὧν γὰρ δεόμενος τυγχάνει, τούτοις ^x καὶ προσέχει, κακείνου γε χάριν ^y ταῦτα δώσει.

^d οὖν om. Mb.Nb. ^e ἀπάσαις Lb.Ob. ^f ἀνομοιοειδέσι Lb.Mb.
^g καὶ om. Mb. ^h καὶ add. Lb. ⁱ δὲ Mb. ^k οὐδὲ Mb. ¹ ἐπαγγελλόμενος Lb. et mox sect. 4. ^m ὑπάρχει Nb. ⁿ γένηται Kb. ^o δὲ καὶ] δ' Kb. ^p τοῦ Kb. ^q ἐπαγγελλόμενος Lb. ^r ἄσειεν] εἰεν Kb. ^s εἰς ἕω] θησαίω Kb. ^t ἂν om. Mb. ^v τὰ Kb. ^w τὴν om. Lb. ^x καὶ om. Mb. ^y τὰ αὐτὰ Ob.

5 Τὴν ἀξίαν δὲ ποτέρου τάξει ἐστὶ, τοῦ προϊεμένου ἢ τοῦ
^zπρολαβόντος; Ὁ γὰρ προϊέμενος ἔοικ' ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ.
 Ὅπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν· ὅτε γὰρ διδάξειεν ἀδή-
 ποτε, τιμῆσαι τὸν ^aμαθόντα ἐκέλευεν ὅσου δοκεῖ ἄξια ἐπί-
 6 στασθαι, καὶ ἐλάμβανε τοσοῦτον. Ἐν τοῖς τοιούτοις δ'
^bἐνίοις ἀρέσκει ^cτὸ “μισθὸς δ' ^dἀνδρί.” Οἱ δὲ ^eπρολα-
 βόντες ^fτὸ ἀργύριον, ^gεἶτα μὴθὲν ποιοῦντες ὧν ^hἔφασαν,
 διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγγελιῶν, εἰκότως ἐν ⁱἐγκλήμασι
 7 γίνονται· οὐ γὰρ ἐπιτελοῦσιν ^aὡμολόγησαν. Τοῦτο δ'
 ἴσως ποιεῖν οἱ σοφισταὶ ^kἀναγκάζονται διὰ τὸ μὴθένα ἂν
 δοῦναι ἀργύριον ὧν ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν οὖν ὧν ἔλαβον
 τὸν μισθὸν μὴ ποιοῦντες, εἰκότως ἐν ἐγκλήμασιν ^lεἰσιν· ἐν
 οἷς δὲ μὴ ^mγίγνεται διομολογία τῆς ὑπουργίας, οἱ μὲν δι'
 αὐτοὺς προϊέμενοι εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοι· τοιαύτη γὰρ ἡ
 κατ' ἀρετὴν φιλία. Τὴν ἀμοιβὴν τε ποιητέον κατὰ τὴν
 προαίρεσιν· αὕτη γὰρ τοῦ φίλου καὶ τῆς ἀρετῆς. Οὕτω δ'
 ἔοικε καὶ τοῖς ⁿφιλοσοφίας κοινωνήσασιν· οὐ γὰρ πρὸς χρή-
 μαθ' ἡ ἀξία μετρεῖται, τιμὴ ^{τ'}ἰσόρροπος οὐκ ἂν γένοιτο,
 ἀλλ' ὅσως ἱκανόν, καθάπερ ^pκαὶ πρὸς θεοὺς καὶ ^qπρὸς γονεῖς,
 8 ^rτὸ ἐνδεχόμενον. Μὴ τοιαύτης δ' οὔσης τῆς δόσεως ἀλλ'
 ἐπὶ τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀνταπόδοσιν γίγνεσθαι
^sδοκοῦσαν ἀμφοῖν κατ' ἀξίαν εἶναι, εἰ δὲ τοῦτο μὴ ^tσυμβαί-
 νοι, οὐ μόνον ἀναγκαῖον δόξειεν ἂν τὸν προέχοντα ^vτάττειν,
 ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον ^wγὰρ οὗτος ὠφελήθη ἢ ἀνθ' ὅσου
 τὴν ἡδονὴν εἴλετ' ἂν, τοσοῦτον ἀντιλαβὼν ἔξει τὴν ^xπαρὰ
 τούτου ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις ^yοὕτω φαίνεται γινόμε-
 9 νον, ἐνιαχοῦ ^zτ' εἰς νόμοι τῶν ἐκουσίων συμβολαίων δίκας
 μὴ εἶναι ὡς δέον, ᾧ ἐπίστευσε, διαλυθῆναι πρὸς τοῦτον καθά-

^z προσλαβόντος K^b.   ^a μαθάνοντα L^b.Ob.   ^b ἀρκεῖ ἐνίοις M^b.
^c τὸ] τε ὁ K^b.   ^d post ἀνδρί L^b.M^b. ἄρκιος ἔστω, K^b. versum dimi-
 dium vacuum.   ^e προλαμβάνοντες K^b.L^b.Ob.   ^f τὸ om. L^b.Ob.
^g ἔπειτα Ob.   ^h ἔφθασαν M^b.   ⁱ ἐγκλήματι M^b.   ^k ἀναγκάζοντες L^b.
^l γίνονται L^b.   ^m γίγνηται L^b.Ob.   ⁿ φιλίας M^b.   ^o ἴσως δ' ἱκανόν K^b.
^p καὶ post καθάπερ om. K^b.   ^q πρὸς ante γονεῖς om. Ob.   ^r τὸ]
 τόγε Ob.   ^s δοκοῦσαν om. M^b.   ^t συμβαίνει K^b.   ^v τάσσειν L^b.Ob.
^w γὰρ] γὰρ ἂν K^b.Ob.   ^x περὶ M^b.   ^y οὕτω] τοῦτο M^b.   ^z δ' M^b.

περ ἐκοινώνησεν. Ὡς γὰρ ἐπετράφθη, τοῦτον οἶεται δικαιότερον εἶναι τάξαι τοῦ ἐπιτρέψαντος. Τὰ πολλὰ γὰρ οὐ τοῦ ἴσου τιμῶσιν οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βουλόμενοι λαβεῖν· τὰ γὰρ οἰκεία καὶ ἃ διδόασιν ἐκάστοις φαίνεται πολλοῦ ἄξια. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀμοιβὴ γίνεται πρὸς τοσοῦτον ὅσον ἂν τάττωσιν οἱ ^a λαβόντες. Δεῖ δ' ἴσως οὐ ^b τοσοῦτον τιμᾶν ὅσον ἔχοντι φαίνεται ἄξιον, ἀλλ' ὅσον πρὶν ἔχειν ἐτίμα.

Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ ^c τοιαῦτα, οἷον ^d πότερα δεῖ πάντα 2 τῷ πατρὶ ἀπονέμειν καὶ πείθεσθαι, ἢ κάμνοντα μὲν ἰατρῷ ^e πειστέον, στρατηγὸν δὲ χειροτονητέον τὸν πολεμικόν· ὁμοίως δὲ φίλῳ μᾶλλον ἢ σπουδαίῳ ὑπηρετητέον, καὶ εὐεργέτῃ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον ἢ ἐταίρῳ ^f δοτέον, ἐὰν ^g ἀμφοῖν μὴ ἐνδέχῃται. Ἀρ' οὖν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκρι- 3 βῶς μὲν διορίσαι οὐ ῥάδιον; Πολλὰς ^h γὰρ καὶ παντοίας ἔχει διαφορὰς καὶ μεγέθει καὶ ⁱ μικρότητι καὶ τῷ καλῷ ^k καὶ ἀναγκαίῳ. Ὅτι δ' οὐ πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, οὐκ ἄδη- 3 λον. Καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον ^l ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον ^m ἢ χαριστέον ἐταίροις, ⁿ καὶ ὥσπερ ^o δάνειον, ᾧ ὀφείλει ἀποδοτέον μᾶλλον ἢ ἐταίρῳ δοτέον. Ἴσως δ' οὐδὲ τοῦτ' 4 αἰεὶ, οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ ληστῶν ^p πότερον τὸν ^q λυσάμενον ἀντιλυτρωτέον, καὶ ὅστισιν ἦ, ἢ καὶ μὴ ἐαλωκότι ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον, ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; Δόξειε γὰρ ἂν καὶ ἑαυτοῦ μᾶλλον τὸν πατέρα. Ὅπερ οὖν εἴρηται, 5 καθόλου μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον, ἐὰν δ' ὑπερτείνῃ ἢ δόσις τῷ καλῷ ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀποκλιτέον· ἐνίοτε γὰρ ^r οὐδ' ἐστὶν ἴσον τὸ ^s τὴν προὔπαρχὴν ἀμείψασθαι, ἐπειδὴν ὁ μὲν σπουδαῖον εἰδὼς εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἢ ἀνταπόδοσις ^t γίγνηται, ὃν οἶεται μοχθηρὸν εἶναι. Οὐδὲ γὰρ τῷ δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον· ὁ μὲν γὰρ οἰόμενος

^a λαμβάνοντες K^b.L^b.O^b. ^b τοσοῦτον τιμᾶν ὅσον K^b. ^c τοιαῦτα K^b.L^b.O^b. ^d πότερον K^b. ^e πιστευτέον L^b.O^b, πιστεύειν K^b. ^f δοτέον] προετέον K^b. ^g ἀμφω K^b. ^h γὰρ] δὲ M^b. ⁱ σμικρότητι M^b. ^k καὶ τῷ ἀναγκαίῳ M^b. ^l ὥς om. M^b. ^m ἢ—μᾶλλον om. M^b. ⁿ καὶ om. K^b. ^o δ' ἀμεινον K^b. ^p πότερα K^b. ^q λυτρωσάμενον M^b. ^r οὐκ M^b. ^s τὴν] τὴν ἐτέρου M^b. ^t γίνεται O^b.

κομιεῖσθαι ἐδάνεισεν ἐπιεικεῖ ὄντι, ὁ δ' οὐκ ἐλπίζει κομιεῖσθαι
 παρὰ πονηροῦ. Εἴτε τοίνυν τῇ ἀληθείᾳ οὕτως ^uἔχει, οὐκ
 ἴσον τὸ ἀξίωμα· εἴτ' ἔχει μὲν μὴ οὕτως οἶονται δέ, οὐκ ἂν
 6 ^vδόξαιεν ἄτοπα ποιεῖν. ^vΟπερ οὖν πολλάκις εἴρηται, οἱ
 περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι τὸ
 ὠρισμένον τοῖς περὶ ἃ εἰσιν. ^vΟτι μὲν οὖν οὐ ταῦτα πᾶσιν
 ἀποδοτέον, οὐδὲ τῷ πατρὶ πάντα, καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ
 7 θύεται, οὐκ ἄδηλον· ἐπεὶ δ' ἕτερα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ
 ἐταίροις καὶ εὐεργέταις, ἐκάστοις τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ ^wἀρμότ-
 τοντα ἀπονεμητέον. Οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται· εἰς γά-
 μους ^xμὲν γὰρ καλοῦσι τοὺς συγγενεῖς· τούτοις γὰρ ^yκοινὸν
 τὸ γένος καὶ αἱ περὶ τοῦτο δὴ πράξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ
 μάλιστ' οἶονται δεῖν τοὺς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταῦτό.
 8 Δόξειε δ' ἂν τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλιστ' ἐπαρκεῖν, ὥς
 ὀφείλοντας, καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον ^zὄν ἢ ἑαυτοῖς
 εἰς ταῦτ' ἐπαρκεῖν. Καὶ τιμὴν δὲ ^aγονεῦσι καθάπερ ^bθεοῖς,
 οὐ πᾶσαν ^cδέ· οὐδὲ γὰρ τὴν αὐτὴν πατρὶ καὶ μητρί· οὐδ'
 αὖ τὴν τοῦ σοφοῦ ^dἢ τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν,
 9 ὁμοίως δὲ καὶ ^eτὴν μητρικὴν. Καὶ παντὶ ^fδὲ τῷ πρεσβυ-
 τέρῳ τιμὴν ^gτὴν καθ' ἡλικίαν, ^hὑπαναστάσει καὶ κατακλίσσει
 καὶ τοῖς τοιούτοις. Πρὸς ἐταίρους δ' ⁱαὖ καὶ ἀδελφούς παρ-
 ρησίαν καὶ ^kἀπάντων κοινότητα. Καὶ συγγενέσι ^lδὴ καὶ
 φυλέταις καὶ πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ^mαἰεὶ πειρα-
 τέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἐκάστοις ὑπάρ-
 10 χοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. Τῶν μὲν οὖν
 ὁμογενῶν ⁿῥάων ἢ κρίσις, τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα.
 Οὐ μὴν διὰ γε τοῦτο ἀποστατέον, ἀλλ' ὥς ἂν ἐνδέχεται,
 οὕτω διοριστέον.

3 ^vἘχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας ἢ μὴ

^u ἔχει K^b. ^v δόξαιεν M^b.O^b. ^w ἀρμόζοντα L^b.O^b. ^x μὲν om. M^b.
^y τὸ γένος κοινὸν O^b. ^z ὄν] ὄντως ὄν L^b, om. K^b.M^b.O^b. ^a γονεῦσι
 om. L^b. ^b θεοῖς] καὶ θεοῖς L^b.O^b. ^c δέ] δὲ γονεῦσιν L^b.M^b.O^b.
^d ἢ] ἢ τὴν K^b. ^e τὴν om. K^b.O^b. ^f δὴ K^b. ^g τὴν om. K^b.
^h ὑπαναστάσει ἢ καὶ K^b. ⁱ αὖ om. L^b. ^k πάντων L^b.O^b. ^l δὲ M^b.
^m πειρατέον αἰεὶ L^b.O^b. ⁿ ῥάων M^b.

πρὸς τοὺς ὁ μὴ διαμένοντας. Ἡ πρὸς μὲν τοὺς διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ὅταν μηκέτι ταῦτ' ἔχωσιν, οὐδὲν ἄτοπον διαλύεσθαι; Ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὧν ἀπολιπόντων εὐλογον τὸ μὴ φιλεῖν. ^p Ἐγκαλέσειε δ' ἄν τις, εἰ διὰ τὸ χρήσιμον ^q ἢ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν προσεποιεῖτο διὰ τὸ ἦθος· ^r ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, πλείσται διαφοραὶ γίνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἴωνται καὶ ὧσι φίλοι. Ὅταν μὲν οὖν διαψευσθῇ τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι ² διὰ τὸ ἦθος, μηθὲν ^s τοιοῦτον ἐκείνου πράττοντος, ^t ἑαυτὸν αἰτιῶντ' ἄν· ὅταν δ' ὑπὸ τῆς ἐκείνου προσποιήσεως ἀπατηθῇ, δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσῳ ^v περὶ τιμιώτερον ἢ κακουργία. Ἐὰν δ' ἀποδέχεται ὡς ἀγαθόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς καὶ ³ ^w δοκῇ, ἂρ' ἔτι φιλητέον; ^x Ἡ οὐ δυνατόν, εἴπερ μὴ πᾶν ^y φιλητὸν ἀλλὰ τὰγαθόν; οὔτε ^z δὲ φιλητέον πονηρὸν ^a οὔτε δεῖ φιλοπόνηρον γὰρ οὐ χρή εἶναι, οὐδ' ὁμοιοῦσθαι φανύω· εἴρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. Ἀρ' οὖν εὐθὺς διαλυτέον; Ἡ οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις κατὰ τὴν μοχθηρίαν; Ἐπανόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ ἦθος ἢ τὴν οὐσίαν, ^b ὅσῳ βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον. Δόξειε δ' ἄν ὁ διαλυόμενος οὐδὲν ἄτοπον ποιεῖν· οὐ γὰρ ^c τῷ τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα ^d οὖν ἀδυνατῶν ἀνασῶσαι ἀφίσταται. Εἰ δ' ὁ μὲν ^e διαμένει ὁ δ' ἐπεικέστερος ^f γέ-4 νοιτο καὶ πολὺ ^g διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ, ἄρα χρηστέον φίλῳ, ἢ οὐκ ἐνδέχεται; Ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον γίνεται, οἷον ἐν ^h ταῖς παιδικαῖς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν ⁱ διαμένει τὴν διάνοιαν παῖς ὁ δ' ἀνὴρ εἴη οἷος κράτιστος, πῶς ἂν εἶεν φίλοι μήτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς μήτε χαίροντες καὶ λυπούμενοι; Οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλλήλους ταῦθ' ὑπάρξει

^o μὴ post τοὺς om. M^b. ^p ἐγκαλέσει K^b. ^q ἢ] ἢ διὰ L^b. ^r ὁ K^b. L^b. ^s ἐκείνου τοιοῦτον O^b. ^t αὐτὸν L^b. ^v περ K^b. ^w δοκεῖ ἀρετὴ φιλητέον K^b. ^x ἢ οὐ] ἢ M^b. ^y φιλητέον O^b. ^z δέ] γὰρ M^b. ^a οὔτε δεῖ φιλοπόνηρον om. K^b. ^b ὅσον M^b. ^c τῷ] τούτῳ ἢ K^b. M^b. ^d οὖν] δὲ L^b. O^b. ^e διαμένει L^b. ^f γίνοντο K^b. M^b. ^g διαλλάττει L^b. ^h ταῖς ἐκ παιδιᾶς φιλίαις N^b. ⁱ διαμένει L^b.

αὐτοῖς, ἄνευ δὲ τούτων οὐκ ἦν ^k φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ
 5 οὐχ οἶόν τε. Εἴρηται δὲ περὶ τούτων. [†] Ἀρ' οὖν οὐθὲν ἀλ-
 λιοότερον πρὸς αὐτὸν ἐκτέον ἢ εἰ μὴ ἐγγεγόνει φίλος μηδέ-
 ποτε; ^η Ἡ δεῖ μνείαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας, καὶ
 καθάπερ φίλοις μᾶλλον ἢ ὁθνείοις οἰόμεθα δεῖν χαρίζεσθαι,
 οὕτω καὶ τοῖς γενομένοις ἀπονεμητέον τι διὰ τὴν ¹ προγε-
 γεννημένην φιλίαν, ^m ὅταν ⁿ μὴ δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας ^ο ἢ
 διάλυσιν γένηται.

- 4 Τὰ φιλικὰ δὲ ^p τὰ πρὸς τοὺς ^q φίλους, καὶ οἷς αἱ φιλίας
 ὀρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς ^r ἑαυτὸν ἐληλυθέναι. Τιθέασι
 γὰρ φίλον τὸν βουλόμενον καὶ πράττοντα τὰγαθὰ ἢ τὰ
 φαινόμενα ἐκείνου ἕνεκα, ἢ τὸν βουλόμενον εἶναι καὶ ζῆν ^s τὸν
 φίλον αὐτοῦ χάριν· ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα πεπόν-
 θασιν, καὶ τῶν φίλων ^t οἱ προσκεκρουκότες. Οἱ δὲ τὸν συν-
 διάγοντα καὶ ταῦτ' αἰρούμενον, ^v ἢ τὸν συναλγοῦντα καὶ
 συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μάλιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ τὰς μη-
 τέρας συμβαίνει. Τούτων δὲ ^w τινι καὶ τὴν φιλίαν ὀρίζονται.
 2 Πρὸς ἑαυτὸν δὲ τούτων ἕκαστον τῷ ἐπιεικεῖ ^x ὑπάρχει, τοῖς
 δὲ λοιποῖς, ἧ' τοιοῦτοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι. ^y Ἐοικε ^γ γάρ,
 καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἐκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος
 3 εἶναι. Οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ τῶν αὐτῶν ὀρέ-
 γεται κατὰ πᾶσαν ^z τὴν ^a ψυχὴν, καὶ βούλεται δὴ ἑαυτῷ
 τὰγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα καὶ πράττει (τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ
 τὰγαθὸν ^b διαπονεῖν) καὶ ἑαυτοῦ ἕνεκα· τοῦ γὰρ διανοητικοῦ
 χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Καὶ ζῆν δὲ βούλεται ἑαυ-
 τὸν καὶ σώζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο ^φ φρονεῖ· ἀγαθὸν
 4 γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι. ^ψ Ἐκαστος δ' ἑαυτῷ βούλεται
 τὰγαθὰ, γενόμενος δ' ἄλλος ^c οὐδεὶς αἰρεῖται πάντ' ἔχειν
 ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ θεὸς τὰγαθόν, ^d ἀλλ'

^k φίλος L^b. ¹ προγενομένην K^b. Mb. ^m ὅτε L^b. ⁿ μηδὲ Mb.
^ο ἢ solus N^b. ^p τὰ πρὸς] καὶ πρὸς O^b. ^q φίλους πέλας καὶ ὅσαι φι-
 λίας K^b. ^r αὐτὸν K^b. ^s τῶν φίλων K^b. O^b. ^t οἱ μὴ προσκεκρουκό-
 τεσ L^b. ^v ἢ om. K^b. ^w τινι τὰ κατὰ τὴν Mb. ^x ὑπερέχει Mb.
^y δὲ Mb. O^b. ^z τὴν om. Mb. N^b. ^a τύχην Mb. ^b διαπονεῖ K^b.
^c αἰρεῖται οὐδεὶς K^b. ^d ἀλλ' οἷον ὁπότ' K^b.

ὧν ὅ τι ποτ' ἐστίν. Δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, ^e ἢ
 μάλιστα. Συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος ἑαυτῷ βούλεται· ἡδέως ⁵
 γὰρ ^f αὐτὸ ποιεῖ· τῶν τε γὰρ πεπραγμένων ἐπιτερπεῖς αἱ
^g μνήμαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται
 δ' ἡδέϊαι. Καὶ θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ τῇ διανοίᾳ, συναλγεί
 τε καὶ συνήδεται μάλισθ' ἑαυτῷ· ^h πάντοτε γάρ ἐστι τὸ
 αὐτὸ λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ οὐκ ἄλλοτ' ⁱ ἄλλο· ^k ἀμεταμέ-
 λητος γὰρ ὡς εἰπεῖν. Τῷ δὲ πρὸς αὐτὸν ^l μὲν ἕκαστα τού-
 των ὑπάρχειν τῷ ἐπιεικεῖ, πρὸς δὲ τὸν φίλον ἔχειν ὥσπερ
 πρὸς ⁿ ἑαυτόν (ἐστὶ γὰρ ὁ φίλος ἄλλος ^o αὐτός), ^p καὶ ἡ
 φιλία τούτων εἶναι τι δοκεῖ, καὶ φίλοι οἷς ταῦθ' ὑπάρχει.
 Πρὸς αὐτὸν δὲ πότερόν ἐστιν ἢ οὐκ ἐστὶ φιλία, ἀφείσθω ⁶
 ἐπὶ τοῦ παρόντος· δόξειε δ' ^q ἂν ταύτῃ ^r εἶναι φιλία, ^s ἢ ἐστὶ
 δύο ἢ πλείω ^t ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φι-
 λίας τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμοιοῦται. Φαίνεται δὲ τὰ εἰρημένα ⁷
 καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν, καίπερ οὔσι φαύλοις. Ἄρ' οὖν
^v ἢ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ ὑπολαμβάνουσιν ἐπιεικεῖς εἶναι,
 ταύτῃ μετέχουσιν αὐτῶν; Ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φαύλων
 καὶ ἀνοσιουργῶν οὐθενὶ ταῦθ' ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται.
 Σχεδὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύλοις· ^w διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ ⁸
 ἐτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς·
 αἰροῦνται γὰρ ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ
 ἡδέα βλαβερά ὄντα· οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφί-
 στανται τοῦ πράττειν ^a· ^x οἷονται ἑαυτοῖς βέλτιστα εἶναι·
 οἷς δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ πέπρακται ^y διὰ τὴν μοχθηρίαν, ^z μι-
 σοῦσί τε καὶ φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς. Ζη- ⁹
 τοῦσί τε οἱ μοχθηροὶ μεθ' ὧν ^a συνδιημερεύουσιν, ἑαυτούς
 δὲ φεύγουσιν· ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν,

^e ἢ om. K^b.M^b. ^f αὐτῷ corr. L^b.O^b. ^g μνείαι K^b.M^b. ^h πάντη
 O^b. ⁱ ἄλλω K^b. ^k ἀμετάβλητος M^b. ^l μὲν add. M^b. ^m περ om. L^b.
ⁿ αὐτόν K^b.M^b. ^o αὐτός om. O^b. ^p καὶ ante ἡ om. K^b. ^q ἂν τιςιν
 αὕτη M^b. ^r εἶναι ἡ φιλία L^b.O^b. ^s ἢ οὐκ ἐστὶ M^b. ^t ἐκ] ἢ ἐκ K^b.
^v ἢ τ' ἀρέσκουσιν K^b. ^w διαφέρουσι M^b. ^x οἷονται καλὰ ἑαυτοῖς μά-
 λιστα εἶναι M^b. ^y διὰ] καὶ διὰ K^b.M^b. ^z μισοῦνται καὶ φεύγουσι K^b,
 μισοῦνται φεύγουσι M^b.N^b. ^a συνδιημερεύουσιν K^b.

καὶ ^bτοιαῦθ' ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτοὺς ὄντες, μεθ' ἐτέρων δ' ὄντες ἐπιλανθάνονται. Οὐθέν τε φιλητὸν ἔχοντες ^cοὐθέν φιλικὸν πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς. Οὐδὲ δὴ συγχαιρουσιν οὐδὲ συναλγοῦσιν ^dοἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· στασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ, καὶ ^eτὸ ^fμὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ ^gἀπεχόμενον τινῶν, ^hτὸ δ' ἡδεται, καὶ τὸ μὲν δεῦρο τὸ δ' ¹⁰ἐκείσε ἔλκει ὥσπερ διασπῶντα. Εἰ δὲ μὴ ⁱοἶόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι, ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἦσθη, καὶ οὐκ ἂν ἐβούλετο ^kἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτῷ· ^lμεταμελείας γὰρ οἱ φαῦλοι γέμουσιν. Οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος οὐδὲ πρὸς ^mἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητόν. Εἰ δὴ τὸ οὕτως ἔχειν λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθηρίαν διατεταμένως καὶ πειρατέον ἐπιεικῇ εἶναι· οὕτω γὰρ ⁿκαὶ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι καὶ ἐτέρῳ φίλος γένοιτο.

5 Ἡ δ' εὖνοια ^oφιλίᾳ μὲν ἔοικεν, οὐ μὴν ἐστὶ γε φιλία· γίνεται γὰρ εὖνοια καὶ πρὸς ἀγνώτας καὶ λανθάνουσα, φιλία δ' οὐ. Καὶ πρότερον δὲ ^pταῦτ' εἴρηται. Ἄλλ' οὐδὲ φίλησις ἐστίν· οὐ γὰρ ἔχει διάτασιν οὐδ' ὄρεξιν, τῇ φιλήσει ²δὲ ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Καὶ ἡ μὲν φίλησις μετὰ συνηθείας, ἡ δ' εὖνοια καὶ ἐκ ^qπροσπαίου, οἶον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς συμβαίνει· εὖνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται καὶ ^rσυνθέλουσιν, ^sσυμπράξαιεν δ' ἂν ^tοὐθέν· ὅπερ γὰρ εἵπομεν, ^vπροσπαίως εὖνοι ³γίνονται καὶ ἐπιπολαίως στέργουσιν. Ἐοικε δὴ ἀρχὴ φιλίας εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐράν ἡ διὰ τῆς ὀψεως ἡδονή· μὴ γὰρ προησθεὶς τῇ ^wιδέᾳ οὐθεὶς ἐρά, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἶδει οὐθέν μάλλον ἐρά, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῇ καὶ τῆς παρουσίας ^xἐπιθυμῇ. Οὕτω δὴ καὶ φίλους οὐχ οἶόν τ' εἶναι μὴ εὖνους

^b ἕτερα τοιαῦτα ἐλπίζουσι L^b.O^b, τοιαῦθ' ὑπερελπίζουσι M^b. ^c οὐδὲ L^b.
^d ἑαυτοῖς οἱ τοιοῦτοι L^b.O^b. ^e τότε L^b.O^b, om. K^b. ^f μὲν om. K^b.
^g ἀπεχόμενος L^b. ^h τοτὲ L^b.O^b. ⁱ οἶονται M^b. ^k ταῦτα ἡδέα L^b,
τῷ ἡδέα ταῦτα M^b. ^l μεταμελείας—ἑαυτὸν om. M^b. ^m αὐτὸν K^b.
ⁿ καὶ ante πρὸς om. K^b.M^b. ^o φιλίᾳ] φιλικῶ K^b. ^p τοιαῦτ' K^b.M^b.
^q τροπαίου M^b. ^r συνελθοῦσιν K^b. ^s συμπράξειαν L^b. ^t οὐδὲ ἐν O^b.
^v τροπαίως M^b. ^w εἰδέαι K^b. ^x ἐπιθυμεί K^b.O^b.

γενομένους, οἱ δ' εὖνοι οὐθὲν μᾶλλον φιλοῦσιν· βούλονται γὰρ μόνον τὰγαθὰ οἷς εἰσὶν εὖνοι, συμπράττειν δ' ^z ἂν οὐθέν, ^a οὐδ' ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. Διὸ μεταφέρων φαίη τις ἂν αὐτὴν ἀργὴν εἶναι φιλίαν, χρονιζομένην δὲ καὶ εἰς συνήθειαν ^b ἀφικνουμένην γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ τὸ χρησιμον οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· οὐδὲ γὰρ εὖνοια ἐπὶ τούτοις γίνεται. Ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀνθ' ὧν πέπονθεν ἀπονέμει τὴν εὖνοιαν, τὰ δίκαια δρῶν· ὁ δὲ βουλόμενός τιν' ^c εὐπραγεῖν, ^d ἐλπίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκείνου, οὐκ ἔοικ' ^e εὖνους ἐκείνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ φίλος, εἰ θεραπεύει αὐτὸν διὰ τινα χρῆσιν. Ὡς δ' ^f ἡ εὖνοια δι' ⁴ ἀρετὴν καὶ ἐπιείκειάν τινα ^g γίνεται, ὅταν τῷ φανῇ καλός τις ἢ ἀνδρείος ἢ τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ ^h τῶν ἀγωνιστῶν εἴπομεν.

Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται· διόπερ οὐκ ἔστιν ὁμο- ⁶δοξία· τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοοῦσιν ἀλλήλους ὑπάρξειεν ἄν. Οὐδὲ ⁱ τοὺς περὶ ^k ὁτιοῦν ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φασίν, οἷον τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων (οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ τούτων ὁμονοεῖν), ἀλλὰ ^l τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασίν, ὅταν περὶ τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι ^m καὶ ταῦτ' αὖ προαιρῶνται καὶ πράττωσι τὰ ⁿ κοινῇ δόξαντα. Περὶ τὰ πρακτὰ δὲ ὁμο- ²νοοῦσιν, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει καὶ ^o τὰ ἐνδεχόμενα ἀμφοῖν ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν πᾶσι δοκῇ τὰς ἀρχὰς αἰρετάς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακεδαιμονίοις, ἢ ἀρχειν Πιπτακόν, ὅτε καὶ αὐτὸς ^p ἤθελεν. Ὅταν δ' ^q ἑκάτερος ἑαυτὸν βούληται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις, στασιάζουσιν· οὐ γὰρ ἐσθ' ὁμονοεῖν τὸ ^r αὐτὸ ἑκάτερον ^s ἐννοεῖν ὁδήποτε, ἀλλὰ τὸ ^t ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος καὶ οἱ

γ εὖνοιο Mb. z οὐθὲν ἂν Lb. a οὐδ' ἂν ὀχληθεῖεν Ob. b ἀγομένην Lb, συνηγομένην Ob. c εὖ πράττειν Lb. d εὐπορίας ἐλπίδα ἔχων Lb.Ob. e ἐκείνῳ εὖνους Ob. f ἡ om. Kb.Mb. g γίνεται τῷ φανῆναι Mb. h τῷ ἀγωνι Lb. i τοὺς] γὰρ Mb. k ὁτιοῦν Lb.Ob. l τοὺς πολλοὺς Mb. m καὶ—ὁμονοοῦσι om. Mb. n κοινὰ Kb. o τὰ post καὶ add. Lb.Ob. p ἤθελεν Kb. q ἑκάτερος καὶ ἑαυτὸν Kb. r αὐτῷ Kb.Lb.Mb. s ἐννοεῖν Kb.Lb. t ἐν et αὐτῷ om. Ob.

ἐπιεικέις τοὺς ἀρίστους ἄρχειν· οὕτω γὰρ πᾶσι γίγνεται
 ὡς ἐφίενται. Πολιτικὴ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμόνοια, κα-
 θάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γὰρ ἐστὶ καὶ τὰ
 3 ^ωεἰς τὸν βίον ^χἀνήκοντα. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια ἐν
 τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ ^γκαὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ ἀλλή-
 λους, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες ὥς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων γὰρ ^zμέ-
 νει τὰ βουλήματα καὶ οὐ μεταρρεῖ ὥσπερ εὐριπος, βούλονταί
 τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, τούτων δὲ ^aκαὶ ^bκοινῇ ἐφί-
 4 ενται. Τοὺς δὲ φάλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν πλὴν ἐπὶ μι-
 κρόν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας ἐφιεμένους ἐν τοῖς
 ὠφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς ^cπόνοις καὶ ταῖς λειτουργίαις ἐλλεί-
 ποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βουλόμενος ταῦτα τὸν πέλας ἐξε-
 τάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ ^dτηρούντων τὸ κοινὸν ἀπόλλυται.
 Συμβαίνει οὖν αὐτοῖς στασιάζειν, ^eἀλλήλους μὲν ἐπαναγκά-
 ζοντας, αὐτοὺς δὲ μὴ βουλομένους τὰ δίκαια ποιεῖν.

7 Οἱ δ' εὐεργέται τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον φι-
 λεῖν ἢ ^fοἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας, καὶ ὥς παρὰ λόγον
 γινόμενον ἐπιζητεῖται. Τοῖς μὲν οὖν πλείστοις φαίνεται,
 ὅτι οἱ μὲν ὀφείλουσι τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ οὖν ἐπὶ
 τῶν δανείων οἱ μὲν ^gὀφείλοντες βούλονται μὴ εἶναι οἷς ὀφεί-
 λουσιν, ^hοἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν ὀφει-
 λόντων σωτηρίας, ⁱοὕτω καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας βούλεσθαι
 εἶναι τοὺς παθόντας ὥς κομιουμένους τὰς χάριτας, τοῖς δ' οὐκ
 εἶναι ἐπιμελὲς τὸ ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος ^kμὲν οὖν τάχ'
 ἂν φαίη ταῦτα λέγειν ^lαὐτοὺς ἐκ πονηροῦ θεωμένους, ἔοικε
 δ' ἀνθρωπικῶ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοί, καὶ μᾶλλον εὖ πά-
 2 σchein ἢ ποιεῖν ἐφίενται. Δόξειε δ' ἂν φυσικώτερον εἶναι τὸ
 αἷτιον, καὶ ^mοὐχ ὅμοιον τῷ περὶ τοὺς ⁿδανείσαντας· οὐ γάρ

^v οὐ πάντες ἐφίενται Mb. οὐ ἐφίεται—φαίνεται margo Ob: ipse om.
^w πρὸς Nb. ^x ἤκοντα Mb, εἰκότα Kb. ^y καὶ post γὰρ om. Mb.
^z μέρει τὰ βουλευματα Mb. ^a καὶ om. Mb. ^b κοινωνίας Ob. ^c πόνοις]
 δαπανηροῖς Mb. ^d πληρούντων Mb. ^e ἄλλους Mb. ^f οἱ om. Kb.Mb.
^g ὀφείλοντες οὐ βούλονται εἶναι Mb. ^h οἱ δανείσαντες δὲ καὶ ἐπιμελοῦνται
 Kb.Mb. ⁱ οὕτω γὰρ καὶ Mb. ^k μὲν om. Mb. ^l τοῦτ Mb. ^m οὐδ'
 Kb.Mb. ⁿ δανειστάς Lb.

ἐστὶ φίλησις περὶ ἐκείνους, ἀλλὰ τοῦ σώζεσθαι βούλησις τῆς κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεπονηκότες φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς ^ο πεπονθότας, καὶ μὴθὲν ὧσι χρήσιμοι ῤμηδ' εἰς ὕστερον ^ι γένοιντ' ἄν. Ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκεν· ³ πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον ἢ ἀγαπηθείη ἄν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. Μάλιστα δ' ἴσως ^ι τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ τέκνα. Τοιούτῳ ^ς δὴ ⁴ ἔοικε καὶ τὸ τῶν εὐεργετῶν· τὸ γὰρ εὖ πεπονθὸς ἔργον ἐστὶν αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν αἰρετὸν καὶ φιλητόν, ἐσμὲν δ' ἐνεργεῖα· τῷ ζῆν γὰρ καὶ πράττειν. Ἐνεργεῖα ^ι δὴ ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἐστὶ πως· στέργει δὴ τὸ ἔργον, διότι καὶ τὸ εἶναι. Τοῦτο δὲ φυσικόν· ὁ γὰρ ἐστὶ δυνάμει, τοῦτο ἐνεργεῖα τὸ ἔργον μηνύει. Ἀμα δὲ καὶ τῷ ⁵ μὲν εὐεργέτῃ καλὸν τὸ κατὰ τὴν πράξιν, ὥστε χαίρειν ἐν ᾧ τοῦτο, τῷ δὲ παθόντι οὐθὲν καλὸν ἐν τῷ δράσαντι, ἀλλ' εἴπερ, συμφέρον· τοῦτο δ' ἦττον ἢ δὴ καὶ φιλητόν. Ἡδεῖα ⁶ δ' ἐστὶ τοῦ μὲν παρόντος ἢ ἐνέργεια, τοῦ δὲ μέλλοντος ἢ ἐλπίς, τοῦ δὲ ^ν γεγεννημένου ἢ μνήμη. Ἡδιστον δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, καὶ φιλητόν ὁμοίως. Τῷ μὲν ^ω οὖν πεπονηκότε μὲν τὸ ἔργον (τὸ ^κ καλὸν γὰρ πολυχρόνιον), τῷ δὲ παθόντι τὸ χρήσιμον παροίχεται. Ἡ τε μνήμη τῶν μὲν καλῶν ἡδεῖα, τῶν δὲ χρησίμων οὐ πάνυ ^γ ἦ ἦττον· ἢ προσδοκία δ' ἀνάπαλιν ^ζ ἔχειν ἔοικεν. Καὶ ἡ μὲν φίλησις ποιήσει ἔοικεν, τὸ φιλεῖσθαι δὲ τῷ πάσχειν. Τοῖς ^α ὑπερέχουσι ^β δὴ περὶ ^γ τὴν πράξιν ἔπεται ^δ τὸ φιλεῖν καὶ τὰ φιλικά. Ἔτι ⁷ δὲ τὰ ἐπιπόνως ^ε γεινόμενα πάντες μᾶλλον στέργουσιν, οἷον

^ο πεπονθότας] εὖ πεπονθότας N^b, εὐεργετηθέντας L^b.Ob. ῤ μηδ'] καὶ μηδ' M^b. ^ι γένοιντ' L^b.M^b. ^ι περὶ τοὺς ποιητὰς τοῦτο L^b.Ob. ^ς δὲ M^b. ^ι δ' L^b.M^b.Ob. ^ν γενομένου M^b. ^ω οὖν om. L^b. ^κ γὰρ καλὸν L^b. ^γ ἦ—ἔχειν ἔοικεν om. M^b. ^ζ ἔχειν om. L^b.Ob. ^α ὑπάρχουσι N^b. ^β δὲ M^b. ^γ τὴν om. L^b.Ob. ^δ τὸ] καὶ δὴ τὸ L^b.Ob. τὸ φιλεῖν om. K^b. ^ε γεινόμενα πάντες μᾶλλον M^b, μὲν μᾶλλον πάντες γεινόμενα Ob.

καὶ τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· δοκεῖ
^f δὴ τὸ ^g μὲν εὖ πάσχειν ἄπονον εἶναι, τὸ δ' εὖ ποιεῖν ἐργῶδες.
 Διὰ ταῦτα ^h δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· ⁱ ἐπιπονωτέρα
 γὰρ ἢ ^k γέννησις, καὶ μᾶλλον ἴσασιν ὅτι αὐτῶν. Δόξειε δ'
 ἂν τοῦτο καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖον ^l εἶναι.

- 8 ^m Ἀπορεῖται δὲ ⁿ καὶ πότερον δεῖ φιλεῖν ἑαυτὸν μάλιστα
 ἢ ἄλλον τινά· ἐπιτιμῶσι γὰρ τοῖς ἑαυτοὺς μάλιστα ἀγα-
 πῶσι, καὶ ὡς ἐν αἰσχυρῷ φιλαύτους ἀποκαλοῦσι, δοκεῖ ^o τε
 ὁ μὲν φαῦλος ἑαυτοῦ χάριν πάντα πράττειν, καὶ ὅσῳ ἂν
 μοχθηρότερος ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον· ἐγκαλοῦσι ^p δὴ αὐτῷ ^q ὅτι
 οὐθὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πράττει· ὁ δ' ἐπικεικὴς διὰ τὸ καλόν, καὶ
 ὅσῳ ἂν ^r βελτίων ᾖ, ^s μᾶλλον διὰ τὸ καλόν, καὶ φίλου ἕνεκα·
² τὸ δ' αὐτοῦ παρίησιν. Τοῖς λόγοις δὲ τούτοις τὰ ἔργα δια-
 φωνεῖ, οὐκ ἀλόγως. Φασὶ γὰρ δεῖν φιλεῖν μάλιστα τὸν
 μάλιστα φίλον, φίλος δὲ μάλιστα ὁ βουλούμενος ^t ᾧ βούλε-
 ται τὰγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, καὶ εἰ μηθεὶς εἴσεται. Ταῦτα δ'
 ὑπάρχει ^v μάλιστ' αὐτῷ πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ λοιπὰ δὴ πάνθ'
 οἷς ὁ φίλος ὀρίζεται· εἴρηται γὰρ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ πάντα τὰ
 φιλικὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διήκει. Καὶ αἱ παροιμίαι δὲ
 πᾶσαι ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον ^w τὸ “μία ψυχὴ” καὶ “κοινὰ τὰ
 φίλων” καὶ “ἰσότης φιλότης” καὶ “γόνυ κνήμης ἑγγιον”
 πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς αὐτόν ^x μάλισθ' ὑπάρχει· μάλιστα
 γὰρ φίλος αὐτῷ, καὶ φιλητέον δὴ μάλισθ' ἑαυτόν. Ἀπο-
 ρεῖται δ' εἰκότως ποτέροις ^y χρεὼν ἔπεσθαι, ἀμφοῖν ^z ἐχόντων
³ τὸ πιστόν. Ἴσως οὖν τοὺς τοιούτους δεῖ τῶν λόγων διαι-
 ρεῖν καὶ διορίζειν ἐφ' ὅσον ἐκάτεροι καὶ πῇ ἀληθεύουσιν. Εἰ
 δὴ λάβοιμεν τὸ φίλαυτον πῶς ἐκάτεροι λέγουσιν, τάχ' ἂν
⁴ γένοιτο δῆλον. Οἱ μὲν ^a οὖν εἰς ὄνειδος ἄγοντες αὐτὸ φιλ-

^f δὲ Mb. ^g εὖ μὲν Kb.Lb.Mb. ^h δὲ om. Mb. ⁱ ἐπιπονώτερον Mb.
^k γένεσις Kb. ^l εἶναι om. Lb. ^m ἀπορεῖ Mb. ⁿ καὶ om. Lb. ^o δὲ
 Lb.Mb.Ob. ^p δὴ om. Mb. ^q ὅτι] οἷον ὅτι Kb. ^r βέλτιον Kb.
^s μᾶλλον om. Mb. ^t ᾧ] ᾧ ᾧ Kb, ᾧ μάλιστα Lb. ^v αὐτῷ μάλιστα
 Lb.Ob. ^w τὸ κοινὰ τὰ φίλων καὶ μία ψυχὴ Lb.Ob. ^x μάλιστ' ἂν ὑπάρ-
 χουι Kb.Mb. ^y χρεὼν δὴ ἔπεσθαι Lb.Ob. ^z ἐχόντων Lb, σχόντων Mb.
^a οὖν om. Kb.Mb.

αὐτοὺς καλοῦσι τοὺς ἑαυτοῖς ἀπονέμοντας τὸ πλεῖον ἐν χρήμασι καὶ τιμαῖς καὶ ἡδοναῖς ταῖς σωματικαῖς· τούτων γὰρ οἱ πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ ἐσπουδάκασιν περὶ αὐτὰ ὡς ἄριστα ὄντα, διὸ καὶ ^bπεριμάχητά ἐστιν. Οἱ ^cδὲ περὶ ταῦτα πλεονέκται χαρίζονται ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὅλως τοῖς πάθεσι καὶ τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς. Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν οἱ πολλοί· διὸ καὶ ἡ προσηγορία γεγένηται ἀπὸ τοῦ ^dπολλοῦ φαύλου ὄντος. Δικαίως δὲ τοῖς οὕτω φιλαύτοις ὀνειδίζεται. Ὅτι δὲ ^eτοὺς 5 τὰ τοιαῦθ' αὐτοῖς ἀπονέμοντας εἰώθασιν λέγειν οἱ πολλοὶ φιλαύτους, οὐκ ἄδηλον· εἰ γὰρ τις αἰεὶ ^fσπουδάζοι τὰ δίκαια πράττειν αὐτὸς μάλιστα πάντων ἢ τὰ σώφρονα ἢ ὅποια οὖν ἄλλα τῶν κατὰ τὰς ἀρετάς, καὶ ὅλως αἰεὶ τὸ καλὸν ^gἑαυτῷ περιποιοῖτο, οὐθεὶς ἐρεῖ τοῦτον φίλαυτον οὐδὲ ψέξει. Δόξειε 6 δ' αὖν ὁ τοιοῦτος ^hμᾶλλον εἶναι φίλαυτος· ἀπονέμει ⁱγούν ἑαυτῷ τὰ κάλλιστα καὶ μάλιστ' ἀγαθὰ, καὶ χαρίζεται ἑαυτοῦ τῷ κυριωτάτῳ, καὶ πάντα τούτῳ πείθεται· ὥσπερ ^kδὲ καὶ πόλις τὸ κυριώτατον μάλιστ' εἶναι δοκεῖ καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, οὕτω καὶ ἄνθρωπος· ^lκαὶ φίλαυτος δὲ μάλιστα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν καὶ τούτῳ χαριζόμενος. Καὶ ἐγκρατὴς δὲ καὶ ἀκρατὴς ^mλέγεται τῷ κρατεῖν τὸν νοῦν ἢ μή, ὡς ⁿτούτου ἐκάστου ὄντος· καὶ ^oπεπραγέναι δοκοῦσιν ^pαὐτοὶ καὶ ἐκουσίως τὰ μετὰ λόγου μάλιστα. Ὅτι μὲν οὖν ^qτούθ' ἕκαστός ἐστιν ^rἢ μάλιστα, οὐκ ἄδηλον, καὶ ὅτι ὁ ἐπικεικὴς μάλιστα τοῦτ' ἀγαπᾷ. Διὸ φίλαυτος μάλιστ' αὖν εἴη, καθ' ^sἕτερον εἶδος τοῦ ὀνειδιζομένου, καὶ διαφέρων τοσοῦτον ὅσον τὸ κατὰ λόγον ζῆν τοῦ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγεσθαι ^tτοῦ καλοῦ ἢ τοῦ δοκοῦντος συμφέρειν. ^vΤοὺς μὲν οὖν περὶ τὰς 7 καλὰς πράξεις διαφερόντως ^wσπουδάζοντας πάντες ἀποδέχονται καὶ ἐπαινοῦσιν· πάντων δὲ ἀμιλλωμένων πρὸς τὸ

^b περὶ χρήματά Mb. ^c δὲ Lb. ^d πολλοῦ Mb. ^e τοὺς] τοῖς Kb. ^f σπουδάζει Lb.Mb.Ob. ^g αὐτῷ Lb.Ob. ^h εἶναι μᾶλλον Lb, ⁱ γὰρ Lb. ^k δὲ καὶ] γὰρ Mb. ^l καὶ ante φίλαυτος om. Mb. ^m λέγεται om. Mb. ⁿ τοῦτο Kb.Mb.Nb.Ob. ^o πεπραγμένα Mb. ^p ἑαυτῷ Mb. ^q τοῦ καθ' ἕκαστον Mb, τοῦ καθέκαστος Lb. ^r ἢ om. Ob. ^s ἑκάτερον Kb. ^t ἢ τοῦ καλοῦ ἢ Kb.Mb. ^v τοὺς] τὸν Mb. ^w σπουδάζοντα Mb.

καλὸν καὶ διατεινομένων τὰ κάλλιστα πράττειν κοινῇ τ' ^x ἂν
πάντ' εἴη τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν ἀγα-
θῶν, εἴπερ ^y ἡ ἀρετὴ ^z τοιοῦτόν ^a ἐστίν. Ὡστε τὸν μὲν ἀγαθὸν
δεῖ φίλαντον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράτ-
των καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ
βλάψαι γὰρ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοις πάθεσιν
8 ἐπόμενος. Τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφωνεῖ ^a δεῖ ^b πράττειν
καὶ ^c ^a πράττει· ὁ δ' ἐπεικῆς, ^d ^a δεῖ, ταῦτα ^e καὶ πράττει·
πᾶς γὰρ νοῦς αἰρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ, ὁ δ' ἐπεικῆς
9 πειθαρχεῖ τῷ νῷ. Ἀληθὲς ^f δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τὸ
τῶν φίλων ἔνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, καὶ δέη
ὑπεραποθνήσκειν· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα καὶ τιμὰς
καὶ ὅλως τὰ περιμάχητα ἀγαθὰ, περιποιούμενος ^g ἑαυτῷ τὸ
καλόν· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἔλοιτ'
ἂν ἢ πολλὸν ἡρέμα, καὶ βιώσαι καλῶς ἑνιαυτὸν ἢ πόλλ' ἔτη
τυχόντως, καὶ μίαν πράξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς
καὶ μικράς. Τοῖς ^h δ' ὑπεραποθνήσκουσι τοῦτ' ἴσως συμβαί-
νει· αἰροῦνται δὴ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς. Καὶ χρήματα ⁱ προ-
οῖντ' ἂν ἐφ' ᾧ πλείονα λήψονται οἱ φίλοι· γίγνεται γὰρ
τῷ μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ καλόν· τὸ ^k δὴ μείζον
10 ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀπονέμει. Καὶ ^l περὶ τιμᾶς ^m δὲ καὶ ἀρχᾶς ὁ
αὐτὸς τρόπος· πάντα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· κα-
λὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἐπαινετόν. Εἰκότως δὴ ⁿ δοκεῖ
^o σπουδαῖος εἶναι, ἀντὶ πάντων ^p αἰρούμενος τὸ καλόν. Ἐν-
δέχεται δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προῖεσθαι, καὶ εἶναι κάλλιον
11 τοῦ αὐτὸν πράξαι τὸ αἴτιον τῷ φίλῳ ^q γενέσθαι. Ἐν ^r πᾶσι
δὴ τοῖς ἐπαινετοῖς ὁ σπουδαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλοῦ
πλέον νέμων. Οὕτω μὲν οὖν ^s φίλαντον εἶναι δεῖ, καθάπερ
εἴρηται· ὥς δ' οἱ πολλοί, οὐ χρή.

^x πάντ' ἂν εἴη Mb, ἂν παντὶ ἢ Lb.Ob. ^y αἱ ἀρεταὶ Ob. ^z τὸ τοιοῦ-
τον Mb. ^a ἐστίν om. Lb.Ob. ^b πράττειν om. Kb.Mb. ^c ^a om. Kb.
^d ταῦτα ^a δεῖ Kb.Mb. ^e καὶ] αἰ Kb. ^f δὲ τὸ περὶ Lb. ^g αὐτῷ Lb.
^h δὴ Lb.Ob. ⁱ προοῖντ' Ob. ^k δὴ] δὲ Lb. ^l περὶ τὰς τιμὰς Lb.Ob.
^m δὴ Kb.Ob. ⁿ δοκεῖ om. Mb. ^o σπουδαῖον Mb. ^p αἰρούμενον Mb.
^q γίνεσθαι Mb. ^r πᾶσι Lb. ^s δεῖ φίλαντον εἶναι Lb, φίλαντον εἶναι
δοκεῖ Mb.

¹Αμφισβητεῖται δὲ ^tκαὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσεται 9
φίλων ἢ μὴ. Οὐθὲν γάρ ^vφασὶ δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις
καὶ αὐτάρκεσιν. ^wὑπάρχειν γὰρ ^xαὐτοῖς ^yτὰγαθὰ· αὐτάρ-
κεις οὖν ὄντας ^zοὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, ^aἕτερον
αὐτὸν ὄντα, πορίζειν ^ā δι' αὐτοῦ ἀδυνατεῖ· ὅθεν ^bτὸ

ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῶ, τί δεῖ φίλων;

¹¹Εοικε δ' ἀτόπῳ τὸ πάντ' ἀπονέμοντας τὰγαθὰ τῷ εὐδαίμονι ²
φίλους μὴ ἀποδιδόναι, ὃ δοκεῖ τῶν ἐκτὸς ^cἀγαθῶν μέγιστον
εἶναι. ^dΕἴ τε φίλου μᾶλλον ἐστὶ τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν,
καὶ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον
δ' εὖ ποιεῖν φίλους ὁθνείων, τῶν εὖ ^eπεισομένων δεήσεται ὁ
σπουδαῖος. Διὸ καὶ ^fἐπιζητεῖται πότερον ἐν ^gεὐτυχίαις
^hμᾶλλον δεῖ φίλων ἢ ἐν ⁱἀτυχίαις, ὥς καὶ τοῦ ἀτυχοῦντος
δεομένου τῶν εὐεργετησόντων καὶ τῶν εὐτυχούντων ^kοὓς εὖ
ποιήσουσιν. Ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ μονώτην ποιεῖν τὸν ³
μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἔλοιτ' ἂν καθ' ^lαὐτὸν τὰ πάντ' ἔχειν
ἀγαθὰ· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ συζῆν πεφυκός. Καὶ
τῷ εὐδαίμονι δὴ τοῦθ' ὑπάρχει· τὰ γὰρ τῇ φύσει ἀγαθὰ
ἔχει. Δῆλον δ' ὥς μετὰ φίλων καὶ ἐπαικῶν κρεῖττον ἢ μετ'
ὁθνείων ^mκαὶ ⁿτῶν τυχόντων συνημερεύειν· δεῖ ἄρα τῷ ^oεὐ-
δαίμονι φίλων. Τί οὖν λέγουσιν οἱ πρῶτοι, καὶ ^pπῇ ἀλη-
θεύουσιν; ¹¹Ἡ ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους οἷονται ^qτούς χρησίμους
εἶναι; Τῶν τοιούτων μὲν οὖν οὐθὲν δεήσεται ὁ μακάριος,
ἐπειδὴ τὰγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. Οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ ἡδύ, ^rἢ
ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὧν οὐθὲν δεῖται ἐπείσάκτου
ἡδονῆς. Οὐ δεόμενος δὲ τῶν τοιούτων φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι
φίλων. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται 5
ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τις ^sἐστίν, ἢ δ' ἐνέργεια δῆλον ὅτι

^t καὶ om. Mb.   ^v δεῖν φασὶ φίλων Mb.   ^w ὑπάρχει Kb.Lb.Mb.
^x αὐτοῖς om. Kb.   ^y ἀγαθὰ Kb, τὰγαθόν Mb.   ^z μηδενὸς Lb.Ob.
^a ἕτερον ὄντα αὐτῷ πορίζειν Mb.   ^b τὸ om. Kb.Lb.Mb.   ^c ἀγαθὸν Kb.
^d εἰ δὲ Lb.Ob.   ^e πησομένων ὧν δεήσεται Kb.   ^f ζητεῖται Lb.Ob.
^g ἀτυχίαις Ob.   ^h δεῖ φίλων μᾶλλον Mb.   ⁱ εὐτυχίαις Ob.   ^k οἷς Mb.
^l αὐτὸν πάντ' ἔχειν τὰγαθὰ Lb.Ob.   ^m καὶ om. Kb.   ⁿ τῶν om. Kb.Mb.
^o εὐδαίμονι καὶ τῶν φίλων Kb.Mb.   ^p ποί Lb.   ^q εἶναι τοὺς χρησί-
μους Mb.   ^r ἢ om. Kb.   ^s ἐστίν] ἐστὶ μετὰ ἀρετῆς Lb.

γίνεται καὶ οὐχ ὑπάρχει ὥσπερ κτήμά τι. Εἰ δὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν, ^t τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἢ ἐνεργεῖα σπουδαία καὶ ἡδεῖα καθ' αὐτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, ἔστι δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν ^v δὲ μᾶλλον τοὺς πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ τὰς οἰκείας, αἱ τῶν σπουδαίων δὲ πράξεις φίλων ὄντων ἡδεῖαι τοῖς ἀγαθοῖς· ἄμφω γὰρ ἔχουσι τὰ τῇ φύσει ἡδέα. ^ω Ο μακάριος δὲ φίλων τοιούτων δεήσεται, εἴπερ θεωρεῖν προαιρεῖται πράξεις ἐπιεικεῖς καὶ οἰκείας· τοιαῦται δ' αἱ τοῦ ἀγαθοῦ φίλου ὄντος. ^ω Οἶονταί τε δεῖν ἡδέως ζῆν τὸν εὐδαίμονα· μονώτῃ μὲν οὖν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥάδιον καθ' αὐτὸν ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ^x ῥᾶον. ⁶ Ἔσται οὖν ἡ ἐνεργεῖα ^y συνεχεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὐτήν, ^z ὃ δεῖ περὶ τὸν μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ἢ σπουδαῖος, ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κακίας δυσχεραίνει, καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν ἡδεται, ⁷ ἐπὶ δὲ τοῖς φαύλοις λυπεῖται. ^a Γίνοιτο δ' ἂν ^b καὶ ἄσκησις τις τῆς ἀρετῆς ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ ^c Θεόγνις ^d φησιν. Φυσικώτερον δ' ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ σπουδαῖος φίλος τῷ σπουδαίῳ τῇ φύσει ^e αἰρετὸς εἶναι· τὸ γὰρ τῇ φύσει ^f ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ ^g ἀγαθὸν καὶ ἡδύ ἐστι καθ' αὐτό· τὸ δὲ ζῆν ὀρίζονται τοῖς ζώοις ^h δυνάμει αἰσθήσεως, ἀνθρώποις δ' αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ δύναμις εἰς τὴν ἐνεργεῖαν ⁱ ἀνάγεται. Τὸ ^k δὲ κύριον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ· ἔοικε ^l δὲ τὸ ζῆν ^m εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. Τὸ δὲ ζῆν τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων ὠρισμέ-

^t τοῦ ἀγαθοῦ δ' L^b.O^b. ^v δὲ post θεωρεῖν om. M^b. ^ω οἶόν τε δὲ K^b. ^x ῥάδιον L^b.O^b. ^y συνεργεστέρα M^b. ^z ὃ—ἦ] ὁ δὲ περὶ τὸν μακάριον βίον ὦν ἦ M^b. ^a γένοιτο L^b. ^b καὶ ἡ ἄσκησις τῆς M^b. ^c θεόγνης K^b. ^d post φησιν margo L^b. φησὶ θεόγνης et, cum N^b. et 2113 et margine Oxoniensis CCC, ἐσθλῶν μὲν ἀπ' ἐσθλὰ [ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἐπ' ἐσθλὰ N^b, ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν Oxon.] μαθήσεαι [διδάξαι N^b.] ἦν δὲ κακοῖσι συμμίσξης [συμμιγῆς L^b.] ἀπολείς καὶ τὸν ἐνόντα [ἐόντα N^b.] νόον. ea olim textui inserebantur: absunt etiam a 1471, 1855, 1856, 2023, 2024, 2114. ^e εἶναι αἰρετός M^b. ^f ἀγαθὸν] αἰρετὸν L^b. ^g ἀγαθὸν καὶ] καὶ ἀγαθὸν καὶ L^b, om. K^b. ^h δυνάμιν L^b.M^b.N^b. ⁱ ἄγεται L^b. ^k δὲ K^b. ^l δὲ M^b. ^m κυρίως εἶναι L^b.O^b.

νον γάρ, τὸ δ' ὠρισμένον τῆς τἀγαθοῦ φύσεως. Τὸ δὲ τῇ φύσει ἀγαθὸν καὶ τῷ ἐπιεικεί· διόπερ ἔοικε πᾶσιν ἡδὺ εἶναι. Οὐ δεῖ δὲ λαμβάνειν μοχθηρὰν ζῶην καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' 8 ἐν λύπαις· ἀόριστος γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα ⁿ αὐτῇ. Ἐν τοῖς ^o ἐχομένοις δὲ περὶ ^p τῆς ^q λύπης ἔσται φανερώτερον. Εἰ δ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν καὶ ἡδύ (ἔοικε δὲ ⁹ ^r καὶ ἐκ τοῦ πάντας ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ μακαρίους· τούτοις γὰρ ὁ βίος ^s αἰρετώτατος, καὶ ἡ τούτων μακαριωτάτη ^t ζωή), ὁ δ' ὁρῶν ὅτι ὁρᾷ ^v αἰσθάνεται καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἀκούει καὶ ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ^w ὁμοίως ἔστι τι τὸ αἰσθανόμενον ὅτι ἐνεργούμεν, ^x ὥστε αἰσθανοίμεθ' ἂν ὅτι αἰσθανόμεθα καὶ νοοῖμεν ὅτι νοοῦμεν. Τὸ δ' ὅτι αἰσθανόμεθα ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· ^z τὸ γὰρ εἶναι ἢν αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. Τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι ζῆ, τῶν ἡδέων καθ' αὐτό· φύσει γὰρ ἀγαθὸν ^a ζωή, τὸ δ' ἀγαθὸν ὑπάρχον ^b ἐν ἑαυτῷ αἰσθάνεσθαι ἡδύ. Αἰρετὸν δὲ τὸ ζῆν καὶ μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ ἡδύ· συναισθανόμενοι γὰρ τοῦ καθ' αὐτὸ ἀγαθοῦ ἡδονταί. Ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν ¹⁰ φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς ^c ὁ φίλος ἐστίν. Καθάπερ οὖν τὸ αὐτὸν εἶναι αἰρετόν ἐστιν ἐκάστω, οὕτω καὶ τὸ τὸν φίλον, ^d ἢ παραπλησίως. Τὸ δ' εἶναι ἢν αἰρετὸν διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτοῦ ἀγαθοῦ ὄντος. Ἡ δὲ τοιαύτη αἴσθησις ἡδεῖα καθ' ^e ἑαυτήν. Συναισθάνεσθαι ἄρα δεῖ καὶ τοῦ φίλου ὅτι ἔστιν, τοῦτο δὲ ^f γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκημάτων τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι. Εἰ δὲ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἰρετόν ἐστι καθ' αὐτό, ἀγαθὸν τῇ φύσει ὂν καὶ ἡδύ, παραπλήσιον δὲ

ⁿ αὐτῇ] ταύτη Mb. ^o ἐπομένοις Lb.Mb.Ob. ^p τῆς om. Mb. ^q λύπης] αὐτῆς Kb.Mb. ^r καὶ post δὲ om. Mb. ^s αἰρετώτερος Mb. ^t ζωή om. Mb. ^v αἰσθάνεται post ἀκούει Lb.Ob. ^w ὁμοίως ante ἐπὶ Mb. ^x ὥστε αἰσθανοίμεθ' ἂν Kb, αἰσθανοίμεθα δ' ἂν Lb.Mb.Ob. ^y νοοῦμεν Kb. ^z τῷ Mb. ^a ἢ ζωή Lb.Ob. ^b ἐν om. Ob. ^c ἐστὶν ὁ φίλος Lb. ^d ἢ om. Kb.Mb. ^e αὐτήν Lb.Ob. ^f γένιοιτ' Lb.Ob.

καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστίν, § καὶ ὁ φίλος τῶν αἰρετῶν ἂν εἴη.
 Ὁ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἰρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ ταύτη
 ἐνδεὴς ἔσται. Δεήσει ἄρα τῷ ^hεὐδαιμονήσοντι φίλων σπου-
 δαίων.

ΙΟ Ἄρ' οὖν ὡς πλείστους φίλους ποιητέον, ἢ καθάπερ ἐπὶ
 ἰ τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρήσθαι ^kδοκεῖ

μήτε πολύξεινος μήτ' ^lἄξεινος,

καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἀρμόσει μήτ' ἄφιλον εἶναι μήτ' αὐ πολύ-
 2 φιλον καθ' ὑπερβολήν; Τοῖς μὲν δὴ πρὸς χρήσιν καὶ πάνν
 δόξειεν ^mἂν ἀρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ ἀνθυπηρετεῖν
 ἐπίπονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος ⁿαὐτοῖς τοῦτο πράττειν.
 Οἱ ^oπλείους δὴ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον ^pἱκανῶς περιέργοι
 καὶ ἐμπόδιοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθὲν οὖν δεῖ αὐτῶν. Καὶ
 οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκούσιν ὀλίγοι, καθάπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ
 3 ἡδυσμα. Τοὺς δὲ σπουδαίους πότερον πλείστους κατ' ἀρι-
 θμόν, ἢ ἔστι τι μέτρον ^qκαὶ φιλικῷ πλήθους, ὥσπερ πό-
 λεως; Οὔτε γὰρ ἐκ δέκα ^rἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, οὔτ'
 ἐκ δέκα μυριάδων ἔτι πόλις ἐστίν. Τὸ δὲ ποσὸν οὐκ ἔστιν
 ἴσως ἐν τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὠρισμένων. Καὶ
 φίλων δὴ ^sἐστὶ πλήθος ὠρισμένον, καὶ ἴσως οἱ πλείστοι, μεθ'
 ὧν ἂν ^tδύναιτό τις συζῆν· τοῦτο ^vγὰρ ^wἐδόκει φιλικώτατον
 4 εἶναι, ^xὅτι δ' οὐχ οἷόν τε ^yπολλοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὐ-
 τόν, οὐκ ἄδηλον. Ἔτι δὲ κάκείνους δεῖ ^zἀλλήλοις φίλους
 εἶναι, εἰ μέλλουσι πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο
 5 ^aδ' ἐργῶδες ἐν πολλοῖς ^bὑπάρχειν. Χαλεπὸν ^cδὲ γίνεται καὶ
 τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκείως πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ
 συμπίπτειν ἅμα τῷ μὲν συνήδεσθαι τῷ δὲ συνάχθῃσθαι. Ἰσως
 οὖν εὖ ἔχει μὴ ζητεῖν ὡς πολυφιλότατον εἶναι, ἀλλὰ τοσοῦ-

§ καὶ δ] κἂν ὁ, omisso mox ἂν, K^b.M^b. ^h εὐδαιμονήσαντι M^b. ⁱ τῆς
 om. M^b.Ob. ^k δοκεῖ τὸ μήτε N^b. ^l ἄξεινος L^b. addunt L^b.Ob. καλε-
 οίμην. ^m ἂν om. K^b.L^b.M^b. ⁿ αὐτῷ M^b, αὐτὸ K^b.Ob. ^o πλείονες
 δὲ M^b. ^p ἱκανῶν Ob. ^q καὶ om. K^b. ^r ἀνδρῶν L^b. ^s ἐστὶ τι πλή-
 θος N^b. ^t δύναιτο συζῆν K^b, δύναιτο συζῆν Ob. ^v γὰρ] δὲ M^b.
^w δοκεῖ L^b. ^x διότι K^b. ^y πολλάκις K^b. ^z ἀλλήλων L^b. ^a δ']
 γὰρ M^b. ^b ὑπάρχει L^b.Ob. ^c δὴ M^b.

τους ὅσοι εἰς τὸ ^d συζῆν ἱκανοί· ^e οὐδὲ γὰρ ^f ἐνδέχεσθαι δό-
 ξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι φίλον σφόδρα. Διόπερ οὐδ' ἐρᾶν
 πλειόνων· ὑπερβολὴ γάρ ^g τις εἶναι βούλεται φιλίας, τοῦτο
 δὲ πρὸς ἓνα· καὶ ^h τὸ σφόδρα δὴ πρὸς ὀλίγους. Οὕτω δ' ⁶
 ἔχειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων· οὐ γίνονται γὰρ φίλοι
 πολλοὶ κατὰ τὴν ἐταιρικὴν φιλίαν, αἱ δ' ὑμνούμεναι ἐν δυσὶ
 λέγονται. Οἱ δὲ ⁱ πολύφίλοι ^k καὶ πᾶσιν οἰκείως ἐντυγχά-
 νοντες οὐδενὶ δοκοῦσιν εἶναι φίλοι, πλὴν πολιτικῶς, οὓς ^l καὶ
 καλοῦσιν ^m ἄρεσκους. Πολιτικῶς μὲν οὖν ἔστι πολλοῖς εἶναι
 φίλον καὶ μὴ ^m ἄρεσκον ὄντα, ἀλλ' ὥς ἀληθῶς ἐπιεικῇ· δι'
 ἀρετὴν δὲ καὶ δι' αὐτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς πολλούς, ἀγαπητὸν
 δὲ καὶ ὀλίγους εὐρεῖν τοιούτους.

Πότερον δ' ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον ⁿ φίλων δεῖ ἢ ἐν ^ο δυστυ- Ι Ι
 χίαις; Ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητοῦνται· οἳ τε γὰρ ἀτυχοῦντες
 δέονται ἐπικουρίας, οἳ ^p τ' εὐτυχοῦντες συμβίων καὶ ^q οὓς εὖ
 ποιήσουσιν· βούλονται γὰρ εὖ δρᾶν. Ἀναγκαιότερον μὲν
 δὴ ἐν ταῖς ἀτυχίαις, ^r διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ, κάλλιον
 δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διὸ ^s καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ζητοῦσιν· τού-
 τους γὰρ αἰρετώτερον εὐεργετεῖν καὶ μετὰ τούτων διάγειν.
 Ἔστι γὰρ ^t καὶ ἡ παρουσία αὐτῇ τῶν φίλων ἡδεῖα καὶ ἐν ²
 ταῖς ^v δυστυχίαις· κουφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι συναλγούν-
 των τῶν φίλων. Διὸ καὶ ἀπορήσειέν τις πότερον ὥσπερ
 βάρους μεταλαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὐ, ἡ παρουσία δ' αὐ-
 τῶν ^w ἡδεῖα οὕσα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύ-
 πην ^x ποιεῖ. Εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα ^y ἢ δι' ἄλλο τι κουφί-
 ζονται, ἀφείσθω· συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν.
 Ἔοικε δ' ἡ παρουσία μικτὴ τις αὐτῶν εἶναι. Αὐτὸ μὲν γὰρ ³
 τὸ ὁρᾶν τοὺς φίλους ἡδύ, ἄλλως τε καὶ ἀτυχοῦντι, καὶ γί-

^d ζῆν Mb. ^e οὐ Kb.Mb. ^f δόξειεν ἂν ἐνδέχεσθαι Lb.Ob. ^g τισιν Kb.
^h τὸ om. Mb. ⁱ πολλοὶ φίλοι Kb. ^k καὶ πᾶσιν] κατὰ πάντας Mb.
^l καὶ om. Ob. ^m ἄρεσκούς Kb. et mox ἄρεσκόν. ⁿ φίλων om. Mb.
^ο ἀτυχίαις Lb. ^p δ' Kb.Mb.Ob. ^q οἷς Mb. ^r διὸ—εὐτυχίαις om. Mb.
^s καὶ om. Kb.Mb.Ob. ^t καὶ ante ἡ om. Mb. ^v δυστυχίαις] εὐτυχίαις
 καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις Mb, εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς ἀτυχίαις Lb.Ob. ^w ἡδεῖα]
 ἐλάττω Mb. ^x ποιεῖ] ἔχει Ob. ^y ἢ] ἡδεῖα ἢ Mb.

νεταί τις ἐπικουρία πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ, εἰς ἣν ἐπιδέξιός· οἶδε
 4 γὰρ τὸ ἡθος καὶ ἐφ' οἷς ἡδεται καὶ λυπεῖται. Τὸ ^z δὲ λυ-
 πούμενον αἰσθάνεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἀτυχίαις λυπηρόν· πᾶς
 γὰρ φεύγει λύπης αἷτιος εἶναι τοῖς φίλοις. Διόπερ οἱ μὲν
 ἀνδρώδεις τὴν φύσιν εὐλαβοῦνται ^a συλλυπεῖν τοὺς φίλους αὐ-
 τοῖς, καὶ μὴ ὑπερτείνῃ τῇ ἀλυπία, τὴν ἐκείνοις ^b γινομένην
 λύπην οὐχ ^c ὑπομένει, ὅπως τε συνθρήνους οὐ προσίεται διὰ
 τὸ μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός· γύναια δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι
 ἄνδρες τοῖς ^d συστένουσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους
 καὶ συναλγοῦντας. Μιμεῖσθαι δ' ἐν ᾧ πασι δεῖ δῆλον ὅτι
 5 τὸν βελτίω. Ἡ δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρουσία
 τὴν τε διαγωγὴν ἡδεῖαν ἔχει καὶ τὴν ^e εἰννοίαν ὅτι ἡδονται
 ἐπὶ τοῖς ^f αὐτοῦ ἀγαθοῖς. Διὸ δόξειεν αὖ δεῖν εἰς μὲν τὰς
 εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους προθύμως· ^g εὐεργετητικὸν γὰρ
 εἶναι καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυχίας ὀκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ
^h ὡς ἥκιστα δεῖ τῶν κακῶν, ὅθεν τὸ

ἅλις ἐγὼ δυστυχῶν.

Μάλιστα δὲ παρακλητέον, ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα ὀχληθέντες
 6 μεγάλ' αὐτὸν ὠφελήσιν. Ἰέναι δ' ἀνάπαλιν ἴσως ἀρμόζει
 πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦντας ἄκλητον καὶ προθύμως (φίλον γὰρ
 εὖ ποιεῖν, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν χρεῖα καὶ ⁱ τὸ μὴ ^k ἀξιῶσαν-
 τας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον καὶ ἡδιον), εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας
 συνεργοῦντα μὲν προθύμως (καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεῖα ^l φί-
 λων), πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχολαίως· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προ-
 θυμεῖσθαι ὠφελεῖσθαι. Δόξαν δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι
 ἴσως εὐλαβητέον· ἐνίοτε γὰρ συμβαίνει. ^m Ἡ παρουσία ⁿ δὲ
 τῶν φίλων ἐν ᾧ πασιν αἰρετὴ φαίνεται.

12 Ἀρ' οὖν, ὥσπερ τοῖς ἐρώσι τὸ ὁρᾶν ἀγαπητότατόν ἐστι
 καὶ μᾶλλον αἰροῦνται ταύτην τὴν αἴσθησιν ἢ τὰς λοιπὰς, ὡς

^z δὲ] γὰρ Mb. ^a συλλυπεῖσθαι Nb.Ob. ^b γενομένην Ob. ^c ὑπὸ
 μέρους Mb. ^d συστενάζουσι Lb, στένουσι Mb. ^e εἰννοίαν Kb.Lb.Mb.Ob.
^f αὐτῶν Mb, αὐτοῖς Lb. ^g εὐεργετικὸν Kb.Lb.Mb. ^h ὡς om. Lb.
ⁱ τὸ om. Mb. ^k ἀξιῶσαντος Kb. ^l φίλῳ Ob. ^m ἢ] καὶ ἢ Mb. ⁿ δὲ
 Mb, δ' ἢ Kb, λοιπὸν δὲ Lb.

κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου, οὕτω καὶ τοῖς φίλοις αἰρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν· Κοινωνία γὰρ ἢ φιλία. Καὶ ὥς πρὸς ^ο ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς ^ρ τὸν φίλον. Περὶ αὐτὸν δ' ἡ αἴσθησις ^q ὅτι ἔστιν αἰρετή· καὶ περὶ τὸν φίλον ^ρ δὴ. Ἡ δ' ἐνέργεια γίνεται αὐτοῖς ἐν τῷ συζῆν, ὥστ' εἰκότως τούτου ἐφίενται. Καὶ ^s ὅ τί ποτ' ἐστὶν ^z ἐκάστοις τὸ εἶναι ἢ οὐ χάριν αἰροῦνται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται διάγειν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ συγκυβεύουσιν, ἄλλοι ^t δὲ συγγυμνάζονται καὶ συγκυνηγοῦσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι ^v ἐν τούτῳ συνημερεύοντες ὅ τί περ μάλιστα ἀγαπῶσι ^w τῶν ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βουλόμενοι μετὰ ^w τῶν φίλων, ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνοῦσιν ^x οἷς οἶονται ^y συζῆν. Γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φαύλων φιλία ^z μοχθηρά· κοινωνοῦσι γὰρ φαύλων ἀβέβαιοι ὄντες, καὶ μοχθηροὶ ^a δὲ γίνονται ὁμοιούμενοι ἀλλήλοις· ἡ δὲ τῶν ἐπικεικῶν ἐπικεικῆς, συναυξανομένη ταῖς ὁμιλίαις· δοκοῦσι δὲ καὶ βελτίους γίνεσθαι ἐνεργοῦντες καὶ διορθοῦντες ἀλλήλους· ἀπομάττονται γὰρ παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται, ὅθεν ^b ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλά.

Περὶ μὲν οὖν φιλίας ^c ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἐπόμενον δ' αὖ ^d εἴη διελθεῖν ^d περὶ ἡδονῆς.

Κ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς ^e ἴσως ἔπεται διελθεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνωκειῶσθαι τῷ γένει ἡμῶν· διὸ παιδεύουσι τοὺς νέους οἰακίζοντες ἡδονῇ καὶ λύπῃ. Δοκεῖ ^f δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἡθους ^g ἀρετὴν ^h μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μισεῖν ⁱ ἀ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου, ῥοπήν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετὴν ^k τε καὶ ^k τὸν εὐδαίμονα

^ο αὐτὸν M^b. ^ρ τοὺς φίλους L^b. ^q ὅτι] αὕτη M^b. ^ρ δὴ. 'Η δ'] δ' ἢ K^b. ^s ὅτι ποτ'] ὅ ποτ' L^b. O^b, ὁπότ' K^b. ^t δὲ] δὲ καὶ L^b. ^v ἐν] δ' ἐν O^b. ^w τῶν utrobique om. M^b. ^x οἷς οἶονται] ὡς οἶόν τε K^b. ^y συζῆν] an εὖ ζῆν? ^z μοχθηρία L^b. ^a δὲ ante γίνονται om. M^b. ^b ἐσθλὰ μὲν ἀπ' ἐσθλῶν M^b. ^c ἐπὶ om. K^b. ^d περὶ καὶ ἡδονῆς M^b. ^e ἴσως om. L^b. O^b. ^f δὲ πρὸς τὰ τοῦ M^b. ^g ἀρχὴν K^b. M^b. N^b. ^h με- γίστην M^b. ⁱ ἀ] ἀ μὴ M^b. ^k τε et τὸν om. M^b.

βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιρούνται, τὰ δὲ λυπηρὰ φεύ-
 2 γουσιν. Ὑπὲρ ¹δὲ ^mτῶν τοιούτων ἥκιστ' ἂν δόξειε παρετέον
 εἶναι, ἄλλως τε καὶ πολλὴν ἐχόντων ἀμφισβήτησιν. Οἱ μὲν
 γὰρ τὰγαθὸν ἡδονὴν λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαυ-
 λον, οἱ μὲν ἴσως πεπεισμένοι οὕτω ⁿκαὶ ἔχουσιν, οἱ δὲ οἰόμενοι
 βέλτιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀποφαίνειν τὴν ἡδονὴν τῶν
 φαύλων, καὶ εἰ μὴ ἐστίν· ῥέπειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς αὐ-
 τὴν καὶ δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, διὸ δεῖν εἰς τὸναντίον ἄγειν·
 3 ἐλθεῖν γὰρ ^oἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. Μὴ ποτε δὲ οὐ καλῶς
 τοῦτο λέγεται. Οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς
 πράξεσι λόγοι ἡττόν εἰσι πιστοὶ τῶν ἔργων· ὅταν οὖν δια-
 φωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ τὰλη-
 θεῖς προσαναιροῦσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονὴν, ῥόφθεις ποτ'
 ἐφίεμενος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν ὡς τοιαύτην οὖσαν
 4 ἅπασαν· τὸ διορίζει γὰρ οὐκ ἔστι τῶν πολλῶν. Ἐοίκασιν
 οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον πρὸς τὸ εἰδέναι χρησι-
 μώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συνωδοὶ γὰρ ὄντες
 τοῖς ἔργοις πιστεύονται, ^qδιὸ προτρέπονται τοὺς ξυνιέντας
 ζῆν κατ' αὐτούς. Τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἅλεις, τὰ δ' εἰρημένα
 περὶ ^rτῆς ἡδονῆς ἐπέλθωμεν.

- 2 Εὐδοξος μὲν οὖν τὴν ἡδονὴν τὰγαθὸν ᾤετ' εἶναι διὰ τὸ
 πάνθ' ὁρᾶν ἐφίεμενα αὐτῆς, καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα· ἐν πᾶσι
 δ' εἶναι ^sτὸ αἰρετὸν ἐπιεικές, καὶ τὸ μάλιστα κράτιστον· τὸ
^tδὴ πάντ' ἐπὶ ^vταὐτὸ φέρεσθαι ^wμηνύειν ὡς πᾶσι ^xτοῦτο
 ὑἄριστον· ἕκαστον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν εὐρίσκειν, ὥσπερ καὶ
 τροφήν· τὸ δὴ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ οὐδ' πάντ' ἐφίεται, τὰγαθὸν
 εἶναι. Ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ τὴν τοῦ ἡθους ἀρετὴν
 μᾶλλον ἢ δι' αὐτούς· διαφερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶναι·
 οὐδὲ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν, ἀλλ' οὕτως
 2 ἔχειν κατ' ἀλήθειαν. Οὐχ ἡττόν δ' ᾤετ' εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ

¹ δὴ Mb. ^m τούτων Lb.Ob. ⁿ καὶ om. Mb. ^o ἂν om. Lb.Mb.
^p ῥόφθεις ποτ'] αὐτῆς τ' Lb. ^q διὸ] διὸ καὶ Mb. ^r τῆς om. Lb. ^s τὸ
 αἰρετὸν τὸ ἐπιεικές Kb. ^t δὲ Lb.Mb.Ob. ^v ταῦτα Kb. ^w μηνύει Mb.
 μηνύειν post ἄριστον Lb. ^x τοῦτο om. Lb. ^y ἄριστον ὄν. ἕκαστον
 Kb.Mb.

ἐναντίον· τὴν γὰρ λύπην καθ' αὐτὸ πᾶσι φευκτὸν εἶναι, ὁμοίως δὴ τοῦναντίον αἰρετόν. Μάλιστα δ' εἶναι αἰρετόν ὃ μὴ δι' ἑτέρον μὴδ' ἑτέρου χάριν αἰρούμεθα· ^z τοιοῦτον δ' ὁμολογουμένως εἶναι τὴν ἡδονήν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτᾶν τίνος ^a ἕνεκα ἡδεται, ὥς καθ' αὐτὴν οὖσαν αἰρετὴν τὴν ἡδονήν. Προστιθεμένην ^b τε ὁπωρὸν ^c τῶν ἀγαθῶν αἰρετώτερον ποιεῖν, οἷον τῷ δικαιοπραγεῖν καὶ σωφρονεῖν· ^d καὶ αὔξεσθαι δὴ τὸ ἀγαθὸν ^e αὐτὸ αὐτῷ. ^f Ἔοικε δὴ οὗτός γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀποφαίνειν, ^g καὶ ^f οὐδὲν μᾶλλον ἑτέρου· πᾶν γὰρ μεθ' ἑτέρου ἀγαθοῦ αἰρετώτερον ἢ μονούμενον. Τοιούτῳ δὴ λόγῳ καὶ Πλάτων ἀναιρεῖ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὰγαθόν· αἰρετώτερον γὰρ εἶναι ^h τὸν ἡδὺν βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρίς, εἰ δὲ τὸ μικτόν κρεῖττον, οὐκ εἶναι τὴν ἡδονὴν τὰγαθόν· οὐδενὸς γὰρ ^h προστεθέντος ⁱ αὐτὸ τὰγαθὸν αἰρετώτερον γίνεσθαι. Δῆλον δ' ὡς οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τὰγαθὸν ἂν εἴη, ὃ μετὰ τίνος τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν αἰρετώτερον γίνεται. Τί οὖν ἐστὶ τοιοῦτον, οὗ καὶ ἡμεῖς ⁴ κοινωνοῦμεν; τοιοῦτον γὰρ ἐπιζητεῖται. Οἱ δ' ἐνιστάμενοι ὡς οὐκ ἀγαθὸν οὐ πᾶντ' ἐφίεται, μὴ οὐθὲν ^k λέγουσιν· ^l ὃ γὰρ πᾶσι δοκεῖ, ^m τοῦτ' εἶναί φαμεν. Ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πίστιν οὐ πᾶν πιστότερα ἐρεῖ· εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα ⁿ ὠρέγετο ^o αὐτῶν, ἦν ἂν τι τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ ^p καὶ τὰ φρόνιμα, πῶς λέγοιεν ἂν τι; ^q Ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐστὶ τι φυσικὸν ἀγαθὸν ^q κρεῖττον ἢ καθ' αὐτά, ^r ὃ ἐφίεται τοῦ οἰκείου ἀγαθοῦ. Οὐκ ἔοικε δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ ἐναντίου καλῶς λέγεσθαι. ⁵ Οὐ γάρ φασιν, εἰ ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· ἀντικεῖσθαι γὰρ ^s καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἄμφω ^t τῷ ^v μηδετέρῳ, ^w λέγοντες ^x ταῦτα οὐ κακῶς, οὐ μὴν ἐπὶ γε τῶν εἰρημένων ἀληθεύοντες. Ἀμφοῖν ^y μὲν γὰρ ^z ὄντων κακῶν καὶ

^z τοιοῦτο K^b. ^a ἕνεκεν M^b. ^b δὲ M^b. ^c τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθὸν K^b.
^d καὶ ante αὔξεσθαι om. K^b.L^b. ^e αὐτὸ om. K^b.L^b. ^f οὐδεὶς M^b.
^g μετὰ φρονήσεως τὸν ἡδὺν βίον L^b. ^h προτεθέντος K^b. ⁱ αὐτῷ L^b.M^b.
Ob. ^k λέγουσιν L^b.N^b. ^l ἂ K^b.M^b. ^m ταῦτ' K^b.M^b. ⁿ ὠρέγεται
K^b.M^b.Ob. ^o αὐτῆς L^b. ^p καὶ om. K^b.M^b.Ob. ^q κρεῖσσον Ob.
^r ἂ M^b.N^b. ^s καὶ post γὰρ add. L^b. ^t τὸ Ob. ^v μηδέτερον M^b,
μηδέτερα N^b, μηδέτερα K^b.L^b.Ob. ^w λέγεσθαι K^b. ^x ταῦτα δ' οὐ K^b.
^y μὲν om. K^b.M^b. ^z ὄντων κακοῖν L^b.M^b.

φευκτὰ ^a ἔδει ἄμφω εἶναι, ^b τῶν ^c μηδέτερον δὲ μηδέτερον ἢ
 ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται τὴν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τὴν δ'
 (3) αἰρούμενοι ὡς ἀγαθόν· οὕτω δὲ καὶ ^d ἀντίκειται. Οὐ μὴν
 οὐδ' εἰ μὴ τῶν ποιότητων ἐστὶν ^e ἡ ἡδονή, διὰ τοῦτ' οὐδὲ τῶν
 ἀγαθῶν· οὐδὲ γὰρ αἱ τῆς ἀρετῆς ἐνέργειαι ποιότητές εἰσιν,
 2 οὐδ' ἡ εὐδαιμονία. Λέγουσι δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ὠρίσθαι, τὴν
 δ' ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ^f τὸ
 ἥττον. Εἰ μὲν ^g οὖν ἐκ τοῦ ἡδεσθαι τοῦτο κρίνουσι, καὶ
 περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καθ' ἃς ἐναργῶς
 φασὶ μᾶλλον καὶ ἥττον τοὺς ποιοὺς ὑπάρχειν ^h κατὰ τὰς
 ἀρετάς, ἔσται ⁱ τὸ αὐτό· δίκαιοι γὰρ εἰσι μᾶλλον καὶ ἀν-
 δρεῖοι, ἔστι δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν ^k καὶ σωφρονεῖν μᾶλλον
 καὶ ἥττον. Εἰ δ' ^l ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μὴ ποτ' οὐ λέγουσι τὸ
 3 αἴτιον, ἂν ᾧσιν αἱ μὲν ἀμιγεῖς αἱ δὲ μικταί. ^m Τί γὰρ
 κωλύει, καθάπερ ὑγίεια ὠρισμένη οὐσα δέχεται τὸ μᾶλλον
 καὶ ⁿ τὸ ἥττον, οὕτω καὶ τὴν ἡδονήν; Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ συμ-
 μετρία ἐν πᾶσιν ἐστίν, οὐδ' ἐν τῷ αὐτῷ μία τις αἰεί, ἀλλ'
^o ἀνιεμένη διαμένει ἕως τινός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ
 ἥττον. ^p Τοιοῦτον δὲ καὶ ^q τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται
 4 εἶναι. Τέλειόν ^r τε τὰ ἀγαθὸν τιθέντες, τὰς δὲ κινήσεις καὶ
 τὰς γενέσεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαί-
 νειν πειρῶνται. Οὐ καλῶς δ' εἰκότα λέγειν οὐδ' εἶναι ^s κίνη-
 σιν· πάσῃ γὰρ οἰκεῖον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής, καὶ εἰ
 μὴ καθ' αὐτήν, οἶον ^t τῇ τοῦ κόσμου, πρὸς ἄλλο· τῇ δ' ἡδονῇ
 τούτων οὐδέτερον ὑπάρχει· ^v ἡσθῆναι μὲν γὰρ ἔστι ταχέως
 ὥσπερ ὀργισθῆναι, ἡδεσθαι δ' οὐ, οὐδὲ ^w πρὸς ἕτερον, βαδίζειν
 δὲ καὶ αὐξεσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Μεταβάλλειν μὲν
 οὖν εἰς τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἔστιν, ἐνεργεῖν δὲ

^a ἥδη M^b. ^b τῶν om. M^b. ^c μηδέτερον] ἢ ἕτερον K^b. ^d ἀντίκειν-
 ται M^b. ^e ἡ om. K^b. ^f τὸ post καὶ om. L^b. ^g οὖν om. O^b.
^h κατὰ] καὶ κατὰ L^b.M^b.O^b. ⁱ ταυτά O^b, ταῦτα K^b.M^b. ^k καὶ
 σωφρονεῖν om. L^b. ^l ἐν om. K^b. ^m τί γὰρ κωλύεται O^b, καὶ τί
 κωλύεται K^b, τί κωλύει δὲ L^b. ⁿ τὸ om. O^b. ^o ἀνιεμένη K^b. ^p τοι-
 οῦτο L^b. ^q τὸ om. L^b. ^r τε] δὲ L^b.M^b.O^b. ^s κινήσεις. πᾶσι K^b.
^t τῇ τοῦ] τὸ τοῦ L^b.M^b.O^b. ^v κινήσῃναι L^b. ^w πρὸς ἕτερον] πρότε-
 ρον K^b.

^ακατ' αὐτήν ^γοὐκ ἔστι ταχέως, λέγω δ' ἡδεσθαι. Γένεσις ^δτε πῶς ἂν εἴη; Δοκεῖ γὰρ οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος τὸ τυχὸν ^εγίγνεσθαι, ἀλλ' ἐξ οὗ γίγνεται, εἰς τοῦτο διαλύεσθαι. Καὶ οὗ γένεσις ἡ ἡδονή, τούτου ἡ λύπη φθορά. Καὶ λέγουσι δέ ^ετὴν μὲν λύπην ἔνδειαν ^ατοῦ κατὰ φύσιν εἶναι, τὴν δ' ἡδονὴν ἀναπλήρωσιν. Ταῦτα δὲ σωματικά ἐστι τὰ πάθη. Εἰ δὲ ἐστὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις ^βἡ ἡδονή, ἐν ^γᾧ ἀναπλήρωσις, τοῦτ' ^δἂν καὶ ἡδοίτο· τὸ σῶμα ἄρα· οὐ δοκεῖ δέ· ^εοὐδ' ἔστιν ἄρα ^εἀναπλήρωσις ἡ ἡδονή, ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀναπληρώσεως ἡδοίτ' ἂν τις, καὶ τεμνόμενος λυποῖτο. Ἡ δόξα δ' αὕτη δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ τῶν περὶ τὴν τροφήν ^ελυπῶν καὶ ἡδονῶν· ἐνδεεῖς γὰρ ^εγινομένους καὶ προλυπηθέντας ἡδεσθαι τῇ ἀναπληρώσει. Τοῦτο δ' οὐ περὶ πάσας συμβαίνει ^ετὰς ἡδονάς· ἄλυποι γάρ εἰσιν αἱ τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις ^εαἱ διὰ τῆς ὀσφρήσεως, καὶ ἀκροάματα δὲ καὶ ὁράματα ^επολλὰ καὶ μνημαὶ καὶ ἐλπίδες. Τίνος οὖν αὗται γενέσεις ἔσονται; Οὐδενὸς γὰρ ^εἐνδεια γεγένηται, οὗ γένοιτ' ἂν ἀναπλήρωσις. Πρὸς δὲ τοὺς ^επροφέροντας τὰς ^εἐπονειδίστους τῶν ἡδονῶν ^ελέγοι τις ἂν ὅτι οὐκ ἔστι ταῦθ' ἡδέα· ^εοὐ γὰρ εἰ τοῖς κακῶς διακειμένοις ἡδέα ^εἔστιν, οἷητέον αὐτὰ καὶ ἡδέα εἶναι ^επλὴν τούτοις, καθάπερ οὐδὲ τὰ τοῖς κάμνουσιν ὑγιεινὰ ἢ ^εγλυκεὰ ἢ πικρά, οὐδ' αὖ λευκὰ τὰ φαινόμενα τοῖς ὀφθαλμιῶσιν. Ἡ ^εοὕτω λέγοιτ' ἂν, ὅτι αἱ μὲν ^εἡδοναὶ ^εαἰρεταί εἰσιν, οὐ μὴν ἀπὸ γε τούτων, ὥσπερ καὶ τὸ πλουτεῖν, προδόντι δ' οὐ, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, οὐ μὴν ὅτι οὖν φηγόντι. Ἡ τῷ εἶδει διαφέρουσιν αἱ ἡδοναί· ἕτεραι γὰρ αἱ ^εἀπὸ τῶν καλῶν τῶν ἀπὸ τῶν αἰσχροῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡσθῆναι

^α καθ' αὐτήν Ob. ^γ ταχέως οὐκ ἔστι Lb. ^ε γενέσθαι Kb. ^α εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν Lb. ^β ἡ—ἀναπλήρωσις om. Mb. ^γ ᾧ ᾧ ἡ Lb. ^δ ἂν om. Kb. ^ε οὐδ' οὐκ Lb. ^ε ἡ ἀναπλήρωσις ἡδονή Kb.Mb. ^ε λύπην καὶ ἡδονὴν Kb. ^ε γενομένους Mb. ^ε αἱ διὰ τῆς] καὶ δι' Ob. ^ε πολλὰ] πολλαὶ δὲ Lb.Mb.Ob. ^ε ἐνδεια γεγένηται οὗ γένοιτ' ἂν ἀναπληρώσεις Lb. ^ε φέροντας Mb. ^ε λέγοιτ' ἂν τις Lb. ^ε οὐ] οὐδὲ Mb. ^ε ἔστιν] ταῦτ' ἐστίν Lb.Ob. ^ε πλὴν] ἀπλῶς πλὴν Lb.Nb.Ob. ^ε πικρά ἢ γλυκεὰ Lb. ^ε οὕτω] οὕτω δὲ Lb. ^ε ἀρεταί εἰσιν, οὐ μὴν αἱ ἀπὸ Mb.

τὴν τοῦ δικαίου μὴ ὄντα δίκαιον ^v οὐδὲ τὴν τοῦ μουσικοῦ μὴ
¹¹ ὄντα μουσικόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἐμφανίζειν
 δὲ δοκεῖ καὶ ^w ὁ φίλος, ἕτερος ὢν τοῦ κόλακος, οὐκ οὔσαν
 ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν ^x ἢ διαφόρους εἶδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰ-
 γαθὸν ὁμιλεῖν δοκεῖ, ὁ δὲ πρὸς ἡδονήν, καὶ ^y τῷ μὲν ὀνειδίζε-
¹² ται, ^z τὸν δ' ἐπαινοῦσιν ὡς πρὸς ἕτερα ὁμιλοῦντα. Οὐδεὶς
^a τ' ἂν ἔλοιτο ζῆν παιδίου διάνοιαν ἔχων διὰ βίου, ἡδόμενος
 ἐφ' οἷς τὰ παιδιὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα, οὐδὲ χαίρειν ποιῶν τι
 τῶν αἰσχίστων, μηδέποτε μέλλων λυπηθῆναι. Περὶ πολλά
 τε σπουδὴν ποιησαίμεθ' ἂν καὶ εἰ μηδεμίαν ^b ἐπιφέρει ἡδονήν,
 οἶον ὀράν, μνημονεύειν, εἰδέναι, τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Εἰ δ' ἐξ
 ἀνάγκης ἔπονται τούτοις ἡδοναί, οὐδὲν διαφέρει· ἐλοίμεθα
¹³ γὰρ ἂν ταῦτα καὶ εἰ μὴ ^c γίνοιτ' ἀπ' αὐτῶν ἡδονή. Ὅτι μὲν
 οὖν οὔτε ^d τὰγαθὸν ἢ ἡδονὴ οὔτε πᾶσα αἰρετή, δῆλον ἔοικεν
 εἶναι, καὶ ὅτι εἰσὶ τινες αἰρεταὶ καθ' αὐτὰς διαφέρουσai τῷ
^e εἶδει ἢ ἀφ' ὧν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ
 λύπης ^f ἱκανῶς εἰρήσθω.

3 Τί δ' ἐστὶν ἢ ποιόν τι, καταφανέστερον γένοιτ' ἂν ἀπ'
 (4) ἀρχῆς ἀναλαβοῦσιν. Δοκεῖ γὰρ ἢ μὲν ὄρασις καθ' ὄντιν οὖν
 χρόνον τελεία εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐνδεὴς οὐδενός, ὃ ^g εἰς ὕστε-
 ρον ^h γενόμενον τελειώσει αὐτῆς τὸ εἶδος. Τοιούτῳ δ' ἔοικε
 καὶ ἡ ἡδονή· ⁱ ὅλον ^k γὰρ τί ἐστι, ^l καὶ κατ' οὐδένα χρόνον
 λάβοι τις ἂν ἡδονὴν ἧς ἐπὶ πλείῳ χρόνον γινομένης τελειω-
² θήσεται τὸ εἶδος. Διόπερ οὐδὲ κίνησίς ἐστιν· ἐν χρόνῳ γὰρ
 πᾶσα κίνησις καὶ τέλους τινός, οἶον ^m ἢ ⁿ οἰκοδομικὴ τελεία,
 ὅταν ποιήσῃ οὐ ἐφίεται. Ἡ ἐν ἅπαντι ^o δὴ τῷ χρόνῳ ^p ἢ
 τούτῳ. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι ^q τοῦ χρόνου πᾶσαι ἀτελεῖς,
 καὶ ἕτεραι τῷ εἶδει τῆς ὅλης καὶ ἀλλήλων· ἢ γὰρ τῶν λίθων

^v οὐδὲ] μηδὲ Ob. ^w ὁ om. Kb. ^x ἢ] ἂν ἢ Kb. ἢ—ἡδονήν om. Mb.
^y τὸ Lb.Ob. ^z τὸ Ob. ^a τ'] δ' Kb.Mb.Ob. ^b ἐπιφέρει Ob.
^c γένοιτ' Mb. ^d ἀγαθὸν Kb.Mb.Ob. ^e εἶδει ἢ ἀφ' ὧν] ἢ δεῖ ἀφ'
 αὐτῶν pr. Kb. ^f ἱκανῶς om. Kb. ^g ἐς Lb.Mb. ^h γινόμενον Kb.
ⁱ ὅλον] τελειον Kb.Mb.Ob. ^k τι γὰρ Kb. ^l καὶ κατ'—c. 7. sect. 7.
 τελεία δὴ εὐδαιμονία om. Nb. ^m ἢ om. Kb.Mb. ⁿ οἰκοδομὴ Mb,
 οἰκοδομικὴ καὶ Kb. ^o δὴ om. Kb.Ob. ^p ἢ] δὴ Ob, om. Lb.Mb.
^q τοῦ χρόνου] καὶ τῷ χρόνῳ Kb.

σύνθεσις ἐτέρα τῆς [†] τοῦ κίνου ραβδώσεως, καὶ αὗται τῆς τοῦ ναοῦ ποιήσεως. Καὶ ἡ μὲν τοῦ ναοῦ τελεία· οὐδενὸς ^ς γὰρ ἐνδεῆς πρὸς τὸ προκείμενον· ἡ δὲ τῆς κρηπίδος καὶ τοῦ τριγλύφου ἀτελής· μέρους γὰρ ἑκατέρω. Τῷ εἶδει οὖν διαφέρουσι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁπωσὺν χρόνῳ [†] λαβεῖν κίνησιν τελείαν τῷ εἶδει, ἀλλ' εἴπερ, ἐν τῷ ^ν ἅπαντι. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ³ ^ω βαδίσεως καὶ τῶν λοιπῶν· εἰ γὰρ ἔστιν ἡ φορὰ κίνησις πόθεν ποῖ, καὶ ταύτης διαφοραὶ κατ' εἶδη, πτήσις βάδισις ἄλλαις ^κ καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐ μόνον δ' οὕτως, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ βαδίσει· τὸ γὰρ πόθεν ποῖ οὐ ^γ ταῦτόν ἐν τῷ σταδίῳ καὶ ^z ἐν τῷ μέρει, καὶ ἐν ἐτέρῳ μέρει ^α καὶ ἐτέρῳ, οὐδὲ τὸ διεξιέναι τὴν γραμμὴν τήνδε ^β κακείνην· οὐ μόνον ^γ γὰρ γραμμὴν διαπορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐν τόπῳ οὔσαν, ἐν ἐτέρῳ δ' αὕτη ἐκείνης. Δι' ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ ^δ κινήσεως ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἔοικε δ' οὐκ ἐν ^ε ἅπαντι χρόνῳ τελεία εἶναι, ἀλλ' αἱ πολλαὶ ἀτελεῖς ^ε καὶ διαφέρουσαι τῷ εἶδει, εἴπερ τὸ πόθεν ποῖ εἰδοποιόν. Τῆς ἡδονῆς δ' ^ς ἐν ὁπωσὺν χρόνῳ τέλειον τὸ ⁴ εἶδος. Δῆλον οὖν ὡς ^h ἕτεραί ^ι τ' ἂν ^κ εἶεν ἀλλήλων, καὶ τῶν ὅλων τι καὶ τελείων ἡ ἡδονή. ^m Δόξειε δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖσθαι μὴ ἐν χρόνῳ, ἥδεσθαι δέ· τὸ γὰρ ἐν τῷ νῦν ὅλον τι. Ἐκ τούτων δὲ δῆλον καὶ ὅτι οὐ καλῶς λέγουσι κίνησιν ἢ γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονήν. Οὐ γὰρ πάντων ταῦτα λέγεται, ἀλλὰ τῶν μεριστῶν καὶ μὴ ὅλων· οὐδὲ γὰρ ὀράσεώς ἐστι γένεσις οὐδὲ στιγμῆς οὐδὲ μονάδος, οὐδὲ τούτων οὐθέν κίνησις οὐδὲ γένεσις· οὐδὲ ⁿ δὴ ἡδονῆς ὅλον γάρ τι. Αἰσθήσεως ^ο δὲ πάσης πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐνεργούσης, ⁵ ⁴ τελείως δὲ τῆς εὐ διακειμένης πρὸς τὸ κάλλιστον τῶν ὑπὸ τὴν παῖσθησιν· τοιοῦτον γὰρ μάλιστ' εἶναι δοκεῖ ἡ τελεία

[†] τοῦ ante κίνου om. Ob. ^ς γὰρ om. Kb. [†] κίνησιν τελείαν λαβεῖν Lb. ^ν παντί Lb.Mb. ^ω βαδίσεων Kb, τῶν βαδίσεων Mb. ^κ καὶ om. Kb.Mb. ^γ τὸ αὐτὸ Kb.Mb.Ob. ^z ἐν secundam om. Lb. ^α καὶ ἐν ἐτέρῳ Kb, καὶ ἐτέρῳ post ἐν ἐτέρῳ Lb. ^β κακείνος Mb. ^γ γὰρ om. Kb. ^δ κινήσεως καὶ ἐν Ob. ^ε ἅπαντι τῷ χρόνῳ Mb. ^ε καὶ om. Mb. ^ς ἐν om. Kb. ^h ἑτέρα Kb. ^ι τ' om. Mb.Ob. ^κ εἴη Kb. ^l ὅλων τι] ἄλλων τε Mb. ^m δόξει Kb. ⁿ δὴ om. Mb.Ob. ^ο δέ] δὲ καὶ Mb. ^p αἰσθησιν κειμένων· τοιοῦτον Lb.Ob.

ἐνέργεια· αὐτὴν δὲ λέγειν ἐνεργεῖν, ἢ ἐν ᾧ ἐστί, ἡμῶς δὲ δια-
 φερέτω καθ' ἑκάστον δὲ βελτίστη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια τοῦ
 ἄριστα διακειμένου πρὸς τὸ κράτιστον τῶν ὑφ' αὐτήν.
 Αὕτη δ' ἂν τελειοτάτη εἴη καὶ ἡδίστη· κατὰ πᾶσαν γὰρ
 αἴσθησιν ἐστὶν ἡδονή, ὁμοίως δὲ καὶ διάνοιαν καὶ θεωρίαν·
 ἡδίστη δ' ἡ τελειοτάτη, τελειοτάτη δ' ἡ τοῦ εὖ ἔχοντος
 6 πρὸς τὸ σπουδαιότατον τῶν ὑφ' αὐτήν. Τελειοὶ δὲ τὴν
 ἐνέργειαν ἢ ἡδονή. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἢ τε ἡδονή
 τελειοὶ καὶ τὸ αἰσθητὸν τε καὶ ἢ αἴσθησις, σπουδαῖα ὄντα,
 ὥσπερ οὐδ' ἢ ὑγίεια καὶ ὡ ὁ ἰατρός ὁμοίως ὕαιτία ἐστὶ τοῦ
 7 ὑγιαίνειν. Ἐκαστην δ' αἴσθησιν ὅτι γίνεται ἡδονή,
 δῆλον· φαμέν γὰρ ὁράματα καὶ ἀκούσματα εἶναι ἡδέα. Δῆ-
 λον αὖτε καὶ ὅτι μάλιστα, ἐπειδὴν ἢ τε αἴσθησις ἢ κρατίστη
 καὶ πρὸς τοιοῦτον ἐνεργῇ· τοιούτων δ' ὄντων τοῦ τε αἰσθη-
 τοῦ καὶ τοῦ αἰσθανομένου, αἰεὶ ἐστὶ ἡδονή ὑπάρχοντός γε
 8 τοῦ ποιήσοντος καὶ τοῦ ὁμολογούμενου. Τελειοὶ δὲ τὴν ἐνέρ-
 γειαν ἢ ἡδονή οὐχ ὥς ἢ ἕξις ἐνυπάρχουσα, ἀλλ' ὥς ἐπι-
 γιγνόμενόν τι τέλος, οἷον τοῖς ἀκμαίοις ἢ ὥρα· ἕως ἂν
 οὖν τό τε νοητὸν ἢ αἰσθητὸν ἢ οἷον δεῖ καὶ τὸ κρίνον ἢ
 θεωροῦν, ἐστὶ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ἢ ἡδονῇ· ὁμοίων γὰρ ὄντων καὶ
 πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τοῦ τε παθητικοῦ
 9 καὶ τοῦ ποιητικοῦ ἑταυτὸ πέφυκε γίνεσθαι. Πῶς οὖν οὐδεὶς
 συνεχῶς ἥδεται; Ἡ κάμνει; Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἡδύ-
 νατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Οὐ γίνεται οὖν οὐδ' ἡδονή· ἔπεται
 γὰρ τῇ ἐνεργείᾳ. Ἐνία δὲ τέρπει καὶ ὄντα, ὕστερον δὲ
 οὐχ ὁμοίως διὰ ἑταυτό· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέκληται ἢ
 διάνοια καὶ διατεταμένως κ' περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ

α μὴ K^b.M^b.   ρ ἐκάστην M^b.   s ὑπ' αὐτήν K^b.   t εὖ om. K^b.
 v ἢ utrumque om. M^b.O^b.   w ὁ om. O^b.   x ὁμοίως om. L^b.   y αἴ-
 τιά εἰσι L^b, ἐστὶν αἴτια M^b.   z καθ'] καὶ καθ' O^b.   a δὲ] γὰρ δὴ L^b.
 b ἢ] εἴη L^b.M^b.   c γε τοῦ] γε τοῦ γε L^b.   d ὁμολογούμενου K^b.   e ἢ
 post ὥς om. L^b.M^b.   f ἕως οὖν ἂν ποτε τὸ νοητὸν ἢ αἰσθητὸν εἴη οἷον
 δὴ τὸ M^b.O^b, ἕως οὖν ἂν ἢ τὸ αἰσθητὸν ἢ νοητὸν ἢ οἷον δεῖ καὶ τὸ L^b.
 g ταύτη M^b.   h ἀδυνατεῖ om. M^b.   i ταῦτα L^b.M^b.   k περὶ τὰ
 αὐτὰ L^b.

τὴν ὄψιν οἱ ἐμβλέποντες, μετέπειτα ¹δ' οὐ τοιαύτη ἡ ἐνέρ-
γεια ἀλλὰ παρημελημένη· διὸ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυροῦται. Ὅρε- 10
γεςθαι δὲ τῆς ἡδονῆς οἰηθείη τις ἂν ἅπαντας, ὅτε καὶ τοῦ
ζῆν ἅπαντες ἐφίενται· ἡ δὲ ζωὴ ἐνέργειά τις ἐστὶ, καὶ ἕκα-
στος περὶ ταῦτα καὶ τούτοις ἐνεργεῖ ^mα καὶ μάλιστα ἄγαπᾷ,
οἷον ὁ μὲν μουσικὸς τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς
τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ θεωρήματα, οὕτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν
ἕκαστος. Ἡ δ' ἡδονὴ τελειοῖ τὰς ἐνεργείας, καὶ τὸ ζῆν δέ,
οὗ ὀρέγονται. Εὐλόγως οὖν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται· τε-
λειοῖ γὰρ ἐκάστω τὸ ζῆν, αἰρετὸν ὄν. Πότερον δὲ διὰ τὴν 11 5
ἡδονὴν τὸ ζῆν αἰρούμεθα ἢ διὰ τὸ ζῆν τὴν ἡδονήν, ἀφείσθω
ἐν τῷ παρόντι. Συνεζεύχθαι μὲν γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ
χωρισμὸν οὐ δέχεσθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας οὐ ⁿ γίνεται
ἡδονή, πᾶσάν ^oτε ἐνέργειαν τελειοῖ ἡ ἡδονή. Ὅθεν δοκοῦσι (5)
καὶ τῷ εἶδει διαφέρειν· τὰ γὰρ ἕτερα τῷ εἶδει ὑφ' ἐτέρων οἴο-
μεθα τελειοῦσθαι. Οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ καὶ
τὰ ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῶα καὶ δένδρα καὶ γραφὴ καὶ ^p ἀγάλ-
ματα καὶ οἰκία καὶ σκεῦος. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας
^q τὰς διαφερούσας τῷ εἶδει ὑπὸ ^r διαφερόντων εἶδει τελειοῦ-
σθαι. Διαφέρουσι δ' αἱ τῆς διανοίας τῶν κατὰ ^s τὰς αἰσθή- 2
σεις καὶ ^t αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ
ἡδοναί. Φανείη δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ συνωκειῶσθαι ^v τῶν
ἡδονῶν ἐκάστην τῇ ἐνέργειᾳ ἣν τελειοῖ. Συναύξει γὰρ τὴν
ἐνέργειαν ἡ οἰκεία ἡδονή· ^w μᾶλλον γὰρ ἕκαστα κρίνουσι καὶ
ἐξακριβοῦσιν οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργοῦντες, οἷον γεωμετρικοὶ
γίνονται οἱ χαίροντες τῷ γεωμετρεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα
μᾶλλον, ὁμοίως δὲ ^x καὶ ^y οἱ φιλόμουσοι καὶ ^z φιλοικοδόμοι
^a καὶ τῶν ^b ἄλλων ἕκαστοι ἐπιδιδόασιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον

¹ δὴ οὐ τοιαύτη ἐνέργεια K^b, δὲ οὐ γίνεται τοιαύτη ἡ ἐνέργεια L^b, δ' ἡ
τοιαύτη ἐνέργεια οὐ γίνεται M^b.Ob. ^m α om. M^b. ⁿ γίνεται ἡ
ἡδονή Ob. ^o τε] γὰρ M^b, τε γὰρ K^b.Ob. ^p ἀγαλμα K^b. ^q τὰς post
ἐνεργείας om. K^b.M^b. ^r διαφόρων M^b. ^s τὰς om. M^b. ^t αὐταὶ
L^b.M^b.Ob. ^v τῶν] δὴ τῶν M^b, δὲ τῶν Ob. ^w μᾶλλον] μόνον K^b.
^x καὶ om. M^b. ^y οἱ om. L^b. ^z φιλοίκομοι H^a, φιλοδόκιμοι K^b,
φιλόκοσμοι M^b. ^a καὶ om. K^b. ^b ἄλλον μᾶλλον ἕκαστοι Ob.

χαίροντες αὐτῷ. Συναύξουσιν δὲ αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ ^cσυναύξοντα οἰκεῖα. Τοῖς ^dἐτέροις δὲ τῷ εἶδει καὶ τὰ οἰκεῖα ἕτερα τῷ ³εἶδει. Ἐπι δὲ μᾶλλον ^eτοῦτ' ἂν φανείη ἐκ τοῦ τὰς ἀφ' ἐτέρων ἡδονὰς ἐμποδίου ταις ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ ^fφίλοι ἀδυνατοῦσι τοῖς λόγοις προσέχειν, ἐὰν ^gκατακούσωσιν αὐλοῦντος, μᾶλλον χαίροντες αὐλητικῇ τῆς παρούσης ἐνεργείας· ἢ κατὰ τὴν αὐλητικὴν οὖν ἡδονὴ τὴν περὶ τὸν λόγον ⁴ἐνέργειαν φθείρει. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, ὅταν ἅμα περὶ δύο ἐνεργῇ· ἢ γὰρ ἡδίων τὴν ἐτέραν ἐκκρούει, ^h καὶ πολὺ διαφέρει κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον, ὥστε μὴδ' ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐτέραν. Διὸ χαίροντες ὁπωοῦν σφόδρα οὐ πᾶν ⁱδρῶμεν ἕτερον, καὶ ἄλλα ποιούμεν ἄλλοις ἡρέμα ^kἀρεσκόμενοι, καὶ ἐν τοῖς θεάτροις οἱ ^lτραγηματίζοντες, ὅταν φαῦλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ᾧσι, τότε μάλιστ' αὐτὸ ⁵δρῶσιν. Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν οἰκεῖα ἡδονὴ ἐξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας καὶ χρονιωτέρας καὶ βελτίους ποιεῖ, αἱ δ' ἀλλότριαι λυμαίνονται, δῆλον ὡς πολὺ διεστᾶσιν· σχεδὸν γὰρ αἱ ἀλλότριαι ἡδοναὶ ποιοῦσιν ὅπερ αἱ οἰκεῖαι λῦπαι· ^mφθείρουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας αἱ οἰκεῖαι λῦπαι, οἷον εἴ τῳ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον ἢ τὸ λογίζεσθαι· ὁ μὲν ⁿγὰρ οὐ γράφει, ὁ δ' οὐ λογίζεται, λυπηρᾶς οὔσης τῆς ἐνεργείας. ^oΣυμβαίνει ^pδὲ περὶ ^qτὰς ἐνεργείας τούναντίον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν· οἰκεῖαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ καθ' αὐτὴν γινόμεναι. Αἱ δ' ἀλλότριαι ἡδοναὶ ^rεἴρηται ὅτι παραπλησιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσιν· φθείρουσι γάρ, πλὴν οὐχ ὁμοίως. ⁶Διαφερουσῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιεικεία καὶ φαυλότητι, καὶ τῶν μὲν αἰρετῶν οὐσῶν τῶν δὲ φευκτῶν τῶν δ' οὐδετέρων, ὁμοίως ἔχουσι καὶ ^sαἱ ἡδοναί· καθ' ἐκάστην γὰρ ἐνέργειαν οἰκεῖα ἡδονὴ ἐστίν. Ἡ μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ οἰκεῖα ἐπιεικής,

^c συναυξάνοντα Ob.   ^d δ' ἐτέροις Ob.   ^e ταῦτ' Lb.   ^f φαῦλοι Ha.
^g κατακούσωσιν Kb.Mb.   ^h καὶ ἐὰν Ib.   ⁱ διορῶμεν Kb.Ob, διορῶμεν τὸ Mb.
^k ἀρεσκόμενοι οἷον καὶ Lb.Ob.   ^l τραυματίζοντες Ha.Mb.
^m φθείρουσι—λύπαι om. Lb.Mb.   ⁿ γὰρ om. Lb.   ^o συμβαίνει—ἐνεργείας om. Lb.
^p δὲ Mb.   ^q τῆς Kb.   ^r εἴρηται Kb.Mb.Ob.
^s αἱ om. Kb.

ἡ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν μὲν καλῶν ἐπαινεταί, τῶν ^τδ' αἰσchrῶν ψεκταί. Οἰκειότεραι δὲ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναὶ τῶν ὀρέξεων· αἱ μὲν γὰρ διωρισμέναι εἰσὶ καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ φύσει, αἱ δὲ σύνεγγυς ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως ὥστ' ἔχειν ἀμφισβήτησιν εἰ ταῦτόν ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἡδονῇ. Οὐ μὲν γ' ἔοικέ γε ^ν ἡ ἡδονὴ διάνοια εἶναι οὐδ' αἴσθησις· ἄτοπον γάρ· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεται τισι ταῦτόν. ^υὩσπερ οὖν αἱ ἐνέργειαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί. ^ωΔιαφέρει δὲ ἡ ὄψις ἀφῆς καθαριότητι, ^xκαὶ ἀκοὴ καὶ ὁσφρησις γεύσεως· ὁμοίως ^yδὲ διαφέρουσι καὶ ^zαἱ ἡδοναί, καὶ τούτων αἱ περὶ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκάτεραι ἀλλήλων. Δοκεῖ δ' ^aεἶναι ἐκάστω ζῳῳ ^bκαὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ ἔργον· ἡ ^cγὰρ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. Καὶ ἐφ' ἐκάστω δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανείη· ἕτερα γὰρ ἵππου ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθάπερ Ἡράκλειτός φησιν ^dὄνον ^eσύρματ' ἂν ἐλέσθαι μᾶλλον ἢ χρυσόν· ^fἥδιον γὰρ χρυσοῦ τροφὴ ὄνοις. Αἱ μὲν ^gοὖν τῶν ἐτέρων τῷ εἶδει διαφέρουσιν εἶδει, τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἀδιαφόρους εὐλογον εἶναι. ^hΔιαλλάττουσι ⁱδ' οὐ ^kμικρὸν ἐπὶ γε ^lτῶν ἀνθρώπων· ^oτὰ γὰρ αὐτὰ τοὺς μὲν ^mτέρπει τοὺς δὲ λυπεῖ, καὶ τοῖς μὲν λυπηρὰ καὶ ⁿμισητά ^oἐστι τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητά. Καὶ ἐπὶ γλυκέων δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ τῷ πυρέττοντι καὶ τῷ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θερμὸν εἶναι τῷ ἀσθενεῖ καὶ τῷ ^pεὐεκτικῷ. Ὅμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἐτέρων συμβαίνει. Δοκεῖ δ' ἐν ἅπασιν τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινόμενον ^qτῷ σπονδαίῳ. Εἰ δὲ τοῦτο καλῶς λέγεται, καθάπερ ^rδοκεῖ, ^sκαὶ ἔστιν ἐκάστου μέτρον ἡ ἀρετὴ καὶ ^tὁ ἀγαθός, ἥ

^t αἰσchrῶν δὲ K^b.Ob. ^v ἡ om. Ob. ^w διαφέρει—ἡδοναί om. Mb.
^x καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὁσφρησις L^b. ^y δὲ K^b.Mb.Ob. ^z αἱ post καὶ om. Ob. ^a εἶναι] εἶναι καὶ Ob. ^b καὶ ante ἡδονὴ om. L^b. ^c γὰρ om. Mb. ^d ὄνου H^a, οἶον Mb, ὄνους K^b. ^e σύρματα H^a, ἄρματ' Mb. ^f ἡδέιον K^b. ^g οὖν om. H^a. ^h διαλλάσσουνσι K^b.L^b.Ob. ⁱ δ'] γὰρ Mb. ^k σμικρὸν Mb, σμικροῖς K^b. ^l τῶν om. Mb. ^m τέρπει —c. 7. sect. 4. ἱκανῶς om. K^b. ⁿ νεμεσητά Mb. ^o ἐστι post λυπηρὰ L^b. ^p εὐεκτῷ Mb. ^q δοκεῖ] καὶ δοκεῖ Mb. ^r καὶ ἔστι καὶ ἐκάστου H^a. ^s ὁ om. H^a.L^b.Mb.Ob.

τοιούτος, καὶ ἡδοναὶ εἶεν ἂν αἱ ^ττούτῳ φαινόμεναι καὶ ἡδέα οἷς οὗτος χαίρει. Τὰ δὲ ^ντούτῳ δυσχερῇ εἴ τῳ φαίνεται ἡδέα, οὐδὲν θαυμαστόν· πολλαὶ γὰρ ^ωφθοραὶ καὶ λῦμαι ἀνθρώπων γίνονται· ἡδέα δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τούτοις ^κκαὶ οὕτω
 11 διακειμένοις. Τὰς μὲν οὖν ^υὁμολογουμένως αἰσχυρὰς δῆλον ὥς οὐ φατέον ἡδονὰς ^zεἶναι, πλὴν τοῖς διεφθαρμένοις· τῶν δ' ἐπικεικῶν εἶναι δοκουσῶν ποίαν ἢ τίνα φατέον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι; ^αἢ Ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δῆλον; Ταύταις γὰρ ἔπονται αἱ ἡδοναί. Εἴτ' οὖν μία ἐστὶν εἴτε πλείους αἱ τοῦ τελείου καὶ μακαρίου ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειοῦσαι ἡδοναὶ κυρίως λέγοντ' ἂν ἀνθρώπου ἡδοναὶ εἶναι, αἱ δὲ λοιπαὶ δευτέρως καὶ πολλοστῶς, ὥσπερ αἱ ἐνεργεῖαι.

6 Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς ^βτε καὶ φιλίας καὶ ἡδονάς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέλος ^εαὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀναλαβοῦσι ^δδὴ τὰ προει-
 2 ρημένα ^εσυντομώτερος ἂν εἴη ὁ λόγος. Εἴπομεν δ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἕξις· καὶ γὰρ τῷ καθεύδοντι διὰ βίου ὑπάρχοντι ἄν, ^φφυ-
 τῶν ζῶντι βίον, καὶ τῷ δυστυχοῦντι τὰ μέγιστα. Εἰ δὴ ταῦτα μὴ ^εἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἰρεταί, αἱ δὲ καθ' αὐτάς, δῆλον ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὐτὰς αἰρετῶν τινὰ θετέον καὶ οὐ τῶν δι' ἄλλο· οὐδενὸς γὰρ ἐνδεὲς ἢ εὐδαιμονία ἄλλ' αὐτάρ-
 3 κης. Καθ' αὐτὰς δ' εἰσὶν ^βαίρεταί, ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Τοιαῦται δ' εἶναι δοκοῦσιν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις· τὰ γὰρ ^ικαλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν τῶν δι' αὐτὰ αἰρετῶν. Καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι· οὐ γὰρ δι' ἕτερα αὐτὰς αἰροῦνται· βλάπτονται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελοῦνται, ἀμελοῦντες τῶν σωματῶν καὶ ^κτῆς κτήσεως. Καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμο-

^τ τούτων H^a. ^ν τούτῳ om. O^b. ^ω διαφοραὶ H^a. ^κ καὶ τοῖς οὕτω M^b. ^υ ὁμολογουμένας M^b. ^z εἶναι] ἡμῶν M^b. ^α ἢ] ἡδονὴ ἢ H^a. ^β τε om. L^b. ^ε αὐτὴν ἀντιτίθεμεν τῶν ἀνθρώπων M^b. ^δ δὲ L^b, O^b. ^ε συντομώτερον H^a. ^φ φυτοῦ O^b. ^ε ἀρέσκουσι M^b. ^β αἱ ἀρεταὶ ἐφ' ὧν μηδὲν ζητεῖται περὶ H^a. ^ι καλὰ καὶ om. L^b. ^κ τῆς om. H^a.

μιζομένων οἱ πολλοί, διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκιμοῦσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφίενται, ἐν τούτοις παρέχουσι σφᾶς αὐτοὺς ἡδεῖς· δέονται δὲ ¹ τοιούτων. Δοκεῖ μὲν οὖν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι διὰ τὸ τοὺς ἐν δυναστείαις ἐν τούτοις ^m ἀποσχολάζειν, οὐδὲν δὲ ἴσως σημείον ⁴ οἱ τοιοῦτοί εἰσιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ δυναστεύειν ἢ ἀρετὴ ⁿ οὐδ' ὁ νοῦς, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνέργειαι· οὐδ' εἰ ἄγευστοι οὗτοι ὄντες ἡδονῆς εἰλικρινοὺς καὶ ^o ἐλευθερίου ἐπὶ τὰς σωματικὰς καταφεύγουσιν, διὰ τοῦτο ταύτας οἰητέον αἰρετωτέρας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἴονται εἶναι. ^q Εὐλογον δὴ, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἕτερα ^r φαίνεται τίμια, οὕτω καὶ φαύλοις καὶ ἐπιεικέσιν. Καθάπερ ⁵ οὖν πολλάκις εἴρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐστὶ τὰ τῷ σπουδαίῳ τοιαῦτα ὄντα· ἐκάστῳ δὲ ἢ κατὰ τὴν οἰκείαν ἔξιν αἰρετωτάτῃ ἐνέργεια, καὶ τῷ σπουδαίῳ δὲ ^s ἢ κατὰ τὴν ἀρετὴν. Οὐκ ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον ^t τὸ τέλος ⁶ εἶναι παιδιάν, καὶπραγματεῦσθαι καὶ κακοπαθεῖν τὸν βίον ἅπαντα τοῦ παίζειν χάριν. ^v Ἀπαντα γὰρ ὡς εἶπεῖν ἐτέρου ἔνεκα αἰρούμεθα πλὴν τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὕτη. Σπουδάζειν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν ἡλίθιον φαίνεται καὶ λῖαν παιδικόν· ^v παίζειν δ' ὅπως ^w σπουδάζει, κατ' ^u Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιὰ, ἀδυνατοῦντες ^x δὲ συνεχῶς πονεῖν ἀναπαύσεως δέονται. Οὐ δὲ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ^y ἔνεκα τῆς ἐνεργείας. Δοκεῖ δ' ὁ εὐδαίμων βίος κατ' ἀρετὴν εἶναι· οὗτος δὲ μετὰ σπουδῆς, ^z ἄλλ' οὐκ ἐν ^a παιδιᾷ. Βελτίῳ ^b τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα ⁷ τῶν γελοίων καὶ ^c τῶν μετὰ παιδιᾶς, καὶ τοῦ βελτίονος· ἀεὶ ^d καὶ μορίου καὶ ἀνθρώπου ^e σπουδαιοτέραν τὴν ἐνέργειαν· ἢ

¹ τοιούτων] τούτων L^b. ^m ἀπασχολάζειν H^a.L^b.M^b. ⁿ οὐδ' ὁ] ὁ δὲ H^a.M^b.O^b. ^o ἐλευθέρας M^b, ἐλευθερίας H^a. ^p αὐτῶν M^b. ^q ἄλογον H^a. ^r φαίνονται L^b. ^s ἢ om. H^a.L^b.M^b. ^t τὸ om. H^a.M^b. ^v παίζειν δ' ὅπως] σπουδάζειν δ' ὥστε H^a. ^w σπουδάζειν L^b, σπουδάζειν H^a. ^x δὲ] γὰρ H^a. ^y ἔνεκεν M^b. ^z ἄλλ' om. M^b. ^a παιδιᾷ] σπουδῇ H^a. ^b δὲ H^a. ^c τῶν add. L^b. ^d καὶ post ἀεὶ om. H^a. ^e σπουδαιοτέρου M^b, σπουδαιοτάτην L^b.

8 δὲ τοῦ βελτίονος κρείττων καὶ εὐδαιμονικωτέρα ἤδη. Ἐπο-
λαύσειέ τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδράποδον
οὐχ ἦπτον τοῦ ἀρίστου. ^fεὐδαιμονίας δ' οὐδεὶς ἀνδραπόδῳ
μεταδίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίου. ^gοὐ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις δια-
γωγαῖς ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις,
καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

7 Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, εὐλογον
κατὰ τὴν ^hκρατίστην· αὕτη δ' ἂν εἴη τοῦ ἀρίστου. Εἴτε δὲ
ⁱνοῦς τοῦτο εἴτε ἄλλο τις ^kὁ δὲ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ
ἡγεῖσθαι καὶ ἔννοιαν ἔχειν ^lπερὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θεῖον
ὄν καὶ αὐτὸ εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον, ἡ τούτου ἐνέρ-
γεια κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία.
²Ὅτι δ' ἐστὶ θεωρητικὴ, εἴρηται. Ὁμολογούμενον ^mδὲ ⁿτοῦτ'
ἂν δόξειεν εἶναι καὶ τοῖς πρότερον καὶ τῷ ἀληθεῖ. Κρατίστη
^oτε γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ἡμῖν,
καὶ τῶν γνωστῶν, περὶ ^aὃ νοῦς. ^pἘτι δὲ συνεχεστάτη·
θεωρεῖν τε γὰρ δυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον ἢ πράττειν ὅτιοῦν,
³οἰόμεθά τε δεῖν ἡδονὴν παραμεμίχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἡδίστη
δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἡ κατὰ ^qτὴν σοφίαν ὁμολο-
γούμενως ἐστίν· δοκεῖ γοῦν ἡ φιλοσοφία ^rθαυμαστὰς ἡδονὰς
ἔχειν ^sκαθαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ, εὐλογον ^tδὲ τοῖς εἰδόσι
⁴τῶν ζητούντων ἡδίω τὴν ^vδιαγωγὴν εἶναι. Ἡ τε λεγομένη
αὐτάρκεια περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστ' ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ
πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ οἱ λοιποὶ
δέονται, ^wτοῖς δὲ τοιούτοις ἱκανῶς ^xκεχορηγημένων ὁ μὲν
δίκαιος δεῖται πρὸς οὓς δικαιοπραγήσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὁ δὲ
σοφὸς ^yκαὶ καθ' ^zαὐτὸν ὧν δύναται θεωρεῖν, καὶ ὅσῳ ἂν

^f εὐδαιμονίαν H^a.M^b.   ^g οὐδὲ M^b.   ^h κρατίστην ζώην. αὕτη H^a.
ⁱ νοῦς εἴη τοῦτο H^a.   ^k ὁ δοκεῖ κατὰ φύσιν H^a.   ^l περὶ] καὶ περὶ M^b.
^m δὲ om. M^b.   ⁿ τοῦτο δόξειεν ἂν καὶ H^a.   ^o τε om. H^a.M^b.O^b.
^p ἔστι M^b.   ^q τὴν om. H^a.   ^r θαυμαστὴν ἡδονὴν M^b.   ^s καθαριότητι
L^b.O^b, καθαρσιότητι M^b.   ^t τε L^b.   ^v ἀγωγὴν L^b.   ^w τῶν δὲ
τοιούτων L^b.   ^x κεχορηγημένοις H^a.M^b.   ^y καὶ om. M^b.   ^z ἐαυ-
τὸν L^b.

σοφώτερος ^a ἢ μᾶλλον· βέλτιον δ' ἴσως συνεργοὺς ^b ἔχων, ἀλλ' ὅμως αὐταρκέστατος. ^c Δόξαι τ' αὖν αὐτῇ μόνη δι' 5 αὐτὴν ἀγαπάσθαι· οὐδὲν γὰρ ἀπ' αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ θεωρῆσαι, ἀπὸ δὲ τῶν ^d πρακτῶν ἢ πλείον ἢ ἔλαττον ^e περιποιούμεθα ^f παρὰ τὴν πράξιν. Δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ 6 σχολῇ εἶναι· ἀσχολούμεθα γὰρ ἵνα ^g σχολάζωμεν, καὶ πολεμοῦμεν ἵν' εἰρήνην ἄγωμεν. Τῶν μὲν οὖν ^h πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς ⁱ ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ^k ἡ ἐνέργεια· αἱ δὲ περὶ ταῦτα πράξεις δοκοῦσιν ἀσχοιο εἶναι, αἱ μὲν πολεμικαὶ καὶ παντελῶς· οὐδεὶς ^l γὰρ αἰρεῖται τὸ πολεμεῖν τοῦ πολεμεῖν ἕνεκα, οὐδὲ ^m παρασκευάζει πόλεμον· δόξαι γὰρ αὖν παντελῶς μαιφόνος τις εἶναι, εἰ τοὺς φίλους πολεμίους ποιοῖτο, ἵνα μάχαι καὶ φόνοι ⁿ γίγνουντο. Ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ πολιτικοῦ ἀσχος, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιουμένην δυναστείας καὶ τιμᾶς ἢ τὴν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς πολίταις, ἑτέραν οὖσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν ^o καὶ ζητοῦμεν δῆλον ὥς ἑτέραν οὖσαν. Εἰ δὲ τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς 7 πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ κάλλει καὶ μεγέθει προέχουσιν, αὗται δ' ^p ἀσχοιο καὶ τέλους τινὸς ἐφίενται καὶ οὐ δι' αὐτὰς ^q αἰρεταί εἰσιν, ἡ δὲ τοῦ νοῦ ἐνέργεια σπουδῇ τε διαφέρειν δοκεῖ θεωρητικὴ οὖσα, καὶ παρ' αὐτὴν οὐδενὸς ἐφίεσθαι τέλους, ^r ἔχειν ^s τε ἡδονὴν ^t οἰκείαν, ^v αὕτη δὲ συναύξει τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ αὐταρκές ^w δὴ ^x καὶ σχολαστικὸν καὶ ἄτρυτον ὥς ^y ἀνθρώπων, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμεται, ^z κατὰ ταύτην τὴν ^a ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα. Ἡ τελεία δὲ εὐδαιμονία αὕτη αὖν εἴη ^b ἀνθρώπου, ^c λαβοῦσα μῆκος

^a ἢ μᾶλλον] εἴη Ob. ^b ἔχειν Mb. ^c δόξειε δ' Lb.Mb.Ob. ^d πρακτικῶν Kb. ^e περιποιούμεθα Mb. ^f περὶ Lb.Mb. ^g σπουδάζωμεν Mb. ^h πρακτῶν Mb. ⁱ ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς om. Mb, ἐν om. Lb. ^k αἱ ἐνέργειαι Lb. ^l γὰρ πονεῖν αἰρεῖται τοῦ Mb. ^m παρασκευάζειν Lb.Mb. ⁿ γίνηται Kb.Ob, γίνωνται Mb. ^o καὶ om. Lb. ^p ἀσχολικαὶ τέλους Kb. ^q εἰσιν αἰρεταί Lb. ^r ἔχειν τε] καὶ ἔχειν τὴν Kb. ^s τε] τε καὶ Mb. ^t οἰκείαν] τελείαν οἰκείαν Kb.Mb, τελείως οἰκείαν Ob. ^v αὕτη Kb. ^w δὲ Mb.Ob. ^x καὶ τὸ σχολαστικὸν Ob. ^y ἀνθρώπων Lb.Ob. ^z κατὰ] τὰ κατὰ Kb.Mb. ^a ἐνέργειαν—ἀνθρώπου om. Mb. ^b ἀνθρώπῳ Kb. ^c λαβοῦσαν Mb.

^dβίου τέλειον· οὐδὲν γὰρ ἀτελές ἐστὶ τῶν τῆς εὐδαιμονίας.
 8^e Ὁ δὲ τοιοῦτος ^eἂν εἴη βίος κρείττων ἢ κατ' ἄνθρωπον· οὐ
 γὰρ ἡ ἄνθρωπος ἐστὶν οὕτω βιώσεται, ἀλλ' ἡ θεῖόν τι ἐν
 αὐτῷ ὑπάρχει· ^fὅσῳ δὲ διαφέρει τοῦτο τοῦ συνθέτου, ^fτο-
 σούτῳ καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν. Εἰ δὲ
 θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ κατὰ τοῦτον βίος
 θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. ^gΟὐ χρὴ δὲ κατὰ τοὺς
 παραινούντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἄνθρωπον ὄντα οὐδὲ θνητὰ
 τὸν θνητόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ^hἀθανατίζειν καὶ ⁱπάντα
 ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ
 καὶ τῷ ὄγκῳ μικρόν ἐστι, δυνάμει καὶ ^kτιμιότητι πολὺ μάλ-
 9^lλον ^lπάντων ^mὑπερέχει. Δόξειε ⁿδ' ἂν καὶ ^oεἶναι ἕκαστος
 τοῦτο, εἴπερ τὸ κύριον καὶ ^pἄμεινον· ἄτοπον οὖν γίνοιτ' ἂν,
 εἰ μὴ τὸν αὐτοῦ βίον αἰροῖτο ἀλλὰ τινος ἄλλου. Τὸ λεχθέν
 τε πρότερον ἀρμόσει καὶ νῦν· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἐκάστῳ τῇ
 φύσει κράτιστον καὶ ἡδιστόν ^qἐστὶν ἐκάστῳ. Καὶ τῷ ἀν-
 θρώπῳ δὲ ὁ κατὰ τὸν νοῦν βίος, εἴπερ ^rτοῦτο μάλιστα
 ἄνθρωπος. Οὗτος ἄρα καὶ εὐδαιμονέστατος.

8 Δευτέρως δ' ὁ κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετὴν· αἱ γὰρ ^sκατ' αὐ-
 τὴν ἐνέργειαι ἀνθρωπικαί· δίκαια γὰρ καὶ ἀνδρεία ^tκαὶ ἄλλα
 τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς ἀλλήλους πράττομεν ἐν συναλ-
 λάγμασι καὶ χρείαις καὶ πράξεσι παντοίαις ἐν τε τοῖς πά-
 θεσι ^vδιατηροῦντες τὸ πρόπον ἐκάστῳ. Ταῦτα δ' εἶναι φαί-
 2^vνεται πάντα ἀνθρωπικά. ^wΕἷνα δὲ καὶ συμβαίνειν ἀπὸ τοῦ
 σώματος δοκεῖ, καὶ πολλὰ συνφκειῶσθαι τοῖς πάθεσιν ἢ τοῦ
 3^wἥθους ἀρετῇ. Συνέζευκται δὲ καὶ ἡ φρόνησις τῇ τοῦ ἥθους
 ἀρετῇ, καὶ ^wαὕτη τῇ φρονήσει, εἴπερ αἱ μὲν τῆς φρονήσεως
 ἀρχαὶ κατὰ τὰς ἠθικὰς εἰσιν ἀρετὰς, τὸ δ' ὀρθὸν τῶν ἠθικῶν

^d τέλειον βίου Ob. ^e εἴη ἂν κρείττων βίος Lb. ^f ὅσον et mox το-
 σοῦτον Kb. ^g χρὴ δὲ οὐ Lb.Ob. ^h ἀπαθανατίζειν Nb, ἀποθανατίζειν Lb.
ⁱ ἅπαντα Lb. ^k τελειότητι Ob, ποιότητι Kb. ^l πάντων om. Lb.
^m ὑπερέχειν Mb. ⁿ δ' om. Kb.Mb. ^o εἶναι ἕκαστον Mb.Ob, ἕκαστος
 εἶναι Lb. ^p ἄμεινον] ἄμεινον μένον Kb. ^q ἐσθ' Lb. ^r μάλιστα
 τοῦτο Lb. ^s κατὰ ταύτην Kb.Mb. ^t καὶ τὰ ἄλλα τὰ Lb. ^v διατη-
 ροῦντες post ἐκάστῳ Lb. ^w αὕτη] αὐτῇ Kb.

κατὰ τὴν φρόνησιν. ^xΣυνηρητέμεναι δ' αὐταὶ καὶ τοῖς πάθεσι
^yπερὶ τὸ σύνθετον ἂν εἶεν· αἱ δὲ τοῦ συνθέτου ἀρεταὶ ἀν-
 θρωπικαί. Καὶ ὁ βίος δὴ ὁ ^zκατ' αὐτὰς καὶ ἡ εὐδαιμονία.
 Ἡ δὲ τοῦ νοῦ κεχωρισμένη· τοσοῦτον ^aγὰρ περὶ αὐτῆς ^bεἰ-
 ρήσθω· ^cδιακριβῶσαι γὰρ μείζον τοῦ προκειμένου ἐστίν.
 Δόξειε δ' ἂν καὶ τῆς ἐκτὸς χορηγίας ^dἐπὶ μικρὸν ἢ ἐπ' ἔλατ-
 τον δεῖσθαι τῆς ἠθικῆς· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀμφοῖν ⁴
 χρεία καὶ ἐξ ἴσου ἔστω, εἰ καὶ μᾶλλον ^eδιαπονεῖ περὶ τὸ
 σῶμα ὁ πολιτικός, καὶ ὅσα τοιαῦτα· μικρὸν γὰρ ἂν τι ^fδια-
 φέροι· πρὸς δὲ τὰς ἐνέργειας πολὺ ^gδιοίσει. Τῷ μὲν γὰρ
 ἐλευθερίῳ δεήσει χρημάτων πρὸς τὸ πράττειν τὰ ἐλευθέρια,
 καὶ τῷ δικαίῳ δὴ εἰς τὰς ἀνταποδόσεις (αἱ γὰρ βουλήσεις
 ἄδηλοι, προσποιοῦνται δὲ καὶ οἱ ^hμὴ δίκαιοι βούλεσθαι δι-
 καιοπραγεῖν), τῷ ἀνδρείῳ δὲ δυνάμεως, εἴπερ ἐπιτελεῖ τι τῶν
 κατὰ ⁱτὴν ἀρετὴν, καὶ τῷ σώφρονι ἐξουσίας· πῶς γὰρ ^kδῆ-
 λος ἔσται ^lἢ οὗτος ἢ τῶν ἄλλων τις; ^mἈμφισβητεῖται ⁿδὲ ⁵
 πότερον κυριώτερον τῆς ἀρετῆς ἢ προαίρεσις ἢ αἱ πράξεις,
 ὥς ἐν ἀμφοῖν οὔσης. Τὸ δὴ τέλειον δῆλον ὥς ἐν ἀμφοῖν ἂν
 εἴη. Πρὸς δὲ τὰς πράξεις πολλῶν δεῖται, καὶ ὅσῳ ἂν μεί-
 ζους ᾧσι καὶ ^oκαλλίους, πλειόνων. ^pΤῷ δὲ θεωροῦντι ^qοὐδε-
 νὸς τῶν τοιούτων πρὸς γε τὴν ἐνέργειαν χρεία, ἀλλ' ὥς ⁶
 εἰπεῖν καὶ ^rἐμπόδιά ἐστι πρὸς γε τὴν θεωρίαν· ἢ δ' ἄνθρω-
 πός ἐστι καὶ πλείοσι ^sσυζῇ, αἰρεῖται ^tτὰ ^vκατ' ἀρετὴν
 πράττειν· δεήσεται οὖν τῶν τοιούτων πρὸς τὸ ἀνθρωπεύ-
 εσθαι. Ἡ δὲ τελεία εὐδαιμονία ὅτι θεωρητικὴ τίς ἐστίν
 ἐνέργεια, καὶ ἐντεῦθεν ἂν φανείη. Τοὺς ^wθεοὺς γὰρ μάλιστα ⁷
 ὑπειλήφμεν μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι· πράξεις δὲ ποίας
 ἀπονείμει χρεῶν αὐτοῖς; Πότερα τὰς δικαίας; ^xἩ γελοῖοι

^x συνερητημένη K^b. ^y περὶ] καὶ περὶ M^b. ^z κατὰ ταύτας K^b.M^b.
^a γὰρ] δὲ M^b. ^b εἴρηται O^b. ^c ἀκριβῶσαι K^b. ^d ἐπὶ] ἢ ἐπὶ K^b.M^b.
^e διαπονεῖ om. M^b. ^f διαφέρει L^b.O^b, διαφέρειν K^b. ^g συνδιοίσει K^b.
^h μὴ om. M^b. ⁱ τὴν add. K^b. ^k ἔσται δῆλος M^b. ^l ἢ om. M^b.O^b.
^m ζητεῖται L^b. ⁿ τε K^b.M^b. ^o καλαὶ M^b. ^p τῶν δὲ θεωρούντων L^b.
^q οὐδὲν M^b. ^r ἐμπόδιον K^b. ^s συζῇ L^b. ^t τὸ M^b, καὶ τὰ O^b.
^v κατὰ τὴν ἀρετὴν K^b. ^w γὰρ θεοὺς L^b. ^x ἢ om. K^b.

φανοῦνται συναλλάττοντες καὶ παρακαταθήκας ἀποδιδόντες καὶ ὅσα τοιαῦτα; ¹ Ἀλλὰ τὰς ² ἀνδρείους, ³ ὑπομένοντας τὰ φοβερά καὶ κινδυνεύοντας, ὅτι καλόν; ⁴ Ἡ τὰς ἐλευθερίους; Τίνι δὲ δώσουσιν; ⁵ Ἀτοπον δ' εἰ καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμισμα ἢ τι τοιοῦτον. ⁶ Αἱ δὲ σώφρονες τί αὖ εἶεν; ⁷ Ἡ φορτικὸς ὁ ἔπαινος, ὅτι οὐκ ἔχουσι φαύλας ἐπιθυμίας; Διεξιούσι δὲ πάντα φαίνοιτ' αὖ τὰ περὶ τὰς πράξεις μικρὰ καὶ ἀνάξια θεῶν. ⁸ Ἀλλὰ μὴν ⁹ ζῆν ¹⁰ τε ¹¹ πάντες ὑπειλήφασιν αὐτοὺς καὶ ἐνεργεῖν ἄρα· οὐ γὰρ δὴ καθεύδειν ὥσπερ τὸν Ἐνδυμῖωνα. Τῷ δὲ ζῶντι τοῦ πράττειν ¹² ἀφαιρουμένου, ἔτι δὲ μᾶλλον ¹³ τοῦ ποιεῖν, τί λείπεται πλὴν ¹⁴ θεωρία; Ὡστε ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια, μακαριότητι διαφέρουσα, θεωρητικὴ αὖ εἴη. Καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ¹⁵ ἡ ταύτη συγγενεστάτη εὐδαιμονικωτάτη. ¹⁶ 8 Σημεῖον δὲ καὶ τὸ μὴ μετέχειν τὰ λοιπὰ ζῶα εὐδαιμονίας, τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐστερημένα τελείως. Τοῖς μὲν γὰρ θεοῖς ἅπας ὁ βίος ¹⁷ μακάριος, τοῖς δ' ἀνθρώποις, ἐφ' ὅσον ὁμοίωμα τι τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ὑπάρχει· τῶν δ' ἄλλων ζώων οὐδὲν εὐδαιμονεῖ, ἐπειδὴ ¹⁸ οὐδαμῇ κοινωνεῖ θεωρίας. ¹⁹ Ἐφ' ὅσον δὲ διατείνει ἡ θεωρία, καὶ ἡ εὐδαιμονία, καὶ οἷς μᾶλλον ὑπάρχει τὸ θεωρεῖν, καὶ εὐδαιμονεῖν, ²⁰ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ κατὰ τὴν θεωρίαν· αὕτη γὰρ ²¹ καθ' αὐτὴν τιμία. Ὡστ' εἴη αὖ ²² ἡ εὐδαιμονία θεωρία τις.

- 9 9 Δεήσει δὲ καὶ τῆς ἐκτὸς εὐημερίας ἀνθρώπῳ ὄντι· οὐ γὰρ αὐτάρκης ἡ φύσις πρὸς τὸ θεωρεῖν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸ σῶμα ὑγιαίνειν καὶ τροφήν καὶ τὴν λοιπὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. Οὐ μὴν οἰητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν ²³ εὐδαιμονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μακάριον εἶναι· ²⁴ οὐ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ αὐτάρκες οὐδ' ²⁵ ἡ πράξις,

Υ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα L^b. ² ἀνδρείας L^b. ³ ὑπομένοντες K^b. ⁴ αἱ] εἰ K^b. M^b. O^b. ⁵ ζῆν] ζητεῖται M^b. ⁶ τε om. M^b. O^b. ⁷ πάντες γὰρ ὑπειλήφασιν εἶναι αὐτοὺς M^b. ⁸ ἀφαιρούμενον N^b, ἀφηρημένῳ L^b. O^b. ⁹ τοῦ] τοῦτο K^b. ¹⁰ θεωρίας L^b. N^b. O^b. ¹¹ ἡ δὲ αὖ εἴη ἡ K^b. ¹² post μακάριος M^b. O^b. τοιαύτης οὔσης τῆς ἐνεργείας. ¹³ οὐδαμῶς L^b, οὐδαμῶ O^b. ¹⁴ οὐ] καὶ οὐ K^b. ¹⁵ κατ' αὐτὴν K^b. ¹⁶ ἡ om. M^b. ¹⁷ εὐδαιμονήσαντα M^b. ¹⁸ οὐ] οὐδὲ M^b. ¹⁹ ἡ πράξις] ἡ κρίσις οὐδ' ἡ πράξις L^b, ἡ κρίσις οὐδ' αἱ πράξεις M^b. O^b.

δυνατὸν δὲ καὶ μὴ ^s ἄρχοντα γῆς καὶ ^t θαλάττης πράττειν τὰ ¹⁰ καλὰ· καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτ' ἄν τις πράττειν ^v κατὰ τὴν ἀρετὴν. Τοῦτο δ' ἔστιν ἰδεῖν ἐναργῶς· οἱ γὰρ ἰδιῶται τῶν ^w δυναστῶν οὐχ ἥττον δοκοῦσι τὰ ἐπιεικῆ πράττειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον. Ἰκανὸν δὲ τοσαύθ' ὑπάρχειν· ^x ἔσται γὰρ ὁ βίος εὐδαίμων τοῦ ^y κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργοῦντος. Καὶ Σό- ¹¹ λων δὲ τοὺς εὐδαίμονας ἴσως ἀπεφαίνετο καλῶς, εἰπὼν μετρίως τοῖς ἐκτός ^z κεχορηγημένους, πεπραγότας δὲ ^a τὰ κάλλισθ', ^a ὥς ᾤετο, καὶ βεβιωκότας σωφρόνως· ἐνδέχεται γὰρ μέτρια κεκτημένους πράττειν ^δ δεῖ. Ἔοικε δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ πλούσιον οὐδὲ δυναστὴν ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαίμονα, εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· οὗτοι γὰρ κρίνουσι τοῖς ἐκτός, τούτων αἰσθανόμενοι ^b μόνον. Συμ- ¹² φωνεῖν ^c δὴ τοῖς λόγοις εἰκάσιν αἱ τῶν σοφῶν δόξαι. Πίστιν μὲν οὖν καὶ ^d τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς ^e πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου κρίνεται· ἐν τούτοις γὰρ τὸ κύριον. ^f Σκοπεῖν δὴ τὰ προειρημένα χρή ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ τὸν βίον ^g ἐπιφέροντας, καὶ συναδόντων μὲν τοῖς ἔργοις ἀποδεκτέον, διαφωνούντων δὲ λόγους ὑποληπτέον. Ὁ ¹³ δὲ κατὰ νοῦν ἐνεργῶν καὶ τοῦτον θεραπεύων καὶ διακείμενος ἄριστα καὶ θεοφιλέστατος ἔοικεν ^h εἶναι· εἰ γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν ⁱ ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη ἂν εὐλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ ^k τῷ συγγενεστάτῳ (τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς) καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα ^l τοῦτο καὶ τιμῶντας ἀντενποιεῖν ὥς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους ^m καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. Ὅτι δὲ ⁿ πάντα ταῦτα τῷ σοφῷ μάλισθ' ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον. ^o Θεο-

^s ἄρχοντας L^b.O^b.   ^t θαλάσσης L^b.M^b.   ^v κατὰ] τὰ κατὰ M^b.O^b.
^w δυνατῶν M^b.   ^x ἔστι M^b.   ^y κατ' ἀρετὴν M^b.   ^z κεχορηγημένοις K^b.
^a τὰ et ὥς om. K^b.   ^b μόνων L^b.M^b.   ^c δὲ O^b.   ^d τὰ om. K^b.
^e πρακτικοῖς K^b.M^b.O^b.   ^f σκοπεῖν δὲ L^b.M^b.O^b, δὴ σκοπεῖν K^b.
^g φέροντας K^b.M^b.   ^h εἶναι om. K^b.M^b.O^b.   ⁱ ἀνθρώπων K^b.   ^k τῷ
post καὶ om. K^b.O^b.   ^l post τοῦτο M^b· ἡγουν τὸ χαίρειν τῷ ἀρίστῳ
καὶ συγγενεστάτῳ.   ^m καὶ ante ὀρθῶς om. M^b.   ⁿ ταῦτα πάντα L^b.M^b.
^o θεοφιλέστατον M^b.

φιλέστατος ἄρα. Τὸν αὐτὸν ρδ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον·
ὥστε καὶ οὕτως εἴη ὁ σοφὸς μάλιστ' εὐδαίμων.

ΙΟ Ἄρ' οὖν εἰ ^qπερὶ τούτων καὶ τῶν ἀρετῶν, ἔτι δὲ ^rκαὶ φι-
(9)λίας καὶ ἡδονῆς ἱκανῶς εἴρηται τοῖς τύποις, τέλος ἔχειν οἷ-
τέον τὴν προαίρεσιν, ἢ καθάπερ λέγεται, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς
πρακτοῖς τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γινῶναι, ἀλλὰ μάλ-
2λον τὸ πράττειν αὐτά; Οὐδὲ δὴ περὶ ἀρετῆς ἱκανὸν τὸ εἰ-
δέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον, ἢ εἴ πως ἄλλως
3ἀγαθοὶ ^sγινόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ λόγοι αὐτάρκεις
πρὸς τὸ ποιῆσαι ἐπιεικεῖς, πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ ^tμεγά-
λους δικαίως ἔφερον κατὰ τὸν ^vΘεόγνιν, καὶ ἔδει ἂν τούτους
πορίσασθαι· νῦν δὲ φαίνονται ^wπροτρέψασθαι μὲν καὶ πα-
ρορμῆσαι τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίους ^xἰσχύειν, ἡθὸς ^yτ' εὐγενὲς
καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν ^zκατοκώχιμον ἐκ τῆς
^aἀρετῆς, τοὺς δὲ πολλοὺς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκαγαθίαν προ-
4τρέψασθαι· οὐ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῖ πειθαρχεῖν ἀλλὰ φόβῳ,
οὐδ' ἀπέχεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχροὺν ἀλλὰ διὰ τὰς
τιμωρίας· πάθει γὰρ ζῶντες τὰς οἰκείας ἡδονὰς διώκουσι καὶ
δι' ὧν αὐταὶ ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένας λύπας,
τοῦ δὲ καλοῦ καὶ ὡς ἀληθῶς ἡδέος οὐδ' ^bἐννοίαν ἔχουσιν, ἄγευ-
5στοι ὄντες. Τοὺς δὴ τοιούτους τίς ἂν λόγος ^cμεταρρυθμί-
σαι; Οὐ γὰρ οἷόν τε ἢ οὐ ῥάδιον τὰ ἐκ παλαιοῦ τοῖς ἡθεσι
κατειλημμένα λόγῳ μεταστῆσαι. Ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἐστὶν
εἰ πάντων ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπιεικεῖς δοκοῦμεν γίνεσθαι,
6μεταλάβοιμεν τῆς ἀρετῆς. Γίνεσθαι δ' ^dἀγαθοὺς οἴονται οἱ
μὲν φύσει, οἱ δ' ἔθει, οἱ δὲ διδαχῇ. Τὸ μὲν οὖν τῆς φύσεως
δηλὸν ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διὰ ^eτινας θείας αἰτίας
τοῖς ^fὡς ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ διδαχὴ
μή ποτ' οὐκ ἐν ἅπασιν ^gἰσχύει, ἀλλὰ ^hδέη ⁱπροδιειργάσθαι

ρ δ' om. K^b.M^b.O^b. q περὶ] περί τε L^b.O^b. r καὶ post δὲ om.
K^b.O^b. s γινόμεθα K^b. t μεγάλους om. K^b. v θεόγνην K^b.
w προτρέψαι L^b.N^b. x ἰσχύειν K^b. y δ' M^b. z κατακώχιμον L^b.M^b.O^b.
a ἀρετῆς οὐ, τοὺς M^b. b ἐννοίας L^b.O^b. c μεταρρυθμίση M^b. d ἀγα-
θὸν M^b. e τινος L^b.O^b. f ὡς om. K^b. g ἰσχύει K^b.L^b, ἐνισχύη
M^b.O^b. h δέει L^b, δεῖ M^b. i προδιειργάσθαι M^b.

τοῖς ^k ἔθεσι τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν καὶ μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν ^l θρέψουσιν τὸ σπέρμα. Οὐ γὰρ ⁷ ἂν ἀκούσειε ^m λόγον ἀποτρέποντος οὐδ' ⁿ αὐ ^o συνείη ὁ κατὰ πάθος ζῶν· τὸν δ' οὕτως ἔχοντα πῶς οἶόν τε μεταπεῖσαι; Ὅλως τ' οὐ δοκεῖ λόγῳ ὑπεῖκειν τὸ πάθος ἀλλὰ βία. Δεῖ ⁸ δὴ τὸ ἦθος προϋπάρχειν πῶς οἰκείον τῆς ἀρετῆς, στέργον τὸ καλὸν καὶ δυσχεραίνον τὸ αἰσχρόν. Ἐκ νέου δ' ἀγωγῆς ὀρθῆς τυχεῖν πρὸς ἀρετὴν χαλεπὸν μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα νόμοις· τὸ γὰρ σωφρόνως καὶ καρτερικῶς ζῆν οὐχ ἡδὺ τοῖς πολλοῖς, ἄλλως τε καὶ νέοις. Διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν τροφήν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· οὐκ ἔσται γὰρ λυπηρὰ συνήθη ⁹ γινόμενα. Οὐχ ἱκανὸν δ' ἴσως νέους ὄντας τροφῆς καὶ ἐπιμελείας τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ' ^q ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθέντας δεῖ ἐπιτηδεύειν αὐτὰ καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ' ^r ἂν νόμων, ^s καὶ ὅλως δὴ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ λόγῳ πειθαρχοῦσι καὶ ζημίαις ἢ τῷ καλῷ. Διόπερ οἶονταί τινες τοὺς νομοθετοῦντας δεῖν μὲν παρακα- ¹⁰ λεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ προτρέπεσθαι τοῦ καλοῦ χάριν, ὥς ^t ὑπακουσομένων ^v τῶν ^w ἐπεικῶς τοῖς ἔθεσι ^x προηγμένων, ἀπειθοῦσι δὲ καὶ ἀφυστέρους οὖσι κολάσεις ^y τε καὶ τιμωρίας ^z ἐπιτιθέναι, τοὺς δ' ἀνιάτους ὅλως ἐξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ ἐπεικῇ ^a καὶ πρὸς τὸ καλὸν ζῶντα τῷ λόγῳ πειθαρχήσειν, τὸν δὲ φαῦλον ἡδονῆς ὀρεγόμενον λύπη κολάζεσθαι ὥσπερ ὑποζύγιον. Διὸ καὶ φασι ^b δεῖν τοιαύτας γίνεσθαι τὰς λύπας αἱ μάλιστα ἐναντιοῦνται ταῖς ἀγαπωμέναις ἡδοναῖς. Εἰ δ' ¹¹ οὖν, καθάπερ εἴρηται, τὸν ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς ^c δεῖ καὶ ἐθισθῆναι, εἴθ' οὕτως ^d ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπεικέσι ζῆν καὶ μήτ' ἄκοντα μήθ' ἐκόντα πράττειν τὰ φαῦλα, ταῦτα δὲ γίγνοιτ' ἂν βιουμένοις κατὰ τινα νοῦν καὶ τάξιν ὀρθήν, ἔχον-

^k ἦθεσι L^b. ^l θρέψασαν M^b. ^m λόγον M^b. ⁿ αὐ L^b.Ob. ^o συνείη L^b, συνήσιν M^b. ^p γενόμενα Ob. ^q ἐπεὶ L^b. ^r ἂν om. L^b. ^s δὴ καὶ ὅλως K^b. ^t ἐπακουσομένων L^b, ἐπακουσομένοις M^b. ^v τῶν om. M^b. ^w ἐπεικῶν L^b.Ob. ^x προηγμένοις M^b, προηγουμένως L^b.Ob. ^y τε om. Ob. ^z ἐπιτιθεμένους M^b, ἐπιτιθέμεναι Ob. ^a καὶ om. K^b.M^b. ^b δεῖν om. M^b. ^c δοκεῖ Ob. ^d ἐν om. L^b.

12 ¹²σαν ἰσχύιν. ¹Ἡ μὲν οὖν πατρικὴ πρόσταξις οὐκ ἔχει τὸ ἰσχυ-
 ρὸν ^εοὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον, οὐδὲ δὴ ὅλως ἢ ἐνὸς ἀνδρός, μὴ βασι-
 λέως ¹ὄντος ἢ τινος τοιούτου· ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν ἔχει
 δύναμιν, ^ελόγος ὧν ἀπὸ τινος φρονήσεως καὶ νοῦ. Καὶ τῶν
 μὲν ἀνθρώπων ^hἐχθαίρουσι τοὺς ἐναντιουμένους ταῖς ὁρμαῖς,
 καὶ ὁρθῶς αὐτὸ δρῶσιν· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐπαχθὴς τάτ-
 13 ¹³των τὸ ἐπιεικές. ¹Ἐν μόνῃ δὲ τῇ ¹Λακεδαιμονίῳ πόλει μετ'
 ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς ^kτε
 καὶ ἐπιτηδευμάτων· ἐν δὲ ταῖς πλείσταις τῶν πόλεων ἐξη-
 μέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῇ ¹ἕκαστος ὡς βούλεται,
 14 ¹⁴κυκλωπικῶς θεμιστεύων παίδων ἢ δ' ἀλόχου. Κράτιστον μὲν
 οὖν ^mτὸ ⁿγίγνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὁρθὴν καὶ δρᾶν
 αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δ' ἐξαμελουμένων ἐκάστῳ δόξειεν ἂν
 προσήκειν τοῖς σφετέροις τέκνοις καὶ φίλοις εἰς ἀρετὴν ^οσυμ-
 βάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαι γε. ^pΜάλιστα δ' ἂν τοῦτο ^qδύ-
 νασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων νομοθετικὸς γενόμενος· αἱ
 μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμέλειαὶ δῆλον ὅτι ^rδιὰ νόμων γίγνονται,
 ἐπιεικεῖς δ' αἱ διὰ τῶν σπουδαίων. Γεγραμμένων ^sδ' ἢ ἀγρά-
 φων, οὐδὲν ἂν δόξειε ^tδιαφέρειν, οὐδὲ δι' ὧν εἰς ἢ πολλοὶ παι-
 δευθήσονται, ὥσπερ οὐδ' ἐπὶ μουσικῆς ^vκαὶ γυμναστικῆς ^wκαὶ
 τῶν ἄλλων ^xἐπιτηδευμάτων. ^yὩσπερ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν
 ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ ^yἔθνη, οὕτω καὶ ἐν ^zοἰκίαις οἱ πα-
 τρικοὶ λόγοι καὶ τὰ ^aἔθνη, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν συγγένειαν
 καὶ τὰς εὐεργεσίας· προϋπάρχουσι γὰρ στέργοντες καὶ εὐ-
 15 ¹⁵πειθεῖς τῇ φύσει. ¹Ἐτι δὲ ^bκαὶ διαφέρουσιν αἱ καθ' ἕκαστον
 παιδεῖαι τῶν κοινῶν, ὥσπερ ἐπὶ ἱατρικῆς· καθόλου μὲν γὰρ
 τῷ πυρέττοντι συμφέρει ^cἡσυχία καὶ ἀσιτία, τινὶ δ' ἴσως
 οὐ, ὅ τε πυκτικὸς ἴσως οὐ πᾶσι τὴν αὐτὴν μάχην περιτίθῃσιν.

^e οὐδέ] οὔτε δὴ L^b, οὐδὲ δὴ K^b.M^b.O^b. ^f ὄντος om. M^b. ^g λόγος] ὅλος M^b. ^h ἐχθαίρουσι L^b.M^b.O^b. ⁱ λακεδαιμονία M^b. ^k τε om. O^b.
^l ἕκαστος om. M^b. ^m τὸ om. L^b.O^b. ⁿ γενέσθαι K^b.M^b.O^b. ^o συμ-
 βαλέσθαι K^b. ^p μᾶλλον K^b.M^b. ^q τίνασθαι K^b, om. O^b. ^r διὰ τῶν
 νόμων O^b. ^s δ' om. K^b. ^t συνδιαφέρειν O^b. ^v καὶ] ἢ K^b.M^b.
^w καὶ] ἢ M^b. ^x παιδευμάτων L^b. ^y ἔθνη K^b.L^b.O^b. ^z οἰκείαις O^b.
^a ἔθνη L^b.O^b. ^b καὶ post δὲ om. M^b.O^b. ^c ἀσιτία καὶ ἡσυχία L^b.

Ἐξακριβοῦσθαι ^d δὴ δόξειεν ^e ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἕκαστον
ιδίας τῆς ἐπιμελείας γινομένης· μᾶλλον γὰρ τοῦ προσφόρου
τυγχάνει ἕκαστος. Ἄλλ' ἐπιμεληθείη μὲν ἄριστα ^f καθ' ἐν
καὶ ἰατρὸς καὶ γυμναστὴς καὶ πᾶς ἄλλος ὁ ^g τὸ καθόλου εἰ-
δώς, ^h ὅτι πᾶσιν ἢ τοῖς ⁱ τοιοῖσδε τοῦ κοινου γὰρ αἱ ἐπιστῆ-
μαι λέγονταί τε καὶ εἰσίν. Οὐ μὴν ^k ἀλλὰ καὶ ἐνός τινος ¹⁶
οὐδὲν ἴσως κωλύει καλῶς ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα,
τεθεαμένον δ' ἀκριβῶς τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἑκάστῳ δι' ἐμπει-
ρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ ^l ἔνιοι δοκοῦσιν ^m ἑαυτῶν ἄριστοι
εἶναι, ἐτέρῳ οὐδὲν ⁿ ἂν δυνάμενοι ἐπαρκέσαι. Οὐδὲν δ' ἦττον
ἴσως τῷ γε βουλομένῳ τεχνικῶ γενέσθαι καὶ θεωρητικῶ ἐπὶ
τὸ καθόλου βαδιστέον εἶναι δόξειεν ἂν, κακείνο ^o γνωριστέον
ὥς ἐνδέχεται· εἴρηται γὰρ ὅτι περὶ τοῦθ' ^p αἱ ἐπιστῆμαι.
Τάχα ^q δὲ καὶ τῷ βουλομένῳ δι' ἐπιμελείας βελτίους ποιεῖν, ¹⁷
εἴτε πολλοὺς εἴτ' ὀλίγους, νομοθετικῶ πειρατέον γενέσθαι,
^r εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γενοίμεθ' ^s ἂν. Ὅντινα ^t γὰρ οὖν καὶ
τὸν προτεθέντα διαθεῖναι καλῶς οὐκ ἔστι τοῦ τυχόντος, ἀλλ'
εἴπερ τινος, τοῦ εἰδότος, ὥσπερ ἐπ' ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν
ὧν ἐστὶν ἐπιμέλειά τις καὶ φρόνησις. Ἄρ' οὖν μετὰ τοῦτο ¹⁸
ἐπισκεπτέον πόθεν ἢ πῶς νομοθετικὸς γένοιτ' ἂν τις, ἢ καθά-
περ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ^v παρὰ τῶν πολιτικῶν; Μόριον γὰρ
ἐδόκει τῆς πολιτικῆς εἶναι. Ἡ οὐχ ὅμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς
πολιτικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμεων; Ἐν
μὲν γὰρ ^w τοῖς ἄλλοις ^x οἱ αὐτοὶ φαίνονται τὰς τε δυνάμεις
παραδιδόντες καὶ ἐνεργοῦντες ἀπ' αὐτῶν, οἷον ^y ἰατροὶ καὶ
γραφεῖς· τὰ δὲ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσκειν οἱ
σοφισταί, πράττει δ' αὐτῶν οὐδεὶς, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι, οἱ
δόξαιεν ἂν δυνάμει τινὶ τοῦτο πράττειν καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον
ἢ διανοίᾳ· οὔτε γὰρ γράφοντες οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοι-

^d δὲ L^b, δὲ δεῖ M^b. ^e ἂν om. K^b. ^f καθ' ἐν] τοῦ καθόλου O^b.
^g τὸ om. K^b. ^h τι K^b. ⁱ τοιοῖς δεῖ K^b. ^k ἀλλ' ἐνός K^b. ^l ἔνια K^b.
^m ἑαυτοῖς M^b, O^b. ⁿ ἂν om. M^b. ^o γνωστέον M^b. ^p αἱ om. O^b.
^q δ' ἂν καὶ L^b, O^b. ^r εἴγε M^b. ^s ἂν] ἂν ἀγαθοὶ O^b. ^t γὰρ om. M^b.
^v περὶ L^b. ^w ταῖς ἄλλαις M^b. ^x οἱ αὐτοὶ] οὔτοι K^b. ^y ἰατρικοὶ γρα-
φεῖς K^b, L^b, ἰατροὶ γραφεῖς M^b, O^b.

ούτων φαίνονται (καίτοι κάλλιον ἢν ἴσως ἢ λόγους δικανικούς τε καὶ δημηγορικούς), οὐδ' αὖ πολιτικούς πεποιηκότες τοὺς
 19 σφετέρους υἱεῖς ἢ τινας ἄλλους τῶν φίλων. Εὖλογον δ' ἦν, εἴπερ ^zἐδύναντο· οὔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν ^aκατέλιπον ἄν, οὔθ' αὐτοῖς ὑπάρξαι προέλουντ' ἄν μᾶλλον τῆς τοιαύτης δυνάμεως, ^bοὐδὲ δὴ τοῖς φιλτάτοις. Οὐ μὲν μικρόν γε ἔοικεν ἡ ἐμπειρία συμβάλλεσθαι· ^cοὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ' ἄν διὰ τῆς ^dπολιτικῆς ^eσυνηθείας πολιτικοί· διὸ τοῖς ἐφιέ-
 20 μένοις περὶ πολιτικῆς εἰδέναι προσδεῖν ἔοικεν ἐμπειρίας. Τῶν δὲ σοφιστῶν οἱ ἐπαγγελλόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι τοῦ διδάξαι· ὅλως γὰρ οὐδὲ ποῖόν τί ἐστιν ἢ περὶ ποῖα ἴσασιν· οὐ γὰρ ^fἄν τὴν αὐτὴν τῇ ρητορικῇ οὐδὲ χεῖρω ἐτίθεσαν, οὐδ' ἄν ᾤοντο ῥάδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαγόντι τοὺς εὐδοκιμοῦντας τῶν νόμων· ἐκλέξασθαι γὰρ εἶναι τοὺς ἀρίστους, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἐκλογὴν οὔσαν συνέσεως καὶ ^gτὸ κρίναι ὀρθῶς μέγιστον, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μουσικὴν· οἱ γὰρ ἔμπειροι περὶ ἕκαστα κρίνουσιν ὀρθῶς τὰ ἔργα, καὶ δι' ὧν ἢ πῶς ^hἐπιτελεῖται ⁱσυνιᾶσιν, καὶ ποῖα ποίοις συνάδει· τοῖς δ' ἀπείροις ἀγαπητὸν ^kτὸ μὴ διαλανθάνειν ^lεἰ εὖ ἢ κακῶς πεποιήται τὸ ἔργον, ὥσπερ ἐπὶ γραφικῆς. Οἱ δὲ νόμοι ^mτῆς πολιτικῆς ἔργοις ἐοίκασιν· πῶς ⁿοὖν ἐκ τούτων νομοθετικὸς
 21 γένοιτ' ἄν τις, ἢ τοὺς ἀρίστους κρίναι; Οὐ γὰρ φαίνονται οὐδ' ἱατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίνεσθαι. Καίτοι πειρῶνται γε λέγειν οὐ μόνον τὰ θεραπεύματα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰαθεῖεν ἄν καὶ ὡς δεῖ θεραπεύειν ^oἐκάστους, διελόμενοι τὰς ἕξεις. Ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἐμπείροις ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς δ' ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. Ἴσως οὖν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν πολιτειῶν αἱ συναγωγαὶ τοῖς μὲν δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ κρίναι τί καλῶς ἢ τούναντίον καὶ ποῖα ποίοις ἀρμόττει, εὖ-

^z ἡδύναντο L^b.M^b. ^a κατέλειπον K^b. ^b οὐδὲ—συμβάλλεσθαι om. Ob. ^c οὐδὲ γὰρ ἐγίγνοντ'] ἐγίγνοντο γὰρ L^b.Ob. ^d πολιτικῆς om. L^b. ^e συνηθείας μᾶλλον πολιτικοί L^b.Ob. ^f ἄν om. M^b. ^g τὸ] τοῦ K^b.M^b. ^h τελεῖται L^b. ⁱ συνίσασιν K^b.M^b. ^k τὸ om. K^b.M^b. ^l ἢ εὖ ἢ K^b. ^m τοῖς πολιτικοῖς L^b.M^b.Ob. ⁿ οὖν om. Ob. ^o ἐκάστον Ob.

χρηστ' ἂν εἴη· τοῖς δ' ἄνευ ἕξεως ῥτὰ τοιαῦτα διεξιούσι τὸ μὲν κρίνειν καλῶς οὐκ ἂν ὑπάρχῃ, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον, εὐσυνετώτεροι δ' εἰς ταῦτα τάχ' ἂν γένοιντο. ^qΠαραλιπόν-²² των οὖν τῶν προτέρων ἀνερεύνητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας, αὐτοὺς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον βέλτιον ἴσως, καὶ ὅλως ^r δὴ περὶ πολιτείας, ὅπως εἰς δύναμιν ἢ περὶ τὰ ^s ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειωθῇ. Πρῶτον ^t μὲν οὖν εἴ τι κατὰ μέρος ^t εἴ-²³ ρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενεστέρων πειραθῶμεν ἐπελθεῖν, εἶτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτειῶν θεωρῆσαι τὰ ποῖα σώζει καὶ φθείρει τὰς ^u πόλεις καὶ τὰ ποῖα ^v ἐκάστας τῶν πολιτειῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας αἱ μὲν καλῶς αἱ δὲ τοῦναντίον πολιτεύονται· θεωρηθέντων γὰρ τούτων τάχ' ἂν μᾶλλον ^w συνίδοιμεν καὶ ποῖα πολιτεία ἀρίστη, καὶ πῶς ἐκάστη ταχθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ ^x ἔθεσι χρωμένη. ^y Λέγωμεν οὖν ^z ἀρξάμενοι.

ῥ τὰ om. K^b.   q παραλειπόντων L^b.   r δὴ om. K^b.M^b.O^b.   s ἀνθρώπεια K^b.M^b.
^t μὲν et mox εἴρηται om. O^b.   u πολιτείας M^b.
^v ἐκάσταις L^b.   w συνειδοῖμεν K^b, συνοῖδοιμεν O^b.   x ἤθεσι M^b.
^y λέγομεν K^b.   z post ἀρξάμενοι M^b. τέλος ἀριστοτέλους ἠθικῶν μικρῶν νικομαχείων.

ΗΘΙΚΩΝ ^aΜΕΓΑΛΩΝ Α.

¹ΕΠΕΙΔΗ προαιρούμεθα λέγειν ὑπὲρ ^bἠθικῶν, πρῶτον
 ἂν εἴη σκεπτόεν τίνος ἐστὶ μέρος τὸ ἦθος. Ὡς μὲν οὖν συν-
 τόμως εἰπεῖν, ^cδοκεῖ οὐκ ^dἄλλης ἢ τῆς πολιτικῆς εἶναι μέρος.
²Ἔστι ^eγὰρ οὐθὲν ἐν τοῖς πολιτικοῖς ^fδυνατὸν πράττειν ἄνευ
 τοῦ ποιοῦν τινα εἶναι, λέγω δ' οἷον σπουδαῖον. Τὸ δὲ σπου-
 δαῖον εἶναί ἐστι τὸ τὰς ἀρετὰς ἔχειν. Δεῖ ἄρα, εἴ τις μέλλει
 ἐν τοῖς πολιτικοῖς πρακτικὸς εἶναι, ^gτὸ ἦθος εἶναι σπουδαῖος.
³Μέρος ^hἐστὶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, καὶ ἀρχὴ ἡ περὶ τὰ ἦθη πρα-
 γματεία τῆς πολιτικῆς. Τὸ δ' ὅλον καὶ τὴν ἐπωνυμίαν δικαίως
 δοκεῖ ἂν μοι ἔχειν ἡ πραγματεία οὐκ ἠθικὴν ἀλλὰ πολιτικὴν.
 Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικεν, πρῶτον ὑπὲρ ἀρετῆς εἰπεῖν, τί τ' ἐστὶ
 καὶ ἐκ τίνων γίνεται. Οὐθὲν γὰρ ⁱἴσως ὄφελος εἰδέναι μὲν
⁴τὴν ἀρετὴν, πῶς δ' ἔσται καὶ ἐκ τίνων μὴ ^kἐπαίειν. Οὐ γὰρ
 μόνον ὅπως ^lεἰδήσομεν τί ἐστὶ ^mσκοπεῖσθαι δεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐκ
 τίνων ⁿἔσται σκέψασθαι. Ἀμα γὰρ εἰδῆσαι βουλόμεθα
 καὶ ^oαὐτοὶ εἶναι τοιοῦτοι· τοῦτο δ' οὐ δυνησόμεθα, εἰ μὴ
 εἰδῶμεν καὶ ἐκ τίνων καὶ πῶς ἔσται. Ἀναγκαῖον ^pμὲν ^qοὖν
 εἰδῆσαι τί ἐστὶν ἀρετὴ· οὐ γὰρ ῥάδιον εἰδέναι τὸ ἐκ τίνων
^rἔσται καὶ πῶς ἔσται, ^sἀγνοοῦντα τὸ τί ἐστίν, ὥσπερ οὐδ'
⁴ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν. Οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν οὐδ' εἴ τινες ^tπρό-
 τερον ὑπὲρ τούτων ^vεἰρήκασιν. ^wΠρῶτος μὲν οὖν ἐνεχείρησε
 Πυθαγόρας περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν, οὐκ ὀρθῶς δέ· τὰς γὰρ ἀρε-

Codices K^b.M^b. Tit. ^aμεγάλων] μεγάλων νικομαχείων Q.M^b. cum Barocciano 70 et Palatino 165.

^bἠθῶν M^b. ^cδόξειεν K^b. ^dἄλλως ἢ τῶν πολιτικῶν M^b. ^eγὰρ] δ' K^b. ^fδυνατὸν om. M^b. ^gτὸ] κατὰ τὸ M^b. ^hἐστὶν et ὡς om. M^b. ⁱἴσως om. M^b. ^kἐπαίειν] οἷον M^b. ^lεἰδήσωμεν K^b. ^mοἷσθαι M^b. ⁿἔστι K^b. ^oαὐτοὶ] ἡμεῖς M^b. ^pμὲν om. M^b. ^qοὖν om. K^b. ^rἔσται ante καὶ om. M^b. ^sἀγνοοῦντας τί M^b. ^tπρῶτον M^b. ^vεἰ-
 ρήκεισαν M^b. ^wπρῶτον M^b.

τὰς εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνάγων οὐκ οἰκείαν τῶν ἀρετῶν τὴν θεωρίαν ἐποιεῖτο· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη ἀριθμὸς ^xἰσάκις ἴσος. Μετὰ τοῦτον Σωκράτης ἐπιγενόμενος βέλτιον καὶ 5 ἐπὶ πλείον εἶπεν ὑπὲρ ^yτούτων, οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' οὗτος. Τὰς γὰρ ἀρετὰς ἐπιστήμας ἐποίει, τοῦτο δ' ἐστὶν εἶναι ἀδύνατον. Αἱ γὰρ ἐπιστήμαι πᾶσαι μετὰ λόγου, λόγος δὲ ἐν τῷ διανοητικῷ τῆς ψυχῆς ἐγγίνεται ^zμονίῳ. Γίνονται οὖν αἱ ἀρεταὶ πᾶσαι ^aκατ' αὐτὸν ἐν τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς μονίῳ. Συμβαίνει οὖν αὐτῷ ἐπιστήμας ποιοῦντι τὰς ἀρετὰς 6 ἀναιρεῖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, τοῦτο δὲ ποιῶν ἀναιρεῖ καὶ πάθος καὶ ἡθος· διὸ οὐκ ^bὀρθῶς ἤψατο ταύτη τῶν ἀρετῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ Πλάτων διείλετο τὴν ψυχὴν εἰς ^cτε 7 τὸ λόγον ἔχον καὶ εἰς τὸ ἄλογον ὀρθῶς, καὶ ἀπέδωκεν ^dἐκάστου ἀρετὰς προσηκούσας. Μέχρι μὲν ^eοὖν τούτου καλῶς, μετὰ ^fμέντοι τοῦτο οὐκέτι ὀρθῶς· τὴν γὰρ ἀρετὴν ^gκατέμιξεν εἰς τὴν πραγματείαν τὴν ὑπὲρ τὰγαθοῦ, ^hοὐ δὲ ὀρθῶς· οὐ γὰρ οἰκείον. Ὑπὲρ γὰρ τῶν ὄντων καὶ ἀληθείας λέγοντα 8 οὐκ ἔδει ὑπὲρ ἀρετῆς φράζειν· οὐδὲν γὰρ τούτῳ κακείνῳ κοινόν. Οὗτοι μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἐφήψαντο καὶ οὕτως, ἐχόμενον δ' αὖν εἶη μετὰ ταῦτα σκέψασθαι τί δεῖ αὐτοὺς λέγειν ὑπὲρ τούτων. Πρῶτον μὲν οὖν ἰδεῖν δεῖ ὅτι πάσης 9 ἐπιστήμης καὶ δυνάμεως ἐστὶ τι τέλος, καὶ τοῦτ' ἀγαθόν· οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε δύναμις ἕνεκεν κακοῦ ἐστίν. Εἰ οὖν πασῶν τῶν δυνάμεων ἀγαθὸν τὸ τέλος, δῆλον ὡς καὶ τῆς βελτίστης ⁱβέλτιστον αὖν εἶη. Ἀλλὰ μὴν ἡ γε πολιτικὴ βελτίστη δύναμις, ὥστε τὸ τέλος αὐτῆς αὖν εἶη ἀγαθόν. Ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν λεκτέον, καὶ ὑπὲρ ἀγαθοῦ 10 οὐ τοῦ ἀπλῶς ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν· οὐ γὰρ ^kτοῦ θεῶν ἀγαθοῦ· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτου καὶ ἄλλος λόγος καὶ ἀλλοτρία ἢ σκέψις. Ὑπὲρ τοῦ ^lπολιτικοῦ ἄρα ^mἀγαθοῦ ἡμῖν λεκτέον.

^x ἰσάκιος ἰσάκις M^b. ^y τοῦτον K^b. ^z μόνῳ K^b. ^a κατ' αὐτὸν om. K^b. ^b ὀρθῶς] εἰκότως M^b. ^c τε om. M^b. ^d ἐκάστου τὰς ἀρετὰς προπεύσας M^b. ^e οὖν om. K^b. ^f μέντοι τοῦτο] δὲ ταῦτα M^b. ^g κατέμιξε καὶ συνέμειξε εἰς M^b. ^h οὐ δὲ] οὐδὲν M^b. ⁱ βέλτιον codices. ^k τὸ θεῶν ἀγαθόν K^b. ^l πολιτικοῦ om. K^b. ^m ἡμῖν ἀγαθοῦ M^b.

Πάλιν δὲ καὶ τοῦτο διελεῖν δεῖ. Ὑπὲρ ἀγαθοῦ τοῦ πῶς
 λεγομένου; Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀπλοῦν. Λέγεται γὰρ ἀγαθὸν
 ἢ τὸ ἄριστον ^η ἐν ἐκάστῳ τῶν ὄντων, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ διὰ
 τὴν αὐτοῦ φύσιν αἰρετόν, ἢ οὐ τᾶλλα ^ο μετασχόντα ἀγαθά
 11 ἐστὶν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ^ρ ἰδέα τὰγαθοῦ. Πότερον οὖν ὑπὲρ
 τῆς ^ρ ἰδέας τὰγαθοῦ δεῖ, ἢ οὐ, ἀλλ' ὥς τὸ κοινὸν ἐν ᾧ πᾶσιν
 ὑπάρχον ^ι ἀγαθόν; Ἔτερον γὰρ τῆς ^ρ ἰδέας τοῦτο δόξειεν
 εἶναι· ἡ μὲν γὰρ ^ρ ἰδέα χωριστὸν καὶ αὐτὸ καθ' αὐτό, τὸ
 δὲ κοινὸν ἐν ᾧ πᾶσιν ὑπάρχει. Οὐκ ἔστι δὲ ταῦτόν τῳ χω-
 ριστῳ· οὐ γὰρ ἂν ποτε τὸ χωριστὸν καὶ ^ι τὸ πεφυκὸς αὐτὸ
 12 καθ' αὐτὸ εἶναι ἐν ^ς πᾶσιν ὑπάρχον. Πότερον οὖν ὑπὲρ τού-
 του δεῖ λέγειν τὰγαθοῦ τοῦ ἐνυπάρχοντος ἢ οὐ; Διὰ τί;
 Ὅτι τοῦτο ἐστὶ μὲν τὸ κοινόν, ὥς ὁ ὁρισμὸς καὶ ἡ ἐπαγωγή.
 Ὁ δὲ ὁρισμὸς βούλεται τὴν ἐκάστου οὐσίαν λέγειν, ἥτοι ὅτι
 ἀγαθὸν ἢ ὅτι κακὸν ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ᾖ. Λέγει δ' ὁ ὅρος ὅτι
^ι τὸ τοιόνδ' ἀγαθὸν καθόλου, ὃ ^ν ἂν ᾖ αὐτὸ δι' αὐτὸ αἰρετόν.
 13 Τὸ δὲ ἐν ᾧ πᾶσιν ^ω ἐνυπάρχον ὁμοιον τῳ ὄρω ἐστίν. Ὁ δὲ
 ὅρος λέγει ὅτι ἀγαθόν. Ἐπιστήμη δέ γε οὐδὲ δύναμις οὐ-
 δεμία λέγει ὑπὲρ τοῦ τέλους τοῦ αὐτῆς ὅτι ἀγαθόν. Ἀλλὰ
 τοῦτο μὲν ἄλλης δυνάμεως ἐστὶ θεωρῆσαι. Οὔτε γὰρ ὁ
 ἰατρὸς οὔτε ὁ οἰκοδόμος λέγει ^κ ὅτι ἀγαθὸν ἢ ὑγίεια οὐδὲ ἡ
 οἰκία, ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν ὑγίειαν ποιεῖ, καὶ ὥς ^γ ποιεῖ, ὁ δ' οἰκίαν.
 14 Δῆλον τοίνυν ὅτι οὐδὲ τῇ πολιτικῇ ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λεκτέον
 τοῦ κοινοῦ· μία γὰρ ἐστὶ καὶ ^κ αὐτὴ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν,
 τοῦτο δὲ οὐδεμιᾶς ἦν λέγειν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης
 ὥς τέλους. Οὐδ' ἄρα τῆς πολιτικῆς ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ
 ἀγαθοῦ λέγειν τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμόν. Ἀλλὰ μὲν οὐδὲ τοῦ
 15 κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινοῦ. Διὰ τί; Ὅτι ὅταν βουλώμεθα
 δεῖξαί ^α τι τῶν κατὰ μέρος ἀγαθῶν, ἢ τῳ ὁρισμῳ δείκνυμεν
^β ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐφαρμόττει ἐπὶ τε τὰγαθὸν καὶ ἐπὶ

^η ἐν] ὄν Mb. ^ο μετέχοντα Mb. ^ρ εἰδέα et εἰδέας Kb. ^ι ἀγαθοῖς Kb.
^ι τὸ post καὶ om. Mb. ^ς ᾧ πᾶσιν ὑπάρχει Mb. ^ι τὸ om. Kb. ^ν εἶναι
 Kb. Mb. ^ω ὑπάρχον Mb. ^κ ὅτι] εἰ Mb. ^γ ποιεῖ ante ὁ om. Mb.
^κ αὐτῇ Mb. ^α τι] καὶ τι Mb. ^β ὅτι] ὅ Mb.

τοῦτο ^c ὃ ἂν βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ἀγαθόν, ἢ τῇ ἐπαγωγῇ,
 οἷον ὅταν θέλωμεν δεῖξαι ὅτι ^d ἡ μεγαλοψυχία ἐστὶν ἀγαθόν,
 φαμέν ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἀπλῶς αἱ
 ἀρεταί, ἡ δὲ μεγαλοψυχία ἀρετή, ὥστε καὶ ἡ μεγαλοψυχία
 ἀγαθόν. Οὐδὲ δὴ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινού ἀγα- 16
 θοῦ λεκτέον τῇ πολιτικῇ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀδύνατα συμβήσεται
 τούτῳ καὶ τῷ κατὰ τὸν ὅρον κοινῷ ἀγαθῷ· ὅτι γὰρ ἀγαθόν,
 καὶ ἐνταῦθ' ἐρεῖ. Δῆλον τοίνυν ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου ἀγα-
 θοῦ λεκτέον ἐστί, καὶ ἀρίστου τοῦ ἡμῖν ἀρίστου. Τὸ δ' ὅλον 17
 ἴδοι ἂν τις ὅτι οὐκ ἔστι μιᾶς οὔτ' ἐπιστήμης οὔτε δυνάμεως
 τὸ ὑπὲρ παντός ἀγαθοῦ σκοπεῖν. Διὰ τί; ^e Ὅτι τὰ ἀγαθὸν ἐν
 πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τί καὶ ἐν τῷ
 ποιῷ καὶ ἐν τῷ ποσῷ καὶ πότε καὶ πρὸς τι καὶ τινί, καὶ
 ἀπλῶς ἐν ^e ἀπάσαις. Ἀλλὰ μὴν τὸ πότε ἀγαθὸν ἐν μὲν
 ἰατρικῇ ὁ ἰατρὸς οἶδεν, ἐν δὲ κυβερνητικῇ ὁ κυβερνήτης, ἐν
 ἐκάστῃ δ' ἕκαστος. Πότε μὲν γὰρ δεῖ τεμεῖν ὁ ἰατρὸς οἶδεν, 18
 πότε δὲ ^f πλεῖν ὁ κυβερνήτης· ἐν ἐκάστῃ δὲ τὸ πότε ἀγαθὸν
 ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰδήσει· οὔτε γὰρ ὁ ἰατρὸς τὸ ἐν ἑτῇ
 κυβερνητικῇ ἀγαθὸν πότε εἰδήσει, οὔτε ὁ κυβερνήτης τὸ ἐν
 ἰατρικῇ. Οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ὑπὲρ τοῦ κοινού ἀγαθοῦ λε-
 κτέον· τὸ γὰρ πότε ἐν πάσαις κοινόν. Ὅμοίως δὲ καὶ τὸ 19
 πρὸς τι ἀγαθὸν καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας κοινὸν
 μὲν ἀπάσαις, οὐδεμιᾶς δ' ἐστὶν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπιστήμης
 εἰπεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐν ἐκάστῃ πότε ἀγαθοῦ, οὐδ' ^h αὖ τῆς πολι-
 τικῆς ὑπὲρ τοῦ κοινού ἀγαθοῦ λέγειν. Ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ
 ἄρα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμῖν ἀρίστου.
 Ἴσως δὲ οὐδὲ δεῖ βουλόμενόν τι δεικνύναι τοῖς μὴ φανεροῖς 20
 παραδείγμασι χρῆσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανε-
 ροῖς καὶ ὑπὲρ τῶν νοητῶν τοῖς αἰσθητοῖς· ⁱ ταῦτα γὰρ φανε-
 ρώτερα. Ὅταν οὖν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τις ἐγχειρῇ λέγειν,
 οὐ λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ιδέας. Καίτοι οἷονταί γε δεῖν, 21

^c ὃ ἐὰν Mb, ἐὰν Kb.   ^d ἡ om. Mb.   ^e πάσαις Mb.   ^f πλεῖν] δεῖ πλεῖν Kb.   ^g τῇ om. Mb.   ^h αὖ τῆς] αὐτῆς Kb.   ⁱ καὶ ταῦτα γὰρ φανερώτατα ὅταν οὖν ὑπὲρ ἀγαθοῦ ἐγχειρῇ τις Kb.

ὅταν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λέγωσιν, ὑπὲρ τῆς ιδέας ^kδεῖν λέγειν·
 ὑπὲρ ^lγὰρ τοῦ μάλιστα ἀγαθοῦ φασὶ δεῖν λέγειν, αὐτὸ δ'
 ἕκαστον μάλιστ' ^mἐστὶ τοιοῦτον, ὥστε μάλιστ' ἂν εἴη ἀγα-
 θὸν ἢ ιδέα, ὡς οἴονται. Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἀληθὴς μὲν
 ἐστὶν ἴσως· ἀλλ' οὐχ ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἢ δύνამις, ὑπὲρ
 ἧς νῦν ἐστὶν ὁ λόγος, οὐχ ὑπὲρ τούτου σκοπεῖ τ' ἀγαθοῦ,
 22 ἀλλὰ τοῦ ἡμῖν ἀγαθοῦ. Οὐδεμία γὰρ οὔτ' ἐπιστήμη οὔτε
 δύνამις ὑπὲρ τοῦ τέλους λέγει ⁿὅτι ἀγαθόν, ὥστ' οὐδ' ἡ
 πολιτικὴ. Διὸ οὐχ ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὴν ιδέαν ἀγαθοῦ τὸν
 λόγον ποιεῖται. Ἀλλ' ^oἴσως τούτῳ τ' ἀγαθῷ ἀρχὴ χρησά-
 μενος ^pὑπὲρ τῶν καθ' ἕκαστα, ἐκ τούτου προβάς, ^qἐρεῖ.
 Οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· δεῖ γὰρ τὰς ἀρχὰς οἰκείας λαμβάνειν.
 23 Ἀτοπον γάρ, εἴ τις βουλόμενος τὸ τρίγωνον ὡς δυσὶν ὀρθαῖς
 ἴσας ἔχον δεῖξαι, λάβοι ἀρχὴν ^rὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. Οὐ
 γὰρ οἰκεία, δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν οἰκείαν εἶναι καὶ συνημμένην·
 νῦν δὲ καὶ ἄνευ τοῦ τὴν ψυχὴν ^sἀθάνατον εἶναι δείξει τις
 δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον τὸ τρίγωνον. Ὁμοίως δὲ καὶ ^tἐπὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐστι θεάσασθαι τὰ ἄλλα ἄνευ τοῦ κατὰ τὴν
 24 ιδέαν ἀγαθοῦ. ^v[Διὸ οὐκ οἰκείαν ἀρχὴν εἶναι τούτου τ' ἀγα-
 θοῦ.] Οὐκ ὀρθῶς δὲ οὐδ' ὁ Σωκράτης ἐπιστήμας ἐποίει τὰς
 ἀρετάς. Ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ᾤετο δεῖν μάτην εἶναι, ἐκ δὲ
 τοῦ τὰς ἀρετὰς ἐπιστήμας εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τὰς ἀρετάς
 25 μάτην εἶναι. Διὰ τί; ^wὍτι ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει
 ἅμα εἰδέναι τὴν ἐπιστήμην τί ἐστὶ καὶ εἶναι ἐπιστήμονα· εἰ
 γὰρ ἰατρικὴν τις οἶδε τί ἐστὶν, καὶ ἰατρὸς οὗτος εὐθέως ἐστίν,
 26 ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ
 τῶν ἀρετῶν τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ εἴ τις οἶδε τὴν δικαιο-
 σύνην τί ἐστὶν, εὐθέως δίκαιός ἐστιν, ὡς ^xδ' αὐτῶς καπὶ τῶν
 ἄλλων. Συμβαίνει οὖν καὶ μάτην τὰς ἀρετάς εἶναι καὶ μὴ
 εἶναι ἐπιστήμας.

^k δεῖ M^b. ^l γὰρ om. M^b. ^m ἐστὶ τὸ τοιοῦτον K^b. ⁿ ὅτι] ὡς
 ὅτι K^b. ^o ἴσως φησὶ τούτῳ K^b. ^p ὑπὲρ τῶν] καὶ τὰ M^b, τὰ a cor-
 rectore. ^q ἐρεῖ] ἐν ᾧ K^b. ^r ὅτι] ὡς M^b. ^s εἶναι ἀθάνατον K^b.
^t ἐπὶ] ὑπὲρ K^b. ^v διὸ—τ' ἀγαθοῦ om. M^b. ^w ὅτι om. K^b. ^x δ' om.
 idem.

Ἐπεὶ δ' ὑπὲρ τούτων διώρισται, πειραθῶμεν λέγειν τὰ γα- 2
 θὸν ποσαχῶς λέγεται. Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν
 τίμια, τὰ δ' ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις. Τὸ δὲ τίμιον λέγω
 τὸ τοιοῦτον, τὸ θεῖον, τὸ βέλτιον, οἷον ψυχὴ, νοῦς, τὸ ὑπὲρ
 χαίτερον, ἢ ἀρχή, τὰ τοιαῦτα· τίμια ^z γὰρ ἐφ' οἷς ἡ τιμή,
 τοῖς δὲ τοιούτοις πᾶσι τιμὴ ἀκολουθεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀρετὴ ²
 τίμιον, ὅταν ^a γε ἀπ' αὐτῆς σπουδαῖός τις γένηται· ἤδη γὰρ
 οὗτος εἰς τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα ἦκει. Τὰ δ' ἐπαινετὰ οἷον
 ἀρεταί· ἀπὸ γὰρ τῶν κατ' αὐτὰς πράξεων ὁ ἔπαινος γίνεται.
 Τὰ δὲ δυνάμεις, οἷον ἀρχὴ πλοῦτος ἰσχύς κάλλος· τούτοις
 γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος εὖ ἂν δύνηται χρήσασθαι καὶ ὁ φαῦλος
 κακῶς, διὸ δυνάμει τὰ τοιαῦτα καλοῦνται ἀγαθὰ. Ἀγαθὰ ³
 μὲν δὴ εἰσιν· δοκιμάζεται γὰρ τῇ ^b τοῦ σπουδαίου αὐτῶν
^c ἕκαστον χρήσει, οὐ τῇ τοῦ φαύλου. Τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις
 συμβέβηκεν ἀγαθοῖς καὶ τὴν τύχην τῆς γενέσεως αὐτῶν ^d εἶναι
 αἰτίαν· ἀπὸ τύχης γὰρ καὶ πλοῦτος γίγνεται καὶ ἀρχὴ καὶ
 ὅλως ὅσα εἰς δυνάμειος τάξιν ἦκει. Λοιπὸν δὲ καὶ τέταρτον ⁴
 τῶν ἀγαθῶν τὸ σωστικὸν καὶ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, οἷον ^e γυ-
 μνάσια ^f ὑγίειας καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Ἄλλ' ἔτι καὶ
 ἄλλην ἔχει τὰ γαθὰ διαίρεσιν, οἷον ἔστι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν
 πάντη καὶ πάντως αἰρετά, τὰ δ' οὔ, οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη
 καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί καὶ πάντη καὶ πάντως αἰρεταί, ἰσχύς
 δὲ καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε πάντη οὔτε
 πάντως. Ἔτι καὶ ἄλλως· τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν ἔστι τέλη ⁵
 τὰ δ' οὐ τέλη, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια τέλος, τὰ δὲ τῆς ὑγίειας
 ἕνεκεν οὐ τέλη. Καὶ ὅσα οὕτως ἔχει, τούτων ἀεὶ τὸ τέλος
 βέλτιον, οἷον ^g ἡ ὑγίεια βέλτιον ἢ τὰ ὑγιεινά, καὶ ἀπλῶς ἀεὶ
 καθόλου τοῦτο βέλτιον οὐ ἕνεκεν καὶ τὰ ἄλλα. Πάλιν αὐτῶν
 τῶν τελῶν βέλτιον ἀεὶ τὸ τέλειον τοῦ ἀτελοῦς. Τέλειον δέ ⁶
 ἔστιν οὐ παραγενομένου μηθενὸς ἔτι προσδεόμεθα, ἀτελές δὲ
 οὐ παραγενομένου προσδεόμεθα τινος, οἷον τῆς δικαιοσύνης

^y ἀρχαιότατον M^b. ^z γὰρ] δ' K^b. ^a γε δὴ ἀπ' K^b. ^b τοῦ om. M^b.
^c ἕκαστον om. K^b. ^d αἰτίαν εἶναι K^b. ^e γυμνασία K^b. ^f ὑγίειας]
 καὶ ὑγίεια M^b. ^g ἡ add. M^b.

ἡμὲν παραγενομένης πολλῶν προσδεόμεθα, τῆς δ' εὐδαιμονίας παραγενομένης οὐδενὸς ἔστι προσδεόμεθα. Τοῦτο ἄρα ἐστὶ τὸ ἄριστον ἡμῖν ὃ ζητοῦμεν, ὃ ἐστὶ τέλος τέλειον· τὸ δὲ δὴ 7 τέλειον τέλος ἀγαθὸν ἐστὶ, καὶ τὸ τέλος ἰτὸ ἀγαθόν. Μετὰ ταῦτα τοίνυν πῶς τὸ ἄριστον δεῖ σκοπεῖν; Πότερον οὕτως ὥς καὶ αὐτοῦ συναριθμουμένου; Ἄλλ' ἄτοπον. Τὸ γὰρ ἄριστον ἐπειδὴ ἐστὶ τέλος τέλειον, τὸ δὲ τέλειον τέλος ^k ὥς ἀπλῶς εἰπεῖν οὐθὲν ^k ἂν ἄλλο δόξειεν εἶναι ἢ εὐδαιμονία, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντίθεμεν, ἐὰν δὴ τὸ βέλ- 8 τιστον ἰσκοπῶν καὶ αὐτὸ συναριθμῆς, αὐτὸ αὐτοῦ ἔσται ^m βέλτιον· αὐτὸ γὰρ βέλτιστον ἔσται. Οἷον τὰ ὑγιεινὰ θεῖς καὶ τὴν ὑγίειαν, σκόπει τί τούτων πάντων βέλτιστον. Βέλτιστον δ' ἐστὶν ὑγίεια. Εἰ δὴ ⁿ τοῦτο πάντων βέλ- τιστον, καὶ αὐτὸ αὐτοῦ βέλτιστον· ἄτοπον δὴ συμβαίνει. 9 Οὐ δὴ ἴσως ^o οὕτω γε σκεπτέον τὸ βέλτιστον. Ἄλλ' ἄρα ^p γε οὕτω πως, οἷον χωρὶς αὐτοῦ; ⁿ Ἡ καὶ τοῦτο ἄτοπον; Ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐκ τινῶν ἀγαθῶν συγκειμένη· τὸ δ' ἐξ ὧν ἀγαθῶν σύγκειται, σκοπεῖν εἰ ^q τοῦτ' ἐστὶ βέλτιστον, ἄτοπον· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλο τι ^r χωρὶς τούτων ἢ εὐδαιμονία, 10 ἀλλὰ ταῦτα. ^s Ἄλλ' ἄρα γε οὕτωςί πως ἂν τις ὀρθῶς σκο- ποῖτο συγκρίνων τὸ ἄριστον; Οἷον αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἐκ τούτων τῶν ἀγαθῶν οὔσαν συγκρίνων πρὸς ἄλλα ἃ μὴ ἐστὶν ἐν ^t αὐτῇ ἐνόντα, οὕτως τὸ ἄριστον σκοπῶν ὀρθῶς ἂν σκοποῖτο. Ἄλλ' οὐκ ἔστιν ἀπλοῦν τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦ- 11 μεν νῦν. Οἷον λέγοι ἂν τις εἶναι ἄριστον τὴν φρόνησιν ἀπάντων ^v τῶν ἀγαθῶν καθ' ἐν συγκρινομένων. Ἄλλ' ἴσως οὐχ οὕτω ζητητέον ἐστὶ τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Τὸ γὰρ τέ- λειον ζητοῦμεν ἀγαθόν, ἢ δὲ φρόνησις μόνη οὔσα οὐ τέλειον· οὐκ ἄρα τοῦτο τὸ ἄριστον ὃ ζητοῦμεν, οὐδὲ τὸ οὕτως ἄριστον.

ἡ μὲν] μὲν μόνον K^b, om. M^b. ⁱ τὸ post τέλος om. K^b. ^k ὥς et mox ἂν om. M^b. ^l σκοπῆς M^b. ^m βέλτιον M^b. ⁿ τούτων K^b. ^o γε οὕτω M^b. ^p γε] τόγε M^b. ^q an τούτων? ^r χωριστόν ὑφ' ὧν ἢ M^b. ^s ἀλλ' om. K^b.M^b. ^t ταύτη M^b. ^v τῶν om. K^b.M^b.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἔχει τὰγαθὰ ^wκαὶ ἄλλην διαίρεσιν. 3
 Ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί, τὰ
 δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίειά κάλλος, τὰ δ' ἐκτός, πλούτος
 ἀρχὴ τιμὴ ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Τούτων δὲ τὰ ἐν
 ψυχῇ βέλτιστα. Τὰ δ' ἐν ψυχῇ διώρισται ἀγαθὰ εἰς τρία,
 εἰς φρόνησιν, εἰς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν. Ἦδη τοίνυν τὸ μετὰ 2
 τοῦτο, ὃ καὶ λέγομεν πάντες καὶ δοκεῖ καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν
 καὶ τελειότατον εἶναι, ἡ εὐδαιμονία, καὶ τοῦτο ταυτό φαμεν
 εἶναι τῷ εὖ πράττειν καὶ εὖ ζῆν. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶν οὐχ
 ἀπλοῦν ἀλλὰ διττόν· ἐνίων μὲν γάρ ἐστι τὸ τέλος αὐτὴ ἡ
 ἐνέργεια καὶ ἡ χρῆσις, οἷον τῆς ^xὄψεως· καὶ ἔστι γε ἡ χρῆ-
 σις αἰρετωτέρα τῆς ἑξέως. Τέλος δὲ ἡ χρῆσις· οὐδεὶς γὰρ 3
 ἂν βούλοιτο ἔχειν τὴν ὄψιν μὴ μέλλων ὁρᾶν ἀλλὰ μύειν.
 Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων. Ὡν ἄρα ^yκαὶ ἡ
 χρῆσις καὶ ἑξὶς ἐστίν, αἰεὶ βέλτιον καὶ αἰρετώτερον ἡ χρῆσις
 τῆς ἑξέως· ἡ γὰρ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέργεια τέλος, ἡ δ' ἑξὶς τῆς
 χρήσεως ἕνεκεν. Μετὰ τοῦτο τοίνυν τοῦτ' εἰάν τις σκοπῇ 4
 ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν, ὄψεται οὐκ ἄλλην μὲν ποιούσαν
 οἰκίαν, ἄλλην δὲ σπουδαίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκοδομικὴν· καὶ
 οὗ ποιητικὸς ὁ οἰκοδόμος, ἡ τούτου ἀρετὴ τοῦ αὐτοῦ τούτου
^zποιητικῆ. Ὅμοίως ἐπὶ ^aτῶν ἄλλων ἀπάντων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο ὀρώμεν ὅτι οὐθενὶ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ ζῶ- 4
 μεν· ἐν ψυχῇ δ' ἐστὶν ἀρετὴ· τὸ αὐτὸ γέ τοι φαμεν τὴν τε
 ψυχὴν ποιεῖν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἀρετὴ
 ἐν ἐκάστῳ τοῦτο ποιεῖ οὗ ἐστὶν ἀρετὴ, ἡ δὲ ψυχὴ καὶ τὰλλα
 μέν, ψυχῇ ^bδὲ ζῶμεν· ^bδιὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν ἄρα εὖ
 ζήσομεν. Τὸ δὲ γε εὖ ζῆν καὶ εὖ πράττειν οὐθὲν ἄλλο ἢ
 τὸ εὐδαιμονεῖν ^cλέγομεν. Τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν καὶ ἡ εὐδαι- 2
 μονία ἐν τῷ ^dεὖ ζῆν ἐστίν, τὸ δ' εὖ ζῆν ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρε-
 τὰς ζῆν. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τέλος ^eκαὶ ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ

^w καὶ om. K^b.   ^x ὄψεως ἐστὶν ἡ ὄρασις, καὶ M^b.   ^y καὶ ante ἡ
 om. M^b. malim abesse ἢ.   ^z ποιητικῇ] εὖ ποιητέον M^b.   ^a τῶν
 ἄλλων τῶν λοιπῶν ἀπάντων M^b.   ^b δὲ et διὰ om. M^b.   ^c λέγομεν. τὸ
 ἄρα εὐδαιμονεῖν om. idem.   ^d εὖ post τῷ om. K^b.   ^e καὶ om. K^b.M^b.

ἄριστον. Ἐν χρήσει τοίνυν τινὶ ἂν εἴη καὶ ἐνεργεία ἢ εὐ-
 δαιμονία. Ὡν γὰρ ἦν ἕξις καὶ χρήσις, ἢ χρήσις καὶ ἢ ἐνέρ-
 3 γεια τέλος· τῆς δὲ ψυχῆς ἢ ἀρετὴ ἕξις ἐστίν. Ἐστί δὲ ἢ
 ἐνεργεια καὶ ἢ χρήσις αὐτῆς τῶν ^f ἀρετῶν, ὥστε τέλος ἂν
 εἴη ἢ ἐνεργεια καὶ ἢ χρήσις αὐτῆς. Ἡ εὐδαιμονία ἄρ' ἂν
 εἴη ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. Ἐπειδήπερ οὖν ^g τὸ ἄρι-
 στον ἀγαθὸν ἐστίν ἢ εὐδαιμονία, καὶ αὕτη ^h τέλος ἐνεργεία,
 ζῶντες ἂν κατὰ τὰς ἀρετὰς εὐδαίμονες ἂν εἴημεν καὶ ἔχοι-
 4 μεν τὸ ἄριστον ἀγαθόν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐστίν ἢ εὐδαιμονία
 τέλειον ἀγαθὸν καὶ τέλος, οὐδὲ τοῦτο δεῖ λανθάνειν ὅτι καὶ
 ἐν τελείῳ ἔσται. Οὐ γὰρ ἔσται ἐν παιδί (οὐ γὰρ ἐστὶ παῖς
 εὐδαίμων) ἀλλ' ἐν ἀνδρί· οὗτος γὰρ τέλειος. Οὐδ' ἐν χρόνῳ
 5 γε ἀτελεῖ, ἀλλ' ἐν τελείῳ. Τέλειος δ' ἂν εἴη χρόνος, ὅσον
 ἀνθρώπος βιοῖ. Καὶ γὰρ λέγεται ὀρθῶς παρὰ τοῖς πολλοῖς
 ὅτι δεῖ τὸν εὐδαίμονα ἐν τῷ μεγίστῳ χρόνῳ τοῦ βίου κρίνειν,
 ὡς δέον τὸ τέλειον εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ τελείῳ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ.
 6 Ὅτι δὲ ἐνεργεία ἐστίν, ἴδοι ἂν τις καὶ ἐντεῦθεν. Ἐν γὰρ
 τοῖς ὕπνοις, οἷον εἴ τις ⁱ καθεύδοι διὰ βίου, τὸν τοιοῦτον οὐ
 πάνυ βουλόμεθα ^k λέγειν εὐδαίμονα εἶναι· τὸ μὲν ^l γὰρ ζῆν
 αὐτῷ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ζῆν αὐτῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς οὐχ
 7 ὑπάρχει, ὃ ἦν κατὰ τὴν ἐνεργειαν. Μετὰ τοῦτο τὸ μέλλον
 λέγεσθαι ^m οὔτε λίαν δόξειεν ἂν οἰκείον εἶναι τούτων οὔτε
 μακρὰν ἀπέχον, οἷον ἐπειδήπερ ἔστιν, ὡς δοκεῖ, μῶριόν τι τῆς
 ψυχῆς ᾧ τρεφόμεθα, ὃ καλοῦμεν θρεπτικόν· τοῦτο γὰρ εὐ-
 λογόν ἐστίν εἶναι· τοὺς γοῦν λίθους ὀρώμεν ἀδυνάτους τρέ-
 8 φεσθαι ὄντας, ὥστε δῆλον ὅτι τῶν ἐμψύχων ἐστὶ τὸ τρέφε-
 σθαι. Εἰ δὲ τῶν ἐμψύχων, ἢ ψυχὴ ἂν εἴη αἰτία. Τῆς δὲ
 ψυχῆς τούτων μὲν τῶν μορίων οὐθὲν αἴτιον ἂν εἴη τοῦ τρέ-
 φεσθαι, οἷον τὸ ⁿ λογιστικόν ἢ τὸ θυμικόν ἢ τὸ ἐπιθυμητι-
 κόν, ἄλλο δέ τι παρὰ ταῦτα, ᾧ οὐθὲν ἔχομεν οἰκειότερον ὄνομα
 9 ἐπιθεῖναι ἢ θρεπτικόν. Τί οὖν, ἂν τις εἴποι, πότερον καὶ τού-

^f αἰρετῶν K^b.   ^g τὸ om. K^b.   ^h post τέλος M^b. καὶ τέλειον τέλος.
ⁱ καθεύδει M^b.   ^k λέγειν] λέγειν τὸν τοιοῦτον K^b.   ^l γὰρ] δὴ K^b.
^m οὔτε λίαν] οὔτ' ἂν λίαν K^b.   ⁿ λογικόν M^b.

του τοῦ μορίου τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἀρετή; Εἰ γὰρ ἔστι, δῆλον ὅτι καὶ ^ο ταύτῃ δεήσει ἐνεργεῖν· τῆς γὰρ τελείας ἀρετῆς ἡ ἐνέργεια εὐδαιμονία. Εἰ μὲν οὖν ἔστιν ἀρετὴ τούτου ἢ μὴ ἔστιν, ἄλλος λόγος· εἰ δ' ἄρ' ἔστιν, οὐκ ἔστι ταύτης ἐνέργεια. Ὡν γὰρ μὴ ἔστιν ὁρμή, οὐδ' ἐνέργεια τούτων ἔσται. Οὐκ ἔοικε δὲ εἶναι ὁρμὴ ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, ἀλλ' ὅμοιον ¹⁰ ἔοικεν εἶναι τῷ πυρί· καὶ γὰρ ^ρ ἐκεῖνο ὃ τι ἂν ἐμβάλης καταναλώσει, καὶ μὴ ἐμβάλης, οὐκ ἔχει ὁρμὴν πρὸς τὸ λαβεῖν. Οὕτω καὶ τοῦτο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἔχει· ἂν μὲν γὰρ ^q ἐμβάλης τροφήν, τρέφει, ἂν δὲ μὴ ^q ἐμβάλης τροφήν, οὐκ ἔχει ὁρμὴν τοῦ τρέφειν. Διὸ οὐδὲ ἐνέργεια οὐδὲ ὁρμή. Ὡστ' ¹¹ οὐδὲν συνεργεί τὸ μόριον τοῦτο πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν λεκτέον ἂν εἴη ^s τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἐπεὶ περ ἡ ταύτης ἐνέργειά ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία. Ὡς μὲν οὖν ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἕξις ἢ βελτίστη· ἀλλ' ἴσως οὐχ ἱκανὸν ¹ οὕτως ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ ^v σαφέστερον διορίσαι δεῖ. Πρῶτον μὲν οὖν λεκτέον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐν ἣ ἐγγίνεται, οὐ τί ἐστὶν ἡ ψυχὴ (ὑπὲρ μὲν γὰρ τούτου ἄλλος λόγος), ἀλλ' ὡς τύπῳ διελέσθαι. Ἔστι δ' ἡ ψυχὴ, ὡς φαμέν, εἰς δύο μέρη διηρημένη, εἰς ^w τε λόγον ἔχον ^x καὶ ἄλογον. Ἐν μὲν δὴ ² τῷ λόγον ἔχοντι ἐγγίνεται φρόνησις ἀγχίνοια σοφία ^y εὐμαθία μνήμη καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ ἀλόγῳ αὐταὶ αἱ ἀρεταὶ λεγόμεναι, σωφροσύνη δικαιοσύνη ἀνδρία, ὅσαι ἄλλαι ^z τοῦ ἡθους δοκοῦσιν ἐπαινέται εἶναι. Κατὰ γὰρ ταύτας ³ ἐπαινετοὶ λεγόμεθα, κατὰ δὲ ^a τὰς τοῦ τὸν λόγον ἔχοντος οὐδεὶς ἐπαινέται· οὔτε γὰρ ὅτι σοφός, οὐδεὶς ἐπαινέται, οὔτε ὅτι φρόνιμος, οὐδ' ὅλως κατὰ τι τῶν τοιούτων οὐθέν. ^b Οὐδὲ δὴ τὸ ἄλογον εἶναι, ἢ ^c ὑπηρετικόν ἐστὶ καὶ ὑπηρετεῖ ^d τῷ λόγον ἔχοντι μορίῳ. Ἔστι δ' ἡ ἀρετὴ ^e ἡ ἠθικὴ ὑπὸ

^ο ταύτης M^b. ^ρ ἐκεῖναι K^b. ^q ἐμβάλης utrobique M^b. ¹ οὐδὲν] οὐδὲ M^b. ^s τίς K^b. ^t οὕτως] οὕτω τοῦτο M^b. ^v σφέτερον K^b. ^w τε] τε τὸ M^b. ^x καὶ] καὶ τὸ M^b. ^y εὐμαθία K^b. ^z δοκοῦσι τοῦ ἡθους M^b. ^a τὰς τὸν λόγον ἐχούσας M^b. ^b οὐδὲ δὴ τὸ] ἐν δὲ δὴ τῷ M^b. ^c ὑπηρετόν ἐστι M^b, omissis καὶ ὑπηρετεῖ. ^d τῷ] τῷ τὸν K^b. ^e ἡ alterum om. K^b.

- 4 ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθειρομένη. Ὅτι δὲ ἡ ἐνδεια καὶ ἡ
 ὑπερβολὴ φθείρει, τοῦτ' ἰδεῖν ἔστιν ἐκ τῶν ἠθικῶν. Δεῖ δ'
 ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι. Εὐ-
 θέως γὰρ ἐπὶ γυμνασίῳ ἴδοι ἂν τις· πολλῶν γὰρ γινομένων
 5 φθίρεται ἡ ἰσχὺς, ὀλίγων τε ὡσαύτως. Ἐπὶ τε ποτῶν καὶ
 σιτιῶν ὡσαύτως· πολλῶν τε γὰρ δὴ γινομένων φθίρεται ἡ
 ὕγίεια, ὀλίγων τε ὡσαύτως, συμμέτρων δὲ γινομένων σώ-
 ζεται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ὑγίεια. Ὅμοίως δὲ τούτοις συμβαίνει
 καὶ ἐπὶ σωφροσύνης ἑ καὶ ἀνδρίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.
 6 Ἐὰν μὲν γὰρ τινα λίαν ποιήσῃς ἄφοβον, ὥστε μηδὲ τοὺς
 θεοὺς φοβεῖσθαι, οὐκ ἀνδρείος ἀλλὰ μαινόμενος, ἂν δὲ φο-
 βούμενον πάντα, δειλός· ἀνδρείος ἄρα ἔσται οὔτε ὁ φοβού-
 μενος πάντα οὔτε ὁ μηθὲν. Ταῦτ' ἄρα καὶ αὔξει καὶ φθείρει
 7 τὴν ἀρετὴν. Καὶ γὰρ ^hοἱ λίαν φόβοι καὶ πάντες φθείρουσι,
 καὶ οἱ περὶ μηθὲν δὲ ὁμοίως. Ἔστι δ' ἡ ἀνδρία περὶ φό-
 βους, ὥστε οἱ μέτριοι φόβοι αὔξουσιν τὴν ἀνδρίαν. Ὑπὸ
 τῶν αὐτῶν ἄρα καὶ αὔζεται καὶ φθίρεται ἡ ἀνδρία· ὑπὸ
 φόβων γὰρ τοῦτο πάσχουσιν. Ὅμοίως ⁱ δὲ καὶ αἱ ἄλλαι
 ἀρεταί.
 6 Ἔτι οὐ μόνον τοῖς τοιούτοις τὴν ἀρετὴν ἀφορίσειεν ἄν-
 τισ, ἀλλὰ καὶ λύπη καὶ ἡδονή· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ
 φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα,
 ὅλως τε οὐκ ἔστι λαβεῖν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἄνευ λύπης καὶ
 2 ἡδονῆς. Ἔστιν οὖν ἡ ἀρετὴ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας· ἡ δ'
 ἠθικὴ ἀρετὴ ἐντεῦθεν ^kἔχει τὰς ἐπωνυμίας, εἰ δεῖ παρὰ γράμμα
^lλέγοντα τὴν ἀλήθειαν ὡς ἔχει σκοπεῖν· δεῖ δ' ἴσως. Τὸ
 γὰρ ἦθος ἀπὸ τοῦ ἔθους ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν· ἠθικὴ γὰρ κα-
 3 λεῖται διὰ τὸ ἐθίζεσθαι. Ὡς καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία ἡμῖν τῶν
 ἀρετῶν ^mτῶν τοῦ ἀλόγου μέρους φύσει ἐγγίνεται· οὐθὲν
 γὰρ τῶν ὄντων φύσει ἔθει ἄλλως γίνεται. Οἶον ὁ λίθος
 καὶ ὅλως τὰ βαρέα πέφυκε κάτω φέρεσθαι· ⁿ ἂν τις οὖν ἄνω

^f ὕγίεια] ἰσχὺς Mb.   ^g καὶ ἐπὶ ἀνδρίας Kb.   ^h οἱ] καὶ οἱ Mb.   ⁱ δὲ
 om. Mb.   ^k τὰς ἐπωνυμίας ἔχει Kb.   ^l λέγοντι Mb.   ^m τῶν post
 ἀρετῶν om. Mb.   ⁿ ἂν] εἴ Mb. ἂν—φέρεσθαι om. pr. Kb, οὖν om. rc. Kb.

ρίπτῃ πολλάκις καὶ ^ο ἐθίζῃ ἄνω φέρεσθαι, ὅμως οὐκ ἂν ποτ' ἄνω ἐνεχθείη, ἀλλ' αἰεὶ κάτω. Ὅμοίως ^ρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

Μετὰ τοίνυν τοῦτο δεῖ βουλομένους εἰπεῖν τὸ τί ἐστὶν ἡ ⁷ ἀρετή, εἰδῆσαι τίνα ἐστὶ τὰ ἐν ^q τῇ ψυχῇ γινόμενα. Ἔστι δ' αὖ γίνεται ταῦτα, πάθη δυνάμεις ἔξῃς· ὥστε δῆλον ὅτι τούτων ἂν ^τ τι εἴη ἀρετή. Πάθη μὲν οὖν ἐστὶν ὀργὴ φόβος ² μῖσος πόθος ^s ζῆλος ἔλεος, τὰ τοιαῦτα, οἷς εἴωθε παρακολουθεῖν λύπη καὶ ἡδονή· δυνάμεις δὲ καθ' αἷς παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' αἷς δυνατοὶ ἐσμεν ὀργισθῆναι λυπηθῆναι ἐλεῆσαι, ^ι τὰ τοιαῦτα. Ἐξῆς δ' εἰσὶ καθ' αἷς πρὸς ταῦτα ³ ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν λίαν ὀργίλως, κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν, εἰ δ' ὀλως μὴ ὀργιζόμεθα ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ οὕτω κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν. Τὸ ἄρα μέσως ^u ἔχειν τὸ μήτε λίαν ὑπεραλγεῖν μήτε παντελῶς ἀναλγήτως ἔχειν. Ὅταν οὖν οὕτως ἔχωμεν, εὖ διακείμεθα. Ὅ- ⁴ μοίως δὲ ^v καὶ πρὸς τὰλλα τὰ ὅμοια. Τὸ γὰρ εὐόργητον καὶ τὸ πράον ἐν μεσότητί ἐστὶν ὀργῆς καὶ ἀναλγησίας τῆς πρὸς ὀργήν. Ὅμοίως ^w καὶ ἐπ' ἀλαζονείας καὶ εἰρωνείας· τὸ μὲν γὰρ πλείω προσποιεῖσθαι τῶν ὑπαρχόντων ἔχειν ἀλαζονείας, τὸ δ' ἐλάττω εἰρωνείας· ἡ ἄρα μεσότης ἢ τούτων ἢ ἀλήθειά ἐστὶν. Ὅμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων· τοῦτο ⁸ γάρ ἐστι τῆς ἔξεως, τὸ εὖ ἢ κακῶς πρὸς ταῦτα ἔχειν, τὸ δ' εὖ ἔχειν πρὸς ταῦτ' ἐστὶ τὸ μήτε πρὸς τὴν ὑπερβολὴν ἔχειν μήτε πρὸς τὴν ἔνδειαν· πρὸς μεσότητα ἄρα τῶν τοιούτων καθ' αἷς ἐπαινετοὶ λεγόμεθα ἢ ἔξῃς ^x ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν, τοῦ δὲ κακῶς πρὸς ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν. Ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶν ἡ ² ἀρετὴ τῶν παθῶν τούτων μεσότης, τὰ δὲ πάθη ἥτοι λύπαι εἰσιν ἢ ^y ἡδοναὶ ἢ οὐκ ἄνευ λύπης ἢ ἡδονῆς, ἡ ἄρα ἀρετὴ ἐστὶ περὶ λύπας καὶ ἡδονάς, καὶ ἐντεῦθεν ἐστὶ δῆλον. Ἔστι δὲ ³ καὶ ἄλλα πάθη, ὥς δόξειεν ἂν τινι, ἐφ' ὧν ἡ κακία οὐκ ἐστὶν

^ο ἐθίζει Mb. ^ρ καὶ om. Kb. ^q τῇ om. idem. ^τ τις Kb. Mb.
^s ζῆλος om. Mb. ^ι τὰ] καὶ τὰ Mb. ^u ἔχον Kb. ^v καὶ om. Kb.
^w καὶ ante ἐπ' om. idem. ^x ἐστὶ τοῦ εὖ ἔχειν om. idem. ^y ἡδονὴ Kb.

ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τινί, ^z οἷον μοιχεία καὶ ὁ μοιχός· οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ μᾶλλον τὰς ἐλευθέρας διαφθείρων. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστιν, ὃ περιέχεται ἡδονῇ τῇ κατ' ἀκολασίαν, ἢ καὶ ^a ὃ ἐν ἐλλείψει καὶ ὃ ἐν ὑπερβολῇ, τὸ ψεκτὸν ἔχει.

- 9 Μετὰ τοίνυν τοῦτο ἀναγκαῖόν ^b ἐστὶν ἴσως ῥηθῆναι τί τῇ μεσότητι ἀντίκειται, πότερον ἢ ὑπερβολή ἢ ἡ ἔνδεια. Ἐνίαις μὲν γὰρ μεσότησιν ἔνδεια ἐναντίον, ἐνίαις δὲ ὑπερβολή, οἷον ἀνδρία μὲν οὐχ ^c ἢ ^d θρασύτης ὑπερβολή οὔσα, ἀλλ' ἢ δειλία ἔνδεια οὔσα, τῇ δὲ σωφροσύνῃ ^e μεσότητι οὔσῃ ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ ἡδονὰς οὐ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι ἢ ἀναισθησία ἔνδεια οὔσα, ἀλλ' ἢ ἀκολασία οὔσα ὑπερβολή. Ἔστι δ' ἀμφοτέρω ἐναντία τῇ μεσότητι, καὶ ἡ ὑπερβολή καὶ ἡ ἔνδεια· ἢ γὰρ μεσότης τῆς μὲν ὑπερβολῆς ἐνδεέστερον, τῆς δ' ἐνδεείας ὑπερβάλλον. Διὸ καὶ οἱ μὲν ἄσωτοι τοὺς ἐλευθερίους ^f ἀνελευθέρους φασὶν εἶναι, οἱ δ' ^g ἀνελεύθεροι τοὺς ἐλευθερίους ἄσώτους, καὶ οἱ μὲν θρασεῖς καὶ προπετεῖς τοὺς ἀνδρείους καλοῦσι δειλούς, οἱ δὲ δειλοὶ τοὺς ἀνδρείους προπετεῖς καὶ ³ μαινομένους. Διὰ ^h δύο δὲ αἰτίας δόξαιμεν ἂν ἀντιτιθέναι τῇ μεσότητι τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔνδειαν. Ἡ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος σκοποῦσι πότερον ἐγγύτερόν ⁱ ἐστὶ τοῦ μέσου ^k ἢ πορρώτερον, οἷον ἐλευθεριότητι πότερον ^l ἄσωτία ἢ ἀνελευθερία πορρώτερον. Μᾶλλον γὰρ ἂν δόξειεν ^m ἢ ἐλευθεριότης ^l ἄσωτία ἢ ^m ἢ ἀνελευθερία. Πορρώτερον ἄρα ἢ ἀνελευθερία. Τὰ δὲ ⁿ πλείον ἀπέχοντα τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δόξειεν ἂν εἶναι. Ἐκ μὲν ἄρα αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἢ ἔνδεια ἐναντιώτερον φαίνεται. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως, οἷον πρὸς ⁵ ^a μᾶλλον πεφύκαμεν, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ. Οἷον πεφύκαμεν μᾶλλον ἀκόλαστοι ^o εἶναι ἢ κόσμιοι· ἢ οὖν ἐπί-

^z οἷον ἢ μοιχεία M^b. ^a ὃ ἐν ante ἐλλείψει om. K^b. ^b ἐστὶν om. M^b. ^c ἢ om. M^b. ^d ὑπερβολή θρασύτης K^b.M^b. ^e μεσότητι οὔσῃ om. K^b. ^f ἀνελευθέρους K^b.M^b. ^g ἀνελευθέριοι M^b. ^h δὲ δύο αἰτίας δόξοιμεν ἀντιτιθέναι K^b. ⁱ ἐστὶ] εἶναι K^b. ^k ἢ—γὰρ] ἐγγύτερον οἷον K^b. ^l ἄσωτεία utrobique M^b. ^m ἢ utrumque om. K^b. ⁿ πλείω M^b. ^o ἢ κόσμιοι εἶναι K^b.

δόσις γίνεται μάλλον πρὸς ἃ πεφύκαμεν· πρὸς ἃ δὲ μάλλον ἐπιδίδομεν, ταῦτα καὶ μάλλον ἐναντία. Ἐπιδίδομεν δὲ πρὸς ἄκολασίαν μάλλον ἢ πρὸς κοσμιότητα, ὥστ' ἐναντιώτερον ἂν εἴη ὑπερβολὴ μεσότητος· ἡ γὰρ ἀκολασία ὑπερβολὴ σωφροσύνης. Ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἐπέσκεπται· μεσότης γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τῶν παθῶν, ὥστε δεοὶ ἂν τὸν ῥεῖλλοντα κατὰ τὸ ἦθος εὐδοκιμήσειν τὴν μεσότητα τῶν παθῶν ἐκάστου διατηρεῖν. Διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι. Ἐν ἐκάστω γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλον μὲν γράψαι παντός ἐστι, τὸ δὲ μέσον τὸ ἐν αὐτῷ ἤδη λαβεῖν χαλεπόν. Ὅμοίως δὲ καὶ ὀργισθῆναι μὲν ῥάδιον, καὶ τὸ ἐναντίον δὲ τούτῳ, τὸ δὲ μέσως ἔχειν χαλεπόν. Ἀπλῶς δὲ ἐν ἐκάστω τῶν παθῶν ἐστὶν ἰδεῖν ὅτι τὸ ἐμπεριέχον τὸ μέσον ῥαδιόν ἐστι, τὸ δὲ μέσον χαλεπόν, καθ' ὃ ἐπαινούμεθα· διὸ καὶ σπάνιον τὸ σπουδαῖον.

Ἐπεὶ δ' οὖν ὑπὲρ ἀρετῆς εἴρηται, μετὰ τούτ' ἂν εἴη σκεπτόν ποτερον δυνατὴ παραγενέσθαι ἢ οὐ, ἀλλ' ὥσπερ Σωκράτης ἔφη, οὐκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπουδαῖον εἶναι ἢ φαῦλους. Εἰ γὰρ τις, φησὶν, ἐρωτήσειεν ὄντιναοὖν ποτερον ἂν βούλοιτο δίκαιος εἶναι ἢ ἀδίκος, οὐθεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν ἀδικίαν. Ὅμοίως δ' ἐπ' ἀνδρείας καὶ δειλίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἅει ὡσαύτως. Δῆλον δ' ὡς εἰ φαῦλοί τινες εἰσιν, οὐκ ἂν ἐκόντες εἴησαν φαῦλοι· ὥστε δῆλον ὅτι οὐδὲ σπουδαῖοι. Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἔστιν ἀληθής. Διὰ τί γὰρ ὁ νομοθέτης οὐκ ἐὰν τὰ φαῦλα πράττειν, τὰ δὲ καλὰ καὶ σπουδαῖα κελεύει; Καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φαύλοις ζημίαν τάττει, ἂν πράττη, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς, ἂν μὴ πράττη; Καίτοι ἄτοπος ἂν εἴη ταῦτα νομοθετῶν ἃ ὧ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράττειν. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐφ' ἡμῖν τὸ σπουδαῖον εἶναι καὶ τὸ φαῦλον. Ἐτι δὲ μαρτυροῦσιν οἳ τ' ἐπαινοὶ καὶ οἱ ψόγοι γινόμενοι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῇ ἀρετῇ ἔπαινος, ἐπὶ δὲ τῇ κακίᾳ

ῥεῖλλοντα] μεσότητι M^b. αὐτῷ M^b. ἤδη om. M^b. s καὶ om. K^b. t ἰδεῖν ἐστὶν M^b. v περιέχον M^b. w ἀεί] εἴη M^b. x δ' om. K^b. y μηδὲ K^b. z οἱ om. M^b.

ψόγος, ἔπαινος δὲ καὶ ψόγος ^a οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις, ὥστε
 δῆλον ὅτι ^b ὡσαύτως ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ σπουδαῖά ἐστι πράτ-
 τειν καὶ τὰ φαῦλα. ¹ Ἐλεγον δὲ καὶ τοιαύτην τινὰ παρα-
 12 βολήν, βουλόμενοι δεικνύναι ὅτι οὐχ ἐκούσιον. Διὰ τί γάρ,
^c φασίν, ὅταν νοσῶμεν ἢ αἰσχροὶ ὦμεν, οὐδεὶς ψέγει τοὺς
 τοιούτους; ^d Τὸ δ' οὐκ ἀληθές· ψέγομεν γὰρ καὶ τοὺς τοι-
 ούτους, ὅταν ^e αὐτοὺς οἰηθῶμεν αἰτίους εἶναι τοῦ νοσεῖν ἢ τοῦ
 κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα, ὡς οὖν καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐκούσιον. ¹ Εἰ-
 κεν ^f οὖν ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν εἶναι τὸ ἐκούσιον.
 10 ¹ Ἐτι δ' ἂν τις τοῦτο ἐναργέστερον καὶ ἐντεῦθεν ἴδοι. Πᾶσα
 γὰρ φύσις γεννητικὴ ἐστὶν οὐσίας τοιαύτης οἷα ἐστίν, οἷον
 τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα· ἀμφότερα γὰρ γεννητικά. Γεννητικά
 δὲ ἐκ τῶν ἀρχῶν, οἷον τὸ δένδρον ἐκ τοῦ σπέρματος· αὕτη
 γὰρ τις ἀρχή. Τὸ δὲ μετὰ τὰς ἀρχὰς οὕτως ἔχει· ὡς γὰρ
 2 ἂν ἔχωσιν αἱ ἀρχαί, οὕτως καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἔχει. ^g ¹ Εν-
 αργέστερον δ' ἐστὶ κατιδεῖν τοῦτο ἐν τοῖς κατὰ γεωμετρίαν·
 καὶ γὰρ ἐκεῖ ἐπειδὴ τινες λαμβάνονται ἀρχαί, ὡς ἂν αἱ ἀρχαί
 ἔχωσιν, οὕτω καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχάς, οἷον εἰ τὸ τρίγωνον
 δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, τὸ δὲ τετράγωνον τέτταρσιν, ^h ὡς ἂν
ⁱ μεταβάλλῃ τὸ τρίγωνον, οὕτω καὶ τὸ τετράγωνον ^k συμ-
 μεταβάλλει· ἀντιστρέφει γάρ· καὶ ἐὰν τὸ τετράγωνον ^l μὴ
 ἔχῃ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας, οὐδὲ τὸ τρίγωνον ἔξει δυσὶν
 11 ὀρθαῖς ἴσας. Οὕτω τοίνυν καὶ ὁμοίως τούτοις καὶ ἐπ' ^m ἀν-
 θρώπων. ¹ Ἐπειδὴ γὰρ γεννητικόν ἐστὶν ἄνθρωπος οὐσίας,
 ἐκ τινων ἀρχῶν καὶ ⁿ τῶν πράξεων ὧν πράττει ἄνθρωπος
 γεννητικόν ἐστὶν. Τί γὰρ ἂν ἄλλο; Οὔτε γὰρ ἀψύχων
 οὐθὲν λέγομεν πράττειν, οὔτε τῶν ἐμψύχων ^o τῶν ἄλλων ἔξω
 ἀνθρώπων. Δῆλον οὖν ὅτι ^p ὁ ἄνθρωπος τῶν πράξεων ἐστὶ
 2 γεννητικός. ¹ Ἐπεὶ οὖν ὁρῶμεν μεταβαλλούσας τὰς πράξεις
 καὶ οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πράττομεν, εἰσὶ δὲ αἱ πράξεις γεγε-

^a οὐκ om. Mb. ^b ὡσαύτως] καὶ οὕτως Kb. ^c φησὶν Mb. ^d τὸ]
 τοῦτο Mb. ^e αὐτοὺς om. Mb. ^f οὖν ἐν τῷ] δὲ καὶ τὸ Kb. ^g ἐνερ-
 γέστερον Kb. ^h ὡς ἂν] καὶ ἐὰν Kb. ⁱ μεταβάλλῃ Kb. ^k μεταβάλ-
 λει Mb. ^l μὴ ante τὸ τετράγωνον Mb. ^m ἀνθρώπων Mb. ⁿ τῶν
 om. Mb. ^o τῶν ἄλλων] ἄλλο Kb. ^p ὁ om. Kb.

νημέναι ἔκ τινων ἀρχῶν, δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ αἱ πράξεις μεταβάλλουσιν, καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν πράξεων, ἀφ' ὧν εἰσὶ, μεταβάλλουσιν, ὥσπερ ἔφαιμεν παραβάλλοντες ἐπὶ τῶν ἐν γεωμετρία. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ πράξεως καὶ σπουδαίας καὶ φαύλης προαίρεσις³ καὶ βούλησις καὶ τὸ κατὰ λόγον πᾶν. Δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ αὗται μεταβάλλουσιν· μεταβάλλομεν γὰρ καὶ ταῖς πράξεσιν ἐκόντες, ὥστε καὶ ἡ ἀρχὴ⁴ καὶ ἡ προαίρεσις· μεταβάλλει γὰρ ἐκουσίως. Ὡστε δῆλον⁵ ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἂν εἴη καὶ σπουδαίοις εἶναι καὶ φαύλοις. Ἴσως οὖν λέγοι ἄν τις,⁶ ἐπειδήπερ ἐν ἐμοί ἐστὶ τὸ δικαίον εἶναι καὶ σπουδαίον, ἐὰν βούλωμαι, ἔσομαι πάντων σπουδαιότατος. Οὐ δὲ δυνατόν τοῦτο. Διὰ τί; Ὅτι οὐδ' ἐπὶ τοῦ σώματος γίγνεται τοῦτο. Οὐ γὰρ ἂν τις βούληται ἐπιμελείσθαι τοῦ σώματος, καὶ δὲ πάντων ἄριστον ἔξει τὸ σῶμα. Δεῖ γὰρ μὴ μόνον τὴν ἐπι-⁷μέλειαν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει γίνεσθαι τὸ σῶμα καλὸν καὶ καθόν. Βέλτιον μὲν οὖν ἔξει τὸ σῶμα, ἄριστα⁸ μέντοι πάντων οὗ. Ὁμοίως δὲ δεῖ ὑπολαμβάνειν καὶ ἐπὶ ψυχῆς· οὐ γὰρ ἔσται ὁ προαιρούμενος εἶναι σπουδαιότατος, ἂν μὴ καὶ ἡ φύσις ὑπάρξῃ, βελτίων⁹ μέντοι ἔσται.

¹⁰ Ἐπεὶ οὖν φαίνεται ἐφ' ἡμῖν ὅν τὸ σπουδαῖον εἶναι, ¹¹ ἀναγκαῖον τὸ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν ὑπὲρ ἐκουσίου, τί ἐστὶ ¹² τὸ ἐκούσιον· τοῦτο γὰρ ἐστὶ ¹³ τὸ κυριώτατον πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὸ ἐκούσιον. Ἐκούσιον δὲ ἀπλῶς μὲν οὕτως ῥηθῆναί ἐστιν¹⁴ ὃ πράττομεν μὴ ἀναγκαζόμενοι· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν καθ' ὃ πράττομεν ὀρεξίς, ὀρέξεως δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βούλησις. ¹⁵ Πρῶτον μὲν οὖν τὴν κατ' ἐπιθυμίαν πράξιν ἐπισκεπτέον, πότερον ¹⁶ ἐκούσιός ἐστιν ἢ ἀκούσιος. ¹⁷ Τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον¹⁸ οὐκ ἂν δόξειεν. Διὰ τί καὶ πόθεν; Ὅτι ὅσα μὴ ἐκόντες πράττομεν, ἀναγκαζόμενοι ¹⁹ πράττομεν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξ ἀνάγκ-

³ καὶ post ἀρχὴ om. Mb. ⁴ ὅτι καὶ ἐφ' Kb. ⁵ μέντοι] utrobique δὲ Mb. ⁶ ἐπειδὴ Mb. ⁷ τὸ post ἐστὶ utrobique om. Mb. ⁸ πρότερον Mb. ⁹ ἐκούσιόν ἐστιν ἢ ἀκούσιον Mb. ¹⁰ τὸ] οἷον τὸ Kb. τὸ μὲν οὖν ἀκούσιον om. Mb. ¹¹ πράττομεν] ποιούμεν Kb. Mb.

κης πραττομένοις πᾶσιν ἔπεται λύπη· τοῖς ^z δὲ δι' ἐπιθυμίαν
 πραττομένοις ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, ὥστε οὕτωςί γε οὐκ ἂν εἴη
 4 τὰ δι' ἐπιθυμίαν πραττόμενα ἀκούσια, ἀλλ' ἐκούσια. Ἄλλὰ
 πάλιν ἄλλος λόγος τις τούτῳ ἐναντιοῦται, ὁ ἐπὶ τῇ ἀκρασίᾳ.
 Οὐθεὶς γάρ, φησί, πράττει ἐκὼν τὰ κακά, εἰδὼς ὅτι κακά
 ἔστιν· ἀλλὰ μὴν, φησὶν, ὅ γε ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι ^a ταῦτα
 φαῦλά ἐστιν ὁμῶς πράττει, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν γε πράττει·
 οὐκ ἄρα ἐκὼν· ἀναγκαζόμενος ἄρα. Ἐνταῦθα πάλιν ὁ αὐτὸς
 5 λόγος ^b ἀπαντήσεται. Καὶ γὰρ εἰ κατ' ἐπιθυμίαν, οὐκ ἐξ
 ἀνάγκης· ^c τῇ γὰρ ἐπιθυμίᾳ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ δι' ἡδο-
 νὴν οὐκ ἐξ ἀνάγκης. Καὶ ἄλλως τοῦτ' ἂν γένοιτο δῆλον,
 ὅτι ὁ ἀκρατὴς ἐκὼν πράττει· οἱ μὲν γὰρ ἀδικοῦντες ἐκόντες
 ἀδικοῦσιν, οἱ δὲ ἀκρατεῖς ἄδικοι καὶ ἀδικοῦσιν, ὥστε ὁ ἀκρα-
 13 τὴς ἐκὼν ἂν πράττοι τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν. Ἄλλὰ πάλιν
 ἄλλος λόγος ἐναντιοῦται, ὅς φησιν οὐχ ἐκούσιον εἶναι. Ὁ
 γὰρ ἐγκρατὴς ἐκὼν πράττει τὰ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν· ἐπαι-
 νεῖται γάρ, ἐπαινοῦνται δὲ ἐπὶ τοῖς ἐκουσίοις. Εἰ δ' ἔστι
 τὸ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκούσιον, ^d τὸ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν
 ἀκούσιον· ὁ δ' ἐγκρατὴς ^e παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, ὥστε
 2 ὁ ἐγκρατὴς οὐχ ἐκὼν ἂν εἴη ἐγκρατὴς. Ἄλλ' οὐ δοκεῖ· οὐδ'
 ἄρα τὸ ^f κατ' ἐπιθυμίαν ἐκούσιόν ἐστιν. Πάλιν ἐπὶ τῶν
 κατὰ τὸν θυμὸν ὁμοίως· οἱ γὰρ αὐτοὶ λόγοι οἵπερ καὶ κατὰ
 τῆς ἐπιθυμίας ἀρμόττουσιν, ὥστε τὴν ἀπορίαν ποιήσουσιν·
 ἔστι γὰρ ἀκρατὴ καὶ ἐγκρατὴ ^g ὁργῆς εἶναι. Ἐτι λοιπὴ
 ἐστι τῶν ὀρέξεων ὧν διειλόμεθα ἡ βούλησις, πρὸς τὸ ἐπι-
 3 σκέπτεσθαι εἰ ἐστὶν ἐκούσιον. Ἄλλὰ μὴν οἷ γε ἀκρατεῖς
 ἐφ' ^h ὁρμῶσι, ταῦτα τέως βούλονται· πράττουσιν ἄρα οἱ
 ἀκρατεῖς τὰ φαῦλα βουλόμενοι. Ἐκὼν δέ γε οὐθεὶς τὰ
 κακά εἰδὼς ^h πράττει ὅτι κακά ἐστιν· ⁱ ὁ δ' ἀκρατὴς, ^j εἰδὼς

^z δὴ M^b.   ^a ταῦτα om. M^b.   ^b ἀπαντήσῃ M^b.   ^c τῇ—ἀνάγκης
 om. M^b.   ^d τὸ—ἀκούσιον om. idem.   ^e κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐ πράτ-
 τει M^b.   ^f κατ'] κατὰ τὴν M^b.   ^g ὁργῆς om. M^b.   ^h πράττει ante
 τὰ M^b.   ⁱ ὁ—βουλόμενος] ὁ δ' ἀκρατὴς τὰ κακά πράττει εἰδὼς ὅτι κακά
 ἐστιν. εἰ δ' ὁ ἀκρατὴς τὰ κακά εἰδὼς ὅτι κακά πράττει βουλόμενος M^b.
^j εἰδὼς om. K^b.

τὰ κακὰ ὅτι κακά, πράττει βουλόμενος. Οὐκ ἄρα ἐκών, οὐδ' ⁴ ἡ βούλησις ἐκούσιον ἄρα ἐστίν. Ἄλλ' οὗτος ὁ λόγος ἀναιρεῖ ἀκρασίαν καὶ τὸν ἀκρατῆ. Εἰ γὰρ μὴ ἐκών, οὐκ ἔστι ψεκτός· ἀλλ' ἔστιν ὁ ἀκρατὴς ψεκτός· ἐκὼν ἄρα ἡ ἄρα βούλησις ἐκούσιον. Ἐπεὶ οὖν λόγοι τινὲς ἐναντίοι φαίνονται, σαφέστερον λεκτέον ὑπὲρ τοῦ ἐκουσίου.

^k Πρότερον τοίνυν ἂν εἴη λεκτέον ὑπὲρ βίας καὶ ὑπὲρ ¹⁴ ἀνάγκης. Ἡ μὲν γὰρ βία ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις. ¹ Ἐκάστοις γάρ ἐστι τῶν ἀψύχων οἰκείος τόπος ἀποδεδομένος, τῷ μὲν πυρὶ ὁ ἄνω, τῇ ^m δὲ γῇ ὁ κάτω· ἔστι ⁿ μέντοι γε βιάσασθαι καὶ τὸν λίθον ἄνω φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ κάτω. ² Ἔστι δὲ καὶ τὸ ζῷον βιάσασθαι, οἷον ἵππον ἐπ' ὀρθὸν θέοντα ἀντιλαμβανόμενον ἀποστρέψαι. ³ Ὅσοις μὲν οὖν ἐστὶν ἐκτός ^ο ἡ αἰτία τοῦ παρὰ φύσιν τι ἢ ^p παρ' αὐτὸ βούλονται ποιεῖν, ἐροῦμεν βιαζομένους ^q αὐτὸν ποιῶσι ποιεῖν. Ἐν οἷς ^δ ἐν αὐτοῖς ἐστὶν ἡ αἰτία, οὐκέτι τούτους βιάζεσθαι ἐροῦμεν. ³ Εἰ δὲ μή, ὁ ἀκρατὴς ἀντερεῖ, οὐ φάσκων φαῦλος εἶναι· βιαζόμενος γὰρ ^r φήσκει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τὰ φαῦλα πράττειν. Τοῦ οὖν βιαίου οὗτος ^s ἡμῖν ἔστω ὁ ὀρισμός, ὃν ἐκτός ἐστὶν ἡ αἰτία ^t ὑφ' ἧς βιάζονται πράττειν. Ὡν ^δ ἐντός καὶ ἐν αὐτοῖς ἡ αἰτία, οὐ βία.

Πάλιν ^δ ὑπὲρ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀναγκαίου λεκτέον. Τὸ ¹⁵ ^δ ἀναγκαῖον οὐ πάντως οὐδ' ἐν παντὶ λεκτέον ἐστίν, οἷον ὅσα ἡδονῆς ^u ἕνεκεν πράττομεν. Εἰ γὰρ τις λέγοι ὅτι ἡναγκάσθην τὴν τοῦ φίλου γυναῖκα διαφθεῖραι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ^v ἄτοπος ἂν εἴη. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἐν παντί, ἀλλ' ² ἤδη ἐν τοῖς ἐκτός, ^w οἷον ὃς ἂν καταβλάπτηται ἀντικαταλλαττόμενός τι ἄλλο μείζον ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Οἷον ἡναγκάσθην συντονώτερον βαδίσαι εἰς ἀγρόν· εἰ γὰρ μή, ἀπολωλότης ἂν εὗρον τὰ ἐν ἀγρῷ. Ἐν τοῖς τοιούτοις ἄρα τὸ ^x ἀναγκαῖον.

^k πρότερον pr. K^b. ¹ ἐκάστων M^b. ^m δὲ om. M^b. ⁿ μέντοι] δέ M^b.
^ο ὁ αἷτιος M^b. ^p περὶ αὐτὸ βούλεται M^b. ^q αὐτὸ om. K^b. ^r φησιν K^b.
^s ἡμῶν K^b. ^t ἐφ' K^b. ^u ἕνεκα M^b. ^v ἄτοπον M^b. ^w οἷον om. M^b.
^x ἀκούσιον M^b.

- 16 Ἐπεὶ δὲ τὸ ἐκούσιον ἐν οὐδεμιᾷ ὁρμῇ ἐστίν, λοιπὸν ἂν εἴη τὸ ἐκ διανοίας γιγνόμενον. Τὸ γὰρ ἀκούσιόν ἐστι τό τε κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ βίαν γιγνόμενον, καὶ τρίτον δ' μὴ μετὰ διανοίας γίγνεται. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐκ τῶν γιγνομένων· ὅταν γάρ τις πατάξῃ τινὰ ἢ ἀποκτείνῃ ἢ τι τῶν τοιούτων ποιήσῃ μηδὲν προδιανοηθείς, ἄκοντά φαμεν ποιῆσαι, ὥς τοῦ ἐκουσίου ὄντος ἐν τῷ διανοηθῆναι. Οἶόν φασι ποτέ ^γτινα γυναῖκα φίλτρον τινὶ δοῦναι πειν, εἴτα τὸν ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ^z ὑπὸ τοῦ φίλτρον, τὴν δ' ἄνθρωπον ἐν ^a Ἀρείῳ πάγῳ ἀποφυγεῖν· οὐ παρούσαν δι' οὐθὲν ἄλλο ἀπέλυσαν ἢ διότι οὐκ ἐκ προνοίας. Ἐδωκε μὲν γὰρ φιλία, διήμαρτε δὲ τούτον· διὸ οὐχ ἐκούσιον ἐδόκει εἶναι, ὅτι τὴν δόσιν τοῦ φίλτρον οὐ μετὰ διανοίας τοῦ ἀπολέσθαι αὐτὸν ἐδίδου. Ἐνταῦθα ἄρα τὸ ἐκούσιον πίπτει εἰς τὸ μετὰ διανοίας.
- 17 Ἐτι ^b δὲ λοιπὸν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι τὴν προαίρεσιν, πότερόν ἐστιν ὄρεξις ἢ οὐ. Ὅρεξις μὲν γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐγγίνεται, προαίρεσις δ' οὐ· ἢ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου, λόγος δ' ^d ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων ζώων ἐστίν. Ὅρεξις μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη. ^e Ἀλλ' ἄρά γε βούλησις; Ἡ οὐδὲ τοῦτο; Βούλησις μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον ^z βουλόμεθα μὲν ἀθάνατοι εἶναι, προαιρούμεθα δὲ οὐ. Ἐτι δὲ προαίρεσις μὲν οὐκ ἐστὶ τοῦ τέλους ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν ὑγίειαν ^f προαιρούμεθα, περιπατεῖν, τροχάζειν· βουλόμεθα δὲ ^g τὰ τέλη· ὑγιαίνειν γὰρ βουλόμεθα. Ὡστε δῆλον καὶ οὕτως ὅτι οὐ ταῦτόν ἢ βούλησις καὶ ἢ προαίρεσις, ἀλλ' ἢ προαίρεσις ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ καὶ τοῦνομα αὐτῆς ἔχει, οἷον προαιρούμεθα τόδε ἀντὶ τοῦδε, οἷον τὸ βέλτιον ἀντὶ τοῦ χείρονος. ^h Ὅταν οὖν ἀντικαταλλαττώμεθα τὸ βέλτιον ἀντὶ

^γ τινα om. M^b.   ^z ἀπὸ M^b.   ^a ἀρειοπάγῳ M^b.   ^b δὲ om. M^b.
^c ἀλόγοις, omisso ζώοις, M^b.   ^d ἐν om. K^b.   ^e ἀλλ' ἀλλ' ἢ M^b.
^f προαιρούμεθα μὲν περιπατεῖν τρέχειν M^b.   ^g βέλτιστον K^b.   ^h ὅταν—
χείρονος add. Z.M^b. cum 2023, om. K^b. cum 1417 et 1855 et 2024 et Barocciano.

τοῦ χείρονος ἐν αἰρέσει ὄντος, ἐνταῦθα τὸ προαιρεῖσθαι δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι. Ἐπεὶ οὖν ἡ προαίρεσις οὐθὲν τού-
των ἐστίν, ἀρὰ ἰγ' ἐστὶ τὸ κατὰ διάνοιαν ἐν προαιρέσει, ἢ
οὐδὲ τοῦτο; Πολλὰ γὰρ διανοούμεθα καὶ δοξάζομεν κατὰ
διάνοιαν· ἀρ' οὖν ἃ διανοούμεθα, ταῦτα καὶ προαιρούμεθα ἢ
οὐ; Πολλάκις γὰρ διανοούμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, ἀλλ'
οὔτι καὶ προαιρούμεθα. Οὐκ ἄρα οὐδὲ διάνοιά ἐστιν ἡ προαί-
ρεσις. ἰ Ἐπεὶ οὖν καθ' ἕκαστον τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἡ προαί-
ρεσις, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἐν ^kτῇ ψυχῇ γινόμενα, ¹ἀναγκαῖον
συνδυναζομένων τινῶν τούτων εἶναι τὴν προαίρεσιν. Ἐπεὶ οὖν ⁶
ἐστίν, ὥσπερ ἔμπροσθεν ἐλέχθη, ^mἡ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ
τέλος ἀγαθῶν καὶ οὐ τοῦ τέλους, καὶ τῶν δυνατῶν ἡμῖν, καὶ
ⁿτῶν ἀντιλογίαν παραδιδόντων πότερον τοῦτο ἢ τοῦτο ^oαί-
ρετόν, δῆλον ὅτι δέοι ἂν πρότερον διανοηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν
καὶ βουλεύσασθαι, εἴθ' ὅταν ἡμῖν φανῇ κρεῖττον διανοηθεῖσιν,
οὕτως ὁρμή τις τοῦ πράττειν ἐστίν, καὶ τοῦτο δὴ πράττοντες
κατὰ προαίρεσιν δοκοῦμεν πράττειν. Εἰ τοίνυν ἡ προαίρεσις ⁷
ὄρεξις τις βουλευτική μετὰ διανοίας, οὐκ ἔστι τὸ ἐκούσιον
^pπροαιρετόν. Ἐκόντες γὰρ πολλὰ πράττομεν πρὸ τοῦ δια-
νοηθῆναι καὶ βουλεύσασθαι, οἷον καθίζομεν καὶ ἀνιστάμεθα
καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐκόντες μὲν ἄνευ δὲ τοῦ διανοη-
θῆναι, ^qτὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν πᾶν ἦν μετὰ διανοίας. Οὐκ ⁸
ἄρα τὸ ἐκούσιον προαιρετόν, ^rἀλλὰ τὸ προαιρετόν ἐκούσιον·
^sἂν τι γὰρ προαιρώμεθα πράττειν βουλευσάμενοι, ἐκόντες
πράττομεν. Φαίνονται δὲ τινες ὀλίγοι καὶ τῶν νομοθετῶν
διορίζειν τό τε ἐκούσιον καὶ τὸ ἐκ προαιρέσεως ἕτερον ὄν,
ἐλάττους τὰς ζημίας ἐπὶ τοῖς ἐκουσίοις ἢ τοῖς κατὰ προαί-
ρεσιν τάττοντες. ^tἜστιν οὖν ἡ προαίρεσις ἐν τοῖς ⁹πρακτοῖς,
καὶ τούτοις ἐν οἷς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι,
καὶ οὕτως ἢ μὴ οὕτως, καὶ ἐν οἷς ἔστι λαβεῖν τὸ διὰ τί.

ἰ γ' om. M^b. ἰ ἐπεὶ—προαίρεσις om. M^b. ^k τῇ om. K^b. ¹ ἀναγ-
καῖον δὴ συνδυναζομένων M^b. ^m ἡ om. K^b. ⁿ τὴν M^b. ^o αἰρετώ-
τερον M^b. ^p προαιρετόν] τὸ προαιρετόν K^b. ^q τὸ—διανοίας add.
Z.M^b, 1417, 1855, 2023, Baroccianus; om. K^b. et 2024. ^r ἀλλὰ
τὸ] οὐκ ἄρα M^b. ^s ἃ γὰρ προαιρούμεθα M^b. ^t πρακτικοῖς M^b.

Τὸ δὲ διὰ τί οὐχ ἀπλοῦν ἐστίν. Ἐν μὲν γὰρ γεωμετρία, ὅταν φῇ τὸ τετράγωνον τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν, καὶ ἐρωτᾷ διὰ τί, ὅτι, φησί, καὶ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. Ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις ἐκ τῆς ἀρχῆς ^u ὠρισμένης ἔλαβον τὸ διὰ τί, ἐν δέ γε τοῖς ^v πρακτοῖς, ἐν οἷς ἡ προαίρεσις, οὐχ οὕτως· οὐδεμία γὰρ κεῖται ὠρισμένη· ἀλλ' ἂν ἀπαιτῇ τις, διὰ τί τοῦτ' ἐπραξας; Ὅτι οὐκ ἐνῆν ἄλλως, ἢ ὅτι βέλτιον οὕτως. ^w Ἐξ αὐτῶν τῶν συμβαινόντων, ^x ὅποι' ἂν φαίνεται βελτίω εἶναι, ταῦτα προαιρεῖται καὶ διὰ ταῦτα.

¹¹ Διὸ δὴ ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ βουλευσασθαί ἐστι τὸ πῶς δεῖ, ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμαις οὐ· οὐθεὶς γὰρ βουλεύεται πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους, ^y ὅτι ἐστὶν ὠρισμένον πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους. Ἡ οὖν ἀμαρτία οὐ γίγνεται ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ γράφειν.

¹² Ἐν οἷς ^z γὰρ μή ἐστὶν ^a ἡ ἀμαρτία ἐν τῇ διανοίᾳ, ^b οὐδὲ βουλεύονται ὑπὲρ τούτων· ἀλλ' ἐν οἷς ἤδη ^c ἀόριστόν ἐστι τὸ ὡς δεῖ, ἐνταῦθα ἡ ἀμαρτία. Ἔστι δ' ἐν τοῖς πρακτικοῖς τὸ ἀόριστον, καὶ ἐν οἷς διτταὶ αἱ ἀμαρτίαι. Ἀμαρτάνομεν ^d οὖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁμοίως.

¹³ Τῆς γὰρ ἀρετῆς στοχαζόμενοι ἀμαρτάνομεν ἐπὶ τὰς πεφυκυίας ὁδοὺς. Ἔστι γὰρ καὶ ἐν ἐλλείψει καὶ ἐν ὑπερβολῇ ἀμαρτία, ἐφ' ἐκάτερα δὲ τούτων φερόμεθα δι' ἡδονὴν καὶ λύπην· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ

¹⁸ τὴν λύπην τὰ καλὰ φεύγομεν. Ἔτι δ' ἐστὶν ἡ διάνοια οὐχ ὥσπερ αἴσθησις, οἷον τῇ ὄψει οὐκ ἂν ^e δύναιτ' οὐθέν ἂν ἄλλο ποιῆσαι ἢ ἰδεῖν, οὐδὲ τῇ ἀκοῇ οὐθέν ἄλλο ἢ ἀκούσαι. Ὁμοίως δὲ οὐδὲ βουλευόμεθα πότερον δεῖ ἀκούσαι τῇ ἀκοῇ ἢ ἰδεῖν. Ἡ δὲ διάνοια οὐ τοιούτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δύναται πράττειν καὶ ἄλλα. Διὰ τοῦτο βουλεύεσθαι ^f ἤδη ἐνταῦθα ὑπάρχει.

^u ὠρισμένως ἐλάβομεν M^b. ^v πρακτικοῖς K^b.M^b. ^w ἐξ om. M^b.
^x ὅποιον φαίνεται βέλτιον M^b. ^y ὅτι—'Αρχικλέους om. Z. et 2024.
 πῶς—'Αρχικλέους om. Baroccianus. τὸ ὄνομα 'Αρχικλέους om. 1417,
 1855, 2023. ^z γὰρ om. K^b. ^a ἡ om. M^b. ^b οὔτε codices.
^c ἄριστόν M^b. ^d οὖν] οὖν καὶ K^b, γὰρ M^b. ^e δύναται K^b. ^f ἐν-
 ταῦθα ἤδη K^b.

Ἔστιν οὖν ἡ ἀμαρτία ἐν τῇ αἰρέσει τῶν ἀγαθῶν οὐ περὶ τὰ ² τέλη (ταῦτα μὲν γὰρ ἅπαντες ὁμογνωμονοῦσιν, οἷον τὴν ὑγίειαν ὅτι ἀγαθόν) ἀλλ' ἤδη τὰ πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότερον ἀγαθὸν πρὸς ὑγίειαν φαγεῖν τοῦτο ἢ οὐ. Μάλιστα οὖν ³ ποιεῖ ἐν τούτοις τὸ σφάλλεσθαι ἡδονὴ καὶ λύπη· τὴν μὲν γὰρ φεύγομεν, τὴν δ' αἰρούμεθα. Ἐπεὶ οὖν διήρηται ἐν τίνι ἡ ἀμαρτία καὶ πῶς, λοιπὸν ἐστὶ τίνος ἐστὶν ἡ ἀρετὴ στοχαστική, πότερον τοῦ τέλους ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότερον τοῦ καλοῦ ἢ τῶν πρὸς τὸ καλόν. Πῶς οὖν ἡ ἐπιστήμη; ⁴ Πότερον τῆς οἰκοδομικῆς ἔστιν ἐπιστήμης τὸ τέλος καλῶς προθέσθαι ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος ἰδεῖν; Ἄν γὰρ τοῦτο καλῶς προθῇται, οἷον καλὴν οἰκίαν ποιῆσαι, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο οὐκ ἄλλος τις εὐρήσει καὶ ποριεῖ ^h ἢ οἰκοδόμος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐπιστημῶν. Ὡσαύτως ἄρα δόξειεν ⁵ ἂν ἔχειν καὶ ἐπ' ἀρετῆς, μᾶλλον εἶναι αὐτῆς τὸν σκοπὸν πρὸς τὸ τέλος, ὃ ⁱ δεῖ ὀρθῶς προθέσθαι, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος· καὶ ἐξ ὧν τοῦτ' ἔσται οὐθεὶς ἄλλος ποριεῖ, καὶ εὐρήσει ^a δεῖ πρὸς τοῦτο. Καὶ εὐλογον δὲ τούτου εἶναι προθετικὴν ⁶ τὴν ἀρετὴν, ἐν οἷς ἡ ἀρχὴ τοῦ βελτίστου ἐστὶν ^j ἕκαστον καὶ ποιητικὸν καὶ προθετικόν. Οὐθὲν οὖν βέλτιον ^k τῆς ἀρετῆς ἐστὶν· ταύτης γὰρ ἔνεκεν καὶ τὰλλὰ ἐστίν, καὶ πρὸς ταύτην ἐστὶν ἡ ἀρχή. ^l Τούτου ἔνεκεν μᾶλλον τὰ πρὸς ⁷ τοῦτ' ἐστὶν· τὸ δὲ τέλος ἀρχῇ τινὶ ἔοικεν, καὶ τούτου ἔνεκέν ἐστὶν ἕκαστον. Ἀλλὰ κατὰ τρόπον τοῦτο ἔσται. Ὡστε δῆλον ὡς καπὶ τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ βελτίστη ἐστὶν αἰτία, ὅτι τοῦ τέλους ἐστὶ στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος. ^m Ἀρετῆς δέ γ' ἐστὶ ⁿ τέλος τὸ καλόν. Τούτου ἄρ' ^o ἐστὶ ¹⁹ στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ ἐξ ὧν ἔσται. Ἔστι δὲ καὶ ^p ταῦτα ταύτης. Ὡς ^q δὲ δὴ φαίνεται ἄτοπον· ἴσως γὰρ ἂν ἐν γραφικῇ εἴη τις ἀγαθὸς μιμητής, ὅμως δὲ οὐκ ἂν ἐπαινεθείη,

εἔστιν om. K^b. ^h ἢ om. pr. K^b: rc. ἢ ὁ. ⁱ δὴ K^b. ^j ἕκαστον γὰρ καὶ προθετικὸν καὶ ποιητικόν M^b. ^k τῶν ἀρετῶν M^b. ^l τούτου] καὶ τούτου M^b. ^m ἀρετῆς] τῆς K^b. ⁿ τέλος] τὸ τέλος M^b. ^o ἐστὶ] ἐστὶν ἡ ἀρετὴ K^b. ^p ταῦτα] ταυτὸν M^b. ^q δὲ] τε M^b.

ἂν μὴ τὸν σκοπὸν ¹ θῇ τὰ κάλλιστα μιμεῖσθαι. Τῆς ἀρετῆς
 2 ἄρα ² παντελῶς τοῦτ' ἐστὶ, τὸ καλὸν προθέσθαι. Διὰ τί
 οὖν, ἂν τις εἴποι, πρότερον μὲν ἐλέγομεν τὴν ἐνέργειαν κρείτ-
 τον εἶναι ἢ τὴν ³ ἀρετὴν αὐτήν, νῦν δ' οὐκ ἐξ ⁴ οὗ ἡ ἐνέργεια,
 τοῦτο τῇ ἀρετῇ ἀποδίδομεν ὡς κάλλιον, ἀλλ' ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν
 3 ἐνέργεια; Ναί, ἀλλὰ ⁵ καὶ νῦν φαμέν τοῦτο ὁμοίως, τὴν
 ἐνέργειαν τῆς ἑξέως βέλτιον εἶναι· οἱ γὰρ ἄλλοι ⁶ ἄνθρωποι
 τὸν σπουδαῖον θεωροῦντες ⁷ κρίνουσιν ἐκ τοῦ πράττειν, διὰ
 τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι δηλῶσαι τὴν ἐκάστου προαίρεσιν ἣν
 ἔχει, ἐπεὶ εἰ ⁸ ἦν εἰδέναι τὴν ἐκάστου γνώμην, ὡς ἔχει πρὸς
 τὸ καλόν, καὶ ἄνευ τοῦ πράττειν σπουδαῖος ἂν ἐδόκει εἶναι.
 4 Ἀλλ' ἐπεὶ μεσότητάς τινας τῶν παθῶν κατηριθμησάμεθα,
 λεκτέον ἂν εἴη περὶ ποῖα τῶν παθῶν εἰσίν.

- 20 ¹ Ἐπεὶ οὖν ² ἐστὶν ἡ ἀνδρία περὶ θάρρη καὶ φόβους, σκε-
 πτέον ἂν εἴη περὶ ποίους φόβους καὶ θάρρη. Ἄρ' οὖν εἰ
 μὲν τις φοβεῖται μὴ ἀποβάλλῃ τὴν οὐσίαν, οὗτος δειλός, εἰ
 δέ τις θαρρεῖ περὶ ταῦτα, ἀνδρείος, ἢ οὐ; Ὁμοίως δ' εἴ τις
 φοβεῖται μόνον ἢ θαρρεῖ, οὔτε δειλὸν φατέον εἶναι τὸν φο-
 2 βούμενον οὔτ' ἀνδρεῖον τὸν μὴ φοβούμενον. Οὐκ ἄρα ἐν τοῖς
 τοιούτοις φόβοις καὶ θάρρεσιν ἐστὶν ἡ ἀνδρία. Ἀλλὰ μὴν
 οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις, οἷον εἰ μὴ τις φοβεῖται βροντὰς ἢ
 ἀστραπὰς ἢ ἄλλο τι τῶν ³ ὑπὲρ ἄνθρωπον φοβερῶν, οὐκ ἀν-
 3 δρείος ἀλλὰ μαινόμενός τις. Ἐν φόβοις ἄρα καὶ θάρρεσιν
 ἐστὶν ὁ ἀνδρείος τοῖς κατ' ἀνθρώπους· λέγω ⁴ ἐδὲ αἱ οἱ πολλοὶ
 φοβοῦνται ⁵ ἢ οἱ πάντες, ⁶ ὁ ἐν τούτοις ὢν θαρραλέος, οὗτος
 ἀνδρείος. Τούτων ⁷ τοίνυν διωρισμένων σκεπτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ
 4 κατὰ πολλὰ εἰσιν οἱ ἀνδρεῖοι, ὁ ποῖος ἀνδρείος. Ἔστι γὰρ
 καὶ κατ' ἐμπειρίαν τις ἀνδρείος, οἷον οἱ στρατιῶται· οὔτοι
 γὰρ οἶδασι δι' ἐμπειρίαν ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἢ ἐν τοιούτῳ

¹ φῆις τὰ βέλτιστα K^b, φῆ μάλιστα M^b. ² πᾶν τέλος M^b. ³ ἀρε-
 τήν] ἕξιν τὴν M^b. ⁴ οὐ] ὢν K^b. M^b. ⁵ καὶ om. M^b. ⁶ ἄνθρω-
 ποι om. K^b. ⁷ κρίνουσιν om. M^b. ⁸ ἦν δυνατὸν εἰδέναι M^b. ⁹ ἀλλ'
 ἐπεὶ om. K^b. ¹⁰ ἐστὶν om. M^b. ¹¹ τοῖς om. M^b. ¹² ὑπὲρ ἄν-
 θρωπον] ὑπεράνω M^b. ¹³ ἐδὲ οἷον αἱ M^b. ¹⁴ πολλοὶ] λοιποὶ K^b. ¹⁵ ἢ
 ἅπαντες M^b. ¹⁶ ὁ ἐν τούτοις] πρὸς τούτοις ὁ K^b. ¹⁷ τοίνυν] οὖν M^b.

καιρῷ ἢ οὕτως ἔχοντι ἀδύνατόν τι παθεῖν. Ὁ δὲ ταῦτα εἰδὼς καὶ διὰ ταῦτα ὑπομένων τοὺς πολεμίους οὐκ ἀνδρείος· ἐὰν γὰρ τούτων μηθὲν ὑπάρχη, οὐχ ὑπομένει. Διὸ τοὺς δι' 5 ἐμπειρίαν οὐ φατέον ἀνδρείους. Οὐδὲ Σωκράτης δὲ ὀρθῶς ἔλεγεν, ἐπιστήμην ^k εἶναι φάσκων τὴν ἀνδρίαν. Ἡ γὰρ ἐπιστήμη ἐξ ἔθους τὴν ἐμπειρίαν λαβοῦσα ἐπιστήμη γίνεται· τοὺς δὲ δι' ἐμπειρίαν ὑπομένοντας οὐ φαμεν, οὐδ' ἐροῦσιν ἀνδρείους εἶναι. ¹ Οὐκ ἄρα ἡ ἀνδρία ἐπιστήμη ἂν εἴη. Πάλιν ⁶ ^m δ' αὖ εἰσὶν ἀνδρείοι ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς ἐμπειρίας· οἱ γὰρ ἄπειροι τῶν ἐκβησομένων οὐ φοβοῦνται διὰ τὴν ἀπειρίαν. Οὐδὲ δὴ οὐδὲ τούτους φατέον ἀνδρείους. Εἰσὶ δ' αὖ ἄλλοι δοκοῦντες ἀνδρείοι εἶναι διὰ τὰ πάθη, οἷον οἱ ἐρώντες ⁿ ἢ οἱ ἐνθουσιάζοντες. Οὐδὲ δὴ τούτους ^ο φατέον ἀνδρείους εἶναι· 7 ἐὰν γὰρ αὐτῶν τὸ πάθος ἀφαιρεθῇ, οὐκέτι ^p εἰσὶν ἀνδρείοι, δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον ἀεὶ εἶναι ἀνδρεῖον. Διὸ οὐδὲ τὰ θηρία οἷον τοὺς σῦς οὐκ ἂν τις εἴποι ἀνδρείους διὰ τὸ ἀμύνεσθαι, ἐπειδὰν πληγέντες λυπηθῶσιν· ^q οὐ δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον διὰ πάθος εἶναι ἀνδρεῖον. Πάλιν ἔστιν ^r ἄλλη ἀνδρία πολιτικὴ ⁸ δοκοῦσα εἶναι, ^s οἱ δι' αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας ὑπομένουσι τοὺς κινδύνους καὶ δοκοῦσιν ἀνδρείοι εἶναι. Σημεῖον δὲ τούτου· καὶ γὰρ ^t Ὀμηρος πεποίηκε τὸν ^v Ἑκτορα λέγοντα

Πουλδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει,

διὸ οἶεται δεῖν μάχεσθαι. Οὐδὲ δὴ τὴν τοιαύτην φατέον ⁹ εἶναι· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἐκάστῳ τούτων διορισμὸς ἀρμόσει. Οὗ γὰρ ἀφαιρουμένου μὴ διαμένει ἡ ἀνδρία, οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἀνδρείος· ἂν οὖν τὴν αἰσχύνην περιέλῳ δι' ἣν ἦν ἀνδρείος, οὐκέτι ἔσται ἀνδρείος. ^υ Ἐτι καὶ ἄλλως εἰσὶν ἀνδρείοι δοκοῦντες ^w εἶναι οἱ δι' ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀγαθοῦ. Οὐδὲ ¹⁰ δὴ τούτους φατέον ^x εἶναι ἀνδρείους, ἐπειδὴ τοὺς τοιούτους

^k φάσκων εἶναι K^b. ¹ οὐκ—εἴη om. M^b. ^m δ' αὖ] οὖν K^b. ⁿ ἢ om. K^b. ^ο φατέους M^b. ^p εἰσὶν M^b. ^q οὐδὲ δεῖ τὸν ἀνδρεῖον διὰ τὸ πάθος K^b. ^r ἄλλο M^b. ^s οἱ] οἷον εἰ K^b. ^t ὁ Ὀμηρος M^b. ^v οὐκέτι ἔσται ἀνδρείος om. K^b. ^w εἶναι om. M^b. ^x εἶναι om. K^b.

- καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρείους λέγειν ἄτοπον φαίνεται. Οὐδένα οὖν τῶν τοιούτων ἀνδρείον θετέον εἶναι τὸν ὁποιοῦν ἀνδρείον, καὶ τίς ὁ ἀνδρείος σκεπτέον. Ὡς ἀπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὁ διὰ μηθὲν τῶν προειρημένων ἀνδρείος ὢν, ἀλλὰ διὰ τὸ νομίζειν αὐτὸ εἶναι καλόν, καὶ τοῦτο ποιῶν καὶ παρῇ τις καὶ μὴ.
- 11 Οὐδὲ δὴ παντελῶς ἄνευ πάθους καὶ ὁρμῆς ἐγγίγνεται ἡ ἀνδρία· δεῖ δὲ τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ λόγου διὰ τὸ καλόν. Ὁ δὴ ὁρμῶν διὰ λόγον ἔνεκεν τοῦ καλοῦ ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν, ἄφοβος ὢν περὶ ταῦτα, οὗτος ἀνδρείος, καὶ ἡ ἀνδρία περὶ ταῦτα. Ἄφοβος δὲ οὐχ ὅταν οὕτω συμπέσῃ τῷ ἀνδρείῳ ὥστε ὅλως μὴ φοβεῖσθαι. Ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἀνδρείος, ὃ ὅλως μηθέν ἐστι φοβερόν· οὕτω μὲν γὰρ ὁ λίθος εἶη καὶ τᾶλλα ἄψυχα ἀνδρεία· ἀλλὰ δεῖ φοβεῖσθαι μὲν, ὑπομένειν δέ· εἰ γὰρ αὐτὸς μὴ φοβούμενος ὑπομένει, οὐκ ἂν εἶη ἀνδρείος.
- 12 Ἐτι δὲ καὶ ὥσπερ ἐπάνω διειλόμεθα, περὶ φόβους καὶ κινδύνους οὐ πάντας ἀλλὰ τοὺς ὑαναιρετικούς τῆς οὐσίας. Ἐτι δὲ οὐδ' ἐν τῷ τυχόντι καὶ παντὶ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι ^z πλησίον εἰσίν. Εἰ γάρ τις τὸν εἰς δέκατον ἔτος κίνδυνον μὴ φοβεῖται, ^a οὕτω ἀνδρείος· ἔνιοι γὰρ θαρροῦσι διὰ τὸ μακρὰν ἀπέχειν, ἂν δὲ πλησίον γένωνται, ἀποθνήσκουσι τῷ δέει. Ἡ μὲν οὖν ἀνδρία καὶ ὁ ἀνδρείος τοιοῦτος.
- 22 Σωφροσύνη δ' ἐστὶ μεσότης ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ ^b τὰς ἡδονάς. Ἐστι ^c γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἀπλῶς ἅπαντα ἀρετὴ ἕξις ἢ βελτίστη, ἡ δὲ βελτίστη ἕξις τοῦ βελτίστου ἐστίν, βέλτιστον δὲ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας τὸ μέσον· κατ' ἀμφοτέρα γὰρ εἰσι ψεκτοί, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ κατ' ἐνδειαν. Ὡστε εἴπερ τὸ μέσον βέλτιστον, ἡ σωφροσύνη μεσότης τις ἂν εἶη ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας. Μεσότης μὲν οὖν ἂν εἶη τούτων, ἔστι δὲ ἡ σωφροσύνη περὶ ³ ἡδονὰς καὶ λύπας, οὐ πάσας δὲ οὐδὲ τὰς περὶ πάντα. Οὐ γὰρ εἴ τις ἥδεται θεωρῶν γραφὴν ἢ ἀνδριάντα ἢ τι ἄλλο

^y αἵρετικούς K^b.   ^z πλείον K^b.M^b.   ^a οὕτω ἀνδρείοι M^b, πῶς ἀνδρείος K^b.   ^b τὰς om. M^b.   ^c γὰρ ἢ] δὲ M^b.

τῶν τοιούτων, καὶ δὴ ^d οὗτος ἀκόλαστος· ὁμοίως δὲ ^e οὐδὲ
 περὶ ἀκοῆς οὐδὲ περὶ ὀσφρήσεως, ἀλλ' ἐν ἡδοναῖς ταῖς περὶ
 ἀφῆν καὶ γεύσιν. Οὐδὲ δὴ περὶ ταύτας ἀνὴρ σώφρων ἔσται ⁴
 οὕτως ἔχων ὥστε μὴδ' ὑπὸ μιᾶς τῶν τοιούτων ἡδονῶν μὴθὲν
 πάσχειν (ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος ἀναίσθητος), ἀλλ' ἤδη ὁ πά-
 σχων καὶ μὴ ἀγόμενος, ὥστε εἰς ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπολαύων
^f πάντα τᾶλλα ποιεῖσθαι πάρεργα, καὶ αὐτόν ^g γε τὸν ἤδη
 αὐτοῦ τοῦ καλοῦ ἔνεκεν καὶ μὴ ἄλλου πράττοντα σώφρονα.
 Ὅστις γὰρ τῶν τοιούτων ἡδονῶν τῆς ὑπερβολῆς ἀπέχεται ἢ ⁵
 διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐ σώφρων. ^h Οὐδὲ
 γὰρ τᾶλλα ζῶα λέγομεν εἶναι σώφρονα ⁱ ἔξω ἀνθρώπου, διὰ
 τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς λόγον, ὃ ^k δοκιμάζοντα τὸ καλὸν αἰ-
 ροῦνται· πᾶσα γὰρ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ καὶ πρὸς τὸ καλὸν
 ἔστιν. Ὡστε εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, ⁶
 καὶ ταύτας τὰς ἐν ἀφῇ καὶ γεύσει ^l γινομένας.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτου λέγειν ὑπὲρ πραότητος, ^m τί
 ἔστι καὶ ἐν τίσιν. Ἔστιν ⁿ οὖν ἡ πραότης ἀνὰ μέσον ὀργί- ²³
 λότητος καὶ ἀοργησίας. Καὶ ὅλως δὲ δοκοῦσιν αἱ ἀρεταὶ
 μεσότητές τινες εἶναι. Ὅτι δ' εἰσὶ μεσότητες, καὶ οὕτως ἂν
 τις εἴποι· εἰ γὰρ ἔστιν ἐν μεσότητι τὸ βέλτιστον, ἡ δ' ἀρετὴ
 ἔστιν ἡ βελτίστη ἔξις, βέλτιστον δ' ἐστὶ τὸ μέσον, ἡ ἀρετὴ
 ἂν εἴη ^o τὸ μέσον. Δῆλον δὲ ἔσται μᾶλλον καὶ καθ' ἕκαστον ²
 σκοποῦσιν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔστιν ὀργίλος ὁ ^p παντὶ καὶ πάν-
 τως ^q καὶ ἐπὶ πλείον ὀργιζόμενος, καὶ ψεκτὸς δὲ ὁ τοιοῦτος·
 οὔτε γὰρ ^r παντὶ δεῖ ὀργίζεσθαι οὔτ' ἐπὶ πᾶσιν οὔτε πάντως
 καὶ αἰεὶ, οὐδ' αὖ πάλιν οὕτως ἔχειν δεῖ ὥστε μὴθενὶ μὴδέποτε·
 καὶ γὰρ οὗτος ψεκτός, ἀνάλγητός γε ὢν. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ ³
 ὁ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ψεκτὸς καὶ ὁ κατὰ τὴν ἑλλειψιν, ὁ
 μέσος ἂν τούτων εἴη καὶ πρᾶος καὶ ἐπαινετός. Οὔτε γὰρ ὁ
 ἐλλείπων τῇ ὀργῇ. οὔτε ὁ ὑπερβάλλων ἐπαινετός, ἀλλ' ὁ μέ-

^d οὗτος ὁ ἀκόλαστος K^b. ^e οὐ M^b. ^f πάντ' ἄλλα K^b. ^g τε K^b.
^h οὐ M^b. ⁱ ἔξω ἀνθρώπου om. M^b. ^k δοκιμάζοντες K^b. ^l γινομένας
 K^b.M^b. ^m τί] καὶ τί K^b. ⁿ οὖν] μὲν οὖν M^b. ^o μεσότης K^b.
^p παντὶ] πάντῃ M^b. ^q καὶ post πάντως om. M^b. ^r δεῖ παντὶ M^b.

σως ἔχων πρὸς ταῦτα, οὗτος πρᾶος. Καὶ ἡ πραότης δὲ τούτων τῶν παθῶν μεσότης ἂν εἴη.

24 Ἐλευθεριότης δ' ἐστὶ μεσότης ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας.

Ἔστι δὲ περὶ χρήματα τὰ τοιαῦτα πάθη· ὃ τε γὰρ ἄσωτός ἐστιν ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ πλείω ὧν δεῖ καὶ ὅτε μὴ δεῖ, ^s ὃ τ' ἀνελεύθερος ^t ἐναντίως τούτῳ ὁ μὴ ἀναλίσκων εἰς ἃ ² δεῖ καὶ ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἀμφότεροι δὲ οὗτοι ψεκτοί.

Ἔστι δὲ τούτων ὁ μὲν κατ' ἔλλειψιν, ὁ δὲ καθ' ὑπερβολήν.

^v Ὁ ἄρα ἐλευθέριος, ἐπειδὴ ἐστὶν ἐπαινετός, μέσος τις ἂν εἴη τούτων. ^w Τίς οὖν ἐστίν; Ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα

25 δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ἀνελευθεριότητος εἶδη πλείω, ^x οἷον ^y κίμβικας τινὰς καλοῦμεν καὶ κυμινοπρίστας καὶ αἰσχροκερδεῖς καὶ μικρολόγους. Πάντες δ' οὗτοι ὑπὸ τὴν ἀνελευθεριότητα πίπτουσιν. ^z Τὸ μὲν γὰρ κακὸν πολυειδές, τὸ δ' ἀγαθὸν μονοειδές, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια ἀπλοῦν, ἡ δὲ νόσος πολυειδές. Ὁμοίως ἡ μὲν ἀρετὴ ἀπλοῦν, ἡ δὲ κακία πολυειδές. Πάντες γὰρ οὗτοι περὶ χρήματά ^a εἰσι ψεκτοί. Πότερον οὖν τοῦ ἐλευθερίου καὶ τὸ κτήσασθαι ἐστὶ καὶ τὸ παρασκευάσασθαι χρήματα, ἢ οὐ; Οὐδὲ γὰρ ἄλλης ἀρετῆς οὐδεμιᾶς. Οὔτε γὰρ τῆς ἀνδρίας ἐστὶ τὸ ὄπλα ποιῆσαι, ἀλλ' ἄλλης, ταύτης δὲ λαβούσης τούτοις ὀρθῶς χρήσασθαι· ὁμοίως ἐπὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων. Οὐδὲ δὴ τῆς ἐλευθεριότητος, ἀλλ' ἤδη χρηματιστική.

26 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία μεσότης μὲν ἐστὶ χαυνότητος καὶ μικροψυχίας, ἐστὶ δὲ περὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ περὶ τιμὴν οὐ τὴν παρὰ ^b τῶν πολλῶν ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν σπουδαίων, καὶ μάλλον δὲ ^c δὴ περὶ ταύτην. Οἱ γὰρ σπουδαῖοι εἰδότες καὶ κρίνοντες ὀρθῶς τιμῆσουσιν· βουλήσεται οὖν μάλλον ὑπὸ ² ^d τοῦ συνειδότος αὐτῷ ὅτι ἄξιός ἐστι τιμῆς τιμᾶσθαι. Οὐδὲ γὰρ περὶ ^e πᾶσαν τιμὴν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τὴν βελτίστην,

^s ὁ δ' ἀνελεύθερος K^b. ^t ἐναντίως K^b. ^v ὁ δ' ἄρα K^b. ^w τίς οὖν ἐστίν; ὁ om. M^b. ^x οἷον om. idem. ^y κίμβικας M^b. ^z τότε K^b. ^a εἰσι om. M^b. ^b τῶν ante πολλῶν om. K^b. et pr. M^b. ^c δὴ] δεῖ K^b, δὴ ὀρθῶς M^b. ^d τῶν εἰδόντων αὐτὸν K^b. ^e πᾶσαν τὴν τιμὴν M^b.

καὶ τὸ τίμιον ἀγαθὸν καὶ ἀρχῆς τάξιν ἔχον. Οἱ μὲν οὖν
εὐκαταφρόνητοι ὄντες καὶ φαῦλοι, μεγάλων δ' αὐτοὺς ἀξι-
οῦντες, καὶ πρὸς τούτοις τιμᾶσθαι οἰόμενοι δεῖν, χαῦνοι· ὅσοι
δὲ ἐλαττόνων αὐτοὺς ^fἀξιοῦσιν ἢ προσῆκον αὐτοῖς, μικρό-
ψυχοι. Ὁ ἄρα μέσος τούτων ἐστὶν ὃς ^gμήτε ἐλάττωνος ³
τιμῆς αὐτὸν ἀξιοῖ ^hἢ προσήκει, μήτε μείζονος ἢ ἀξίός ἐστι,
μήτε πάσης· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μεγαλόψυχος. Ὡστε δῆλον
ⁱὅτι ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἐστὶ χαυνότητος καὶ μικρο-
ψυχίας.

Μεγαλοπρέπεια δ' ἐστὶ μεσότης ^kσαλακωνείας καὶ μικρο- ²⁷
πρεπείας. Ἔστι δ' ἡ μεγαλοπρέπεια περὶ δαπάνας ἃς τῷ
πρέποντι γίγνεσθαι προσήκει. Ὅστις μὲν οὖν δαπανᾷ οὐ
μὴ δεῖ, ^lσαλάκων, οἷον εἴ τις ἐστιᾷ ἐρανιστὰς ὥς ἂν γάμους
τις ἐστιῶν, ὁ τοιοῦτος ^lσαλάκων· ὁ γὰρ ^mσαλάκων τοιοῦτός
ἐστίν, ὁ ἐν ᾧ μὴ δεῖ καιρῷ ἐνδεικνύμενος τὴν ἑαυτοῦ εὐπορίαν.
Ὁ δὲ μικροπρεπὴς ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὃς οὐ δεῖ ⁿμὴ μεγα- ²
λείως δαπανήσει, ἢ τοῦτο μὴ ποιῶν, οἷον εἰς γάμους ἢ χορη-
γίαν δαπανῶν μὴ ἀξίως ἀλλ' ἐνδεῶς· ὁ τοιοῦτος μικροπρεπὴς.
Ἡ δὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος φανερά ἐστιν
οὕσα τοιαύτη οἷον λέγομεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῷ πρέ-
ποντι τὸ μέγα ὀδεόν εἶναι, ὀρθῶς τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τοῦνομα
κεῖται. Ἡ μεγαλοπρέπεια ἄρ' ἂν εἴη, ἐπειδὴ ἐστὶν ἐπαι- ³
νετή, μεσότης τις ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς τῆς περὶ δαπά-
νας τὰς προσηκούσας, ἐν οἷς ^pδεῖ. Εἰσὶ δέ, ὥς οἴονται, καὶ
πλείους μεγαλοπρέπειαι, οἷον φασὶ μεγαλοπρεπῶς τ' ἐβά-
δισε, καὶ ἄλλαι δὲ τοιαῦται μεγαλοπρέπειαι μεταφοραῖς λέ-
γονται, οὐ κυρίως· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τούτοις μεγαλοπρέπεια,
ἀλλ' ἐν οἷς εἰρήκαμεν.

Νέμεσις δ' ἐστὶ μεσότης φθονερίας καὶ ^qἐπιχαιρεκακίας· ²⁸
ἀμφοτέραι γὰρ αὗται ψεκταί εἰσιν, ὁ δὲ νεμεσητικὸς ^rἐπαι-

^f ἀξιοῦσι προσηκόντων αὐτοῖς μείζονων μικρόψυχοι Mb. ^g μή Kb.
^h ἢ—ἡ] ἡς—ἡς Kb. ⁱ ὅτι om. Mb. ^k σαλακωνείας Mb, ἀλαζονείας Kb.
^l σαλάκων] ἀλαζών utrobique Kb. ^m σαλάκων post γὰρ om. Kb. ⁿ μὴ
om. idem. ^o δεῖ Mb. ^p δεῖ. Εἰσὶ δέ] δέ εἰσιν Kb. ^q χαιρεκακίας Kb.
^r ἔπαινος Kb.

νετός. ^s Ἔστι δ' ἡ νέμεσις περὶ ἀγαθά, ἃ τυγχάνει ὑπάρχοντα ἀναξίῳ ὄντι, λύπη τις. Νεμεσητικὸς οὖν ^s ὁ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις λυπητικός. Καὶ ^t ὁ αὐτός γε πάλιν οὗτος λυπή-
 2 σεται, ἂν τινὰ ἴδῃ κακῶς πράττοντα ἀνάξιον ὄντα. Ἡ μὲν οὖν νέμεσις καὶ ὁ νεμεσητικὸς ἴσως τοιούτος, ὁ δέ γε φθονερὸς ^v ἐναντίως τούτῳ· ἀπλῶς γάρ, ἂν τε ἄξιός τις ἢ ἂν τε μὴ τοῦ εὖ πράττειν, λυπήσεται. Ὁμοίως τούτῳ ὁ ἐπιχαιρέκακος ἡσθήσεται κακῶς πράττοντι καὶ τῷ ἀξίῳ καὶ τῷ ἀναξίῳ. ^w Ὁ δέ γε νεμεσητικὸς οὐ, ἀλλὰ μέσος τίς ^x ἔστι τούτων.

29 Σεμνότης δ' ἐστὶν αὐθαδείας ἀνὰ μέσον τε καὶ ἀρεσκείας, ἔστι δὲ περὶ τὰς ἐντεύξεις. Ὁ τε γὰρ αὐθάδης τοιούτος ἐστὶν οἷος μηθεὶς ἐντυχεῖν μηδὲ ^y διαλεγῆναι, ἀλλὰ τοῦνομα ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τρόπου κεῖσθαι· ὁ γὰρ αὐθάδης αὐτοάδης τίς
 2 ἐστὶν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. Ὁ δὲ ἄρεσκος τοιούτος ^z οἷος πᾶσιν ὁμιλεῖν καὶ πάντως καὶ πανταχῇ. Οὐδέτερος δὲ τούτων ἐπαινετός, ὁ δέ γε σεμνὸς ἀνὰ μέσον τούτων ὧν ἐπαινετός· οὔτε γὰρ πρὸς πάντας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀξίους, οὔτε πρὸς οὐθένα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους.

30 Αἰδὼς δ' ἐστὶ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως, ἔστι δὲ περὶ πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ ἀναίσχυντός ἐστὶν ὁ ἐν παντὶ καὶ πρὸς πάντας λέγων καὶ πράττων ἃ ἔτυχεν, ὁ δὲ καταπεπληγμένος ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὁ πάντα καὶ ^a πρὸς πάντας εὐλαβούμενος καὶ πράττειν καὶ εἰπεῖν· ἄπρακτος γὰρ
 2 ὁ τοιούτος, ὁ πάντα καταπληττόμενος. Ἡ δὲ αἰδὼς καὶ ὁ αἰδήμων μεσότης ^b τις τούτων· οὔτε γὰρ ἅπαντα καὶ πάντως, ὥς ὁ ἀναίσχυντος, καὶ ἐρεῖ καὶ πράττει, οὔτε ὥς ὁ καταπλήξ, ἐν παντὶ καὶ πάντως ^c εὐλαβηθήσεται, ἀλλὰ πράττει καὶ ἐρεῖ ἐν οἷς δεῖ καὶ ^d δεῖ καὶ ὅτε δεῖ.

31 ^d Εὐτραπελία δ' ἐστὶ μεσότης βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας,

^s ἡ et mox ὁ om. M^b. ^t ὁ om. K^b. ^v ἐναντίος K^b. ^w ὁ—τούτων om. M^b. ^x ἔστι om. K^b. ^y διαλλαγῆναι M^b. ^z οἷον M^b.
^a πρὸς om. K^b. ^b τις om. M^b. ^c εὐλαβήσεται K^b. ^d εὐτραπελία K^b.

ἔστι ^e δὲ περὶ ^f τὰ σκώμματα. Ὁ τε γὰρ βωμολόχος ἐστὶν ὁ πάντα καὶ πᾶν οἶόμενος δεῖν σκώπτειν, ὃ τε ἄγροικος ὁ μήτε σκώπτειν βουλόμενος [δεῖν] μήτε σκωφθῆναι, ἀλλ' ὀργιζόμενος. Ὁ δ' εὐτράπελος ἀνὰ μέσον τούτων, ὁ μήτε ² πάντας καὶ πάντως σκώπτων μήτ' ^g αὐτὸς ἄγροικος ὢν. Ἔσται δ' ὁ εὐτράπελος διττῶς πως λεγόμενος· καὶ γὰρ ὁ δυνάμενος σκῶψαι ἐμμελῶς, καὶ ὃς ^h ἂν ὑπομείνῃ σκωπτόμενος, εὐτράπελος, καὶ ἡ ⁱ εὐτραπελία τοιαύτη.

Φιλία δ' ἐστὶ μεσότης κολακείας καὶ ἔχθρας, ἔστι δὲ περὶ ³² ἵ πράξεις καὶ λόγους. Ὁ μὲν γὰρ κόλαξ ἐστὶν ὁ πλείω τῶν προσηκόντων καὶ ^k ὄντων προστιθείς, ὁ δ' ἀπεχθητικὸς ἐχθρὸς καὶ τῶν ὑπαρχόντων περιαιρῶν. Οὐδέτερος οὖν ὀρθῶς ἐπαινετός ἐστίν, ὁ δὲ φίλος ἀνὰ μέσον τούτων· οὔτε γὰρ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσθήσει, οὔτ' ἐπαινέσει τὰ μὴ προσήκοντα, οὔτ' αὖ πάλιν ἐλάττω ποιήσει, οὔτε πάντως ἐναντιώσεται παρὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Ὁ μὲν ^l οὖν φίλος τοιοῦτος.

Ἀλήθεια δ' ἐστὶ μετὰ εὐρωνείας καὶ ἀλαζονείας. Ἔστι ³³ δὴ περὶ λόγους, οὐ πάντας δέ. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζών ἐστίν ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ προσποιούμενος εἶναι, ἢ εἰδέναι ^a μὴ οἶδεν· ὁ δ' εἴρων ἐναντίος τούτῳ, καὶ ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος αὐτῷ εἶναι, καὶ ^a οἶδε μὴ φάσκων, ἀλλ' ἐπικρυπτόμενος τὸ εἰδέναι. Ὁ δ' ἀληθὴς οὐδέτερον τού- ² των ποιήσει· οὔτε γὰρ προσποιήσεται πλείω τῶν ὑπαρχόντων οὔτ' ἐλάττω, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ταῦτα φήσει καὶ εἶναι καὶ εἰδέναι. Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν αὗται ἀρεταὶ ἢ μὴ ἀρεταί, ἄλλος ἂν εἴη λόγος· ὅτι δὲ μεσότητές εἰσι τῶν εἰρημένων, δῆλον· οἱ γὰρ κατ' αὐτὰς ζῶντες ἐπαινοῦνται.

Περὶ ^m δὲ δικαιοσύνης λοιπὸν ἂν εἴη εἰπεῖν τί ἐστὶ καὶ ἐν ³⁴ τίσι καὶ περὶ ποῖα. ⁿ Πρῶτον μὲν οὖν εἰ λάβοιμεν τί ἐστὶ τὸ δίκαιον, ἔστι δὴ διττὸν τὸ δίκαιον, ὧν τὸ μὲν ἐστὶ κατὰ νόμον· δίκαια γὰρ φασιν εἶναι ^a ὁ νόμος ^o προστάττει. Ὁ

^e δὴ K^b. ^f τὰ om. M^b. ^g αὐτὸς γὰρ ἄγροικος M^b. ^h ἂν om. K^b. ⁱ εὐτραπέλεια K^b. ^j πράξιν K^b. ^k προσόντων προστεθείς M^b. ^l οὖν om. M^b. ^m δὲ om. idem. ⁿ πρότερον οὖν M^b. ^o πράττει K^b.

δὲ νόμος κελεύει τὰνδρεῖα πράττειν καὶ τὰ σώφρονα, καὶ
 2 ἀπλῶς ἅπαντα ὅσα κατὰ τὰς ἀρετὰς λέγεται. Διὸ καί,
 ῥφασί, δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δί-
 3 καια μὲν ἐστὶν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν, ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ
 4 πάσας ἀρετὰς ὄντα προστάττει, ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον
 ἐμμένων δικαίοις ῥ τελείως σπουδαῖος ἔσται, ὥστε ὁ δίκαιος
 3 καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ ἐστίν. Ἐν μὲν ὃ δὴ τι δί-
 καιον ἔν τε τούτοις ἐστὶ καὶ περὶ ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν οὐ
 τοῦτο τὸ δίκαιον ὃ οὐδὲ τὴν περὶ ταῦτα δικαιοσύνην ζητοῦμεν.
 Κατὰ μὲν γὰρ ταῦτα τὰ δίκαια ἔστι καθ' ἑαυτὸν ὄντα δί-
 4 καιον εἶναι· ὁ γὰρ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ὁ ἐγκρατὴς
 4 καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐστὶ τοιοῦτος. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τὸ
 πρὸς ἕτερον ἄλλο τοῦ εἰρημένου κατὰ νόμον δικαίου ἐστίν·
 οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τοῖς πρὸς ἕτερον δικαίοις οὐσι καθ' αὐτὸν
 εἶναι δίκαιον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ ζητοῦμεν δίκαιον καὶ τὴν
 δικαιοσύνην τὴν περὶ ταῦτα. Τὸ τοίνυν δίκαιόν ἐστι τὸ πρὸς
 5 ἕτερον ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ ἴσον. Τὸ γὰρ ἄδικον τὸ ἄνισόν
 ἐστίν· ὅταν γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν τὰ μείζω αὐτοῖς νέμωσι,
 τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάσσονα, ἄνισον τοῦτ' ἐστί, καὶ ὡς οὕτως
 6 ἄδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι οἴονται. Δῆλον ἄρα ὅτι ἐπειδὴ ἡ
 ἀδικία ἐν ἀνίσοις, ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἐν ἰσότητι συμ-
 6 βολαίων. Ὡστε δῆλον ὅτι ἡ δικαιοσύνη μεσότης τις ἂν εἴη
 ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ πολλοῦ καὶ ὀλίγου. Ὁ τε
 γὰρ ἄδικος τῷ ἀδικεῖν ἧ πλεῖον ἔχει, καὶ ὁ ἀδικούμενος δὲ τῷ
 ἀδικεῖσθαι ἔλαττον· τὸ δέ γε μέσον τούτων δίκαιόν ἐστιν.
 Τὸ δὲ μέσον ἴσον, ὥστε τὸ ἴσον ἂν πλείονος καὶ ἐλάττονος
 7 εἴη δίκαιον, καὶ δίκαιος δὲ ὁ τὸ ἴσον βουλόμενος ἔχειν. Τὸ
 δέ γε ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν ἐγγίνεται· τὸ ἄρα πρὸς ἕτε-
 ρον ἴσον εἶναι δίκαιόν ἐστι, καὶ δίκαιος ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη.
 Ἐπεὶ οὖν ἡ δικαιοσύνη ἐν δικαίῳ καὶ ἐν ἴσῳ καὶ ἐν μεσότητι,

ῥ φησὶ Mb.   4 πάσας] τὰς Mb.   ῥ τελείος Mb.   s δὴ om. Mb.
 t οὐδὲ] ἢ οὐδὲ Kb.   v ὁ ante ἀνδρεῖος et ἐγκρατὴς om. Kb.   w οὕτως]
 οὐ Mb.   x ἄδικον Kb, δίκαιον Mb.   y ὑπεροχῆς Kb.   z πλεόν Mb.
 a ἂν post εἴη Mb.

τὸ μὲν δίκαιον ἔν τισι λέγεται δίκαιον, τὸ δ' ἴσον τισὶν ἴσον, τὸ δὲ μέσον τισὶ μέσον, ὥσθ' ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἔσται καὶ πρὸς τινὰ καὶ ἔν τισιν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ ^b τὸ δίκαιον ἴσον, καὶ τὸ ^c τῷ ἀνάλογον ἴσον δίκαιον ἂν εἴη. Τὸ δ' ἀνάλογον ἐν τέτταρσι γίνεται ἐλαχίστοις· ὥς γὰρ τὸ Α πρὸς τὸ Β, τὸ Γ πρὸς τὸ Δ. Οἶον ἀνάλογόν ἐστι τὸν τὰ πολλὰ κεκτημένον πολλὰ εἰσφέρειν, τὸν δὲ τὰ ὀλίγα κεκτημένον ὀλίγα· πάλιν ὁμοίως τὸν μὲν πολλὰ πεπονηκότα πολλὰ λαμβάνειν, τὸν δὲ ὀλίγα πεπονηκότα ὀλίγα λαμβάνειν. Ὡς ⁹ δ' ^d ἔχει ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὸν μὴ πεπονηκότα, οὕτω τὰ πολλὰ πρὸς τὰ ὀλίγα· ^e ὥς δ' ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὰ πολλά, οὕτως ὁ μὴ πεπονηκὼς πρὸς τὰ ὀλίγα. Ἐοικε δὲ καὶ Πλάτων τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ ^f τοῦ δικαίου χρῆσθαι ἐν τῇ πολιτείᾳ. Ὁ μὲν γὰρ γεωργός, φησί, σίτον ποιεῖ, ὁ δ' οἰκο- ¹⁰ δόμος οἰκίαν, ὁ δ' ὑφάντης ἱμάτιον, ὁ δὲ σκυτοτόμος ὑπόδημα. Ὁ μὲν οὖν γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ σίτον δίδωσιν, ὁ δ' οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ οἰκίαν· ὁμοίως ^g δὲ οἱ ἄλλοι πάντες οὕτως ἔχουσιν ὥστε τὰ παρ' αὐτοῖς ἀντικαταλλάττεσθαι τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ἔστι δ' ἡ ἀναλογία αὕτη· ὥς γὰρ ὁ ¹¹ γεωργὸς τῷ οἰκοδόμῳ, οὕτως ὁ οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ· ὁμοίως τῷ σκυτεῖ, τῷ ὑφάντῃ, τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἡ αὕτη ἀναλογία ^h πρὸς ἀλλήλους γίνεται, καὶ συνέχει δ' ἡ αὕτη ἀναλογία ⁱ τὴν πολιτείαν. Ὡστε τὸ δίκαιον ^k εἶναι ἔοικε τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ δίκαιον συνέχει τὰς πολιτείας, τὸ αὐτὸ δ' ἐστὶ τὸ δίκαιον τῷ ^l ἀνάλογον. Ἐπεὶ ^m δὲ ὁ οἰκοδόμος πλείονος ¹² ἄξιον ποιεῖ τὸ αὐτοῦ ἔργον ἢ ὁ σκυτεὺς, καὶ ἦν ἔργον ἀντικαταλλάττεσθαι ⁿ τῷ σκυτεῖ πρὸς τὸν οἰκοδόμον, ἀνθ' ὑποδημάτων δ' οὐκ ἦν οἰκίαν λαβεῖν, ἐνταῦθα ἤδη ^o ἐνόμισαν, οὐ πάντα ταῦτα ὠνητὰ ἐστίν, ἀργύριον προσαγορεύσαντες ^p νόμισμα, τούτῳ χρῆσθαι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστον ἐκάστου ^q δι-

^b δίκαιον τὸ K^b. ^c τῷ] τούτῳ K^b. ^d ὁ πεπονηκὼς ἔχει K^b. ^e ὥς—ὀλίγα om. M^b. ^f τὸ δίκαιον K^b. ^g δὲ] καὶ M^b. ^h πρὸς ἀλλήλους om. M^b. ⁱ τὰς πολιτείας M^b. ^k ἔοικεν εἶναι K^b. ^l ἀναλόγῳ K^b. ^m δὴ M^b. ⁿ τῷ] καὶ τῷ K^b. ^o ἐνόμισαν ταῦτα πάντα ὠνητὰ καὶ τι ἀργύριον προσαγορεύοντες M^b. ^p νομίσματι K^b. ^q διδόντες M^b.

δόντας τὴν ἄλλαξιν ποιεῖσθαι παρ' ἑαλλήλων, καὶ τούτῳ τὴν
 13 πολιτικὴν κοινωνίαν συνέχειν. Ἐπεὶ οὖν τὸ δίκαιόν ἐστιν ἐν
 τούτοις καὶ τοῖς εἰρημένοις ἔμπροσθεν, ἢ περὶ ταῦτα δικαιο-
 σύνη ἂν εἴη τῇ ἔξει ὁρμὴν ἔχουσα μετὰ προαιρέσεως περὶ
 ταῦτα καὶ ἐν τούτοις. Ἔστι δὲ ^ς δίκαιον καὶ ἀντιπεπονθός,
 οὐ μέντοι γὰρ ὡς οἱ ^ι Πυθαγόρειοι ἔλεγον. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
 14 ᾤοντο δίκαιον εἶναι, ἃ τις ἐποίησε, ταῦτ' ἀντιπαθεῖν. Τὸ
 δὴ τοιοῦτον οὐκ ἔστι πρὸς ἅπαντας. Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον
 οἰκέτῃ πρὸς ἐλεύθερον ^ν ταυτόν· ὁ οἰκέτης γὰρ ἐὰν πατάξῃ
 τὸν ἐλεύθερον, οὐκ ἔστι ^ω δίκαιος ἀντιπληγῆναι, ἀλλὰ πολ-
 λάκις. Καὶ τὸ ἀντιπεπονθός ^χ δὲ δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ ἀνά-
 λογον· ὡς γὰρ ὁ ἐλεύθερος ἔχει πρὸς τὸν δούλον τῷ βελ-
 15 τίῳ εἶναι, οὕτως τὸ ἀντιποιῆσαι πρὸς τὸ ποιῆσαι. Ὅμοίως
 δὲ καὶ ἐλευθέρῳ πρὸς ἐλεύθερον ἔξει. Οὐ γὰρ δίκαιον, εἴ
 τις τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψέ τινος, ἀντεκκοπῆναι μόνον, ἀλλὰ
 πλείονα παθεῖν, ὡς ἀκολουθήσαντα τῇ ἀναλογίᾳ· καὶ γὰρ ἥρξε
 πρότερος καὶ ἠδίκησεν, ἀδικεῖ δὲ κατ' ἀμφοτέρω, ὥστε ἀνά-
 λογον καὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὸ ἀντιπαθεῖν πλείω ὢν ἐποίησε
 16 δίκαιόν ἐστιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ δίκαιον πολλαχῶς λέγεται, διο-
 ριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ ποίου δικαίου ἐστὶν ἢ σκέψις. Ἔστι
 δὴ δίκαιον τό, ὡς φασίν, οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην καὶ υἱῷ πρὸς
 πατέρα. Τὸ δ' ἐν τούτοις δίκαιον ^z ὁμώνυμῳς ἂν δόξειεν λέ-
 γεσθαι τῷ πολιτικῷ δικαίῳ. Ἔστι γὰρ δίκαιον ὑπὲρ οὗ
 17 ἐστὶν ἢ σκέψις, τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Τοῦτο γὰρ μάλιστα
 ἐστὶν ἐν ἰσότητι· κοινωνοὶ γὰρ οἱ ^a πολῖταί τινες, καὶ ὅμοιοι
 βούλονται εἶναι τῇ φύσει, τῷ δὲ τρόπῳ ἕτεροι. Τῷ δὲ υἱῷ
 πρὸς πατέρα καὶ οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην οὐκ ἂν δόξειεν εἶναι
 δίκαιον οὐθέν· οὔτε γὰρ τῷ ^b ποδὶ τῷ ἐμῷ πρὸς ἐμέ ^c οὔτε
 18 τῇ χειρὶ, ὁμοίως δ' οὐδ' ἐκάστῳ τῶν μορίων. Ὡσαύτως ἂν
 οὖν δόξειεν ἔχειν καὶ ὁ υἱὸς πρὸς πατέρα· ὥσπερ γὰρ μέρος

^ι ἄλλήλων, omissis καὶ τούτῳ, K^b. ^ς καὶ δίκαιον M^b. ^ι πυθαγόρειοι K^b.M^b. ^ν ταυτά K^b, om. M^b. ^ω δίκαιον M^b. ^χ δὲ om. M^b.
^γ ἀκολουθήσοντα K^b. ^z ὁμώνυμον M^b. ^a πολιτικοί K^b. ^b παιδὶ K^b.
^c οὔτε] οὐδὲ K^b.M^b.

τί ἐστὶ τοῦ πατρὸς ὁ υἱός, πλὴν ὅταν ἤδη λάβῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τάξιν καὶ χωρισθῇ ^d ὑπ' ^e αὐτοῦ, τότε ἤδη ἐν ἰσότητι καὶ ὁμοιότητι ἐστὶ τῷ πατρί· οἱ δὲ πολῖται τοιοῦτοί τινες ἐθέλουσιν εἶναι. Ὡς δ' αὖτως οὐδ' οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην ἐστὶ ¹⁹ δίκαιον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τοῦ γὰρ δεσπότητος τί ἐστὶν ὁ οἰκέτης. ^f Ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ ^g ἔστιν αὐτῷ δίκαιον, τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον πρὸς αὐτόν ἐστιν. Οὐ τοῦτο δέ γε ἡμεῖς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν· ἐν ἰσότητι γὰρ καὶ ὁμοιότητι τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν ἐν ^h ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίᾳ δίκαιόν ἐστιν ἐγγὺς τοῦ πολιτικοῦ δικαίου· χεῖρον μὲν ⁱ γὰρ ἢ γυνὴ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' οἰκειότερον, καὶ μετέχει ἰσότητός πως μάλλον, διότι ἐγγὺς τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ὁ βίος αὐτῶν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον τὸ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα μάλιστα πως ἤδη τῶν ἄλλων πολιτικόν ἐστὶν. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ δίκαιον τὸ ἐν πολιτικῇ κοινωνίᾳ ^k ὄν, ²¹ ἢ δικαιοσύνη καὶ ὁ δίκαιος περὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔσται. Τῶν δὲ δικαίων ἐστὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ νόμῳ. Δεῖ δ' οὕτως ὑπολαμβάνειν μὴ ὡς μηδέποτε ἂν μεταπεσόντα· καὶ γὰρ τὰ φύσει ὄντα μεταλαμβάνουσι μεταβολῆς. Λέγω δ' οἷον εἰ τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν πάντες αἰεὶ βάλλειν, γινοίμεθ' ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερά ἐστι, καὶ τὰ δεξιὰ οὐδὲν ἥττον φύσει βελτίω ἐστὶ τῆς ἀριστερᾶς, καὶ πάντα ποιῶμεν τῇ ἀριστερᾷ καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Οὐδ' ὅτι μεταπίπτουσι, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι φύσει· ἀλλ' εἰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸν πλείω χρόνον οὕτω διαμένει ἢ ἀριστερὰ οὖσα ¹ ἀριστερὰ καὶ ἢ δεξιὰ δεξιὰ, τοῦτο φύσει ἐστίν. Ὡσαύ- ²² τως ἐπὶ τῶν φύσει δικαίων, μή, εἰ ^m μεταβάλλει διὰ τὴν ἡμετέραν χρῆσιν, διὰ τοῦτ' οὐκ ἔστι δίκαιον φύσει, ἀλλ' ἔστιν. Τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαμένον, τοῦτο ⁿ φύσει δίκαιον προφανές. Ὁ γὰρ ἂν ἡμεῖς θώμεθα καὶ νομίσωμεν, τοῦτο καὶ ἔστι δίκαιον ἤδη καὶ καλοῦμεν κατὰ νόμον δίκαιον.

^d nonne ἀπ' ?   ^e αὐτῆς K^b.   ^f ἀλλ' ἤδη M^b.   ^g ἔστιν om. M^b.
^h γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς K^b.   ⁱ γὰρ ἐστὶν ἢ K^b.   ^k ὄν] ἐστὶ καὶ M^b.
¹ ἀριστερὰ post οὖσα om. K^b.   ^m μεταβάλλοι M^b.   ⁿ φύσει om. M^b.

23 Βέλτιον οὖν δίκαιον τὸ κατὰ φύσιν τοῦ κατὰ νόμον. Ἄλλ' ὃ
ζητοῦμεν, δίκαιόν ἐστι πολιτικόν. Τὸ δὲ πολιτικόν ἐστι τὸ
νόμῳ, οὐ τὸ φύσει. Τὸ δ' ἄδικον καὶ τὸ ἀδίκημα δόξειεν
ἂν εἶναι ^ο οὕτω ταυτόν, ^ρ οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γὰρ ἄδικόν ἐστι
τὸ νόμῳ ὠρισμένον, οἷον ^q τὸ παρακαταθήκην ἀποστερηῆσαι
ἄδικόν ἐστιν, τὸ δ' ἀδίκημά ἐστι τὸ ^τ ἤδη ἀδίκως τι πράττειν.
24 Ὁμοίως δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαιοπράγημα οὐ ταυτόν· τὸ
μὲν γὰρ δίκαιον τὸ τῷ νόμῳ ὠρισμένον, τὸ δὲ δικαιοπράγημα
τὸ τὰ δίκαια πράττειν. Πότε οὖν τὸ δίκαιον, καὶ πότε οὐ;
^ι Ὡς ἀπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὅταν πράττῃ κατὰ προαίρεσιν καὶ
ἐκουσίως (τὸ δ' ἐκουσίως ὃ ἦν, εἴρηται ἐν τοῖς ἐπάνω ἡμῖν) καὶ
ὅταν εἰδῶς καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ οὐ ἔνεκα, ^ς οὕτως δίκαιον πράτ-
25 τει. Ὁμοίως καὶ ὡσαύτως καὶ ^τ ὁ ἄδικος ἔσται ὁ εἰδῶς καὶ ὄν
καὶ ᾧ καὶ οὐ ἔνεκα. ^υ Ὅταν δὲ μὴθ' ^ν τούτων εἰδῶς πράττῃ τι
ἄδικον, ἄδικος μὲν οὐκ ἔστιν, ἀτυχὴς δέ· εἰ γὰρ οἰόμενος τὸν
πολέμιον ^ω ἀποκτείνειν τὸν πατέρα ἀπέκτεινεν, ἄδικον μὲν ^x τι
26 ἔπραξεν, ἀδικεῖ μέντοι οὐθένα, ἀτυχεῖ δέ. ^γ Ὡστε οὖν τὸ μὴ
ἀδικεῖν τὰ ἄδικα πράττοντα ἐν τῷ ἀγνοεῖν ἐστὶ τοῦτο, ὃ καὶ
μικρὸν ἐπάνω ἐλέγετο, ὅταν μὴ εἰδῶς μὴθ' ὄν βλάπτει μὴθ'
ᾧ ^z μὴθ' οὐ ἔνεκεν. Ἄλλ' ἤδη ^α καὶ τὴν ἄγνοιαν διοριστέον
ἐστί, πῶς ἂν γινομένης τῆς ἀγνοίας, ὄν βλάπτει, οὐκ ἀδι-
27 κήσει. Ἐστω δὴ οὗτος ὁ διορισμός· ὅταν μὲν γὰρ ἡ ἄγνοια
αἰτία ᾗ τοῦ πράττειν τι, οὐχ ἐκὼν τοῦτο πράττει, ὥστε οὐκ
ἀδικεῖ· ὅταν δὲ τῆς ἀγνοίας αὐτὸς ᾗ αἷτιος, καὶ πράττῃ ^β τι
κατὰ τὴν ἄγνοιαν ἧς αὐτὸς αἷτιός ἐστιν, οὗτος ἤδη ἀδικεῖ,
28 καὶ δικαίως ^ε αἷτιος ὁ τοιοῦτος κληθήσεται. Οἷον ἐπὶ τῶν
μεθύοντων· οἱ γὰρ μεθύοντες καὶ πράξαντές τι κακὸν ἀδικού-
σιν· τῆς γὰρ ἀγνοίας ^δ αὐτοὶ εἰσιν αἷτιοι· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς
μὴ πίνειν τοσοῦτον ὥστ' ἀγνοήσαντας τύπτειν τὸν πατέρα.

^ο οὕτω] οὐ K^b. ^ρ οὐκ ἔστι δέ om. K^b. ^q τὴν K^b. ^τ ἤδη
om. M^b. ^ς οὕτως K^b. ^υ ὁ post καὶ om. M^b. ^ν εἰδῶς τούτων M^b.
^ω ἀποκτενεῖν M^b. ^x τι] τοι K^b, om. M^b. ^γ ὥστε] ἐπεὶ K^b.
^z μὴδ' codices. ^α καὶ om. M^b. ^β τι om. M^b. ^ε ὁ τοιοῦτος
αἷτιος M^b. ^δ αὐτοῖ] αὐτοῖς K^b, αὐτοὶ αὐτοῖς corr. K^b.

^eΟμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγνοιῶν ^f ὅσαι μὲν γίνονται δι' αὐτούς, οἱ ^g κατὰ ταύτας ἀδικοῦντες ἄδικοι· ὧν δὲ μὴ αὐτοὶ εἰσιν αἵτιοι, ἀλλ' ἡ ἄγνοια κακείνοις ἐστὶν αἰτία τοῖς πράξασι ^h τοῦ πράξαι, οὐκ ἄδικοι. Ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ἄγνοια ⁱ ἡ φυσικὴ, οἷον τὰ παῖδιά ἀγνοοῦντα τοὺς πατέρας τύπτουσιν, ἀλλ' ἡ ἐν τούτοις ἄγνοια φυσικὴ οὐσα οὐ ποιεῖ διὰ τὴν πράξιν ταύτην τὰ παῖδιά λέγεσθαι ἄδικα· ἡ γὰρ ἄγνοια αἰτία τοῦ πράττειν ταῦτα, τῆς δ' ἀγνοίας οὐκ αὐτὰ αἵτια, διὸ ^k οὐδ' ἄδικα λέγονται. Ὑπὲρ ^l δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖσθαι πῶς; ^m Πότερον ἐκόντα ἐστὶν ἀδικεῖσθαι ἢ οὐ; Δίκαια μὲν γὰρ καὶ ἄδικα πράττομεν ἐκόντες, ἀδικούμεθα δὲ οὐκέτι ἐκόντες· τὸ γὰρ κολάζεσθαι φεύγομεν, ὥστε δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἀδικοίμεθα ἐκόντες. Οὐδεὶς γὰρ ἐκὼν βλάπτεσθαι ὑπομένει· τὸ γὰρ ἀδικεῖσθαι βλάπτεσθαι ἐστὶν. Ναί, ἀλλ' εἰσὶ τινες οἱ ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ka} ^{kb} ^{kc} ^{kd} ^{ke} ^{kf} ^{kg} ^{kh} ^{ki} ^{kj} ^{kl} ^{km} ^{kn} ^{ko} ^{kp} ^{kq} ^{kr} ^{ks} ^{kt} ^{ku} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} ^{sm} ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} ^{tm} ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw}

^e ὁμοίως] καὶ K^b. ^f ὅσοις μὲν γίνεται τι δι' M^b. ^g κατ' αὐτάς M^b.
^h τοῦτο M^b. ⁱ ἡ post ἄγνοια om. K^b. ^k οὐδ'] οὐκ M^b. ^l δὲ
om. M^b. ^m αὐτοῖς M^b. ⁿ δ' om. K^b. ^o ἐλάττω K^b. ^p τι ἄλλο M^b.
^q τι ἀνθ'] ταῦθ' M^b. ^r οὐδὲ ἐκὼν ἄρα om. M^b. ^s καὶ σεμνύνον-
ται om. M^b. ^t τῶν τοιούτων K^b. ^v ἀδικοῦντ' ἂν M^b. ^w οἱ οὐ-
τως K^b.

Πρὸς δὴ ταῦτα καὶ τοὺς τοιοῦτους λόγους ὁ ἐπὶ τοῦ ἀκρα-
 τοῦς λόγος ἐναντιοῦται· ὁ γὰρ ἀκρατὴς βλάπτει ^x αὐτὸς
^y αὐτὸν τὰ φαῦλα πράττων, καὶ ἐκὼν γε ταῦτα πράττει,
 βλάπτει ^z ἄρα αὐτὸς αὐτὸν εἰδώς, ὥσθ' ἐκὼν αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ
 ἀδικεῖται. Ἄλλ' ἐνταῦθα ὁ διορισμὸς ^a προστεθεὶς κωλύσει
 35 τὸν λόγον τοῦτον. Ἔστι δὲ ^b ὁ διορισμὸς οὗτος, τὸ μηδένα
 βούλεσθαι ἀδικεῖσθαι. Ὁ δέ ^c γε ἀκρατὴς βουλόμενος πράτ-
 τει τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν, ὥστε αὐτὸς αὐτὸν ἀδικεῖ· βούλε-
 ται ἄρα τὰ φαῦλα πράττειν αὐτῷ. Ἄλλ' οὐδεὶς βούλεται
 ἀδικεῖσθαι, ὥστ' οὐδ' ὁ ἀκρατὴς αὐτὸς αὐτὸν ἐκὼν ἀδικοῖη.
 36 Ἄλλ' ἴσως ἐνταῦθα πάλιν ἀπορήσειεν ἂν τις, ἅρά γε ἐνδέ-
 χεται ^d αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν; Ἐκ μὲν δὴ τοῦ ἀκρατοῦς σκο-
 πουμένῳ ἔοικεν ἐνδέχεσθαι. Καὶ πάλιν οὕτως. Εἰ γὰρ ^e ὁ
 νόμος πράττειν τάττει, ταῦτά ἐστι δίκαια, ὁ μὴ πράττων
 ταῦτα ἀδικεῖ· καὶ εἰ πρὸς ὃν κελεύει πράττειν, πρὸς τοῦτον
 37 εἰ μὴ πράττει, τοῦτον ἀδικεῖ. Ὁ δὲ νόμος κελεύει σώφρονα
 εἶναι, οὐσίαν κεκτηῖσθαι, σώματος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τᾶλλα
 τὰ τοιαῦτα· ὁ ἄρα ταῦτα μὴ πράττων ἀδικεῖ αὐτόν· εἰς οὐ-
 θένα γὰρ ^e ἄλλον τῶν τοιοῦτων ἀδικημάτων ἢ ἀναφορά ἐστίν.
 Ἄλλὰ μή ποτε ^f ταῦτα οὐκ ἀληθῆ ἦν, οὐδ' ἐνδέχεται αὐτὸν
 38 ἀδικεῖν αὐτόν. Τὸν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν
 χρόνον πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον, οὐδ' ἐκόντα ἅμα καὶ ἄκοντα·
 ἀλλὰ μὴν ὁ ἀδικῶν, ἢ ἀδικεῖ, πλεῖον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος,
 ἢ ἀδικεῖται, ἔλαττον· εἰ ἄρα αὐτὸς αὐτὸν ἀδικεῖ, ἐνδέχεται
 τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλατ-
 τον. Ἄλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἐνδέχεται ^g αὐτὸν
 39 αὐτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι ὁ μὲν ἀδικῶν ἐκὼν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀδικού-
 μενος ἄκων ἀδικεῖται, ὥστε εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν,
 ἐνδέχοιτ' ἂν ἅμα καὶ ἀκουσίως καὶ ἐκουσίως πράττειν τι.
 Τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐκ ἄρα οὐδ' οὕτως ἐνδέχεται αὐτὸν
 αὐτὸν ἀδικεῖν. Ἔτι εἴ τις λαμβάνοι ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀδι-

^x αὐτὸς om. Mb.   ^y ἐαυτὸν Mb.   ^z ἄρα] δ' Mb.   ^a προστεθεὶς
 κωλύει Mb.   ^b ὁ om. Mb.   ^c γε om. Mb.   ^d αὐτὸν] αὐτὸς codices.
^e ἄλλων Kb.   ^f ταῦτα] τὰ τοιαῦτα Mb.   ^g αὐτὸν] τὸν αὐτὸν Mb.

κημάτων. Ἐδικοῦσι γὰρ ^h πάντες ἥτοι ⁱ παρακαταθήκην ⁴⁰
ἀποστεροῦντες ἢ μοιχεύοντες ἢ κλέπτοντες ἢ τι ἄλλο τῶν
κατὰ μέρος ἀδικημάτων ποιοῦντες· οὐδεὶς δὲ πώποτε αὐτὸς
αὐτὸν παρακαταθήκην ἀπεστέρησεν, οὐδ' ἐμοίχευσε τὴν ^k αὐ-
τοῦ γυναῖκα, οὐδ' ἐκλεψεν αὐτὸς τὰ ^k αὐτοῦ, ὥστε εἰ τὸ μὲν
ἀδικεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστί, τούτων δὲ μηθὲν ἐνδέχεται
πρὸς αὐτὸν ποιεῖν, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο αὐτὸν ἀδικεῖν. Εἰ δὲ ⁴¹
μή, οὐ τό γε πολιτικὸν ἀδίκημα, ἀλλὰ τὸ οἰκονομικόν· ἡ γὰρ
ψυχὴ εἰς πλείω μεμερισμένη ἔχει τι αὐτῆς τὸ μὲν χεῖρον τὸ
δὲ βέλτιον, ὥστ' εἴ τι ἐγγίγνεται τῶν ἐν ψυχῇ ἀδίκημα, τῶν
μερῶν ^l ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. Τὸ οἰκονομικὸν γὰρ ἀδίκημα
διειλόμεθα ^m τῷ ἐπὶ ⁿ τὸ χεῖρον καὶ βέλτιον, ὡς γίνεσθαι
πρὸς αὐτὸν ἄδικον καὶ δίκαιον. Οὐ τοῦτο δ' ἡμεῖς ἐπισκο- ⁴²
πούμεθα, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν. Ὡστ' ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδι-
κήμασιν ἐν οἷς ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν
ἀδικεῖν. ^o Πότερος δὲ πάλιν ἀδικεῖ, καὶ ἐν ποτέρῳ ἐστὶ τὸ
ἀδίκημα, ἐν τῷ ἀδίκῳ ὅτιοῦν ἔχοντι ἢ τῷ κρίναντι καὶ τῷ
ἀπονεύοντι, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν; Καὶ γὰρ ὁ λαβὼν τὸν ⁴³
φοῖνικα παρὰ τοῦ ἐφειστώτος καὶ ταῦτα κρίναντος οὐκ ἀδικεῖ,
καὶ ἀδίκῳ αὐτῷ ἀποδοθῇ· ἀλλ' ἤδη ὁ κρίνας κακῶς καὶ δούς,
οὗτος ἀδικεῖ. Καὶ οὗτος ἐστὶ μὲν ἢ ἀδικεῖ, ἐστὶ δὲ ἢ οὐκ
ἀδικεῖ· ἢ μὲν γὰρ τὸ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ φύσει ὄν δίκαιον μὴ
ἐκρίνε, ταύτῃ ^p μὲν ἀδικεῖ, ἢ ^q δὲ τὸ αὐτῷ δοκοῦν εἶναι δίκαιον,
οὐκ ἀδικεῖ.

^r Ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν εἴρηται, καὶ τίνες εἰσὶ καὶ ἐν ³⁵
τίσι καὶ περὶ ποῖα, καὶ περὶ ἐκάστης αὐτῶν, ὅτι εἰ ^s πράττοι-
μεν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ βέλτιστον, τὸ ^t μὲν οὕτως
εἰπεῖν, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ^v πράττειν, ὁμοίον ἐστὶν
ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι ὅτι ὑγίεια ἄριστ' ἂν γένοιτο, εἴ τις
τὰ ὑγιεινὰ προσφέροιτο. Τὸ δὲ τοιούτον ἀσαφές· ἀλλ' ἐρεῖ ²

^h ἅπαντες M^b. ⁱ παραθήκην K^b. ^k ἑαυτοῦ—ἑαυτοῦ K^b. ^l ἐστὶ
om. K^b. ^m τῷ] τὸ K^b. M^b. ⁿ τὸ om. M^b. ^o πότερον K^b. ^p μὲν
om. K^b. ^q δὲ ταύτῳ δοκοῦν K^b. ^r ἐπεὶ K^b. ^s πράττομεν K^b.
^t μὲν] μὲν γὰρ M^b, μέντοι corr. ^v post πράττειν K^b. τὸ βέλτιστον.

μοι, τὰ ποῖα διασάφησον ^ω ὑγιεινά ἐστίν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου, τί ἐστὶν ὁ λόγος καὶ τίς ὁ ὀρθὸς λόγος; Ἄναγκαῖον ἴσως ἐστὶ πρῶτον μὲν, ἐν ᾧ ὁ λόγος ἐγγίνεται, ὑπὲρ τούτου διελέσθαι. ^κ Διωρίσθῃ μὲν οὖν ὑπὲρ ψυχῆς ὡς τύπῳ καὶ πρότερον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγον ^γ ἔχον, τὸ δ' ³ ἄλογον μόνιον τῆς ψυχῆς. Ἔστι ^z δὲ εἰς δύο τὴν διαίρεσιν ἔχον τὸ ^α λόγον ἔχον μόνιον ^β τῆς ψυχῆς, ὧν ἐστὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν τὸ δ' ἐπιστημονικόν. Ὅτι δὲ ἕτερα ἀλλήλων ἐστίν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἂν γένοιτο φανερόν. Ὡς περ γὰρ δὴ ἕτερα ^ε ἐστὶν ἀλλήλων ^δ χρώμα τε καὶ χυμὸς καὶ ψόφος καὶ ὁσμή, ὡσαύτως ^ε καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐτέρας αὐτῶν ἢ φύσις ἀπέδωκεν· ψόφον μὲν γὰρ ἀκοῇ, χυμὸν δὲ γεύσει γνωρίζο- ⁴ μεν, χρώμα δὲ ὄψει. Ὁμοίως δὲ καὶ τὰλλα τὸν αὐτὸν τρό- πον δεῖ ὑπολαμβάνειν, ἑπεὶ ἕτερα τὰ ὑποκείμενά ἐστιν, ἕτερα καὶ τὰ τῆς ψυχῆς εἶναι μέρη οἷς ταῦτα γνωρίζομεν. Ἐτε- ρον δ' ἐστὶ τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητόν, ταῦτα δὲ ψυχῇ γνω- ρίζομεν· ἕτερον ^ε ἄρ' ἂν εἴη τὸ μόνιον τὸ περὶ τὰ αἰσθητὰ ⁵ καὶ τὰ νοητά. Τὸ δὲ βουλευτικὸν ^h καὶ προαιρετικὸν περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει, καὶ ἀπλῶς ὅσα ἐν γενέσει τε καὶ φθορᾷ ἐστίν. ⁱ Βουλευόμεθα γὰρ ὑπὲρ τούτων ^α ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πράττειν καὶ μὴ πράττειν προελομένοις, περὶ ^α ^κ ἐστὶ βουλή καὶ προαίρεσις τοῦ πράττειν ἢ μὴ πράττειν· ταῦτα δ' ἐστὶν αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει τοῦ μεταβάλλειν, ὥστε τὸ προαιρετικὸν μόνιον τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν λόγον ¹ τῶν αἰσθη- ⁶ τῶν ἐστίν. Τούτων ^m δὲ διωρισμένων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἀληθοῦς ἐστὶν ὁ λόγος καὶ ⁿ τὰληθές ὡς ἔχει σκοπούμεθα, ἐστὶ ^ο δ' ἐπιστήμη φρόνησις νοῦς σοφία ⁷ ὑπόληψις, περὶ τί δὲ ἕκαστον τούτων ἐστίν. Ἡ μὲν ^p οὖν

^ω ἐστὶν ὑγιεινά K^b. ^κ διωρίσθω M^b. ^γ ἔχον—μόριον] ἔχοντος μόριον K^b, ἔχον τὸ δ' ἄλογον καὶ τοῦ λόγον ἔχοντος μορίου M^b. ^z δὲ] δ' M^b. ^α ἄλλογον K^b, ἐν λόγον M^b. ^β τῆς] λόγον τῆς K^b. ^ε ἀλλή- λων ἐστὶ M^b. ^δ χρώματα καὶ K^b. M^b. ^ε καὶ] δὲ καὶ M^b. ^ε ἐπεὶ δ' ἕτερα M^b. ^ε ἄρ' om. M^b. ^β καὶ προαιρετικὸν om. K^b. ⁱ βουλόμεθα M^b. ^κ ἐστὶ] ἐστὶ καὶ M^b. ¹ τὸν αἰσθητόν K^b. ^m δὲ M^b. ⁿ τὰ- ληθὴ M^b. ^ο δ'] δ' ἢ K^b. ^p οὖν om. M^b.

ἐπιστήμη ἐστὶ περὶ ἐπιστητόν, καὶ τοῦτο μετ' ἀποδείξεως καὶ λόγου διατεινόμενον, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ^qπρακτά, ἐν οἷς αἵρεσις καὶ φυγὴ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράξαι καὶ μὴ πράξαι. ¹Ἔστι δὴ τῶν ποιουμένων καὶ πραττομένων οὐ ταὐτὸ ^rτὸ ⁸ποιητικὸν καὶ πρακτικόν· τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐστὶ ^rτι παρὰ τὴν ποίησιν ἄλλο τέλος, οἷον παρὰ τὴν οἰκοδομικὴν, ἐπειδὴ ἐστὶ ποιητικὴ ^sοικίας, οἰκία αὐτῆς τὸ τέλος παρὰ τὴν ποίησιν. ^tΟμοίως ἐπὶ τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν. ¹Ἐπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν οὐκ ἔστιν ἄλλο οὐθέν τέλος ⁹παρ' αὐτὴν τὴν πράξιν, οἷον παρὰ τὸ κιθαρίζειν οὐκ ἔστιν ἄλλο τέλος οὐθέν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τέλος, ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ πράξις. Περὶ μὲν ^tοὖν τὴν πράξιν καὶ τὰ ^vπρακτά ἡ φρόνησις, περὶ δὲ τὴν ποίησιν καὶ τὰ ποιητὰ ἡ τέχνη· ἐν γὰρ τοῖς ^wποιητοῖς μᾶλλον ἢ ^xἐν τοῖς πρακτοῖς ἐστὶ τὸ τεχνάζειν. ¹Ὡστε ἡ φρόνησις ἂν εἴη ἕξις τις προαιρετικὴ καὶ πρα- ¹⁰κτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων καὶ πράξαι ^yκαὶ μὴ πράξαι, ὅσα εἰς τὸ συμφέρον ἤδη συντείνει. ¹Ἔστι δ' ἡ φρόνησις ἀρετὴ, ὡς δόξειεν ἄν, οὐκ ἐπιστήμη· ἐπαινετοὶ γὰρ εἰσιν οἱ φρόνιμοι, ὁ δ' ἔπαινος ἀρετῆς. ¹Ἐτι δ' ἐπιστήμης μὲν πάσης ἀρετὴ ἐστὶ, φρονήσεως δὲ ἀρετὴ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, αὐτό τί ἐστὶν ἀρετὴ. ¹Ὁ δὲ νοῦς ἐστὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν ¹¹καὶ τῶν ὄντων· ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη τῶν μετ' ἀποδείξεως ὄντων ἐστίν, αἱ δ' ἀρχαὶ ἀναπόδεικτοι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη περὶ τὰς ἀρχὰς ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ^zὁ νοῦς. ¹Ἡ δὲ σοφία ἐστὶν ἐξ ἐπιστήμης καὶ νοῦ συγκειμένη. ¹Ἔστι γὰρ ἡ σοφία καὶ ¹²περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἤδη δεικνύμενα, περὶ ^aἡ ἐπιστήμη· ἥ μὲν οὖν περὶ τὰς ἀρχάς, τοῦ νοῦ αὐτὴ μετέχει, ἥ δὲ περὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς μετ' ἀποδείξεως ὄντα, τῆς ἐπιστήμης μετέχει. ¹Ὡστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἐστὶν ἐκ ^aτε νοῦ καὶ ἐπιστήμης συγκειμένη, ὥστ' εἴη ἂν περὶ ταῦτα περὶ ^aκαὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐπιστήμη. ¹Ἡ δὲ ὑπόληψις ἐστὶν, ἥ ὑπὲρ ¹³

^q πρακτικά Mb. ^r τὸ et mox τι om. Mb. ^s αἰτίας Mb. ^t οὖν om. Mb. ^v πρακτικά Mb. ^w ποιητικοῖς Kb. ^x ἐν τοῖς om. Kb. ^y καὶ μὴ πράξαι ὅσα add. Mb. ^z ὁ om. Kb. ^a τε om. idem.

ἀπάντων ἐπαμφοτερίζομεν πρὸς τὸ καὶ εἶναι ταῦτα οὕτω καὶ μὴ εἶναι. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία ταὐτὸν ἢ οὐ; Ἡ μὲν γὰρ σοφία ἐστὶ περὶ τὰ μετ' ἀποδείξεως καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ὄντα, ἡ δὲ φρόνησις οὐ περὶ ταῦτα ἀλλὰ περὶ
 14 τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα. Λέγω δὲ οἶον εὐθὺ μὲν ἢ καμπύλον καὶ κοῖλον καὶ τὰ τοιαῦτα ^b αἰεὶ ἐστὶ τοιαῦτα, τὰ δὲ συμφέροντα οὐκέτι οὕτως ἔχουσι ^c τὸ μὴ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν, ἀλλὰ μεταβάλλουσι, καὶ νῦν μὲν συμφέρει τοῦτο, αὔριον δ' οὐ, ^d καὶ τῷ μὲν, τῷ δ' οὐ, καὶ οὕτω μὲν συμφέρει, ^e ἐκείνως
 15 δὲ οὐ συμφέρει. Περὶ δὲ τὰ συμφέροντά ἐστὶν ἡ φρόνησις, ἡ δὲ σοφία οὐ. Ἔτερον ἄρα ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ σοφία ἀρετὴ ἢ οὐ, διὰ τούτων ^f ἂν δῆλον
 16 γένοιτο, ὅτι ἐστὶν ἀρετὴ ἐξ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. Εἰ γὰρ ^g ἡ φρόνησις ἀρετὴ ἐστίν, ὡς φαμέν, τοῦ μορίου τοῦ ἐτέρου τῶν λόγον ἐχόντων, ἐστὶ δὲ χείρων ἡ φρόνησις τῆς σοφίας (περὶ ^h χείρῳ γάρ ἐστιν· ἡ μὲν ⁱ γὰρ σοφία περὶ τὸ αἰδίων καὶ τὸ θεῖον, ὡς φαμέν, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὸ συμφέρον ἀνθρώπῳ), εἰ οὖν τὸ χείρον ἀρετὴ ἐστὶ, τό γε βέλτιον εἰκὸς ἐστὶν ἀρετὴν εἶναι, ὥστε δῆλον ὅτι ἡ σοφία ἀρετὴ ἐστίν.
 17 Ἡ δὲ σύνεσις τί ἐστὶν ἢ περὶ τί; Ἔστι δ' ἡ σύνεσις ἐν οἷσπερ καὶ ἡ φρόνησις, περὶ τὰ ^k πρακτά. Ὁ γὰρ συνετός πον λέγεται τῷ δυνατὸς βουλευέσθαι καὶ ἐν τῷ ὀρθῶς τι κρῖναι καὶ ἰδεῖν, περὶ μικρῶν τε καὶ ἐν μικροῖς ἢ κρίσις αὐτοῦ. Ἔστιν οὖν ἡ σύνεσις καὶ ὁ συνετός μέρος τι φρονήσεως καὶ τοῦ φρονίμου, καὶ οὐκ ἄνευ τούτων· οὐ γὰρ ἂν χω-
 18 ρίσαις τὸν συνετὸν τοῦ φρονίμου. Ὁμοίως δ' ἂν δόξειεν ἔχειν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς δεινότητος· ἡ γὰρ δεινότης καὶ ὁ δεινὸς οὐκ ἐστὶ μὲν οὔτε φρόνησις οὔτε φρόνιμος, ὁ μέντοι φρόνιμος δεινός, διὸ καὶ συνεργεῖ πῶς τῇ φρονήσει ἡ δεινότης. Ἀλλὰ δεινὸς μὲν καὶ ὁ φαῦλος λέγεται, οἶον Μέντωρ δεινός

^b αἰεὶ ἐστὶ] ἐστὶν αἰεὶ corr. M^b, ἐστὶν ἢ pr., ἐστὶ K^b. ^c τῷ μὴ εἰς ἄλλο τι μεταβάλλειν M^b. ^d καὶ τῷ μὲν, τῷ δ' οὐ om. M^b. ^e ἐκείνως δὲ οὐ συμφέρει om. K^b. ^f δῆλον ἂν K^b. ^g ἡ om. M^b. ^h χείρῳ ἐστὶν M^b, omisso γάρ. ⁱ γὰρ om. K^b. ^k πρακτικά M^b.

μὲν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' οὐ φρόνιμος ἦν. Τοῦ γὰρ φρονίμου¹⁹
καὶ τῆς φρονήσεώς ἐστι τὸ τῶν βελτίστων ἐφίεσθαι καὶ τού-
των προαιρετικὸν εἶναι καὶ πρακτικὸν αἰετῆς, τῆς δὲ δεινότητος
καὶ τοῦ δεινοῦ σκέψασθαι ἐκ τίνων ἂν ἕκαστον γένοιτο τῶν
¹πρακτικῶν, καὶ τὸ ταῦτα πορίσαι. Δόξειεν ἂν^m οὖν εἶναι ὁ
δεινὸς ἐν τοῖς τοιούτοις τε καὶ περὶ ταῦτα. Ἀπορήσειε δ'²⁰
ἂν τις καὶ θαυμάσειε, διὰ τί ὑπὲρ ἡθῶν λέγοντες καὶ πολιτι-
κῆς τινὸς πραγματείας ὑπὲρ σοφίας λέγομεν. Ὅτι ἴσως
ⁿγε πρῶτον μὲν οὐδ' ἀλλοτρία δόξειεν ἂν εἶναι ἢ σκέψις
^oἢ ὑπὲρ αὐτῆς, εἴπερ ἐστὶν ἀρετὴ, ὥς φαμέν. Ἔτι δ' ἴσως
ἐστὶ φιλοσόφου καὶ περὶ τούτων παρεπισκοπεῖν ὅσα ἐν τῷ
αὐτῷ τυγχάνουσιν ὄντα. Καὶ ἀναγκαῖον δέ, ἐπεὶ περὶ τῶν²¹
ἐν ψυχῇ λέγομεν, περὶ ἀπάντων λέγειν· ἐστὶ δὲ καὶ ἡ σοφία
ἐν ψυχῇ, ὥστε οὐκ ἀλλοτρίως ὑπὲρ ψυχῆς ποιούμεθα τοὺς
λόγους. Ὡς περ δ' ἔχει ἡ δεινότης πρὸς φρόνησιν, οὕτως
δόξειεν ἂν ἔχειν ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἀπασῶν. Λέγω δὲ οἶον²²
εἰσὶν ἀρεταὶ καὶ φύσει ἐν ἐκάστοις ἐγγινόμεναι, οἶον ὁρμαί-
τινες ἐν ἐκάστῳ ἄνευ λόγου πρὸς τὰ ἀνδρεία καὶ τὰ δίκαια
καὶ καθ' ἐκάστην πρὸς τὰ τοιαῦτα. Ἔστι δὲ δὴ καὶ ἔθει
καὶ προαιρέσει. Αἱ δὲ δὴ μετὰ λόγου οὔσαι^p τελέως ἀρεταὶ
εἰσὶν ἐπαινέταις ἐπιγινόμεναι. Ἔστιν οὖν ἡ φυσικὴ ἀρετὴ²³
αὕτη ἡ ἄνευ λόγου χωριζομένη μὲν τοῦ λόγου μικρὰ καὶ
ἀπολειπομένη τοῦ ἐπαινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν λόγον καὶ τὴν
προαίρεσιν^q προστιθεμένη τελείαν ποιεῖ τὴν ἀρετὴν. Διὸ
καὶ συνεργεῖ τῷ λόγῳ καὶ οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ λόγου ἡ φυ-
σικὴ ὁρμὴ πρὸς ἀρετὴν. Οὐδ' αὖ^r ὁ λόγος καὶ ἡ προαίρεσις²⁴
οὐ πᾶν τελειοῦται^s τῷ εἶναι ἀρετὴν ἄνευ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς.
^tΔιὸ οὐκ ὀρθῶς Σωκράτης ἔλεγε, φάσκων εἶναι τὴν ἀρετὴν
^vλόγον· οὐδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι πράττειν τὰ ἀνδρεία καὶ τὰ
δίκαια, μὴ εἰδότα καὶ προαιρούμενον τῷ λόγῳ. Διὸ τὴν²⁵

¹ πρακτικῶν K^b.M^b.   ^m οὖν om. M^b.   ⁿ γε om. M^b.   ^o ἢ post
σκέψις om. K^b.   ^p τελέως] τόδε ὡς K^b.   ^q προστιθεμένην K^b.   ^r ὁ om.
M^b.   ^s τὸ εἶναι ἀρετὴν M^b.   ^t διὸ ὁ σωκράτης οὐκ ὀρθῶς M^b.   ^v λό-
γους K^b.

ἀρετὴν ἔφη λόγον εἶναι, οὐκ ὀρθῶς, ἀλλ' οἱ νῦν βέλτιον· τὸ γὰρ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν τὰ καλά, τοῦτό φασιν εἶναι ἀρετὴν, ὀρθῶς μὲν οὐδ' οὕτως. ^ωΠράξαι μὲν γὰρ ἄν τις τὰ δίκαια προαιρέσει μὲν οὐδεμιᾷ, οὐδὲ γνώσει τῶν καλῶν, ἀλλ' ὁρμῇ τινὶ ἀλόγῳ, ὀρθῶς δὲ ταῦτα καὶ κατὰ τὸν
26 ὀρθὸν λόγον. Λέγω δέ, ὡς ἂν ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς ^κκελεύσειεν, οὕτως ἔπραξεν. Ἄλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη πράξις οὐκ ἔχει τὸ ἐπαινετόν· ἀλλὰ βέλτιον, ὡς ἡμεῖς ἀφορίζομεν, τὸ μετὰ λόγου εἶναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ καλόν· τὸ γὰρ τοιοῦτον καὶ ἀρετὴ καὶ ἐπαινετόν. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις ἀρετὴ
27 ἢ οὐ, ἀπορήσειεν ^γἂν τις. Οὐ μὲν ἀλλ' ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο δῆλον ὅτι ἀρετὴ. Εἴπερ γὰρ ^ζἡ δικαιοσύνη καὶ ^ηἡ ἀνδρία καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί, ^αδιότι τῶν καλῶν ^βπρακτικάί, ἐπαινεταί εἰσι, δῆλον ὡς καὶ ἡ φρόνησις τῶν ἐπαινετῶν ἂν τις εἴη καὶ τῶν ἐν ἀρετῇς τάξει ὄντων· ἐφ' ^α γὰρ ἡ ἀνδρία ὁρμᾷ πράττειν, ἐπὶ ταῦτα καὶ ἡ φρόνησις. Τὸ γὰρ ὅλον ^εὡς ἂν αὕτη
προστάτῃ, οὕτω καὶ ἡ ἀνδρία πράττει, ὥστε εἰ αὕτη ἐπαινετὴ τῇ ποιεῖν ^α ἂν ἡ φρόνησις προστάτῃ, ἢ γε φρόνησις τελείως ἂν εἴη ^δ καὶ ἐπαινετὴ καὶ ἀρετὴ. Πότερον δ' ἐστὶν ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἢ οὐ, ἴδοι ἂν τις ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐπι-
29 στήμας ἐπιβλέψας, οἷον ἐπὶ τὴν οἰκοδομικὴν. ^νἜστι γάρ, ὡς φαμέν, ἐν οἰκοδομικῇ ὁ μὲν ἀρχιτέκτων τις καλούμενος, ὁ δὲ ὑπηρετῶν τούτῳ οἰκοδόμος· οὗτος δ' ἐστὶ ποιητικὸς οἰκίας. ^νἜστι δὲ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων, καθὼ οὗτος ^εἐποίει οἰκίαν, ποιητικὸς οἰκίας. ^ιὉμοίως ^δ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν ἔχει, ἐν αἷς ἐστὶν ἀρχιτέκτων καὶ ὑπηρετὴς τούτου. Ποιητικὸς ^εἄρα τινὸς καὶ ὁ ἀρχιτέκτων ἔσται, καὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου
30 ποιητικὸς καὶ ὑπηρετικός. Εἰ τοίνυν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ^η ἔχει, ὅπερ εἰκὸς καὶ εὐλογον, καὶ ἡ φρόνησις ἂν εἴη πρακτικὴ. Αἱ γὰρ ἀρεταὶ πᾶσαι πρακτικάί εἰσιν, ἢ δὲ φρό-

^ω πράξει K^b.M^b.^κ κελεύσειεν ἂν οὕτως K^b.^γ ἂν om. K^b.^ζ ἢ utrumque om. K^b.^α διότι] διὰ τὸ K^b.^β πρακτικάί καὶ ἐπαι-νεταί M^b.^ε ὡς αὕτη προστάττει M^b.^δ καὶ utrumque om. M^b.^ε ἐποίει] ἐπὶ K^b.^δ δὲ] δὲ καὶ K^b.^ε ἄρα om. K^b.^η ἔχει M^b.

νησις ὥσπερ ἀρχιτέκτων τις αὐτῶν ἐστίν· ὅπως γὰρ αὕτη προστάξει, οὕτως αἱ ἀρεταὶ καὶ οἱ κατ' αὐτὰς πράττουσιν· ἐπεὶ οὖν αἱ ἀρεταὶ πρακτικάι, καὶ ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἂν εἴη. Πότερον δὲ αὕτη ⁱ πάντων ἄρχει τῶν ἐν ^k τῇ ψυχῇ, ³¹ ὥσπερ δοκεῖ καὶ ἀπορεῖται, ἢ οὐ; Τῶν γὰρ βελτιόνων οὐκ ἂν δόξειεν, οἷον τῆς σοφίας οὐκ ἄρχει. Ἀλλά, ¹ φησὶν, αὕτη ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία ἐστὶ προστάττουσα. Ἀλλ' ἴσως ἔχει ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ ὁ ἐπίτροπος. Οὗτος γὰρ πάντων ³² κύριος καὶ πάντα διοικεῖ· ἀλλ' οὕτω οὗτος ἄρχει πάντων, ἀλλὰ παρασκευάζει τῷ δεσπότῃ σχολήν, ὅπως ἂν ἐκεῖνος μὴ κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων ἐκκλείηται τοῦ τῶν καλῶν τι καὶ προσηκόντων πράττειν. Οὕτω καὶ ὁμοίως τούτῳ ἡ φρόνησις ὥσπερ ἐπίτροπος τίς ἐστι τῆς σοφίας, καὶ παρασκευάζει ταύτῃ σχολήν καὶ τὸ ^m ποιεῖν τὸ αὐτῆς ἔργον, κατέχουσα τὰ πάθη καὶ ταῦτα σωφρονίζουσα.

B.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ ἐπιεικείας δέοι ἂν τὴν ἐπίσκεψιν ποιήσασθαι, τί τ' ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα. Ἔστι δ' ἡ ἐπιεικεία καὶ ὁ ἐπιεικὴς ὁ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων τῶν κατὰ νόμον. Ἄ γὰρ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατεῖ καθ' ἕκαστα ² ἀκριβῶς διορίζειν, ἀλλὰ καθόλου λέγει, ὁ ἐν τούτοις παραχωρῶν, καὶ ταῦθ' αἰρούμενος ^a ὁ νομοθέτης ⁿ ἐβούλετο μὲν τῷ καθ' ἕκαστα διορίσai, οὐκ ἠδυνήθη δέ, ὁ τοιοῦτος ἐπιεικὴς. Οὐκ ^o ἐστὶ δὲ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων ἀπλῶς· τῶν μὲν γὰρ φύσει καὶ ὡς ἀληθῶς ὄντων δικαίων οὐκ ἐλαττοῦται, ἀλλὰ τῶν κατὰ νόμον, ^a ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατῶν ἀπέλιπεν.

Ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη καὶ ὁ εὐγνώμων ἐστὶ περὶ ταῦτα περὶ ² ^a καὶ ἡ ἐπιεικεία, περὶ τὰ ^p δίκαια τὰ ἐλλειμμένα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου τῷ μὴ ἀκριβῶς διωρίσθαι, κριτικὸς ὢν τῶν ἐλλειμμένων ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, ^q καὶ γινώσκων ὅτι ὑπὸ μὲν

ⁱ πάντων post ψυχῇ M^b.   ^k τῇ om. K^b.   ¹ φησιν ὅτι αὕτη M^b.
^m ποιεῖν καὶ τὸ M^b.   ⁿ ἐβούλετο M^b.   ^o ἔτι M^b.   ^p δίκαια καὶ τὰ M^b.
^q καὶ γινώσκων om. M^b.

τοῦ νομοθέτου ἐλλέλειπται, ἔστι μέντοι δίκαια. Ὁ τοιοῦτος εὐγνώμων. Ἔστι μὲν οὖν οὐκ ἄνευ ἐπεικειάς ἢ εὐγνωμοσύνη· τὸ μὲν γὰρ κρίναι τοῦ εὐγνώμονος, τὸ ἔδὲ δὴ πράττειν ^ςκατὰ τὴν κρίσιν ^ττοῦ ἐπεικουῦς.

3 Ἡ δέ γε εὐβουλία ἐστὶ μὲν περὶ ταῦτα τῇ φρονήσει (περὶ γὰρ τὰ ὕπρακτά ἐστι τὰ περὶ αἵρεσιν καὶ φυγὴν ὄντα), ἔστι δὲ οὐκ ἄνευ φρονήσεως· ἢ μὲν γὰρ φρόνησις πρακτικὴ τούτων ἐστίν, ἢ δ' εὐβουλία ἕξις ἢ διάθεσις ἢ τι τοιοῦτον ἢ ἐπιτευκτικὴ τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς βελτίστων
2 καὶ συμφωρωτάτων. Διὸ οὐδὲ τὰ τοιαῦτα εὐβουλίας ἂν δόξειε τὰ ἀπὸ ταῦτομάτου συμβαίνοντα κατὰ τρόπον· οἷς γὰρ μὴ ἐστὶν ὁ λόγος ὁ σκοπῶν τὸ βέλτιστον, οὐκέτι ἂν εἴποις, ὅτι συνέβη τι κατὰ τρόπον, τοῦτον εὐβουλον, ἀλλ' εὐτυχῇ· τὰ γὰρ ἄνευ τοῦ λόγου τοῦ κρίνοντος γινόμενα κατορθώματα
3 εὐτυχήματά ἐστιν. Πότερον ^ω δὲ τοῦ δικαίου ἐστὶ τὸ τῇ ἐντεύξει τὸ ἴσον ἐκάστω ἀποδιδόναι (λέγω δὲ ^χοῖον, ὁποῖος ἂν ἦ ἕκαστος, τοιοῦτον γιγνόμενον ἐντυγχάνειν), ἢ οὐ; Τοῦτο μὲν γὰρ καὶ κόλακος καὶ ἀρέσκου δόξειεν ἂν εἶναι· ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν ἐκάστω ἀποδιδόναι τὴν ἐντευξιν, τοῦτο καὶ δικαίου καὶ σπουδαίου ἀπλῶς ἂν δόξειεν εἶναι. Ἀπορή-
4 σειε δ' ἂν τις καὶ τοῦτο. Εἴπερ ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα καὶ εἰδότα καὶ ὄν καὶ ὥς καὶ οὐ ἔνεκα, ἔστι δ' ἢ βλάβη καὶ ἢ ἀδικία ἐν ἀγαθοῖς καὶ περὶ ἀγαθὰ, ὁ ἀδικῶν ἄρα καὶ ὁ ἄδικος εἰδείη ἂν ὁποῖα ἀγαθὰ καὶ ὁποῖα κακὰ· τὸ δὲ γε ὑπὲρ τῶν τοιούτων εἰδέναι ἐστὶν ἴδιον τοῦ φρονίμου καὶ τῆς φρονήσεως· ἄτοπον ^z δὲ συμβαίνει τὸ τῷ ἀδίκῳ συμ-
5 παρακολουθεῖν τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν. Ἡ οὐκ ἂν δόξειε παρακολουθεῖν τῷ ἀδίκῳ ἢ φρόνησις; Οὐ γὰρ σκοπεῖ ὁ ἄδικος οὐδὲ δύναται κρίνειν τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ
6 τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ἀλλὰ διαμαρτάνει. Τῆς δὲ φρονήσεως τοῦτό ἐστι, τὸ ὀρθῶς δύνασθαι ταῦτα θεωρεῖν, ὁμοίως ὥσπερ

^τ δ' ἤδη M^b. ^ς κατὰ] καὶ κατὰ K^b, τὸ κατὰ M^b. ^τ τοῦ] τῶν τοῦ K^b.

^ν πρακτέα ἐστὶ τὰ δὲ περὶ M^b. ^ω δὲ] δὲ ποτε K^b. ^χ οῖον om. M^b.

^γ ὥς] ὅσον M^b. ^z δε M^b.

ἐπὶ τῶν κατ' ἰατρικὴν τὸ μὲν ἀπλῶς ὑγιεινὸν καὶ τὸ ὑγιείας ποιητικὸν οἶδαμεν ἅπαντες, ὅτι ^a ἐλλέβορος καὶ τὸ ἐλατήριον καὶ αἱ τομαὶ καὶ αἱ ^b καύσεις ^c ὑγιεινά εἰσι καὶ ὑγιείας ^d ποιητικά, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔχομεν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην· οὐ γὰρ ἔτι οἶδαμεν τὸ καθ' ἕκαστον ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ ἰατρός οἶδε τίνι ^e ἐστὶ τοῦτ' ἀγαθόν καὶ πότε καὶ πῶς διακειμένῳ ἐν τούτῳ γὰρ ἤδη ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Τὰ μὲν οὖν ἀπλῶς ⁷ ὑγιεινὰ εἰδότες ὅμως οὐκ ἔχομεν οὐδὲ παρακολουθεῖ ἡμῖν ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. ^f Ὡς δ' αὕτως ὁ ἄδικος ὅτι μὲν οὖν ἀπλῶς καὶ ἡ τυραννὶς ἀγαθόν καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία, οἶδεν· ἀλλ' εἰ αὐτῷ ἀγαθόν ἢ μή, ἢ πότε, ἢ πῶς διακειμένῳ, οὐκέτι οἶδεν. Τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα τῆς φρονήσεως, ὥστε τῷ ἀδίκῳ οὐ παρακολουθεῖ ἡ φρόνησις. Αἰρεῖται γὰρ τὰγαθά, ὑπὲρ ὧν ⁸ ἀδικεῖ, τὰ ἀπλῶς ἀγαθά, οὐ τὰ αὐτῷ ἀγαθά. Ὁ γὰρ πλούτος καὶ ἡ ἀρχὴ ἀπλῶς μὲν ἀγαθόν, αὐτῷ ⁸ μέντοι ἴσως οὐκ ἀγαθόν· εὐπορήσας γὰρ καὶ ἄρξας πολλὰ κακὰ αὐτὸς ^h ἐαυτῷ ποιήσει καὶ τοῖς φίλοις· οὐ γὰρ δυνήσεται ἀρχῇ ὀρθῶς χρῆσασθαι. Ἐχει δὲ καὶ τοῦτο ἀπορίαν καὶ σκέψιν, πότερόν ἐστι πρὸς τὸν φαῦλον ἀδικία ἢ οὐ. Εἰ γὰρ ἡ ⁱ μὲν ⁹ ἀδικία ἐστὶν ἐν βλάβῃ, ἡ δὲ βλάβη ἐν στερήσει τῶν ἀγαθῶν, οὐκ ἂν δόξειε βλάπτειν· τὰ γὰρ ἀγαθὰ ^a αὐτῷ οἶεται εἶναι ἀγαθά, οὐκ ἀγαθὰ εἰσιν· ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ ὁ πλούτος τὸν φαῦλον οὐ δυνάμενον αὐτοῖς χρῆσθαι ὀρθῶς βλάψει· εἰ οὖν αὐτὸν βλάψει παραγενόμενα, ὁ τούτων στερίσκων οὐκ ἂν δόξειεν ἀδικεῖν. Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος δόξειεν ἂν εἶναι πα- ¹⁰ ράδοξος τοῖς πολλοῖς· πάντες γὰρ οἴονται καὶ ἀρχῇ καὶ δυνάμει καὶ πλούτῳ δυνατοὶ εἶναι χρῆσθαι, οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνοντες. Δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ νομοθέτου· ὁ γὰρ ¹¹ νομοθέτης οὐ πᾶσιν ἐπιτρέπει τὸ ἄρχειν, ἀλλ' ^k ὥρισταί καὶ ἡ ἡλικία καὶ ἡ εὐπορία ἣν δεῖ ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι ἄρχειν,

^a ἐλέβορος Mb.   ^b κλύσεις Mb.   ^c ὑγιεῖναι Kb.Mb.   ^d ποιη-
καί Mb.   ^e ἐστὶ] ὅτι Mb.   ^f ὡσαύτως δ' Mb.   ^g μέντοι] μὲν Mb.
^h ἐαυτὸν ποιήσει καὶ τοὺς φίλους Mb.   ⁱ ἀδικία μὲν Mb.   ^k ὥρισταί] ὡς
εἴρηται Kb.

ὥς οὐ δυνατόν ὃν ¹ παντὶ ἄρχειν ὑπάρξαι. Εἰ δὲ τις ἀγανακτοίῃ ὅτι οὐκ ἄρχει ἢ οὐδείς αὐτὸν ἐὰ κυβερνᾶν, “οὐ γὰρ ἔχεις” εἴποι ἂν τις “οὐδὲν τοιοῦτον ἐν τῇ ψυχῇ ᾧ δυνήσῃ
¹² “καὶ ἄρχειν καὶ κυβερνᾶν.” “Ἡ ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος ὁρῶμεν οὐ δυναμένους ὑγιαίνειν τοὺς τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ προσφερομένους, ἀλλ’ εἰ μέλλει τις ὑγιαίνειν τὸ σῶμα τὸ φαῦλον, ὕδωρ αὐτῷ πρότερον καὶ ὀλίγα σιτία προσενεκτέον· τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φαῦλην ἔχοντι πρὸς ^m τὸ μηθὲν κακὸν ἐργάζεσθαι ⁿ οὐκ ἀφεκτέον καὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως καὶ ἀπλῶς τῶν τοιούτων, ὅσῳ εὐκίνητότερον καὶ εὐμεταβο-
¹³ λώτερον ψυχὴ σώματος; Ὡσπερ ^o γὰρ ὁ φαῦλος ^p τὸ σῶμα οὕτως ἦν ἐπιτήδειος διαιτᾶσθαι, καὶ ὁ φαῦλος τὴν ψυχὴν οὕτως ἐπιτήδειος διάγειν, ^q μηθὲν τῶν τοιούτων ἔχων. Ἐχει δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπορίαν, οἷον ἐπειδὴν μὴ ^r ἢ ^s ἅμα πρᾶξαι
¹⁴ τὰνδρεῖα καὶ τὰ δίκαια, ^t πότερ’ ἂν τις πράξειεν; Ἐν μὲν δὲ ταῖς φυσικαῖς ἀρεταῖς ἔφαιμεν τὴν ὁρμὴν μόνον δεῖν ^v τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὑπάρχειν ἄνευ λόγου· ᾧ δ’ ἐστὶν αἵρεσις, ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῷ λόγον ἔχοντί ἐστιν. Ὡστε τὸ ἅμα ^w ἐλέσθαι παρέσται, καὶ ἡ τελεία ἀρετὴ ὑπάρξει, ἣν ἔφαιμεν μετὰ
¹⁵ φρονήσεως εἶναι. Οὐκ ἄνευ δὲ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς τῆς ἐπὶ τὸ καλόν, οὐδ’ ἐναντιώσεται ^x ἀρετὴ ἀρετῇ· πέφυκε γὰρ ὑπείκειν τῷ λόγῳ, ἢ ὥς οὗτος ^y προστάττει, ὥστ’ ἐφ’ ^z ὃ ἂν οὗτος ἄγῃ, ἐπὶ τοῦτο ἀποκλίνει· τὸ γὰρ βέλτιον οὗτός ἐστιν
¹⁶ ὁ αἰρούμενος. Οὔτε γὰρ ἄνευ τῆς φρονήσεως αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ γίνονται, οὔθ’ ἡ φρόνησις τελεία ἄνευ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀλλὰ συνεργουσί πως μετ’ ἀλλήλων ἐπακολουθοῦσαι τῇ φρονήσει. Οὐχ ἡττον δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορήσεται, πότερόν ποτε καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οὕτως ἔχει ὥσπερ ἐπὶ τῶν
¹⁷ ἄλλων ἀγαθῶν τῶν τ’ ἐκτὸς καὶ τῶν περὶ σῶμα. Ταῦτα γὰρ εἰς ὑπερβολὴν γινόμενα χείρους ποιεῖ, οἷον πλούτος

¹ πάντα M^b. ^m τὸ] τῷ M^b. ⁿ οὐκ om. K^b. ^o ὁ φαῦλος γὰρ K^b.
^p τὰ σώματα K^b, τῷ σώματι M^b. ^q μηθὲν τοιοῦτον M^b. ^r ἢ] εἴη K^b,
om. M^b. ^s ἅμα] ἄλλα K^b. ^t ποτ’ K^b. ^v τὴν om. K^b. ^w ἐλέ-
σθαι καὶ παρέσται καὶ K^b. ^x ἀρετῇ ἀρετῇ M^b. ^y πράττει M^b.
^z ὃ] ᾧ K^b.

πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίησεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἀρχῆς τιμῆς κάλλους μεγέθους. Πότερον οὖν καὶ ἐπ' ἀρετῆς οὕτως ἔχει, ὥστε εἴαν τινι δικαιοσύνη ἢ ἀνδρία εἰς ὑπερβολὴν παραγένηται, χείρων ἔσται, ἢ οὐ; Φησὶν. Ἄλλ' ἀπὸ μὲν ἀρετῆς τιμὴ γίνεται, ἢ δὲ τιμὴ 18 μεγάλη γινομένη χείρους ποιεῖ. Ὡστε δῆλον ὅτι, ^a φησὶν, ἀρετὴ εἰς ἐπίδοσιν βαδίζουσα μεγέθους χείρους ποιήσει. Τῆς δὲ τιμῆς ἢ ἀρετῆς αἰτία, ὥστε καὶ ἢ ἀρετὴ ποιοίη ἂν χείρους μείζων γινομένη. Ἡ τοῦτο οὐκ ἀληθές; Τῆς γὰρ ἀρετῆς 19 εἰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἔργα, ὥσπερ καὶ ἔστι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις δύνασθαι ὀρθῶς παραγενομένοις χρῆσθαι. Εἰ δὲ ὁ σπουδαῖος παραγενομένης αὐτῷ ἢ τιμῆς ἢ ἀρχῆς μεγάλης μὴ χρήσεται ^b ὀρθῶς τούτοις, οὐκέτι ἂν εἴη σπουδαῖος. Οὔτε 20 ^c δὲ τιμὴ οὔτε ἀρχὴ ποιήσει τὸν σπουδαῖον χείρω, ὥσπερ οὐδ' ἢ ἀρετὴ. Τὸ δ' ὅλον ἐπειδήπερ ^d ἡμῖν ἐν ἀρχῇ διώρισται ὅτι εἰσὶν ^e αἱ ἀρεταὶ μεσότητες, καὶ ^f ἢ μᾶλλον ἀρετὴ μᾶλλον ἐστὶ μεσότης, ὥστ' οὐχ ὅτι χείρω ποιήσει εἰς μέγεθος ἢ ἀρετὴ ἰοῦσα, ἀλλὰ βελτίω· ἢ γὰρ μεσότης ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς τῆς τῶν παθῶν ἣν μεσότης. Ταῦτα μὲν οὖν μέχρι τούτου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἑτέραν ἀρχὴν ποιησα- 4 μένους λέγειν ὑπὲρ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας. Ὡσπερ δὲ ^g καὶ ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ κακία αὐταὶ εἰσιν ἄτοποι, ὡσαύτως ἀναγκαῖον καὶ τοὺς περὶ τούτων λόγους λεχθησομένους ἀτόπους γίνεσθαι. Οὐ γὰρ ὁμοία ἢ ἀρετὴ ^h αὕτη ἐστὶ ταῖς ἄλλαις· 2 ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἐπὶ ταῦτα καὶ ὁ λόγος καὶ τὰ πάθη ὁρμῶσι, καὶ οὐκ ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐναντιοῦνται ἀλλήλοις ὅ τε λόγος καὶ τὰ πάθη. Ἔστι δὲ τρία τὰ ἐν ⁱ τῇ ψυχῇ γινόμενα, καθ' ἃ φαῦλοι λεγόμεθα, κακία ἀκρασία θηριότης. Ὑπὲρ μὲν οὖν κακίας καὶ ἀρετῆς, τί ἐστὶ 3

^a φησὶν] φανερόν Mb.^b ὀρθῶς om. Kb.^c δ' ἢ τιμὴ οὔτε ἢἀρχὴ Mb. ^d ἡμῖν] ἢ μὲν Mb.^e αἱ om. Kb.^f ἢ Kb.^g καὶ priusom. Mb. ^h αὕτη] ἢ τοιαύτη Mb.ⁱ τῇ om. Kb.

καὶ ἐν τίσιν, εἴρηται ἡμῖν ἐν τοῖς ἐπάνω· νῦν δὲ ὑπὲρ ἀκρα-
5 σίας καὶ θηριότητος λεκτέον ἂν εἴη. Ἔστι δὲ ^k ἡ θηριότης
ὑπερβάλλουσα τις κακία· ὅταν γάρ τινα παντελῶς ἴδωμεν
φαῦλον, οὐδ' ἄνθρωπόν φαμεν εἶναι ἀλλὰ θηρίον, ὥς οὐσάν
τινα κακίαν θηριότητα. Ἡ δὲ ἀντικειμένη ἀρετὴ ταύτῃ ἐστὶν
ἀνώνυμος, ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὑπὲρ ἄνθρωπον οὐσα, οἷον ἡρωϊκὴ
2 τις καὶ θεία. Ἀνώνυμος ^m δ' ἐστὶν αὕτη ἡ ἀρετὴ, ὅτι οὐκ ἔστι
θεοῦ ἀρετὴ· ὁ γὰρ θεὸς βελτίων ⁿ τῆς ἀρετῆς καὶ οὐ κατ'
ἀρετὴν ἐστὶ σπουδαῖος· οὕτω μὲν γὰρ βέλτιον ἔσται ἡ ἀρετὴ
τοῦ θεοῦ. Διὸ ἀνώνυμος ἡ ἀρετὴ ἡ τῇ κακίᾳ ^o τῇ θηριότητι
ἀντικειμένη. Θέλει ^p δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀντικεῖσθαι ἡ θεία καὶ
ὑπὲρ ἄνθρωπον· ὥσπερ γὰρ ^q καὶ ἡ κακία ἡ θηριότης ὑπὲρ
ἄνθρωπόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ ἀρετὴ ἡ ἀντικειμένη.

6 Ὑπὲρ δὲ ἀκρασίας καὶ ἐγκρατείας πρῶτον ^r ἂν δέοι εἰπεῖν
τὰ ἀπορούμενα καὶ τοὺς ἐναντιουμένους λόγους τοῖς φαινομέ-
νοις, ὅπως ἐκ τῶν ^s ἀπορουμένων λόγων συνεπισκεψάμενοι,
καὶ ταῦτα ἐξετάσαντες, τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὸ ἐν-
2 δεχόμενον ἴδωμεν· ῥᾶον γὰρ οὕτως ἰδεῖν τὰληθές ἐσται. Σω-
κράτης μὲν οὖν ὁ πρεσβύτερος ἀνῆρει ὅλως καὶ οὐκ ἔφη ἀκρα-
σίαν εἶναι, λέγων ὅτι οὐθεὶς εἰδὼς τὰ κακὰ ὅτι κακά εἰσιν
ἔλοιτ' ἄν· ὁ δὲ ἀκρατὴς δοκεῖ, εἰδὼς ὅτι φαῦλά εἰσιν, αἰ-
ρεῖσθαι ὅμως, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. Διὰ δὲ τὸν τοιοῦ-
3 τον λόγον οὐκ ᾔετ' εἶναι ἀκρασίαν, οὐ δὲ ὀρθῶς. Ἀτοπον
γὰρ τῷ λόγῳ τούτῳ πεισθέντας ἀναιρεῖν τὸ πιθανῶς γινό-
μενον· ἀκρατεῖς γὰρ εἰσιν ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ εἰδότες ὅτι
φαῦλα ὅμως ταῦτα πράττουσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐστὶν ἀκρασία,
πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, ἢ θεωρεῖ καὶ ἐξετά-
4 ζει τὰ φαῦλα; Ἀλλὰ πάλιν ^t ἂν δόξειεν ἄτοπον ^v τὸ κρά-
τιστον καὶ βεβαιότατον τῶν ἐν ἡμῖν ἡπτάσθαι ὑπό τινος·
ἐπιστήμη γὰρ πάντων τῶν ἐν ἡμῖν μονιμώτατόν ἐστι καὶ

^k ἡ om. M^b. ^l ἡπὲρ M^b, superposito rc. ὑ. ^m δ'] οὖν M^b.
ⁿ τῶν ἀρετῶν M^b. ^o τῇ post κακία om. K^b. ^p δὴ K^b. ^q καὶ
om. K^b. ^r ἂν om. codices. ^s ἀπορουμένων καὶ ἐναντιουμένων λό-
γων M^b. ^t ἂν] οὐκ ἂν K^b. ^v τὸ] γὰρ τὸ K^b.

βιαστικώτατον, ὥστε πάλιν ὁ λόγος οὗτος ἐναντιοῦται τῷ
μὴ εἶναι ἐπιστήμην. Ἄλλ' ἄρά γε ἐπιστήμη μὲν οὐ, δόξα δέ;
Ἄλλ' εἰ δόξαν ἔχει ὁ ἀκρατής, οὐκ ἂν ^w εἴη ψεκτός. Εἰ
γὰρ φαῦλόν τι πράττει μὴ ἀκριβῶς εἰδὼς ἀλλὰ δοξάζων,
συγγνώμην ἂν τις ἀποδοίη προσθέσθαι τῇ ἡδονῇ καὶ πρᾶξαι
τὰ φαῦλα, μὴ ἀκριβῶς εἰδότα ^x ὅτι φαῦλά εἰσιν, ἀλλὰ ^y δο-
ξάζοντα. Οἷς δέ γε συγγνώμην ἔχομεν, τούτους οὐ ψέγο-
μεν. Ὡστε ὁ ἀκρατής, εἴπερ δόξαν ἔχει, οὐκ ἔσται ψεκτός.
Ἄλλ' ἔστι ψεκτός. Οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι ἀπορεῖν ποιού-
σιν· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφασαν εἶναι ἐπιστήμην, ἄτοπόν τι γὰρ
^z ἐποιοῦν συμβαίνειν, οἱ δὲ πάλιν οὐδὲ δόξαν, καὶ γὰρ οὗτοι
ἄτοπόν τι πάλιν ἐποιοῦν συμβαίνειν. Ἄλλὰ δὴ καὶ ταῦτ'
ἂν τις ἀπορήσειεν· ἐπεὶ γὰρ δοκεῖ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρατής
εἶναι, ^aπρότερον τῷ σώφρονι ^b τι ποιήσει σφοδρὰς ἐπιθυμίας;
Εἰ μὲν οὖν ἔσται ἐγκρατής, σφοδρὰς δεήσει αὐτὸν ἔχειν ἐπι-
θυμίας· οὐ γὰρ ἂν εἴποις ^c ἐγκρατῇ, ὅστις μετρίων ἐπιθυμιῶν
κρατεῖ. Εἰ δέ γε σφοδρὰς μὴ ^d ἔξει ἐπιθυμίας, οὐκέτι ἔσται
σώφρων· ^e οὐ γὰρ σώφρων ἔσται ὁ μὴ ἐπιθυμῶν μηδὲ πά-
σχων ^f μηθέν. Ἐχει δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ^g πάλιν ἀπορίαν· ^g
συμβαίνει γὰρ ἐκ τῶν λόγων καὶ τὸν ἀκρατῇ ποτὲ ἐπαινετὸν
εἶναι καὶ τὸν ἐγκρατῇ ψεκτόν. Ἐστω γάρ τις, φησί, διη-
μαρτηκῶς τῷ λογισμῷ, καὶ δοκείτω αὐτῷ λογιζομένῳ τὰ
καλὰ εἶναι φαῦλα, ἢ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλὰ. Οὐκ-
οὖν ὁ μὲν λόγος οὐκ ἐάσει πράττειν, ὑπὸ δὲ τῆς ἐπιθυμίας
ἀγόμενος πράσσει· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀκρατής. Πράξει
ἄρα τὰ καλὰ· ἢ γὰρ ἐπιθυμία ἐπὶ ταῦτ' ἀγέτω. Ὁ δὲ λό-
γος κωλύσει· διαμαρτανέτω γὰρ ^h τῷ λογισμῷ τῶν καλῶν.
Οὐκοῦν οὗτος ἀκρατής μὲν ἔσται, ἐπαινετὸς ⁱ μέντοι· ἢ γὰρ
πράττει τὰ καλὰ, ἐπαινετός. Ἄτοπον δὲ τὸ συμβαῖνον.¹⁰
Πάλιν ^k αὖ διαμαρτανέτω τῷ λόγῳ, καὶ τὰ καλὰ αὐτῷ μὴ

^w εἴη om. K^b. ^x ὅτι οὐ φαῦλα M^b. et pr. K^b. ^y δοξάσαντα M^b.
^z ἐποιοῦν om. K^b. ^a πρότερον K^b. ^b τι M^b. ^c ἐγκρατῇ om. K^b.
^d ἔξει K^b. ^e οὐ] ὁ M^b. ^f οὐθέν K^b. ^g πάλιν ante καὶ M^b. ^h τῶν
λογισμῶν K^b. ⁱ μὲν M^b. ^k αὖ] δ' αὖ K^b.

δοκείτω καλὰ εἶναι, ἢ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλά. Ἐγκρατὴς δέ γ' ἐστὶν ὁ ἐπιθυμῶν μὲν, μὴ πράττων δὲ ταῦτα διὰ τὸν λόγον. Οὐκοῦν ὁ διαμαρτάνων τῷ λόγῳ τῶν καλῶν κωλύσει ὧν ἐπιθυμεῖ πράττειν· κωλύει ἄρα τὰ καλὰ πράττειν· ἐπὶ ταῦτα γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἤγεν. Ὁ δέ γε τὰ καλὰ μὴ πράττων δέον πράττειν ψεκτός. Ὁ ἄρα ἐγκρατὴς ἔσται ποτὲ ψεκτός. Ἀτοπον δὲ καὶ οὕτω τὸ συμβαῖνον. Πότερον δ' ἡ ἀκρασία καὶ ὁ ἀκρατὴς ἐν ἅπασιν ἔσται καὶ περὶ πάντα, οἷον περὶ χρήματα καὶ τιμὴν καὶ ὀργὴν καὶ δόξαν (περὶ γὰρ ταῦτα πάντα δοκοῦσιν ἀκρατεῖς εἶναι) ἢ οὐ, ἀλλὰ περὶ τι ἀφωρισμένον ἐστὶν ἡ ἀκρασία, ἀπορήσειεν ἂν τις.

Τὰ μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν παρέχοντα ταῦτ' ἐστὶν, ἀναγκαῖον δὲ λῦσαι τὰς ἀπορίας. Πρῶτον μὲν οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης· ἄτοπον γὰρ ἐδόκει εἶναι ἐπιστήμην ἔχοντα ταύτην ἀποβάλλειν ἢ μεταπίπτειν. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς δόξης· οὐθὲν γὰρ διαφέρει δόξαν εἶναι ἢ ἐπιστήμην. Εἰ γὰρ ἔσται ἡ δόξα σφοδρὰ τῷ βέβαιον εἶναι καὶ ἀμετάπειστον, οὐθὲν διοίσει τῆς ἐπιστήμης ὁ δόξας ἔχουσι τῷ πιστεύειν οὕτως ἔχειν ὡς δοξάζουσιν, οἷον Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος

τοιαύτην ἔχει δόξαν ὑπὲρ ὧν αὐτῷ ἐδόκει. Οὐθὲν δὲ ἄτοπον τῷ ἀκρατεῖ, οὔτ' εἰ ἐπιστήμην ἔχει οὔτ' εἰ δόξαν οἷαν λέγομεν, πράττειν τι φαῦλον. Ἔστι γὰρ τὸ ἐπίστασθαι διττόν, ὧν τὸ μὲν ἐστὶ τὴν ἐπιστήμην ἔχειν (ἐπίστασθαι γὰρ φάμεν τότε ὅταν τις ἐπιστήμην ἔχῃ), τὸ δ' ἕτερον τὸ ἐνεργεῖν ἤδη τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀκρατὴς οὖν ἐστὶν ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην τῶν καλῶν, οὐκ ἐνεργῶν δὲ αὐτῇ. Ὅταν οὖν μὴ ἐνεργῇ τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ, οὐδὲν ἄτοπον αὐτόν ἐστι πράττειν τὰ φαῦλα ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην. Ὅμοιον γὰρ ἐστὶν ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθευδόντων· οὗτοι γὰρ ἔχοντες τὴν ἐπιστήμην ὅμως ἐν τῷ ὕπνῳ πολλὰ δυσχερῇ καὶ πράττουσι καὶ

πάσχουσιν· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ ἐν αὐτοῖς ἡ ἐπιστήμη. Ὡσαύτως δ' ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς· ὥσπερ γὰρ καθεύδοντι ἔοικε, καὶ

¹ ἐστι Mb.   ^m οὖν om. Mb.   ⁿ ἀποβαλεῖν K^b.   ^o δόξας] an ἡ δόξα τοῖς?   ^p ἐχούσης τὸ Mb.   ^q τὸ post γὰρ om. K^b.   ^r αὐτῷ K^b.

τῇ ἐπιστήμῃ οὐκ ἐνεργεῖ. Λύεται δ' ἡ ἀπορία οὕτως. Ἡπο-
 ρεῖτο γὰρ πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐκβάλλει τότε τὴν ἐπιστήμην
 ἢ μεταπίπτει· ἄτοπον γὰρ ἀμφότερα δοκεῖ εἶναι. Ἀλλὰ 17
 πάλιν ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο φανερόν, ὥσπερ ἔφαμεν ἐν τοῖς
 ἀναλυτικοῖς ἐκ δύο προτάσεων γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν,
 καὶ τούτων εἶναι τὴν μὲν πρώτην καθόλου, τὴν δὲ δευτέραν
 ὡς ὑπὸ ταύτην τε καὶ ἐπὶ μέρους, οἷον ἐπίσταμαι πάντ' ἄν-
 θρωπον πυρέττοντα ὑγιῇ ποιῆσαι, οὕτως δὲ πυρέττει· ἐπί-
 σταμαι ἄρα καὶ τοῦτον ὑγιῇ ποιῆσαι. Ἔστιν οὖν ὁ τῇ μὲν 18
 καθόλου ἐπιστήμῃ ἐπίσταμαι, τῇ δ' ἐπὶ μέρους οὐκ. Γίνε-
 ται οὖν ἀμαρτία τῷ τὴν ἐπιστήμην ἔχοντι καὶ ἐνταῦθ', οἷον
 ἅπαντα μὲν τὸν πυρέττοντα ὑγιῇ ποιῆσαι, εἰ ὁ μέντοι οὗτος
 πυρέττει, οὐκ ὡοῖδεν. Ὡσαύτως τοίνυν ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς τοῦ
 τὴν ἐπιστήμην ἔχοντος ἡ αὐτὴ ἀμαρτία συμβήσεται. Ἐνδέ- 19
 χεται γὰρ τὸν ἀκρατὴ ὁ τὴν μὲν καθόλου ἐπιστήμην ἔχειν,
 ὅτι τὰ τοιαῦτα φαῦλα καὶ βλαβερά, μὴ μέντοι γε ὅτι ἐστὶ
 ὅσα ταῦτα φαῦλα ἐπὶ μέρους εἰδέναι, ὥστε οὕτως ἔχων τὴν ἐπι-
 στήμην ἀμαρτήσεται· ἔχει γὰρ τὴν καθόλου, τὴν δ' ἐπὶ μέ-
 ρους οὐκ. Οὐδὲν οὖν ἄτοπον οὐδ' οὕτω συμβήσεται ἐπὶ τοῦ
 ἀκρατοῦς, τὸν ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην φαῦλόν τι πράττειν.
 Ἔστι γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν μεθύοντων· οἱ γὰρ μεθύοντες, ὅταν 20
 αὐτοῖς ἡ μέθη ἀπαλλαγῇ, πάλιν οἱ αὐτοὶ εἰσιν, οὐκ ἐξέπεσε
 δ' αὐτῶν ὁ λόγος οὐδ' ἡ ἐπιστήμη ἀλλ' ἐκρατήθη ὑπὸ τῆς
 μέθης, ἀπαλλαγέστες δὲ τῆς μέθης πάλιν οἱ αὐτοὶ εἰσιν.
 Ὅμοίως ὡς οὖν ἔχει ὁ ἀκρατὴς πάλιν· ἐπικρατήσαν γὰρ τὸ
 πάθος ἡρεμεῖν ἐποίησε τὸν λογισμόν, ὅταν δ' ἀπαλλαγῇ τὸ
 πάθος ὥσπερ ἡ μέθη, πάλιν ὁ αὐτός ἐστιν. Ἦν δὲ καὶ ἄλ- 21
 λος τις λόγος ἐπὶ τῆς ἀκρασίας ὃς παρείχεν ἀπορίαν, ὡς
 ἐπαινετοῦ ποτὲ τοῦ ἀκρατοῦς ὁ ἐσομένου καὶ ψεκτοῦ τοῦ ἐγ-
 κρατοῦς. Οὐ συμβαίνει δὲ τοῦτο. Οὐ γάρ ἐστιν οὗτ' ἐγ-
 κρατὴς οὗτ' ἀκρατὴς ὁ τῷ λόγῳ ὁ διεψευσμένος, ἀλλ' ὁ λό-

^ε ὑπ' αὐτὴν K^b. ^t οὐκ om. M^b. et pr. K^b. ^v μέντοι] μὲν pr. M^b,
 δὲ corr. ^w οἶδα K^b. ^x τὴν μὲν] καὶ τὴν τοῦ M^b. ^y ταῦτα] τὰ M^b.
^z οὖν om. K^b. ^a ὡς om. M^b. ^b ἐπομένου K^b. ^c διαψευσάμενος M^b.

γον ἔχων ὀρθὸν καὶ τούτῳ τὰ φαῦλ' ὄντα κρίνων καὶ τὰ καλά, καὶ ἀκρατὴς μὲν ὁ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀπειθῶν, ἐγκρατὴς δὲ ὁ πειθόμενος καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀγόμενος.

22 Οὐδὲ γὰρ ᾧ τινὶ ^d οὐ δοκεῖ τὸν πατέρα τύπτειν αἰσχρὸν εἶναι, ἐπιθυμῶν δὲ τύπτειν, ὁ τούτου ἀπεχόμενος ἐγκρατὴς ἐστίν. Ὡστε εἰ μὴ ἐστίν ἐπὶ τῶν τοιούτων μήτε ἐγκράτεια μήτε ἀκρασία, ^e οὐδ' ἂν ἐπαινετὴ εἴη ἡ ἀκρασία ^f οὐδὲ ψεκτὴ

23 ἡ ἐγκράτεια, ὥσπερ ἐδόκει. Εἰσὶ δὲ τῶν ἀκρασιῶν αἱ μὲν νοσηματικαὶ αἱ δὲ φύσει, οἷον νοσηματικαὶ μὲν αἱ τοιαῦται· εἰσὶ γὰρ ^gτινες οἱ τίλλοντες ^hτὰς τρίχας διατρώγουσιν. Εἰ οὖν τις ταύτης τῆς ἡδονῆς κρατεῖ, οὐκ ἐστίν ἐπαινετός, οὐδὲ

24 ψεκτός ⁱ εἰ μὴ κρατεῖ, ἢ οὐ σφόδρα γε. Φύσει δέ, οἷον υἷόν ποτέ φασι κρινόμενον ἐν δικαστηρίῳ, ὅτι τὸν πατέρα ^kτύπτοι, ἀπολογεῖσθαι λέγονθ' ^lὅτι “καὶ γὰρ οὗτος τὸν ἑαυτοῦ πατέρα,” καὶ ἀποφυγεῖν δὴ· ^mδοκεῖν γὰρ τοῖς δικασταῖς φυσικὴν εἶναι τὴν ἀμαρτίαν. Εἰ δὲ τις τοῦ τὸν πατέρα τύπτειν κρατοῖ, οὐκ ἐπαινετός. Οὐ δὲ τὰς τοιαύτας ζητοῦμεν νῦν ἀκρασίας οὐδ' ἐγκρατείας, ἀλλὰ καθ' ἃς ψεκτοὶ ἀπλῶς καὶ

25 ἐπαινετοὶ λεγόμεθα. Ἔστι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐκτός, οἷον πλοῦτος ἀρχὴ τιμὴ φίλοι δόξα, τὰ ⁿδ' ἀναγκαῖα καὶ περὶ σῶμά ἐστιν, οἷον ἀφῆ τε καὶ γεῦσις. Ὁ οὖν περὶ ταῦτα ἀκρατὴς, οὗτος ἀπλῶς ^oἂν ἀκρατὴς δόξειεν εἶναι, καὶ οἷον αἱ σωματικαί· καὶ ἣν ζητοῦμεν ἀκρασίαν, ἥδη περὶ ταῦτ' ^pἂν δόξειεν εἶναι. Ἡπορεῖτο ^qδὲ περὶ τί ποτ' ἐστίν ἡ ^rἀκρασία.

26 Περὶ μὲν οὖν τιμὴν οὐκ ἐστίν ἀπλῶς ἀκρατὴς· ^sἐπαινεῖται γὰρ πῶς ὁ περὶ τιμὴν ἀκρατὴς· φιλότιμος γὰρ τις ^tἐστίν. Τὸ δ' ὅλον λέγομεν καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων τὸν ἀκρατὴ προσ-

27 τιθέντες, περὶ τιμὴν ἀκρατὴς ἢ δόξαν ἢ ὀργήν. Ἀλλὰ τῷ ἀπλῶς ἀκρατεῖ οὐ προστίθεμεν περὶ ^{α'}, ὥς ὑπάρχοντος ^vαὐτῷ καὶ φανεροῦ ὄντος ἄνευ τῆς προσθέσεως, περὶ ^{α'} ἐστίν·

^d οὐ om. Mb. ^e οὐκ Mb. ^f οὔτε δὲ Kb. ^g τινες om. Mb. ^h τὰς om. Kb. ⁱ ἢ Kb. ^k τύπτει Mb. ^l ὅτι om. Mb. ^m δοκεῖ Kb. ⁿ δὲ ἀναγκαῖα περὶ Kb. ^o ἂν] ἂν καὶ Mb. ^p ἂν om. codices. ^q δὲ] γὰρ Mb. ^r ἀκρασία] ἀκράτεια Kb. ^s ἐπαινετός Mb. ^t ἐστίν om. Kb. ^v αὐτοῦ Mb.

ἔστι γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικὰς ^ω ὁ ἀπλῶς ἀκρατής. Δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι περὶ ταῦτα ἡ ἀκρασία ²⁸ ἐπεὶ γὰρ ψεκτὸς ὁ ^χ ἀκρατής, ψεκτὰ εἶναι δεῖ τὰ ὑποκείμενα· τιμὴ μὲν οὖν καὶ δόξα καὶ ἀρχὴ καὶ χρήματα καὶ περὶ ὅσα ἄλλα ἀκρατεῖς λέγονται, οὐκ εἰσὶ ^γ ψεκτά, αἱ δ' ἡδοναὶ αἱ σωματικαὶ ^z ψεκταί· διὸ εἰκότως ὁ περὶ ταύτας ὢν μᾶλλον τοῦ δέοντος, οὗτος ἀκρατής τελέως λέγεται. Ἐπειδὴ δέ ἐστι ²⁹ τῶν περὶ τὰ ἄλλα ἀκρασιῶν λεγομένων ἡ περὶ τὴν ὀργὴν οὐσα ἀκρασία ψεκτοτάτη, πότερον ψεκτοτέρα ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ὀργὴν ἢ ἡ περὶ τὰς ἡδονάς; Ἔστιν οὖν ἡ περὶ τὴν ὀργὴν ἀκρασία ὁμοία τῶν παίδων τοῖς πρὸς τὸ διακονεῖν προθύμως ἔχουσιν. Καὶ γὰρ οὗτοι, ὅταν εἴπῃ ὁ δεσπότης “δός ³⁰ μοι,” τῇ προθυμίᾳ ἐξενεχθέντες, πρὸ τοῦ ἀκούσαι ὃ δεῖ δοῦναι, ἔδωκαν, καὶ ἐν τῇ δόσει διήμαρτον· πολλάκις γὰρ δέον βιβλίον δοῦναι ^a γραφεῖον ἔδωκαν. Ὁμοιον δὲ πέπονθε τούτῳ ³¹ ὁ τῆς ὀργῆς ἀκρατής· ὅταν γὰρ ἀκούσῃ τὸ πρῶτον ῥῆμα ὅτι ἡδίκησεν, ὥρμησεν ὁ θυμὸς πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι, οὐκέτι ἀναμείνας ἀκούσαι πότερον δεῖ ἢ οὐ δεῖ, ἢ ὅτι γε οὐχ οὕτω σφόδρα. Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη ὁρμὴ πρὸς ὀργὴν, ἡ δοκεῖ ³² ἀκρασία εἶναι ὀργῆς, οὐ λίαν ἐπιτιμητέα ἐστίν, ἡ δὲ ^b πρὸς ἡδονὴν ὁρμὴ ψεκτὴ γέ· ἔστι γὰρ διαφορὰν ἔχουσα πρὸς ταύτην διὰ τὸν λόγον ὃς ἀποτρέπει τοῦ μὴ πράττειν· ἀλλ' ὁμως πράττει ^c παρὰ τὸν λόγον. Διὸ ψεκτὴ ἐστὶ μᾶλλον ³³ τῆς δι' ὀργὴν ἀκρασίας· ἡ μὲν γὰρ δι' ὀργὴν ἀκρασία λύπη ἐστίν (οὐδεὶς γὰρ ὀργιζόμενος οὐ λυπείται), ἡ δὲ δι' ἐπιθυμίαν μεθ' ἡδονῆς. Διὸ μᾶλλον ψεκτὴ· ἡ γὰρ δι' ἡδονὴν ἀκρασία μεθ' ὕβρεως δοκεῖ εἶναι. Πότερον δὲ καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ καρτερία ταυτόν ἐστιν, ἢ οὐ; Ἡ μὲν γὰρ ἐγκράτειά ἐστι ³⁴ περὶ ἡδονὰς καὶ ὁ ἐγκρατής ὁ κρατῶν τῶν ἡδονῶν, ἡ δὲ καρτερία περὶ λύπας· ὁ γὰρ καρτερῶν καὶ ὑπομένων τὰς λύπας, οὗτος καρτερικός ἐστιν. Πάλιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ μαλακία οὐκ ³⁵

^ω ὁ ἀπλῶς] πῶς ὁ K^b. ^χ ἀκρατής δεήσει ψεκτὰ εἶναι τὰ M^b. ^γ ψεκταί K^b. ^z ψεκταί] οὐκ εἰσὶ ψεκταί M^b. ^a γραφεῖον K^b. ^b πρὸς τὴν ἡδονὴν K^b. ^c παρὰ] διὰ K^b.

ἔστι ταυτόν· ἡ μὲν γὰρ μαλακία ἐστὶ καὶ ὁ μαλακὸς ὁ μὴ
 ὑπομένων πόνους, οὐχ ἅπαντας δὲ ἀλλ' οὓς ἀναγκαίως ἂν
 ἄλλος τις ὑπομείνειν, ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ μὴ δυνάμενος ὑπο-
 μένειν ἡδονάς, ἀλλὰ ^d καταμαλακίζόμενος καὶ ὑπὸ τούτων
 36 ἀγόμενος. ^eἜστιν αὖ πάλιν τις καλούμενος ἀκόλαστος· πό-
 τερον οὖν ὁ ἀκόλαστος ἀκρατὴς, καὶ ὁ ἀκρατὴς ὁ αὐτός, ^f ἢ
 οὐ; ^gὉ μὲν γὰρ ἀκόλαστος τοιοῦτός ^g τις οἷος οἷεσθαι, ^h ἃ
 πράττει, ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶναι αὐτῷ καὶ συμφορώτατα,
 καὶ λόγον οὐδένα ^h ἔχει ἐναντιούμενον τοῖς αὐτῷ φαινομένοις
 ἡδέσιν· ὁ δὲ ἀκρατὴς λόγον ἔχει ὅς ἐναντιοῦται αὐτῷ, ἐφ' ^a
 37 ἢ ἐπιθυμία ἄγει. ⁱΠότερος δὲ εὐϊατότερος, ὁ ἀκόλαστος ἢ
 ὁ ἀκρατὴς; ^kΟὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν ἴσως οὐχ ὁ ἀκρατὴς·
 ὁ γὰρ ἀκόλαστος εὐϊατότερος· εἰ γὰρ αὐτῷ λόγος ἐγγέ-
 νοιτο ὁ διδάξων ὅτι φαῦλα, οὐκέτι πράξει· τῷ δέ γε ἀκρατεῖ
 ὑπάρχει ὁ λόγος, καὶ ^l ὅμως πράττει, ὥστ' ἂν ὁ τοιοῦτος
 38 δόξειεν ^m ἀνίατος εἶναι. ⁿἈλλὰ πότερος διάκειται χεῖρον, ⁿ ᾧ
 μηδὲν ἀγαθόν τι ὑπάρχει, καὶ τὰ ^o κατὰ ταῦτα; ^o Ἡ δὴλον
 ὅτι ἐκεῖνος, καὶ ^p ὅσῳ γε ^o τιμιώτερον, κακῶς διάκειται.
^qἜστι τοίνυν ὁ μὲν ἀκρατὴς ^q ἀγαθὸν ἔχων τὸν λόγον ὀρθὸν
 39 ὄντα, ὁ δ' ἀκόλαστος οὐκ ἔχει. ^rἜτι ἐστὶν ὁ λόγος ἐκά-
 στου ἀρχή· τοῦ μὲν ^s οὖν ἀκρατοῦς ἡ ἀρχὴ τιμιώτατον ὃν εὖ
 διάκειται, τοῦ δὲ ἀκολάστου κακῶς, ὥστε ^t χεῖρων ἂν εἴη ὁ
 ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. ^uἜτι ^v ὥσπερ ἐπὶ τῆς θηριότητος
 ἧς ἐλέγομεν κακίας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἐν θηρίῳ οὔσαν ^w ἀλλ' ἐν
 ἀνθρώπῳ· ἡ γὰρ θηριότης ὀνομά ἐστι τῇ ὑπερβαλλούσῃ
 40 κακία. Διὰ τί; ^x Δι' οὐδὲν ἢ ^y ὅτι ἀρχὴ φαῦλη ἐν θηρίῳ
 οὐκ ἔστιν· ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ ὁ λόγος. ^zἘπεὶ πότερος ἂν
 πλείω κακὰ ποιήσειεν, λέων ἢ Διονύσιος ἢ Φάλαρις ἢ ^z Κλέ-
 αρχος ἢ τις τούτων τῶν μοχθηρῶν; ^z Ἡ δὴλον ὅτι οὗτοι;

^d μαλακίζόμενος M^b. ^e αὖ] οὖν K^b. ^f ἢ οὐ] που K^b. ^g τις] ἐστιν M^b. ^h ἔχει K^b. ⁱ πότερον K^b. ^k οὕτω—ἀκρατὴς om. K^b. ^l ὁ-μοίως K^b. ^m ἐναντίος K^b. ⁿ ὦν M^b. ^o κακὰ rc. M^b. ^p ὥγε ὅτι τὶ μὴ, τὶ μειότερον κακῶς M^b. ^q ἔχων ἀγαθὸν M^b. ^r ὅτι K^b. ^s οὖν om. K^b. M^b. ^t χεῖρον K^b. ^u ὥσπερ καὶ ἐπὶ K^b. ^w ἀλλ'] ἢ M^b. ^x δι'] δ' K^b. ^y ὅτι] ὅτι ἢ M^b. ^z post Κλέαρχος M^b. ἢ εὐμάνθης.

Ἡ γὰρ ἀρχὴ ^a ἐνούσα φαύλη μεγάλη συμβάλλεται, ἐν δὲ
 θηρίῳ ὅλως οὐκ ἔστιν ἀρχή. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἀκολάστῳ ⁴¹
 ἔνεστιν ἀρχὴ φαύλη· ἥ γὰρ πράττει φαῦλα ὄντα καὶ ὁ
 λόγος σύμφησι ταῦτα καὶ δοκεῖ αὐτῷ ταῦτα δεῖν πράττειν,
^b ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ ἔνεστιν ^c οὐχ ὑγιής· ^d διὸ βελτίων ἂν
 δόξειεν εἶναι ὁ ἀκρατὴς τοῦ ἀκολάστου. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ⁴²
 ἀκρασίας δύο εἶδη, ^e ἡ μὲν προτρεπτική τις καὶ ἀπρονόητος
 καὶ ἐξαίφνης γινομένη, οἷον, ὅταν ἴδωμεν καλὴν γυναῖκα, εὐ-
 θέως τι ἐπάθομεν καὶ ἀπὸ τοῦ ^f πάθους ὁρμὴ ἐγένετο πρὸς
 τὸ πράξαι τι ὧν ἴσως οὐ δεῖ· ἡ δ' ἑτέρα οἷον ^g ἀσθενική τις,
 ἡ μετὰ τοῦ λόγου οὔσα τοῦ ἀποτρέποντος. Ἐκείνη μὲν ⁴³
 οὖν οὐδ' ἂν ^h λῖαν ⁱ δόξειεν εἶναι ψεκτή· καὶ γὰρ ἐν τοῖς
 σπουδαίοις ἡ τοιαύτη ἐγγίνεται, ^k ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ εὐ-
 φνέσιν· ^l ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς καὶ μελαγχολικοῖς, οἱ δὲ
^m τοιοῦτοι ψεκτοί. Ἔτι τε ἔστι τῷ λόγῳ προλαβόντα
 μηθὲν παθεῖν, ⁿ ὅτι ἥξει γυνὴ εὐπρόσωπος, δεῖ οὖν κατασχεῖν
 αὐτόν. Τῷ δὲ τοιούτῳ λόγῳ προκαταλαβὼν ὁ ἐκ τῆς προσ- ⁴⁴
 φάτου φαντασίας ^o ἀκρατὴς οὐδὲ πείσεται οὐδὲ πράξει οὐδὲν
 αἰσχρόν. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ μὲν εἰδὼς ὅτι οὐ δεῖ, πρὸς δὲ τὴν
 ἡδονὴν ἐνδιδόνς καὶ καταμαλακίζόμενος, ὁ τοιοῦτος ψεκτό-
 τερος. Οὔτε γὰρ ὁ σπουδαῖος οὐδέποτε οὕτω γένοιτ' ἂν ⁴⁵
 ἀκρατὴς, ὅ τε λόγος προκαταλαβὼν ^p οὐκ ἂν ἰάσαιτο· ἡγε-
 μὼν γὰρ οὗτος ἐν αὐτῷ ὑπάρχει, ^q οὔτε πειθαρχεῖ, ἀλλὰ
 τῇ ἡδονῇ ἐνδίδωσι, καὶ καταμαλακίζεται καὶ ^r ἐξασθενεῖ πῶς.
 Πότερον δ' ὁ σώφρων ἐγκρατὴς ἐστίν, ἡπορήθη μὲν ἐν τοῖς
 ἐπάνω, νῦν δὲ ^s λέγωμεν. Ἔστι γὰρ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρα- ⁴⁶
 τής· ὁ γὰρ ἐγκρατὴς ἐστίν οὐ μόνον ὁ ἐπιθυμιῶν ἐνουσῶν
 ταύτας κατέχων διὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ὁ τοιοῦτος ὧν οἷος
 καὶ μὴ ἐνουσῶν ἐπιθυμιῶν τοιοῦτος εἶναι οἷος εἰ ^t ἐγγένοιτο

^a οὔσα Mb. ^b ἐν] φαύλη οὖν ἐν Kb. ^c οὐχ om. Kb. ^d διὸ] διὸ
 καὶ Mb. ^e ἡ] οἷον ἡ Mb. ^f πάθους τι ἐγένετο ὁρμὴ πρὸς Mb. ^g ἀσθε-
 νητική Mb. ^h λῖαν om. Mb. ⁱ εἶναι δόξειεν Kb. ^k ἐν τε τοῖς θερ-
 μοῖς Mb. ^l ἡ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς om. Mb. ^m τοιοῦτοι οὐ ψεκτοί Mb.
ⁿ ὅθ' Mb. ^o ἀκρατὴς οὐδὲν Mb. ^p οὐκ ἀνείσαιτο Kb, οὐκ ἀνήαιτο Mb.
^q οὔτε] οὔτε οἱ Mb. ^r ἀσθενεῖ Mb. ^s λέγωμεν Mb. ^t ἐγγένοιτο Kb.

47 κατέχειν. ^υἜστι δὲ σώφρων ὁ μὴ ἔχων ἐπιθυμίας φαύλας
 τὸν τε λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρθόν, ^ωὁ δ' ἐγκρατὴς ὁ
 ἐπιθυμίας ἔχων φαύλας, τὸν ^χδὲ λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρ-
 θόν, ὥστ' ἀκολουθήσει τῷ σώφρονι ὁ ἐγκρατὴς, καὶ ἔσται
 σώφρων. ^υὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ μὴ πάσχων, ὁ δ' ἐγκρατὴς
 48 ὁ πάσχων καὶ τούτων κρατῶν ἢ ^zοἷός τε ὦν πάσχειν. Οὐδέ-
 τερον ^aδὲ τούτων τῷ σώφρονι ὑπάρχει· διὸ οὐκ ἔστιν ὁ
 ἐγκρατὴς σώφρων. Πότερον δὲ ὁ ἀκόλαστος ἀκρατὴς ἐστίν,
 ἢ ὁ ἀκρατὴς ἀκόλαστος; ^υἩ οὐδετέρῳ ἕτερος ἀκολουθεῖ;
^υὉ μὲν γὰρ ἀκρατὴς ἐστίν ^bοὐ ὁ λόγος τοῖς πάθεσι μάχεται,
 ὁ δ' ἀκόλαστος ^cοὐ τοιοῦτος, ^cἀλλ' ὁ τῷ πράττειν τὰ φαῦλα
 49 ἅμα τὸν λόγον σύμψηφον ἔχων. ^dΟὔτε δὴ ὁ ἀκόλαστος
 οἷος ^eὁ ἀκρατὴς, οὔθ' ὁ ἀκρατὴς οἷος ^eὁ ἀκόλαστος. ^fἜτι
 δὲ καὶ φανλότερος ὁ ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. Δυσιατό-
 τερα γὰρ τὰ φυσικὰ τῶν ἐξ ἔθους γινομένων· καὶ γὰρ τὸ
 ἔθος διὰ τοῦτο δοκεῖ ἰσχυρὸν εἶναι, ὅτι εἰς φύσιν καθίστησιν.
^υὉ μὲν οὖν ἀκόλαστος αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν οἷος φαῦλός τις
 τῇ φύσει εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τούτου ὁ λόγος φαῦλος
 50 ἐν αὐτῷ ἐστίν. ^υἈλλ' ^gοὐχ ὁ ἀκρατὴς οὕτως· οὐ γὰρ ὅτι
^hαὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ λόγος ⁱοὐ σπουδαῖος· φαῦλον γὰρ
 αὐτὸν ἔδει εἶναι, εἰ αὐτὸς τῇ φύσει τοιοῦτος ἦν οἷος ^kὁ φαῦ-
 λος. ^υὉ μὲν ^lἄρα ἀκρατὴς ἔθει ἔοικε φαῦλος εἶναι, ὁ δὲ
 ἀκόλαστος φύσει. Δυσιατότερος ^mδ' ὁ ἀκόλαστος· τὸ μὲν
 γὰρ ἔθος ἄλλῳ ἔθει ἐκκρούεται, ἢ δὲ φύσις ⁿοὐδενὶ ἐκκρούε-
 51 ται. Πότερον δ' ἐπείπερ ^oἐστὶν ὁ ἀκρατὴς ^pτοιοῦτος οἷος
 εἰδέναι καὶ μὴ διεψεύσθαι τῷ λόγῳ, ἔστι δὲ καὶ ὁ φρόνιμος
 τοιοῦτος ὁ τῷ λόγῳ τῷ ὀρθῷ ἕκαστα θεωρῶν, ^qπότερον ἐν-
 δέχεται τὸν φρόνιμον ἀκρατὴ εἶναι, ἢ οὔ; ^rἈπορήσειε γὰρ

^υ ὁ δ'—ὀρθόν om. Mb. ^ω δ'] τ' Kb. ^χ δέ] τε Kb. ^υ ὁ μὲν γὰρ
 σώφρων ὁ om. Kb. ^z οἷός γε πάσχει Kb. ^a δέ om. Kb. ^b οὐ λόγος
 pr. Kb, οὐδ' ὅλως Mb. ^c οὐ et mox ἀλλ' om. Mb. ^d οὐδὲ Kb.
^e ὁ post οἷος utrobique om. Kb. ^f ἔστι Mb. ^g οὐχ etiam ante οὔ-
 τως Kb. ^h αὐτῷ Mb. ⁱ οὐ om. pr. Kb. ^k ὁ post οἷος om. Kb.
^l ἄρα] οὖν ἄρα Mb. ^m δ'] γὰρ Kb. ⁿ οὐδέν Mb. ^o ἐστὶν om. Mb.
^p τοιοῦτός τις οἷος Kb. ^q πότερον δ' ἐνδέχεται Mb. ^r ἀπορήσειε γὰρ
 τις Kb.

ἂν τις τὰ εἰρημένα· ἐὰν δὲ παρακολουθήσωμεν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, οὐκ ἔσται ὁ φρόνιμος ἀκρατής. Ἐφάμεν 52 γὰρ τὸν φρόνιμον εἶναι οὐχ ὥ^s ὁ ὀρθὸς λόγος μόνον ὑπάρχει, ἀλλ' ὥ καὶ τὸ πράττειν τὰ κατὰ ^t τὸν λόγον φαινόμενα βέλτιστα. Εἰ δὲ πράττει τὰ βέλτιστα ὁ φρόνιμος, οὐδ' ἂν ἀκρατής εἴη ὁ φρόνιμος, ἀλλ' ὁ τοιοῦτος δεινὸς μὲν ἐστίν. Διηρήμεθα γὰρ ἐν τοῖς ἐπάνω τὸν τε δεινὸν καὶ τὸν φρόνιμον 53 ὡς ἐτέρων ὄντων· περὶ μὲν γὰρ ^v ταυτά, ἀλλ' ὁ μὲν πρακτικὸς περὶ ^a δεῖ, ὁ δ' οὐ πρακτικός. Τὸν οὖν δεινὸν ἀκρατῇ ἐνδέχεται εἶναι (οὐ γὰρ πρακτικὸς περὶ ^a καὶ δεινός), τὸν φρόνιμον δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀκρατῇ εἶναι.

Μετὰ ^w δὲ ταῦτα λεκτέον ἂν εἴη περὶ ἡδονῆς, ἐπειδήπερ 7 ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν οἶονται πάντες ἥτοι ἡδονὴν εἶναι καὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἢ οὐκ ἄνευ γε ἡδονῆς. Οἱ δὲ καὶ τῇ ἡδονῇ δυσχεραίνοντες καὶ οὐκ οἰόμενοι δεῖν τὴν ἡδονὴν ἐναριθμεῖσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ τό γε ἄλυπον προστιθέασιν· ἐγγὺς οὖν τὸ ἀλύπως τῆς ἡδονῆς ἐστίν. Διόπερ λεκτέον ὑπὲρ ἡδονῆς, οὐ μόνον δὲ διότι καὶ ^x οἱ ἄλλοι 2 οἶονται δεῖν, ἀλλὰ δὴ ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ὑπὲρ ἡδονῆς· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἡμῖν ἐστὶν ὁ λόγος, τὴν δ' εὐδαιμονίαν διωρίκαμεν καὶ φάμεν εἶναι ἀρετῆς ἐνέργειαν ἐν βίῳ τελείῳ, ἢ δ' ἀρετὴ ἐστὶ περὶ ἡδονὴν καὶ λύπην, ὑπὲρ ἡδονῆς ἂν ^y εἴη ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ἄνευ ἡδονῆς. Πρῶτον ^z μὲν οὖν εἴπωμεν ^a ^a τινες 3 λέγοντες οὐκ οἶονται δεῖν τὴν ἡδονὴν ὡς ἐν ἀγαθοῦ μέρει λαμβάνειν. Πρῶτον μὲν γάρ φασιν εἶναι τὴν ἡδονὴν γένεσιν, τὴν δὲ γένεσιν ἀτελές τι, τὸ δὲ ἀγαθὸν οὐδέποτε τὴν τοῦ ἀτελοῦς χώραν ἔχειν. Δεύτερον δ' ὅτι εἰσὶ τινες φαῦλαι ἡδοναί, τὸ δ' ἀγαθὸν οὐδέποτ' ἐν φαυλότητι εἶναι. Πάλιν 4 ὅτι ἐν πάσιν ἐγγίνεται· καὶ ^b γὰρ ἐν τῷ φαύλῳ καὶ ἐν τῷ σπουδαίῳ καὶ ἐν θηρίῳ καὶ ἐν βοσκήματι· τὸ δ' ἀγαθὸν

^s ὁ om. K^b.   ^t τὸν om. M^b.   ^v ταυτόν M^b.   ^w δὲ om. M^b.
^x οἱ ἄλλοι] οὐκ M^b.   ^y εἰπεῖν εἴη ἀναγκαῖον M^b.   ^z μὲν om. M^b.
^a τινες M^b.   ^b γὰρ om. M^b.

ἀμιγές ἐστὶ τοῖς φαύλοις καὶ οὐ πολύκοινον. Καὶ ὅτι οὐ
 κράτιστον ἡδονή, τὸ δ' ἀγαθὸν κράτιστον. Καὶ ὅτι ἐμπό-
 διον τοῦ πράττειν τὰ καλὰ, τὸ δὲ κωλυτικὸν τῶν καλῶν οὐκ
 5 ἂν εἴη ἀγαθόν. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸς τὸ πρῶτον ἂν εἴη
 λεκτέον, πρὸς τὴν γένεσιν, καὶ πειρατέον τὸν λόγον ^ε τοῦτον
 λύειν διὰ τὸ μὴ ἀληθὴ εἶναι. Ἔστι γὰρ πρῶτον μὲν οὐ πάσα
 ἡδονὴ γένεσις. Ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν ἡδονὴ γινομένη οὐκ
 ἔστι γένεσις, οὐδ' ἡ ἀπὸ τοῦ ἀκούσαι καὶ ὀσφρανθῆναι. Οὐ
 γὰρ ἐξ ἐνδείας γινομένη, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἐκ τοῦ
 6 φαγεῖν ἢ πιεῖν. Αὗται μὲν ^d γὰρ ἐξ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς
 γίνονται, τῷ ἢ τὴν ἐνδειαν ἀναπληροῦσθαι ἢ τῆς ὑπερβολῆς
 ἀφαιρεῖσθαι· διὸ γένεσις δοκεῖ εἶναι. Ἡ δ' ἐνδεια καὶ ^e ἡ
 ὑπερβολὴ λύπη. Λύπη οὖν ἐνταῦθα ἐνθα ἡδονῆς γένεσις.
 Ἐπὶ δέ γε τοῦ ἰδεῖν καὶ ἀκούσαι καὶ ὀσφρανθῆναι οὐκ ἔστι
^f προλυπηθῆναι· οὐδεὶς γὰρ ἡδόμενος τῷ ὁρᾶν ἢ τῷ ὀσφραι-
 7 νεσθαι προελυπήθη. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας ^g ἔστι
^h θεωροῦντά τι ἡδεσθαι ἄνευ τοῦ προλυπηθῆναι, ὥστ' εἴη ἂν
 τις ἡδονὴ ἢ οὐκ ἔστι γένεσις. Εἰ οὖν ⁱ ἡ μὲν ἡδονή, ^k ὥς ὁ
 λόγος αὐτῶν ἔφη, διὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὸν ὅτι γένεσις, ἔστι δέ
 8 τις ἡδονὴ ἢ οὐκ ἔστι γένεσις, αὕτη ἂν εἴη ἀγαθόν. Τὸ δ' ὅλον
 οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις· οὐδὲ γὰρ ^l αὗται αἱ ἀπὸ
 τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἡδοναὶ ^m οὐκ ⁿ εἰσὶ γενέσεις, ἀλλὰ δια-
 μαρτάνουσιν οἱ ^o ταύτας φάσκοντες εἶναι τὰς ἡδονὰς γενέσεις.
 Οἴονται γάρ, ἐπειδὴ τῆς προσφορᾶς ^p γινομένης γίνεται
 9 ἡδονή, διὰ τοῦτο ^q γένεσιν εἶναι· ἔστι δ' οὐ. Ἐπειδὴ γάρ ἐστι
 τῆς ψυχῆς τι μέρος ^ϖ ἡδόμεθα ἅμα τῇ προσφορᾷ ὣν ἐσμέν
 ἐνδεεῖς, τοῦτο τὸ μόριον τῆς ^r ψυχῆς ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται, ἡ
 δὲ κίνησις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐνέργειά ἐστὶν ἡδονή· διὰ ^s δὴ τὸ
 ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐκείνο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖν, ἢ

^ε λύειν τοῦτον K^b. ^d γὰρ om. M^b. ^e ἡ post καὶ om. K^b. ^f λυ-
 πεθῆναι M^b. ^g ἔστι om. K^b. ^h θεωροῦσά M^b, θεωροῦντάς 2023.
ⁱ ἡ μὲν om. M^b, μὲν om. Baroccianus et 1417, 1855, 2023. ^k ὥς—
 τις ἡδονή om. Z. et 2024. ^l αὗται om. M^b. ^m οὐκ om. M^b. ⁿ ἔστι
 γένεσις K^b. ^o ταῦτα M^b. ^p γενομένης K^b. ^q γένεσις K^b. ^r ψυχῆς
 ἢ ἐνεργεῖ K^b. ^s τὸ δὴ K^b. M^b.

διὰ τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, οἷονται γενέσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν τῷ
τὴν προσφορὰν δὴλην εἶναι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς μόνιον ἄδηλον.
Ὅμοιον οὖν εἴ τις τὸν ἄνθρωπον οἶεται εἶναι σῶμα, ὅτι 10
τοῦτο μὲν αἰσθητόν ἐστιν, ἡ δὲ ψυχὴ οὐκ ἔστι δέ γε καὶ ἡ
ψυχὴ. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τούτου· ἔστι γὰρ μόνιον τι τῆς
ψυχῆς ᾧ ἡδόμεθα, ὃ ἅμα τῇ προσφορᾷ ἐνεργεῖ· διὸ οὐκ
ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις. Καὶ ἀποκατάστασις δέ, φασίν,
εἰς φύσιν ^ταἰσθητή. Καὶ γὰρ μὴ ἀποκαθισταμένοις εἰς φύσιν 11
ἐστὶν ἡδονή. Τὸ γὰρ ἀποκαθίστασθαί ἐστι τὸ τοῦ ἐνδεοῦς τῇ
φύσει, τούτου τὴν ἀναπλήρωσιν γενέσθαι· ἔστι δέ, ὡς φαμέν,
μὴ ὄντα ἐνδεᾶ ἡδεσθαι. Ἡ μὲν γὰρ ἔνδεια λύπη, ἄνευ δὲ 12
λύπης ^ν καὶ πρὸ λύπης φαμέν ἡδεσθαι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη ^ω ἡ
ἡδονὴ ἀποκατάστασις τοῦ ἐνδεοῦς· ἐνδεὲς γὰρ ἐπὶ τῶν τοιού-
των ἡδονῶν οὐδέν. Ὡστε εἰ διότι μὲν γένεσις ἡ ἡδονὴ οὐκ
ἀγαθὸν ἐδόκει εἶναι, οὐκ ἔστι δὲ οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις, ἀγα-
θὸν ἂν εἴη ^ω ἡ ἡδονή. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο οὐ πᾶσα, φησίν,
ἡδονὴ ἀγαθόν. Συνίδοι δ' ἂν τις καὶ ὑπὲρ τούτου οὕτως. 13
Ἐπεὶ γὰρ τὰγαθὸν φαμεν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις λέ-
γεσθαι (καὶ γὰρ ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ πρὸς τι καὶ ποσῷ καὶ
πότῃ καὶ ὅλως ἐν ^χ ἀπάσαις), ἥδη γ' ἐκεῖνο φανερόν· κατὰ
πάσας γὰρ ^γ ἀγαθοῦ ἐνεργείας ἡδονὴ τις ἀκολουθεῖ. Ὡστ'
ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν ^ζ πάσαις ταῖς κατηγορίαις, καὶ ἡδονὴ ἂν
εἴη ἀγαθόν. Ὡστ' ἐπειδὴ ἐν τούτοις μὲν τὰγαθὰ καὶ ἡδονή, 14
ἡ δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὴ ἡδονή, ἀγαθὸν ἂν εἴη πᾶσα ἡδονή.
Ἀμα δὲ δὴλον ἐκ τούτου ὅτι καὶ διάφοροι τῷ εἶδει ^α αἱ ἡδοναὶ
εἰσιν· διάφοροι γὰρ καὶ ^α αἱ κατηγορίαι, ἐν αἷς ἐστὶν ἡδονή.
Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει, οἷον τῆς γραμματι- 15
κῆς ἢ ἄλλης ἡστινοσοῦν. Ἐὰν ^β γὰρ ἔχη ^γ Λάμπρος τὴν
γραμματικὴν, ^δ ὁμοίως διακείσεται ὑπὸ τῆς γραμματικῆς ταύ-
της [γραμματικὸς] ἄλλῳ ὁτιοῦν ἔχοντι γραμματικὴν, ^ε οὐ

^τ αἰσθητήν M^b. et pr. K^b. ^ν καὶ πρὸ λύπης om. K^b. ^ω ἡ om. K^b.
et mox post εἴη. ^χ ἀπάσαις] πάσαις M^b. ^γ ἀγαθοῦ ἐνεργείας om. K^b.
^ζ ἀπάσαις K^b. ^α αἱ utrumque om. M^b. ^β ἔχη γὰρ K^b. ^γ λαμπρῶς
K^b, λαμπρ 2023, ἐν λαμπρῷ 1417 et 1855. ^δ ὁμοίως δὲ διάκει-
ται K^b. ^ε οὐ om. K^b, 1417, 1855.

^f δύο εἰσὶ ^g διάφοροι αἱ γραμματικαὶ ἢ τ' ἐν Λάμπρῳ καὶ ἐν
 16 ^h Ἰλιεί. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡδονῆς οὐχ οὕτως· ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς
 μέθης ἡδονὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ συγγίνεσθαι οὐχ ὁμοίως διατιθέα-
 σιν, διὸ διάφοροι τῷ εἶδει ⁱ δόξαιεν ἂν εἶναι αἱ ἡδοναί. Ἀλλὰ
 δὴ καὶ διότι φαῦλαι εἰσιν ἡδοναί τινες, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ
 ἐδόκει ἡ ἡδονὴ αὐτοῖς ἀγαθὸν εἶναι. Τὸ δὲ τοιοῦτον καὶ ἡ
 τοιαύτη κρίσις οὐκ ^k ἰδιός ἐστιν ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φύσεως
 17 καὶ ἐπιστήμης. Ἔστι γὰρ καὶ φύσις φαῦλη, οἷον ἡ τῶν
 σκωλήκων καὶ ἡ τῶν κανθάρων καὶ ὅλως ἡ τῶν ἀτίμων ζώων,
 ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ φύσις τῶν φαύλων. Ὅμοίως δ' ^l εἰσὶ
 καὶ ἐπιστήμαι φαῦλαι, οἷον αἱ βάνανσοι, ἀλλ' ὅμως οὐ διὰ
 τοῦτο φαῦλον ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἀγαθὸν τῷ γένει καὶ ^m ἐπι-
 18 στήμη καὶ φύσις. Ὡσπερ γὰρ οὐδ' ἀνδριαντοποιὸν θεωρεῖν
 δεῖ ποίός ⁿ τις ἐστὶν ἐξ ὧν ἀπέτυχε καὶ κακῶς εἰργάσατο,
 ἀλλ' ἐξ ὧν εὖ, οὕτως οὐδ' ἐπιστήμην οὐδὲ φύσιν οὐδὲ ἄλλο
 οὐδὲν ποίόν τί ἐστιν ἐκ τῶν φαύλων, ἀλλ' ἐκ τῶν σπουδαίων.
 Ὅμοίως δὲ καὶ ἡ ἡδονὴ τῷ γένει ἀγαθόν ^o ἐστιν, ἐπεὶ ὅτι
 19 γ' εἰσὶ φαῦλαι ἡδοναί, οὐδ' ἡμᾶς λανθάνει. Ἐπεὶ γὰρ καὶ
 φύσεις τῶν ζώων εἰσὶ διάφοροι, οἷον ^p καὶ φαῦλη καὶ σπου-
 दाία, οἷον ἡ μὲν ἀνθρώπου σπουδαία ἡ δὲ λύκου ἢ τινος ἄλλου
 θηρίου φαῦλη, ὁμοίως δ' ἑτέρα φύσις ἵππου καὶ ἀνθρώπου
 καὶ ὄνου καὶ κυνός· ἡ δὲ ἡδονὴ ἐστὶ κατάστασις ἐκ τοῦ παρὰ
 φύσιν εἰς φύσιν ^q ἐκάστω τὴν αὐτοῦ, ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη ^r ἡδι-
 20 στον τῇ γε φαύλῃ φύσει, ^s φαύλῃ ἡδονῇ. Οὐ γὰρ ἐστὶ ταῦ-
 τὸν ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὁμοίως οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἐπέι-
 περ αἱ φύσεις διάφοροι, καὶ αἱ ἡδοναὶ διάφοροι. Ἡ γὰρ
 ἡδονὴ ἣν ἀποκατάστασις, καὶ ἡ ἀποκατάστασις, φασίν, εἰς
 φύσιν ^v καθίστη, ὥστε τῆς μὲν φαύλης φύσεως ἡ κατάστασις

^f διό K^b. cum Z. et 2024. ^g διάφοροι] μήποτε μᾶλλον ἀδιάφοροι
 γραπτέον margo K^b. ^h Ἰλιεί 1417 et 1855 et 2023, νηλεῖ M^b. et
 Baroccianus. ⁱ δόξαιεν M^b. ^k ἰδιόν ἐστι τῆς ἡδονῆς M^b. ^l εἰσὶ]
 εἰεν K^b. ^m φύσις καὶ ἐπιστήμη M^b. ⁿ τις om. M^b. ^o ἐστὶν
 om. M^b. ^p καὶ post οἷον om. K^b. ^q ἐκάστου K^b. ^r ἡδίστη K^b,
 ἰδιον M^b. ^s φαύλῃ ἡ ἡδονῇ K^b. ^t ταῦτόν] ταυτὸν καὶ K^b. ^v κα-
 θίστει K^b.

φαύλη, τῆς δὲ σπουδαίας σπουδαία. Ἄλλ' ^ω οἱ φάσκοντες ²¹ εἶναι τὴν ἡδονὴν ^χ οὐ σπουδαίαν, πεπόνθασιν οἶον οἱ μὴ εἰδότες τὸ νέκταρ οἶονται τοὺς θεοὺς οἶνον πίνειν καὶ οὐκ εἶναι ^υ τούτου ^z ἡδίων οὐδέν. Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὴν ἄγνοιαν. Οἷς ὅμοιον πεπόνθασιν οἱ πάσας τὰς ἡδονὰς γενέσεις φάσκοντες εἶναι καὶ οὐκ ἀγαθόν· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι ἄλλας ἡδονὰς ἀλλ' ἢ τὰς σωματικάς, ταύτας τε ὁρᾶν γενέσεις τε οὔσας καὶ ^α οὐ σπουδαίας, ὅλως οὐκ οἶονται εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. Ἐπεὶ ^β δ' οὖν ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ καθισταμένης τῆς ²² φύσεως καὶ καθεστηκυίας, οἶον καθισταμένης μὲν αἱ ἐξ ἐνδείας ἀναπληρώσεις, ^ε καθεστηκυίας δὲ αἱ ἀπὸ τῆς ὀψεως καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων οὔσαι, βελτίους ἂν εἴησαν αἱ καθεστηκυίας τῆς φύσεως ἐνέργειαι· αἱ γὰρ ἡδوناὶ κατ' ἀμφοτέρους λεγόμεναι τοὺς τρόπους ἐνέργειαι εἰσιν, ὥστε δῆλον ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ὀψεως ἡδوناὶ καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τοῦ διανοεῖσθαι βέλτισται ἂν εἴησαν, ἐπεὶ αἱ γε σωματικαὶ ἐξ ἀναπληρώσεως. Ἐτι καὶ τοῦτο ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἀγαθόν· τὸ ²³ γὰρ ἐν πᾶσιν εἶναι καὶ πᾶσι κοινὸν οὐκ ἀγαθόν. Τὸ δὲ τοιούτον ἐπὶ φιλοτίμου μᾶλλον καὶ φιλοτιμίας οἰκεῖόν ἐστιν· ὁ γὰρ φιλοτίμος ἐστὶν ὁ μόνος βουλόμενος ἔχειν καὶ τῷ τοιούτῳ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν. Καὶ τὴν ἡδονὴν οὖν, εἰ ^δ μέλλει τὰγαθὸν εἶναι, τοιούτον ^ε δεῖν εἶναι. Ἡ οὖν, ἀλλὰ καὶ ²⁴ τούναντίον διὰ τοῦτο ἂν δόξειεν ἀγαθὸν εἶναι, ὅτι πάντα τούτου ἐφίεται· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ πάντα πέφυκεν ἐφίεσθαι, ὥστ' εἰ τῆς ἡδονῆς πάντ' ἐφίεται, ἀγαθὸν ^ε ἂν εἴη τῷ γένει ἡ ἡδονή. ^ε Πάλιν καὶ ὅτι ἐστὶν ἐμπόδιον ἡ ἡδονή, οὐκ ἔφασαν ²⁵ αὐτὴν ἀγαθὸν εἶναι. ^β Τὸ δ' ἐμπόδιον φάσκειν εἶναι διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς σκοπεῖν φαίνεται αὐτοῖς. Οὐ γάρ ἐστὶν ἐμπόδιον ἡ ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦ πραττομένου ἡδονή. Ἐὰν ^ι μέντοι ἄλλη, ἐμπόδιον, οἶον ἡ ἀπὸ τῆς μέθης ἡδονὴ ἐμπόδιον

^ω οἱ] οἱ μὲν Mb. ^χ οὐ om. Kb.Mb. ^υ τοῦτο Kb. ^z ἡδίων Kb.Mb.
^α οὐ om. Kb. ^β δ' om. Mb. ^ε καθεστ.] καὶ καθεστ. Mb. ^δ μέλλοι Mb.
^ε δεῖν] δὴ Mb. ^ε ἂν om. Mb. ^ε πάλιν ὅτι καὶ ἐστὶν ἐμπόδιον ἐστὶν ἡ Mb.
^β τὸ corr. Kb, τοῦ Mb. ^ι μὲν Mb.

26 ἔστι τοῦ πράττειν. Ἄλλ' οὕτω μὲν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστή-
 μης ἐμπόδιον ἔσται· οὐ γὰρ ἔστιν ἅμα ἀμφοτέραις ἐνεργεῖν.
 Ἄλλὰ διὰ τί οὐκ ἀγαθὸν ἡ ἐπιστήμη, ἂν ποιῇ τὴν ἀπὸ τῆς
 ἐπιστήμης ἡδονήν; Καὶ πότερον ἐμπόδιον ἔσται, ἢ οὐ, ἀλλὰ
 27 μᾶλλον πράξει; Ἡ γὰρ ἡδονὴ παρορμᾷ πρὸς τὸ μᾶλλον
 πράττειν ἀπ' αὐτοῦ γινομένη, ἐπεὶ τὸν σπουδαῖον ποιήσων
 πράττειν ^k τὰ κατ' ἀρετήν, καὶ ἡδέως ταῦτα πράττειν· ἄρα
 οὐ πολλῶ μᾶλλον ἐνεργήσει κατὰ τὴν πράξιν; Καὶ εἰ μὲν
 γε ἡδόμενος πράττη, σπουδαῖος ἔσται, ἂν δὲ λυπούμενος τὰ
 28 καλὰ πράττη, οὐ σπουδαῖος. Ἡ γὰρ λύπη ἐπὶ τοῖς δι' ἀνάγκη-
 κην ἐστίν, ὥστ' εἰ λυπεῖται τις τὰ καλὰ πράττων, ἀναγκα-
 ζόμενος πράττει· ὁ δ' ἐξ ἀνάγκης πράττων οὐ σπουδαῖος.
 Ἄλλὰ μὴν οὐκ ἔστι γε μὴ λυπούμενον ἢ ἡδόμενον τὰ κατ'
 29 ἀρετὴν πράττειν· τὸ δ' ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Διὰ τί; Ὅτι
 ἡ ἀρετὴ ἐν πάθει, τὸ δὲ πάθος ἐν λύπῃ καὶ ἡδονῇ· ἐν δὲ τῷ
 ἀνὰ μέσον οὐκ ἔστιν. Δῆλον οὖν ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης
 καὶ ἡδονῆς. Εἰ μὲν οὖν λυπούμενός ^l τις τὰ καλὰ πράττει,
 οὐ σπουδαῖος. Ὡστε οὐκ ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ μετὰ λύπης· μεθ'
 ἡδονῆς ἄρα. Οὐ μόνον ἄρα οὐκ ἐμπόδιόν ἐστιν ἡ ἡδονή, ἀλλὰ
 καὶ προτρεπτικὸν πρὸς τὸ πράττειν, καὶ τὸ ὅλον δὲ οὐκ ἐν-
 30 δέχεται ἄνευ ἡδονῆς ^m εἶναι τῆς ἀπ' αὐτῆς γινομένης. Ἄλλος
 ἦν λόγος ὅτι οὐδεμία ποιεῖ ἐπιστήμη ἡδονήν. Ἔστι δὲ οὐδὲ
 τοῦτο ἀληθές· οἱ γὰρ ⁿ δειπνοποιοὶ καὶ στεφανοποιοὶ ^o καὶ
 μυρεψοὶ ἡδονῆς εἰσὶ ποιητικοί. Ἄλλὰ δὴ ταῖς ἄλλαις ἐπι-
 στήμασι οὐκ ἔστιν ἡ ἡδονὴ ὡς τέλος, ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς τε καὶ
 οὐκ ἄνευ ἡδονῆς ἔστιν οὖν ^p καὶ ἐπιστήμη ^q ποιητικὴ ἡδονῆς.
 31 Ἔτι ^r δὲ καὶ ἄλλως ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἄριστον. Ἄλλ' οὕτω
 μὲν καὶ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναιρήσεις καὶ τὰς καθ' ἕκαστα λε-
 γομένας ἀρετάς. Ἡ γὰρ ἀνδρεία οὐκ ἔστιν ἄριστον· ἀρ' οὖν
^s διὰ τοῦτ' οὐκ ἀγαθόν; Ἡ τοῦτ' ἄτοπον; Ὁμοίως καὶ ἐπὶ
 32 τῶν ἄλλων. Οὐδὲ ἡδονὴ διὰ τοῦτ' ^t οὐκ ἀγαθόν, ὅτι οὐκ

^k τὰ om. Mb. ^l τι Mb. ^m εἶναι om. Mb. ⁿ δειπνοποιοὶ Kb.

^o καὶ οἱ μυρεψοὶ Kb. ^p καὶ] ἡ Mb. ^q ποιητὸν Mb. ^r δὲ om. Kb.

^s διὰ τοῦτ'] διὰ ταῦτα Mb. ^t οὐκ ante ἀγαθόν om. Mb.

ἄριστον. Ἐπορήσειε δ' ἂν τις μεταβὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τὸ τοιοῦτον, οἷον ἐπειδὴ ὁ λόγος κρατεῖ ποτὲ τῶν παθῶν (φαμέν ^ν γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς), καὶ τὰ πάθη δὲ πάλιν ἀντεστραμμένως τοῦ λόγου κρατεῖ, οἷον ἐπὶ τῶν ἀκρατῶν συμβαίνει. Ἐπεὶ οὖν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς ἔχον τὴν ³³ κακίαν κρατεῖ τοῦ λόγου εὐ διακειμένου (ὁ γὰρ ἀκρατὴς τοιοῦτος), καὶ ὁ λόγος ὁμοίως φαῦλος· διὸ κακεῖνος κρατήσκει τῶν παθῶν εὐ διακειμένων καὶ ἐχόντων τὴν οἰκείαν ἀρετὴν. Εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, συμβήσεται τῇ ἀρετῇ κακῶς χρῆσθαι· ὁ γὰρ λόγῳ φαύλῳ διακείμενος καὶ χρώμενος τῇ ἀρετῇ κακῶς αὐτῇ χρήσεται. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἄτοπον ἂν συμβαίνειν δόξειεν. Πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ῥάδιον ἀντειπεῖν καὶ ³⁴ λῦσαι ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων ὑπὲρ ἀρετῆς. Τότε γὰρ φάμεν εἶναι ἀρετὴν, ὅταν ὁ λόγος εὐ διακείμενος τοῖς πάθεσιν ἔχουσι τὴν οἰκείαν ἀρετὴν σύμμετρος ᾗ, καὶ τὰ πάθη τῷ λόγῳ. Οὕτω γὰρ διακείμενα συμφωνήσουσι πρὸς ἄλ- ³⁵ ληλα, ὥστε τὸν μὲν λόγον προστάττειν αἰετὶ τὸ βέλτιστον, τὰ δὲ πάθη ῥαδίως εὐ διακείμενα ποιεῖν ὃ ἂν ὁ λόγος προστάττει. Ἄν οὖν ὁ λόγος φαύλως ᾗ διακείμενος, τὰ δὲ πάθη εὐ, οὐκ ἔσται ἀρετὴ ^ω ἐκλείποντος τοῦ λόγου· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ἡ ἀρετὴ. Ὡστ' οὐδὲ κακῶς χρῆσθαι ἐνδέχεται ἀρετῇ. Ἀπλῶς δ' οὐχ, ^κ ὥς οἴονται οἱ ἄλλοι, τῆς ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ ³⁶ ἡγεμών ἐστίν ὁ λόγος, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ πάθη. Δεῖ γὰρ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμὴν ἄλογόν τινα ^ν πρῶτον ἐγγίνεσθαι (ὃ καὶ γίνεται), εἴθ' οὕτως τὸν λόγον ὕστερον ἐπιψηφίζοντα εἶναι καὶ διακρίνοντα. Ἰδοὶ δ' ἂν τις τοῦτο ἐκ τῶν ³⁷ ^z παιδίων καὶ τῶν ἄνευ λόγου ζώντων· ἐν γὰρ τούτοις ἄνευ ^a τοῦ λόγου ἐγγίνονται ^b ὁρμαὶ παθῶν πρὸς τὸ καλὸν ^c πρότερον, ὁ δὲ λόγος ὕστερος ἐπιγινόμενος καὶ σύμψηφος ὧν ποιεῖ πράττειν τὰ καλά. Ἀλλ' ^d οὐκ ἐὰν ἀπὸ τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ³⁸ λάβῃ πρὸς τὰ καλά, οὐκ ἀκολουθεῖ τὰ πάθη ὁμογνωμο-

^ν γὰρ καὶ ἐπὶ M^b.   ^ω ἐκλείποντος K^b.   ^κ ὥσπερ K^b.   ^ν πρῶτον om. M^b.   ^z παίδων K^b.   ^a τοῦ om. M^b.   ^b ὁρμαὶ τῶν παθῶν M^b.
^c πρότερον om. M^b.   ^d οὐκ om. M^b.

νοῦντα, ἀλλὰ πολλάκις ἐναντιοῦνται· διὸ μᾶλλον ἀρχῇ ἔοικε πρὸς τὴν ἀρετὴν τὸ πάθος εὖ διακείμενον ἢ ὁ λόγος.

- 8 Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν, ἐπειδὴ περὶ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ εὐτυχίας. Οἶονται γὰρ οἱ πολλοὶ τὸν εὐδαίμονα βίον τὸν εὐτυχῇ εἶναι ἢ οὐκ ἄνευ γε εὐτυχίας, καὶ ὀρθῶς ^e ἴσως· ἄνευ γὰρ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὧν ἡ τύχη ἐστὶ ² κυρία, οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Διὸ ῥητέον ἐστὶν ὑπὲρ εὐτυχίας, καὶ ἀπλῶς ὁ εὐτυχῆς ^f τίς ἐστι καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ ταύτ' ἂν τις ἐλθὼν καὶ ^g ἐπιβλέψας ἀπορήσειεν. Οὔτε γὰρ ἂν εἴποι τις τὴν τύχην ³ ὥς ἐστὶ φύσις. Ἡ γὰρ φύσις αἰεὶ ^h οὐ ἐστὶν αἰτία, τούτου ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ⁱ ἢ ὡσαύτως ποιητικὴ ἐστίν, ἡ δέ γε τύχη οὐδέποτε, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ὥς ἔτυχεν· διὸ ἡ τύχη ἐν τοῖς τοιούτοις λέγεται. Οὔτε δὲ νῦν ^k γέ τινα ἢ λόγον ὀρθόν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα οὐχ ἡττόν ἐστι τὸ τεταγμένον καὶ τὸ αἰεὶ ⁴ ὡσαύτως, ἡ δὲ τύχη οὔ. Διὸ καὶ οὐ πλείστος νοῦς καὶ λόγος, ἐνταῦθα ¹ ἐλαχίστη τύχη, οὐ δὲ πλείστη τύχη, ἐνταῦθ' ἐλάχιστος νοῦς. Ἀλλ' ἄρά γε ἡ εὐτυχία ἐστὶν ὥς ἐπιμέλειά τις ^m θεῶν; Ἡ τοῦτ' οὐκ ἂν δόξειεν; Τὸν γὰρ θεὸν ἀξιούμεν κύριον ὄντα τῶν τοιούτων τοῖς ἀξίοις ἀπονέμειν καὶ τὰγαθὰ καὶ τὰ κακά, ἡ δὲ τύχη καὶ τὰ ἀπὸ ⁿ τῆς τύχης ὥς ⁵ ἀληθῶς ὥς ἂν τύχη γίνεται. Εἰ δέ γε τῷ θεῷ τὸ τοιούτον ἀπονέμομεν, φαῦλον αὐτὸν κριτὴν ποιήσομεν ἢ οὐ δίκαιον· τοῦτο δ' οὐ προσήκόν ^o ἐστὶ θεῷ. Ἀλλὰ μὴν ἔξω γε τούτων εἰς οὐδὲν ἄλλο τὴν τύχην ^p ἂν τις τάξειεν, ὥστε δῆλον ὅτι τούτων ἂν ^q τι εἴη. Νοῦς μὲν δὲ καὶ λόγος καὶ ἐπιστήμη ⁶ παντελῶς ἀλλότριόν τι ἔοικεν εἶναι. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ εὐνοία ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ δόξειεν ἂν εἶναι εὐτυχία διὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐγγίνεσθαι· τὸν δὲ θεὸν τῶν φαύλων οὐκ εἰκὸς ἐπιμελεῖσθαι. Λοιπὸν τοίνυν καὶ οἰκειό-

^e ἴσως om. Mb. ^f τί Mb. ^g ἀποβλέψας Mb. ^h οὐ] οὐκ pr. Kb. ⁱ ἢ] καὶ corr. Mb. ^k γε om. Mb. ¹ ἐλαχίστη καὶ τύχη Mb. ^m θεοῦ Mb. ⁿ τῆς om. Mb. ^o ἐστὶ τῷ θεῷ Mb. ^p ἂν τι τάξειεν Kb, τάξειεν ἂν τις Mb. ^q τις Mb.

τατον τῆς εὐτυχίας ἐστὶν ἡ φύσις, ἔστι δ' ^τ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ τύχη ἐν τοῖς μὴ ἐφ' ἡμῖν οὖσι, μὴδ' ὧν αὐτοὶ κύριοί ἐσμεν καὶ δυνατοὶ πράξαι. Διὸ τὸν δίκαιον, ἦ ^ς δίκαιος, οὐθεὶς ⁷ λέγει εὐτυχῇ, οὐδὲ τὸν ἀνδρείον, οὐδ' ὅλως τῶν κατ' ἀρετὴν οὐδένα· ἐφ' ἡμῖν ^τ γάρ ἐστι ταῦτα καὶ ἔχειν καὶ μὴ ἔχειν. Ἄλλ' ἤδη ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἰκειότερον τὴν εὐτυχίαν ἐροῦμεν· τὸν γὰρ εὐγενῇ εὐτυχῇ ^ν λέγομεν, καὶ ὅλως ὧ ^ω τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ὧν μὴ αὐτὸς κύριός ἐστιν. Ἄλλ' ⁸ ὅμως οὐδ' ἐνταῦθα ^κ κυρίως ἂν ἡ εὐτυχία λέγοιτο. Ἔστι δὲ πολλαχῶς ὁ εὐτυχῆς λεγόμενος· καὶ γὰρ ὧ ^ω παρὰ τὸν λογισμὸν τὸν αὐτοῦ συνέβη τι ἀγαθὸν πράξαι, εὐτυχῇ φασκέν, καὶ ὧ ^ω κατὰ λόγον ζημίαν ἦν λαβεῖν, τὸν τοιοῦτον ^γ κερδάναντα εὐτυχῇ φασκέν. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία τῷ ἀγαθόν τι ⁹ ^z ὑπάρξαι παρὰ λόγον καὶ ἐν τῷ ^α κακὸν μὴ λαβεῖν εὐλογον. Ἀλλὰ μᾶλλον ^β καὶ οἰκειότερον ἡ εὐτυχία ἂν δόξειεν εἶναι ἐν τῷ ἀγαθὸν λαβεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀγαθὸν λαβεῖν καθ' αὐτὸ δόξειεν ^ε ἂν εὐτύχημα εἶναι, τὸ δὲ κακὸν μὴ λαβεῖν κατὰ συμβεβηκὸς εὐτύχημα. Ἔστιν οὖν ἡ εὐτυχία ἄλογος φύσις· ὁ ¹⁰ γὰρ εὐτυχῆς ἐστὶν ὁ ἄνευ λόγου ἔχων ὁρμὴν πρὸς τὰ ἀγαθὰ καὶ τούτων ἐπιτυχάνων, τοῦτο δ' ἐστὶ φύσεως· ἐν γὰρ τῇ ^δ ψυχῇ ἔνεστι τῇ φύσει τοιοῦτον ὧ ^ω ὁρμῶμεν ἀλόγως πρὸς ^α ἂν εὐ ^ε ἔχουμεν. Καὶ εἴ τις ἐρωτήσῃ τὸν οὕτως ἔχοντα, διὰ ¹¹ τί τοῦτο ἀρέσκει σοι οὕτω πράττειν; Οὐκ οἶδ' αὖ φησιν, ἀλλ' ἀρέσκει μοι, ὅμοιον πάσχων τοῖς ἐνθουσιάζουσιν· καὶ γὰρ οἱ ἐνθουσιάζοντες ἄνευ λόγου ὁρμὴν ἔχουσι πρὸς τὸ πράττειν τι. Τὴν δ' εὐτυχίαν οὐκ ἔχομεν οἰκείῳ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι ¹² προσαγορεύειν, ἀλλ' αἰτίαν πολλάκις φασκέν εἶναι αὐτήν· ἡ δ' αἰτία ἀλλότριον τοῦ ὀνόματος. Ἡ γὰρ αἰτία καὶ οὐ ἐστὶν αἰτία ἄλλο ἐστί, καὶ ἄνευ ὁρμῆς τῆς ἐπιτυγχανούσης τῶν ἀγαθῶν αἰτία λεγομένη, οἷον ἡ τοῦ κακὸν μὴ λαβεῖν

^τ ἢ alterum om. K^b. ^ς δίκαιον M^b. ^τ γάρ] μὲν γάρ K^b. ^ν λέγομεν] ἐροῦμεν M^b. ^ω τὰ om. K^b. ^κ ἂν κυρίως εὐτυχία K^b. ^γ κερδάναντα M^b. ^z πράξαι K^b. ^α κακὸν τι μὴ 1417 et 1855 et 2023. ^β καὶ om. M^b. ^ε ἂν om. K^b. ^δ τύχη M^b.

- ἢ πάλιν ^e τοῦ μὴ οἰόμενον ἀγαθὸν λήψεσθαι ἀγαθὸν λαβεῖν.
 13^u Ἔστιν οὖν ἡ τοιαύτη εὐτυχία ^f διάφορος ἐκείνης, καὶ ἔοικεν
^g αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς μεταπτώσεως γίνεσθαι, καὶ
 κατὰ συμβεβηκὸς εὐτυχία. ^h Ὡστ' εἰ καὶ ἡ τοιαύτη ἐστὶν
 εὐτυχία, ἀλλ' οὖν πρὸς γε τὴν εὐδαιμονίαν ἡ τοιαύτη ἂν εἴη
 εὐτυχία οἰκειότερα, ἥς ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ τῆς ὁρμῆς ⁱ τῶν ἀγα-
 14 θῶν ἐστὶ τῆς ἐπιτεύξεως. Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία οὐκ
 ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ταῦτα δὲ γίνεται ἀπὸ τῆς εὐτυχίας,
 οἷον ἀρτίως ἔφαμεν, συνεργὸς ἂν εἴη τῇ εὐδαιμονίᾳ. Περὶ
 μὲν οὖν εὐτυχίας ^k τοσαῦτα.
- 9 Ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ἐκάστης τῶν ἀρετῶν κατὰ μέρος εἰρήκα-
 μεν, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ καθόλου ^l συνθέντας τὰ καθ' ἕκαστα
 κεφαλαιωσαμένους εἰπεῖν. Ἔστι μὲν οὖν οὐ κακῶς λεγόμε-
 νον τοῦνομα ἐπὶ τοῦ τελέως σπουδαίου, ἢ καλοκἀγαθία.
 2 Καλὸς καγαθὸς γάρ, φησὶν, ὅταν τελέως σπουδαῖος ^m ᾖ·
 ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸν καλὸν καγαθὸν λέγουσιν, ⁿ οἷον τὸν
 δίκαιον καλὸν καγαθόν ^o φασι, τὸν ἀνδρεῖον, τὸν σώφρονα,
 3 ὅλως ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. Ἐπειδὴ οὖν εἰς δύο διαιροῦμεν, καὶ
 τὰ μὲν φάμεν εἶναι καλὰ τὰ δὲ καὶ ἀγαθὰ, ^p καὶ τῶν ἀγαθῶν
 τὰ μὲν ἀπλῶς ἀγαθὰ τὰ δ' οὐ, καὶ καλὰ μὲν οἷον τὰς ἀρετὰς
 καὶ τὰς ^q ἀπ' ἀρετῆς πράξεις, ἀγαθὰ δὲ ^r οἷον ἀρχὴν πλούτου
 δόξαν τιμὴν ^s καὶ τὰ τοιαῦτα, ἔστιν οὖν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς
 ὃ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ τὰ ἀπλῶς καλὰ καλὰ
 4 ἐστὶν. Ὁ τοιοῦτος γὰρ καλὸς καὶ ἀγαθός· ὃ δὲ τὰ ἀπλῶς
 ἀγαθὰ μὴ ἐστὶν ἀγαθὰ, οὐκ ἔστι καλὸς καὶ ἀγαθός, ὥσπερ
 οὐδ' ὑγιαίνειν ἂν δόξειεν ὃ τὰ ἀπλῶς ὑγιεινὰ μὴ ὑγιεινὰ
 ἐστὶν. Εἰ γὰρ ὁ πλούτος καὶ ἡ ἀρχὴ παραγινόμενά τινα
 βλάπτειεν, οὐκ ἂν αἰρετὰ εἴη, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὅσα αὐτὸν
 5 μὴ ^t βλάψῃ, βουλήσεται αὐτῷ εἶναι. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὢν
 οἷος ὑποσπελλόμενός ^v τι τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ,

^e τὸ K^b. ^f ἀδιάφορος M^b. ^g αὐτὴ K^b. ^h ὥστ'—ἐστὶν εὐτυ-
 χία om. Z.M^b. et 2024. ⁱ τῶν om. M^b. ^k ταῦτα K^b. ^l συν-
 θέντα M^b. ^m ᾖ om. K^b. ⁿ οἷον om. M^b. ^o φησιν K^b. ^p καὶ τῶν
 —ἀπλῶς ἀγαθὰ om. M^b. ^q ἐπ' M^b. ^r οἷον om. K^b. ^s καὶ ante τὰ
 om. K^b. ^t βλάβῃ K^b. ^v τι om. M^b.

οὐκ ἂν δόξειε καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι· ἀλλ' ὧ τὰγαθὰ πάντα ὄντα ἀγαθὰ ἐστὶ καὶ ὑπὸ τούτων μὴ διαφθείρεται, οἷον ὑπὸ πλούτου καὶ ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος καλὸς καὶ ἀγαθός.

Ἵπὲρ ^w δὲ τοῦ κατὰ τὰς ἀρετὰς ὀρθῶς πράττειν εἴρηται **ΙΟ** μέν, οὐχ ἱκανῶς δέ. Ἐφάμεν γὰρ τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν· ἀλλ' ἴσως ἂν τις αὐτὸ τοῦτο ἀγνοῶν ἐρωτήσῃ, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τί ποτ' ἐστί, καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος; Ἐστὶν οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν, ² ὅταν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς μὴ κωλύῃ τὸ λογιστικὸν ἐνεργεῖν τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν· τότε ^x γὰρ ἡ πρᾶξις ἐστὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐπειδὴ γάρ τι τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ³ χεῖρον ἔχομεν τὸ δὲ βέλτιον, αἰεὶ δὲ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος ἕνεκέν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ σώματος καὶ ψυχῆς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἕνεκεν, καὶ τότε ἐροῦμεν ἔχειν τὸ σῶμα ^z καλῶς, ὅταν οὕτως ἔχῃ ὥστε μὴ κωλύειν ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι καὶ συμπαρορμᾶν πρὸς τὴν ψυχὴν ἐπιτελεῖν τὸ αὐτῆς ἔργον· τὸ γὰρ χεῖρον τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, ^a πρὸς τὸ συνεργεῖν τῷ βελτίονι. Ὅταν οὖν τὰ πάθη μὴ ^b κωλύωσι τὸν νοῦν τὸ ⁴ αὐτοῦ ἔργον ^c ἐπιτελεῖν, τότε ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον γινόμενον. Naί, ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἂν, ὅταν πῶς ἔχῃ τὰ πάθη, οὐ κωλύουσιν, καὶ πότε οὕτως ἔχουσιν; Οὐ γὰρ οἶδα. Τὸ δὴ τοιοῦτον οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν ῥάδιον. Οὐδὲ γὰρ ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὅταν εἴπῃ τῷ πυρέττοντι ^d πτισάνην προσφέρεσθαι· τοῦ δὲ πυρέττειν πῶς αἰσθάνομαι; Ὅταν, φησὶν, ὁράς ὥχρον ὄντα. Τὸ δ' ὥχρον πῶς εἰδήσω; Ἐν- ⁵ ταῦθα δὴ συνιέτω ὁ ἰατρός· εἰ γὰρ μὴ ἔχῃ παρα σαντῶ, φήσῃ, τῶν γε τοιούτων αἰσθησιν, οὐκ ^e ἐστὶν. Ὡσαύτως ὑπὲρ τῶν ἄλλων κοινός ἐστι τῶν τοιούτων ὁ λόγος. Ὁμοίως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τοῦ γνωρίζειν· δεῖ γὰρ αὐτὸν συμβάλλεσθαι πρὸς αἰσθησὶν τι. Ἐπιζητήσῃ δ' ἂν τις ⁶ ^f ἴσως καὶ τὸ τοιοῦτον, ἀρὰ γε ἔργῳ εἰδήσας ταῦτα καὶ δὴ

^w δὲ om. K^b.   ^x γὰρ om. K^b.   ^y ἕνεκέν ἐστιν] ἔχομεν ἕνεκεν K^b.
^z καλῶς om. K^b.   ^a πρὸς τὸ om. K^b.   ^b κωλύωσι M^b.   ^c ἐπιτελεῖν]
ἐνεργεῖν K^b.   ^d πτισάνην M^b.   ^e ἔτι K^b.M^b.   ^f ἴσως om. M^b.

εὐδαιμῶν ἔσομαι; Οἴονται γάρ. Τὸ δ' ἐστὶν ^ε οὐ τοιοῦτον· οὐδεμία γὰρ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν παραδίδωσι τῷ μανθάνοντι τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν μόνον. ⁷ Οὕτως οὐδ' ἐνταῦθα παραδίδωσι τὸ εἰδῆσαι ταῦτα τὴν χρῆσιν (ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐνέργεια, ὡς φαμέν) ἀλλὰ τὴν ἕξιν, οὐδ' ἐν τῷ εἰδέναι ἐξ ᾧ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐκ τοῦ τούτοις χρήσασθαι. Τὴν δὲ χρῆσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τούτων οὐκ ἔστι ταύτης τῆς πραγματείας τὸ παραδοῦναι· οὐδὲ γὰρ ἄλλη ἐπιστήμη οὐδεμία τὴν χρῆσιν παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὴν ἕξιν.

ΙΙ Ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις ὑπὲρ φιλίας ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, τί ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί· ἐπειδὴ ^h περ ὁρῶμεν ⁱ παρὰ πάντα τὸν βίον παρατείνουσιν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ οὖσαν ἀγαθόν, ^k συμπαραληπτέα ἂν εἴη πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Πρῶτον μὲν οὖν ἴσως ^l ἀπορεῖται καὶ ζητεῖται, ² βέλτιον διελθεῖν. Πότερον γάρ ἐστὶν ἡ φιλία ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὥσπερ δοκεῖ καὶ λέγεται; Καὶ ^m γὰρ κολοιός φασι παρὰ κολοιὸν ἰζάνει, καὶ

αἰεὶ ⁿ τοι τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον.

Φασὶ δὲ καὶ κυνός ποτε αἰεὶ καθευδούσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμίδος, ἐρωτηθέντα τὸν Ἐμπεδοκλέα διὰ τί ποτε ἡ κύων ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμίδος καθεύδει, εἰπεῖν ὅτι ἔχει τι ^o τῇ κεραμίδι ὅμοιον ἡ κύων, ὡς διὰ τὸ ὅμοιον τὴν κύνα φοιτῶσαν. ³ Πάλιν ^p δ' αὖ δοκεῖ ἄλλοις τισὶν ἐν τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον ἐγγίνεσθαι ἡ φιλία. Ἐρᾷ μὲν γάρ, φησὶν, ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν ^q πέδον· ^r τὸ δὲ ἐναντίον, φησί, τῷ ἐναντίῳ βούλεσθαι φίλον εἶναι. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὁμοίοις ^s οὐδ' ^t ἐνδέχεται γίνεσθαι· τὸ γὰρ ὅμοιον, φησί, τοῦ ὁμοίου οὐδὲν ⁴ προσδεῖται, καὶ τὰ τοιαῦτα δῆ. Ἐτι ^v πότερον ἔργον ἐστὶ φίλον γενέσθαι ἢ ῥάδιον γενέσθαι; ^w Οἱ γοῦν κόλακες τα-

^ε οὐ om. M^b. ^h περ] immo γάρ. ⁱ περὶ M^b. ^k συμπαραληπτέον K^b. ^l δ M^b. ^m γάρ] γάρ ὁ K^b. ⁿ τοι om. M^b. ^o τῇ om. K^b. ^p δ' om. M^b. ^q πέδον ἢ. τὸ M^b. ^r τὸ ἐναντίον K^b. ^s οὐδὲν K^b. ^t ἐνδέχεται M^b. ^v πότερον] δέ M^b. ^w οἱ γοῦν] οἶον K^b.

χέως προσεδρεύσαντες φίλοι μὲν οὐκ εἰσὶν, φαίνονται δὲ φίλοι εἶναι. Ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορεῖται, πότερον ἔσται ὁ σπουδαῖος τῷ^κ φαύλῳ φίλος ἢ οὐ; Ἡ μὲν γὰρ φιλία ἐν πίστει καὶ βεβαιότητι, ὁ δὲ φαῦλος ἥκιστα τοιοῦτος. Καὶ ὁ φαῦλος^γ τῷ φαύλῳ, ἢ οὐδὲ τοῦτο; Πρῶτον μὲν οὖν διο-
5 ριστέον ἂν εἴη ὑπὲρ φιλίας ποίας σκοποῦμεν. Ἔστι γάρ, ὡς οἴονται, φιλία καὶ πρὸς θεὸν καὶ τὰ ἄψυχα, οὐκ ὁρθῶς. Τὴν γὰρ φιλίαν ἐνταῦθά φαμεν εἶναι οὐ ἔστι τὸ ἀντιφι-
λεῖσθαι, ἢ δὲ πρὸς τὸν θεὸν φιλία^z οὔτε ἀντιφιλεῖσθαι δέχε-
ται οὔθ' ὅλως τὸ φιλεῖν· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἴ τις φαίη
φιλεῖν τὸν Δία. Οὐδὲ δὴ παρὰ τῶν ἀψύχων ἐνδέχεται ἀντι-
6 φιλεῖσθαι· φιλία^a μέντοι καὶ πρὸς τὰ ἄψυχα ἔστιν, οἶον οἶνον ἢ ἄλλο δὴ τῶν τοιούτων. Διὸ δὴ οὔτε τὴν πρὸς τὸν
θεὸν φιλίαν^b ἐπιζητοῦμεν οὔτε τὴν πρὸς τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ
τὴν πρὸς τὰ ἔμψυχα, καὶ πρὸς ταῦτα ἐν οἷς ἔστι τὸ ἀντιφι-
λεῖν. Εἰ^c δὴ τις μετὰ τοῦτο ἐπισκέψαιτο τί ἔστι τὸ φιλη-
7 τόν, ἔστιν οὖν οὐκ ἄλλο τι ἢ τὰγαθόν. Ἐτερον μὲν οὖν ἔστι
τὸ φιλητὸν καὶ τὸ φιλητέον, ὥσπερ^d καὶ τὸ βουλητὸν καὶ τὸ
βουλητέον. Βουλητὸν μὲν γὰρ τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν, βουλητέον
δὲ τὸ ἐκάστω ἀγαθόν. Οὕτω καὶ φιλητὸν μὲν τὸ ἀπλῶς⁸
ἀγαθόν, φιλητέον δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ^e ὥστε τὸ μὲν φιλη-
τὸν καὶ φιλητέον, τὸ δὲ φιλητέον οὐκ ἔστι φιλητόν. Ἐν-
ταῦθα μὲν οὖν ἔστι καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἡ ἀπορία, πότερόν
ἔστιν ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ φίλος ἢ οὐ. Συνῆπται γάρ
πως τὰγαθῷ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν καὶ τὸ φιλητέον τῷ φιλητῷ,
ἔχεται δὲ καὶ ἀκολουθεῖ τῷ ἀγαθῷ καὶ^f τὸ ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ
συμφέρον. Ἡ μὲν οὖν τῶν σπουδαίων φιλία ἐστίν, ὅταν⁹
ἀντιφιλῶσιν ἀλλήλους· φιλοῦσι δὲ ἀλλήλους, ἢ φιλητοί· φι-
λητοὶ δέ, ἢ ἀγαθοί. Οὐκοῦν ὁ σπουδαῖος, φησί, τῷ φαύλῳ
οὐκ ἔσται φίλος; Ἔσται μὲν οὖν. Ἐπειδὴ γὰρ τὰγαθῷ

^κ φίλῳ M^b. ^γ τῷ φαύλῳ] τὰ φαῦλα M^b. ^z οὐδὲ codices. ^a μὲν M^b. ^b ζητοῦμεν M^b. ^c δέ M^b. ^d καὶ alterum om. M^b. ^e ὥστε—
ἔστι φιλητόν] ἔτι δὲ τὸ μὲν φιλητέον καὶ φιλητόν, τὸ δὲ φιλητὸν οὐκ ἔστι
φιλητέον K^b. ^f τῷ ἡδεῖ εἶναι καὶ τῷ συμφέροντι K^b.

ἡκολούθει τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἡδύ, ^ε ἢ ἐστὶ φαῦλος ὢν ἡδύς, ταύτῃ φίλος· πάλιν αὖ συμφέρων, ἢ συμφέρων, ταύτῃ φίλος.
 10 Ἄλλ' οὐκ ἔσται γε κατὰ τὸ φιλητὸν ἢ τοιαύτῃ φιλία. Φιλητὸν γὰρ ἦν τ' ἀγαθόν, ὃ δὲ ^h φαῦλος οὐ φιλητός· οὐ γὰρ ἀλλὰ κατὰ τὸ φιλητέον. Εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τῆς παντελοῦς φιλίας, τῆς ἐν τοῖς σπουδαίοις, καὶ αὗται αἱ φιλίαι, ἣ τε
 11 κατὰ τὸ ἡδύ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. Ὁ οὖν κατὰ τὸ ἡδύ φιλῶν οὐ φιλεῖ τὴν κατὰ τὸ ἀγαθὸν φιλίαν, οὐδὲ ὃ κατὰ τὸ συμφέρον. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ φιλίαι αὗται, ἣ τε κατὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἢ κατὰ τὸ ἡδύ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον, οὐχ αἱ αὐταὶ μέν, οὐ παντελῶς δὲ οὐδὲ ἀλλότριαι ἀλλήλων, ἀλλ'
 12 ἀπὸ ταύτου πὼς ἠρτημέναι εἰσίν. Οἶον φαμέν ἱατρικὸν τὸ μαχαίριον, ἱατρικὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἱατρικὴν τὴν ἐπιστήμην· ταῦτ' οὐχ ὁμοίως λέγονται, ἀλλὰ τὸ μὲν μαχαίριον τῷ χρήσιμον εἶναι πρὸς ἱατρικὴν ἱατρικὸν λέγεται, ὃ δ' ἄνθρωπος τῷ ποιητικὸς εἶναι ὑγείας, ἢ δ' ἐπιστήμη τῷ αἰτία εἶναι
 13 καὶ ἀρχή. Ὅμοίως δὲ καὶ ⁱ αἱ φιλίαι οὐχ ὡσαύτως, ἢ τε τῶν σπουδαίων ἢ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἢ κατὰ τὸ ἡδύ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. Οὔτε δὴ ὁμωνύμως λέγονται, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ μὲν αἱ αὐταί, περὶ ταῦτά δέ πὼς καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσίν.
 14 Εἰ δὴ τις λέγοι “ὃ κατὰ τὸ ἡδύ φιλῶν οὐκ ἔστι φίλος “ τούτῳ· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ἀγαθὸν φίλος ἐστίν,” βαδίζει ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὴν τῶν σπουδαίων φιλίαν, τὴν ἐξ ἀπάντων τούτων οὔσαν, καὶ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἡδέος καὶ ἐκ τοῦ συμφέροντος, ὥστ' ἀληθῶς οὐκ ^k ἔστιν ἐκείνην γε τὴν φιλίαν
 15 φίλος, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ ἡδύ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. Πότερον οὖν ἔσται ὁ σπουδαῖος τῷ σπουδαίῳ φίλος ἢ οὐ; Οὐδὲν γὰρ προσδεῖται, φησίν, ^l ὁ ὅμοιος τοῦ ὁμοίου. Ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος ζητεῖ τὴν κατὰ τὸ συμφέρον φιλίαν· ἢ γὰρ προσδεῖται ^m ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ταύτῃ ὄντες φίλοι ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φιλίᾳ εἰσίν. Ἄλλ' ἑτέρα διώρισται ἢ κατὰ τὸ συμφέρον φιλία καὶ ἢ κατ' ἀρετὴν καὶ ἡδονήν.

^ε ἢ] εἰ K^b. ^h φαῦλος] φίλος M^b. ⁱ αἱ om. K^b. ^k ἔστι κατ' ἐκείνην M^b. ^l ὁ om. M^b. ^m ὁ om. M^b.

Εἰκὸς δὴ καὶ πολὺ μᾶλλον τούτους· ⁿ πάντα γὰρ αὐτοῖς ¹⁶
 ὑπάρχει τὰγαθά, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον. Ἄλλὰ καὶ
 ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ· ἢ γὰρ ἴσως ἡδύς, ταύτη καὶ φίλος.
 Καὶ ὁ φαῦλός γε τῷ φαύλῳ· ἢ γὰρ ἴσως τὸ αὐτὸ αὐτοῖς
 συμφέρει, ταύτη ^o φίλοι. Ὅρῳμεν γὰρ τοῦτο γινόμενον, ¹⁷
 ὅταν τὸ αὐτὸ ἢ τὸ συμφέρον, φίλους τούτους διὰ τὸ συμφέ-
 ρον, ὥστ' οὐδὲν ^p κωλύσει καὶ φαύλοις οὖσι ταυτόν τι συμ-
 φέρειν. Βεβαιωτάτη μὲν οὖν καὶ μονιμωτάτη καὶ καλλίστη ¹⁸
^q ἡ ἐν τοῖς σπουδαίοις φιλία, ἡ κατ' ἀρετὴν καὶ τὰγαθὸν
 οὔσα, εἰκότως· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀμετάπτωτον, δι' ἣν ἡ φι-
 λία, ὥστε εἰκὸς τὴν φιλίαν τὴν τοιαύτην ἀμετάπτωτον εἶναι,
 τὸ δὲ συμφέρον ^r οὐδέποτε ταυτόν· διὸ ἡ διὰ τὸ συμφέρον
 φιλία οὐ βεβαία, ἀλλὰ τῷ συμφέροντι ^s συμμεταπίπτει.
 Ὅμοίως καὶ ἡ κατὰ τὴν ἡδονήν. Ἡ μὲν ^t οὖν τῶν βελτίστων ¹⁹
 φιλία ἡ κατ' ἀρετὴν γιγνομένη ἐστίν, ἡ δὲ τῶν πολλῶν ἡ
 κατὰ τὸ συμφέρον· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡδονήν ἐν τοῖς φορτικοῖς
 καὶ τυχούσιν. Συμβαίνει δὲ καὶ ἀγανακτεῖν, ὅταν φαύλοις
 ἐντύχῳσι τοῖς φίλοις, καὶ θαυμάζειν. Ἔστι δὲ οὐδὲν ἄτο- ²⁰
 πον· ὅταν γὰρ ἡ φιλία λάβῃ τὴν ἡδονὴν ἀρχήν, δι' ἣν φίλοι
 εἰσίν, ἢ τὸ συμφέρον, ἅμα ταῦτ' ἀπολείπει καὶ ἡ φιλία οὐ
 διαμένει. Πολλάκις δὲ μένει μὲν ἡ φιλία, κακῶς δ' ἐχρήσατο
 τῷ φίλῳ, διὸ ἀγανακτοῦσιν. Ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἄλογον·
 οὐ γὰρ δι' ἀρετὴν ἡ φιλία σοι πρὸς τοῦτον ὑπῆρχεν, διὸ οὐδ'
 ἄτοπον ^v μηδὲν ποιεῖν αὐτὸν τῶν κατ' ἀρετήν. Ἀγανακτοῦ- ²¹
 σιν οὖν οὐκ ὀρθῶς· δι' ἡδονὴν γὰρ ποιησάμενοι τὴν φιλίαν,
 τὴν δι' ^w ἀρετὴν οἶονται δεῖν αὐτοῖς ὑπάρχειν. Τὸ δ' οὐ
 δυνατόν· οὐ γάρ ἐστιν ἡ δι' ἡδονὴν καὶ τὸ συμφέρον ἀρετῆς
 ἐχομένη. Κοινωσάμενοι οὖν ἡδονῇ ἀρετὴν ζητοῦσιν, οὐκ ὀρ-
 θῶς· οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ καὶ τῷ συμφέροντι ἡ ἀρετή,
 ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ ἀμφοτέρω ταῦτ' ἀκολουθεῖ. Ἄτοπον γὰρ ²²
 εἰ μὴ τις οἰήσεται τοὺς σπουδαίους αὐτοὺς αὐτοῖς ἡδίστους

ⁿ πάντα—συμφέρον om. M^b. ^o φίλος K^b. ^p κωλύει K^b. ^q ἡ ante
 ἐν om. K^b. ^r οὐδέποτε—συμφέρον om. K^b. ^s μεταπίπτει K^b.
^t οὖν om. M^b. ^v οὐδὲν K^b. ^w ἀρετῆς M^b.

εἶναι· καὶ γὰρ οἱ φαῦλοι, ὡς φησὶν Εὐριπίδης, αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἡδεῖς εἰσὶν·

κακὸς ^x κακῶ γὰρ ^y συντέτηκεν.

Οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ ἢ ἀρετῇ, ἀλλὰ ^z τῇ ἀρετῇ ἢ ἡδονῇ ἀκολουθεῖ. Πότερον δὲ ^a καὶ δεῖ ἐν τῇ τῶν σπουδαίων φιλίᾳ τὴν ἡδονὴν εἶναι, ἢ οὐ δεῖ; ^υ Ατοπον γὰρ τὸ ^b μὴ ²³ φάναι δεῖν. Εἰ γὰρ ^c ἀφελείς αὐτῶν τὸ ἡδεῖς εἶναι ἀλλήλοις, ἄλλους ποριοῦνται φίλους εἰς τὸ συζῆν, τοὺς ἡδεῖς· εἰς γὰρ τὸ συζῆν οὐδὲν μεῖζόν ἐστι τοῦ ἡδεῖς εἶναι. ^υ Ατοπον οὖν τὸ μὴ οἶεσθαι δεῖν τοὺς σπουδαίους μάλιστ' ἀλλήλοις συζῆν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἄνευ τοῦ ἡδέος· δέοι ἂν ἄρα, ὡς ἔοικε, μά- ²⁴ λιστα τούτοις ὑπάρχειν τὸ ἡδέσιν εἶναι. Ἐπεὶ δὲ διήρηνται αἱ φιλίαι εἰς τρία εἶδη, καὶ ἐν ταύταις ἡπορεῖτο πότερον ἐν ἰσότητι ἢ φιλία ἐγγίνεται ἢ ἐν ἀνισότητι. ^υ Ἔστιν οὖν κατ' ἀμφοτέρα· ἢ μὲν γὰρ καθ' ὁμοιότητα ἢ τῶν σπουδαίων καὶ ἢ τελεία φιλία, ἢ δὲ κατ' ἀνομοιότητα ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. ²⁵ Τῷ γὰρ εὐπόρῳ ὁ πένης διὰ τὴν ἔνδειαν ὧν ὁ πλούσιος εὐπορεῖ φίλος ἐστί, καὶ τῷ σπουδαίῳ ὁ φαῦλος διὰ ταυτό· διὰ γὰρ τὴν ἔνδειαν τὴν τῆς ἀρετῆς, παρ' οὗ οἶεται αὐτῷ ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο τούτῳ φίλος. ^d Γίνεται οὖν ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλία κατὰ τὸ συμφέρον· διὸ ^e καὶ Εὐριπίδης

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν ^f πέδον.

²⁶ Ὡς ἐναντίοις οὖσι τούτοις ἐγγίνεται φιλία ἢ διὰ τὸ συμφέρον. Καὶ γὰρ εἰ θέλεις τὰ ἐναντιώτατα ποιῆσαι πῦρ καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἀλλήλοις χρήσιμά ^g ἐστίν. Τὸ γὰρ πῦρ φασίν, εἰ μὴ ἔχη ὑγρόν, φθείρεσθαι, ὡς τοῦτ' ^h αὐτῷ παρασκευάζον ὥσπερ τροφήν τινα, ταύτην δὲ τοσαύτην ὅσης κρατήσκειν ⁱ ἂν· ἂν μὲν γὰρ ^k πλεῖον ποιήσῃς τὸ ὑγρὸν ἐπικρατήσαν, ²⁷ φθείρεσθαι τὸ πῦρ, ¹ εἰ δὲ σύμμετρον, συνοίσει. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐναντιωτάτοις φιλία ἐγγίνεται διὰ τὸ συμ-

^x γὰρ κακῶι K^b.   ^y συνέστηκεν M^b.   ^z ἢ ἡδονῇ τῇ ἀρετῇ K^b.
^a καὶ om. M^b.   ^b φάναι μὴ M^b.   ^c ἀφελῆς K^b.M^b.   ^d γίνονται οὖν
αἱ ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλίαι M^b.   ^e καὶ] καὶ ὁ K^b.   ^f πέδον ἦ. ὡς M^b.
^g εἰσι K^b.   ^h αὐτὸ M^b.   ⁱ ἂν om. codices.   ^k πλεῖστον M^b.
¹ ἂν M^b.

φέρον. Ἀνάγονται δὲ πάσαι αἱ φιλίαι, καὶ αἱ ἐν ἰσότητι καὶ ^m αἱ ἐν ἀνισότητι, εἰς τὰς διηρημένας τρεῖς. Ἔστι δ' ἐν ²⁸ ἀπάσαις ταῖς φιλίαις διαφορὰ ⁿ γινομένη πρὸς ἀλλήλους, ὅταν μὴ ὁμοίως φιλῶσιν ἢ εὖ ποιῶσιν ἢ ὑπηρετῶσιν ἢ ὅ τι ἄν τῶν τοιούτων. ὅταν μὲν γὰρ ὁ μὲν ἐκτενῶς ^p ποιῇ ὁ δ' ἐλλείπῃ, κατὰ τὴν ἑλλειψιν τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ μέμψις. Οὐ ²⁹ μὴν ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων ^q ὧν τὸ αὐτό ἐστὶ τέλος τῆς φιλίας, οἷον εἰ ἀμφοτέροι κατὰ τὸ συμφέρον ἀλλήλοις φίλοι ἢ κατὰ τὸ ἡδὺν ἢ κατ' ἀρετήν, εὐδελος ἢ ἑλλειψις ἢ παρὰ τοῦ ἐτέρου· ἐὰν οὖν πλείω ἀγαθὰ σύ ^r μοι ποιῇς ^s ἢ ἐγὼ ^t σοί, ^v οὐδ' ἀμφισβητῶ ἔτι μὴ οὐ δεῖν σε μᾶλλον ὑπ' ἐμοῦ φιλεῖσθαι. Ἐν ἣ δὲ φιλία μὴ διὰ ταῦτό ^w φίλοι ἐσμέν, μᾶλλον αἱ διαφοραί· ἄδηλος γὰρ ἡ ἑλλειψις παρ' ἐκατέρου. Οἷον ^x εἰ ὁ μὲν δι' ἡδονὴν φίλος ἐστὶν ὁ δὲ διὰ τὸ συμφέρον, ³⁰ ἐνταῦθα ἡ ἀμφισβήτησις· οὔτε γὰρ ὁ τῷ συμφέροντι ὑπερέχων ἀξίαν οἶεται τὴν ἡδονὴν ἀντικαταλλάττεσθαι τοῦ συμφέροντος, οὔτε ὁ τῇ ἡδονῇ ὑπερέχων ἀξίαν τῆς ἡδονῆς ἐν τῷ συμφέροντι χάριν ἀπολαμβάνειν, διὸ μᾶλλον ^y αἱ διαφοραὶ ἐν ^z ταῖς τοιαύταις φιλίαις γίνονται. Οἱ δ' ἐν ἀνι- ³¹ σότητι φίλοι ὄντες, οἱ μὲν ὑπερέχοντες πλούτῳ ἢ ἄλλῳ ^a τινὶ τοιούτῳ οὐκ οἶονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐνδεεστερῶν οἶονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖσθαι. Ἔστι δὲ βέλτιον τὸ φιλεῖν ἢ τὸ φιλεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν ἐνέργειά ^b τις ἡδονῆς καὶ ἀγαθόν, ἀπὸ δὲ τοῦ φιλεῖσθαι οὐδεμία τῷ φιλουμένῳ ἐνέργεια γίνεται. Ἔτι ^c δὲ βέλτιον τὸ γνωρίζειν ³² ἢ τὸ γνωρίζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖσθαι καὶ τοῖς ἀψύχοις ὑπάρχει, τὸ δὲ γνωρίζειν καὶ ^d τὸ φιλεῖν τοῖς ἐμψύχοις. Ἔτι τὸ εὐποιητικὸν εἶναι βέλτιον ἢ τὸ μὴ· ὁ μὲν οὖν φιλῶν εὐποιητικὸς ἢ φιλεῖ, ὁ δὲ φιλούμενος, ἢ φιλεῖται, οὔ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διὰ φιλοτιμίαν ³³

^m αἱ ἐν om. Mb.   ⁿ γινομένη Mb.   ^o ὅταν μὲν γὰρ om. Kb.
^p ποιεί Kb.   ^q ὧν om. Kb.   ^r με Mb.   ^s ἢ om. Kb.   ^t σέ Mb.
^v οὐκ Mb.   ^w φίλοι] φίλοις Kb.   ^x εἰ om. Mb.   ^y αἱ om. Kb.
^z ταῖς om. Mb.   ^a τινὶ om. Mb.   ^b τις] τῆς Mb.   ^c δὲ om. Mb.
^d τὸ alterum om. Kb.

φιλείσθαι μᾶλλον βούλονται ἢ φιλεῖν, διὰ τὸ ἐν τῷ φι-
 λείσθαι ὑπεροχὴν τινα εἶναι· αἰεὶ γὰρ ὁ φιλούμενος ὑπερέχει
 ἡδονῇ ἢ εὐπορίᾳ ἢ ἀρετῇ, ὁ δὲ φιλότιμος τῆς ὑπεροχῆς ὀρέ-
 γεται. Καὶ οὐκ οἷονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν οἱ ἐν ὑπεροχῇ
 ὄντες· ἀντιδιδόναι γὰρ ἐν οἷς ὑπερέχουσι τοῖς φιλοῦσιν αὐ-
 34 τοὺς. Ἔτι δὲ καὶ ἥττους αὐτῶν εἰσὶν· διὸ οὐκ οἷονται δεῖν
 φιλεῖν ἀλλὰ φιλείσθαι. Ὁ δ' ἐνδεὴς χρημάτων ἢ ἡδονῶν ἢ
 ἀρετῆς θαυμάζει τὸν ὑπερέχοντα τούτοις, καὶ φιλεῖ διὰ τὸ
 35 τούτων ἢ τυγχάνειν ἢ οἶεσθαι τεύξεσθαι. Εἰσὶ δὲ καὶ τοι-
 αῦται φιλίαι ἐξ ὁμοιοπαθείας, ἐκ τοῦ ἐτάργαθα βούλεσθαί
 τινι εἶναι. Οὐκ ἔστι δὲ ἡ ἐπὶ τούτων γινομένη φιλία πάντα
 ταῦτα ἔχουσα· πολλάκις γὰρ ἄλλῳ μὲν εἶναι βουλόμεθα τὰ-
 36 γαθά, συζῆν μέντοι μετ' ἄλλου. Ἀλλὰ ταῦτα πότερον
 φιλίας δεῖ εἰπεῖν ἢ τῆς τελείας φιλίας τῆς κατ' ἀρετὴν πάθη;
 Ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ φιλίᾳ ὅ πάντα ταῦτα ἐννύαρχει·^h καὶ γὰρ
 συζῆν μετ' οὐδενὸς ἄλλου ἂν θέλοιμεν (καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ
 τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀρετὴ τῷ σπουδαίῳ ὑπάρχει) καὶ τάργαθα
 τούτῳ μάλιστα βουλοίμεθ' ἂν, καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν οὐκ
 37 ἄλλῳ τινὶ ἢ τούτῳ. Πότερον δ' ἐστὶνⁱ αὐτῷ^k καὶ πρὸς
 αὐτὸν φιλία, ἢ οὐ, νῦν μὲν ἀφείσθω, ὕστερον δ' ἐροῦμεν.
^l Πάντα δὲ βουλόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς· καὶ^m γὰρ συζῆν μεθ'
 ἡμῶν αὐτῶν βουλόμεθα (ἴσως δὲⁿ τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον) καὶ
 τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ βούλεσθαι τάργαθόν, οὐκ ἄλλῳ
 38 τινί. Ὅτι^o ἔτι ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν αὐτοῖς μάλιστα ἐσμέν· ἂν
 γὰρ προσπταίσωμεν ἢ ἄλλῳ τινὶ περιπέσωμεν τῶν τοιούτων,
 εὐθὺς λυπούμεθα. Διὸ δόξειεν ἂν οὕτως εἶναι αὐτῷ πρὸς
 39 αὐτὸν φιλία. Τὰ δὲ τοιαῦτα, οἷον τὴν ὁμοιοπάθειαν καὶ τὸ
 εὖ ζῆν καὶ τὰλλα, ἥτοι εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλίαν ἀνα-
 φέροντες λέγομεν ἢ εἰς τὴν τελείαν, ἐν ἀμφοτέραις^p δὲ πάντα
 ταῦτα ὑπάρχει· καὶ^q γὰρ τὸ^r συζῆν καὶ τὸ εἶναι βούλεσθαι

^e τάργαθόν M^b. ^f ἄλλων M^b. ^g ταῦτα πάντα M^b. ^h καὶ om. M^b.
ⁱ αὐτὸ M^b. ^k καὶ] φιλία καὶ K^b, M^b. ^l πάντες M^b. ^m γὰρ τὸ
 συζῆν M^b. ⁿ τοῦτο om. M^b. ^o ὅτι M^b. ^p δὲ γὰρ re. K^b, om. pr.
^q γὰρ] γὰρ καὶ M^b. ^r ζῆν M^b.

^s καὶ τὸ εὖ εἶναι καὶ τὰλλα πάντα ἐν ταύταις ἐστίν. Ἔτι ⁴⁰
δ' ἴσως ἂν δόξειεν, ἐν οἷς ἐστὶ δίκαιον, ἐν τούτοις καὶ φιλίαν
εἶναι· διὸ καὶ ὅσα ^t περ δικαίων εἶδη, τοσαῦτα καὶ ^v φιλιῶν.
Τὸ δὴ δίκαιόν ἐστι καὶ ξένῳ πρὸς πολίτην καὶ δούλῳ πρὸς
δεσπότην καὶ πολίτῃ πρὸς πολίτην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ
γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ὅσαι ἀπλῶς ἄλλαι κοινωνίαι καὶ φι-
λίαι ἐνεῖσιν ἐν ἐκάστοις τούτων. Βεβαιωτάτῃ δ' ἂν δόξειεν ⁴¹
εἶναι τῶν φιλιῶν ἡ ξενική· οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν αὐτοῖς τέλος
κοινὸν ὑπὲρ οὗ ἀμφισβητοῦσιν, οἷον ἐν τοῖς πολίταις· διαμ-
φισβητοῦντες γὰρ πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ὑπεροχὴν οὐ
μένουσι φίλοι ὄντες. Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη νῦν τοῦτ' εἰπεῖν,
πότερόν ἐστι πρὸς αὐτὸν φιλία ἢ οὐ. Ἐπεὶ δ' οὖν ὁρῶμεν, ⁴²
ὥσπερ καὶ μικρὸν ἐπάνω ἐλέγομεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν καθ' ἕκα-
στα τὸ φιλεῖν γνωρίζεται, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα αὐτοὶ αὐτοῖς
ἂν μάλιστα βουλοίμεθα (καὶ γὰρ τὰγαθὰ καὶ τὸ εἶναι καὶ
τὸ εὖ εἶναι), ὁμοιοπαθέστατοι δ' αὐτοῖς ἡμῖν ἐσμέν, καὶ συζῆν
^w γε μεθ' ἑαυτῶν μάλιστα βουλόμεθα· ὥστ' εἰ μὲν ἐκ τῶν
καθ' ἕκαστα γνωρίζεται ἡ φιλία, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἡμῖν
αὐτοῖς ἂν βουλοίμεθα ὑπάρχειν, δηλὸν ἐστίν ὡς ^x ἔστι πρὸς
αὐτοὺς φιλία, ὥσπερ καὶ τὴν ἀδικίαν ἔφαμεν πρὸς αὐτὸν
εἶναι. Ἐπειδὴ γὰρ ἕτερος μὲν ὁ ἀδικῶν ἕτερος δὲ ὁ ἀδικού- ⁴³
μενος, ὁ αὐτὸς δ' εἰς ἐστὶν ἕκαστος, διὰ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐδό-
κει εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀδικία. Ἔστι μέντοι, ὡς ^y ἔφαμεν σκο-
ποῦντες ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἐπειδὴ ἐστὶ πλείω, ὅταν
ταῦτα μὴ ὁμόνοῳσι, τότε εἶναι πρὸς αὐτὸν τὴν ἀδικίαν. Ὁ- ⁴⁴
μοίως οὖν τούτῳ καὶ ἡ φιλία δόξειεν ἂν εἶναι πρὸς αὐτόν.
Ἐπειδὴ γὰρ ὁ φίλος ἐστίν, ὡς φαμέν, ὅταν βουλόμεθα
σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φαμέν ψυχὴ ἢ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου·
ἐπεὶ οὖν ἐστὶ τῆς ψυχῆς πλείω μέρη, τότε ἔσται μία ψυχὴ,
ὅταν συμφωνῶσι πρὸς ἄλληλα ὁ τε λόγος καὶ τὰ πάθη·
οὕτω γὰρ μία ἔσται. Ὡστε μιᾶς ^z γενομένης ἔσται πρὸς

^s καὶ τὸ εὖ—sect. 46. εἶναι om. Mb. cum Barocciano et Palatino.
^t περὶ Kb. ^v φίλων Kb. ^w τε codices. ^x ἔστι om. Kb. ^y φαμέν Kb.
^z γενομένης Kb.

45 αὐτὸν φιλία. Αὕτη δ' ἔσται ἡ πρὸς αὐτὸν φιλία ἐν τῷ
 σπουδαίῳ· τούτῳ γὰρ μόνῳ τὰ τῆς ψυχῆς εὖ ἔχουσι μέρη
 πρὸς ἄλληλα τῷ μὴ διαφέρεσθαι, ἐπεὶ ὁ γε φαῦλος οὐδέ-
 ποτ' ἐστὶν αὐτὸς αὐτῷ φίλος· μάχεται γὰρ αἰεὶ ἑαυτῷ. Ὁ
 γοῦν ἀκρατὴς ὅταν πράξῃ τι τῶν καθ' ἡδονήν, μετ' οὐ πολὺ
 46 μεταμελείται καὶ κακίζει αὐτὸς αὐτόν. Ὅμοίως ἐπὶ τῶν ἁλ-
 λων κακιῶν ὁ φαῦλος ἔχει· διατελεῖ γὰρ αὐτὸς αὐτῷ μαχό-
 μενος καὶ ἐναντιούμενος. Ἔστι δὲ φιλία καὶ ἐν ἰσότητι,
 οἷον ἡ μὲν τῶν ἐταίρων ἐν ἰσότητι ἀριθμῷ καὶ δυνάμει ἀγα-
 θοῦ. Οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἄξιος θατέρου πλεον ἔχειν
 οὔτε κατ' ἀριθμὸν ἀγαθῶν οὔτε κατὰ δύνάμιν οὔτε κατὰ μέ-
 γεθος, ἀλλὰ τὸ ἴσον· ἴσοι γὰρ τινες ἐθέλουσιν εἶναι οἱ ἐταί-
 47 ροι. Ἐν ἀνισότητι δὲ ἡ πατρὸς πρὸς υἱὸν καὶ ἀρχομένου
^a πρὸς ἄρχοντα, καὶ κρείττονος καὶ χείρονος, καὶ γυναικὸς
 καὶ ἀνδρός, καὶ ἀπλῶς ἐν οἷς ἐστὶν ὁ τὴν τοῦ χείρονος καὶ
 48 κρείττονος τάξιν ἔχων ἐν τῇ φιλίᾳ. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἐν
 ἀνισότητι φιλία κατὰ λόγον. Οὐδέποτε γὰρ ἐπ' ἀγαθοῦ
 δόσει οὐδεὶς ^b ἂν ἴσον δοίῃ τῷ βελτίονι καὶ τῷ χείρονι, ἀλλὰ
 μείζον τῷ καθ' ὑπεροχὴν ὄντι αἰεὶ· τοῦτο δ' ἴσον ἐστὶ τῷ
 λόγῳ· ἴσον γὰρ πῶς ἐστὶν ^c ὁ ἑλαττον ἔχων ἀγαθὸν χείρων
 ὢν τῷ μείζον ἔχοντι κρείττονι ὄντι.

12 Τῶν δὲ φιλιῶν ἀπασῶν τῶν εἰρημένων τούτων μάλιστα
 πῶς ἐγγίγνεται τὸ φιλεῖν ἐν τῇ συγγενικῇ, καὶ ταῦτα ἐν
 τῇ πατρὶ πρὸς υἱόν. Καὶ διὰ τί ποτε ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν
 μᾶλλον φιλεῖ ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα; Πότερον οὖν, ὡς ἔνιοι
 λέγοντες ὀρθῶς πρὸς γε τοὺς πολλούς, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ
^d εὐεργέτηκέ πῶς τὸν υἱόν, ὁ δ' υἱὸς χάριν ὀφείλει τῆς εὐερ-
 γείας; Αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰτία ^e ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φι-
 2 λία δόξειεν ἂν ^f ὑπάρχειν. Ὡσπερ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπιστή-
 μας ὁρῶμεν ἔχον, οὕτω πῶς ἔχει καὶ ἐνταῦθα. Λέγω δ' οἷόν
 ἐστίν. Ἔστι μὲν ^g οὖν τὸ αὐτὸ τέλος ^h τε καὶ ἐνέργεια, καὶ

^a πρὸς ἄρχοντα] καὶ ἄρχοντος K^b. ^b ἴσον ἂν K^b. ^c ὁ] ὅτε K^b, ὁ
 τὸ M^b. ^d εὐεργέτηκέ M^b. ^e ἐν] καὶ ἐν M^b. ^f ὑπάρχειν] εἶναι K^b.
^g οὖν] an ὢν? ^h τε om. M^b.

οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὴν ἐνέργειαν τέλος, οἷον τῷ αὐλητῇ ἢ αὐτῇ ἐνέργεια καὶ τέλος· τὸ γὰρ αὐλεῖν καὶ τέλος αὐτῷ ἐστὶ καὶ ἐνέργεια· ἀλλ' οὐ τῇ οἰκοδομικῇ· καὶ γὰρ ἕτερον τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν. Ἔστιν οὖν ἡ φιλία ἐνέργειά τις, οὐδὲν ³ δ' ἐστὶν ἄλλο τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ φιλεῖν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτό. Ὁ μὲν οὖν πατήρ ἐνεργεῖ πως αἰεὶ μᾶλλον ¹ παρὰ τὸ αὐτοῦ τι ^k εἶναι ποίημα τὸν υἱόν. Τοῦτο δ' ὀρώμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄν· πάντες γὰρ πρὸς ὃ ἂν αὐτοὶ ποιήσωσι, πρὸς τοῦτό πως καὶ εὖνοοί εἰσιν. Ὁ οὖν πατήρ εὖνοεῖ ⁴ πως πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄντα ποίημα, τῇ μνήμῃ καὶ τῇ ἐλπίδι ἀγόμενος· διὸ μᾶλλον φιλεῖ ὁ πατήρ τὸν υἱὸν ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα. Δεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλιῶν τῶν λεγομένων καὶ δοκουσῶν ¹ ἐπισκέψασθαι εἰ εἰσὶ φιλίαι, οἷον ἡ εὖνοια φιλία δοκεῖ. Ἀπλῶς μὲν οὖν οὐκ ἂν δόξειεν ^m ἡ εὖνοια ⁵ εἶναι φιλία· πολλοῖς γὰρ πολλάκις ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκουσαί τι ὑπὲρ τινος ἀγαθὸν εὖνοι γινόμεθα· ἄρ' οὖν ἤδη καὶ φίλοι, ἢ οὐ; Οὐ γὰρ εἴ τις ἦν Δαρείῳ εὖνους ἐν Πέρσαις ὄντι, ὥσπερ ἴσως ἦν, εὐθέως καὶ φιλία ἦν αὐτῷ πρὸς Δαρείον. Ἀλλ' ἀρχὴ μὲν ἂν ποτε ἡ εὖνοια φιλίας δόξειεν ⁶ εἶναι, γένοιτο δ' ἂν ἡ εὖνοια φιλία, εἰ προσλάβοι βούλησιν τοῦ τὰγαθὰ δυνατὸς ὢν πράττειν ἐκείνου ἕνεκεν ᾧ ἐστὶν εὖνους. Ἔστι δ' ἡ εὖνοια τοῦ ἡθους καὶ πρὸς τὸ ἡθος· οὐδεὶς γὰρ λέγεται εὖνους οἴνῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀψύχων ἀγαθῶν ⁿ ἢ ἡδέων, ἀλλ' ἂν τις ἦ τὸ ἡθος σπουδαῖος, πρὸς τοῦτον ἡ εὖνοια. Οὐκ ἔστι δὲ ^o χωρὶς φιλίας ἡ εὖνοια, ἀλλ' ⁷ ἐν τῷ αὐτῷ· διὸ δοκεῖ φιλία εἶναι. Ἡ δ' ὁμόνοια ἐστὶ μὲν σύνεγγυς τῇ φιλίᾳ, εἰς τὴν ὁμόνοιαν λάβης τὴν κυρίως λεγομένην. Εἰ γάρ τις Ἐμπεδοκλεῖ ὁμοίως ὑπολαμβάνει καὶ ⁸ δοκεῖ αὐτῷ τὰ στοιχεῖα εἶναι ἀκάκεινῳ, ἄρά γε οὗτος Ἐμπεδοκλεῖ ὁμονοεῖ ἢ οὐ; Ἐπεὶ περ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ ὁμόνοια ἐν τοῖς νοητοῖς ἀλλ' ἐν τοῖς

ⁱ περὶ M^b.   ^k ποίημα εἶναι M^b.   ¹ ἐπισκέψασθαι M^b.   ^m εἶναι ἡ εὖνοια K^b.   ⁿ ἢ om. K^b.   ^o χωρὶς τῆς φιλίας K^b.

- πρακτοῖς, καὶ ἐν τούτοις ⁹ οὐχ ἢ νοοῦσι ταυτόν, ἀλλ' ¹ ἢ ἅμα τῷ ταυτόν ⁸ νοεῖν προαίρεσιν ἔχουσι περὶ ^δ νοοῦσιν ἐπὶ ταυτά.
- 9 **Εἰ** γὰρ ἐννοοῦσιν ἀμφοτέρω ἀρχεῖν, ἀλλ' ὁ μὲν αὐτὸν ὁ δ' αὐτόν, ἄρα γε ἤδη ὁμονοοῦσιν, ἢ οὐ; **Ἀλλ'** εἰ καὶ γὰρ ἐμαυτὸν βούλομαι ἀρχεῖν κακεῖνος ἐμέ, οὕτως ἤδη ὁμονοοῦμεν. **Ἔστι** δὲ ὁμονοεῖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μετὰ βουλήσεως ταύτου. Περὶ ἀρχοντος ἄρα ^τ κατὰστασιν ἐν πρακτικοῖς τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ὁμόνοια ἢ κυρίως λεγομένη.
- 13 **Ἐπεὶ** δ' ἐστίν, ὡς φαμέν, αὐτῷ πρὸς αὐτὸν φιλία, πότερον ὁ σπουδαῖος ἔσται φίλαυτος ἢ οὐ; **Ἔστι** δὲ φίλαυτος ὁ ^ν αὐτοῦ ἔνεκεν πάντα πράττων ἐν τοῖς κατὰ τὸ λυσιτελές. **Ὁ** μὲν οὖν φαῦλος φίλαυτός ^ω ἐστίν· αὐτὸς αὐτοῦ γὰρ ἔνεκεν πάντα πράττει· ἀλλ' οὐχ ὁ σπουδαῖος· διὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ σπουδαῖος, ὅτι ἄλλου ἔνεκεν τοῦτο πράττει· διὸ οὐκ ἔστι φί-
 2 λαιτος. **Ἀλλ'** ὁρμῶσι μὲν ἅπαντες ἐπὶ τὰγαθά, καὶ οἷον-
 ται ^χ αὐτοῖς δεῖν μάλιστα ὑπάρχειν· τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα φανερόν ἐπὶ πλούτου καὶ ἀρχῆς. **Ὁ** μὲν οὖν σπουδαῖος ἐκ-
 στήσεται τούτων ἄλλω, οὐχ ὡς οὐ προσῆκον αὐτῷ μάλιστα, ἀλλ' ἂν ὁρᾷ ἄλλον δυνησόμενον μᾶλλον τούτοις αὐτοῦ χρῆ-
 3 σθαι. **Οἱ** δ' ἄλλοι τοῦτο οὐ ποιήσουσι δι' ἄγνοιαν (οὐ γὰρ οἷονται κακῶς ἂν χρῆσασθαι τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς) ἢ διὰ φιλοτιμίαν τοῦ ἀρχεῖν. **Ὁ** δὲ σπουδαῖος οὐδέτερον τούτων
^υ πείσεται· διὸ οὐδὲ φίλαυτος κατὰ γε τὰ τοιαῦτα ἀγαθά, ἀλλ' ^z εἰ ἄρα, κατὰ τὸ καλόν. **Τούτου** γὰρ μόνον ἄλλω οὐκ
 4 ἂν ἐκσταίῃ, τὰ δὲ συμφέροντα καὶ ἡδέα ἐκστήσεται. **Τὴν** μὲν οὖν κατὰ τὸ καλὸν αἵρεσιν φίλαυτος ἔσται· τὴν δὲ κατὰ τὸ συμφέρον καὶ καθ' ἡδονὴν λεγομένην οὐκ ἔσται ὁ σπου-
 14 δαῖος, ἀλλὰ ὁ φαῦλος. **Πότερον** δέ ποτε ὁ σπουδαῖος φι-
 λήσει αὐτὸς ^β ἑαυτὸν μάλιστα ἢ οὐ; **Ἔστι** μὲν οὖν αὐτὸς αὐτόν μάλιστα ^ε ὡς φιλήσει, ἔστι δ' ^δ ὡς οὐ. **Ἐπειδὴ** γάρ

^p πρακτικοῖς K^b. ⁹ οὐχὶ νοοῦσι M^b, οὐκ ἐννοοῦσι K^b. ^r ἢ] εἰ K^b.
^s ἐννοεῖν M^b. ^t κατὰστασις M^b. ^v ἑαυτοῦ M^b. ^w ἔσται K^b. ^x δεῖν
 αὐτοῖς M^b. ^y πείσεται K^b. ^z εἰ] ἢ M^b. ^a τοῦτο K^b. ^b αὐτόν M^b.
^c ὁ δ' M^b. ^d ὁ δ' M^b, om. pr. K^b.

φαμεν τὸν σπονδαῖον ἐκστήσεσθαι τῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὸ
 συμφέρον τῷ φίλῳ, τὸν φίλον μᾶλλον αὐτοῦ φιλήσει. Ναί, ²
^e ἀλλ' ἢ τούτων ἐξιστάμενος τῷ φίλῳ αὐτῷ τὸ καλὸν περι-
 ποιεῖται, ^f ταύτῃ ἐξίσταται τῶν τοιούτων. Ἔστι μὲν οὖν
 ἕως τὸν φίλον αὐτὸς αὐτοῦ μᾶλλον φιλεῖ, ἔστι δὲ ἕως αὐτὸς
 αὐτὸν μάλιστα, κατὰ ^h μὲν τὸ συμφέρον τὸν φίλον, κατὰ δὲ
 τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν αὐτὸς αὐτὸν μάλιστα· ⁱ αὐτῷ γὰρ ταῦτα
 περιποιεῖται κάλλιστα ὄντα. Ἔστι μὲν οὖν καὶ φιλόγαθος, ³
^k οὐ φίλαντος· ^l μόνον γάρ, εἴπερ φιλεῖ αὐτὸς ἑαυτόν, ὅτι
 ἀγαθός. Ὁ δὲ φαῦλος φίλαντος· οὐδὲν γὰρ ἔχει δι' ὃ φι-
 λήσει αὐτὸς ἑαυτὸν οἶον καλόν τι, ἀλλ' ἄνευ τούτων αὐτὸς
 ἑαυτὸν φιλήσει, ἢ αὐτός. Διὸ καὶ ^m οὗτος ἂν κυρίως λέγοιτο
 φίλαντος.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη ⁿ εἰπεῖν ὑπὲρ αὐταρκείας καὶ τοῦ αὐτ- 15
 ἄρκους, πότερον ὁ αὐτάρκης προσδεήσεται φιλίας ἢ οὐ, ἀλλ'
 αὐτὸς ἑαυτῷ αὐτάρκης ἔσται καὶ κατὰ τοῦτο. Λέγουσι γὰρ
 τοιαῦτα καὶ ^o οἱ ποιηταί·

ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων;

Ὅθεν καὶ ἡ ἀπορία γίγνεται, πότερον ὁ πάντα τὰγαθὰ ἔχων ²
 καὶ ὦν αὐτάρκης προσδεήσεται ^p φίλου; Ἡ τότε καὶ μάλ-
 ιστα; Τίνα γὰρ εὖ ποιήσει, ἢ μετὰ τοῦ συμβιώσεται; Οὐ
 γὰρ δὴ μόνος γε διάξει. Εἰ τοίνυν τούτων δεήσεται, ταῦτα
 δὲ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φι-
 λίας. Ἡ μὲν οὖν ἐν τοῖς λόγοις εἰωθυῖα ὁμοιότης λαμβά- ³
 νεσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ οὗτ' ἐκεῖ ὀρθῶς οὗτ' ἂν ἐνταῦθα εἴη χρή-
 σιμος· οὐ γὰρ εἰ ὁ θεός ἐστιν αὐτάρκης καὶ μηδενὸς δεῖται,
 διὰ τοῦτ' οὐδ' ἡμεῖς οὐδενὸς δεησόμεθα. Ἔστι γὰρ καὶ τοι-
 οῦτός τις λόγος ἐπὶ ^q τοῦ θεοῦ λεγόμενος. Ἐπεὶ γάρ, φησί, ⁴
 πάντα ἔχει τὰγαθὰ ὁ θεὸς καὶ ἔστιν αὐτάρκης, τί ποιήσει;
 Οὐ γὰρ καθευδήσει. Θεάσεται δὴ τι, φησὶν· τοῦτο γὰρ

^e ἀλλὰ τούτων K^b. ^f ταύτῃ] καὶ ταύτῃ K^b. ^g ὁ δὲ utroque M^b.
^h μὲν γὰρ τὸ K^b. ⁱ αὐτῷ—ὄντα om. K^b. ^k οὐ] ὁ M^b. ^l μόνον—
 φίλαντος om. M^b. ^m οὕτως K^b. ⁿ εἰπεῖν om. K^b. ^o οἱ om. M^b.
^p φίλων K^b. ^q τοῦ om. M^b.

κάλλιστον καὶ οἰκειότατον. Τί οὖν θεάσεται; Εἰ μὲν γὰρ
 ἄλλο τι θεάσεται, βέλτιον θεάσεται τι αὐτοῦ. Ἄλλὰ τοῦτ'
 ἄτοπον, τὸ τοῦ θεοῦ ἄλλο τι εἶναι βέλτιον. Αὐτὸς ἑαυτὸν
 5 ἄρα θεάσεται. Ἄλλ' ἄτοπον· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν
 αὐτὸς ἑαυτὸν κατασκοπῇται, ὥς ἀναισθήτῳ ἐπιτιμῶμεν. Ἄ-
 τοπος οὖν, φησὶν, ὁ θεὸς ἔσται αὐτὸς ἑαυτὸν θεώμενος. Τί
 μὲν οὖν ὁ θεὸς θεάσεται, ἀφείσθω· ὑπὲρ δὲ τῆς αὐταρκείας
 οὐ τῆς τοῦ θεοῦ τὴν ¹ ἐπίσκεψιν ποιούμεθα, ἀλλ' ἀνθρωπίνης,
 6 πότερον ὁ αὐτάρκης δεήσεται φιλίας ἢ οὐ; Εἰ δὲ τις ἐπὶ
 τὸν φίλον ἐπιβλέψας ἴδοι τί ἐστὶ καὶ ὁποῖός τις ὁ φίλος,
 τοιοῦτος οἷος ἕτερος εἶναι ἐγώ, ἂν γε καὶ σφόδρα φίλον ποιή-
 σης, ὥσπερ τὸ λεγόμενον “ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, ἄλλος φί-
 7 λος ἐγώ.” Ἐπεὶ οὖν ἐστὶ καὶ χαλεπώτατον, ὥσπερ καὶ τῶν
 σοφῶν τινὲς εἰρήκασι, τὸ γινῶναι αὐτόν, καὶ ⁸ ἥδιστον (τὸ γὰρ
 αὐτὸν εἰδέναι ἡδύ), αὐτοὶ μὲν οὖν αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν οὐ δυνάμεθα
 θεάσασθαι. Ὅτι δ' αὐτοὶ αὐτοὺς οὐ δυνάμεθα, δῆλον ἐξ
 ὧν ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ δὲ ⁹ λανθάνομεν ταῦτα ποιούν-
 τες. Τοῦτο δὲ γίνεται δι' εὐνοίαν ἢ διὰ πάθος· πολλοῖς δὲ
 8 ἡμῶν ταῦτα ἐπισκοτεῖ πρὸς τὸ κρίνειν ὀρθῶς. Ὡσπερ οὖν
 ὅταν θέλωμεν αὐτοὶ αὐτῶν τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, εἰς τὸ κά-
 τοπτρον ἐμβλέψαντες ¹⁰ εἶδομεν, ὁμοίως καὶ ὅταν αὐτοὶ αὐ-
 τοὺς βουλευθῶμεν γινῶναι, εἰς τὸν φίλον ἰδόντες γνωρίζομεν
 ἂν· ἔστι γάρ, ¹¹ ὥς φαμέν, ὁ φίλος ἕτερος ἐγώ. Εἰ οὖν
 ἡδὺ μὲν τὸ αὐτὸν εἰδέναι, τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν εἰδέναι ἄνευ
 ἄλλου φίλου, δέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας πρὸς τὸ αὐτὸς
 9 αὐτὸν γνωρίζειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἴπερ ἐστὶ καλόν, ὥσπερ ἐστὶ,
 τὸ εὖ ποιεῖν ἔχοντα ¹² τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ, τίνα εὖ
 ποιήσει; Μετὰ ¹³ τίνος δὲ συμβιώσεται; Οὐ γὰρ δὴ μόνος
 γε ¹⁴ διάξει· τὸ γὰρ συμβιοῦν ἡδὺ καὶ ἀναγκαῖον. Εἰ τοί-
 νυν ταῦτα καλὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτα δὲ μὴ ἐνδέχε-
 ται εἶναι ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας.
 16 Πότερον δὲ πολλοὺς κτητέον φίλους ἢ ὀλίγους; Οὔτε δὲ

¹ σκέψιν Mb. ⁸ ἥδιστ' ἂν Kb.Mb. ⁹ λανθάνομεν Kb. ¹⁰ εἶδομεν Kb.
¹¹ ὥς] ὥς ἂν Kb. ¹² τὰ om. Kb. ¹³ τίνος βιώσεται Mb. ¹⁴ διεξάγει Mb.

πολλοὺς ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν οὐτ' ὀλίγους δεῖ αἰεῖ. Πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων ἔργον ἐφ' ἑκάστον μερίσαι τὸ φιλεῖν. Ἐφ' ² ἀπάντων γὰρ ^a καὶ τῶν ἄλλων ἐξαδυνατεῖ ἡμῶν ἢ φύσις ἀσθενῆς οὐσα πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺ ἀφικνεῖσθαι· οὐτε γὰρ τῇ ὄψει ἐπὶ πολὺ ὀρώμεν, ἀλλ' ^b ἐὰν πλεόν ἀποστήσης τοῦ συμμέτρου, ἐλλείπει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, οὐτ' ἐπ' ἀκοῆς, οὐτ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ^c ἀπάντων. Ἐλλείπων ³ οὖν ^d τῷ φιλεῖν δι' ἀδυναμίαν καὶ ἐγκλήματ' ἂν τις ἔχοι δικαίως, καὶ οὐκ ἂν εἴη φίλος, μὴ φιλῶν γε ἀλλ' ἢ τῷ γε λόγῳ· ἢ δὲ φιλία οὐ τοῦτο βούλεται. Ἐτι ἂν ᾧσι πολλοί, οὐκ ἔστι παύσασθαι λυπούμενον· πολλῶν γὰρ ὄντων εἰκὸς αἰεὶ περὶ ἓνα γέ τινα συμβαίνειν τι ἀτύχημα, ὧν γινομένων ἀναγκαῖον λυπεῖσθαι. Οὐτ' αὖ πάλιν ὀλίγους, ἓνα ἢ δύο, ἀλλὰ συμμέτρους τῷ καιρῷ καὶ τῇ αὐτοῦ ὁρμῇ πρὸς τὸ φιλεῖν.

Μετὰ δὲ ^e ταῦτα σκεπτέον ἂν εἴη πῶς δεῖ φίλῳ ^f χρῆ- ¹⁷ σθαι. Ἐστι δ' οὐκ ἐν ἀπάσῃ φιλίᾳ ἢ σκέψις, ἀλλ' ἐν ἡ μάλιστα ἐγκαλοῦσιν ^g ἀλλήλοις οἱ φίλοι. Οὐκ ἐγκαλοῦσι δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως, οἷον ἐν τῇ ^h πατρὸς πρὸς υἱὸν οὐκ ἔστιν ἐγκλημα τοιοῦτον οἷον ἀξιοῦσιν ἐν ἐνίαις, ὥσπερ ἐγὼ σοί, οὕτω καὶ σὺ ἐμοί· εἰ δὲ μή, ἐνταῦθα τὸ σφοδρὸν ἐγκλημα. Ἐν δὲ ἀνίσοις φίλοις οὐκ ἔστι τὸ ἴσον. Ἐστι δὲ ² ἢ πατρὸς πρὸς υἱὸν φιλία ἐν ἀνίσῳ, ὁμοίως ἢ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ἢ οἰκέτου πρὸς δεσπότην, καὶ ὅλως δὲ χείρονος καὶ βελτίονος· οὐχ ἔξουσι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσοις φίλοις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φιλίᾳ τὸ τοιοῦτον ἐγκλημα, ὥστε σκεπτέον ἂν εἴη τὸ πῶς δεῖ χρῆσθαι φίλῳ ἐν τῇ ἐν ⁱ ἴσοις φιλίᾳ.

^a καὶ om. M^b. ^b ἂν M^b. ^c ἀπάντων] ἐπὶ πάντων M^b. ^d τὸ M^b.
^e ταῦτα εἴη σκεπτέον πῶς K^b. ^f χρῆσασθαι M^b. ^g ἀλλήλοις om. M^b.
^h πατρὸς om. M^b. ⁱ ἴσοις φίλοις φιλία K^b.

ΗΘΙΚΩΝ ΕΥΔΗΜΙΩΝ Α.

Ο ΜΕΝ ἐν Δήλῳ παρὰ τῷ θεῷ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀποφηνάμενος συνέγραψεν ἐπὶ τὸ προπύλαιον τοῦ Λητῆος, διελών οὐχ ὑπάρχοντα πάντα τῷ αὐτῷ, τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ποιήσας

κάλλιστον τὸ δίκαιότατον, λῦστον δ' ὑγιαίνειν·

πάντων ^aδ' ἡδιστον, οὗ τις ^bἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.

Ἡμεῖς δ' αὐτῷ μὴ συγχωρῶμεν· ἡ γὰρ εὐδαιμονία κάλλιστον καὶ ἄριστον ἀπάντων οὕσα ἡδιστόν ἐστιν. Πολλῶν δ' ὄντων θεωρημάτων ^a περὶ ἕκαστον πρᾶγμα καὶ περὶ ἐκάστην φύσιν ἀπορίαν ἔχει καὶ δεῖται σκέψεως, τὰ μὲν αὐτῶν συντείνει πρὸς τὸ γινῶναι μόνον, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς κτήσεις καὶ περὶ τὰς πράξεις τοῦ πράγματος. Ὅσα μὲν οὖν ἔχει φιλοσοφίαν μόνον θεωρητικὴν, λεκτέον κατὰ τὸν ἐπιβάλλοντα καιρόν, ³ ὃ τι περ οἰκεῖον ἦν τῇ μεθόδῳ. Πρῶτον δὲ σκεπτέον ἐν τίνι τὸ εὖ ζῆν καὶ πῶς κτητόν, πότερον φύσει γίνονται πάντες εὐδαίμονες οἱ τυγχάνοντες ταύτης τῆς προσηγορίας, ὥσπερ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὴν χροιάν διαφέροντες, ἢ διὰ μαθήσεως, ὡς οὔσης ἐπιστήμης τινὸς τῆς εὐδαιμονίας, ἢ διὰ τινος ἀσκήσεως· πολλὰ γὰρ οὔτε κατὰ φύσιν οὔτε μαθοῦσιν ἀλλ' ἐθισθεῖσιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, φαῦλα μὲν τοῖς ^c φαύλως ἐθισθεῖσι, χρηστὰ δὲ τοῖς ⁴ ^d χρηστῶς. Ἡ τούτων μὲν κατ' ^e οὐδένα τῶν τρόπων, δυοῖν δὲ θάτερον, ἥτοι καθάπερ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπιπνοία ^f δαιμονίου τινὸς ὥσπερ ἐνθουσιά-

Codices M^b.P^b. et ab initio Z.

^a δ' om. M^b.P^b. ^b ἐραται Z.M^b, ἐράται P^b, omisso omnes τὸ.

^c φαύλοις Z.M^b. ^d χρηστῶς] χρησταῖς Z.M^b. ^e οὐδένα τρόπον M^b.

^f δαιμονία Z.M^b.

ζοντες, ἢ ^ε διὰ τύχην· πολλοὶ γὰρ ταυτόν φασιν εἶναι τὴν
 εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ παρουσία ⁵
 διὰ τούτων ἀπάντων ἢ τινῶν ἢ τινὸς ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώ-
 ποις, οὐκ ἄδηλον· ἅπασαι γὰρ αἱ γενέσεις σχεδὸν πίπτουσιν
 εἰς ταύτας τὰς ἀρχάς· καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς διανοίας ἀπάσας
 πρὸς τὰς ^h ἀπ' ἐπιστήμης ἂν τις ⁱ συναγάγοι πράξεις. Τὸ ⁶
 δ' εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως καὶ καλῶς εἴη ἂν ἐν τρισὶ
 μάλιστα, τοῖς εἶναι δοκοῦσιν αἰρετωτάτοις· οἱ μὲν γὰρ τὴν
 φρόνησιν μέγιστον εἶναί φασιν ἀγαθόν, οἱ δὲ τὴν ἀρετήν,
 οἱ δὲ τὴν ἡδονήν. Καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἔνιοι περὶ τοῦ ⁷
 μεγέθους αὐτῶν διαμφισβητοῦσι, συμβάλλεσθαι φάσκοντες
 θάτερον θατέρου μᾶλλον εἰς αὐτήν, οἱ μὲν ὥς οὔσαν μεῖζον
 ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν τῆς ἀρετῆς, οἱ δὲ ταύτης τὴν ἀρετήν,
 οἱ δ' ἀμφοτέρων τούτων τὴν ἡδονήν· καὶ τοῖς μὲν ἐκ πάντων
 δοκεῖ τούτων, τοῖς δ' ἐκ δυοῖν, τοῖς δ' ἐν ἐνί τινι τούτων
 εἶναι τὸ ζῆν εὐδαιμόνως. Περὶ δὲ τούτων ἐπιστήσαντας, ²
 ἅπαντα τὸν δυνάμενον ζῆν κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν θέσθαι
 τινὰ σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, ἥτοι τιμὴν ἢ δόξαν ἢ πλούτον
 ἢ παιδείαν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ποιήσεται πάσας τὰς πρά-
 ξεις, ὥς τό γε μὴ συντετάχθαι τὸν βίον πρὸς τι τέλος ἀφρο-
 σύνης πολλῆς σημείον ἐστίν. Μάλιστα δὲ δεῖ πρῶτον ἐν ²
 αὐτῷ διορίσασθαι μήτε προπετῶς μήτε ραθύμως, ἐν τίνι
 τῶν ἡμετέρων τὸ ζῆν εὖ, καὶ τίνων ἄνευ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ
 ἐνδέχεται τοῦθ' ὑπάρχειν. Οὐ γὰρ ταυτόν, ὧν τ' ἄνευ οὐχ
 οἶόν τε ὑγιαίνειν ^k καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Ὅμοίως δ' ἔχει τοῦτο
 καὶ ἐφ' ἐτέρων πολλῶν, ὥστ' ¹ οὐδὲ τὸ ζῆν καλῶς καὶ ὧν
 ἄνευ οὐ δυνατὸν ζῆν καλῶς. Ἔστι δὲ τῶν τοιούτων τὰ μὲν ³
 οὐκ ἴδια τῆς ὑγείας οὐδὲ τῆς ζωῆς ἀλλὰ κοινὰ πάντων ὥς
 εἰπεῖν, ^m καὶ τῶν ἔξεων καὶ τῶν πράξεων, οἷον ἄνευ τοῦ ἀνα-
 πνεῖν ἢ ἐγρηγορέναι ἢ κινήσεως μετέχειν οὐθὲν ἂν ὑπάρξειεν
 ἡμῖν οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τὰ δ' ἴδια μᾶλλον περὶ ⁿ ἐκά-

^ε διὰ τὴν τύχην Pb.   ^h ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης Z.   ⁱ συναγάγει Pb.
^k καὶ τὸ ὑγιαίνειν om. Z.   ¹ οὐδὲ] καὶ Z.   ^m καὶ post εἰπεῖν om. Mb.
ⁿ ἐκάστων Z.Mb.

στην φύσιν, ἃ δεῖ μὴ λανθάνειν· οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον
πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία καὶ τῶν ^ο περιπά-
4 των οἱ μετὰ δεῖπνον. Ἔστι γὰρ ταύτ' αἷτια τῆς ἀμφισβη-
τήσεως περὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, τί ἐστὶ καὶ γίνεται διὰ τίνων·
ὧν ἄνευ γὰρ οὐχ οἶόν τε εὐδαιμονεῖν, ἔνιοι μέρη τῆς εὐδαιμο-
νίας εἶναι νομίζουσιν.

- 3 Πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν, ὅσας ἔχουσιν τινες
περὶ αὐτῆς, περιέρχον. Πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς παι-
δαρίοις καὶ τοῖς κάμνουσι καὶ παραφρονοῦσι, περὶ ὧν ἂν
οὐθεὶς νοῦν ἔχων διαπορήσειεν· δέονται γὰρ οὐ λόγων, ἀλλ'
οἱ μὲν ἡλικίας ἐν ἧ μεταβάλλουσιν, οἱ δὲ κολάσεως ἱατρικῆς
ἢ πολιτικῆς· κόλασις γὰρ ἡ φαρμακεία τῶν πληγῶν οὐκ
2 ἐλάττων ἐστίν. Ὅμοιως δὲ ταύταις οὐδὲ τὰς τῶν πολλῶν·
ῤ εἰκῇ γὰρ λέγουσι σχεδὸν περὶ ἀπάντων, καὶ μάλιστα περὶ
ἐπισκεπτέον μόνας· ἄτοπον γὰρ ^q προσφέρειν λόγον τοῖς
3 λόγου μηδὲν δεομένοις ἀλλὰ πάθους. Ἐπεὶ δ' εἰσὶν ἀπορίαι
περὶ ἐκάστην πραγματείαν οἰκεῖαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ ^τ βίου
τοῦ κρατίστου καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσὶν. Ταύτας οὖν
καλῶς ἔχει τὰς δόξας ἐξετάζειν· οἱ γὰρ τῶν ἀμφισβητούν-
των ἔλεγχοι τῶν ἐναντιουμένων αὐτοῖς λόγων ἀποδείξεις
4 εἰσὶν. Ἔτι δὲ πρὸ ἔργου τὸ ^ς τὰ τοιαῦτα μὴ λανθάνειν
μάλιστα ^τ πρὸς ἃ δεῖ συντείνειν πᾶσαν σκέψιν, ἐκ τίνων ἐν-
δέχεται μετασχεῖν ^ν τοῦ εὖ καὶ καλῶς ζῆν, εἴ τῳ μακαρίως
ἐπιφθονώτερον εἰπεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν περὶ ἕκαστα
5 γενομένην ἂν τῶν ἐπιεικῶν. Εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τύχην
γινόμενοις ἢ τοῖς διὰ φύσιν τὸ καλῶς ζῆν ἐστίν, ^ω ἀνέλ-
πιστον ἂν εἴη πολλοῖς· οὐ γάρ ἐστι δι' ἐπιμελείας ἢ κτηῆσις
6 οὐδὲ ἐπ' αὐτοῖς ^χ οὐδὲ τῆς ^υ αὐτῶν πραγματείας. Εἰ δ' ἐν
τῷ αὐτὸν ποιόν τινα εἶναι καὶ τὰς κατ' αὐτὸν πράξεις, κοινό-

^ο περὶ πάντων Pb.   ῤ εἰκῇ Sylburgius: codices εἰ μὴ. margo Pb.
ἴσως οἱ μηδὲν λέγουσι—περὶ ταύτης, τὰς τῶν σοφῶν ἐπισκεπτέον μόνας.
^q προσφέρειν Mb.   ^τ βίων Mb, βίον Pb.   ^ς τὰ om. Z.Pb.   ^τ περὶ Mb.
^ν τοῦ ante ζῆν Z.Mb.Pb.   ^ω ἀνελπιστος Mb.   ^χ οὐδὲ διὰ τῆς Pb.
^υ αὐτῶν] αὐτῆς Mb.

τερον ἂν εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ θεϊότερον, κοινότερον μὲν ^z τῷ πλείοσιν ἐνδέχασθαι μετασχεῖν, θεϊότερον δὲ ^z τῷ κείσθαι τὴν εὐδαιμονίαν ^a τοῖς ^b αὐτοὺς παρασκευάζουσι ποιούς τινας καὶ τὰς πράξεις.

¹ Ἔσται δὲ φανερά τὰ πλείστα τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ 4 διαπορουμένων, ἂν καλῶς ὀρισθῇ τί χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, πότερον ἐν τῷ ποιόν τινα ^c μόνον εἶναι τὴν ψυχὴν, καθάπερ τινὲς ᾤθησαν τῶν σοφῶν καὶ πρεσβυτέρων, ἢ δεῖ μὲν καὶ ποιόν τινα ὑπάρχειν αὐτόν, μᾶλλον δὲ δεῖ τὰς πράξεις εἶναι ποιὰς τινας. Διηρημένων δὲ τῶν βίων καὶ τῶν ² μὲν ἀμφισβητούντων τῆς τοιαύτης εὐημερίας, ^d ἄλλ' ὥς τῶν ἀναγκαίων χάριν σπουδαζομένων, οἷον τῶν περὶ τὰς τέχνας τὰς φορτικὰς καὶ τῶν περὶ χρηματισμὸν ^e καὶ τὰς βαναύσους (λέγω δὲ φορτικὰς μὲν τὰς πρὸς δόξαν πραγματευομένας μόνον, βαναύσους δὲ τὰς ἐδραίας καὶ μισθαρνικάς, χρηματιστικὰς δὲ τὰς ^f πρὸς ἀγορὰς ^g καὶ πράξεις καπηλικὰς), τῶν ^h δ' εἰς ἀγωγὴν εὐδαιμονικὴν ταττομένων τριῶν ὄντων, τῶν ⁱ καὶ πρότερον ῥηθέντων ἀγαθῶν ὥς μεγίστων ^k τοῖς ἀνθρώποις, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς, τρεῖς ὀρώμεν καὶ βίους ὄντας, οὓς οἱ ἐπ' ἐξουσίας τυγχάνοντες προαιροῦνται ζῆν ἅπαντες, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τού- ³ των γὰρ ὁ μὲν φιλόσοφος βούλεται περὶ φρόνησιν εἶναι καὶ τὴν θεωρίαν τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ πολιτικὸς περὶ τὰς πράξεις τὰς καλὰς (αὗται δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς), ὁ δ' ἀπολαυστικὸς περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικάς· διόπερ ἕτερον τὸν εὐδαίμονα προσαγορεύει, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρό- ⁴ τερον. Ἀναξαγόρας μὲν ὁ Κλαζομένιος ἐρωτηθεὶς τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, “οὐθείς” εἶπεν “^l ὧν σὺ νομίζεις, ἀλλ' ^m ἄτο- ⁿ πος ἂν τίς σοι φανείη.” Τούτον δ' ἀπεκρίνατο τὸν τρό-

^z τὸ utrobique Z.   ^a τοῖς] ἃ τοῖς P^b, ἐν τοῖς margo P^b.   ^b αὐ-
τοῖς Z.   ^c μόνον om. M^b.   ^d ἄλλ' ὥς] ἴσ. τῶν μὲν margo P^b.   ^e καὶ
τὰς] καὶ τοὺς M^b.   ^f πρὸς] πρὸς ὧν P^b, ἴσ. ὧν margo P^b.   ^g καὶ]
μὲν καὶ Z. P^b.   ^h δ'] οὖν K.   ⁱ καὶ om. Z.   ^k τοῖς ἀνθρώποις
om. Z.   ^l ὧν Z. M^b.   ^m ἄτοπον ἂν τι M^b.   ⁿ τὸν ante τρόπον
om. M^b.

πον ἐκεῖνος ὁρῶν τὸν ^ο ἐρόμενον ^ρ ἀδύνατον ὑπολαμβάνοντα
μὴ μέγαν ὄντα καὶ καλὸν ἢ πλούσιον ταύτης τυγχάνειν τῆς
5 προσηγορίας. Αὐτὸς δ' ἴσως ᾤετο τὸν ζῶντα ἀλύπως ^q καὶ
καθαρῶς πρὸς τὸ δίκαιον ἢ τινος θεωρίας κοινωνοῦντα θείας,
τοῦτον ὡς ἄνθρωπον εἰπεῖν μακάριον ^τ εἶναι.

5 ^s Περὶ πολλῶν μὲν οὖν καὶ ἐτέρων οὐ ῥάδιον τὸ κρίναι
^t καλῶς, μάλιστα δὲ περὶ οὗ ^v πᾶσι ῥᾶστον εἶναι δοκεῖ καὶ
παντὸς ἀνθρώπου τὸ γινῶναι, τί τῶν ἐν τῷ ζῆν ^w αἰρετόν, καὶ
2 λαβὼν ἂν τις ἔχοι πλήρη τὴν ἐπιθυμίαν. Πολλὰ γάρ ἐστι
τοιαῦτα τῶν ἀποβαινόντων ^x δι' ^α προῖενται τὸ ζῆν, οἷον νό-
σους περιωδυνίας χεიმῶνας· ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς
αἰρετόν ἦν, εἴ τις αἵρεσιν ἐδίδου, διὰ γε ταῦτα τὸ μὴ γε-
νέσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ βίος ὃν ^y ζῶσιν ἔτι παῖδες ὄντες·
καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦτον ἀνακάμψαι πάλιν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειεν
3 εὖ φρονῶν. ^z Ἐτι ^z δὲ πολλὰ τῶν τε μηδεμίαν ^a ἐχόντων ἡδο-
νὴν ἢ λύπην, καὶ τῶν ἐχόντων μὲν ἡδονὴν μὴ καλὴν δέ, τοιαῦτ'
ἐστὶν ὥστε τὸ μὴ εἶναι κρεῖττον εἶναι τοῦ ζῆν. ^ο Ὀλως δ' εἴ
τις ἅπαντα ^b συναγάγοι ὅσα πράττουσι μὲν καὶ πάσχουσιν
ἅπαντες, ἐκόντες μέντοι μηθὲν αὐτῶν διὰ τὸ μηδ' αὐτοῦ
χάριν, καὶ προσθείη χρόνου πλῆθος ἀπέραντόν τι, ^c οὐ μάλ-
4 λον ἔνεκ' ἂν τις τούτων ἔλοιτο ζῆν ἢ μὴ ζῆν. Ἄλλα μὲν
οὐδὲ διὰ τὴν ^d τῆς τροφῆς μόνον ἡδονὴν ἢ τὴν τῶν ἀφρο-
δισίων, ἀφαιρεθεῖσιν τῶν ἄλλων ἡδονῶν, ἃς τὸ γινώσκειν
ἢ βλέπειν ἢ τῶν ἄλλων τις ^e αἰσθήσεων πορίζει τοῖς ἀνθρώ-
ποις, οὐδ' ἂν εἰς προτιμήσειε τὸ ζῆν, μὴ παντελῶς ὦν ἀν-
5 δράποδον. Δῆλον γὰρ ὅτι τῷ ταύτην ποιουμένῳ τὴν αἵρεσιν
οὐθὲν ἂν ^f διενέγκειε γενέσθαι θηρίον ἢ ἄνθρωπον· ὁ γοῦν ἐν
Αἰγύπτῳ βοῦς, ὃν ἕως ^ι Ἀπιν τιμῶσιν, ἐν πλείοσι ^h τῶν τοιού-
6 των ἐξουσιάζει πολλῶν μοναρχιῶν. Ὅμοίως δὲ ⁱ οὐδὲ διὰ

^ο ἐρώμενον P^b. ^ρ ἀδύνατον om. M^b. ^q τὸν et καὶ om. Z. ^τ εἶναι
om. Z. ^s παρὰ Z. ^t καθαρῶς M^b. ^v πᾶσι om. Z. ^w αἰρετῶν M^b.
^x δι' ^α om. Z. et pr. P^b. ^y ζῶσιν om. Z. ^z δὲ om. Z. ^a ἐχόντων
μὲν ἡδονὴν P^b. ^b συνάγοι M^b. ^c οὐ om. Z. P^b. ^d τῆς om. Z. M^b.
^e αἰσθήσεως πορίζοιτο Z, αἰσθήσεων πορίζοι M^b. P^b. ^f διενέγκοιεν Z. M^b,
^g εἰς M^b. ^h τῶν om. Z. ⁱ οὐδὲ] οὐ M^b.

τὴν τοῦ καθεύδειν ἡδονήν· τί γὰρ διαφέρει καθεύδειν ^kἀνέγερ-
τον ὕπνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς τελευταίας
ἐτῶν ^lἀριθμὸν χιλίων ἢ ^mὅποσωνοῦν, ἢ ζῆν ὄντα φυτόν; Τὰ
γούν φυτὰ τοιαύτης τινὸς ἔοικε μετέχειν ζωῆς, ὥσπερ καὶ τὰ
παιδιά· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ τὴν ⁿπρώτην ἐν τῇ μητρὶ
γένεσιν πεφυκότα μὲν διατελεῖ, καθεύδοντα ^o δὲ τὸν πάντα
χρόνον. ^pὩστε φανερόν ἐκ τῶν τοιούτων ὅτι διαφεύγει ^pσκο-
πουμένους, τί τὸ εὖ καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐν τῷ ζῆν. Τὸν
μὲν οὖν ^rἈναξαγόραν φασὶν ἀποκρίνασθαι πρὸς τινα δια-
ποροῦντα τοιαῦτ' ἄττα, καὶ διερωτῶντα τίνας ἔνεκ' ἂν τις
ἔλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι “τοῦ” φάναι “θεω-
“ ρῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν περὶ ^qτὸν ὅλον κόσμον τάξιν.”
Οὗτος μὲν οὖν ἐπιστήμης τινὸς ἔνεκεν τὴν αἵρεσιν ὤρετο ^rτι-
μίαν εἶναι τοῦ ζῆν, οἱ δὲ Σαρδανάπαλον μακαρίζοντες ἢ
Σμινδυρίδην τὸν Συβαρίτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν ζώντων
τὸν ἀπολαυστικὸν βίον, ^rοὔτοι δὲ πάντες ἐν τῷ ^sχαίρειν
φαίνονται τάττειν τὴν εὐδαιμονίαν. ^rἜτεροι δὲ τινες οὔτ' ἂν ^r
φρόνησιν οὐδεμίαν οὔτε τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἔλουντο μᾶλ-
λον ἢ τὰς πράξεις τὰς ἀπ' ἀρετῆς· αἰροῦνται γούν οὐ μόνον
ἔνιοι δόξης χάριν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ^tμὴ μέλλοντες εὐδοκιμή-
σειν. ^rἌλλ' οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν οὐκ ἀληθῶς τυγχά-
νουσι ^vτῆς προσηγορίας· οὐ γάρ εἰσι πολιτικοὶ κατὰ τὸν
ἀλήθειαν· ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τῶν καλῶν ἐστὶ πράξεων
προαιρετικὸς αὐτῶν χάριν, οἱ δὲ πολλοὶ χρημάτων καὶ πλεο-
νεξίας ἔνεκεν ἄπτονται τοῦ ζῆν οὕτως. ^rἘκ μὲν οὖν τῶν εἰρη-
μένων φανερόν ὅτι πάντες ἐπὶ τρεῖς βίους φέρουσι τὴν εὐδαι-
μονίαν, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. Τούτων δ' ἡ ⁱⁱ
μὲν περὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονή, καὶ τίς καὶ
ποία τις γίνεται καὶ διὰ τίνων, οὐκ ἄδηλον, ὥστ' οὐ τίνες
εἰσὶ δεῖ ζητεῖν αὐτάς, ἀλλ' εἰ συντείνουσιν τι πρὸς εὐδαιμονίαν

^k ἀνεγέρρετον Z. ^l ἀριθμῶν χίλιον ἀριθμὸν ἢ Z. ^m ὅποσωνοῦν Z.M^b.
ⁿ πρώτην om. Z. ^o δὲ] μὲν P^b. ^p σκοπουμένους om. M^b. ^q τὸν
alterum om. M^b. ^r οὔτοι] οἱ M^b. ^s χαίρειν ἀποφαίνονται ταύτην
τὴν M^b. ^t μὴ] οἱ M^b. ^v τῆς om. M^b.

ἢ μή, καὶ πῶς συντείνουσι, καὶ πότερον εἰ δεῖ προσάπτειν τῷ
 ζῆν καλὰς ἡδονὰς τινας, ταύτας δεῖ προσάπτειν, ἢ τούτων μὲν
 ἄλλον τινὰ τρόπον ἀνάγκη κοινωνεῖν, ἕτεροι δ' εἰσὶν ἡδοναὶ
 δι' ἃς εὐλόγως οἶονται τὸν εὐδαίμονα ζῆν ἡδέως καὶ μὴ μόνον
 12 ἀλύπως. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὕστερον ἐπισκεπτέον, περὶ
 δ' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ^w πρῶτον θεωρήσωμεν, τὴν τε φύσιν
 αὐτῶν ἑκατέρου τίς ἐστι, καὶ πότερον μόρια ταῦτα τῆς ἀγα-
 θῆς ζωῆς ἐστίν, ἢ αὐτὰ ἢ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτῶν, ἐπειδὴ
 προσάπτουσιν αὐτὰ καὶ εἰ μὴ πάντες εἰς τὴν εὐδαιμονίαν,
 13 ἀλλ' οὖν οἱ λόγου ἄξιοι τῶν ἀνθρώπων πάντες. Σωκράτης
 μὲν οὖν ὁ πρεσβύτερος ᾤετο εἶναι τέλος τὸ γινώσκειν τὴν ἀρε-
 τήν, καὶ ἐπεζήτησε τί ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη καὶ τί ἡ ἀνδρία καὶ
 ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῆς. Ἐποίησε γὰρ ταῦτα εὐλόγως·
 ἐπιστήμας γὰρ ᾤετο εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ὥσθ' ἅμα συμ-
 βαίνειν εἰδέναι τε τὴν δικαιοσύνην καὶ εἶναι δίκαιον· ἅμα ^x γὰρ
 μεμαθήκαμεν τὴν γεωμετρίαν καὶ οἰκοδομίαν καὶ ἐσμὲν οἰκο-
 14 δόμοι καὶ γεωμέτραι. Διόπερ ἐζήτησε τί ἐστὶν ἀρετή, ἀλλ'
 οὐ πῶς γίνεται καὶ ἐκ τίνων. Τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιστη-
 μῶν συμβαίνει τῶν θεωρητικῶν· οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τῆς
 ἀστρολογίας οὐδὲ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης οὐδὲ γεω-
 μετρίας πλὴν τὸ γνωρίσαι καὶ θεωρῆσαι τὴν φύσιν τῶν
 πραγμάτων τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐπιστήμασι· οὐ μὲν ἀλλὰ
 κατὰ συμβεβηκὸς οὐθὲν κωλύει πρὸς πολλὰ τῶν ἀναγκαίων
 15 εἶναι χρησίμους αὐτὰς ἡμῖν. Τῶν δὲ ποιητικῶν ἐπιστημῶν
 ἕτερον τὸ τέλος τῆς ἐπιστήμης καὶ γνώσεως, οἷον ὑγίεια μὲν
 ἰατρικῆς, εὐνομία δὲ ἢ τι τοιοῦθ' ἕτερον τῆς πολιτικῆς. Κα-
 λὸν μὲν οὖν καὶ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν καλῶν· οὐ μὲν
 ἀλλὰ γε περὶ ἀρετῆς οὐ τὸ εἰδέναι τιμιώτατον τί ἐστίν,
 16 ἀλλὰ τὸ γινώσκειν ἐκ τίνων ἐστίν. Οὐ γὰρ εἰδέναι βου-
 λόμεθα τί ἐστὶν ἀνδρία, ἀλλ' εἶναι ἀνδρεῖοι, οὐδὲ τί ἐστι
 δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶναι δίκαιοι, καθάπερ καὶ ὑγιαίνειν· μᾶλλον

^w πρῶτον θεωρήσωμεν om. M^b.   ^x γὰρ] μὲν γὰρ P^b.   ^y μᾶλλον—
 ὑγιαίνειν om. M^b.

ἢ γινώσκειν τί ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ εὖ ἔχειν τὴν ἑξίν μαλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστὶ τὸ εὖ ἔχειν.

Πειρατέον δὲ περὶ τούτων πάντων ζητεῖν τὴν πίστιν διὰ τῶν λόγων, μαρτυρίοις καὶ παραδείγμασι χρώμενον τοῖς φαινομένοις. Κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνεται ² σθαι συνομολογοῦντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μή, τρόπον γέ τινα πάντως, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν· ἔχει γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ᾧ ἀναγκαῖον δεικνύναι πως περὶ αὐτῶν· ἐκ γὰρ τῶν ἀληθῶς μὲν λέγομένων οὐ σαφῶς δὲ προϋῶσιν ἔσται καὶ τὸ σαφῶς, μεταλαμβάνουσιν αἰεὶ τὰ γνωριμώτερα τῶν εἰωθότων λέγεσθαι συγκεχυμένως. Διαφέρουσι δ' οἱ λόγοι περὶ ἐκάστην μέθοδον ³ οἷ τε φιλοσόφως λεγόμενοι ² καὶ μὴ φιλοσόφως. Διόπερ καὶ τῶν πολιτικῶν οὐ χρὴ νομίζειν περιέργον εἶναι τὴν τοιαύτην θεωρίαν, δι' ἧς οὐ μόνον τὸ τί φανερόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ τί. Φιλόσοφον γὰρ τὸ τοιοῦτο περὶ ἐκάστην μέθοδον. Δεῖται μέντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. Εἰσὶ γὰρ τινες οἱ ⁴ διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφου εἶναι τὸ μηθὲν εἰκὴ λέγειν ἀλλὰ μετὰ λόγου, πολλάκις λανθάνουσι λέγοντες ἀλλοτρίους λόγους τῆς πραγματείας καὶ κενούς. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὅτε ⁵ μὲν δι' ἄγνοιαν ὅτε δὲ δι' ἀλαζονείαν· ὑφ' ᾧ ἀλίσκεσθαι συμβαίνει καὶ τοὺς ἐμπείρους καὶ δυναμένους πράττειν ὑπὸ τούτων τῶν μήτ' ἐχόντων μήτε δυναμένων ^a διάνοιαν ἀρχιτεκτονικὴν ἢ ^b πρακτικὴν. Πάσχουσι δὲ τοῦτο δι' ἀπαιδευ- ⁶ σίαν· ἀπαιδευσία γὰρ ἐστὶ περὶ ἕκαστον πρᾶγμα τὸ μὴ δύνασθαι κρίνειν τοὺς ^c τ' οἰκείους λόγους τοῦ πράγματος καὶ τοὺς ἀλλοτρίους. Καλῶς δ' ἔχει καὶ ^c τὸ χωρὶς κρίνειν τὸν ⁷ τῆς αἰτίας λόγον καὶ τὸ δεικνύμενον, διὰ τε τὸ ῥηθὲν ἀρτίως, ὅτι προσέχειν οὐ δεῖ πάντα τοῖς διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ πολλάκις μᾶλλον τοῖς φαινομένοις (νῦν δ' ὁπότ' ἂν λύειν μὴ ἔχωσιν, ἀναγκάζονται πιστεύειν τοῖς εἰρημένοις), καὶ διότι πολλάκις τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου δεδεῖχθαι δοκοῦν ἀληθές

² καὶ οἱ μὴ M^b. ^a δι' ἄγνοιαν M^b. ^b πραγματικὴν M^b. ^c τ' et mox τὸ om. M^b.

μέν ἐστιν, οὐ μέντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δι' ἣν φησιν ὁ λόγος. Ἔστι γὰρ διὰ ψεύδους ἀληθὲς δεῖξαι· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

7 Πεπροοιμισμένων ^d δὲ καὶ τούτων, λέγωμεν ἀρξάμενοι πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων, ὥσπερ εἴρηται, οὐ σαφῶς λεγομένων, ζητοῦντες ἐπὶ τὸ σαφῶς εὐρεῖν τί ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. Ὁμολογεῖται δὴ μέγιστον εἶναι καὶ ἄριστον τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων. Ἀνθρώπινον δὲ λέγωμεν, ὅτι τάχ' αὖ εἴη καὶ ^e βελτίονός τινος ἄλλου τῶν ὄντων εὐδαιμονία, οἷον ² θεοῦ. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ζώων, ὅσα χεῖρω τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οὐθὲν κοινωνεῖ ταύτης τῆς προσηγορίας· οὐ γάρ ἐστιν εὐδαίμων ἵππος οὐδ' ὄρνις οὐδ' ἰχθὺς οὐδ' ἄλλο τῶν ὄντων οὐθέν, ³ ὃ μὴ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ φύσει μετέχει θείου τινός, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀγαθῶν μετοχὴν τὸ μὲν βέλτιον ζῇ τὸ δὲ χεῖρον αὐτῶν. Ἀλλ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὕστερον ἐπισκεπτέον. Νῦν δὲ λέγωμεν ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶν ἀνθρώπῳ πρακτὰ τὰ δ' οὐ πρακτά. Τοῦτο δὲ λέγωμεν οὕτω, διότι ἓνια τῶν ὄντων οὐθὲν μετέχει κινήσεως, ὥστ' οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν· καὶ ταῦτ' ἴσως ἄριστα τὴν φύσιν ^f ἐστίν. Ἐνια δὲ πρακτὰ μὲν, ἀλλὰ πρακτὰ κρείττοσιν ἡμῶν. ⁴ Ἐπειδὴ δὲ διχῶς λέγεται τὸ πρακτόν (καὶ γὰρ ὦν ἔνεκα πράττομεν καὶ ἅ τούτων ἔνεκα μετέχει πράξεως, οἷον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸν πλοῦτον τίθεμεν τῶν πρακτῶν, καὶ τὰ τούτων πραττόμενα χάριν, τὰ θ' ὑγιεινὰ καὶ τὰ χρηματιστικά), δῆλον ὅτι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπῳ πρακτῶν ἄριστον θετέον.

8 Σκεπτέον τοίνυν τί τὸ ἄριστον, καὶ λέγεται ποσαχῶς. Ἐν τρισὶ δὴ μάλιστα φαίνεται δόξαις εἶναι τοῦτο. Φασὶ γὰρ ἄριστον μὲν εἶναι πάντων αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, ^h αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν ᾧ ὑπάρχει τό τε πρῶτον εἶναι τῶν ἀγαθῶν καὶ ⁱ τὸ αἰτίῳ τῇ παρουσίᾳ τοῖς ἄλλοις τοῦ ^k ἀγαθὰ εἶναι. ² Ταῦτα δ' ὑπάρχει ἀμφότερα τῇ ἰδέᾳ τὰγαθοῦ, λέγω δὲ ἀμ-

^d δὲ om. Mb. ^e βέλτιον Mb. ^f εἰσὶν Mb. ^g ἐπεὶ Mb. ^h αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθόν om. Mb. ⁱ τὸ] τῷ Pb. ^k ἀγαθοῦ Pb.

φότερα τό τε πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἴτιον ἀγαθοῖς τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι. Μάλιστα τε γὰρ τὰγαθὸν λέγεσθαι κατ' ¹ ἐκείνης ἀληθῶς (κατὰ μετοχὴν γὰρ καὶ ὁμοιότητα τὰλλα ἀγαθὰ ἐκείνης εἶναι), καὶ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν· ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ μετεχομένου ἀναιρεῖσθαι καὶ τὰ μετέχοντα τῆς ιδέας, ἃ λέγεται τῷ μετέχειν ἐκείνης. Τὸ ³ δὲ πρῶτον τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον πρὸς τὸ ὕστερον, ὥστ' εἶναι αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὴν ιδέαν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ γὰρ χωριστὴν εἶναι τῶν μετεχόντων, ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας ιδέας. Ἔστι μὲν οὖν τὸ διασκοπεῖν περὶ ταύτης τῆς δόξης ἐτέρας τε διατριβῆς καὶ τὰ πολλὰ λογικώτερας ἐξ ἀνάγκης· οἱ γὰρ ἅμα ἀναιρετικοί τε καὶ κοινοὶ λόγοι κατ' οὐδεμίαν εἰσὶν ἄλλην ἐπιστήμην. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, λέ- ⁴ γομεν ὅτι πρῶτον μὲν τὸ εἶναι ^mιδέαν μὴ μόνον ἀγαθοῦ ἀλλὰ καὶ ἄλλου ὅτουοῦν λέγεται λογικῶς καὶ ⁿ κενῶς· ἐπέσκεπται δὲ πολλοῖς περὶ αὐτοῦ τρόποις καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. Ἐπειτ' εἰ καὶ ὅτι μά- ⁵ λιστ' εἰσὶν αἱ ιδέαι καὶ ἀγαθοῦ ιδέα, μὴ ποτ' οὐδὲ χρήσιμος πρὸς ζῶν ἀγαθὴν οὐδὲ πρὸς τὰς πράξεις. Πολλαχῶς γὰρ λέγεται καὶ ἰσαχῶς τῷ ὄντι ^o τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ὄν, ⁶ ὥσπερ ἐν ἄλλοις διήρηται, σημαίνει τὸ μὲν τί ἐστὶ, τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πότε, καὶ πρὸς τούτοις τὸ μὲν ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸ δὲ ἐν τῷ κινεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ἐκάστη τῶν πτώσεών ἐστι τούτων, ἐν οὐσίᾳ μὲν ὁ νοῦς καὶ ^p ὁ θεός, ἐν δὲ τῷ ποιῷ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ τῷ ποσῷ τὸ μέτριον, ἐν δὲ τῷ πότε ὁ καιρός, τὸ δὲ διδάσκον καὶ ^q τὸ διδασκόμενον περὶ κίνησιν. Ὡσπερ οὖν οὐδὲ τὸ ὄν ἐν τι ἐστὶ ^r περὶ τὰ εἰρη- ⁷ μένα, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγαθόν, οὐδὲ ἐπιστήμη ἐστὶ μία οὔτε τοῦ ὄντος οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὁμοιοσχημόνως λεγόμενα ἀγαθὰ μιᾶς ^s ἐστὶ θεωρῆσαι, ^t οἷον τὸν καιρὸν ἢ τὸ μέτριον, ἀλλ' ^v ἐτέρα ἕτερον καιρὸν θεωρεῖ καὶ ἐτέρα ἕτερον

¹ ἐκείνην Mb. ^m ιδέαι Pb. ⁿ κοινῶς Mb. ^o τὸ om. Mb. ^p ὁ om. Mb. ^q τὸ ante διδασκόμενον om. Pb. ^r πρὸς Mb. ^s ἐστὶ τὸ θεωρῆσαι Pb. ^t οἷον] ἢ Mb. ^v ἐτέρα] ἕτερος Mb.

μέτριον, οἷον περὶ τροφήν μὲν τὸν καιρὸν καὶ τὸ μέτριον
 ἰατρικὴ καὶ γυμναστική, ^w περὶ δὲ τὰς πολεμικὰς πράξεις
 στρατηγία, καὶ οὕτως ^x ἑτέρα περὶ ἑτέραν πράξιν, ὥστε
 8^y σχολῇ αὐτό γε τὸ ἀγαθὸν θεωρῆσαι μιᾶς. ⁴Ἐτι ἐν ὅσοις
 ὑπάρχει τὸ πρότερον ^z καὶ ὕστερον, οὐκ ἔστι κοινόν τι παρὰ
 ταῦτα, καὶ τοῦτο χωριστόν. Εἴη γὰρ ἂν τι τοῦ πρώτου
 πρότερον· πρότερον γὰρ τὸ κοινὸν καὶ χωριστόν διὰ τὸ
 9 ἀναιρουμένον τοῦ κοινοῦ ἀναιρεῖσθαι τὸ πρῶτον. Οἷον εἰ
 τὸ διπλάσιον πρῶτον τῶν πολλαπλασίων, οὐκ ἐνδέχεται τὸ
^a πολλαπλάσιον τὸ κοινῇ κατηγορούμενον εἶναι χωριστόν·
 ἔσται γὰρ τοῦ διπλασίου πρότερον, εἰ συμβαίνει τὸ κοινὸν
 εἶναι τὴν ἰδέαν, οἷον εἰ χωριστόν ποιήσῃ ^b τις τὸ κοινόν· εἰ
 10 γὰρ ἔστι δικαιοσύνη ἀγαθόν, καὶ ἀνδρία. ^cἘτι τοίνυν φα-
 σὶν αὐτό τι ἀγαθόν. Τὸ οὖν αὐτὸ πρόσκειται πρὸς τὸν
 λόγον τὸν κοινόν. Τοῦτο δὲ τί ἂν εἴη πλὴν ὅτι αἰδίου καὶ
 χωριστόν; Ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον λευκὸν τὸ πολλὰς ἡμέρας
 λευκὸν τοῦ μίαν ἡμέραν, ὥστ' οὐδὲ δὴ τὸ κοινὸν ἀγαθόν ^d ταύ-
 11 τὸ τῇ ἰδέᾳ· πᾶσι γὰρ ὑπάρχει κοινόν. Ἀνάπαλιν δὲ καὶ
 δεικτέον ^e ἢ ὥς νῦν ^f δεικνύουσι τὸ ἀγαθὸν αὐτό. Νῦν μὲν
 γὰρ ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ἔχειν τὸ ἀγαθόν, ἐξ ἐκείνων τὰ
 ὁμολογούμενα εἶναι ἀγαθὰ δεικνύουσιν, ἐξ ἀριθμῶν, ὅτι ἡ
 δικαιοσύνη καὶ ^g ἡ υἡγία ^h ἀγαθόν· τάξεις γὰρ καὶ ἀριθμοί,
 ὥς τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς μονάσιν ἀγαθὸν ὑπάρχον διὰ τὸ
 12 εἶναι τὸ ἐν αὐτὸ ἀγαθόν. Δεῖ δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων,
 οἷον υἡγίας ἰσχύος σωφροσύνης, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις
 μᾶλλον τὸ καλόν. Πάντα γὰρ τάδε ⁱ τάξεις καὶ ἡρεμία· εἰ
 ἄρα, ἐκεῖνα μᾶλλον· ἐκείνοις γὰρ ὑπάρχει ^k αὐτὰ μᾶλλον.
 13 Παράβολος δὲ καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἐν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν,
 ὅτι ^l οἱ ἀριθμοὶ ^m ἐφίενται· οὔτε γὰρ ὥς ἐφίενται λέγονται

^w πρὸς Mb. ^x ἑτεραι Mb. ^y σχολῆς Mb. ^z καὶ] καὶ τὸ Mb.

δι

^a πολλαπλάσιον] πλάσιον Mb. ^b τι Pb. ^c ἔστι τοίνυν αὐτό φασί τι Mb.

^d τοῦτο Mb. ^e ἢ ὥς] πῶς codices. ^f δεικνύουσι Mb. ^g ἡ om. Mb.

^h ἀγαθὰ Mb. ⁱ τάξεις Pb. ^k ταῦτα Pb. ^l οἱ] καὶ οἱ Mb. ^m ἀφίενται

—ἀφίενται Mb.

φανερῶς, ἀλλὰ λίαν ἀπλῶς ^η τοῦτό φασι, καὶ ὁρεξιν εἶναι πῶς ἂν τις ὑπολάβοι ἐν οἷς ζωὴ μὴ ὑπάρχει; Δεῖ δὲ περὶ τούτου πραγματευθῆναι, καὶ μὴ ἀξιῶν μηθὲν ἀλόγως, ^α καὶ μετὰ λόγου πιστεῦσαι οὐ ῥάδιον. Τό τε φάναι πάντα τὰ ¹⁴ ὄντα ἐφίεσθαι ἐνός τινος ἀγαθοῦ οὐκ ἀληθές· ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται, ὀφθαλμοὺς ^ο ὄψεως, σῶμα ὑγείας, οὕτως ἄλλο ἄλλον. ^υ Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν αὐτό τι ἀγαθόν, ἔχει ἀπορίας τοιαύτας, καὶ ὅτι οὐ χρήσιμον τῇ πολιτικῇ, ἀλλ' ἰδιόν τι ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις, οἷον γυμναστικῇ ^ρ εὐεξία. ^ε Ἐτι καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένον· ^η ¹⁵ γὰρ οὐδεμιᾷ χρήσιμον αὐτὸ τοῦ ἀγαθοῦ εἶδος, ἢ πάσαις ὁμοίως. ^ε Ἐτι οὐ πρακτόν. ^ο Ὁμοίως δ' οὐδὲ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν οὔτε αὐτὸ ^ι ἀγαθὸν ἐστίν (καὶ γὰρ ἂν μικρῷ ^ι ὑπάρξαι ἀγαθῷ) οὔτε πρακτόν· οὐ γὰρ ὅπως ^ι ὑπάρξει τὸ ὁτφοῦν ὑπάρχον ^ς ἢ ἱατρικὴ πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπως ὑγίεια. ^ο ¹⁶ Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἐκάστη. ^ι Ἀλλὰ ^ι πολλαχῶς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἔστι τι αὐτοῦ καλόν, καὶ τὸ μὲν πρακτόν τὸ δ' οὐ πρακτόν. Πρακτόν δὲ τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν, τὸ οὐ ἔνεκα. Οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀκίνητοις φανερόν, ὅτι οὐδὲ ἡ ἰδέα τὰ ἀγαθοῦ τὸ ζητούμενον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν ἐστίν, οὔτε τὸ κοινόν. Τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον καὶ οὐ πρακτόν, τὸ δὲ ¹⁷ κίνητον μὲν ἀλλ' οὐ πρακτόν. Τὸ δ' οὐ ἔνεκα ὡς τέλος ἄριστον καὶ αἴτιον τῶν ὑφ' αὐτὸ καὶ πρῶτον πάντων. ^ω Ὡστε ^υ τοῦτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὸ τέλος τῶν ^ω ἀνθρώπων πρακτῶν. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ τὴν κυρίαν πασῶν. Αὕτη δ' ἐστὶ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ καὶ φρόνησις. Διαφέρουσι ¹⁸ ^κ γὰρ αὗται αἱ ἕξεις πρὸς τὰς ἄλλας τῷ ^υ τοιαῦται εἶναι· πρὸς δ' ἀλλήλας εἴ τι διαφέρουσιν, ὕστερον λεκτέον. ^ο Ὅτι δ' αἴτιον τὸ τέλος ^ζ τῶν ὑφ' αὐτό, δηλοῖ ἡ διδασκαλία. ^ο Ὅρισάμενοι γὰρ τὸ τέλος τὰ ἅλλα δεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν

^η τοῦτο γρ. P^b, τότε M^b.P^b. ^ο ὄψεως] ὄντος M^b. ^ρ ἀξία pr. M^b.
^ι τὰ ἀγαθόν γρ. P^b. ^ι ὑπάρξη utrobique M^b. ^ς ἢ om. M^b. ^ι ποσα-
χῶς M^b. ^υ τούτων M^b. ^ω ἀνθρωποπρακτῶν M^b. ^κ γὰρ] δὲ M^b.
^υ τοιαύτας M^b. ^ζ τοῖς P^b.

19 ἀγαθόν· αἴτιον γὰρ ^a τὸ οὐ ἔνεκα. Οἶον ἐπειδὴ ^b τὸ ὑγιαίνειν ποδί, ἀνάγκη τόδε εἶναι τὸ συμφέρον πρὸς αὐτήν· τὸ δ' ^c ὑγιεινὸν τῆς ὑγείας αἴτιον ὡς κινήσαν, καὶ τότε τοῦ εἶναι, 20 ἄλλ' οὐ τὸ ἀγαθὸν εἶναι τὴν ὑγίειαν. ^d Ἐτι οὐδὲ δείκνυσιν οὐθεὶς ὅτι ἀγαθὸν ^e ἢ ὑγεία, ἀν μὴ σοφιστῆς ἢ καὶ μὴ ἰατρός (οὔτοι γὰρ τοῖς ἀλλοτρίοις λόγοις σοφίζονται), ὥσπερ οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν οὐδεμίαν. Τὸ δ' ὡς τέλος ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἄριστον τῶν πρακτῶν, σκεπτέον ποσαχῶς τὸ ἄριστον πάντων, ἐπειδὴ τοῦτο ἄριστον, μετὰ ταῦτα ἄλλην λαβούσιν ἀρχήν.

B.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἄλλην λαβούσιν ἀρχὴν περὶ τῶν ἐπομένων λεκτέον. Πάντα δὴ τὰγαθὰ ἢ ἐκτὸς ἢ ^f ἐν ψυχῇ, καὶ τούτων αἰρετώτερα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, καθάπερ διαιρούμεθα καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις· φρόνησις γὰρ καὶ ἀρετὴ καὶ ἡδονή 2 ἐν ψυχῇ, ^g ὧν ἓν ἢ πάντα τέλος εἶναι δοκεῖ πάσιν. Τῶν δὲ ἐν ψυχῇ τὰ μὲν ἔξεις ἢ δυνάμεις εἰσὶ, τὰ δ' ἐνέργειαι καὶ κινήσεις. Ταῦτα δὴ οὕτως ὑποκείσθω καὶ περὶ ἀρετῆς, ὅτι ἐστὶν ἡ βελτίστη διάθεσις ἢ ἔξις ἢ δύναμις ἐκάστων, ὅσων ἐστὶ τις χρῆσις ἢ ἔργον. Δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· ἐπὶ 3 πάντων γὰρ οὕτω τίθεμεν. Οἶον ἱματίου ἀρετὴ ἐστίν· καὶ ^h γὰρ ἔργον τι καὶ χρῆσις ἐστίν, καὶ ἡ βελτίστη ἔξις τοῦ ἱματίου ἀρετὴ ἐστίν. Ὅμοίως δὲ ⁱ καὶ πλοίου καὶ οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων. Ὡστε καὶ ψυχῆς· ἐστὶ γὰρ τι ἔργον αὐτῆς. 4 Καὶ τῆς βελτίονος δὴ ἔξεως ἔστω βέλτιον τὸ ἔργον· καὶ ὡς ἔχουσιν αἱ ἔξεις πρὸς ἀλλήλας, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τούτων πρὸς ἀλλήλα ἐχέτω. Καὶ τέλος ἐκάστου τὸ ἔργον. Φανερόν τοίνυν ἐκ τούτων ὅτι βέλτιον τὸ ἔργον τῆς ἔξεως· τὸ γὰρ τέλος ἄριστον ὡς τέλος· ^k ὑπόκειται γὰρ τέλος τὸ βέλτιστον καὶ τὸ ἔσχατον, οὐ ἔνεκα τᾶλλα πάντα. Ὅτι

^a τοῦ Mb. ^b τὸ corr. Pb, τοῦ Mb. ^c ὑγιαίνειν Mb. ^d ἔτι δὲ οὐδὲ δεικνύουσιν οὐθ' ὅτι Mb. ^e ἢ om. Pb. ^f ἐν om. Pb. et pr. Mb. ^g ὧν] ὧν ἢ Pb. ^h γὰρ om. Mb. ⁱ καὶ τοῦ πλοίου Mb. ^k ὑπέκειτο Pb, ὑπέρεκεται Z.

μὲν τοίνυν τὸ ἔργον βέλτιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς διαθέσεως, δῆλον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον λέγεται διχῶς· τῶν μὲν γὰρ ἐστὶν 5 ἕτερόν τι τὸ ἔργον παρὰ τὴν χρῆσιν, οἷον οἰκοδομικῆς οἰκία ἀλλ' οὐκ οἰκοδόμησις καὶ ἰατρικῆς ὑγίεια ἀλλ' οὐχ¹ ὑγίαισις οὐδ' ἰάτρευσις, τῶν δ' ἡ χρῆσις ἔργον, οἷον ^m ὄψεως ὄρασις καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης θεωρία. Ὡστ' ἀνάγκη, ὦν ἔργον ἡ χρῆσις, τὴν χρῆσιν βέλτιον εἶναι τῆς ἕξεως. Τούτων δὲ 6 τοῦτον τὸν τρόπον διωρισμένων, λέγομεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ πράγματος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, οἷον σκυτοτομικῆς καὶ σκυτεύσεως ὑπόδημα. Εἰ δὲ τις ἐστὶν ἀρετὴ σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτέως, τὸ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον ὑπόδημα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ⁿ Ἐτι 7 ἔστω ψυχῆς ἔργον τὸ ζῆν ποιεῖν, τοῦ δὲ χρῆσις καὶ ἐργήγορσις· ὁ γὰρ ὕπνος ἀργία τις καὶ ἡσυχία. Ὡστ' ἐπεὶ τὸ ἔργον ἀνάγκη ἐν καὶ ταῦτό εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, ἔργον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ζῶν σπουδαία. Τοῦτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ ^o τέλεον ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν 8 ὑποκειμένων. Ἦν μὲν γὰρ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον, τὰ δὲ τέλη ἐν ψυχῇ καὶ τὰ ἄριστα τῶν ἀγαθῶν, ταύτη δὲ ἡ ἕξις ἡ ἐνέργεια. Ἐπεὶ βέλτιον ἡ ἐνέργεια τῆς διαθέσεως καὶ τῆς βελτίστης ἕξεως ἡ βελτίστη ἐνέργεια, ἡ δ' ἀρετὴ βελτίστη ἕξις, τῆς ἀρετῆς ἐνέργεια ^q ἡ τῆς ψυχῆς ἄριστον εἶναι. Ἦν δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἄριστον· ἔστιν ἄρα ἡ 9 εὐδαιμονία ψυχῆς ἀγαθῆς ἐνέργεια. Ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ εὐδαιμονία τέλεόν τι, καὶ ἔστι ζῶν καὶ ^r τελέα καὶ ἀτελής, καὶ ἀρετὴ ὡσαύτως (ἡ μὲν γὰρ ὅλη, ἡ δὲ μόνιον), ἡ δὲ τῶν ἀτελῶν ἐνέργεια ἀτελής, εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία ζωῆς τελείας ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν. Ὅτι δὲ τὸ γένος καὶ τὸν ὄρον 10 αὐτῆς λέγομεν καλῶς, μαρτύρια τὰ δοκοῦντα πᾶσιν ἡμῖν. Τό τε γὰρ εὐ ^s πράττειν καὶ τὸ εὐ ζῆν ^t τὸ αὐτὸ τῷ εὐδαιμονεῖν, ὦν ἕκαστον χρῆσις ἐστὶ καὶ ἐνέργεια, καὶ ἡ ζῶν καὶ

¹ ὑγίαισις pr. P^b.   ^m ὄψεως om. M^b.   ⁿ ὅτι M^b.   ^o τέλεον] πλέον codices.   ^p αὐτῇ P^b.   ^q ἡ P^b.   ^r τελεία M^b.   ^s πράσσειν M^b.
^t τὸ post ζῆν om. M^b.

ἡ πράξις. Καὶ γὰρ ἡ πρακτικὴ χρηστικὴ ἐστίν· ὁ μὲν
 11 γὰρ χαλκεὺς ποιεῖ χαλινόν, χρῆται δ' ὁ ἵππικός. Καὶ τὸ
 μήτε μίαν ἡμέραν εἶναι εὐδαίμονα μήτε παῖδα μήθ' ἡλικίαν
 πᾶσαν, διὸ καὶ τὸ Σόλωνος ἔχει καλῶς, τὸ μὴ ζῶντ' εὐδαι-
 μονίζειν, ἀλλ' ὅταν λάβῃ τέλος· οὐθὲν γὰρ ἀτελὲς εὐδαιμον·
 οὐ γὰρ ὄλον. Ἔτι δ' οἱ ἔπαινοι τῆς ἀρετῆς διὰ τὰ ἔργα,
 καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων. Καὶ στεφανοῦνται οἱ νικῶν-
 12 τες, ἀλλ' οὐχ οἱ δυνάμενοι νικᾶν, μὴ νικῶντες δέ. Καὶ τὸ
 κρίνειν ἐκ τῶν ἔργων ὁποῖός τις ἐστίν. Ἔτι διὰ τί ἡ εὐ-
 δαιμονία οὐκ ἐπαινείται; Ὅτι διὰ ταύτην τᾶλλα, ἢ τῷ εἰς
 ταύτην ἀναφέρεσθαι ἢ τῷ μόρια εἶναι αὐτῆς. Διὸ ἕτερον
 εὐδαιμονισμὸς καὶ ἔπαινος καὶ ἐγκώμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐγκώ-
 μιον λόγος τοῦ καθ' ἕκαστον ἔργου, ὁ δ' ἔπαινος τοιοῦτον
 13 εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλος. Καὶ τὸ ἀπορού-
 μενον δ' ἐνίοτε δῆλον ἐκ τούτων, διὰ τί ποτ' οὐθὲν βελτίους
 οἱ σπουδαῖοι τῶν φαύλων τὸν ἥμισυν τοῦ βίου· ὅμοιοι γὰρ
 καθεύδοντες πάντες. Αἴτιον δ' ὅτι ἀργία ψυχῆς ὁ ὕπνος,
 14 ἀλλ' οὐκ ἐνέργεια. Διὸ καὶ ἄλλο εἴ τι μόριόν ὕ ἐστι ψυ-
 χῆς, οἷον τὸ θρεπτικόν, ἡ τούτου ἀρετὴ οὐκ ἐστὶ μόριον τῆς
 ὅλης ἀρετῆς, ὥσπερ οὐδ' ἡ τοῦ σώματος· ἐν τῷ ὕπνῳ γὰρ
 μᾶλλον ἐνεργεῖ τὸ θρεπτικόν, τὸ δ' αἰσθητικὸν καὶ ὀρεκτικὸν
 ἀτελὲς ἐν τῷ ὕπνῳ. Ὅσον δὲ τοῦ μὴ κινεῖσθαι μετέχουσι,
 καὶ αἱ φαντασίαι βελτίους αἱ τῶν σπουδαίων, ἐὰν μὴ διὰ
 15 νόσον ἢ πῆρωσιν. Μετὰ ταῦτα περὶ ψυχῆς θεωρητέον· ἡ
 γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, οὐ κατὰ συμβεβηκός. Ἐπεὶ δ' ἀνθρω-
 πίνην ἀρετὴν ζητοῦμεν, ὑποκείσθω δύο μέρη ψυχῆς τὰ λόγου
 μετέχοντα, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον μετέχειν λόγου ἅμφω,
 ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ ἐπιτάττειν τὸ δὲ τῷ πείθεσθαι καὶ ἀκούειν
 πεφυκέναι· εἰ δέ ὡς ἐστὶν ἐτέρως ἄλογον, ἀφείσθω τοῦτο
 16 τὸ μόριον. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὗτ' εἰ μεριστὴ ἡ ψυχὴ οὗτ'
 εἰ ἀμερῆς, ἔχει μέντοι δυνάμεις διαφόρους καὶ τὰς εἰρημένας,
 ὥσπερ ἐν τῷ καμπύλῳ^x τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν ἀδιαχώ-

^v ἐστὶ τῆς ψυχῆς P^b.   ^w τι om. P^b.   ^x τὸ ante κοῖλον om. M^b.

ριστον, καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ λευκόν· ^γκαίτοι τὸ εὐθὺ οὐ λευκόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ^zοὐκ οὐσία τοῦ αὐτοῦ.
¹Αφήρηται δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ μέρος ψυχῆς, οἷον τὸ φυσικόν. ¹Ἀνθρωπίνης δὲ ψυχῆς τὰ εἰρημένα μόρια ἴδια. ¹⁷
 Διὸ οὐδ' αἱ ἀρεταὶ αἱ τοῦ θρεπτικοῦ καὶ ὀρεκτικοῦ ἀνθρώπου· δεῖ γάρ, εἰ ἡ ἄνθρωπος, λογισμὸν ἐνεῖναι καὶ ἀρχὴν καὶ πρᾶξιν, ἄρχει δ' ὁ λογισμὸς οὐ λογισμοῦ ἀλλ' ὀρέξεως καὶ παθημάτων· ἀνάγκη ἄρα ^aταύτ' ἔχειν τὰ μέρη. Καὶ ὥσπερ ἡ εὐεξία σύγκειται ἐκ τῶν κατὰ μόριον ἀρετῶν, οὕτω καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ἡ τέλος. ¹Ἀρετῆς δ' εἶδη δύο, ἡ μὲν ἠθικὴ ¹⁸ ἡ δὲ διανοητικὴ. ¹Ἐπαινοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ τοὺς σοφοὺς· ἐπαινετὸν γὰρ ὑπέκειτο ἡ ἀρετὴ ἡ τὸ ἔργον, ταῦτα δ' οὐκ ἐνεργεῖ, ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ἐνεργεῖαι. ¹Ἐπεὶ δ' αἱ διανοητικαὶ μετὰ λόγου, ¹⁹ αἱ μὲν τοιαῦται τοῦ λόγον ἔχοντος, ὃ ἐπιτακτικόν ἐστι τῆς ψυχῆς ἡ λόγον ἔχει, αἱ δ' ἠθικαὶ τοῦ ἀλόγου μὲν, ἀκολουθητικοῦ ^b δὲ κατὰ φύσιν τῷ λόγον ἔχοντι· οὐ γὰρ λέγομεν ποῖός τις τὸ ἦθος, ὅτι σοφὸς ἢ δεινός, ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ θρασύς. Μετὰ ταῦτα σκεπτέον πρῶτον περὶ ἀρετῆς ἠθικῆς, ²⁰ τί ἐστὶ, καὶ ποῖα ^cμόρια αὐτῆς, εἰς τοῦτο γὰρ ἀνῆκται, καὶ γίνεται διὰ τίνων. Δεῖ δὴ ζητεῖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔχοντές τι ζητοῦσι πάντες, ὥστε δεῖ διὰ τῶν ἀληθῶς μὲν λεγομένων οὐ σαφῶς δὲ πειρᾶσθαι λαβεῖν καὶ τὸ ἀληθῶς καὶ σαφῶς. Νῦν γὰρ ὁμοίως ἔχομεν ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ὑγίειαν, ²¹ ὅτι ἡ ἀρίστη διάθεσις τοῦ σώματος, καὶ Κορίσκος ὁ ^d τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ μελάντατος· τί μὲν γὰρ ἐκάτερον τούτων οὐκ ἴσμεν, πρὸς μέντοι τὸ εἰδέναι τί ἐκάτερον ^e αὐτῆς πρὸ ἔργου τὸ οὕτως ἔχειν. ¹ὑποκείσθω δὴ πρῶτον ἡ βελτίστη διά- ²² θεσις ὑπὸ τῶν βελτίστων γίνεσθαι, καὶ πράττεσθαι ἄριστα περὶ ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἐκάστου ἀρετῆς, οἷον πόνοι τε ἄριστοι καὶ τροφή ἀφ' ὧν γίνεται εὐεξία, καὶ ἀπὸ τῆς εὐεξίας πο- νοῦσιν ἄριστα. ¹Ἐτι πᾶσαν διάθεσιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίγνε-

^γ καίτοι—λευκόν om. M^b.   ^z οὐκ om. M^b.   ^a τοῦτ' om. M^b.
^b δὲ om. P^b.   ^c μοῖρα M^b.   ^d τῶν om. M^b.   ^e αὐτοῖν corr. M^b.

σθαι καὶ φθείρεσθαι πῶς προσφερομένων, ὥσπερ ὑγίεια ὑπὸ
 23 τροφῆς καὶ πόνων καὶ ὥρας. Ταῦτα δὲ δῆλα ἐκ τῆς ἐπαγω-
 γῆς. Καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ τοιαύτη διάθεσις ἐστίν, ἥ γίνεταί
 τε ὑπὸ τῶν ἀρίστων περὶ ψυχὴν κινήσεων καὶ ἀφ' ἧς πράτ-
 τεται τὰ ἄριστα τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, καὶ ὑπὸ τῶν
 24 αὐτῶν πῶς μὲν γίνεται πῶς δὲ φθείρεται. Πρὸς ταῦτα ἡ
 χρῆσις αὐτῆς ὑφ' ᾧ καὶ αὖξεται καὶ φθείρεται, ^fπρὸς ἃ
 βέλτιστα διατίθουσιν. Σημεῖον δ' ὅτι περὶ ἡδέα καὶ λυπηρά
 8 καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία· αἱ γὰρ κολάσεις ἰατροίαι οὔσαι
 καὶ γινόμεναι διὰ τῶν ἐναντίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, διὰ
 τούτων εἰσίν.

2 Ὅτι μὲν τοίνυν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδέα καὶ λυπηρά ἐστι,
 δῆλον. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἦθος ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει
 ὅτι ἀπὸ ἔθους ἔχει τὴν ^hἐπίδοσιν, ἐθίζεται δὲ τὸ ὑπ' ἀγω-
 γῆς μὴ ⁱἐκ φύτου τῷ πολλακίς κινεῖσθαι πῶς, οὕτως ἤδη τὸ
 ἐνεργητικόν. ^kὉ ἐν ^lτοῖς ἀψύχοις οὐχ ὁρῶμεν· οὐδὲ γὰρ
 ἂν μυριάκις ῥίψης ἄνω τὸν λίθον, οὐδέποτε ποιήσει τοῦτο
 2 μὴ βία. Διὸ ἔστω ^mἦθος τοῦτο ψυχῆς κατὰ ἐπιτακτικὸν
 λόγον, δυναμένου δ' ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ ποιότης. Λεκτέον
 δὴ κατὰ τί τῆς ψυχῆς ποιεῖ ἅττα ἦθη. ⁿἜσται δὲ κατὰ τε
 τὰς δυνάμεις τῶν παθημάτων, καθ' ἃς ὡς παθητικοὶ λέγον-
 ται, καὶ κατὰ τὰς ἔξεις, ^oκαθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ^pταῦτα
 3 λέγονται τῷ πάσχειν πῶς ἡ ἀπαθεὶς εἶναι. Μετὰ ταῦτα ἡ
 διαίρεσις ἐν τοῖς ^qἀπηλλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν
 δυνάμεων καὶ τῶν ἔξεων. Λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα,
 θυμὸν φόβον αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἔπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
 ἡ αἰσθητικὴ ἡδονὴ ^rἡ λύπη καθ' αὐτά. Καὶ κατὰ μὲν ταῦτα
 οὐκ ἔστι ποιότης, ^sἀλλὰ πάσχει, κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιό-
 4 τής. Λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ' ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη
 οἱ ἐνεργοῦντες, οἷον ὀργίλος ἀνάλγητος ἐρωτικὸς αἰσχυνη-
 λὸς ἀναίσχυντος. Ἐξεῖς δὲ εἰσιν ὅσαι αἰτιαί εἰσι τοῦ ταῦτα

^f πρὸς] πῶς P^b. ^g καὶ ante ἡ ἀρετὴ om. P^b. ^h ἀπόδοσιν M^b.
ⁱ ἐκ φύτου τὸ M^b. ^k δ] καὶ P^b. ^l ταῖς ψυχαῖς M^b. ^m τοῦτο ἦθος M^b.
ⁿ ἔστι P^b. ^o καθ'] καὶ καθ' P^b. ^p λέγονται ταῦτα M^b. ^q ἀπηλεγμέ-
 νοις M^b, ἀπηλλαγμένοις P^b. ^r ἡ] ἡ ἡ P^b. ^s ἀλλὰ—ποιότης om. M^b.

ἢ κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως, οἷον ἀνδρία σωφροσύνη δειλία ἀκολασία.

Διωρισμένων δὲ τούτων, ληπτέον ὅτι ἐν ᾧπαντι συνεχῆ 3 καὶ διαιρετῶ ἐστὶν ὑπεροχὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μέσον, καὶ ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς ἡμᾶς, οἷον ἐν γυμναστικῇ, ἐν ἱατρικῇ, ἐν οἰκοδομικῇ, ἐν κυβερνητικῇ, καὶ ἐν ὅποιον πράξει, καὶ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀνεπιστημονικῇ, καὶ τεχνικῇ καὶ ἀτέχνῳ. Ἡ μὲν γὰρ κίνησις συνεχές, ἡ δὲ πράξις κίνη- 2 σις. Ἐν πᾶσι δὲ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλτιστον· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὡς ἡ ἐπιστήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος. Πανταχοῦ δὲ τοῦτο καὶ ποιεῖ τὴν βελτίστην ἔξιν. Καὶ τοῦτο δῆλον διὰ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ τοῦ λόγου. Τὰ γὰρ ἐναντία φθείρει 3 ἄλληλα, τὰ δ' ἄκρα ^τ καὶ ἀλλήλοις καὶ τῷ μέσῳ ἐναντία· τὸ γὰρ μέσον ἐκάτερον πρὸς ἐκάτερόν ἐστιν, οἷον τὸ ἴσον τοῦ μὲν ἐλάττονος μείζον, τοῦ μείζονος δὲ ἔλαττον. Ὡστ' ἀνάγκη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ μέσ' ἅττα εἶναι καὶ μεσότητά τινα. Ληπτέον ἄρα ἡ ποία μεσότης ἀρετή, καὶ περὶ ποία μέσα. Εἰλήφθω δὴ παραδείγματος χάριν, καὶ θεω- 4 ρείσθω ἕκαστον ἐκ τῆς ὑπογραφῆς.

ὀργιλότης	ἀναλγησία	πραότης.
θρασύτης	δειλία	ἀνδρία.
ἀναισχυντία	κατάπληξις	αἰδώς.
ἀκολασία	ἀναισθησία	σωφροσύνη.
φθόνος	ἀνώνυμον	νέμεσις.
κέρδος	ζημία	δίκαιον.
^ν ἀσωτία	ἀνελευθερία	ἐλευθεριότης.
ἀλαζονεία	εἰρωνεία	ἀλήθεια.
κολακεία	ἀπέχθεια	φιλία.
ἀρέσκεια	αὐθάδεια	σεμνότης.
τρυφερότης	κακοπάθεια	καρτερία.
χαυνότης	μικροψυχία	μεγαλοψυχία.
δαπανηρία	μικροπρέπεια	μεγαλοπρέπεια.
πανουργία	εὐήθεια	φρόνησις.

^τ καὶ τῷ μέσῳ καὶ ἀλλήλοις Mb.

^ν ἀσώτεια Pb.

5 Τὰ μὲν πάθη ταῦτα ^ωκαὶ τοιαῦτα συμβαίνει ταῖς ψυχαῖς, πάντα δὲ λέγεται τὰ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν τὰ δὲ τῷ ἐλλείπειν. Ὁργίλος ^χμὲν γὰρ ἐστὶν ὁ μᾶλλον ἢ δεῖ ὀργιζόμενος καὶ θάττον καὶ πλείοσιν ἢ οἷς δεῖ, ἀνάλγητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ οἷς καὶ ὅτε καὶ ὥς. ^γκαὶ θρασὺς μὲν ὁ μήτε ἂ χρὴ φοβούμενος μήθ' ὅτε μήθ' ὥς, δειλὸς δὲ ὁ καὶ ἂ μὴ δεῖ καὶ
6 ^zὅτ' οὐ δεῖ καὶ ὥς οὐ δεῖ. Ὁμοίως δὲ ^ακαὶ ἀκόλαστος καὶ ὁ ἐπιθυμητικὸς καὶ ὁ ὑπερβάλλον πᾶσιν ὅσοις ἐνδέχεται, ἀναίσθητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ μηδ' ὅσον βέλτιον καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐπιθυμῶν, ἀλλ' ἀπαθὴς ὥσπερ λίθος. Κερδαλέος δὲ ὁ πανταχόθεν πλεονεκτικός, ζημιώδης δὲ ὁ μηδαμόθεν
7 ἀλλ' ὀλιγαχόθεν. Ἀλαζὼν δὲ ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος, εἴρων δὲ ὁ ἐλάττω. Καὶ κόλαξ μὲν ὁ πλείω συνεπαινῶν ἢ καλῶς ἔχει, ἀπεχθητικὸς δὲ ὁ ἐλάττω. Καὶ τὸ μὲν λίαν πρὸς ἡδονὴν ἀρέσκεια, τὸ δ' ὀλίγα καὶ μό-
8 γις αὐθάδεια. Ἔτι δ' ὁ μὲν μηδεμίαν ὑπομένων λύπην, μηδ' εἰ βέλτιον, τρυφερός· ὁ δὲ πᾶσαν ὁμοίως ὥς μὲν ἀπλῶς εἰπεῖν ἀνώνυμος, μεταφορᾷ δὲ λέγεται σκληρὸς καὶ ταλαί-
9 πωρος καὶ κακοπαθητικός. Χαῦνος δ' ὁ μειζόνων ἀξιῶν ^βαὐτόν, μικρόψυχος δ' ὁ ^εἐλαττόνων. Ἔτι δ' ἄσωτος μὲν ὁ πρὸς ἅπασαν δαπάνην ὑπερβάλλον, ἀνελεύθερος δὲ ὁ πρὸς ἅπασαν ἐλλείπων. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μικροπρεπὴς καὶ ὁ σαλάκων· ὁ μὲν γὰρ ὑπερβάλλει τὸ πρέπον, ὁ δ' ἐλλείπει τοῦ πρέποντος. Καὶ ὁ μὲν πανοῦργος πάντως καὶ πάντο-
10 θεν πλεονεκτικός, ὁ δ' εὐήθης οὐδ' ὅθεν δεῖ. Φθονερός δὲ τῷ λυπεῖσθαι ἐπὶ πλείοσιν εὐπραγίαις ἢ δεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἀξιοὶ εὖ πράττειν λυποῦσι τοὺς φθονεροὺς εὖ πράττοντες. Ὁ δ' ἐναντίος ἀνωνυμώτερος, ἔστι δ' ὁ ὑπερβάλλον ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖσθαι μηδ' ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις εὖ πράττουσιν, ἀλλ' εὐχε-
11 ρὴς ὥσπερ οἱ γαστρίμαργοι πρὸς τροφήν· ὁ δὲ δυσχερὴς κατὰ τὸν φθόνον ἐστίν. Τὸ δὲ πρὸς ἕκαστον μὴ κατὰ συμ-

^ω καὶ τὰ τοιαῦτα M^b. ^χ μὲν om. P^b. ^γ καὶ ante θρασὺς om. M^b.
^z ὅτ'] ὅπου M^b. ^α καὶ ὁ ἀκόλαστος codices. ^β ἐαυτόν M^b. ^ε ἐλάτ-
των M^b.

βεβηκὸς οὕτως ἔχειν περίεργον διορίζειν· οὐδεμία γὰρ ἐπιστήμη, οὔτε θεωρητικὴ οὔτε ποιητικὴ, οὔτε λέγει οὔτε πράττει τοῦτο προσδιορίζουσα, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὰς συκοφαντίας τῶν τεχνῶν τὰς λογικάς. Ἀπλῶς μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον, ἀκριβέστερον δ', ὅταν περὶ τῶν ἔξωθεν λέγωμεν τῶν ἀντικειμένων. Αὐτῶν δὲ τούτων τῶν παθη-¹²μάτων εἶδη κατονομάζεται τῷ διαφέρειν κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ χρόνου ἢ τοῦ μᾶλλον ἢ πρὸς τι τῶν ποιούντων τὰ πάθη. Λέγω δ', οἷον ὀξύθυμος μὲν τῷ θάττον πάσχειν ἢ δεῖ, χαλεπὸς δὲ ^dκαὶ θυμώδης τῷ μᾶλλον, πικρὸς δὲ τῷ φυλακτικὸς εἶναι τῆς ὀργῆς, ^eπλήκτης δὲ καὶ λοιδορητικὸς ταῖς κολάσεσι ταῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Ὀψοφάγοι δὲ καὶ γαστρίμαργοι καὶ ¹³οινόφλυγες ^fτῷ ^gπρὸς ὁποτέρας τροφῆς ἀπόλαυσιν ἔχειν τὴν δύναμιν παθητικὴν παρὰ τὸν λόγον. Οὐ δεῖ δ' ἀγνοεῖν ¹⁴ὅτι ἓνα τῶν λεγομένων οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ^hπῶς λαμβάνειν, ἄν ⁱπῶς λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν, οἷον μοιχὸς οὐ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετάς πλησιάζειν· οὐ γάρ ἐστιν· ἀλλὰ μοχθηρία τις αὕτη δὴ ἐστίν· συνειλημμένον γὰρ τό τε πάθος λέγεται καὶ τὸ τοιόνδε εἶναι. Ὅμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. ¹⁵Διὸ καὶ ἀμφισβητοῦσι, συγγενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι· ἀγνοοῦντες γὰρ ἢ ἀναγκαζόμενοι· καὶ πατάξαι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα.

Εἰλημμένων δὲ τούτων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ὅτι ἐπειδὴ ⁴δύο μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ ἄρεται κατὰ ^kταῦτα διήρηνται, καὶ αἱ μὲν τοῦ λόγον ἔχοντος διανοητικάι, ὧν ^lἔργον ἀλήθεια, ἢ περὶ τοῦ πῶς ἔχει ἢ περὶ γενέσεως, αἱ δὲ τοῦ ἀλόγου, ἔχοντος δ' ὄρεξιν· οὐ γὰρ ὁτιοῦν μέρος ἔχει ^mτῆς ψυχῆς ὄρεξιν, εἰ μεριστὴ ἐστίν. Ἀνάγκη δὴ φαῦλον τὸ ἥθος καὶ ²σπουδαῖον εἶναι τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἡδονάς τινας καὶ λύπας. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν περὶ τὰ

^d καὶ] καὶ ὁ Mb.Pb. ^e πλήκτης—ὀργῆς om. Pb. ^f τὸ Mb. ^g πρὸς ω Pb. ^h πῶς] προσ Pb. ⁱ πῶς] περ Mb. ^k ταῦτα] πάντα Mb. ^l ἔργον ἢ ἀλήθεια Mb. ^m τῆς om. Mb.

πάθη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἔξεις· αἱ μὲν γὰρ δυνάμεις καὶ ^η αἱ ἔξεις τῶν παθημάτων, τὰ δὲ πάθη λύπη καὶ ἡδονῇ ³διώρισται. Ὡστε διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τὰς ἔμπροσθεν θέσεις συμβαίνει πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι καὶ λύπας. ^ο Πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὑφ' οἷων ^ρπέφυκε γίνεσθαι ^ιχείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτά ἐστὶν ἡ ⁴ἡδονή. Δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαύλους ^τφαμὲν εἶναι, τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἢ ὥς μὴ δεῖ ἢ ἄς μὴ δεῖ. Διὸ καὶ διορίζονται πάντες προχείρως ἀπάθειαν καὶ ἡρεμίαν περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἀρετάς, τὰς δὲ κακίας ἐκ τῶν ἐναντίων.

⁵ Ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη ἔξις ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν βελτίστων καὶ καθ' ἣν ἄριστα διάκεινται περὶ τὸ βέλτιστον, βέλτιστον δὲ καὶ ἄριστον τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν καθ' αὐτὸν ἕκαστον μεσότητα εἶναι ἢ περὶ μέσ' ἅττα ἐν ἡδοναῖς ²καὶ λύπαις καὶ ἡδέσι καὶ λυπηροῖς. Ἔσται δ' ἡ μεσότης ὅτε μὲν ἐν ἡδοναῖς (καὶ γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις), ὅτε δ' ἐν λύπαις, ὅτε δ' ἐν ἀμφοτέραις. Ὁ γὰρ ὑπερβάλλον τῷ χαίρειν τῷ ἡδεῖ ὑπερβάλλει καὶ ὁ τῷ λυπεῖσθαι τῷ ἐναντίῳ, καὶ ταῦτα ἢ ἀπλῶς ἢ πρὸς τινα ὅρον, οἷον ὅταν μὴ ὥς οἱ ³πολλοί· ὁ δ' ἀγαθὸς ὥς δεῖ. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τις ἔξις ἀφ' ἧς τοιοῦτος ἔσται ὁ ἔχων αὐτὴν ὥστε τοῦ αὐτοῦ πράγματος οὐ ^ς μὲν ἀποδέχεσθαι τὴν ὑπερβολὴν οὐ δὲ τὴν ἔλλειψιν, ἀνάγκη, ὥς ταῦτ' ἀλλήλοις ἐναντία καὶ τῷ μέσῳ, οὕτω καὶ τὰς ἔξεις ἀλλήλαις ἐναντίας εἶναι καὶ τῇ ἀρετῇ. Συμβαίνει μέντοι τὰς ἀντιθέσεις ἔνθα μὲν φανερωτέρας εἶναι πάσας, ἔνθα δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν, ἐνιαχοῦ δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ἔλ- ⁴λειψιν. Αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιώσεως, ὅτι οὐκ αἰεὶ ἐπὶ ταῦτά τῆς ἀνισότητος ἢ ὁμοιότητος πρὸς τὸ μέσον, ἀλλ' ὅτε μὲν

^η αἱ om. Mb. ^ο πάσης γὰρ ψυχῆς Mb. ^ρ πέφυκε—βελτίων om. Pb. ^ι χείρων καὶ βέλτιον corr. Mb. ^τ εἶναί φαμεν Pb. ^ς μὲν] μὲν οὖν Pb.

θάττον ἂν μεταβαίη ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐπὶ τὴν μέσσην ἔξιν, ὅτε δ' ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως, ἥς πλέον ἔαπέχων οὗτος δοκεῖ ἐναντιώτερος εἶναι, οἷον καὶ περὶ τὸ σῶμα ἐν μὲν τοῖς πόνοις ὑγιεινότερον ἢ ὑπερβολὴ τῆς ἐλλείψεως καὶ ἐγγύτερον τοῦ μέσου, ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἢ ἑλλείψει ὑπερβολῆς. Ὡστε καὶ 5 αἱ προαιρετικαὶ ἔξεις αἱ φιλογυμναστικαὶ φιλοῦγιεῖς μᾶλλον ἔσονται καθ' ἑκατέραν τὴν αἵρεσιν, ἔνθα μὲν οἱ πολυπονώτεροι, ἔνθα δ' οἱ ὑποστατικώτεροι, καὶ ἑναντίος τῇ μετρίῳ καὶ τῷ ὡς ὁ λόγος ἔνθα μὲν ὁ ἄπονος καὶ οὐκ ἄμφω, ἔνθα δὲ καὶ ὁ ἀπολαυστικὸς καὶ οὐχ ὁ πεινητικός. Συμ- 6 βαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἡ φύσις εὐθὺς οὐ πρὸς ἅπαντα ὁμοίως ἀφέστηκε τοῦ μέσου, ἀλλ' ἦττον ὡ μὲν φιλόπονοί ἐσμεν, μᾶλλον δ' ἀπολαυστικοί. Ὅμοίως δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ περὶ ψυχῆς. ἑναντίαν δὲ τίθεμεν τὴν ἔξιν ἐφ' ἣν τε ἀμαρτάνομεν μᾶλλον καὶ ἐφ' ἣν οἱ πολλοί. Ἡ δ' ἐτέρα ὥσπερ 7 οὐκ οὕσα λανθάνει· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἀναίσθητός ἐστιν. Οἷον ὀργὴν πραότητι καὶ τὸν ὀργίλον τῷ πράφῃ. Καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἴλεων εἶναι καὶ τῷ καταλλακτικὸν εἶναι καὶ ὧ μὴ ὀργίζεσθαι ῥαπιζόμενον. Ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντες ῥέπουσι μᾶλλον· διὸ καὶ οὐ 8 κολακικὸν ὁ θυμός. Ἐπεὶ δ' εἰληπται ἡ διαλογὴ τῶν ἔξεων καθ' ἑκαστα τὰ πάθη, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις, καὶ τῶν ἐναντίων ἔξεων καθ' ἃς ἔχουσι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον (τίς δ' ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πρὸς τίνα δεῖ ὄρον ἀποβλέποντας λέγειν τὸ μέσον, ὕστερον ἐπισκεπτέον), φανερόν ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι περὶ ἡδονῶν καὶ λυπῶν ἑπερ- 9 βολὰς καὶ ἐλλείψεις εἰσὶ, καὶ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἔξεων καὶ παθημάτων γίνονται. Ἀλλὰ μὴν ἡ γε βελτίστη ἔξις ἡ περὶ ἑκαστα μέση ἐστίν. Δῆλον τοίνυν ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἢ πᾶσαι ἢ τούτων τινὲς ἔσονται τῶν μεσοτήτων.

Λάβωμεν οὖν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ἐπιούσης σκέψεως. Εἰσὶ 6

ἔ απέχει P^b.   ὡ ἐναντίως M^b.   ὡ μὲν om. P^b.   x ἐναντία codices.
 y μὴ om. M^b.   z ὑπερβολαὶ M^b.

δὴ πᾶσαι μὲν αἱ οὐσίαι κατὰ φύσιν τινὲς ἀρχαί, διὸ καὶ
 ἐκάστη πολλὰ δύναται τοιαῦτα γεννᾶν, οἷον ἄνθρωπος ἀν-
 2 θρώπους καὶ ζῶον ὃν ὅλως ζῶα καὶ φυτὸν φυτά. Πρὸς δὲ
 τούτοις ^a ὃ γ' ἄνθρωπος καὶ πράξεών τινῶν ἐστὶν ἀρχὴ μόνον
 τῶν ζώων· τῶν γὰρ ἄλλων οὐθὲν εἴπομεν ἂν πράττειν.
 Τῶν δ' ἀρχῶν ὅσαι τοιαῦται, ὅθεν πρῶτον αἱ κινήσεις, κύριαι
 λέγονται, μάλιστα δὲ δικαίως ἀφ' ὧν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως,
 3 ἢν ἴσως ὁ θεὸς ἄρχει. Ἐν δὲ ταῖς ἀκινήτοις ἀρχαῖς, οἷον ἐν
 ταῖς μαθηματικαῖς, οὐκ ἔστι τὸ κύριον, καίτοι λέγεται γε
 καθ' ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κινουμένης τῆς ἀρχῆς
 πάντα μάλιστ' ἂν τὰ δεικνύμενα μεταβάλλοι, αὐτὰ δ' αὐτὰ
 οὐ μεταβάλλει ἀναιρουμένου θατέρου ὑπὸ θατέρου, ἂν μὴ
 4 τῷ τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν καὶ δι' ἐκείνης δεῖξαι. Ὁ δ' ἄν-
 θρωπος ἀρχὴ κινήσεώς τινος· ἡ γὰρ πρᾶξις κίνησις. Ἐπεὶ
 δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχὴ αἰτία ἐστὶ τῶν δι' αὐτὴν
 ὄντων ἢ γινομένων, δεῖ νοῆσαι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων.
 Εἰ γὰρ ^b ἔχοντος τοῦ τριγώνου δύο ὀρθὰς ἀνάγκη τὸ τετρά-
 γωνον ἔχειν τέτταρας ὀρθὰς, φανερόν ὡς αἴτιον τούτου τὸ
 5 δύο ὀρθὰς ἔχειν τὸ τρίγωνον. Εἰ δέ γε μεταβάλλοι τὸ
 τρίγωνον, ἀνάγκη καὶ τὸ τετράγωνον μεταβάλλειν, οἷον εἰ
 τρεῖς, ἔξ, εἰ δὲ τέτταρες, ὀκτώ. Καὶ εἰ μὴ μεταβάλλοι,
 τοιοῦτον δ' ἐστί, κακείνο τοιοῦτον ἀναγκαῖον εἶναι. Δῆλον
 δ' ὅτι ἐπιχειροῦμεν ὅτι ἀναγκαῖον, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν· νῦν δ'
 οὔτε μὴ λέγειν ^c οὔτε λέγειν ἀκριβῶς οἷόν τε, πλὴν τοσοῦτον.
 6 Εἰ γὰρ μηθὲν ἄλλο αἴτιον τοῦ τὸ τρίγωνον οὕτως ἔχειν,
 ἀρχὴ τις ἂν εἴη τοῦτο καὶ αἴτιον τῶν ^d ὑστέρων. Ὡστ'
 εἴπερ ἐστὶν ἓν τῶν ὄντων ἐνδεχόμενα ἐναντίως ἔχειν, ἀνάγκη
 καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἶναι τοιαύτας. Ἐκ γὰρ τῶν ἐξ
 ἀνάγκης ἀναγκαῖον τὸ συμβαῖνόν ἐστι, τὰ δέ γε ἐντεῦθεν ἐν-
 δέχεται γενέσθαι τὰναντία, καὶ ὃ ἐφ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς ἀν-
 θρώποις, πολλὰ ^e τῶν τοιούτων, καὶ ἀρχαὶ τῶν τοιούτων
 7 εἰσὶν ^f αὐτοί. Ὡστε ὅσων πράξεων ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἀρχὴ

^a ὁ γάμος P^b.   ^b ἔχων τὸ P^b.   ^c οὔτε λέγειν om. M^b.P^b.   ^d ὑστε-
 ρον P^b.   ^e τῶν τοιούτων om. M^b.   ^f αὐταί P^b.

καὶ κύριος, φανερόν ὅτι ἐνδέχεται καὶ γίνεσθαι καὶ μὴ, καὶ ὅτι ἐφ' αὐτῷ ταῦτ' ἐστὶ γίνεσθαι καὶ μὴ, ὣν γε κύριός ἐστι τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. Ὅσα δ' ἐφ' αὐτῷ ἐστὶ ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, αἴτιος τούτων οὗτός ἐστιν· καὶ ὅσων αἴτιος, ἐφ' αὐτῷ. Ἐπεὶ δ' ἡ τε ἀρετὴ καὶ ἡ κακία καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν ἔργα τὰ μὲν ἐπαινετὰ τὰ δὲ ψεκτά (ψέγεται γὰρ καὶ ἐπαινείται οὐ διὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης ἢ φύσεως ὑπάρχοντα, ἀλλ' ὅσων αὐτοὶ αἰτιοὶ ἐσμεν· ὅσων γὰρ ἄλλος αἴτιος, ἐκεῖνος καὶ τὸν ψόγον καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει), δηλὸν ὅτι ἔκαστος καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὡς αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. Ληπτέον ἄρα ποίων αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. Πάντες μὲν δὴ ὁμολογοῦμεν, ὅσα μὲν ἐκούσια ^h καὶ κατὰ προαίρεσιν τὴν ἐκάστου, ἐκεῖνον αἴτιον εἶναι, ὅσα δ' ἀκούσια, οὐκ αὐτὸν αἴτιον. Πάντα δ' ὅσα προελόμενος, καὶ ἐκὼν ⁱ δηλὸν ὅτι. ^k Δηλὸν τοίνυν ^l ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία τῶν ἐκουσίων ἂν εἴησαν.

Ληπτέον ἄρα τί τὸ ἐκούσιον ^m καὶ τί τὸ ἀκούσιον, καὶ τί ⁷ ἐστὶν ἡ προαίρεσις, ⁿ ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ὁρίζεται τούτοις. Πρῶτον σκεπτέον τὸ ἐκούσιον ^o καὶ τὸ ἀκούσιον. Τριῶν ^p δὴ τούτων ἓν τι δόξειεν εἶναι, ἥτοι κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τὸ μὲν ἐκούσιον κατὰ τούτων τι, ^q τὸ δ' ἀκούσιον παρὰ τούτων τι. Ἀλλὰ μὴν ἡ ὄρεξις εἰς τρία ² διαιρεῖται, εἰς βούλησιν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ὥστε ταῦτα διαιρετέον, καὶ πρῶτον κατ' ἐπιθυμίαν. Δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἐκούσιον εἶναι. Τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ εἶναι βίαιον, τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν, καὶ πᾶν ὃ ἀναγκαζόμενοι ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, ὥσπερ καὶ Εὐηνός φησι

πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιάρων ἔφν.

Ὡστ' εἴ τι λυπηρόν, βίαιον, καὶ ^r εἰ βίαιον, λυπηρόν. ^s Τὸ ³ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πᾶν λυπηρόν (ἡ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ

g καὶ post ὅτι om. P^b. ^h καὶ—ἀκούσια om. P^b. ⁱ δηλὸν ὅτι om. M^b. ^k δηλὸν om. P^b. ^l ὅτι] ὅτι καὶ M^b. ^m καὶ τί τὸ ἀκούσιον om. M^b. ⁿ ἐπείδε M^b.P^b. ^o καὶ τὸ ἀκούσιον om. P^b. ^p δὲ P^b. ^q τὸ δ'—τι om. M^b. ^r εἰ μὴ βίαιον P^b. ^s τὸ—λυπηρόν om. P^b.

ἡδέος), ὥστε βίαιον καὶ ἀκούσιον. Τὸ ἄρα κατ' ἐπιθυμίαν
 4 ἐκούσιον· ἐναντία γὰρ ταῦτ' ἀλλήλοις. Ἔτι ἡ μοχθηρία
 ἀδικώτερον πᾶσα ποιεῖ, ἢ δ' ἀκρασία μοχθηρία δοκεῖ εἶναι,
 ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν παρὰ τὸν λογισμὸν οἷος
 πράττειν, ἄκρατεύεται δ' ὅταν ἐνεργῇ κατ' αὐτήν, τὸ δ' ἀδι-
 κεῖν ἐκούσιον, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς ἀδικήσῃ τῷ ὅτι πράττειν κατ'
 ἐπιθυμίαν· ἐκὼν ἄρα πράττει, καὶ ἐκούσιον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν·
 καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ δικαιότεροι ἔσονται ^wοἱ ἀκρατεῖς ^xγενό-
 5 μενοι. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτων δόξειεν ὅτι τὸ κατ' ἐπιθυμίαν
 ἐκούσιον εἶναι, ἐκ δὲ τῶνδε τούναντίον. Ἀπαν γὰρ ὁ ἐκὼν
 τις πράττει, ^zβουλόμενος πράττει, καὶ ὁ βούλεται, ^aἐκὼν.
 Βούλεται δ' οὐθεὶς ὁ οἶεται εἶναι κακόν. Ἀλλὰ μὴν ὁ ἀκρα-
 τευόμενος οὐχ ὁ βούλεται ποιεῖ· τὸ γὰρ παρ' ὁ οἶεται βέλ-
 τιστον εἶναι πράττειν δι' ἐπιθυμίαν ἀκρατεύεσθαι ἔστιν.
 6 Ὡστε ἅμα συμβήσεται τὸν αὐτὸν ἐκόντα καὶ ἄκοντα πράτ-
 τειν· τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ἔτι δ' ὁ ἐγκρατὴς δικαιοπρα-
 γήσῃ, καὶ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας· ἡ γὰρ ἐγκράτεια ἀρετὴ, ἢ
 δ' ἀρετὴ δικαιότερους ποιεῖ. Ἐγκρατεύεται δ' ὅταν πράττῃ
 7 παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὸν λογισμόν. Ὡστ' εἰ τὸ μὲν
 δικαιοπραγεῖν ἐκούσιον, ὥσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν (ἅμφω γὰρ
 δοκεῖ ταῦτα ἐκούσια εἶναι, καὶ ἀνάγκη, εἰ θάτερον ἐκούσιον,
 καὶ θάτερον), τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκούσιον, ἅμα ἄρα
 8 ὁ αὐτὸς τὸ αὐτὸ πράττει ἐκὼν καὶ ἄκων. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος
 καὶ περὶ θυμοῦ· ἀκρασία γὰρ καὶ ἐγκράτεια καὶ θυμοῦ δοκεῖ
 εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τὸ παρὰ τὸν θυμὸν λυπηρόν,
 καὶ ^dβίαιον ἢ κάθεξις, ὥστ' εἰ τὸ βίαιον ἀκούσιον, τὸ κατὰ
 9 τὸν θυμὸν ἐκούσιον ἂν εἴη πᾶν. Ἔοικε δὲ καὶ Ἡράκλειτος
 λέγειν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ ^eβλέψας ὅτι λυπηρὰ ἢ κώ-
 λυσις αὐτοῦ· “χαλεπὸν γάρ” ^fφησι “θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς
 γὰρ ὠνεῖται.” Εἰ δ' ἀδύνατον τὸ ^gαὐτὸ ἐκόντα καὶ ἄκοντα

^t ἀκρατεύεσθαι M^b. ^v πράττειν om. M^b. ^w οἱ om. M^b. ^x γενό-
 μενοι M^b. ^y ἂν] δ' ἂν P^b. ^z βουλόμενος πράττει om. P^b. ^a ἐκὼν]
 ἐκὼν βούλεται M^b. ^b ἀκρατὴς P^b. ^c ἐκούσιον codices. ^d βίαιος P^b.
^e βλέψαι M^b. ^f φασὶ M^b. ^g αὐτὸ ἐκόντα] αὐτὸν ἐκόντα M^b.

πράττειν ἅμα τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ πράγματος, μᾶλλον ἐκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν τοῦ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμόν. Τεκμήριον δέ· πολλὰ γὰρ πράττομεν ἐκόντες ἄνευ ὀργῆς ¹⁰ καὶ ἐπιθυμίας. Λείπεται ἄρα, εἰ τὸ βουλόμενον καὶ ἐκούσιον ταυτό, σκέψασθαι· φαίνεται δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον. Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν καὶ δοκεῖ ἡ μοχθηρία ἀδικωτέρους ποιεῖν, ἢ δ' ἀκρασία μοχθηρία τις φαίνεται. Συμβήσεται δὲ τούναν- ¹¹ τίων· βούλεται μὲν γὰρ οὐθεὶς ἃ οἶεται εἶναι κακά, πράττει δ' ὅταν γίνηται ἀκρατής· εἰ οὖν τὸ μὲν ἀδικεῖν ἐκούσιον, τὸ δ' ἐκούσιον τὸ κατὰ βούλησιν, ὅταν ἀκρατής γένηται, οὐκέτι ἀδικήσει, ἀλλ' ἔσται δικαιότερος ἢ πρὶν ^h γενέσθαι ἀκρατής. Τοῦτο δ' ἀδύνατον. Ὅτι μὲν τοίνυν οὐκ ἔστι τὸ ἐκούσιον τὸ κατὰ ὄρεξιν πράττειν, οὐδ' ἀκούσιον τὸ παρὰ τὴν ὄρεξιν, φανερόν. Ὅτι δ' οὐδὲ κατὰ προαίρεσιν, πάλιν ἐκ τῶνδε δῆ- ⁸ λον. Τὸ μὲν γὰρ κατὰ βούλησιν ὡς οὐκ ἀκούσιον, ἀπεδείχθη, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν ὃ βούλεται καὶ ἐκούσιον. Ἄλλ' ὅτι καὶ ⁱ μὴ βουλόμενον ἐνδέχεται πράττειν ἐκόντα, τοῦτο δέδεικται μόνον. Πολλὰ δὲ βουλόμενοι πράττομεν ἐξαίφνης, ^k προαιρείται δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἐξαίφνης. Εἰ δὲ ἀνάγκη μὲν ἦν ² τριῶν τούτων ἓν τι εἶναι τὸ ἐκούσιον, ἢ κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τούτων δὲ τὰ δύο μὴ ἔστιν, λείπεται ἐν τῷ διανοούμενόν πως πράττειν εἶναι τὸ ἐκούσιον. Ἔτι δὲ μικρὸν προαγαγόντες τὸν λόγον, ἐπιθῶμεν τέλος τῷ περὶ τοῦ ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου διορισμῷ. Δοκεῖ γὰρ τὸ ³ βία καὶ μὴ βία τι ποιεῖν οἰκεῖα τοῖς εἰρημένοις εἶναι· τό τε γὰρ βίαιον ^l ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀκούσιον πᾶν βίαιον εἶναι φε- μέν. Ὡστε περὶ τοῦ βία σκεπτέον πρῶτον, τί ἐστι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον. Δοκεῖ δὲ τὸ βίαιον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀντικεῖσθαι, καὶ ἡ βία καὶ ἡ ἀνάγκη, τῷ ἐκου- σίῳ καὶ τῇ πειθοῖ ἐπὶ τῶν πραττομένων. Καθόλου ^m δὲ τὸ ⁴ βίαιον καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν· καὶ γὰρ τὸν λίθον ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω βία καὶ ⁿ ἀναγκαζόμενα

^h γενέσθαι] γε Mb. ⁱ μὴ om. Mb. ^k προαιρείται—ἐξαίφνης om. Pb.
^l ἀκούσιον καὶ—βίαιον om. Pb. ^m δὲ] γὰρ Mb. ⁿ ἀναγκαζόμενον Mb.

φέρεσθαι φαμέν. Τοῦτο δ' ὅταν κατὰ τὴν ὀφύσει καὶ καθ'
 αὐτὰ ὁρμὴν φέρεται, οὐ βία, οὐ μὴν οὐδ' ἐκούσια λέγεται,
 5 ἀλλ' ἀνώνυμος ἢ ἀντίθεσις. Ὅταν δὲ παρὰ ταύτην, βία φα-
 μέν. Ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἐμψύχων καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ὁρῶμεν
 βία πολλὰ καὶ πάσχοντα καὶ ποιῶντα, ὅταν παρὰ τὴν ἐν
 αὐτῷ ὁρμὴν ἔξωθῇ ^pτι κινῇ. Ἐν μὲν τοῖς ἀψύχοις ἀπλῇ ἢ
 ἀρχῇ, ἐν δὲ τοῖς ἐμψύχοις πλεονάζει· οὐ γὰρ αἰὲς ἢ ὁρεξις
 6 ^qκαὶ ὁ λόγος συμφωνεῖ. Ὡστ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζώων
 ἀπλοῦν τὸ βίαιον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· οὐ γὰρ ἔχει λό-
 γον καὶ ὁρεξιν ἐναντίαν, ἀλλὰ τῇ ὁρέξει ζῇ. Ἐν δ' ἀνθρώπῳ
 ἔνεστιν ἄμφω, καὶ ἔν τινι ἡλικίᾳ, ἥ καὶ τὸ ^rπράττειν ἀποδί-
 δομεν· οὐ γὰρ φαμέν τὸ παιδίον πράττειν, οὐδὲ τὸ θηρίον,
 7 ἀλλ' ὅταν ἤδη διὰ λογισμὸν πράττοντα. Δοκεῖ δὴ τὸ βί-
 αιον ἅπαν λυπηρὸν εἶναι, καὶ οὐθεὶς βία μὲν ποιεῖ, ^sχαίρων
 δέ. Διὸ περὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ πλείστη ἀμφι-
 σβήτησις ἐστίν· ἐναντίας γὰρ ὁρμὰς ἔχων αὐτὸς ἕκαστος
 αὐτῷ πράττει, ὥσθ' ὁ ^tτ' ἐγκρατὴς βία, φασίν, ἀφέλκει αὐ-
 τὸν ἀπὸ τῶν ἡδέων ^vἐπιθυμῶν (ἀλγεῖ γὰρ ἀφέλκων πρὸς
 ἀντιτείνουσιν ^wτὴν ὁρεξιν), ὁ ^tτ' ἀκρατὴς βία παρὰ τὸν λο-
 8 γισμὸν. Ἦττον δὲ δοκεῖ λυπεῖσθαι· ἢ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ
 ἡδέος, ἢ ἀκολουθεῖ χαίρων, ὥσθ' ὁ ἀκρατὴς μᾶλλον ἐκὼν καὶ
 οὐ βία, ὅτι ^xοὐ λυπηρῶς. ^yἩ δὲ πειθὼ τῇ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ
 ἀντιτίθεται. Ὁ δ' ἐγκρατὴς ἐφ' ^aπέπεισται ἄγει, καὶ πο-
 ρεύεται οὐ βία ἀλλ' ἐκὼν. Ἡ δ' ἐπιθυμία οὐ πείσασα ἄγει·
 9 οὐ γὰρ μετέχει λόγου. Ὅτι μὲν οὖν δοκοῦσιν οὗτοι μόνοι
 βία καὶ ἄκοντες ποιεῖν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, ὅτι καθ' ὁμοιό-
 τητά τινα τοῦ βία, καθ' ἣν καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν,
 εἴρηται. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ ^zτις προσθῇ τὸ ^aἐν τῷ διορισμῷ
 προσκείμενον κακεῖ, λύεται τὸ λεχθέν. Ὅταν μὲν γάρ τι
 τῶν ἔξωθεν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν κινῇ ἢ ἡρεμίζῃ, βία φα-

^o φύσιν Mb. ^p τις Pb. ^q καὶ] ὡς Mb. ^r πραττόμενον Mb. ^s χαί-
 ρων δέ om. Pb. ^t τ' om. Pb. ^v ἐπιθυμῶν codices. ^w τὴν om. Mb.
^x οὐ alterum om. Pb. ^y ἢ] οὐ Mb. ἢ—ἐκὼν om. Pb. ^z τι Mb.
^a ἐν αὐτῷ διορισμῷ προκείμενον Mb.

μέν, ὅταν δὲ μή, οὐ βία. Ἐν δὲ τῷ ^bἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ ¹⁰
 ἢ καθ' αὐτὸν ὁρμὴ ἐνοῦσα ἄγει· ἄμφω γὰρ ἔχει. Ὡστ' οὐ
 βία οὐδέτερος ἀλλ' ἐκὼν διὰ γε ταῦτα πράττει ἄν, οὐδ'
 ἀναγκαζόμενος. Τὴν γὰρ ἔξωθεν ἀρχήν, τὴν παρὰ τὴν ὁρ-
 μὴν ἢ ἐμποδίζουσιν ἢ κινοῦσαν, ἀνάγκην λέγομεν, ὥσπερ εἴ
 τις λαβὼν τὴν χεῖρα ^cτύπτει τινὰ ἀντιτείνοντος ^d καὶ τῷ
 βούλεσθαι καὶ τῷ ἐπιθυμεῖν. Ὅταν δ' ἔσωθεν ἢ ἀρχή, οὐ ¹¹
 βία, ἐπεὶ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη ἐν ἀμφοτέροις ἔνεστιν. Καὶ
 γὰρ ὁ ἐγκρατευόμενος λυπεῖται παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράτ-
 των ἤδη, καὶ χαίρει τὴν ^e ἀπ' ἐλπίδος ἡδονήν, ὅτι ὕστερον
 ὠφεληθήσεται, ἢ καὶ ἤδη ὠφελεῖται ὑγιαίνων· καὶ ὁ ἀκρατὴς
 χαίρει μὲν τυγχάνων ἀκρατευόμενος οὐ ἐπιθυμεῖ, λυπεῖται δὲ
 τὴν ἀπ' ἐλπίδος λύπην· οἴεται γὰρ κακὸν πράττειν. Ὡστε ¹²
 τὸ μὲν βία ἐκάτερον φάναι ποιεῖν ἔχει λόγον, καὶ διὰ τὴν
 ὄρεξιν καὶ διὰ τὸν λογισμὸν ἐκάτερον ἄκοντα ποτὲ πράτ-
 τειν· κεχωρισμένα γὰρ ὄντα ἐκάτερα ἐκκρουέται ὑπ' ἀλλή-
 λων. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην μεταφέρουσι ψυχὴν, ὅτι τῶν
 ἐν ψυχῇ τι τοιοῦτον ὁρῶσιν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μορίων ἐν- ¹³
 δέχεται τοῦτο λέγειν· ἢ δ' ὅλη ἐκοῦσα ψυχὴ καὶ τοῦ ἀκρα-
 τοῦς καὶ τοῦ ἐγκρατοῦς πράττει, βία δ' οὐδέτερος, ἀλλὰ τῶν
^f ἐν ἐκείνοις τι, ἐπεὶ καὶ φύσει ἀμφότερα ἔχομεν. Καὶ γὰρ
 ὁ λόγος φύσει ἀρχων ἔῃτι ^h ἐωμένης τῆς γενέσεως καὶ μὴ πη-
 ρωθείσης ἐνέσται, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὅτι εὐθὺς ἐκ γενετῆς ἀκο-
 λουθεῖ καὶ ἔνεστιν. Σχεδὸν δὲ τούτοις δυσὶ τὸ φύσει διορί- ¹⁴
 ζομεν, τῷ τε ὅσα εὐθὺς γινομένοις ἀκολουθεῖ πᾶσι, καὶ ὅσα
 ἐωμένης τῆς γενέσεως εὐθυπορεῖν γίνεται ἡμῖν, οἷον πολιὰ
 καὶ γῆρας καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα. Ὡστε μὴ κατὰ φύσιν
 ἐκάτερος πράττει, ἀπλῶς δὲ κατὰ φύσιν ἐκάτερος, οὐ τὴν
 αὐτήν. Αἱ μὲν οὖν περὶ τὸν ⁱ ἐγκρατῇ καὶ ἀκρατῇ ἀπορίαι, ¹⁵
 περὶ τοῦ βία πράττειν ἢ ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἕτερον, ὥστε ^k ἢ
 μὴ ἐκόντας ἢ ἅμα βία καὶ ἄκοντας, εἰ ^l δὲ τὸ βία ἐκούσιον,

^b ἀκρατεῖ καὶ ἐγκρατεῖ P^b. ^c τύπτει M^b. ^d καὶ τῷ βούλεσθαι] ὡς τὸ
 βούλεσθαι M^b. ^e ἀπ' om. P^b. ^f ἐν om. M^b. ^g ὅτι M^b. ^h ἐρρω-
 μένης corr. M^b. ⁱ ἀκρατῇ καὶ ἐγκρατῇ P^b. ^k ἢ μὴ] εἰ μὴ M^b. ^l pro
 δὲ locum vacuum P^b.

ἅμα ἐκόντας καὶ ἄκοντας πράττειν· σχεδὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρη-
 16 μένων δῆλον ἡμῖν ὡς ἀπαντητέον. Λέγονται ^m δὲ κατ' ἄλ-
 λον τρόπον βία καὶ ἀναγκασθέντες πράττειν, οὐ διαφωνούντος
 τοῦ λόγου καὶ τῆς ὁρέξεως, ὅταν πράττωσιν ⁿ ὃ καὶ λυπηρὸν
 καὶ φανῶν ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ἂν μὴ τοῦτο πράττωσι,
 πληγαὶ ἢ δεσμοὶ ἢ θάνατοι ὤσιν. Ταῦτα γὰρ φασιν ἀναγκ-
 ασθέντες πράττειν. ^h Ἡ οὖν, ἀλλὰ πάντες ^o ἐκόντες ποιοῦσιν
 αὐτὸ τοῦτο· ἔξεστι γὰρ μὴ ποιεῖν, ἀλλ' ἐκείνο ὑπομεῖναι
 17 τὸ πάθος. ^u Ἐτι ἴσως τούτων τὰ μὲν φαίη τις ἂν τὰ δ' οὐ.
^v Ὅσα μὲν γὰρ ἐφ' ^a αὐτῷ τῶν τοιούτων μὴ ὑπάρχει ^r ἢ
 ὑπάρχει δεῖ, ^s ὅσα πράττει ^t ἃ μὴ βούλεται, ἐκὼν πράττει
 καὶ οὐ βία· ὅσα δὲ μὴ ἐφ' αὐτῷ τῶν τοιούτων, βία πῶς, οὐ
 μέντοι γ' ἀπλῶς, ὅτι οὐκ αὐτὸ τοῦτο προαιρεῖται ὃ πράτ-
 τει, ἀλλ' οὐ ἔνεκα, ἐπεὶ καὶ ἐν τούτοις ἐστὶ τις διαφορά.
 18 ^v Εἰ γὰρ ἵνα μὴ λάβῃ ψηλαφῶν ἀποκτείνῃ, γελοῖος ἂν εἴη
 εἰ λέγοι ὅτι βία καὶ ἀναγκαζόμενος. ⁱ Ἀλλὰ ^w δεῖ μείζον
 κακὸν καὶ λυπηρότερον εἶναι, ὃ πείσεται μὴ ποιήσας. Οὕτω
 γὰρ ἀναγκαζόμενος καὶ μὴ βία πράττει, ἢ οὐ φύσει, ὅταν
 κακὸν ἀγαθοῦ ^x ἔνεκα ἢ ^y μείζονος ^z κακοῦ ἀπολύσεως πράττῃ,
 19 καὶ ἄκων γε· οὐ γὰρ ἐφ' ^a αὐτῷ ταῦτα. Διὸ καὶ τὸν ἔρωτα
 πολλοὶ ἀκούσιον τιθέασιν, καὶ θυμοὺς ἐνίους καὶ τὰ φυσικά,
 ὅτι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν. Καὶ συγγνώμην ^b ἔχομεν
 ὡς πεφυκότα βιάζεσθαι τὴν φύσιν. Καὶ μᾶλλον ἂν δόξειε
 βία καὶ ἄκων πράττειν, ἵνα μὴ ἀλγῇ ἰσχυρῶς, ^c ἢ ἵνα μὴ
 20 ἡρέμα, καὶ ὅλως ἵνα μὴ ἀλγῇ ἢ ἵνα ^d χαίρῃ. Τὸ γὰρ ἐφ'
^a αὐτῷ, εἰς ὃ ἀνάγεται ὅλον, τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἢ αὐτοῦ φύσις οἷα
^e τε φέρειν· ὃ δὲ μὴ οἷα τε, μηδ' ἐστὶ τῆς ἐκείνου φύσει
 ὁρέξεως ἢ λογισμοῦ, οὐκ ἐφ' αὐτῷ. Διὸ καὶ τοὺς ἐνθου-
 σιώντας καὶ προλέγοντας, καίπερ διανοίας ἔργον ποιούντας,

^m δὲ om. P^b. ⁿ ὃ—ὑπολαμβάνουσιν om. M^b. ^o ἐκόντες om. P^b.
 P αὐτὸ] οὗτοι P^b. ^a ἐαυτῷ M^b. ^r ἢ ὑπάρχει om. M^b. ^s ὅσα] ἐκὼν
 corr. P^b. ^t ἃ—πράττει om. P^b. ^v εἰ] οὐ M^b, ὁ P^b. ^w δὲ M^b. P^b.
^x ἔνεκα ἢ] ἔνεκα ἂν M^b. P^b. ^y μείζονος om. M^b. ^z κακοῦ καὶ ἀπολύ-
 σεως M^b. ^a ἐαυτῷ M^b. et sect. 20. init. ^b ἔχομεν om. P^b. ^c ἢ prius
 om. M^b. ^d μὴ χαίρῃ codices. ^e τε φέρειν] γε φέρειν M^b.

ὅμως οὐ φαμεν ἐφ' αὐτοῖς εἶναι, οὐτ' εἰπεῖν ἂ εἶπον, οὔτε
 πράξαι ἂ ἐπραξαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ δι' ἐπιθυμίαν ὥστε ²¹
 καὶ διάνοιαι τινες καὶ πάθη οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσίν, ἢ πράξεις αἱ
 κατὰ τὰς τοιαύτας διανοίας καὶ λογισμούς, ἀλλ' ὥσπερ Φι-
 λόλαος ἔφη εἶναι τινες λόγους κρείττους ἡμῶν. ^fΩστ' εἰ
 τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον καὶ πρὸς τὸ βία ἔδει σκέψασθαι,
 τοῦτο μὲν οὕτω διηρήσθω· οἱ γὰρ μάλιστ' ἐμποδίζοντες τὸ
 ἐκούσιον ὡς βία πράττοντες, ^g ἀλλ' ἐκόντες. Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ⁹
 ἔχει τέλος, καὶ οὔτε τῇ ὀρέξει οὔτε τῇ προαιρέσει τὸ ἐκού-
 σιον ὥριστα, λοιπὸν ^h δὴ ὀρίσασθαι τὰ ⁱ κατὰ διάνοιαν.
 Δοκεῖ δὴ ^k ἐναντίον εἶναι τὸ ἐκούσιον τῷ ἀκουσίῳ, καὶ τὸ
 εἰδότα ἢ ὄν ἢ ᾧ ἢ οὐ ἔνεκα. Ἐνίοτε γὰρ οἶδε μὲν ὅτι πα-
 τήρ, ἀλλ' οὐχ ἵνα ἀποκτείνῃ ἀλλ' ἵνα σώσῃ, ὥσπερ αἱ ¹ Πε-
 λιάδες ἦτοι ὡς ὅτι μὲν πόμα, ἀλλ' ὡς φίλτρον καὶ οἶνον· τὸ
 δ' ἦν κώνειον. Τῷ ^m δ' ἀγνοοῦντι καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ⁿ ὅ, δι' ²
 ἄγνοιαν, μὴ κατὰ συμβεβηκός. Τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν, καὶ ὃ
 καὶ ᾧ καὶ ὄν, ἀκούσιον. Τὸ ἐναντίον ἄρ' ἐκούσιον. Ὅσα
 μὲν οὖν ἐφ' ἑαυτῷ ὄν μὴ πράττειν ^o πράττει μὴ ἀγνοῶν καὶ
 δι' αὐτόν, ἐκούσια ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι, καὶ τὸ ἐκούσιον τοῦτ'
 ἐστίν· ὅσα δ' ἀγνοῶν καὶ διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ἄκων. Ἐπεὶ δὲ ³
 τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὸ εἰδέναι διττόν, ἐν μὲν τὸ ἔχειν, ἐν δὲ
 τὸ χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ, ^p ὃ ἔχων μὴ χρώμενος δὲ ἔστι μὲν
 ὡς δικαίως ^q ἀγνοῶν λέγοιτο, ἔστι δ' ὡς οὐ δικαίως, οἶον εἰ
 δι' ἀμέλειαν μὴ ἐχρήτο. Ὅμοίως δὲ καὶ μὴ ἔχων τις ψέ-
 γοιτο ἂν, εἰ ὃ ῥάδιον ἢ ἀναγκαῖον ἦν, μὴ ἔχει δι' ἀμέλειαν ἢ
 ἡδονὴν ἢ λύπην. Ταῦτ' οὖν προσδιοριστέον. Περὶ μὲν οὖν
 τοῦ ἐκουσίου καὶ ἀκουσίου διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Περὶ δὲ προαιρέσεως μετὰ τοῦτο ^r λέγωμεν, διαπορήσαν- ¹⁰
 τες πρῶτον τῷ λόγῳ περὶ αὐτῆς. Διστάσειε γὰρ ἂν τις ἐν
 τῷ γένει πέφυκε καὶ ἐν ποίῳ θεῖναι αὐτὴν χρή, καὶ πότερον

^f ὡς M^b. ^g ἴσ. ἀλλ' οὐχ ἐκόντες λόγοι οὗτοί εἰσιν margo P^b. ^h δεῖ
 M^b.P^b. ⁱ κατὰ τὴν διάνοιαν P^b. ^k ἐναντία M^b. ^l πολιάδες P^b.
^m δ' post τῷ om. P^b. ⁿ ὅ] ὅτω M^b.P^b. ^o πλάττει M^b. ^p ὃ om. P^b.
^q ἀνοῶν P^b. ^r λέγομεν M^b.

οὐ ταῦτόν τὸ ἐκούσιον καὶ τὸ προαιρετὸν ἢ ^s ταῦτόν ἐστιν.
² Μάλιστα δὲ λέγεται παρὰ τινων, καὶ ζητοῦντι δόξειε δ' ἂν
 δυοῖν εἶναι θάτερον ἢ προαίρεσις, ἥτοι δόξα ἢ ὄρεξις· ἀμφό-
 τερα γὰρ φαίνεται παρακολουθοῦντα. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ
 ἔστιν ὄρεξις, φανερόν. Ἡ ^t γὰρ βούλησις ἂν εἴη ἢ ἐπιθυμία
 ἢ θυμός· οὐθεὶς γὰρ ὀρέγεται μηθὲν πεπονθὼς τούτων. Θυ-
 μὸς ^v μὲν οὖν καὶ ἐπιθυμία καὶ τοῖς θηρίοις ὑπάρχει, προαί-
³ ρεσις δ' οὐ. Ἐτι δὲ καὶ οἷς ὑπάρχει ἄμφω ταῦτα, πολλὰ
 καὶ ἄνευ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας προαιροῦνται· καὶ ἐν τοῖς πά-
 θεσιν ὄντες οὐ προαιροῦνται, ἀλλὰ καρτεροῦσιν. Ἐτι ἐπι-
 θυμία μὲν καὶ θυμὸς αἰεὶ μετὰ λύπης, προαιρούμεθα δὲ πολλὰ
⁴ καὶ ἄνευ λύπης. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βούλησις καὶ προαίρεσις
 ταῦτόν· βούλονται μὲν ^w γὰρ ἔνια καὶ τῶν ἀδυνάτων εἰδότες,
 οἷον βασιλεύειν ^x τε πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀθάνατοι εἶναι,
 προαιρεῖται δ' οὐθεὶς μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἀδύνατον, οὐδ' ὅλως ^y ὁ
 δυνατόν μὲν, μὴ ἐφ' αὐτῷ δ' οἶεται πράττειν ἢ μὴ πράττειν.
 Ὡστε τοῦτο μὲν φανερόν, ὅτι ἀνάγκη ^z τὸ προαιρετὸν τῶν
⁵ ἐφ' αὐτῷ τι εἶναι. Ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα, οὐδ'
 ἀπλῶς εἴ τις οἶεται ^a τι. Τῶν γὰρ ἐφ' αὐτῷ τι εἶναι τὸ
 προαιρετόν, δοξάζομεν δὲ πολλὰ καὶ τῶν οὐκ ὄντων ἐφ'
 ἡμῖν, οἷον τὴν διάμετρον σύμμετρον. Ἐτι οὐκ ἔστι προαί-
 ρεσις ἀληθὴς ἢ ψευδής. Οὐδὲ δὴ ^b ἢ τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων
 πρακτῶν ^c δόξα, ἢ τυγχάνομεν οἰόμενοι δεῖν ^d τι πράττειν
⁶ ^e ἢ οὐ πράττειν. Κοινὸν δὲ περὶ δόξης τοῦτο καὶ βουλή-
 σεως· οὐθεὶς γὰρ τέλος οὐθέν προαιρεῖται, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ
 τέλος· λέγω δ' οἷον οὐθεὶς ὑγιαίνειν προαιρεῖται, ἀλλὰ περι-
 πατεῖν ἢ καθῆσθαι τοῦ ὑγιαίνειν ^f ἕνεκεν, οὐδ' εὐδαιμονεῖν,
 ἀλλὰ χρηματίζεσθαι ἢ κινδυνεύειν τοῦ εὐδαιμονεῖν ἕνεκα· καὶ
 ὅλως δηλοῖ αἰεὶ προαιρούμενος τί τε καὶ τίνος ἕνεκα προαι-
 ρεῖται, ἔστι δὲ τὸ μὲν τίνος, οὐ ἕνεκα προαιρεῖται ἄλλο, τὸ

^s ταυτά M^b. ^t γὰρ om. M^b. ^v μὲν om. M^b. ^w γὰρ] γὰρ ταῦ-
 τόν M^b.P^b. ^x τε] μὲν M^b. ^y ὁ δυνατόν] ἀδύνατον M^b.P^b. ^z τὸ]
 μὲν τὸ M^b. ^a τι om. P^b. ^b ἢ M^b. ^c δόξαν ἢ M^b. ^d τι om. P^b.
^e ἢ οὐ πράττειν om. P^b. ^f ἕνεκα M^b.

δὲ τί, ὃ προαιρεῖται ἔνεκα ἄλλου. Βούλεται δέ ^εγε μά-7
λιστα τὸ τέλος, καὶ δοξάζειν δεῖν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράτ-
τειν. Ὡστε φανερόν διὰ τούτων ὅτι ἄλλο ^h καὶ δόξης καὶ
βουλήσεως. Βούλεσθαι μὲν καὶ δόξα μάλιστα τοῦ τέλους,
προαίρεσις δ' οὐκ ἔστιν. Ὅτι μὲν ⁱοὖν οὐκ ἔστιν οὔτε βού-8
λησις οὔτε δόξα οὔθ' ὑπόληψις ἀπλῶς ἢ προαίρεσις, δηλον
τί δὲ διαφέρει τούτων, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐκούσιον; Ἀμα
δὲ δηλον ἔσται καὶ τί ἐστι προαίρεσις. Ἔστι δὲ τῶν δυνα-
τῶν καὶ εἶναι καὶ μὴ τὰ μὲν τοιαῦτα ὥστε ἐνδέχεται βου-
λεύσασθαι περὶ ^kαὐτῶν, περὶ ἐνίων δ' οὐκ ἐνδέχεται. Τὰ ⁹
μὲν γὰρ ¹δυνατὰ μὲν ἐστι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐκ
ἐφ' ἡμῖν αὐτῶν ἢ γένεσις ἐστίν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ φύσιν τὰ
δὲ δι' ἄλλας αἰτίας γίνεται· περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν οὐδ' ἐγχειρή-
σειε ^mβουλεύεσθαι μὴ ἀγνοῶν. Περὶ ὧν δ' ἐνδέχεται μὴ
μόνον τὸ εἶναι καὶ μὴ, ⁿἀλλὰ καὶ τὸ βουλεύεσθαι τοῖς ἀν-
θρώποις· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράξαι ^oἢ μὴ
πράξαι. Διὸ οὐ βουλευόμεθα περὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, οὐδὲ πῶς ¹⁰
ἂν ὁ κύκλος τετραγωνισθεῖ· τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ^pτὸ
δ' ὅλως οὐ πρακτόν. ^qἈλλ' οὐδὲ περὶ τῶν ^qἐν ἡμῖν πρα-
κτῶν περὶ ἀπάντων. ^rἩ καὶ δηλον ὅτι αὐδὲ δόξα ἀπλῶς
ἢ προαίρεσις ^sἐστίν. Τὰ δὲ ^tπροαιρετὰ καὶ πρακτὰ τῶν
ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἐστίν. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἂν τις, τί δὴ ¹¹
ποθ' οἱ μὲν ἰατροὶ βουλεύονται περὶ ὧν ἔχουσι τὴν ἐπιστή-
μην, οἱ δὲ γραμματικοὶ οὔ; Αἴτιον δ' ὅτι διχῇ γινομένης
τῆς ἀμαρτίας (ἢ γὰρ λογιζόμενοι ἀμαρτάνομεν, ἢ κατὰ τὴν
αἴσθησιν αὐτὸ δρῶντες) ἐν μὲν τῇ ἰατρικῇ ἀμφοτέρως ἐνδέ-
χεται ἀμαρτεῖν, ἐν δὲ τῇ γραμματικῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν καὶ
πράξιν, περὶ ἧς ἂν σκοπῶσιν, εἰς ἀπειρον ἥξουσιν. Ἐπειδὴ ¹²
οὖν οὔτε δόξα οὔτε βούλησις ^vἐστι προαίρεσις, ἐστὶν ὡς
ἐκάτερον, οὐδ' ἄμφω. Ἐξαίφνης γὰρ προαιρεῖται μὲν οὐ-

^ε γε om. Mb. ^h καὶ post ἄλλο om. Mb. ⁱ οὖν om. Pb. ^k αὐ-
τῆς Mb. ¹ δυνατὸν, ut videtur, Pb. ^m βουλεύεσθαι Mb. ⁿ ἀλλὰ
συμβουλεύεσθαι Pb. ^o ἢ] καὶ Mb. ^p τὰ δ' ὅλως οὐ πρακτά Mb.
^q ἀλλ' et ἐν om. Pb. ^r ἢ om. Mb. ^s ἐστίν om. Mb. ^t προαιρε-
τικά Pb. ^v ἐστι προαίρεσις om. Pb.

θεῖς, δοκεῖ δὲ πράττειν καὶ βούλεται. Ὡς ἐξ ἀμφοῖν ἄρα
 ἄμφω ^ω γὰρ ὑπάρχει τῷ προαιρουμένῳ ταῦτα. Ἀλλὰ πῶς
 13 ἐκ τούτων σκεπτέον. Δηλοῖ δὲ πως καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. Ἡ
 γὰρ προαίρεσις αἴρεσις μὲν ἐστίν, οὐχ ἀπλῶς δέ, ἀλλ' ἐτέρου
^χ πρὸς ἐτέρον· τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ἄνευ σκέψεως καὶ βουλῆς.
 Διὸ ἐκ δόξης βουλευτικῆς ἐστὶν ἡ προαίρεσις. Περὶ μὲν δὴ
 τοῦ τέλους οὐδεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτο κεῖται πᾶσι, περὶ
 δὲ τῶν εἰς τοῦτο τεινόντων, πότερον τόδε ἢ τόδε συντείνει,
 14 ἢ δεδογμένου τοῦτο πῶς ἔσται. Βουλευόμεθα ^υ δὲ πάντως
 τοῦτο, ἕως ἂν εἰς ἡμᾶς ἀναγάγωμεν τῆς γενέσεως τὴν ἀρχήν.
 Εἰ δὴ προαირεῖται μὲν μηθεὶς μὴ παρασκευασάμενος μηδὲ
 βουλευσάμενος ἢ χεῖρον ἢ βέλτιον, βούλεται δ' ὅσα ἐφ'
 ἡμῖν ἐστὶ τῶν δυνατῶν ^z καὶ εἶναι καὶ μὴ τῶν πρὸς τὸ τέλος,
 δηλὸν ὅτι ἡ προαίρεσις μὲν ἐστίν ὁρεξις τῶν ἐφ' αὐτῷ βου-
 15 λευτικῆ. Ἀπαντες γὰρ ^a βουλόμεθα ^α καὶ προαιρούμεθα,
^b οὐ μέντοι γε ^α βουλόμεθα, πάντα προαιρούμεθα. Λέγω
 δὲ βουλευτικὴν, ἥς ἀρχὴ καὶ αἰτία βουλευσίς ἐστι, καὶ ὁρέγε-
 ται διὰ τὸ ^c βουλεύεσθαι. Διὸ οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις
 ἐστὶν ἡ προαίρεσις, οὔτε ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ, οὔτε παντὸς ἔχοντος
 16 ἀνθρώπου. Οὐδὲ γὰρ τὸ βουλεύεσθαι, οὔθ' ὑπόληψις τοῦ
 διὰ τί, ἀλλὰ δοξάσαι μὲν εἰ ποιητέον ἢ μὴ ποιητέον οὔθ' ἐν
 κωλύει πολλοῖς ὑπάρχειν, τὸ δὲ διὰ λογισμοῦ οὐκέτι. Ἔστι
 γὰρ βουλευτικὸν τῆς ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν αἰτίας τινός.
 17 ^d Ἡ γὰρ οὐ ἔνεκα ^e μία τῶν αἰτίων ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ διὰ τί
 αἰτία· οὐ δ' ἔνεκα ἐστὶν ἡ γίγνεται τι, τοῦτ' αἰτιὸν φάμεν
 εἶναι, οἷον τοῦ βαδίζειν ἢ κοιμῆναι τῶν χρημάτων, εἰ τούτου
 ἔνεκα βαδίζει. Διὸ οἷς μηθεὶς κεῖται σκοπός, οὐ βουλευτι-
 18 κοί. Ὡστ' ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' αὐτῷ ὃν ἡ πράττειν ἢ μὴ
 πράττειν, εἴαν τις πράττῃ ἢ ἀπρακτῇ δι' αὐτὸν καὶ μὴ δι'
 ἄγνοιαν, ἐκὼν πράττει ἢ ἀπρακτεῖ, πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων

^ω γὰρ] οὖν Mb.   ^χ πρὸς ἐτέρον Pb, πρὸς ἕτερον Mb.   ^υ δὲ τοῦτο
 πάντες ἕως ἂν ἢ εἰς Pb.   ^z καὶ ante εἶναι om. Mb.   ^a βουλευόμεθα
 Mb.Pb.   ^b οὐ—προαιρούμεθα om. Mb.   ^c βουλεύεσθαι Mb.   ^d ἡ]
 εἰ Mb.   ^e μία—ἔνεκα om. Mb.

πράττομεν οὐ βουλευσάμενοι οὐδὲ προνοήσαντες, ἀνάγκη τὸ μὲν προαιρετὸν ἅπαν ἐκούσιον εἶναι, τὸ δ' ἐκούσιον μὴ προαιρετόν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα ἐκούσια εἶναι, τὰ δ' ἐκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. Ἄμα δ' ἐκ τού-¹⁹των φανερόν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθημάτων τὰ μὲν ἐκούσια τὰ δ' ἀκούσια τὰ δ' ἐκ προνοίας νομοθετοῦσιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ διακριβοῦσιν, ἀλλ' ἄπτονται γέ πη τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐροῦμεν ἐν τῇ περὶ τῶν δικαίων ἐπισκέψει· ἡ δὲ προαίρεσις ὅτι οὔτε ἀπλῶς βούλησις οὔτε δόξα ἐστὶ, δηλόν, ἀλλὰ δόξα τε καὶ ὀρεξις, ὅταν ἐκ τοῦ βουλευσασθαι ^f συμπερανθῶσιν. Ἐπεὶ δὲ βουλεύεται ²⁰ αἰεὶ ὁ βουλευόμενος ἕνεκά τινος, καὶ ἐστὶ σκοπὸς τις αἰεὶ τῷ βουλευομένῳ πρὸς ὃν σκοπεῖ τὸ συμφέρον, περὶ μὲν τοῦ τέλους οὐθεὶς βουλεύεται, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις, ὥσπερ ἐν ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις ὑποθέσεις. Εἰρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς ἐν ἀρχῇ βραχέως, ἐν δὲ τοῖς ἀναλυτικοῖς δι' ἀκριβείας. Περὶ δὲ τῶν πρὸς τὸ τέλος φε-²¹ρόντων ἡ σκέψις καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἄνευ τέχνης πᾶσιν ἐστίν, οἷον εἰ πολεμῶσιν ^g ἢ μὴ πολεμῶσι τοῦτο βουλευομένοις. Ἐκ προτέρου δὲ μᾶλλον ἔσται τὸ δι' ^h ὃ, τοῦτ' ἐστὶ τὸ οὐ ἕνεκα, οἷον πλοῦτος ἢ ἡδονὴ ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ὃ τυγχάνει οὐ ἕνεκα. Βουλεύεται γὰρ ὁ βουλευόμενος, ⁱ ἢ ἀπὸ ²² τοῦ τέλους ἔσκεπται, ὅτι ἐκεῖ συντείνει ὅπως εἰς αὐτὸν ἀγάγη, ἢ αὐτὸς δύναται πρὸς τὸ τέλος. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶ φύσει μὲν αἰεὶ ἀγαθόν, καὶ περὶ οὗ κατὰ μέρος βουλεύονται, οἷον ἱατρὸς βουλεύσαιο ^κ ἂν εἰ ^κ δόη φάρμακον, καὶ στρατηγὸς ^l ποῦ στρατοπεδεύσεται. Οἷς ἀγαθὸν τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς ἀριστόν ἐστιν. Παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν οὐ τὸ ἀγα-²³θόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλῳ χρήσασθαι ἢ πρὸς ἃ πέφυκεν, οἷον ὄψει· οὐ γὰρ οἷόν ^μ τ' ἰδεῖν οὐ μὴ ἐστὶν ὄψις, οὐδ' ἀκούσαι οὐ μὴ ἐστὶν ἀκοή· ἀλλ' ἀπὸ ἐπιστήμης ποιῆσαι καὶ

^f συμπερασθῶσιν P^b.   ^g ἢ μὴ πολεμῶσι om. P^b.   ^h ὃ] οὐ M^b.
ⁱ ἢ] εἰ P^b.   ^κ δοίη M^b.   ^l τοῦ M^b.   ^μ τ' om. pr. P^b.

- 24 οὐδὲ μή ἐστιν ἡ ἐπιστήμη. Οὐ γὰρ ὁμοίως τῆς ὑγιείας ἡ αὐτὴ
ἐπιστήμη καὶ νόσου, ἀλλὰ τῆς μὲν κατὰ φύσιν τῆς δὲ παρὰ
φύσιν. Ὅμοίως δὲ καὶ ἡ βούλησις φύσει μὲν τοῦ ἀγαθοῦ
ἐστί, παρὰ φύσιν δὲ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ βούλεται φύσει μὲν
τὸ ἀγαθόν, παρὰ φύσιν δὲ καὶ διαστροφὴν καὶ τὸ κακόν.
Ἀλλὰ μὲν ἐκάστου γε φθορὰ καὶ διαστροφή οὐκ εἰς τὸ
25 τυχὸν ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία καὶ ^η τὰ μεταξύ. Οὐ γὰρ ἔστιν
ἐκβῆναι ἐκ τούτων, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπάτη οὐκ εἰς τὰ τυχόντα
γίνεται, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία ὅσοις ἐστὶν ἐναντία, καὶ εἰς
ταῦτα τῶν ἐναντίων ^α κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐναντία ἐστίν.
26 Ἀνάγκη ἄρα καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν προαίρεσιν ἀπὸ τοῦ
μέσου ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνεσθαι. Ἐναντία δὲ τῷ μέσῳ ^ο καὶ
τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον. Αἴτιον δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν·
οὕτω γὰρ ἔχει ὥστε τῇ ψυχῇ φαίνεσθαι τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθόν
καὶ τὸ ἡδίων ἄμεινον, καὶ τὸ λυπηρόν κακὸν καὶ τὸ λυπη-
27 ρότερον χεῖρον. Ὡστε καὶ ἐκ τούτων δῆλον ὅτι περὶ ἡδονὰς
καὶ λύπας ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία. Περὶ μὲν γὰρ τὰ προαι-
ρετὰ τυγχάνουσιν οὔσαι, ἡ δὲ προαίρεσις περὶ τὸ ἀγαθὸν
καὶ κακὸν καὶ τὰ φαινόμενα, τοιαῦτα δὲ φύσει ἡδονὴ καὶ
28 λύπη. Ἀνάγκη τοίνυν, ^η ἐπειδὴ ἀρετὴ μὲν ἡ ἠθικὴ αὐτὴ τε
μεσότης ^ι τις ἐστὶ καὶ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας πᾶσα, ἡ δὲ
κακία ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει ^ς καὶ περὶ ταῦτα τῇ ἀρετῇ,
τὴν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἔξιν προαιρετικὴν μεσότητος τῆς
πρὸς ἡμᾶς ἐν ἡδέσι καὶ λυπηροῖς, καθ' ὅσα ποιός τις λέγεται
τὸ ἦθος, ἢ χαίρων ἢ λυπούμενος· ὁ γὰρ φιλόγλυκος ἢ φιλό-
πικρος οὐ λέγεται ποιός τις τὸ ἦθος.
- Ι Ι Τούτων δὲ διωρισμένων ^ι λέγωμεν πότερον ἡ ἀρετὴ ἀνα-
μάρτητον ποιεῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ τέλος ὀρθόν, οὕτως
ὥστε οὐδὲ ἕνεκα δεῖ προαιρεῖσθαι, ἢ ὥσπερ δοκεῖ τισί, τὸν λό-
γον. Ἔστι δὲ τοῦτο ἐγκράτεια· αὕτη γὰρ οὐ διαφθείρει
τὸν λόγον. Ἔστι δ' ἀρετὴ καὶ ἐγκράτεια ἕτερον. Λεκτέον

^η τὰ post καὶ om. Mb. ^ο καὶ om. Mb. ^ρ οὕτω—λυπηρόν om. Pb.
^η ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ Mb. ^ι τις om. Mb. ^ς καὶ ante περὶ om. Pb. ^ι λέ-
γομέν Pb.

δ' ὕστερον περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ ὅσοις γε δοκεῖ τὸν λόγον ὀρθὸν παρέχειν ἢ ἀρετῇ, τοῦτο αἷτιον. Ἡ μὲν ἐγκράτεια τοιοῦ-²τον, τῶν ἐπαινετῶν δ' ἢ ἐγκράτεια. Λέγομεν δὲ προαπορήσαντες. Ἔστι γὰρ τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθὸν εἶναι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὸν σκοπὸν διαμαρτάνειν· ἔστι δὲ τὸν μὲν σκοπὸν ἡμαρτηῆσθαι, τὰ δὲ πρὸς ἐκείνον περαίνοντα ὀρθῶς ἔχειν, καὶ μηδέτερον. Πότερον δ' ἢ ἀρετῇ ποιεῖ τὸν σκοπὸν ἢ τὰ πρὸς³ τὸν σκοπὸν; Τιθέμεθα δὴ ὅτι τὸν σκοπὸν, διότι τούτου οὐκ ἔστι ^v συλλογισμὸς οὐδὲ λόγος. Ἀλλὰ δὴ ὥσπερ ἀρχὴ τοῦτο ὑποκείσθω. Οὔτε γὰρ ἰατρὸς σκοπεῖ εἰ δεῖ ὑγιαίνειν ἢ μὴ, ^w ἀλλ' εἰ περιπατεῖν ἢ μὴ, οὔτε ^x ὁ γυμναστικὸς εἰ δεῖ εὖ ἔχειν ἢ μὴ, ἀλλ' εἰ παλαῖσαι ἢ μὴ. Ὀμοίως δ' οὐδ' ἄλλη⁴ οὐδεμία περὶ τοῦ τέλους· ὥσπερ ^y γὰρ ταῖς θεωρητικαῖς αἰ ὑποθέσεις ἀρχαί, οὕτω καὶ ταῖς ποιητικαῖς τὸ τέλος ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. Ἐπειδὴ δεῖ τόδε ὑγιαίνειν, ἀνάγκη τοδὶ ὑπάρξαι, εἰ ἔσται ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐκεῖ, εἰ ἔστι τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαί, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. Τῆς μὲν οὖν νοήσεως ἀρχὴ τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως ἢ τῆς νοήσεως τελευτή. Εἰ οὖν πάσης⁵ ὀρθότητος ἢ ^z ὁ λόγος ἢ ^z ἢ ἀρετῇ αἷτία, εἰ μὴ ὁ λόγος, διὰ τὴν ἀρετὴν ^a ἂν ὀρθὸν εἶη τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὰ πρὸς τὸ τέλος. Τέλος δ' ἐστὶ τὸ οὐ ἔνεκα. Ἔστι γὰρ πᾶσα προαίρεσις τινὸς καὶ ἔνεκά τινος. Οὐ μὲν οὖν ἔνεκα τὸ μέσον ἐστίν, οὐ αἷτία ἢ ἀρετῇ τὸ προαιρεῖσθαι οὐ ἔνεκα. Ἔστι μέντοι ἢ προαίρεσις οὐ τούτου, ἀλλὰ τῶν τούτου ἔνεκα. Τὸ⁶ μὲν οὖν τυγχάνειν τούτων ἄλλης δυνάμεως, ὅσα ἔνεκα τοῦ τέλους δεῖ πράττειν· τοῦ δὲ τὸ τέλος ὀρθὸν εἶναι τῆς προαιρέσεως, οὐ ἢ ἀρετῇ ^b αἷτία. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προαιρέσεως κρίνομεν ποῖός τις· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τίνος ἔνεκα πράττει, ἀλλ' οὐ τί πράττει. Ὀμοίως δὲ καὶ ἢ κακία τῶν⁷ ἐναντίων ἔνεκα ποιεῖ τὴν προαίρεσιν. Εἰ δὴ τις, ἐφ' αὐτῷ ὃν πράττειν μὲν τὰ καλὰ ἀπρακτεῖν δὲ τὰ αἰσχροτά, τούναντίον ποιεῖ, δῆλον ὅτι οὐ σπουδαῖός ἐστιν οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

^v λογισμὸς Pb.   ^w ἀλλ'—μὴ om. Pb.   ^x ὁ om. Mb.   ^y γὰρ] καὶ Mb.   ^z ὁ et ἢ om. Mb.   ^a ὀρθὸν ἂν Mb.   ^b αἷτία om. Pb.

ἽΩστ' ἀνάγκη τὴν τε κακίαν ἐκούσιον εἶναι καὶ τὴν ἀρετὴν·
 8 οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη τὰ μοχθηρὰ πράττειν. Διὰ ταῦτα καὶ
 ψεκτὸν ἢ κακία καὶ ἢ ἀρετὴ ἐπαινετόν· τὰ γὰρ ^c ἐκούσια
 αἰσχροὶ καὶ κακὰ οὐ ^d ψεκτά, οὐδὲ τὰ ἀγαθὰ ^e ἐπαινετά,
 ἀλλὰ τὰ ἐκούσια. ἽΕτι πάντας ἐπαινοῦμεν καὶ ψέγομεν εἰς
 τὴν προαίρεσιν βλέποντες μᾶλλον ἢ εἰς τὰ ἔργα· καίτοι αἰ-
 9 ρετώτερον ἢ ἐνέργεια τῆς ἀρετῆς. ^fἽΕτι πράττουσι μὲν
 φαῦλα καὶ ἀναγκαζόμενοι, προαιρεῖται δ' οὐδεὶς. ἽΕτι διὰ
 τὸ ^g μὴ ῥάδιον εἶναι ἰδεῖν τὴν προαίρεσιν ὁποία τις, διὰ
 ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἀναγκαζόμεθα κρίνειν ^h ποῖός τις. Αἶρε-
 τώτερον μὲν οὖν ἢ ἐνέργεια, ἐπαινετώτερον δ' ἢ προαίρεσις.
 ἽΕκ τε τῶν κειμένων οὖν συμβαίνει ταῦτα, καὶ ἔτι ὁμολογεῖ-
 ται τοῖς φαινομένοις.

Γ.

ἽΟτι μὲν οὖν μεσότητες εἰσὶ τε ἐν ἱταῖς ἀρεταῖς, καὶ αὗται
 προαιρετικά, καὶ ^k αἱ ἐναντία κακίαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται,
 καθόλου εἴρηται· καθ' ἐκάστην δὲ λαμβάνοντες ^l λέγωμεν
 ἐφεξῆς, καὶ πρῶτον εἴπωμεν περὶ ἀνδρείας. Σχεδὸν δὴ δοκεῖ
 πᾶσιν ὅ ^{τ'} ἀνδρεῖος ^m εἶναι περὶ φόβους, καὶ ἢ ἀνδρεία μία
 τῶν ἀρετῶν. Διείλομεν δ' ἐν τῇ διαγραφῇ ⁿ πότερον θρά-
 σος καὶ φόβος ἐναντία· καὶ γὰρ ἐστὶ πῶς ἀντικείμενα ἀλ-
 2 λήλοις. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὰς ἑξῆς ταύτας λε-
 γόμενοι ὁμοίως ^o ἀντικείμενοι σφίσιν αὐτοῖς, οἷον ὁ δειλός
 (οὗτος γὰρ λέγεται κατὰ τὸ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ
 θαρρεῖν ἥττον ἢ δεῖ) καὶ ὁ θρασύς· καὶ γὰρ ^p οὗτος κατὰ τὸ
^q τοιοῦτος εἶναι οἷος φοβεῖσθαι μὲν ἥττον ἢ δεῖ, θαρρεῖν δὲ
 μᾶλλον ἢ δεῖ. Διὸ καὶ παρωνυμιάζεται· ὁ γὰρ θρασύς παρὰ
 3 τὸ θράσος λέγεται παρωνύμως. ἽΩστ' ^r ἐπεὶ ἢ ἀνδρεία ἐστὶν
 ἢ βελτίστη ἑξὶς περὶ φόβους καὶ θάρρη, δεῖ δὲ ^s μήθ' οὕτως
 ὥς οἱ θρασεῖς (τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπουσι, τὰ δ' ὑπερβάλλουσι)

^c ἐκούσια Mb, ^d ψέγεται Pb. ^e ἐπαινεῖται Pb. ^f ὅτι Mb, Pb.
^g μὴ om. Mb. ^h ὁποῖός Mb. ⁱ ταῖς om. Pb. ^k αἱ om. Pb.
^l λέγωμεν Pb. ^m εἶναι om. Mb. ⁿ πότερον καὶ θράσος καὶ Pb. ^o ἀν-
 τικεῖνται Mb. ^p ὁ τοιοῦτος Pb. ^q τοιοῦτον εἶναι οἷον Mb. ^r ἐπεὶ ἢ]
 ἐπὶ τῇ Mb. ^s μηδ' Mb.

μήθ' οὕτως ὥς οἱ δειλοί (καὶ γὰρ οὗτοι ^t ταὐτὸ ποιοῦσι,
^v πλὴν οὐ περὶ ταῦτα ἀλλ' ἐξ ἐναντίας· τῷ μὲν γὰρ θαρρεῖν
ἐλλείπουσι, τῷ δὲ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλουσι), δῆλον ὥς ἡ
μέση διάθεσις θρασύτητος καὶ δειλίας ἐστὶν ἀνδρεία· αὕτη
γὰρ βελτίστη. Δοκεῖ δ' ὁ ἀνδρεῖος ἄφοβος εἶναι ὥς ἐπὶ τὸ 4
πολύ, ὁ δὲ δειλὸς φοβητικός, καὶ ὁ μὲν ^w καὶ πολλὰ καὶ
ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ φοβεῖσθαι, καὶ σφόδρα καὶ
ταχύ, ὁ δὲ τὸ ἐναντίον ἢ οὐ φοβεῖσθαι ἢ ἡρέμα καὶ μόλις
καὶ ὀλιγάκις καὶ μεγάλα. Καὶ ὁ μὲν ὑπομένει τὰ φοβερά
σφόδρα, ὁ δὲ οὐδὲ τὰ ἡρέμα. Ποῖα οὖν ὑπομένει ὁ ἀνδρεῖος 5
^x πρῶτον; ^y Πότερον τὰ αὐτῷ φοβερά ἢ τὰ ἐτέρῳ; Εἰ μὲν
δὴ τὰ ἐτέρῳ φοβερά, οὐθὲν σεμνὸν φαίη ἂν τις εἶναι· εἰ δὲ
τὰ αὐτῷ, εἴη ἂν αὐτῷ μεγάλα ^z καὶ φοβερά φόβου ποιητικὰ
ἐκάστω ^φ φοβερά, οἷον εἰ μὲν σφόδρα φοβερά, ^a εἴη ἂν ἰσχυ-
ρὸς ὁ φόβος, εἰ δ' ἡρέμα, ἀσθενής. ^v Ὡστε συμβαίνει τὸν ἀν- 6
δρεῖον μεγάλους φόβους καὶ πολλοὺς ποιεῖσθαι· ἐδόκει δὲ
τοῦναντίον ἢ ἀνδρεία ^b ἄφοβον παρασκευάζειν, τοῦτο δ' εἶναι
ἐν τῷ ἢ μηθὲν ἢ ὀλίγα φοβεῖσθαι, καὶ ἡρέμα καὶ μόλις.
^t Ἀλλ' ἴσως τὸ φοβερὸν λέγεται, ὥσπερ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὰ- 7
γαθόν, διχῶς. Τὰ μὲν γὰρ ἀπλῶς, τὰ δὲ τινὶ μὲν καὶ ἡδέα
^c καὶ ἀγαθὰ ἐστίν, ἀπλῶς δ' οὔ, ἀλλὰ τοῦναντίον φαῦλα καὶ
οὐχ ἡδέα, ὅσα τοῖς πονηροῖς ὠφέλιμα, καὶ ὅσα ἡδέα τοῖς
παιδίοις ἢ παιδία. Ὅμοιως δὲ καὶ τὰ φοβερά τὰ μὲν ἀπλῶς
ἐστί, τὰ δὲ τινί. ^a Ἀ μὲν δὴ δειλὸς φοβεῖται ἢ δειλός, τὰ 8
μὲν οὐδενί ἐστι φοβερά, τὰ δ' ἡρέμα· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις
φοβερά, καὶ ὅσα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ταῦθ' ἀπλῶς ^d φοβερά
λέγομεν. Ὁ δ' ἀνδρεῖος πρὸς ταῦτα ἔχει ἀφόβως, καὶ ὑπο-
μένει τὰ τοιαῦτα φοβερά, ^e ἃ ἐστὶ μὲν ὥς φοβερά αὐτῷ,
ἐστὶ δ' ὥς οὔ, ἢ μὲν ἄνθρωπος, φοβερά, ἢ ^f δ' ἀνδρεῖος, οὐ
φοβερά ἀλλ' ἢ ἡρέμα ἢ οὐδαμῶς. ^v Ἔστι μέντοι φοβερά 9

^t ταῦτα Mb. ^v πλὴν ὥς οὐ Pb. ^w καὶ post μὲν om. Mb. ^x πρῶ-
τον om. Pb. ^y πότερον δὲ τὰ Pb. ^z καὶ] καὶ πολλὰ Pb. ^a εἴη ἂν
om. Pb. ^b φόβον Mb. ^c καὶ ante ἀγαθὰ om. Mb. ^d φοβερά
om. Mb. ^e ἃ—φοβερά om. Mb. ^f δ' post ἢ om. Mb.

ταῦτα· τοῖς γὰρ πλείστοις φοβερὰ. Διὸ καὶ ἐπαινέεται ἡ
 ἕξις· ὥσπερ ^ε γὰρ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἔχει. Καὶ γὰρ
 οὗτοι οὐ τῷ ὑπὸ μηθενὸς ὁ μὲν πόνου τρίβεσθαι, ὁ δ' ὑπὸ
 μηδεμιᾶς ὑπερβολῆς, τοιοῦτοί εἰσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ τούτων
 ἀπαθεῖς εἶναι, ἢ ἀπλῶς ἢ ἡρέμα, ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ καὶ οἱ
 10 πλείστοι. Οἱ μὲν οὖν νοσώδεις καὶ ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ
 ὑπὸ τῶν ^h κοινῶν παθημάτων πάσχουσιν τι, πλὴν θάττον τε
 καὶ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· καὶ ἔτι ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ πάσχου-
 σιν, ὑπὸ τούτων ἀπαθεῖς ἢ ὅλως ἢ ἡρέμα. Ἀπορεῖται δ' εἰ
 τῷ ἀνδρείῳ οὐθέν ἐστι φοβερόν, οὐδ' ἂν φοβηθείη. Ἡ οὐθέν
 κωλύει τὸν εἰρημένον τρόπον; Ἡ γὰρ ἀνδρεία ἀκολουθήσις
 τῷ λόγῳ ἐστίν, ὁ δὲ λόγος τὸ καλὸν ⁱ αἰρεῖσθαι κελεύει.
 11 Διὸ καὶ ὁ μὴ διὰ τοῦτον ὑπομένων αὐτά, οὗτος ἤτοι ἐξέστη-
 κεν ἢ θρασύς· ὁ δὲ διὰ τὸ καλὸν ἄφοβος καὶ ἀνδρείος μόνος.
 Ὁ μὲν οὖν δειλὸς καὶ ^α μὴ δεῖ φοβεῖται, ὁ δὲ θρασὺς καὶ ^α
 μὴ δεῖ θαρρεῖ· ὁ δ' ἀνδρείος ἄμφω ^α δεῖ, καὶ ταύτῃ μέσος
 ἐστίν. Ἀ γὰρ ἂν ὁ λόγος κελεύῃ, ταῦτα καὶ θαρρεῖ καὶ
 12 φοβεῖται. Ὁ δὲ λόγος τὰ μεγάλα λυπηρὰ καὶ φθαρτικὰ
 οὐ κελεύει ὑπομένειν, ἂν μὴ καλὰ ᾖ. Ὁ μὲν οὖν θρασύς, καὶ
 εἰ μὴ κελεύει, ταῦτα θαρρεῖ, ὁ δὲ δειλὸς οὐδ' ἂν κελεύῃ· ὁ δ'
 ἀνδρείος μόνος, εἴαν κελεύῃ. Ἔστι δ' εἶδη ἀνδρείας ^k πέντε
 λεγόμενα καθ' ὁμοιότητα· ^l τὰ αὐτὰ γὰρ ὑπομένουσιν, ἀλλ'
 13 οὐ διὰ τὰ αὐτά. Μία μὲν πολιτικὴ αὕτη δ' ἐστὶν ἡ δι'
 αἰδῶ οὔσα. Δευτέρα ἡ στρατιωτικὴ αὕτη δὲ δι' ἐμπειρίαν
 καὶ τὸ εἰδέναι, οὐχ ὥσπερ Σωκράτης ἔφη, τὰ δεινὰ, ἀλλ' ὅτι
^m τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν. Τρίτη δ' ⁿ ἡ δι' ἀπειρίαν καὶ
 ἄγνοιαν, δι' ἣν τὰ παιδία καὶ οἱ μαινόμενοι οἱ μὲν ὑπομένουσι
 14 τὰ ^o φερόμενα, οἱ δὲ λαμβάνουσι τοὺς ὄφεις. Ἄλλη δ' ἡ
 κατ' ἐλπίδα, καθ' ἣν οἱ τε κατευτυχηκότες πολλάκις ὑπομέ-
 νουσι τοὺς κινδύνους καὶ οἱ μεθύοντες· ^p εὐέλπιδας γὰρ ποιεῖ
 ὁ οἶνος. Ἄλλη δὲ διὰ πάθος ἀλόγιστον, οἷον δι' ἔρωτα καὶ

^ε γὰρ ante ὁ om. M^b. ^h κοινῶν M^b. ⁱ ἀναιρεῖσθαι M^b. ^k λεγόμενα πέντε M^b. ^l τὰ om. codices. ^m τοὺς M^b. ⁿ ἡ om. M^b. ^o φερόμενα] φοβερά M^b. ^p ἐλπίδας P^b.

θυμόν. Ἄν τε γὰρ ἐρά, θρασὺς μᾶλλον ἢ δειλός, ^q καὶ ὑπο-¹⁵
 μένει πολλοὺς κινδύνους, ὥσπερ ὁ ἐν Μεταποντίῳ τὸν τύραν-
 νον ἀποκτείνας καὶ ὁ ἐν Κρήτῃ μυθολογούμενος· καὶ δι' ὀργὴν
 καὶ θυμόν ὡσαύτως· ἐκστατικὸν γὰρ ὁ θυμός. Διὸ καὶ ^rοῖ
 ἄγριοι ^sθῆρες ἀνδρείοι δοκοῦσιν εἶναι, οὐκ ὄντες· ὅταν γὰρ
 ἐκστῶσι, τοιοῦτοι εἰσίν, εἰ δὲ μή, ἀνώμαλοι, ὥσπερ οἱ θρα-
 σεῖς. Ὅμως δὲ μάλιστα φυσικὴ ἡ τοῦ θυμοῦ ἀήττητον γὰρ ¹⁶
 ὁ θυμός, διὸ καὶ οἱ παῖδες ἄριστα μάχονται. Διὰ νόμον δὲ
 ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία. Κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐδεμία τούτων, ἀλλὰ
 πρὸς τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐν τοῖς κινδύνοις χρήσιμα ταῦτα
 πάντα. Περὶ ^t δὲ τῶν φοβερῶν νῦν μὲν ἀπλῶς εἰρήκαμεν,
 βέλτιον δὲ διορίσασθαι μᾶλλον. Ὅλως μὲν οὖν φοβερὰ λέ-¹⁷
 γεται τὰ ποιητικὰ φόβου. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα φαίνεται
 ποιητικὰ λύπης φθαρτικῆς· τοῖς γὰρ ἄλλην τινὰ προσδεχο-
 μένοις λύπην ἐτέρα μὲν ἂν τις ἴσως λύπη γένοιτο καὶ πάθος
 ἕτερον, φόβος δ' οὐκ ἔσται, οἷον εἴ τις προορῶτο ὅτι ^vλυπή-
 σεται λύπην ἣν ^wοἱ φθονοῦντες λυποῦνται, ἢ τοιαύτην οἷαν οἱ
 ζηλοῦντες ἢ οἱ αἰσχυνόμενοι. Ἄλλ' ἐπὶ μόναις ταῖς τοιαύ-¹⁸
 ταις φαινομέναις ἔσεσθαι λύπαις φόβος γίνεται, ὅσων ἡ φύ-
 σις ἀναιρετικὴ τοῦ ζῆν. Διὸ ^xκαὶ σφόδρα τινὲς ὄντες μαλα-
 κοὶ περὶ ἔνια ἀνδρείοι εἰσι, καὶ ἔνιοι σκληροὶ καὶ καρτερικοὶ
 καὶ δειλοί. Καὶ ^yδὴ δοκεῖ σχεδὸν ἴδιον τῆς ἀνδρείας εἶναι τὸ ¹⁹
 περὶ τὸν θάνατον καὶ ^zτὴν τούτου λύπην ἔχειν πῶς· εἰ γάρ
 τις εἴη τοιοῦτος οἷος πρὸς ἀλέας καὶ ψύχην καὶ τὰς τοιαύτας
 λύπας ὑπομενετικός, ὥς ὁ λόγος, ἀκινδύνους οὔσας, πρὸς δὲ
 τὸν θάνατον καὶ μαλακὸς καὶ περίφοβος, μὴ δι' ἄλλο τι
 πάθος ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν φθοράν, ἄλλος δὲ πρὸς μὲν ἐκεί-
 νας μαλακός, πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἀπαθής, ἐκεῖνος μὲν ἂν
 εἶναι δόξειε δειλός, οὗτος δ' ἀνδρείος. ^aΚαὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ ²⁰
 τοῖς τοιούτοις λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ἦ

^q καὶ] ἢ M^b.P^b. ^r οἱ om. M^b. ^s σύες P^b. ^t δὲ τῶν] μὲν τῶν M^b.
^v λυπήσεται] λύπη ἔσται M^b.P^b. ^w οἱ post ἦν om. M^b. ^x καὶ] καὶ οἱ P^b.
^y δὴ] δὴ καὶ P^b. ^z τὴν περὶ τούτου P^b. ^a καὶ] ὁ M^b.

τὸ τῆς τοιαύτης φθορᾶς ποιητικόν. Φαίνεται δὲ κίνδυνος,
 21 ὅταν πλησίον φαίνεται. Τὰ μὲν οὖν φοβερὰ, περὶ ὅσα
 φαμέν εἶναι τὸν ἀνδρείον, εἴρηταί ^b δὴ ὅτι τὰ φαινόμενα ποιη-
 τικὰ λύπης τῆς φθαρτικῆς· ταῦτα μέντοι πλησίον τε φαινό-
 μενα ^c καὶ μὴ πόρρω, ^d καὶ τοσαῦτα τῷ μεγέθει ὄντα ἢ φαι-
 22 νόμενα ὥστ' εἶναι σύμμετρα πρὸς ἄνθρωπον. Ἐνια γὰρ
 ἀνάγκη παντὶ φαίνεσθαι ἀνθρώπῳ φοβερὰ καὶ διαταράττειν·
 οὐθέν γὰρ κωλύει, ὥσπερ θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τῶν ἄλλων
 δυνάμεων ἐνίας ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα-
 τος ἔξεις, οὕτω καὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν παθημάτων οἱ μὲν
 δειλοὶ καὶ θρασεῖς διαψεύδονται διὰ τὰς ἔξεις· τῷ μὲν γὰρ
 δειλῷ τά τε μὴ φοβερὰ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι καὶ τὰ ἡρέμα
 σφόδρα, τῷ δὲ θρασεῖ τούναντίον τά τε φοβερὰ θαρραλέα
 23 καὶ τὰ σφόδρα ἡρέμα, τῷ δ' ἀνδρείῳ τὰληθῆ μάλιστα. Διό-
 περ οὕτ' εἴ τις ^e ὑπομένει τὰ φοβερὰ δι' ^f ἄγνοιαν, ἀνδρείος,
 οἷον εἴ τις τοὺς κεραυνοὺς ὑπομένει φερομένους διὰ μανίαν,
 οὕτ' εἰ γινώσκων ὅσος ὁ κίνδυνος, διὰ θυμόν, οἷον οἱ Κελτοὶ
 πρὸς τὰ κύματα ὅπλα ἀπαντῶσι λαβόντες, καὶ ὅλως ἢ βαρ-
 24 βαρικὴ ἀνδρία μετὰ θυμοῦ ἐστίν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ δι' ἄλλας
 ἡδονὰς ὑπομένουσιν. Καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἡδονὴν ἔχει τινά· μετ'
 ἐλπίδος γὰρ ἐστὶ τιμωρίας. Ἄλλ' ὅμως οὕτ' εἰ διὰ ταύτην
 οὕτ' εἰ δι' ἄλλην ἡδονὴν ὑπομένει τις τὸν θάνατον ἢ φυγὴν
 25 μειζόνων λυπῶν, οὐδεὶς δικαίως ἀνδρείος λέγοιτο τούτων. Εἰ
 γὰρ ἦν ἡδὺ τὸ ἀποθνήσκειν, πολλάκις ἂν δι' ἀκρασίαν ἀπέθνη-
 σκον οἱ ἀκόλαστοι, ὥσπερ καὶ νῦν αὐτοῦ μὲν τοῦ ἀποθνήσκειν
 οὐκ ὄντος ἡδέος, τῶν ποιητικῶν ^g δ' αὐτοῦ, πολλοὶ δι' ἀκρα-
 σίαν περιπίπτουσιν εἰδότες, ὧν οὐδεὶς ἀνδρείος εἶναι δόξειεν,
 26 εἰ καὶ πάνν ^h ἔτοιμος ἀποθνήσκειν. Οὕτ' εἰ φεύγοντες τὸ
 πονεῖν, ὅπερ πολλοὶ ποιοῦσιν, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐθεὶς ἀν-
 δρείος, καθάπερ καὶ Ἀγάθων φησὶ

φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πονεῖν ἡσώμενοι
 θανεῖν ἐρώσιν.

^b δὴ, ὅτι] διότι Mb. ^c καὶ—φαινόμενα om. Mb. ^d καὶ om. Pb.
^e ὑπομένει Pb. ^f ἄνοιαν Pb. ^g δ'] δι' Mb. ^h ἐτοίμως Mb.Pb.

Ὡςπερ ⁱ καὶ τὸν Χείρωνα μυθολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἔλκουσ ὀδύνην εὖξασθαι ἀποθανεῖν ἀθάνατον ὄντα. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ ὅσοι δι' ἐμπειρίαν ὑπομένουσι ²⁷ τοὺς κινδύνους, ὥνπερ τρόπον σχεδὸν οἱ πλείστοι τῶν στρατιωτικῶν ἀνθρώπων ὑπομένουσιν. Αὐτὸ γὰρ τούναντίον ἔχει ἢ ὡς ^k ᾤετο Σωκράτης, ἐπιστήμην οἰόμενος ^l εἶναι τὴν ἀνδρίαν. Οὔτε γὰρ διὰ τὸ εἰδέναι τὰ φοβερά θαρροῦσιν οἱ ²⁸ ἐπὶ τοὺς ἰστούς ἀναβαίνειν ἐπιστάμενοι, ἀλλ' ὅτι ἴσασι τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν· οὔτε δι' ὃ θαρραλεώτερον ἀγωνίζονται, τοῦτο ἀνδρεία. Καὶ γὰρ ἂν ^m ἢ ἰσχύς καὶ ὁ πλούτος κατὰ Θέογνιν ἀνδρεία εἶεν·

pās γὰρ ἀνὴρ πενήν δεδμημένος.

Φανερώς ἔνιοι δειλοὶ ὄντες ὅμως ὑπομένουσι δι' ἐμπειρίαν· ²⁹ τοῦτο δέ, ὅτι οὐκ οἶονται κίνδυνον εἶναι· ἴσασι γὰρ τὰς βοηθείας. Σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ μὴ ἔχειν οἶωνται βοήθειαν, ἀλλ' ἤδη πλησίον ἢ τὸ δεινόν, οὐχ ὑπομένουσιν. Ἀλλὰ πάν- ³⁰ των τῶν τοιούτων αἰτίων οἱ διὰ τὴν αἰδῶ ὑπομένοντες μάλιστα φανεῖν ἀνδρεῖοι, καθάπερ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἑκτορά φησιν ὑπομείναι τὸν κίνδυνον τὸν πρὸς ⁿ τὸν Ἀχιλλέα·

Ἑκτορα δ' αἰδῶς εἶλε·

ο Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.

Καὶ ἐστὶν ἡ πολιτικὴ ἀνδρία αὕτη. Ἡ δ' ἀληθὴς οὔτε αὕτη ³¹ οὔτ' ἐκείνων οὐδεμία, ἀλλ' ὁμοία μὲν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν θηρίων, ἃ διὰ τὸν θυμὸν ὁμόσε τῇ πληγῇ φέρεται. Οὔτε γὰρ ὅτι ἀδοξήσει, δεῖ μένειν φοβουμένους, οὔτε δι' ὀργὴν, οὔτε διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀποθανεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ δυνάμεις ἔχειν φυλακτικάς· οὐδὲ γὰρ οἰήσεται οὕτω γε φοβερὸν εἶναι οὐθέν. Ἀλλ' ³² ἐπειδὴ ^q πᾶσα ἀρετὴ προαιρετικὴ (τοῦτο δὲ πῶς λέγομεν, εἴρηται πρότερον, ὅτι ἕνεκά τινος πάντα αἰρεῖσθαι ποιεῖ, καὶ τοῦτο ἐστί, τὸ οὐ ἕνεκα, τὸ καλόν), δῆλον ὅτι καὶ ἡ ἀνδρία ἀρετὴ τις οὖσα ἕνεκά τινος ποιήσῃ τὰ φοβερά ὑπομένειν,

ⁱ καὶ om. Mb. ^k pro ᾤετο lacunam Mb. ^l τὴν ἀνδρίαν εἶναι Mb.
^m ἢ om. Mb. ⁿ τὸν post πρὸς om. Mb. ^o πολυδάμας Pb. ^p οὔτε
codices. ^q πᾶσα γε ἀρετὴ Mb.

ὥστ' οὔτε δι' ἄγνοιαν (ὀρθῶς γὰρ μᾶλλον ποιεῖ κρίνειν) οὔτε δι' ἡδονήν, ἀλλ' ὅτι καλόν, ἐπεὶ, ἂν γε μὴ καλὸν ἢ ἀλλὰ
 33 μανικόν, οὐχ ὑπομένει· αἰσχρὸν γάρ. Περὶ ποῖα μὲν οὖν
 ἐστὶν ἡ ἀνδρεία μεσότης καὶ τίνων καὶ διὰ τί, καὶ τὰ φοβερά
 τίνα δύνανται ἔχει, σχεδὸν εἴρηται κατὰ τὴν παρούσαν ἔφοδον
 ἱκανῶς.

2 Περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας μετὰ ταῦτα διελέσθαι
 πειρατέον. Λέγεται δ' ὁ ἀκόλαστος πολλαχῶς. Ὁ τε γὰρ
 μὴ κεκολασμένος πῶς μὴδ' ἰατρευόμενος, ὥσπερ ἄτμητος ὁ
 μὴ τετμημένος, καὶ τούτων ὁ μὲν δυνατὸς ὁ δ' ἀδύνατος· ἄ-
 τμητον γὰρ τό τε ἴμην δυνάμενον τμηθῆναι, καὶ τὸ δυνατὸν
 2 μὲν μὴ τετμημένον δέ. Τὸν αὐτὸν ὁ δὲ τρόπον καὶ τὸ ἀκό-
 λαστον· καὶ γὰρ τὸ μὴ πεφυκὸς δέχεσθαι κόλασιν, καὶ τὸ
 πεφυκὸς μὲν μὴ κεκολασμένον δὲ περὶ ἀμαρτίας περὶ ἧς
 ὀρθοπραγεῖ ὁ σώφρων, ὥσπερ οἱ παῖδες· κατὰ ταύτην γὰρ
 ἀκόλαστοι λέγονται τὴν ἀκολασίαν. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον
 3 οἱ δυσίατοι καὶ ὁ οἱ ἀνίατοι πάμπαν ὁ διὰ κολάσεως. Πλεο-
 ναχῶς δὲ λεγομένης τῆς ἀκολασίας, ὅτι μὲν περὶ ἡδονὰς τινὰς
 καὶ λύπας ὁ εἰσὶ, φανερόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ ὁ ταύτας δια-
 κεῖσθαι πῶς καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ τῶν ἄλλων· διεγρά-
 ψαμεν δὲ ὁ πρότερον πῶς τὴν ἀκολασίαν ὁ νομάζοντες μετα-
 4 φέρομεν. Τοὺς γὰρ ἀκινήτως ἔχοντας δι' ἀναισθησίαν πρὸς
 τὰς αὐτὰς ἡδονὰς οἱ μὲν καλοῦσιν ἀναισθήτους, οἱ δ' ἄλλοις
 ὀνόμασι τοιούτοις προσαγορεύουσιν. Ἔστι δ' οὐ πάνυ γνῶ-
 ριμον τὸ πάθος οὐδ' ὁ ἐπιπόλαιον διὰ τὸ πάντας ἐπὶ θάτερον
 ἀμαρτάνειν μᾶλλον καὶ πᾶσιν εἶναι σύμφυτον τὴν τῶν τοι-
 5 οῦτων ἡδέων ἦτταν καὶ αἴσθησιν. Μάλιστα δ' εἰσὶ τοιούτοι,
 οἷους οἱ κωμωδοδιδάσκαλοι παράγουσιν ἀγροίκους, οἱ οὐδὲ τὰ
 μέτρια καὶ τὰ ἀναγκαῖα ὁ πλησιάζουσι τοῖς ἡδέσιν. Ἐπεὶ
 δ' ὁ σώφρων ἐστὶ περὶ ἡδονὰς, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐπιθυμίας
 6 τινὰς αὐτὸν εἶναι. Δεῖ δὲ λαβεῖν περὶ τινὰς. Οὐ γὰρ περὶ

¹ μὴ om. P^b.   ² δὲ om. M^b.   ³ οἱ post καὶ om. M^b.   ⁴ δι' ἀκολα-
 σίαν P^b.   ⁵ εἰσὶ om. M^b.   ⁶ ταύταις M^b.   ⁷ πρότερον et ὄνομα P^b.
⁸ ἐπιπόλαιον] ἐπὶ πολέως P^b.   ⁹ ἀ παραπλησιάζουσι M^b.

πάσας οὐδὲ περὶ ^bἅπαντα τὰ ἡδέα ὁ σώφρων σώφρων ἐστίν, ἀλλὰ τῇ μὲν δόξῃ περὶ ^cδύο τῶν αἰσθητῶν, περὶ τε τὸ γευστὸν καὶ τὸ ἀπτόν, τῇ δ' ἀληθείᾳ περὶ τὸ ἀπτόν· περὶ γὰρ τὴν διὰ τῆς ὄψεως ἡδονὴν τῶν καλῶν ἄνευ ἐπιθυμίας ἀφροδισίων, ἢ λύπην τῶν αἰσχυρῶν, καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς ἀκοῆς τῶν ^dεὐαρμόστων ἢ ἀναρμόστων, ἔτι δὲ πρὸς τὰς δι' ὀσφρήσεως, τὰς τε ἀπὸ εὐωδίας καὶ τὰς ἀπὸ δυσωδίας, οὐκ ἔστιν ὁ σώφρων. Οὐδὲ γὰρ ἀκόλαστος οὐδεὶς λέγεται τῷ πάσχειν ἢ ⁷ μὴ πάσχειν. Εἰ γοῦν τις ἢ καλὸν ἀνδριάντα θεώμενος ἢ ἵππον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἀκροώμενος ἄδοντος, μὴ βούλοιτο μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε ἀφροδισιάζειν, ἀλλὰ τὰ μὲν καλὰ θεωρεῖν τῶν δ' ἁδόντων ἀκούειν, οὐκ ἂν δόξειεν ἀκόλαστος εἶναι, ὥσπερ οὐδ' οἱ κηλούμενοι παρὰ ταῖς ^eΣειρήσιν. Ἄλλὰ ⁸ περὶ τὰ δύο τῶν αἰσθητῶν ταῦτα, περὶ ἅπερ καὶ τᾶλλα θηρία ^fμόνα τυγχάνει αἰσθητικῶς ἔχοντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενα, περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἀπτά. Περὶ δὲ τὰ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἡδέα σχεδὸν ὁμοίως ἅπαντα φαίνεται ἀναισθήτως διακείμενα, οἷον περὶ εὐαρμοστίαν ἢ κάλλος· οὐθὲν γάρ, ὃ τι καὶ ἄξιον λόγου, φαίνεται πάσχοντα αὐτῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν καλῶν ἢ τῇ ἀκροάσει τῶν εὐαρμόστων, εἰ μὴ ⁹τί που συμβέβηκε τερατῶδες. Ἄλλ' οὐδὲ πρὸς τὰ εὐώδη ἢ ⁹ δυσώδη· καίτοι τὰς γε αἰσθήσεις ὀξυτέρας ἔχουσι πάσας. Ἄλλὰ καὶ τῶν ὁσμῶν ταύταις χαίρουσιν ὅσαι κατὰ συμβεβηκὸς εὐφραίνουσιν, ἀλλὰ μὴ καθ' αὐτάς. Λέγω δὲ καθ' αὐτάς, ^hαἷς μὴ ἐλπίζοντες χαίρομεν ἢ μεμνημένοι, οἷον ὄψων καὶ ποτῶν· δι' ⁱἐτέραν γὰρ ἡδονὴν ταύταις χαίρομεν, τὴν τοῦ φαγεῖν ἢ πιεῖν. Καθ' αὐτὰς δέ, ^kοἶαι αἱ τῶν ἀνθρώπων εἰσίν. Διὸ ἐμμελῶς ἔφη Στρατόνικος τὰς μὲν καλὸν ὄζειν, τὰς δὲ ¹⁰ ἡδύ. Ἐπεὶ καὶ τῶν περὶ τὸ γευστὸν οὐ περὶ πάσαν ἡδονὴν ἐπτόνεται τὰ θηρία, οὐδ' ὅσων τῷ ἄκρῳ τῆς γλώττης ἢ αἰσθησις, ἀλλ' ὅσων τῷ φάρυγγι, καὶ ἔοικεν ἀφῇ μᾶλλον ἢ

^b πάντα P^b. ^c δύο πῶς τῶν M^b. ^d εὐαρμόστων] ἐναρμόστων M^b.
^e συρίσιν M^b. ^f μόνον P^b. ^g πού τι M^b. ^h ἁς M^b. P^b. ⁱ ἐτέρου M^b.
^k οἷον P^b.

γεύσει τὸ πάθος· διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὗχονται τὴν γλῶτ-
 ταν ἔχειν μακρὰν ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνον, ὥσπερ Φιλό-
 11 ξενος ὁ ¹ Ἐρύξιδος. Ὡστε περὶ τὰ ἀπτόμενα ὡς ἀπλῶς
 εἰπεῖν θετέον τὴν ἀκολασίαν. Ὅμοίως δὲ καὶ ^m ὁ ἀκόλαστος
 περὶ τὰς τοιαύτας ἐστίν. Οἰνοφλυγία γὰρ καὶ γαστριμαρ-
 γία καὶ λαγνεία καὶ ὀψοφαγία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ
 τὰς εἰρημένας ἐστὶν αἰσθήσεις, εἰς ἅπερ μόρια ἡ ἀκολασία
 12 διαιρεῖται. Περὶ δὲ τὰς δι' ὄψεως ἢ ἀκοῆς ἢ ὁσφρήσεως
ⁿ ἡδονὰς οὐθεὶς λέγεται ἀκόλαστος, ἐὰν ^o ὑπερβάλλῃ, ἀλλ'
 ἄνευ ὀνείδους τὰς ἀμαρτίας ψέγομεν ταύτας, καὶ ὅλως περὶ
 ὅσα μὴ λέγονται ἐγκρατεῖς· οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐκ εἰσὶν ἀκό-
 13 λαστοι οὐδὲ σώφρονες. Ἀναίσθητος μὲν οὖν, ἢ ὅπως δεῖ
 ὀνομάζειν, ὁ οὕτως ἔχων ὥστε καὶ ἐλλείπειν ὅσων ἀνάγκη
 κοινωνεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντας καὶ χαίρειν· ὁ δ' ὑπερβάλ-
 λων ἀκόλαστος. Πάντες γὰρ τούτοις φύσει τε χαίρουσι,
 καὶ ἐπιθυμίας λαμβάνουσι, καὶ οὐκ εἰσὶν οὐδὲ λέγονται ἀκό-
 λαστοι· ^p οὐ γὰρ ὑπερβάλλουσιν τῷ χαίρειν μᾶλλον ἢ δεῖ
 τυγχάνοντες ^q καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ μὴ τυγχάνοντες.
 14 Οὐδ' ἀνάλγητοι· οὐ γὰρ ἐλλείπουσι τῷ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι,
 ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλουσιν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ
 ἔλλειψις περὶ αὐτά, δῆλον ὅτι καὶ μεσότης, καὶ βελτίστη
 15 αὕτη ἡ ἕξις, καὶ ἀμφοῖν ἐναντία. Ὡστε σωφροσύνη ἢ βελ-
 τίστη ἕξις, περὶ ἣ ὁ ἀκόλαστος, ἢ περὶ τὰ ἡδέα τὰ εἰρημένα
 τῶν αἰσθητῶν μεσότης, σωφροσύνη ἂν εἴη, μεσότης οὐσα ἀκο-
 λασίας καὶ ἀναισθησίας· ἢ δ' ὑπερβολὴ ἀκολασία, ἢ δ' ἔλ-
 λειψις ἥτοι ἀνώνυμος ἢ τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι προσαγο-
 ρενομένη. Ἀκριβέστερον δὲ περὶ ^r τοῦ γένους τῶν ἡδονῶν
 ἔσται διαιρετέον ἐν τοῖς λεγομένοις ὕστερον περὶ ἐγκρατείας
 καὶ ἀκρασίας.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον καὶ περὶ πραότητος ^s καὶ
 χαλεπότητος· καὶ γὰρ ^t τὸν πρᾶον περὶ λύπην τὴν ἀπὸ θυ-

¹ ἐρύξιος M^b, ἐξ ἔριδος P^b. ^m ὁ om. M^b. ⁿ ἡδονὰς] ὁσμάς M^b. P^b.
^o ὑπερβάλλῃ P^b. ^p οὐ] καὶ M^b. ^q καὶ—τυγχάνοντες om. P^b. ^r τὸ
 γένος M^b. ^s καὶ χαλεπότητος om. P^b. ^t τὸ M^b.

μου γιγνομένην ὀρώμεν ὄντα, τῷ πρὸς ταύτην ἔχειν πῶς. Διεγράψαμεν δὲ καὶ ἀντεθήκαμεν τῷ ὀργίλῳ καὶ χαλεπῷ² καὶ ἀγρίῳ (πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς αὐτῆς ἐστὶ διαθέσεως) τὸν ἀνδραποδώδη· καὶ τὸν ἀνόητον· σχεδὸν γὰρ ταῦτα μάλιστα καλοῦσι τοὺς μὴδ' ἐφ' ὅσοις δεῖ κινουμένους τὸν θυμόν, ἀλλὰ προπηλακίζομένους εὐχερῶς καὶ ταπεινοὺς πρὸς τὰς ὀλιγωρίας. ^vἜστι γὰρ ^wἀντικείμενον τῷ μὲν ταχὺ τὸ ³μόλις, τῷ δ' ἡρέμα τὸ σφόδρα, τῷ δὲ πολὺν χρόνον τὸ ὀλίγον λυπεῖσθαι ταύτην τὴν λύπην ἣν καλοῦμεν θυμόν. ⁴Ἐπεὶ δ' ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἵπομεν, καὶ ἐνταῦθ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις (ὁ μὲν γὰρ χαλεπὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ καὶ θάττον καὶ μᾶλλον πάσχων καὶ πλείω χρόνον, καὶ ὅτ' οὐ δεῖ, καὶ ὁποίοις οὐ δεῖ, καὶ ἐπὶ πολλοῖς, ὁ δ' ἀνδραποδώδης τούναντίον), δῆλον ὅτι ἔστι τις καὶ ὁ μέσος τῆς ἀνισότητος. ⁵Ἐπεὶ οὖν ἡμαρτημέναι ἀμφοτέραι αἱ ἕξεις ἐκείναι, φανερόν ἐστι ἐπιεικὴς ἡ μέση τούτων ἕξις· οὔτε γὰρ προτερεῖ οὔθ' ὑστερίζει, οὔτε οἷς οὐ δεῖ ὀργίζεται, οὔτε οἷς δεῖ οὐκ ὀργίζεται. ⁶Ὡστ' ἐπεὶ καὶ πραότης ἡ βελτίστη ἕξις περὶ ταῦτα τὰ πάθη ἐστίν, εἴη ^xἂν καὶ ἡ πραότης μεσότης τις, καὶ ὁ πρᾶος μέσος τοῦ χαλεποῦ καὶ ^yτοῦ ἀνδραποδώδους.

⁴Ἔστι δὲ καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ ἐλευθεριότης μεσότητες, ἡ μὲν ἐλευθεριότης περὶ χρημάτων κτήσιν καὶ ἀποβολήν. ⁵Ὁ μὲν γὰρ κτήσεται ^zμὲν πάσῃ μᾶλλον χαίρων ἢ δεῖ, ἀποβολῇ δὲ πάσῃ λυπούμενος μᾶλλον ἢ δεῖ, ἀνελεύθερος, ὁ δ' ἀμφοτέρω ἡττον ἢ δεῖ ^aἄσωτος, ὁ δ' ἄμφω ὡς δεῖ ἐλευθέριος. Τοῦτο δὲ λέγω τὸ ὡς δεῖ, καὶ ἐπὶ ²τούτων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ ὡς ^bὁ λόγος ὁ ὀρθός. ³Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν εἰσιν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει, ὅπου δὲ ἔσχατά εἰσι, καὶ μέσον, καὶ τοῦτο βέλτιστον, ἐν δὲ περὶ ἕκαστον τῷ εἶδει τὸ βέλτιστον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐλευθεριότητα μεσότητα εἶναι ^cἄσωτίας καὶ ἀνελευθερίας περὶ χρημάτων κτήσιν καὶ

^v ἔστι γὰρ om. Mb.   ^w ἀντικείμενους Mb.   ^x ἂν om. Mb.   ^y τοῦ alterum om. Mb.   ^z μὲν ante πάσῃ om. Mb.   ^a ἄσώματος Mb.   ^b ὁ post ὡς om. Mb.   ^c ἄσωτίας Mb.Pb.

- 3 ἀποβολήν. Διχῶς δὲ τὰ χρήματα λέγομεν καὶ τὴν χρημα-
τιστικήν. Ἡ μὲν γὰρ καθ' αὐτὸ ^d χρῆσις τοῦ κτήματός
ἐστίν, οἶον ὑποδήματος ἢ ἱματίου, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μὲν,
οὐ μέντοι οὕτως ὥς ἂν εἴ τις σταθμῶ χρήσαιτο τῷ ὑποδή-
ματι, ἀλλ' οἶον ἢ πώλησις καὶ ἢ μίσθωσις· χρήται γὰρ ^e ὑπο-
4 δήματι. Ὁ δὲ φιλάργυρος ὁ περὶ τὸ νόμισμά ἐστίν ἐσπου-
δακῶς, τὸ δὲ νόμισμα τῆς κτήσεως ἀντὶ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς
χρήσεώς ἐστίν. Ὁ δ' ἀνελεύθερος ^f εἴη ἂν καὶ ἄσωτος περὶ
τὸν κατὰ συμβεβηκὸς τρόπον τοῦ χρηματισμοῦ· καὶ γὰρ
ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν χρηματισμοῦ τὴν αὔξησιν διώκει. Ὁ
δ' ἄσωτος ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐλευθέριος τὴν περι-
5 ουσίαν δίδωσιν. Αὐτῶν δὲ τούτων εἶδη λέγονται διαφέροντα
τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον περὶ μόρια, οἶον ἀνελεύθερος φειδωλὸς
καὶ ^g κίμβιξ καὶ αἰσχροκερδής, φειδωλὸς μὲν ἐν τῷ ^h μὴ προϊέ-
σθαι, ⁱ αἰσχροκερδής δ' ἐν τῷ ὀτιοῦν προσίεσθαι, ^k κίμβιξ δὲ
ὁ σφόδρα περὶ μικρὰ διατεινόμενος, παραλογιστῆς δὲ ^l καὶ
6 ἀποστερητῆς ὁ ἄδικος κατ' ἀνελευθερίαν. Καὶ τοῦ ἀσώτου
ὡσαύτως ^m λαφύκτης μὲν ὁ ἐν τῷ ἀτάκτως ἀναλίσκειν, ἀλό-
γιστος δὲ ὁ ἐν τῷ μὴ ὑπομένειν τὴν ἀπὸ λογισμοῦ λύπην.
- 5 Περὶ δὲ μεγαλοψυχίας ἐκ τῶν τοῖς μεγαλοψύχοις ἀπο-
διδόμενων δεῖ διορίσαι τὸ αἷτιον. Ὡσπερ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα
κατὰ τὴν γειτνίασιν καὶ ὁμοιότητα μέχρι τοῦ λανθάνειν
πόρρω προϊόντα, καὶ περὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ταῦτ' οὕτως συμ-
2 βέβηκεν. Διὸ ἐνίοτε οἱ ἐναντίοι τοῦ αὐτοῦ ἀντιποιοῦνται,
οἶον ὁ ἄσωτος τῷ ⁿ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ αὐθάδης τῷ σεμνῶ καὶ ὁ
θρασύς τῷ ἀνδρείῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ περὶ ταῦτα καὶ ὅμοροι
μέχρι τινός, ὥσπερ ὁ ἀνδρεῖος ^o ὑπομενετικὸς κινδύνων καὶ ὁ
θρασύς, ἀλλ' ὁ μὲν ὧδε ὁ δ' ὧδε· ταῦτα δὲ διαφέρει πλείστον.
- 3 Λέγομεν δὲ τὸν μεγαλόψυχον κατὰ τὴν τοῦ ὀνόματος προσ-
ηγορίαν, ὥσπερ ἐν μεγέθει τινὶ ψυχῆς καὶ δυνάμεως. Ὡστε

^d κτήσις τοῦ χρήματος Mb. ^e ὑποδήματα Mb, τὰ ὑποδήματα Pb.
^f ἂν εἴη Pb. ^g κύβιξ Mb, κίβιξ Pb. ^h μὴ om. Pb. ⁱ αἰσχροκερδής—
προσίεσθαι om. Mb. ^k κύβιξ Pb, καὶ κίβιξ Mb. ^l καὶ] καὶ ὁ Pb.
^m φυλάκτης Mb. ⁿ ἀνελευθερίῳ Mb.Pb. ^o ὑπομονητικὸς Mb.

καὶ τῷ σεμνῷ καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ὅμοιος εἶναι δοκεῖ, ὅτε καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀκολουθεῖν φαίνεται. Καὶ γὰρ τὸ ὀρθῶς κρίναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαινετόν. Δοκεῖ δὲ ταῦτ' εἶναι μεγάλα, ἃ διώκει ὁ τὴν κρατίστην ἔχων ⁴ ἔξιν περὶ τὰ τοιαῦτ' εἶναι ἡδέα. Ἡ δὲ μεγαλοψυχία κρατίστη· κρίνει δ' ἡ P περὶ ἕκαστον ἀρετὴ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ὀρθῶς, ἅπερ ὁ φρόνιμος ἂν κελεύσειε καὶ ἡ ἀρετὴ, ὥστε ἔπεσθαι αὐτῇ πάσας τὰς ἀρετάς, ἢ αὐτὴν ἔπεσθαι πάσαις. ⁵ Ἔτι δοκεῖ μεγαλοψύχου εἶναι τὸ καταφρονητικὸν εἶναι. Ἐκάστη δ' ἀρετὴ καταφρονητικούς ποιεῖ τῶν παρὰ τὸν λόγον μεγάλων, οἷον ἀνδρία κινδύνων (μέγα γὰρ οἶεται εἶναι τῶν αἰσχυρῶν, καὶ πλῆθος οὐ πᾶν φοβερόν), καὶ σώφρων ἡδονῶν μεγάλων καὶ πολλῶν, καὶ ἐλευθέριος χρημάτων. Με-6 γαλοψύχου δὲ ^q τοῦτο δοκεῖ διὰ τὸ περὶ ὀλίγα σπουδάζειν, καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ οὐχ ὅτι δοκεῖ ἐτέρῳ τινί. Καὶ μάλλον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος τί δοκεῖ ἐνὶ σπουδαίῳ ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν, ὥσπερ Ἀντιφῶν ἔφη πρὸς Ἀγάθωνα ^r κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν ἐπαινέσαντα. Καὶ τὸ ὀλίγωρον τοῦ μεγαλοψύχου μάλιστα εἶναι πάθος ἴδιον. Πάλιν περὶ τιμῆς καὶ τοῦ ζῆν καὶ πλούτου, περὶ ὧν σπου-7 δάζειν δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐθὲν φροντίζειν περὶ τῶν ἄλλων πλὴν περὶ τιμῆς. Καὶ ^s λυπηθήσονται ἂν ἀτιμαζόμενος καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἀναξίου. Καὶ ^t χαίρει μάλιστα τυγχάνων. Οὕτω μὲν οὖν ^v δόξειεν ἂν ἐναντίως ἔχειν· ^w τὸ γὰρ ⁸ εἶναί τε μάλιστα περὶ τιμὴν καὶ καταφρονητικὸν εἶναι τῶν πολλῶν καὶ δόξης οὐχ ὁμολογεῖσθαι. Δεῖ δὲ τοῦτο διορίσαντας εἰπεῖν. Ἔστι γὰρ τιμὴ ^x καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη διχῶς. Ἡ γὰρ τῷ ὑπὸ πολλῶν τῶν τυχόντων ἢ τῷ ὑπὸ τῶν ἀξίων λόγου, καὶ πάλιν τῷ ἐπὶ τίνι ἢ τιμῇ διαφέρει. Με-9 γάλη γὰρ οὐ τῷ πλήθει τῶν τιμώντων οὐδὲ τῷ ποιῷ μόνον,

P περὶ τὰ ἕκαστον M^b.   q δοκεῖ τοῦτο P^b.   r κατεψηφισμένως M^b, κατεψευσμένως P^b.   s λυπηθήσεται P^b, λυπήσεται M^b.   t χαίρειν M^b.
v ἂν δόξειεν M^b.   w τῷ M^b.   x καὶ post τιμὴ om. M^b.

ἀλλὰ καὶ τῷ ὕτιμίαν εἶναι· τῇ ἀληθείᾳ δὲ καὶ ^zαἱ ἀρχαὶ καὶ
 τᾶλλα ἀγαθὰ τίμια καὶ ἄξια σπουδῆς ταῦτα ὅσα μεγάλα
 ἀληθῶς ἐστίν, ὥστε καὶ ἀρετὴ οὐδεμία ἄνευ μεγέθους· διὸ
 δοκοῦσι μεγαλοψύχους ποιεῖν ^aἐκάστη, περὶ ὅ ἐστιν ἐκάστη
 10 αὐτῶν, ὥσπερ εἵπομεν. Ἄλλ' ὅμως ἐστὶ τις ^bπαρὰ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετὰς μία μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ ^cἰδίᾳ μεγαλόψυ-
 χον τοῦτον λεκτέον τὸν ἔχοντα ταύτην. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἕνια
 τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια τὰ δ' ὡς διωρίσθη πρότερον, τῶν
^dτοιούτων δ' ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ μὲν μεγάλα κατ' ἀλήθειαν τὰ
 δὲ μικρά, καὶ τούτων ἕνιοι ἄξιοι καὶ ἀξιούσιν αὐτούς, ἐν τού-
 τοις ^eζητητέος ὁ μεγαλόψυχος. Τετραχῶς ^fδ' ἀνάγκη δια-
 11 φέρειν. Ἔστι μὲν γὰρ ἄξιον εἶναι μεγάλων καὶ ἀξιοῦν ἑαυ-
 τὸν τούτων, ἔστι δὲ μικρὰ καὶ ἄξιόν τινα τηλικούτων καὶ
^gἀξιοῦν ἑαυτὸν τούτων, ἔστι δ' ἀνάπαλιν πρὸς ἐκάτερα αὐ-
 τῶν· ὁ μὲν γὰρ ἂν εἴη τοιοῦτος οἷος ἄξιος ὢν μικρῶν μεγά-
 λων ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἐντίμων ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἄξιος ὢν με-
 12 γάλων ^hἀξιόη ⁱἂν μικρῶν ἑαυτόν. Ὁ μὲν οὖν ἄξιος μικρῶν,
 μεγάλων δ' ἀξίων ἑαυτόν, ψεκτός· ἀνόητον γὰρ καὶ οὐ καλὸν
 τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν τυγχάνειν. Ψεκτὸς δὲ καὶ ὅστις ἄξιος ὢν
 ὑπαρχόντων αὐτῷ τῶν τοιούτων μετέχει μὴ ἀξιοῖ ἑαυτόν.
 Λείπεται δὲ ἐνταῦθα ^kἐναντίος τούτοις ἀμφοτέροις, ὅστις
^lὢν ἄξιος μεγάλων ἀξιοῖ αὐτὸς ἑαυτὸν τούτων, καὶ τοιοῦτός
 13 ἐστὶν οἷος ἀξιοῦν ἑαυτόν. Οὗτος ἐπαινετὸς καὶ μέσος τού-
 των. Ἐπεὶ οὖν περὶ τιμῆς αἵρεσιν καὶ χρήσιν καὶ τῶν
 ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐντίμων ἀρίστη ἐστὶ διάθεσις ἡ μεγαλο-
 ψυχία, καὶ τοῦτ' ἀποδίδομεν, καὶ οὐ περὶ τὰ χρήσιμα τὸν
 μεγαλόψυχον, ἅμα δὲ καὶ ἡ μεσότης αὕτη ἐπαινετωτάτη,
 14 δῆλον ὅτι καὶ ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἂν εἴη. Τῶν δ' ἐναν-
 τίων, ὥσπερ διεγράψαμεν, ἡ μὲν ἐπὶ ^mτῷ ἀξιοῦν ἑαυτόν
 ἀγαθῶν μεγάλων ἀνάξιον ὄντα χαυνότης (τούς τοιούτους

γ μίαν Mb.   z αἱ om. Mb.   a ἐκάστην Pb.   b περὶ codices.
 c διὰ Mb.   d τοιούτων ἀγαθῶν δὲ τὰ Pb.   e ζητητέον Mb. Pb.   f δ'
 om. Pb.   g ἀξιοῦν] ἄξιον Mb.   h ἀξιόη Mb.   i ἂν om. Mb.   k ἐναν-
 τίως Mb.   l ἄξιος ὢν Mb.   m τὸ Pb.

γὰρ χαίνουσιν λέγομεν, ὅσοι μεγάλων οἴονται ἄξιοι εἶναι οὐκ ὄντες), ἡ δὲ περὶ τὸ ἄξιον ὄντα μὴ ἀξιούειν ἑαυτὸν μεγάλων μικροψυχία (μικροψύχον γὰρ εἶναι δοκεῖ, ὅστις ὑπαρχόντων δι' αὐτὸν δικαίως ἂν ἴσχυοιτο, μὴ ἀξιοῖ μηθενὸς μεγάλου ἑαυτόν), ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν εἶναι μεσότητα ὁ χαννότητος καὶ μικροψυχίας. Ὁ δὲ τέταρτος τῶν ῥηθρισθέντων οὔτε πᾶμπαν ψεκτὸς οὔτε μεγαλόψυχος, περὶ οὐδὲν ἔχων μέγεθος· οὔτε γὰρ ἴσχυος οὔτε ἀξιοῖ μεγάλων, διὸ οὐκ ἐναντίος. Καίτοι δόξειεν ἂν ἐναντίον εἶναι τῷ μεγάλων ἀξίῳ ὄντι μεγάλων τὸ μικρῶν ὄντα ἄξιον ἀξιούειν ἑαυτόν. Οὐκ ἔστι δ' ἐναντίος οὔτε τῷ μεμπτὸς εἶναι· ὥς γὰρ ὁ λόγος κελεύει, ἔχει. Καὶ ὁ αὐτός ἔστι τῇ φύσει τῷ μεγαλό-
 ψύχῳ· ὦν γὰρ ἄξιοι, τούτων ἀξιούουσιν αὐτοὺς ἄμφω. Καὶ ὁ μὲν γένοιτ' ἂν μεγαλόψυχος· ἀξιώσει γὰρ ὦν ἐστὶν ἄξιος· ὁ δὲ μικρόψυχος, ὅς ὑπαρχόντων αὐτῷ μεγάλων κατὰ τιμὴν ἀγαθῶν ἴσχυος οὐκ ἀξιοῖ, τί ἂν εἴποι, εἰ μικρῶν ἄξιος ἦν; Ἡ γὰρ ἂν μεγάλων ἀξίων χαῖνος ἦν, ἢ ἔτι ἐλαττόνων. Διὸ καὶ οὐθεὶς ἂν εἴποι μικρόψυχον, εἴ τις μέτοικος ὦν ἄρχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτὸν ἀλλ' ὑπεῖκει. Ἀλλ' εἴ τις εὐγενὴς ὦν καὶ ἡγούμενος μέγα εἶναι τὸ ἄρχειν.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς οὐ περὶ τὴν τυχούσαν ἡδονῆς καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν δαπάνην, εἰ μὴ πού κατὰ μεταφορὰν λέγομεν· ἄνευ δὲ δαπάνης μεγαλοπρέπεια οὐκ ἔστιν. Τὸ μὲν γὰρ πρέπον ἐν κόσμῳ ἐστίν, ὁ δὲ κόσμος οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐν ὑπερβολῇ τῶν ἀναγκαίων ἐστίν. Ὁ δὲ ἐν μεγάλῃ δαπάνῃ τοῦ πρέποντος ἡδονῆς προαιρετικός, καὶ τῆς τοιαύτης μεσότητος καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἡδονῇ ὀρεκτικός, μεγαλοπρεπὴς. Ὁ δ' ἐπὶ τὸ μείζον καὶ παρὰ μέλος ἀνώνυμος· οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ γειτνίασιν, οὓς καλοῦσιν τινες ἀπειροκάλους καὶ σαλάκωνας.

^τ
ⁿ ἡξιοῦτο M^b, ἡξιουν P^b. ὁ μικροψυχίας καὶ χαννότητος M^b. ῥηθρισθέντων P^b. ἴσχυος—δόξειεν om. M^b. ἔστι] ἐν M^b. ἴσχυος om. M^b. P^b. ἡ] εἰ P^b. ἂν om. M^b. ἐλαττόνων ἔτι P^b. ἔτι τῇ om. P^b.

3 Οἶον εἰ εἰς γάμον δαπανῶν τις τοῦ ἀγαπητοῦ, πλούσιος ὢν, δοκεῖ πρέπειν ἑαυτῷ τοιαύτην κατασκευὴν οἶον ὧ ἀγαθοδαιμονιαστὰς ἐστιῶντι, οὗτος μὲν μικροπρεπής, ὁ δὲ τοιούτους δεχόμενος ^z ἐκείνως μὴ δόξης χάριν μηδὲ δι' ἐξουσίαν ὅμοιος τῷ σαλάκωνι, ὁ δὲ κατ' ἀξίαν καὶ ὡς ὁ λόγος μεγαλοπρεπής· τὸ γὰρ πρέπον κατ' ἀξίαν ἐστίν· οὐθὲν γὰρ πρέπει ^a τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν. Δεῖ δὲ πρέπον εἶναι. Καὶ γὰρ τοῦ πρέποντος κατ' ἀξίαν, καὶ πρέπον καὶ περὶ ὃ, οἶον περὶ οἰκέτου γάμον ἕτερον τὸ πρέπον καὶ περὶ ἐρωμένου, καὶ αὐτῷ, εἴπερ ἐπὶ τοσοῦτον ἢ τοιούτον, οἶον τὴν θεωρίαν οὐκ ᾤετο Θεμιστοκλεῖ πρέπειν ἢ ἐποίησατο Ὀλυμπιάζε, διὰ τὴν προὔπαρξασαν ταπεινότητα, ἀλλὰ Κίμωνι. Ὁ δ' ὅπως ἔτυχεν ἔχων πρὸς τὴν ἀξίαν, ^b ὁ οὐθὲς τούτων. Καὶ ^c ἐπ' ἐλευθεριότητος ὡσαύτως· ἔστι γὰρ ^d τις ὡς ἐλευθέριος, ὅταν ἐλεύθερος.

- 7 Σχεδὸν ^e δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα τῶν περὶ τὸ ἦθος ἐπαινετῶν καὶ ψεκτῶν τὰ ^f μὲν ὑπερβολαὶ τὰ δ' ἐλλείψεις τὰ δὲ μέσότητές εἰσι ^g παθητικά, οἶον ὁ φθονερός καὶ ἐπιχαιρέκακος. Καθ' ἃς γὰρ ἕξεις λέγονται, ὁ μὲν φθόνος τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὖ πράττουσιν ἐστίν, τὸ δὲ τοῦ ἐπιχαιρεκάκου πάθος ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνώνυμον, ἀλλ' ὁ ἔχων δηλός, ἐπὶ ^h τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις.
- 2 Μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός, καὶ ὁ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι τὴν νέμεσιν, τὸ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις καὶ εὐπραγίαις, χαίρειν δ' ἐπὶ ταῖς ἀξίαις· διὸ καὶ θεὸν οἶονται εἶναι τὴν νέμεσιν. Αἰδὼς δὲ μεσότης ἀναισχυντίας καὶ καταπλήξεως· ὁ μὲν γὰρ ⁱ μηδεμιᾶς φροντίζων δόξης ἀναισχυντος, ὁ δὲ πάσης ὁμοίως καταπλήξ, ὁ δὲ τῆς
- 3 τῶν φαινομένων ἐπικεικῶν αἰδήμων. Φιλία δὲ μεσότης ἔχθρας καὶ κολακείας· ὁ μὲν γὰρ εὐχερῶς ^k ἅπαντα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ὁμιλῶν κόλαξ, ὁ δὲ πρὸς ἀπάσας ἀντικρούων ἀπεχθη-

^y ἀγαθοδαιμονιαστὰς M^b. ^z ἐκείνος M^b.P^b. ^a τῶν om. M^b. ^b ἂ P^b.
^c ἀπ' M^b. ^d τι M^b. ^e δὲ] γὰρ M^b. ^f μὲν] μὲν γὰρ M^b. ^g παθη-
ματικά M^b. ^h τὸ P^b. ⁱ μιᾶς pr. M^b. ^k ἅπασιν corr. P^b.

τικός, ὁ δὲ μήτε πρὸς ἅπασαν ἡδονὴν μήτ' ἀκολουθῶν μήτ' ἀντιτείνων, ἀλλὰ πρὸς τὸ φαινόμενον βέλτιστον, φίλος. Σεμνότης δὲ μεσότης αὐθαδείας καὶ ἁρεσκειας· ὁ μὲν γὰρ 4 μηδὲν πρὸς ἕτερον ζῶν καταφρονητικὸς αὐθάδης, ὁ δὲ πάντα πρὸς ἄλλον ἢ καὶ πάντων ἐλάττων ἁρεσκος, ὁ δὲ τὰ μὲν τὰ δὲ μή, καὶ πρὸς τοὺς ἀξίους οὕτως ἔχων, σεμνός. Ὁ δ' ἀλη- 5 θής καὶ ἀπλοῦς, ὃν καλοῦσιν αὐθέκαστον, μέσος τοῦ εἰρωνος καὶ ἀλαζόνος· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ χεῖρω καθ' αὐτοῦ ψευδόμενος μὴ ἀγνοῶν εἰρων, ὁ δ' ἐπὶ τὰ βελτίω ἀλαζών, ὁ δ' ὡς ἔχει, ἀληθής καὶ καθ' Ὁμηρον πεπνυμένος· καὶ ὅλως ὁ μὲν φιλαλήθης, ὁ δὲ φιλοψευδής. Ἔστι δὲ καὶ ἡ εὐτραπελία 6 μεσότης, καὶ ὁ εὐτράπελος μέσος τοῦ ἀγροίκου καὶ δυστραπέλου καὶ τοῦ βωμολόχου. Ὡσπερ γὰρ ^m περὶ τροφήν ὁ σικχὸς τοῦ παμφάγου διαφέρει τῷ ὁ μὲν μηθὲν ἢ ὀλίγα καὶ χαλεπῶς προσίεσθαι, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς, οὕτω καὶ ὁ ἀγροίκος ἔχει πρὸς τὸν φορτικὸν καὶ βωμολόχον· ὁ μὲν γὰρ οὐθὲν γελοῖον ἀλλὰ χαλεπῶς ⁿ προσίεται, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς καὶ ἡδέως. Δεῖ δ' οὐδέτερον, ἀλλὰ τὰ μὲν τὰ δὲ 7 μή, καὶ ^o κατὰ λόγον· οὗτος δ' εὐτράπελος. Ἡ δ' ἀπόδειξις ἡ αὐτὴ· ἢ τε γὰρ εὐτραπελία ἢ τοιαύτη, καὶ μὴ ἦν μεταφέροντες λέγομεν, ἐπικεκστάτη ἔξις, καὶ ἡ μεσότης ἐπαινετή, τὰ δ' ἄκρα ψεκτά. Οὔσης δὲ διττῆς τῆς εὐτρα- 8 πελίας (ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶ τῷ γελοίῳ καὶ ^p τῷ εἰς αὐτόν, ἐὰν ἢ τοιονδί, ὧν ἐν καὶ τὸ σκῶμμά ἐστιν, ἡ δ' ἐν τῷ δύνασθαι τοιαῦτα πορίζεσθαι), ἕτεραι μὲν εἰσιν ἀλλήλων, ^q ἀμφοτέραι μέντοι μεσότητες. Καὶ γὰρ τὸν δυνάμενον 9 τοιαῦτα πορίζεσθαι ἐφ' ὅσοις ἡσθήσεται εὖ κρίνων, καὶ εἰς αὐτόν ἢ τὸ γελοῖον, μέσος ἔσται τοῦ φορτικοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. Ὁ δ' ὅρος οὗτος βελτίων ἢ τὸ λυπηρὸν εἶναι τὸ λεχθὲν τῷ σκωπτομένῳ ὄντι ὁποιοῦν· μᾶλλον γὰρ δεῖ τῷ ἐν μεσότητι ὄντι ἀρέσκειν· οὗτος γὰρ κρίνει εὖ. Πᾶσαι δ' 10

¹ ἁρεσκίας Pb. ^m περὶ Sylburgius : codices παρὰ. ⁿ προσίεσθαι Mb. ^o κατὰ τὸν λόγον Pb. ^p τῷ] τὸ Mb. ^q ἀμφοτέροι μέντοι μεσότης Pb.

αὐται αἱ μεσότητες ἐπαινεταὶ μὲν, οὐκ εἰσὶ δ' ἀρεταί, οὐδ' αἱ ἐναντίαι κακίαι· ἄνευ προαιρέσεως γάρ. Ταῦτα δὲ πάντ' ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν παθημάτων διαιρέσεσιν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πάθος τί ἐστίν. Διὰ δὲ τὸ φυσικὰ εἶναι εἰς τὰς φυσικὰς συμβάλλεται ἀρετάς· ἔστι γάρ, ὥσπερ λεχθήσεται ἐν τοῖς ὕστερον, ἐκάστη πως ἀρετή, καὶ φυσικαὶ ἄλλως μετὰ φρονήσεως. Ὁ μὲν οὖν φθόνος εἰς ἀδικίαν συμβάλλεται (πρὸς ὃ ἄλλον γὰρ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ ἡ νέμεσις εἰς δικαιοσύνην, ἡ αἰδὼς εἰς σωφροσύνην, ἡ δὲ καὶ ὀρίζονται ἐν τῷ γένει τούτῳ τὴν σωφροσύνην. Ὁ δ' ἀληθὴς καὶ ψευδὴς ὁ μὲν ἔμφρων, ὁ δ' ἄφρων. Ἔστι δ' ἐναντιώτερον τοῖς ἅκροις τὸ μέσον ἢ ἐκεῖνα ἀλλήλοις, διότι τὸ μὲν μετ' οὐδετέρου γίνεται αὐτῶν, τὰ δὲ πολλάκις μετ' ἀλλήλων καὶ εἰσὶν ἐνίοτε οἱ αὐτοὶ θρασύδειλοι, καὶ τὰ μὲν ἄσωτοι τὰ δὲ ἀνελεύθεροι, καὶ ὅλως ἀνώμαλοι κακῶς. Ὅταν μὲν γὰρ καλῶς ἀνώμαλοι ᾖσιν, ἡ μέσοι γίνονται· ἐν τῷ μέσῳ γὰρ ἐστὶ πῶς τὰ ἅκρα. Αἱ δ' ἐναντιώσεις οὐ δοκοῦσιν ὑπάρχειν τοῖς ἅκροις πρὸς τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφοτέραι, ἀλλ' ὅτε μὲν καθ' ὑπερβολὴν ὅτε δὲ κατ' ἔλλειψιν. Αἵτια δὲ τὰ τε πρῶτα ῥηθέντα δύο, ὀλιγότης τε, ὡς οἶον τῶν πρὸς τὰ ἡδέα ἀναισθητῶν, καὶ ὅτι ἐφ' ὃ ἀμαρτάνομεν, μᾶλλον τοῦτο ἐναντιώτερον εἶναι δοκεῖ. Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὸ ὁμοιότερον ἡττον ἐναντίον φαίνεται, οἶον πέπονθε τὸ θάρσος πρὸς τὸ θράσος καὶ ἄσωτία πρὸς ἐλευθεριότητα. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἀρετῶν τῶν ἐπαινετῶν εἴρηται σχεδόν, ἀπερὶ δὲ δικαιοσύνης ἤδη λεκτέον.

^r αἱ alterum om. Mb.Pb. ^s γὰρ ἄλλον Mb. ^t διὰ—σωφροσύνην om. Mb. ^v τοῖς] ἐν τοῖς Pb. ^w εἰσὶν Pb. et pr. Mb. ^x οἱ μέσοι Mb.Pb. ^y οἶον] οἶον ἡλιθιότης γρ. Pb. ^z ἐναντιώτατον Mb. ^a ἐναντιώτερον Mb. ^b θράσος πρὸς τὸ θάρσος Pb. ^c ἀσωτεία Mb.Pb. ^d περὶ—λεκτέον om. Pb. post λεκτέον Q.Mb. σημειῶσαι ὅτι τὸ δ καὶ ε καὶ ζ τῶν Εὐδημίων ἠθικῶν ἐνταῦθα παρίενται διὰ τὸ τὸ μὲν δ τῷ ε τῶν Νικομαχείων, τὸ δὲ ε τῷ ζ, τὸ δὲ ζ τῷ η τῶν Νικομαχείων ἐν πᾶσι καὶ κατὰ λέξιν ὁμοία εἶναι. Pb. et Palatinus 165 eorum librorum sola ponunt principia,

ἠθικῶν εὐδημίων δ: Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον·.

ε Η.

Περὶ φιλίας, τί ἐστὶ καὶ ποῖόν τι, καὶ τίς ὁ φίλος, καὶ πότερον μοναχῶς λέγεται ^f ἡ φιλία ἢ πλεοναχῶς, καὶ εἰ πλεοναχῶς, πόσα ἐστίν, ἔτι δὲ πῶς χρηστέον τῷ φίλῳ καὶ τί τὸ δίκαιον τὸ φιλικόν, ἐπισκεπτέον οὐθενὸς ἤττον τῶν περὶ τὰ ἡθικὰ καλῶν καὶ αἰρετῶν. Τῆς τε γὰρ πολιτικῆς ² ἔργον εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν, καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τοῦτό φασιν εἶναι χρήσιμον· οὐ γὰρ ἐνδέχασθαι φίλους ἑαυτοῖς εἶναι τοὺς ἀδικουμένους ὑπ' ἀλλήλων. Ἔτι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον περὶ τοὺς φίλους εἶναι μάλιστα πάντες φαμέν, καὶ ὁ αὐτὸς δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ ἀγαθὸς καὶ φίλος, καὶ φιλία ἡθικὴ τις εἶναι ἕξις, καὶ ἐάν τις βούληται ποιῆσαι ὥστε μὴ ἀδικεῖν, ³ ἄλλ' εἰς φίλους ποιῆσαι· οἱ γὰρ ἀληθινοὶ φίλοι οὐκ ἀδικοῦσιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐὰν δίκαιοι ᾖσιν, οὐκ ⁴ ἀδικήσουσιν· ἢ ταῦτόν ἄρα ἢ ἐγγύς τι ἢ δικαιοσύνη καὶ ἢ φιλία. Πρὸς δὲ τούτοις τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τὸν φίλον ^h εἶναι ὑπολαμβάνομεν, τὴν δὲ ἀφιλίαν καὶ τὴν ἐρημίαν δεινότατον, ὅτι ὁ βίος ἅπας καὶ ἡ ἐκούσιος ὁμιλία μετὰ τούτων μετ' οἰκείων γὰρ ἢ μετὰ συγγενῶν ἢ μεθ' ⁱ ἐταίρων συνδιημερεύομεν, ἢ τέκνων ἢ γονέων ἢ γυναικός. Καὶ τὰ ἴδια ⁵ δίκαια τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν μόνον, τὰ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους νενομοθέτηται καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ἀπορεῖται δὲ πολλὰ περὶ τῆς φιλίας, πρῶτον μὲν ὡς οἱ ἕξωθεν περιλαμβάνοντες καὶ ἐπὶ πλέον λέγοντες· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται

ὥς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον·

καὶ γὰρ “κολοῖός παρὰ κολοῖόν·”

ἔγνω δὲ φῶρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

ἡθικῶν εὐδημίῳ ε: Ἐπεὶδε τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες·

ἡθικῶν εὐδημίῳ ζ: Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν·

Z. quarti indicem habet et litteram unam, Π, deinde post versus duodecim vacuos ἀριστοτέλους ἡθικῶν εὐδημίῳ η.

^e ζ Mb, qui cum Q: ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνει ἃ ἐν τῷ θ καὶ ι τῶν νικομαχείων, ἄλλοις μέντοι ῥήμασι καὶ παρηλλαγμένως κατὰ γὰρ τὴν λέξιν. ^f ἡ φιλία om. P^b. ^g ἄλλ' εἰς] nonne ἀλλήλους? ^h εἶναι om. P^b. ⁱ ἐτέρων P^b.

6 Οἱ δὲ φυσιολόγοι καὶ τὴν ὅλην φύσιν διακοσμοῦσιν ἀρχὴν λαβόντες τὸ ^k τὸ ὅμοιον ἰέναι πρὸς τὸ ὅμοιον, διὸ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὴν κύν' ἔφη καθῆσθαι ἐπὶ τῆς κεραμίδος διὰ τὸ ἔχειν πλεῖστον ὅμοιον. Οἱ μὲν ^l οὖν οὕτω ^m τὸν φίλον λέγουσιν, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φασὶν εἶναι φίλον. 7 Τὸ μὲν γὰρ ⁿ ἐρώμενον καὶ ἐπιθυμητὸν πᾶσιν εἶναι φίλον, ἐπιθυμεῖ δὲ οὐ τὸ ξηρὸν τοῦ ξηροῦ, ^o ἀλλ' ὑγροῦ, ὅθεν εἴρηται

ἐρᾷ P μὲν ὁμβρον γαῖα.

Καὶ τὸ

μεταβολὴ ^q πάντων γλυκύ·

ἡ δὲ μεταβολὴ εἰς τοῦναντίον. Τὸ δ' ὅμοιον ^r ἐχθρὸν τῷ ὁμοίῳ καὶ γὰρ

κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει,

8 καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμενα πολέμια ἀλλήλοις ζῶα. Αὗται μὲν οὖν αἱ ὑπολήψεις τοσοῦτον διεστᾶσιν. Αἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιον φίλον, τὸ δ' ἐναντίον πολέμιον·

τῷ πλέονι δ' αἰ πολέμιον καθίσταται

τοῦλασσον, ἔχθρας ^{θ'} ^s ἡμέρας κατάρχεται.

9 Ἐτι δὲ καὶ οἱ τόποι κεχωρισμένοι τῶν ἐναντίων, ἡ δὲ φιλία δοκεῖ συνάγειν. Οἱ δὲ ^t τὰ ἐναντία φίλα· καὶ Ἡράκλειτος ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι

ὥς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο·

οὐ γὰρ ἂν εἶναι ἀρμονίαν μὴ ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος, οὐδὲ 10 τὰ ζῶα ἄνευ θήλεος καὶ ἄρρενος ἐναντίων ὄντων. Δύο μὲν αὗται δόξαι περὶ φιλίας εἰσὶ, λίαν τε καθόλου κεχωρισμένοι τοσοῦτον, ἄλλαι δὲ ἤδη ^v ἐγγυτέρω καὶ οἰκείαι τῶν φαινομένων. Τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεται δοκεῖ τοὺς φαύλους εἶναι φίλους, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀγαθοὺς· τοῖς δ' ἄτοπον εἰ μὴ φιλοῦσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα. Φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς θηρίοις ἐνοῦσα φιλία· προαποθνήσκειν οὖν αἰροῦνται τῶν

^k τὸ alterum om. P^b. ^l οὖν om. P^b. ^m τὸν] τὸ P^b. ⁿ ἐρώ-
μένους M^b. ^o ἀλλὰ τοῦ ὑγροῦ M^b. ^p μὲν] μὲν οὖν P^b. ^q πάντων γὰρ
γλυκύ P^b. ^r ἐχθρὸν] ἔχει ἐχθρὸν M^b. ^s ἡμέρα] ἡμέρας P^b. ^t τὰ om.
M^b. P^b. ^v ἐγγύτεραι M^b.

τέκνων. Τοῖς δὲ τὸ χρήσιμον δοκεῖ φίλον εἶναι μόνον. Ση-
 μείον δ' ὅτι καὶ διώκουσι ταῦτα πάντες, τὰ δὲ ἄχρηστα καὶ
 αἱ τοιαῦται ὡτῶν ἀποβάλλουσιν, ὥσπερ Σωκράτης ὁ γέρων
 ἔλεγε τὸν πτύελον καὶ τὰς τρίχας καὶ τοὺς ὄνυχας παρα-
 βάλλων, καὶ τὰ μόρια ὅτι ρίπτοῦμεν τὰ ἄχρηστα, καὶ τέλος
 τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ· ἄχρηστος γὰρ ὁ νεκρός. Οἷς δὲ¹²
 χρήσιμον, φυλάττουσιν, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ. Ταῦτα^x πάντα
 δοκεῖ μὲν ὑπεναντία ἀλλήλοις εἶναι. Τό τε γὰρ ἄχρηστον
 τῷ ὁμοίῳ, καὶ ἐναντιότης ὁμοιότητος ἀπέχει πλείστον, καὶ
 τὸ ἐναντίον ἀχρηστότατον τῷ ἐναντίῳ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ
 ἐναντίου τὸ ἐναντίον. Ἔτι δοκεῖ τοῖς μὲν ῥάδιον τὸ κτή-¹³
 σασθαι φίλον, τοῖς δὲ σπανιώτατον γινῶναι, καὶ οὐκ ἐνδέ-
 χεσθαι ἄνευ εὐτυχίας· τοῖς γὰρ εὖ πράττουσι βούλονται
 πάντες δοκεῖν φίλοι εἶναι. Οἱ δ' οὐδὲ τοῖς^y συνδιαμένουσιν
 ἐν ταῖς ἀτυχίαις ἀξιούσι πιστεύειν, ὥς ἐξαπατῶντας καὶ
 προσποιομένους, ἵνα κτήσωνται διὰ τῆς τῶν ἀτυχούντων
 ὁμιλίας πάλιν εὐτυχούντων φιλίαν.

Ληπτέος δὲ^z τρόπος ὅστις ἡμῖν ἅμα τὰ τε δοκοῦντα περὶ²
 τούτων μάλιστα ἀποδώσει, καὶ τὰς ἀπορίας λύσει καὶ τὰς
 ἐναντιώσεις. Τοῦτο δ' ἔσται, ἐὰν εὐλόγως φαίνεται τὰ ἐναν-
 τία δοκοῦντα· μάλιστα γὰρ ὁμολογούμενος ὁ τοιοῦτος ἔσται
 λόγος τοῖς φαινομένοις. Συμβαίνει δὲ μένειν τὰς ἐναντιώ-
 σεις, ἐὰν ἔστι^a μὲν ὡς ἀληθὲς ἢ τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς οὐ.
 Ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ πότερον τὸ ἡδὺ ἢ τὸ ἀγαθόν ἔστι τὸ²
 φιλούμενον. Εἰ μὲν γὰρ φιλούμενον ἐπιθυμοῦμεν, καὶ μά-
 λιστα ὁ ἔρως τοιοῦτον

(οὐδεὶς γὰρ ἐραστής ὅστις οὐκ αἰεὶ φιλεῖ),

ἢ δ' ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ταύτῃ μὲν τὸ φιλούμενον τὸ ἡδύ,
 εἰ δὲ ὁ βουλόμεθα, τὸ ἀγαθόν· ἔστι δ' ἕτερον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ
 ἀγαθόν. Περὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν τού-³
 τοις πειρατέον διορίσαι, λαβοῦσιν ἀρχὴν τήνδε. Τὸ γὰρ

^w post τῶν M^b.P^b. litteris locum quinque vel sex.

ἄχρηστον om. M^b.

^y διαμένουσιν M^b.

^a μὲν codicibus deest.

^x πάντα—

^z τρόπος] λοιπὸς M^b.P^b.

ὀρεκτὸν καὶ βουλευτὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν.
 Διὸ καὶ τὸ ἡδὺ ὀρεκτόν· φαινόμενον γάρ τι ἀγαθόν. Τοῖς
 μὲν γὰρ δοκεῖ, τοῖς δὲ φαίνεται καὶ μὴ δοκῇ· οὐ γὰρ ἐν
 4 ταύτῳ τῆς ψυχῆς ἡ φαντασία καὶ ἡ δόξα. Ὅτι μέντοι
 φίλον καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, δῆλον. Τούτου δὲ διω-
 ρισμένου ληπτέον ὑπόθεσιν ἑτέραν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ
 μὲν ἀπλῶς ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ τινί, ἀπλῶς δ' οὐ. Καὶ τὰ
^b αὐτὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ ἀπλῶς ἡδέα. Τὰ ^c μὲν γὰρ τῷ
 ὑγιαίνοντί φαμεν σώματι συμφέροντα ἀπλῶς εἶναι σώματι
 ἀγαθὰ, τὰ δὲ τῷ κάμνοντι ^d οὐ, οἷον φαρμακείας καὶ τομάς.
 5 Ὅμοίως δὲ καὶ ἡδέα ἀπλῶς σώματι τὰ τῷ ὑγιαίνοντι καὶ
 ὀλοκλήρῳ, οἷον τὸ ἐν τῷ φωτὶ ὄραν ^e καὶ οὐ τὸ ἐν τῷ ^f σκό-
 τει· καίτοι τῷ ὀφθαλμιῶντι ἐναντίως. Καὶ οἶνος ἡδίῳν οὐχ
 ὁ τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γλῶτταν ὑπὸ οἰνοφλυγίας, ἐπεὶ οὗτ'
 6 ὄξος παρεγγέουσιν, ἀλλὰ τῇ ^g ἀδιαφθόρῳ αἰσθήσει. Ὅμοίως
 δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς, καὶ οὐχ ^h τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς θηρίοις,
 ἀλλὰ τοῖς καθεστῶσιν· ἀμφοτέρων γοῦν μεμνημένοι ταῦθ'
 αἰρούμεθα. Ὡς δ' ἔχει παιδίον καὶ θηρίον πρὸς ^h ἄνθρωπον
 καθεστῶτα, οὕτως ἔχει ὁ φῶλος καὶ ἄφρων πρὸς τὸν ἐπιεικῆ
 καὶ φρόνιμον. Τούτοις δὲ ἡδέα τὰ κατὰ τὰς ἑξέεις· ταῦτα δ'
 7 ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλά. Ἐπεὶ οὖν τὰ ἀγαθὰ πλεονα-
 χῶς (τὸ μὲν γὰρ τῷ τοιόνδ' εἶναι λέγομεν ἀγαθόν, τὸ δὲ τῷ
 ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον, ⁱ ἐπεὶ δὴ τὸ ἡδὺ τὸ μὲν ἀπλῶς καὶ
 ἀγαθὸν ἀπλῶς, τὸ δὲ τινί, ἢ φαινόμενον ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ
 ἐπὶ τῶν ἀψύχων), δι' ἑκαστον τούτων ἐνδέχεται ἡμᾶς αἰρεῖ-
 σθαί τι καὶ φιλεῖν, ὥσπερ καὶ ἄνθρωπον· τὸν μὲν γὰρ
 τοιόνδε καὶ δι' ἀρετήν, τὸν δ' ὅτι ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος,
 8 τὸν δ' ὅτι ἡδὺς καὶ δι' ἡδονήν. Φίλος δὲ γίνεται ὅταν φιλού-
 μενος ἀντιφιλή, καὶ τοῦτο μὴ ^k λανθάνῃ πως αὐτούς. Ἄνάγκη
 ἄρα τρία φιλίας ^l εἶδη εἶναι, καὶ μήτε καθ' ἐν ἀπάσας μήθ'

^b αὐτῷ Pb. ^c μὲν om. Mb. ^d οὐ om. Pb. ^e καὶ om. Pb. ^f σκό-
 Pb, ut nescias σκότεινε velit an σκότῳ. ^g διαφθόρῳ Mb. ^h ἄνθρω-
 πον καὶ καθεστῶτα Pb. ⁱ ἐπεὶ Mb, ἐπεὶ δε Pb. ^k λανθάνειν Mb.
^l εἶδη om. Pb.

ὥς εἶδη ἐνὸς γένους μήτε πάμπαν λέγεσθαι ὁμωνύμως. Πρὸς μίαν γάρ τινα λέγονται καὶ πρώτην, ὥσπερ τὸ ἱατρικόν. Καὶ ψυχὴν ἱατρικὴν καὶ σῶμα λέγομεν καὶ ὄργανον καὶ ἔργον, ἀλλὰ κυρίως τὸ πρῶτον. Πρῶτον δ' οὐ λόγος ἐν ἡμῖν ⁹ ὑπάρχει. Οἶον ὄργανον ἱατρικόν, ᾧ ἂν ὁ ἱατρὸς χρήσαιο· ἐν δὲ τῷ τοῦ ἱατροῦ λόγῳ οὐκ ἔστιν ὁ τοῦ ὀργάνου. Ζητεῖται μὲν οὖν πανταχοῦ τὸ πρῶτον. Διὰ δὲ τὸ καθόλου εἶναι ^m τὸ πρῶτον, λαμβάνουσι καὶ πρῶτον καθόλου· τοῦτο δ' ἔστι ψεῦδος. ⁿ Ὡστε καὶ περὶ τῆς φιλίας οὐ δύνανται πάντ' ¹⁰ ἀποδιδόναι τὰ φαινόμενα· οὐ γὰρ ἐφαρμόττοντος ἐνὸς λόγου οὐκ οἶονται ἄλλας φιλίας εἶναι. Αἱ δ' εἰσὶ μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως εἰσίν. ⁿ Οἱ δ' ὅταν ἡ πρώτη μὴ ἐφαρμόττη, ὥς ^o οὔσαν καθόλου ἂν, εἴπερ ἦν πρώτη, οὐδ' εἶναι φιλίας τὰς ἄλλας φασίν. ^v Ἔστι δὲ πολλὰ εἶδη φιλίας. Τῶν γὰρ ῥη- ¹¹ θέντων ἦν ῥῆδη, ἐπειδὴ διώριστα τριχῶς λέγεσθαι τὴν φιλίαν. Ἡ μὲν γὰρ διώριστα δι' ἀρετὴν, ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον, ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδύ. Τούτων ἡ μὲν διὰ τὸ χρήσιμόν ἐστιν ἡ ^q τῶν πλείστων φιλία· διὰ γὰρ τὸ ^r χρήσιμοι εἶναι φιλοῦσιν ἀλλήλους, ^s καὶ μέχρι τούτου, ὥσπερ ἡ παροιμία

Γλαῦκ' ἐπίκουρος ἀνὴρ τὸν ^t σὸν φίλον ἔσκε μάχεται,
καὶ

οὐκέτι γινώσκουσιν ^v Ἀθηναῖοι Μεγαρήας.

Ἡ δὲ δι' ἡδονὴν τῶν νέων· τούτου γὰρ αἰσθησιν ἔχουσιν. ¹² Διὸ εὐμετάβολος φιλία ἡ τῶν νέων· μεταβαλλόντων γὰρ τὰ ἦθη κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβάλλει καὶ τὸ ἡδύ. Ἡ δὲ κατ' ἀρετὴν τῶν βελτίστων. Φανερόν δ' ἐκ τούτων ὅτι ἡ πρώτη φιλία, ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις πρὸς ἀλλήλους. Φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, ¹³ φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν. Αὕτη μὲν οὖν ἐν ἀνθρώποις μόνον ὑπάρχει φιλία· μόνον γὰρ αἰσθάνεται προαιρέσεως. Αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, καὶ τὸ χρήσιμον

^m τὸ post εἶναι om. P^b. ⁿ αἱ codices. ^o οὔσα P^b. ^p ῥῆδη] εἶδη P^b. ^q τῶν] διὰ τῶν M^b.P^b. ^r χρήσιμον M^b.P^b. ^s καὶ om. M^b. ^t σὸν] σοφόν M^b.P^b. ^v ἀθῆναι M^b, ἀληθῆναι P^b.

ἐπὶ μικρόν τι φαίνεται ἐνυπάρχον, καὶ πρὸς ^w ἄνθρωπον τοῖς
 ἡμέροις καὶ πρὸς ^x ἄλληλα, οἷον τὸν τροχίλον φησὶν Ἡρό-
 δοτος τῷ κροκοδείλῳ, καὶ ὡς οἱ μάντεις τὰς συνεδρείας καὶ
 14 διεδρείας λέγουσιν. Καὶ οἱ φαῦλοι ἂν εἶεν φίλοι ἀλλήλοις
 καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ διὰ τὸ ἡδύ. ^y Οἱ δ' ὅτι ἡ πρώτη
 οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, οὗ φασι φίλους εἶναι· ἀδικήσει γὰρ ὃ
 γε φαῦλος τὸν φαῦλον, οἱ δ' ἀδικούμενοι οὐ φιλοῦσι σφᾶς
 15 αὐτούς. ^z Οἱ δὲ φιλοῦσι μέν, ἀλλ' οὐ τὴν πρώτην φιλίαν,
 ἐπεὶ τὰς γε ἑτέρας οὐθεὶς κωλύει· δι' ἡδονὴν γὰρ ὑπονοοῦσιν
 ἀλλήλους βλαπτόμενοι, ὡς ἂν ὤσιν ἀκρατεῖς. Οὐ δοκοῦσι δ'
^a οὐδ' οἱ δι' ἡδονὴν φιλοῦντες ἀλλήλους φίλοι εἶναι, ὅταν κατ'
 ἀκρίβειαν ζητῶσιν, ὅτι οὐχ ἡ πρώτη· ἐκείνη μὲν γὰρ βέ-
 16 βαιος, αὕτη δὲ ἀβέβαιος. Ἡ δ' ἐστὶ μέν, ὥσπερ εἴρηται,
 φιλία, οὐκ ἐκείνη δέ, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνης. Τὸ μὲν οὖν ἐκείνως
 μόνον λέγειν τὸν φίλον βιάζεσθαι τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ
 παράδοξα λέγειν ἀναγκαῖον· καθ' ἓνα δὲ λόγον ^b πάσας δυ-
 νατόν. Δεῖπεται τοίνυν οὕτως, ὅτι ἔστι μὲν ὡς μόνη ^c ἡ
 πρώτη φιλία, ἔστι δ' ὡς πᾶσαι, οὔτε ὡς ὁμώνυμοι καὶ ὡς
 ἔτυχεν ἔχουσιν πρὸς ^d αὐτάς, οὔτε καθ' ἓν εἶδος, ἀλλὰ μᾶλ-
 17 λον πρὸς ἓν. Ἐπεὶ δ' ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ ἀπλῶς ἡδὺ τὸ
 αὐτὸ καὶ ἅμα, ἂν μὴ τις ἐμποδίζῃ, ^e ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ
 ἀπλῶς ὁ πρῶτός ἐστιν, ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ ^f δι' αὐτὸν αὐτὸς
 18 αἰρετός. Ἀνάγκη δ' εἶναι τοιοῦτον· ὡς γὰρ βούλεται τις
 δι' αὐτὸν εἶναι τὰγαθὰ, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν αἰρεῖσθαι εἶναι.
 Ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἡδύς ἐστιν ἀπλῶς. Διὸ δοκεῖ καὶ
^g ὁ ὁπωσοῦν φίλος ἡδύς. Ἐτι δὲ διοριστέον περὶ τούτου
 19 μᾶλλον ἔχει ἐπίστασιν. Πότερον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν ἢ
 τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν φίλον; Καὶ πότερον τὸ κατ' ἐνέργειαν
 φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς, ὥστε καὶ τὸ φιλητὸν ἡδύ, ἢ οὔ; Ἀμφω
 γὰρ εἰς ταῦτ' ἀνακτέον· τά τε γὰρ μὴ ἀπλῶς ἀγαθὰ ἀλλὰ

^w ἄνθρώπων Mb.   ^x ἄλλα codices.   ^y οἱ] οὐ Mb.   ^z οἱ δὲ] οὐδ' οὐ Mb.Pb.
^a οὐδ' οἱ] οὐ Mb.   ^b πᾶσαι Pb.   ^c ἡ om. codices.
^d αὐτάς Pb.   ^e ὁ δ'] οὐδ' pr. Mb.   ^f δι' αὐτὸν αὐτὸν αἰρετός Pb.
^g ὁ om. Mb.

κακὰ ἀπλῶς τύχη φευκτά, καὶ τὸ μὴ αὐτῷ ἀγαθὸν οὐθὲν
 πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ὃ ζητεῖται, τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ
^h οὕτως εἶναι ἀγαθὰ. Ἔστι γὰρ αἶρετόν μὲν τὸ ἀπλῶς ²⁰
 ἀγαθόν, αὐτῷ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν· ἃ δεῖ συμφωνῆσαι. Καὶ
ⁱ τοῦτο ἡ ἀρετὴ ποιεῖ· καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τούτῳ, ὅπως οἷς
 μήπω ἐστὶ γένηται. Εὐθέτως δὲ ^k καὶ πρὸ ὁδοῦ ἄνθρωπος
 ὢν· φύσει γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ. Ὀμοίως δὲ
 καὶ ἀνὴρ ἀντὶ γυναικὸς καὶ ἀφυῆς εὐφυοῦς. Διὰ τοῦ ἡδέος ²¹
 δὲ ἡ ὁδός· ἀνάγκη εἶναι τὰ καλὰ ἡδέα. Ὅταν δὲ τοῦτο
 διαφωνῇ, οὕπω σπονδαῖον τελέως· ἐνδέχεται γὰρ ἐγγενέσθαι
 ἀκрасίαν· ^l τὸ γὰρ διαφωνεῖν τὰγαθὸν τῷ ἡδεῖ ἐν τοῖς πά-
 θεσιν ἀκрасία ἐστίν. Ὡστ' ἐπειδὴ ἡ πρώτη φιλία κατ'
 ἀρετήν, ἔσονται καὶ αὐτοὶ ἀπλῶς ἀγαθοί. Τοῦτο δ' οὐχ ²²
 ὅτι χρήσιμοι, ἀλλ' ἄλλον τρόπον· διχῶς γὰρ ἔχει τὸ τῷδὲ
 ἀγαθὸν καὶ ἀπλῶς ἀγαθόν. Καὶ ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
 ὠφελίμου, καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων. Ἄλλο γὰρ τὸ ἀπλῶς ὠφέ-
 λιμον καὶ τὸ καλόν· ^m τοιοῦτον γυμνάζεσθαι πρὸς τὸ φαρ-
 μακεύεσθαι. Ὡστε καὶ ἡ ἔξις ἡ ἀνθρώπου ἀρετή. Ἔστω ²³
 γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῶν φύσει σπονδαίων· ἡ γὰρ τοῦ φύσει
 σπονδαίου ἀρετὴ ἀπλῶς ἀγαθόν, ἡ δὲ τοῦ μὴ ἐκείνῳ. Ὀ-
 μοίως δὲ ἔχει καὶ τὸ ἡδύ. Ἐνταῦθα γὰρ ἐπιστατέον, καὶ
 σκεπτέον πότερόν ἐστιν ἄνευ ἡδονῆς φιλία, καὶ τί διαφέρει,
 καὶ ἐν ποτέρῳ ποτ' ἐστὶ τὸ φιλεῖν, ⁿ καὶ πότερον ὅτι ἀγα-
 θός, καὶ ^o εἰ μὴ ἡδύς, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο. Διχῶς δὲ λεγο- ²⁴
 μένου τοῦ φιλεῖν, πότερον ὅτι ^p ἀγαθὸν τὸ κατ' ἐνέργειαν
 οὐκ ἄνευ ἡδονῆς φαίνεται. Δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐπι-
 στήμης αἱ πρόσφατοι θεωρίαι καὶ μαθήσεις αἰσθηταὶ μά-
 λιστα τῷ εἶδει, οὕτω καὶ αἱ τῶν συνήθων ^q ἀναγνωρίσεις, καὶ
 ὁ λόγος ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν. Φύσει γοῦν τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν
 ἡδύ ἀπλῶς, καὶ οἷς ἀγαθόν, τούτοις ἡδύ. Διὸ εὐθὺς τὰ ²⁵
 ὅμοια ἀλλήλοις χαίρει, καὶ ἀνθρώπῳ ἡδιστον ἄνθρωπος.

^h οὕτως] an αὐτῷ?   ⁱ τοῦτο ἡ] τοῦτον codices.   ^k καὶ om. Pb.
^l τῷ Pb.   ^m τοιοῦτο Mb.   ⁿ καὶ om. Pb.   ^o εἰ] ἡ Pb.   ^p ἀγαθός
Mb.Pb.   ^q γνωρίσεις Pb.

Ὡστ' ἐπεὶ καὶ ^τ ἀτελῇ, δῆλον ὅτι καὶ ^ς τελειωθέντα· ὁ δὲ
 σπονδαῖος τέλειος. Εἰ δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ'
 ἡδονῆς ^τ ἀντιπροαίρεσις τῆς ἀλλήλων γνωρίσεως, δῆλον ὅτι
 καὶ ὅλως ἡ φιλία ^ν ἡ πρώτη ἀντιπροαίρεσις τῶν ἀπλῶς ἀγα-
 26 θῶν καὶ ἡδέων, ὅτι ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. Ἔστι δ' αὕτη ἡ φιλία
 ἕξις ἀφ' ἧς ἡ τοιαύτη προαίρεσις. Τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς
 ἐνέργεια, αὕτη δ' οὐκ ἔξω ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ φιλοῦντι, δυνά-
 μεως δὲ πάσης ἔξω· ἡ γὰρ ἐν ἐτέρῳ ἢ ἑτέρων. Διὸ τὸ φι-
 27 λεῖν χαίρειν, ἀλλ' οὐ τὸ φιλεῖσθαι ἐστίν. Τὸ μὲν γὰρ
 φιλεῖσθαι φιλητοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας, καὶ τὸ μὲν
 ἐν ἐμψύχῳ, τὸ δὲ καὶ ἐν ἀψύχῳ· φιλεῖται γὰρ καὶ τὰ
 ἄψυχα. Ἐπεὶ δὲ τὸ φιλεῖν τὸ κατ' ἐνέργειαν τὸ φιλού-
 μενον, ὃ ἐστὶ χρῆσθαι ἢ φιλούμενον, ὁ δὲ φίλος φιλούμενον,
 καὶ φίλῳ ἢ φίλος, ἀλλὰ μὴ ἢ μουσικὸς ἢ ^ω ἰατρός, ἡδονὴ
 τοίνυν ἡ ἀπ' αὐτοῦ, ἢ αὐτός, αὕτη φιλική· αὐτὸν γὰρ φιλεῖ,
 28 οὐχ ὅτι ^χ ἄλλῳ. Ὡστ' ἂν μὴ χαίρῃ ἢ ἀγαθός, οὐχ ἡ πρώτη
 φιλία. Οὐδὲ ^υ δὴ ἐμποδίζειν οὐθὲν τῶν συμβεβηκότων μάλ-
 λον ἢ τὸ ἀγαθὸν εὐφραίνειν. ^υ Τί γὰρ σφόδρα δυσώδης
 29 λείπεται· ἀγαπᾶται γὰρ τὸ εὖνοεῖν, συζῇ δὲ μή. Αὕτη
 μὲν οὖν ἡ πρώτη φιλία, ἢ πάντες ὁμολογοῦσιν. Αἱ δ' ἄλ-
 λαι δι' αὐτὴν καὶ δοκοῦσι καὶ ἀμφισβητοῦνται. Βέβαιον
 γάρ τι δοκεῖ ἡ φιλία, μόνῃ δ' αὕτη βέβαιος. Τὸ γὰρ κε-
 κριμένον βέβαιον, τὰ δὲ μὴ ταχὺ γινόμενα μηδὲ ῥαδίως οὐ
 ποιεῖ τὴν κρίσιν ὀρθήν. Οὐκ ἔστι δ' ἄνευ πίστεως φιλία
 30 βέβαιος, ἡ δὲ πίστις οὐκ ἄνευ χρόνου. Δεῖ γὰρ πείραν λα-
 βεῖν, ὥσπερ λέγει καὶ Θεόγνης·

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικός,
 πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.

31 ^z Οὐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. Ἀλλὰ βούλονται φίλοι, καὶ μά-
 λιστα λανθάνει ἡ τοιαύτη ἕξις ὡς φιλία. Ὅταν γὰρ προ-
 θύμως ἔχωσι φίλοι εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὑπηρετεῖν τὰ φιλικὰ

^τ ἀτελεῖ M^b.   ^ς τελεωθέντι P^b.   ^τ ἀντιπροαιρέσεως M^b.   ^ν ἡ ante
 πρώτη om. M^b.   ^ω ἰατρικός P^b.   ^χ ἄλλος P^b.   ^υ δὴ] δεῖ? et mox εἰ
 γὰρ σφόδρα δυσώδης, ?   ^z οὐκ P^b.

ἀλλήλοις, οἷονται ^a οὐ βούλεσθαι φίλοι ἀλλ' εἶναι φίλοι. Τὸ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οὐ γὰρ ^b εἰ βούλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουν, ὥστ' οὐδ' εἰ φίλοι βούλονται, ἤδη καὶ φίλοι εἰσίν. Σημεῖον δέ· εὐδιάβλητοι γὰρ οἱ διακείμενοι ἄνευ πείρας τοῦτον τὸν τρόπον. Περὶ ὧν μὲν γὰρ πείραν δεδώκασιν ἀλλήλοις, οὐκ ^c εὐδιάβλη- ³² τοι, περὶ ὧν δὲ μή, πεισθεῖεν ἂν ὅταν σύμβολα λέγωσιν οἱ διαβάλλοντες. Ἄμα δὲ φανερόν ὅτι οὐδ' ἐν τοῖς φαύλοις αὕτη ἡ φιλία· ἄπιστος γὰρ ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς πάντας· αὐτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους. Διὸ εὐεξαπατητό- ³³ τεροί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ἂν μὴ διὰ πείραν ἀπιστῶσιν. Οἱ δὲ φαῦλοι αἰροῦνται τὰ φύσει ἀγαθὰ ἀντὶ τοῦ φίλου, καὶ οὐθεὶς φιλεῖ μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ πράγματα. Ὡστ' οὐ φίλοι. Οὐ γὰρ γίνεται οὕτω κοινὰ τὰ φίλων· ^d προσνέμεται γὰρ ὁ φίλος τοῖς πράγμασιν, οὐ τὰ πράγματα τοῖς φίλοις. Οὐ ³⁴ γίνεται ^e ἄρ' ἡ φιλία ἡ πρώτη ἐν πολλοῖς, ὅτι χαλεπὸν πολλῶν πείραν λαβεῖν· ἐκάστῳ γὰρ ἂν δεῖ συζῆσαι. Οὐδὲ δὴ αἰρετέον ὁμοίως περὶ ἱματίου καὶ φίλου. Καίτοι ἐν πάσι δοκεῖ ^f τοῦ νοῦν ἔχοντος δυοῖν τὸ βέλτιον αἰρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν τῷ χείρονι πάλαι ἐχρήτο, τῷ βελτίονι δὲ μηδέπω, τοῦθ' αἰρετέον, ἀλλ' οὐκ ἀντὶ τοῦ πάλαι φίλου τὸν ἀγνώτα εἰ βελτίων. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἄνευ πείρας ^g οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ὁ ³⁵ φίλος, ἀλλὰ χρόνου δεῖ· διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἀλῶν. Ἄμα δὲ εἰ μὴ μόνον ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι ἀλλὰ καὶ σοὶ ^h εἶναι, φίλος ἔσται σοι φίλος. Ἀγαθὸς μὲν ³⁶ ⁱ γὰρ ἀπλῶς ἐστὶ τῷ ἀγαθὸς εἶναι, φίλος δὲ τῷ ἄλλῳ ἀγαθός· ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ φίλος, ὅταν ^k συμφωνήσῃ ταῦτα ἄμφω, ὥστε ὁ ἐστὶν ἀπλῶς ἀγαθόν, τῷ τούτου ἄλλῳ, ^l ἢ καὶ μὴ ἀπλῶς μὲν σπουδαίῳ, ἄλλῳ δ' ἀγαθός, ὅτι χρήσιμος. Τὸ δὲ πολλοῖς ἅμα εἶναι φίλος καὶ τὸ φιλεῖν κωλύειν· οὐ

^a οὐ om. P^b.   ^b εἰ post γὰρ om. P^b.   ^c εὐδιάλυτοι M^b.   ^d προ-
νέμεται M^b.   ^e ἄρ' om. P^b.   ^f τὸν νοῦν ἔχοντα P^b.   ^g οὐδεμίαν ἡμέ-
ραν M^b. P^b.   ^h εἶναι] εἶεν M^b.   ⁱ γὰρ om. M^b.   ^k συμφωνίας P^b.
^l ἢ] εἰ P^b.

37 γὰρ ^m οἶόν τε ἅμα πρὸς πολλοὺς ἐνεργεῖν. Ἐκ δὴ τούτων
φανερὸν ὅτι ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ
ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. Καὶ ὀρθῶς εἴρηται· ἡ γὰρ
φύσις βέβαιον, οὐ τὰ χρήματα. Πολὺ δὲ κάλλιον εἰπεῖν
ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς φύσεως, καὶ ὅτι χρόνος λέγεται δεικνύναι
38 τὸν φιλούμενον, καὶ αἱ ἀτυχίαι μᾶλλον τῶν εὐτυχιῶν. Τότε
γὰρ δῆλον ὅτι κοινὰ ⁿ τὰ τῶν φίλων· οὗτοι γὰρ μόνοι ἀντὶ
τῶν φύσει ἀγαθῶν καὶ φύσει κακῶν, περὶ αἱ εὐτυχίαι καὶ
^o αἱ δυστυχίαι, αἰροῦνται μᾶλλον ἄνθρωπον ἢ τούτων τὰ μὲν
εἶναι τὰ δὲ μὴ εἶναι. Ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ ^p ὄντως
ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον τυχόν. Ὁ δὲ χρόνος
δηλοῖ ἀμφοτέρους· οὐδὲ γὰρ ὁ χρήσιμος ταχύ δῆλος, ἀλλ'
39 ὁ ἡδὺς μᾶλλον. Πλὴν οὐδ' ὁ ἀπλῶς ἡδὺς ταχύς. Ὅμοιοι
γὰρ οἱ ἄνθρωποι τοῖς ^q οἷνοις καὶ ἐδέσμασιν· ἐκείνων τε γὰρ
τὸ μὲν ^r ἡδὺ ταχύ δηλοῖ, πλείω δὲ ^s χρόνον γινόμενον ἀηδὲς
καὶ οὐ γλυκύ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως. Ἔστι γὰρ τὸ
40 ἀπλῶς ἡδὺ τῷ τέλει ὀριστείον καὶ τῷ χρόνῳ. ^t Ὁμολογή-
σαιεν δ' ἂν καὶ οἱ πολλοί, οὐκ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων μόνον,
ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ^v πόματος καλοῦσι γλύκιον· τοῦτο γὰρ
διὰ τὸ ἀποβαίνειν οὐχ ἡδύ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ συνεχές, ἀλλὰ τὸ
πρῶτον ἐξαπατᾶν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία, καὶ δι' ἣν αἱ
ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετὴν ἐστι, καὶ δι' ἡδονὴν ^w τὴν
41 ἀρετῆς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Αἱ δ' ἄλλαι ἐγγίνονται
φιλίαι καὶ ἐν παισὶ καὶ θηρίοις καὶ τοῖς φαύλοις. Ὅθεν
λέγεται

ἤλιξ ἤλικα τέρπει

καὶ

κακὸς κακῷ . . . ^x συντέτηκεν ἡδονῇ.

Ἐνδέχεται δὲ καὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις εἶναι τοὺς φαύλους, καὶ ^y ἡ
φαῦλοι ἢ μηδέτεροι, ἀλλ' οἷον ᾠδικοὶ ἅμφω, ἢ ὁ μὲν φειδω-
42 λὸς ὁ δ' ᾠδικός ἐστιν. Καὶ ἡ πάντες ἔχουσιν ἀγαθόν, καὶ

^m οἶονται P^b.   ⁿ τὰ om. M^b.P^b.   ^o αἱ om. P^b.   ^p οὕτως P^b.
^q ὄνοις M^b.   ^r ἡδὺ om. P^b.   ^s χρόνῳ M^b.   ^t ὁμολογήσειε P^b.   ^v πό-
ματος P^b.   ^w τῆς M^b.   ^x συντέκεν ἡδονὴν M^b.   ^y ἡ] ἡ M^b, οἱ P^b.

ταύτη συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. ^αἘτι χρήσιμοι ἂν εἶεν ^zἀλλήλοις καὶ ὠφέλιμοι, οὐχ ἀπλῶς ἀλλὰ πρὸς τὴν προαί-
 ρεσιν, ἢ οὐδέτεροι. ^ιἘνδέχεται δὲ καὶ ^ατῷ ἐπιεικεῖ φαῦλον
 εἶναι φίλον. Καὶ γὰρ ^βχρήσιμος ἂν εἴη πρὸς τὴν προαί-
 ρεσιν, ὁ μὲν φαῦλος πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν ^ετῷ σπουδαίῳ, ὁ
 δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν, τῷ δὲ φαύλῳ πρὸς
 τὴν κατὰ φύσιν· καὶ βουλήσεται τὰ ἀγαθὰ ἀπλῶς μὲν τὰ
 ἀπλᾶ, τὰ δ' ἐκείνῳ ἐξ ὑποθέσεως, ἢ πενία συμφέρει ἢ νόσος.
 Ταῦτα τῶν ἀπλῶν ἀγαθῶν ἔνεκα, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ φάρ-
 μακον ^δπιεῖν· οὐ γὰρ βούλεται, ἀλλὰ τοῦδ' ἔνεκα βούλεται.
^αἘτι καθ' οὓς τρόπους καὶ ἀλλήλοις οἱ μὴ σπουδαῖοι εἶεν ἂν
 φίλοι. Εἴη γὰρ ἂν ἡδὺς οὐχ ἡ φαῦλος, ἀλλ' ἡ τῶν κοινῶν ⁴⁵
 τινὸς μετέχει, οἷον εἰ μουσικός. ^εἘτι ^ιἡ ἐνι τι πᾶσιν ἐπι-
 εικές· διὸ ἔνιοι ὁμιλητικοί εἰσιν ἂν καὶ ^εσπουδαῖοι. ^αἩ
^ηἡ προσαρμόττουσιν ἐκάστω· ἔχουσι γάρ τι πάντες τοῦ
 ἀγαθοῦ.

Τρία μὲν οὖν εἶδη ταῦτα φιλίας, ἐν πᾶσι δὲ τούτοις κατ' ³
 ἰσότητά πως λέγεται ἡ φιλία· καὶ γὰρ οἱ κατ' ἀρετὴν φίλοι
 ἐν ἰσότητί πως ^ιἀρετῆς εἰσὶ φίλοι ἀλλήλοις. ^αἌλλη δὲ
 διαφορὰ τούτων ἡ κατ' ὑπερβολήν, ὥσπερ θεοῦ ἀρετὴ πρὸς
 ἄνθρωπον. Τοῦτο γὰρ ἕτερον εἶδος φιλίας, καὶ ὅλως ἄρ-
 χοντος καὶ ἀρχομένου, καθάπερ καὶ τὸ δίκαιον ἕτερον· κατ'
 ἀναλογίαν γὰρ ἴσον, κατ' ἀριθμὸν δ' οὐκ ἴσον. ^ιἘν τούτῳ
 τῷ γένει πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ὁ εὐεργέτης πρὸς τὸν εὐεργε-
 τηθέντα. Αὐτῶν δὲ τούτων διαφοραὶ εἰσιν ^κἄλλη πατρὸς ³
 πρὸς υἱὸν καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, αὕτη μὲν ὡς ἄρχοντος
 καὶ ἀρχομένου, ^ιἡ δὲ εὐεργέτου ^μπρὸς εὐεργετηθέντα. ^ιἘν
 ταύταις δὲ ἡ οὐκ ἔνεστιν ἡ οὐχ ὁμοίως τὸ ἀντιφιλεῖσθαι.
 Γελοῖον γὰρ εἴ τις ἐγκαλοίη τῷ θεῷ ὅτι οὐχ ὁμοίως τῷ
 ἀντιφιλεῖσθαι ὡς φιλεῖται, ἢ τῷ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ.

^z ἀλλήλους P^b. ^α τὸν ἐπιεικῆ M^b.P^b. ^β χρήσιμον M^b. ^ε τῷ—
 ὑπάρχουσαν om. M^b. ^δ ποιεῖν P^b. ^ε ἔτι] nescio quid corr. P^b.
^ι ἡ ἐνι τι P^b, εἰ ἐνι τινι M^b. ^ε σπουδαίῳ P^b. ^η ἡ] εἰ M^b, ambiguo P^b.
^ι εἰσὶν ἀρετῆς P^b. ^κ ἄλλην P^b. ^ι ἡ δὲ] ἡ P^b. ^μ πρὸς] πρὸς
 τὸν M^b.

⁴ Φιλεῖσθαι γάρ, οὐ φιλεῖν, τοῦ ἄρχοντος, ἢ φιλεῖν ἄλλον τρόπον. Καὶ ἡδονὴ διαφέρει οὐδὲν ἢ τε τοῦ αὐτάρκους ^η ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κτήματι ἢ παιδί, καὶ τοῦ ἐνδεοῦς ἐπὶ τῷ γινομένῳ. Ὡς ^ο δ' αὕτως καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τὴν χρῆσιν φίλων καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἡδονήν, ῥοί μὲν κατ' ἰσότητα ^θ εἰσίν, οἱ δὲ καθ' ὑπερο-
⁵ χήν. Διὸ καὶ οἱ ἐκείνως οἰόμενοι ἐγκαλοῦσιν, ἐὰν μὴ ὁμοίως χρήσιμοι καὶ εὖ ποιῶσιν καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς. Δῆλον δ' ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μάχεσθαι ἀλλήλοις πολλάκις. Ἀγνοεῖ γὰρ ὁ ἐρῶν ὅτι οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος τῆς ἐπὶ τὴν προθυμίαν. Διὸ εὐρηκῆναι νεῖκος ὁ ἐρώμενος· τοιαῦτ' ἂν οὐκ ἐρῶν λέγοι. Οἱ δὲ νομίζουσι τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον.

4 Ὡςπερ οὖν εἴρηται, τριῶν ὄντων εἰδῶν φιλίας, κατ' ἀρε-
τήν, κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ κατὰ τὸ ἡδύ, αὗται πάλιν διή-
ρηνται εἰς δύο· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἴσον αἱ δὲ καθ' ὑπεροχήν
εἰσιν. Φιλίαι μὲν οὖν ἀμφοτέραι, φίλοι δ' οἱ κατὰ τὴν ἰσό-
τητα· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἀνὴρ παιδίῳ φίλος, φιλεῖ δέ γε
² καὶ φιλεῖται. Ἐνιαχοῦ δὲ φιλεῖσθαι μὲν δεῖ τὸν ὑπερέ-
χοντα, ἐὰν δὲ φιλῇ, ὀνειδίζεται ὡς ἀνάξιον φιλῶν. Τῇ γὰρ
ἀξία τῶν φίλων μετρεῖται καὶ τινι ἴσῳ. Τὰ μὲν οὖν δι'
ἡλικίας ἔλλειψιν ἀνάξια ὁμοίως φιλεῖσθαι, τὰ δὲ κατ' ἀρετήν
ἢ γένος ἢ κατὰ ἄλλην τοιαύτην ὑπεροχήν. Ἀεὶ δὲ τὸν
ὑπερέχοντα ἢ ἡττον ἢ μὴ φιλεῖν ἀξιοῦν, καὶ ἐν τῷ χρησίμῳ
³ καὶ ἐν τῷ ἡδεῖ καὶ κατ' ἀρετήν. Ἐν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς
ὑπεροχαῖς εἰκότως γίνονται ἀμφισβητήσεις. Τὸ γὰρ μικρὸν
ἐνιαχοῦ ^ρ οὐδὲν ἰσχύει, ὥσπερ ἐν ^ς ξύλου σταθμῷ, ἀλλ' ἐν
χρυσίῳ. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν κακῶς κρίνουσιν· φαίνεται γὰρ
τὸ μὲν οἰκεῖον ἀγαθὸν διὰ ^τ τὸ ἐγγύς ^ν μέγα, τὸ δ' ἀλλό-
⁴ τριον διὰ τὸ πόρρω μικρόν. Ὅταν δὲ ὑπερβολὴ ᾖ, οὐδ'
^ω αὐτοὶ ἐπιζητοῦσιν ὡς δεῖ ἢ ἀντιφιλεῖσθαι ἢ ὁμοίως ἀντιφι-
λεῖσθαι, οἷον εἴ τις ἀξιοῖ τὸν θεόν. Φανερόν ^x δὲ ὅτι φίλοι

^η ἐπὶ τῷ] καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ M^b.   ^ο δ' om. M^b.   ^ρ οἱ om. M^b.
^θ εἰσίν M^b.   ^ρ οὐδὲν ἰσχύει Casaubonus: codices οὐδ' ἐν ἰσχύϊ.   ^ς ξύ-
λω P^b.   ^τ τὸ post διὰ om. P^b. et pr. M^b.   ^ν μέγα] μέγα δὲ P^b.
^ω αὐτὸ ὡς ἐπιζητοῦσι δεῖ P^b.   ^x δὲ M^b.

μὲν, ὅταν ἐν τῷ ἴσῳ, τὸ ἀντιφιλεῖν δ' ἐστὶν ἄνευ τοῦ φίλου εἶναι. Δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητοῦσι μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα· ἅμα γὰρ ὑπάρχει οὕτως αὐτοῖς τό τε φιλεῖσθαι καὶ ἡ ὑπεροχή. Διὸ ὁ 5 κόλαξ παρ' ἐνίοις ἐντιμότερος τοῦ φίλου· ἄμφω γὰρ φαίνεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ. Μάλιστα δ' οἱ φιλότιμοι τοιοῦτοι· τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν ὑπεροχῇ. Φύσει δὲ γίνονται οἱ μὲν φιλητικοὶ οἱ δὲ φιλότιμοι. Φιλητικὸς δὲ ὁ τῷ φιλεῖν χαίρων μᾶλλον ἢ τῷ φιλεῖσθαι· ἐκεῖνος δὲ φιλότιμος μᾶλλον. Ὁ μὲν οὖν χαίρων τῷ θαυμάζεσθαι καὶ 6 φιλεῖσθαι τῆς ὑπεροχῆς φίλος, ὁ δὲ τῆς ἐν τῷ φιλεῖν ἡδονῆς ὁ φιλητικὸς. Ἔνεστι γὰρ ἀνάγκη ἐνεργοῦντα· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν συμβεβηκός· ἔστι γὰρ λανθάνειν φιλούμενον, φιλοῦντα δ' οὐ. Ἔστι δὲ καὶ κατὰ ^γ τὴν φιλίαν τὸ φιλεῖν μᾶλλον ἢ τὸ φιλεῖσθαι, τὸ δὲ φιλεῖσθαι κατὰ ^z τὸ φιλητόν. Σημεῖον δ' ἔλοιτ' ἂν ὁ φίλος μᾶλλον, εἰ μὴ ἐνδέχοιτ' ἄμφω, 7 γινώσκειν ἢ γινώσκεσθαι, οἷον ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς αἱ γυναῖκες ποιοῦσι, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἢ Ἀντιφῶντος. Καὶ γὰρ ἔοικε τὸ μὲν ἐθέλειν γινώσκεσθαι αὐτοῦ ἔνεκα, καὶ τοῦ πάσχειν τι ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ ποιεῖν, τὸ δὲ γινώσκειν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ φιλεῖν ἔνεκα. Διὸ καὶ τοὺς ἐμμένοντας τῷ φιλεῖν πρὸς τοὺς 8 τεθνεώτας ἐπαινοῦμεν· γινώσκουσι γάρ, ἀλλ' οὐ γινώσκονται. Ὅτι μὲν οὖν πλείονες τρόποι φιλίας, καὶ πόσοι τρόποι, ὅτι τρεῖς, καὶ ὅτι τὸ φιλεῖσθαι καὶ ἀντιφιλεῖσθαι καὶ οἱ φίλοι διαφέρουσιν, οἳ τε κατ' ἰσότητα καὶ οἱ καθ' ὑπεροχὴν, εἴρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ φίλον λέγεται καὶ καθόλου μᾶλλον, ὥσπερ 5 καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη ^a ὑπὸ τῶν ἑξῶθεν συμπεριλαμβανόντων (οἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιον φασιν εἶναι φίλον, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον), λεκτέον καὶ περὶ τούτων πῶς εἰσὶ πρὸς τὰς εἰρημένας φιλίας. Ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν ὅμοιον καὶ εἰς τὸ ἡδὺ καὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. Τό τε γὰρ ἀγαθὸν ἀπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύ- 2

^γ τὴν om. M^b.   ^z τὸ om. M^b.   ^a ἀπὸ M^b.

μορφον· καὶ ^bὁ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος αἰεὶ καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν ἔοικεν ἑωθεν καὶ ἐσπέρας. Διὸ εἰ μὴ συμβάλλωσιν οἱ φαῦλοι, οὐ φίλοι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ δίστανται· ἢ δ' οὐ ^cβεβαίως φιλία οὐ φιλία.
 3^υ Ὡστε οὕτω μὲν τὸ ὅμοιον φίλον, ὅτι ἀγαθὸν ὅμοιον, ἔστι δὲ ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡδύ· τοῖς γὰρ ὁμοίοις ταῦθ' ἡδέα, καὶ ἕκαστον δὲ φύσει αὐτὸ αὐτῷ ἡδύ. Διὸ καὶ φωναὶ ^dκαὶ ἔξεις καὶ συνημερεύσεις τοῖς ὁμογενέσιν ἡδίσται ἀλλήλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις· καὶ ταύτῃ ἐνδέχεται καὶ ^eτοὺς φαύλους ἀλλήλους φιλεῖν.

κακὸς ^fκακῷ δὲ συντέτηκεν ἡδονῇ.

4 Τὸ δ' ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον ὡς τὸ χρήσιμον· αὐτὸ γὰρ αὐτῷ τὸ ὅμοιον ἄχρηστον. Διὸ δεσπότης δούλου δεῖται ^gκαὶ δούλος δεσπότου, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἀλλήλων, καὶ ἡδὺ καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ ἐναντίον ὡς χρήσιμον, καὶ οὐχ ὡς ἐν τέλει ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τέλος· ὅταν γὰρ τύχη οὗ ἐπιθυμῇ, ἐν τῷ τέλει μὲν ἔστιν, οὐκ ὀρέγεται δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον τὸ θερ-
 5 μὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ ^hξηρὸν τοῦ ὑγροῦ. ^υἜστι δέ πως καὶ ἡ τοῦ ἐναντίου φιλία τοῦ ἀγαθοῦ. ^ιὈρέγεται γὰρ ἀλλήλων διὰ τὸ μέσον· ὡς σύμβολα γὰρ ὀρέγεται ἀλλήλων· διὸ οὐ ^ιτῷ γίνεσθαι ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσον. ^{ιι}Ἐτι κατὰ συμβεβηκός ἔστι τοῦ ἐναντίου, καθ' αὐτὸ δὲ τῆς μεσότητος. ^{ιιι}Ὀρέ-
 6 γονται γὰρ οὐκ ἀλλήλων τἀναντία, ἀλλὰ τοῦ μέσου. ^{ιιι}ὑπερψυχθέντες γάρ, εἰς τὸ μέσον καθίστανται, καὶ ὑπερθερμανθέντες, εἰς τὸ μέσον καθίστανται. ^{ιιι}Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ μή, αἰεὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ, οὐκ ἐν τοῖς μέσοις. ^{ιιι}Ἀλλὰ χαίρει ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἄνευ ἐπιθυμίας τοῖς φύσει ἡδέεσιν,
 7 οἱ δὲ πᾶσι τοῖς ἐξιστάσι ^kτῆς φύσει ἔξεως. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἔστιν· τὸ φιλεῖν δὲ γίνεται, ὅταν ἢ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων. Διὸ ἐνίοτε ἀνομοίοις χαίρουσιν, οἷον αὐστηροὶ εὐτραπέλοις καὶ ὀξεῖς ῥαθύμοις· εἰς τὸ μέσον

^b ὁ om. Mb. ^c βεβαία Mb. ^d καὶ αἱ ἔξεις Pb. ^e τοῖς φαύλοις Pb.
^f δὲ κακῷ σύντεκεν Mb. ^g καὶ δούλος δεσπότου om. Mb. ^h ὑγρὸν τοῦ
 ξηροῦ Mb. ⁱ τῷ Pb. ^k τῶν φύσει ἔξεων Mb.

γὰρ καθίστανται ὑπ' ἀλλήλων. Κατὰ συμβεβηκὸς ¹ οὖν, ⁸ ὥσπερ ἐλέχθη τὰ ἐναντία φίλα, καὶ διὰ τὸ ἀγαθόν. Πόσα μὲν οὖν εἶδη φιλίας, καὶ τίνες διαφοραὶ καθ' ἃς λέγονται οἷ τε φίλοι καὶ οἱ φιλοῦντες καὶ ^m οἱ φιλούμενοι, καὶ οὕτως ὥστε φίλοι εἶναι καὶ ἄνευ τούτου, εἴρηται.

Περὶ δὲ τοῦ αὐτὸν αὐτῷ φίλον εἶναι ἢ μή, πολλὴν ἔχει ⁶ ἐπίσκεψιν. Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιστα ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος εἶναι, καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι ⁿ κρίνουσι τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φίλους φιλίαν. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους καὶ τὰ δοκοῦνθ' ὑπάρχειν τοῖς φίλοις τὰ μὲν ὑπεναντιοῦται, τὰ δ' ὅμοια φαίνεται ὄντα. Ἔστι γὰρ πῶς κατ' ἀναλογίαν αὕτη ² ἡ φιλία, ἀπλῶς δ' οὔ. Ἐν δυσὶ γὰρ διηρημένοις τὸ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν. Δι' ἃ μᾶλλον ^o οὗτος αὐτὸς αὐτῷ φίλος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς εἴρηται πῶς ἐκὼν ἢ ἄκων, τῷ τὰ μέρη ἔχειν πῶς πρὸς ἄλληλα τὰ τῆς ψυχῆς· καὶ ὅμοιον τὰ τοιαῦτα πάντα, εἰ φίλος αὐτὸς αὐτῷ καὶ ἐχθρός, καὶ εἰ ἀδικεῖ τις αὐτὸς αὐτόν. Πάντα γὰρ ἐν δυσὶ ταῦτα ³ καὶ διηρημένως. ^p Εἰ δὲ δύο πῶς καὶ ἡ ψυχὴ, ὑπάρχει πῶς ταῦτα· ^q εἰ δ' οὐ διηρημένα, οὐχ ὑπάρχει. Ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν ἕξεως [ὡς] οἱ λοιποὶ τρόποι τοῦ φιλεῖν διωρισμένοι, καθ' οὓς ἐν τοῖς λόγοις ἐπισκοπεῖν εἰώθαμεν. Δοκεῖ γὰρ φίλος εἶναι ὁ βουλούμενός τινι τὰγαθὰ ἢ οἷα οἶεται ἀγαθὰ, μὴ δι' αὐτὸν ἀλλ' ἐκείνου ἕνεκα. Ἄλλον δὲ τρόπον ^ω τὸ ⁴ εἶναι βούλεται δι' ἐκείνον καὶ μὴ δι' αὐτόν, καὶ εἰ μὴ διανέμων τὰγαθὰ, ^r μὴ τῷ τὸ εἶναι τούτῳ ἂν δόξαιεν μάλιστα φιλεῖν. Ἄλλον δὲ τρόπον ^ω συζῆν αἰρεῖται δι' αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἕτερόν τι, οἷον οἱ πατέρες τὸ μὲν εἶναι τοῖς τέκνοις, συζῶσι δ' ἑτέροις. Μάχεται δὲ ταῦτα πάντα πρὸς ἄλληλα. ^s Ὁ μὲν γὰρ ἂν μὴ τὸ ^t ἑαυτοῖς, ὁ δὲ ἂν μὴ τὸ εἶναι, οἱ δὲ τὸ ⁵ συζῆν οὐκ οἶονται φιλεῖσθαι. Ἔτι ^v τὸ ἀλγοῦντι συναλγεῖν

¹ οὖν] γὰρ Pb. ^m οἱ ante φιλούμενοι om. Pb. ⁿ κρίνουσι interpre-
codices κινούσι. ^o οὕτως Pb. ^p εἰ] ἢ Mb. ^q ἢ Mb. Pb. ^r μὴ τὸ
δόξειε Mb. et Z: hic post τὸ tertiam versus partem vacuum, tum
τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἐ, iisque deletis locum vacuum quinque littera-
rum capacem. ^s οἱ μὲν γὰρ μὴ Pb. ^t αὐτοῖς Mb. ^v τῷ Mb. Pb.

μὴ δι' ἕτερόν τι ἀγαπᾶν θήσομεν, οἷον οἱ δούλοι πρὸς τοὺς δεσπότας, ὅτι χαλεποὶ ἀλγοῦντες, ἀλλ' οὐ δι' αὐτούς, ὥσπερ
6 αἱ μητέρες τοῖς τέκνοις, καὶ ^wοὶ συνωδίνοντες ὄρνιθες. Βού-
λεται γὰρ μάλιστά τε οὐ μόνον συλλυπεῖσθαι ὁ φίλος τῷ
φίλῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν λύπην, οἷον διψῶντι συνδιψῆν,
^x εἰ ^yἐνδέχεται, ὅτι μὴ ἐγγύτατα. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ
ἐπὶ τοῦ χαίρειν μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' ἐκείνον, ὅτι χαίρει,
7 φιλικόν. ^zἘτι τὰ τοιαῦτα λέγεται ^zπερὶ φιλίας, ὡς ἰσότης
φιλότης, καὶ μὴ μίαν φιλίαν εἶναι τοὺς ἀληθῶς φίλους.
^vἈπαντα ταῦτα ἐπαναφέρεται πρὸς τὸν ἕνα. Καὶ γὰρ βού-
λεται τὰγαθὰ αὐτῷ τοῦτον τὸν τρόπον. Οὐθεὶς γὰρ αὐτὸς
αὐτὸν εὖ ποιεῖ διὰ τι ἕτερον, οὐδὲ χάριτος. Οὐδὲ λέγει ὅτι
ἐποίησεν ἢ εἰς· δοκεῖ γὰρ φιλεῖν ^aβούλεσθαι ὁ δῆλον ποιῶν
8 ὅτι φιλεῖ, ἀλλ' οὐ φιλεῖν. Καὶ τὸ εἶναι μάλιστα καὶ τὸ
συζῆν καὶ τὸ συγχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν, καὶ μία δὴ ψυχὴ,
καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀλλήλων μηδὲ ζῆν, ἀλλὰ συναπο-
θνήσκειν. Οὕτω γὰρ ἔχει ὁ εἰς, καὶ ἴσως ὁμιλεῖ αὐτὸς αὐτῷ.
Πάντα δὲ ταῦτα τῷ ἀγαθῷ ὑπάρχει πρὸς αὐτόν. Ἐν ^bδὲ
9 τῷ πονηρῷ διαφωνεῖ, οἷον ἐν τῷ ἀκρατεῖ. Καὶ διὰ τοῦτο
δοκεῖ καὶ ἐχθρόν ἐνδέχεσθαι αὐτὸν αὐτῷ εἶναι· ἢ δ' εἰς καὶ
ἀδιαίρετος, ὁρεκτὸς αὐτὸς αὐτῷ. Τοιοῦτος ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ
κατ' ἀρετὴν φίλος, ἐπεὶ ὁ ^cγε μοχθηρὸς οὐχ εἰς ἀλλὰ πολ-
λοί, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερος καὶ ἔμπληκτος. Ὡστε καὶ
ἡ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν φιλία ἀνάγεται πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ.
10 Ὅτι γάρ πη ^dὅμοιος καὶ εἰς καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαθός, ταύτη
αὐτὸς αὐτῷ φίλος καὶ ὁρεκτός· φύσει δὲ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ
πονηρὸς παρὰ φύσιν. ^eὉ δ' ἀγαθὸς οὐθ' ἅμα λαιδορεῖται
ἑαυτῷ, ὥσπερ ὁ ἀκρατής, οὐθ' ὁ ὕστερος τῷ πρότερον, ὥσ-
11 περ ὁ μεταληπτικός, οὐτε ὁ ἔμπροσθεν τῷ ὕστερον, ὥσπερ
ὁ ψεύστης. Ὡς τε εἰ δεῖ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ διορίζουσιν,
ὥσπερ τὸ Κορίσκος καὶ Κορίσκος σπουδαῖος. Δῆλον γὰρ

^w οἱ om. Mb. ^x εἰ] ἢ Pb. ^y ἐνδέχοιτο Mb. ^z περὶ τῆς φιλίας Pb.
^a βούλεται Mb. Pb. ^b δὲ τῷ] γὰρ τῷ Mb. ^c τε Mb. ^d ὅμοιοι co-
dices. ^e ὁ δ'] οὐδ' Mb. Pb.

ὥς τὸ αὐτὸ ^f πόσον σπουδαῖον αὐτόν, ἐπεὶ ὅταν ἐγκαλέσωσιν αὐτοῖς, ἀποκτινύουσιν ^g αὐτοῖς. Ἄλλὰ δοκεῖ πᾶς αὐτὸς αὐτῷ ἀγαθός. ^h Ζητεῖ δὲ ὁ ἀπλῶς ὢν ἀγαθὸς εἶναι καὶ αὐτὸς αὐτῷ φίλος, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι δὴ ἔχει ἐν αὐτῷ ^a φύσει βούλεται εἶναι φίλα καὶ διασπάσαι ἀδύνατον. Διὸ ἐπ' ἀν- ¹²θρώπου μὲν δοκεῖ ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζώων οἷον ἵππος αὐτὸς αὐτῷ· οὐκ ἄρα φίλος. Ἄλλ' οὐδὲ τὰ παιδία, ἀλλ' ὅταν ἤδη ἔχη προαίρεσιν· ἤδη γὰρ τότε διαφωνεῖ ὁ παῖς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. Ἔοικε δ' ἡ φιλία ¹³ ἢ πρὸς αὐτὸν τῇ κατὰ συγγένειαν· οὐθέτερον γὰρ ⁱ ἐφ' αὐτοῖς λῦσαι, ^k ἀλλὰ καὶ ^l διαφέρονται, ὅμως οὗτοι μὲν ^m συγγενεῖς ἔτι, ὁ δὲ ἔτι εἷς, ἕως αὖ ζῇ. Ποσαχῶς μὲν οὖν τὸ φιλεῖν λέγεται, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ φιλίαι ἀνάγονται πρὸς τὴν πρώ-την, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Οἰκείον δὲ τῇ σκέψει θεωρῆσαι καὶ περὶ ὁμονοίας καὶ ⁷ εὐνοίας· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν εἶναι ταυτά, τοῖς δ' οὐκ ἄνευ ἀλλήλων. Ἔστι δ' ἡ εὐνοια τῆς φιλίας οὔτε πᾶμπαν ἕτερον οὔτε ταυτόν. Διηρημένης γὰρ τῆς φιλίας κατὰ τρεῖς τρό-πους, οὗτ' ἐν τῇ χρησίμῃ οὗτ' ἐν τῇ καθ' ἡδονὴν ἐστίν. Εἴτε γὰρ ὅτι χρήσιμον, βούλεται αὐτῷ τὰγαθά, οὐ δι' ἐκείνον ἀλλὰ δι' αὐτὸν βούλοιτ' ἄν. Δοκεῖ δ' ὥσπερ καὶ ἡ εὐνοια ² ⁿ οὐκ αὐτοῦ εὐνοια τοῦ εὐνοϊζομένου εἶναι, ἀλλὰ τοῦ ᾧ εὐνοεῖ. Εἰ ^o δ' ἡ ἐν τῇ τοῦ ἡδέος φιλία, καὶ τοῖς ἀψύχοις εὐνόουν. Ὡστε δῆλον ὅτι περὶ τὴν ἠθικὴν φιλίαν ἡ εὐνοιά ἐστίν. Ἄλλὰ τοῦ μὲν εὐνοοῦντος βούλεσθαι μόνον ἐστί, τοῦ δὲ φίλου καὶ πράττειν ^a βούλεται. Ἔστι γὰρ ἡ εὐνοια ἀρχή ³ φιλίας· ὁ μὲν γὰρ φίλος πᾶς εὖνους, ὁ δ' εὖνους οὐ πᾶς φίλος. Ἀρχομένῳ γὰρ ἔοικεν ὁ εὐνοῶν μόνον, διὸ ἀρχή φιλίας, ἀλλ' οὐ φιλία. Δοκοῦσι γὰρ οἱ τε φίλοι ὁμονοεῖν καὶ οἱ ὁμονοοῦντες φίλοι εἶναι. Ἔστι δ' οὐ περὶ πάντα ἡ

^f πόσον πουςπουδαῖον Mb. ^g αὐτοῖς. ἀλλὰ] αὐτ. ἀλλὰ Z. ^h ζητεῖ-
ται Pb. ⁱ ἐπ' αὐτοῖς Pb. ^k ἀλλὰ Mb. ^l διαφέρονται, omisso
καὶ, Pb. ^m ἔτι συγγενεῖς Pb. ⁿ οὐκ αὐτοῦ εὐνοια om. Pb. ^o δὲ ἐν
τῇ τοῦ ἡδέως Pb.

ὁμόνοια ἢ φιλική, ἀλλὰ περὶ τὰ πρακτὰ τοῖς Ῥ ὁμονοοῦσι,
 4 καὶ ὅσα εἰς τὸ συζῆν συντείνει. Οὐτε μόνον κατὰ διάνοιαν ἢ
 κατὰ ὄρεξιν ἔστι γὰρ τὰναντία τὸ κινεῖν ἐπιθυμεῖν, ὥσπερ
 ἐν τῷ ἀκρατεῖ διαφωνεῖ τοῦτο ῑ οὐ δεῖ κατὰ τὴν προαίρεσιν
 ὁμονοεῖν καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἢ
 ὁμόνοια· οἷ γε φαῦλοι ταῦτὰ προαιρούμενοι ῑ καὶ ἐπιθυμοῦν-
 5 τες βλάπτουσιν ῑ ἀλλήλους. Ἐοικε δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια οὐχ
 ἀπλῶς λέγεσθαι, ὥσπερ οὐδ' ἡ φιλία, ἀλλ' ἢ μὲν πρώτη καὶ
 φύσει σπουδαία, διὸ οὐκ ἔστι τοὺς φαύλους ὁμονοεῖν. Ἐτέρα
 δὲ καθ' ἣν καὶ οἱ φαῦλοι ὁμονοοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν τὴν
 προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχωσιν. Οὕτω δὲ δεῖ τῶν αὐ-
 τῶν ὀρέγεσθαι ὥστ' ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέροις ὑπάρχειν οὐ ὀρέ-
 6 γονται. Ἄν γὰρ τοιούτου ὀρέγωνται ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀμ-
 φοῖν, μαχοῦνται· οἱ ὁμονοοῦντες δ' οὐ μαχοῦνται. Ἐστι δ'
 ἡ ὁμόνοια, ὅταν περὶ τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ἢ αὐτὴ προαί-
 ρεσις ἦ, μὴ τοῦ ῑ ἐκάτερον, ἀλλὰ τοῦ τὸν αὐτόν. Καὶ ἔστιν
 ἡ ὁμόνοια φιλία πολιτική. Περὶ μὲν οὖν ὁμονοίας καὶ εὐνοίας
 εἰρήσθω τοσαῦτα.

- 8 Ἐπορεῖται δὲ διὰ τί μᾶλλον ῑ φιλοῦσιν οἱ ποιήσαντες
 ῑ εὖ τοὺς παθόντας ἢ οἱ παθόντες εὖ τοὺς ποιήσαντας. Δοκεῖ
 δὲ δίκαιον εἶναι τούναντίον. Τοῦτο δ' ὑπολάβοι μὲν ἄν τις
 διὰ τὸ χρήσιμον καὶ τὸ αὐτῷ ὠφέλιμον συμβαίνειν· ῑ τὸν
 μὲν γὰρ ὠφελεῖσθαι τὸν δ' ἀποδοῦναι δεῖ. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο
 2 μόνον, ἀλλὰ καὶ φυσικόν. Ἡ γὰρ ἐνέργεια αἰρετώτερον·
 τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐνέργεια, ὃ δ'
 εὖ παθὼν ὥσπερ ἔργον τοῦ εὖ ποιήσαντος. Διὸ καὶ ἐν τοῖς
 ζώοις ἢ περὶ τὰ τέκνα σπουδὴ ἔστι, καὶ τοῦ γεννῆσαι καὶ
 γεννώμενα σώζειν. Καὶ φιλοῦσι δὲ μᾶλλον οἱ πατέρες τὰ
 τέκνα [καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων] ἢ φιλοῦνται· καὶ οὗτοι
 πάλιν τὰ αὐτῶν ἢ τοὺς γεννήσαντας, διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν
 3 εἶναι τὸ ἄριστον. Καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων, ὅτι μᾶλλον

ῑ εὖ νοοῦσι P^b. ῑ οὐ] οὐ vulgo. ῑ καὶ] καὶ οἱ M^b. ῑ ἀλλήλοις P^b.
 ῑ ἐκάτερου M^b. ῑ φιλοῦνται M^b, φιλοῦντες P^b. ῑ εὖ τοὺς—εὖ τοὺς]
 αὐτοὺς—αὐτοὺς pr. P^b. ῑ τὸ μὲν γὰρ ὠφελεῖται M^b, P^b.

οἶονται αὐτῶν εἶναι ἔργον τὰ τέκνα· τὸ γὰρ ἔργον τῷ χα-
λεπῷ διορίζουσιν, πλείω δὲ λυπεῖται περὶ τὴν γένεσιν μήτηρ.
Καὶ περὶ μὲν φιλίας τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς ἐν πλείοσι
διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Δοκεῖ δὲ τό τε δίκαιον εἶναι ἴσον τι καὶ ἡ φιλία ἐν 9
ισότητι, εἰ μὴ μάτην λέγεται ἰσότης ἢ φιλότης. Αἱ δὲ
πολιτεῖαι πᾶσαι δικαίου τι εἶδος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν
πᾶν διὰ τοῦ δικαίου συνέστηκεν, ὅστις ὕ ἀεὶ διὰ φιλίας καὶ
δικαίου καὶ κοινωνίας, καὶ πάντα ταῦτα ἂ σύνορα ἀλλήλοις,
καὶ ἐγγὺς ἔχει τὰς διαφοράς. Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ 2
πρὸς σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δεσπότης πρὸς
δοῦλον, τούτων ^α μὲν οὐκ ἔστι κοινωνία. Οὐ γὰρ δύο ἐστίν,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἓν, τὸ δὲ τοῦ ἐνὸς οὐδέν. Οὐδὲ διαιρετὸν τὸ
ἀγαθὸν ἑκατέρω, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρων τοῦ ἐνὸς οὐ ἕνεκά
ἐστίν. Τό τε γὰρ σῶμά ἐστιν ὄργανον σύμφυτον, καὶ τοῦ 3
δεσπότης ὁ δοῦλος ὥσπερ μόριον καὶ ὄργανον ^β ἀφαιρετόν,
τὸ δ' ὄργανον ^γ ὥσπερ δοῦλος ἄψυχος. Αἱ δ' ἄλλαι κοινω-
νίαι εἰσὶν ἢ μόριον τῶν τῆς πόλεως κοινωνιῶν, οἷον ἢ τῶν
^δ φρατέρων ἢ τῶν ὀργίων, ἢ αἱ ^ε χρηματιστικαὶ ἔτι πολιτεῖαι.
Αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι ἐν οἰκείois συνυπάρχουσι καὶ αἱ ὀρ-
θαὶ καὶ αἱ ^ς παρεκβάσεις. Ἐστὶ γὰρ τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἐπὶ τῶν 4
ἀρμονιῶν, καὶ τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις. Βασιλικὴ μὲν ἢ τοῦ
γεννήσαντος, ἀριστοκρατικὴ δ' ἢ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πολι-
τεία δ' ἢ τῶν ἀδελφῶν. Παρέκβασις δὲ τούτων τυραννίς,
ὀλιγαρχία, δῆμος· καὶ ^ς τὰ δίκαια δὴ τοσαῦτα. Ἐπεὶ δὲ
τὸ ἴσον τὸ μὲν κατ' ἀριθμὸν τὸ δὲ κατ' ἀναλογίαν, καὶ τοῦ
δικαίου εἶδη ἔσται καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς κοινωνίας. Κατ' 5
ἀριθμὸν μὲν γὰρ ἢ κοινωνία καὶ ἢ ἐταιρικὴ φιλία· τῷ γὰρ
αὐτῷ ὄρω μετρεῖται· κατ' ἀναλογίαν δὲ ἢ ἀριστοκρατικὴ
ἀρίστη καὶ βασιλική· οὐ γὰρ ταῦτὸν δίκαιον τῷ ὑπερέχοντι
καὶ ὑπερεχομένῳ, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον. Καὶ ἡ φιλία δὲ

ὕ ἀεὶ διὰ] ἀεὶ δὴ P^b.   ^z συνορά M^b.   ^a μὲν οὖν οὐκ M^b.   ^β ἀφαι-
ρετόν M^b.   ^γ ὥσπερ M^b.   ^δ φρατόρων M^b.   ^ε χρηματικαὶ M^b.
^ς παρεκβάσεως. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ ἐπὶ P^b.   ^ς τὸ δίκαιον P^b.

ὁμοίως πατρὸς καὶ παιδός, καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις ὁ αὐτὸς τρόπος.

- 10 Λέγονται δὲ φιλίαι συγγενική, ἐταιρική, κοινωνική, ἡ λεγομένη πολιτική. Ἔστι μὲν συγγενική πολλὰ ἔχουσα εἴδη, ἡ μὲν ὡς ἀδελφῶν, ἡ δ' ὡς πατρὸς καὶ υἱῶν. Καὶ γὰρ κατ' ἀναλογίαν, οἷον ἡ πατρική, καὶ κατ' ἀριθμόν, οἷον ἡ τῶν ἀδελφῶν. Ἐγγὺς γὰρ αὕτη τῆς ἐταιρικῆς ἐπιλαμβάνουσι
 2 γὰρ ἐνταῦθα ^h πρεσβείων. Ἡ δὲ πολιτική συνέστηκε μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ μάλιστα· διὰ γὰρ τὸ μὴ αὐτάρκη δοκοῦσι συνελθεῖν, ἐπεὶ συνῆλθόν γ' αὖ καὶ τοῦ συζῆν χάριν. Μόνη δ' ἡ πολιτική καὶ ἡ παρ' αὐτὴν παρέκβασις οὐ μόνον ⁱ φιλίαι, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι κοινωνοῦσιν· αἱ δ' ἄλλαι καθ' ^{υπεροχὴν}. Μάλιστα δὲ δίκαιον τὸ ἐν τῇ τῶν χρησίμων φιλίᾳ, διὰ τὸ τοῦτ' εἶναι τὸ πολιτικὸν δίκαιον. Ἄλλον γὰρ τρόπον συνῆλθον πρίων καὶ τέχνη, οὐχ ἕνεκα κοινού τινός (ὅλον ^k γὰρ ὄργανον καὶ ψυχὴ) ἀλλὰ τοῦ χρωμένου ἕνεκεν.
 4 Συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ὄργανον ἐπιμελείας τυγχάνειν, ἥς δίκαιον πρὸς τὸ ἔργον. Ἐκείνου γὰρ ἕνεκέν ἐστι καὶ ^l τῷ τρυπάνῳ εἶναι διττόν, ὧν τὸ κυριώτερον ἐνέργεια, ἡ τρύπησις. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἶδει σῶμα καὶ ^m δοῦλος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. Τὸ δὲ ζητεῖν πῶς δεῖ τῷ φίλῳ ὁμιλεῖν, τὸ ζητεῖν δίκαιον τί ἐστίν. Καὶ γὰρ ὅλως τὸ δίκαιον ἅπαν πρὸς φίλον. Τό τε γὰρ δίκαιόν τισι καὶ κοινωνοῖς, καὶ ὁ
 5 φίλος κοινωνός, ὁ μὲν γένους, ὁ δὲ βίου. Ὁ γὰρ ⁿ ἄνθρωπος οὐ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ζῶν, καὶ οὐχ ὥσπερ τᾶλλά ποτε ^o συνδύζεται καὶ τῷ τυχόντι καὶ θήλει καὶ ἄρρενι ἀλλ' αἱ ^p διάδυμον αὐλικόν. Ἀλλὰ κοινωνικὸν ἄνθρωπος ζῶν πρὸς οὓς φύσει συγγένειά ἐστίν· καὶ κοινωνία
 6 τοίνυν καὶ δίκαιόν τι, καὶ εἰ μὴ πόλις εἴη. Οἰκία δ' ἐστὶ τις φιλία. Δεσπότην μὲν οὖν καὶ δούλου, ἥπερ καὶ τέχνης καὶ ὀργάνων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· αἱ δὲ τοιαῦται οὔτε

^h πρέσβειον P^b.   ⁱ φιλία M^b.   ^k γὰρ] αὖ P^b.   ^l τῷ] τὸ P^b.
^m δοῦλος] εἶδος P^b.   ⁿ ἀνθρώπου μόνον M^b.P^b.   ^o συνδοιάζεται P^b.
^p διὰ δύμων M^b.

φιλίαι οὔτε δικαιοσύναι, ἀλλ' ἀνάλογον, ὥσπερ καὶ ⁹ τὸ
 ὑγιεινὸν οὐ δίκαιον ἀλλ' ἀνάλογον. Γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς ⁷
 φιλία ¹ ὡς χρήσιμον καὶ κοινωνία. Πατρὸς δὲ καὶ υἱοῦ ἡ
 αὐτὴ ἥπερ θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον καὶ τοῦ εὖ ποιήσαντος πρὸς
 τὸν παθόντα καὶ ὅλως τοῦ φύσει ἄρχοντος πρὸς τὸν φύσει
 ἀρχόμενον. Ἡ δὲ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ἐταιρική ⁸
 μάλιστα ἡ κατ' ἰσότητα.

οὐ γάρ τι νόθος τῷδ' ἀπεδείχθη,
 ἀμφοῖν δὲ ^s πατὴρ αὐτὸς ἐκλήθη
 Ζεὺς ἐμὸς ἄρχων.

Ταῦτα γὰρ ὡς τὸ ἴσον ζητούντων λέγεται. Διὸ ἐν οἰκίᾳ
 πρῶτον ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ φιλίας καὶ πολιτείας καὶ δικαίου.
 Ἐπεὶ δὲ φιλίαι τρεῖς, κατ' ἀρετήν, κατὰ τὸ χρήσιμον, ⁹
 κατὰ τὸ ἡδύ, τούτων δὲ ἐκάστης δύο διαφοραὶ (ἡ μὲν γὰρ
 καθ' ὑπεροχὴν ἡ δὲ κατ' ἰσότητά ἐστιν ἐκάστη αὐτῶν, τὸ δὲ
 δίκαιον τὸ περὶ αὐτὰς ἐκ τῶν ἀμφισβητησάντων δῆλον),
 ἐν μὲν τῷ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιούται τὸ ἀνάλογον ^t οὐχ ὡσαύ-
 τως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερέχων ^v ἀνεστραμμένως τὸ ἀνάλογον,
 ὡς ^w αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλάττω, οὕτω τὸ παρὰ τοῦ ἐλάττονος
 γινόμενον πρὸς τὸ παρ' αὐτοῦ διακείμενον, ὥσπερ ἄρχων
 πρὸς ἀρχόμενον. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἴσον κατ' ¹⁰
 ἀριθμὸν ἀξιοῖ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινωνιῶν
 οὕτω συμβαίνει. Ὅτε μὲν γὰρ ἀριθμῷ τοῦ ἴσου μετέ-
 χουσιν, ὅτε δὲ λόγῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἴσον ἀριθμῷ εἰσήμεγεν
 ἀργύριον, ἴσον καὶ τῷ ἴσῳ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσιν, εἰ δὲ
 μὴ ἴσον, ἀνάλογον. Ὁ δ' ὑπερεχόμενος τούναντίον στρέφει
 τὸ ἀνάλογον, καὶ κατὰ διάμετρον ^x συζεύγνυσιν. Δόξειε δ' ¹¹
 ἂν οὕτως ἐλαττουσθαι ὁ ὑπερέχων καὶ λειτουργία ἡ φιλία
 καὶ ἡ κοινωνία. Δεῖ ἄρα τινὶ ἐτέρῳ ἀνισάσαι καὶ ποιῆσαι
 ἀνάλογον. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ τιμή, ὅπερ καὶ τῷ ἄρχοντι
 φύσει καὶ θεῷ πρὸς τὸ ἀρχόμενον. Δεῖ ^y δὲ ἰσασθῆναι τὸ

⁹ τὸ om. P^b.   ¹ ὡς] ὡς οὐ P^b.   ^s πατρὸς M^b.P^b.   ^t οὐχ] ἀλλ'
 οὐχ P^b.   ^v ἀνεστραμμένως M^b.   ^w αὐτὸ M^b.   ^x ζεύγνυσι M^b.
^y δέ] καὶ M^b.

κέρδος πρὸς τὴν τιμὴν. Ἡ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶν ἡ πολι-
 12 τική. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἐστὶ μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ
 ὥσπερ αἱ πόλεις ἀλλήλαις φίλαι, οὕτω καὶ οἱ πολῖται καὶ
 ὁμοίως.

οὐκέτι γινώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρήας,

καὶ οἱ πολῖται, ὅταν μὴ χρήσιμοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐκ χειρὸς
 εἰς χεῖρα ἡ φιλία. Ἔστι δὲ ἐνταῦθα καὶ ^z ἄρχον καὶ ἀρχό-
 μενον οὔτε τὸ φυσικὸν οὔτε τὸ βασιλικόν, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ
 13 μέρει. Οὐδὲ τούτου ἕνεκα ὅπως εὖ ποιῇ ὡς ὁ θεός, ἀλλὰ
 ἵνα ἴσον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τῆς λειτουργίας. Κατ' ἰσότητα δὲ
 βούλεται εἶναι ἡ πολιτικὴ φιλία. Ἔστι δὲ τῆς χρησίμου φι-
 λίας εἶδη δύο, ἡ μὲν νομικὴ ἡ δ' ἠθικὴ. Βλέπει δ' ἡ μὲν
 πολιτικὴ εἰς τὸ ἴσον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἱ πωλοῦν-
 τες καὶ οἱ ὠνούμενοι· διὸ εἴρηται

μισθὸς ἀνδρὶ φίλῳ.

14 Ὅταν μὲν οὖν καθ' ὁμολογίαν ἡ πολιτικὴ αὕτη φιλία, καὶ
 νομικὴ ὅταν δ' ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς, ^a ἡ ἠθικὴ βούλεται εἶναι
 φιλία καὶ ἐταιρική. Διὸ μάλιστα ἔγκλημα ἐν ταύτῃ τῇ
 φιλίᾳ. Αἴτιον δ' ὅτι παρὰ φύσιν. Ἑτεραι γὰρ φιλίαι ἡ
 κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀρετὴν· ^b οἱ δ' ἀμφό-
 τερα βούλονται ἅμα ἔχειν, καὶ ὁμιλοῦσι μὲν τοῦ χρησίμου
 15 ἕνεκα, ἠθικὴν δὲ ποιοῦσιν ὡς ἐπιεικεῖς. Διὸ ὡς πιστεύοντες
 οὐ νομικὴν ποιοῦσιν. Ὅλως μὲν γὰρ ἐν τῇ χρησίμῃ τῶν
 τριῶν πλείστα ἐγκλήματα. Ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀνέγκλητον,
 οἱ δ' ^c ἡδεῖς ἔχοντες καὶ δόντες ἀπαλλάττονται. Οἱ δὲ χρή-
 σιμοὶ οὐκ εὐθὺς διαλύονται, ἀν μὴ νομικῶς καὶ ἐταιρικῶς προσ-
 φέρωνται. Ὅμως δὲ ^d τῆς χρησίμου ἡ νομικὴ ἀνέγκλητος.
 16 Ἔστι δ' ἡ μὲν νομικὴ διάλυσις πρὸς νόμισμα (μετρεῖται γὰρ
 τούτῳ τὸ ἴσον), ἡ δ' ἠθικὴ ἐκούσιος. Διὸ ἐνιαχοῦ νόμος ἐστὶ
 τοῖς οὕτως ὁμιλοῦσι φιλικῶς μὴ εἶναι δίκας τῶν ἐκουσίων συν-
 αλλαγμάτων, ὀρθῶς· τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς οὐ πέφυκε δίκαιον
 17 εἶναι, οἱ δ' ὡς ἀγαθοί, ^e καὶ τοῖς συναλλάττουσιν. Ἔστι δ'

^z ἄρχων M^b.

^a ἡ om. M^b.

^b ὁ δ' ἀμφοτέρω βούλεται M^b.

^c ἡμεῖς M^b. ^d τῆς] τοῦ M^b. ^e καὶ τῆς τοῖς P^b.

ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ ἐγκλήματα ἀμφιβάλλοντα αὐτοῖς ἀμφοτέρω, πῶς ἑκάτερος ἐγκαλεῖ, ὅταν ἠθικῶς ἀλλὰ μὴ νομικῶς ^f πιστεύσωσιν. Καὶ ἔχει δὴ ἀπορίαν ποτέρως δεῖ κρίνειν τὸν δίκαιον, πότερα πρὸς τὸ πρᾶγμα βλέποντα τὸ ὑπηρετηθέν, πόσον ἢ ποῖον, ἢ τῷ πεπονθότι. Ἐνδέχεται δ' εἶναι ὅπερ λέγει Θεόγνις·

σοὶ μὲν τοῦτο, ἑθεά, σμικρόν, ἐμοὶ δὲ μέγα.

Ἐνδέχεται γὰρ καὶ τούναντίον γενέσθαι, ὥσπερ ἐν τῷ λόγῳ, ¹⁸ σοὶ μὲν ^h παιδίαν τοῦτ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ θάνατον. Ἐντεῦθεν δ' εἴρηται τὰ ἐγκλήματα. Ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ ἀντιπαθεῖν ὥς μέγα ὑπηρετήσας, ὅτι δεομένῳ ἐποίησεν, ἢ τι ἄλλο ⁱ τοιοῦτο λέγων πρὸς τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν πόσον ἠδύνατο, ἀλλ' οὐ τί ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τούναντίον ὅσον ἐκείνῳ, ἀλλ' οὐχ ὅσον αὐτῷ. Ὅτε δὲ καὶ μεταλαμβάνων καὶ ἀμφιβάλλει· ὁ μὲν γὰρ ὅσον ¹⁹ αὐτῷ μικρὸν ἀπέβη, ὁ δ' ὅσον αὐτῷ μέγα ἐδύνατο, οἶον εἰ κινδυνεύσας δραχμῆς ἄξιον ὠφέλησεν, ὁ μὲν τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος ὁ δὲ τὸ τοῦ ἀργυρίου, ὥσπερ ἐν τῇ τῶν νομισμάτων ἀποδόσει. Καὶ γὰρ ἐνταῦθα περὶ τούτων ἡ ἀμφισβήτησις· ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ πῶς τότ' ἦν, ὁ δὲ πῶς ^k νῦν, ἂν μὴ ^l διέπωνται. Ἡ μὲν οὖν πολιτικὴ βλέπει εἰς τὴν ὁμολογίαν καὶ εἰς ²⁰ τὸ πρᾶγμα, ἢ δ' ἠθικὴ ^m εἰς τὴν προαίρεσιν. Ὡστε καὶ δίκαιον τοῦτο μᾶλλον ἐστὶ, καὶ δικαιοσύνη φιλική. Αἴτιον δὲ τοῦ μάχεσθαι, διότι καλλίων μὲν ἢ ἠθικὴ φιλία, ἀναγκαιοτέρα δὲ ἢ χρησίμη. Οἱ δ' ⁿ ἔρχονται μὲν ^o ὥς ἠθικοὶ φίλοι καὶ δι' ἀρετὴν ὄντες· ὅταν δ' ἀντικρὺς ἢ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι ^p γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν. Ἐκ περιουσίας γὰρ διώκουσιν οἱ πολλοὶ τὸ καλόν. Διὸ καὶ ^q τὴν καλλίω φιλίαν. Ὡστε ²¹ φανερόν πῶς διαιρετέον περὶ τούτων. Εἰ μὲν γὰρ ἠθικοὶ φίλοι, εἰς τὴν προαίρεσιν βλέπτεον εἰ ἴση, καὶ οὐθὲν ἄλλο ἀξιωτέον θατέρῳ παρὰ θατέρου. Εἰ δ' ὥς χρήσιμοι καὶ πο-

^f πιστεύωσι M^b. ^g θεὸς μικρόν M^b.P^b. ^h παιδείαν M^b. ⁱ τοιοῦτον P^b. ^k νῦν om. M^b. ^l διείπωνται P^b. ^m εἰς τὴν—ἠθικὴ om. P^b. ⁿ ἔχονται M^b. ^o ὥς] ὥς οἱ P^b. ^p γίνονται ὅτι ἐταῖροι M^b. ^q τῇ καλλίω φιλίᾳ M^b.P^b.

22 λιτικοί, ὡς ἂν ^τ ἐλυσιτέλει ὁμολογοῦσιν. "Αν δ' ὁ μὲν φῇ
 ᾧδε ὁ δ' ἐκείνως, οὐ καλὸν μὲν ἀντιποιῆσαι, δέον τοὺς καλοὺς
 λέγειν λόγους. 'Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ θατέρου. 'Αλλ' ^s ἐπειδὴ
 οὐ διείποντο ὡς ἠθικῶς, δεῖ κρίνειν τινὰ μὴδ' ^t ὑποκρινόμενον
 μηδέτερον αὐτῶν ἐξαπατᾶν. "Ωστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὴν
 23 τύχην. "Οτι δ' ἐστὶν ἡ ἠθικὴ κατὰ προαίρεσιν, δηλόν, ἐπεὶ
 καὶ εἰ μεγάλα παθὼν μὴ ἀποδῶη δι' ἀδυναμίαν, ἀλλ' ὡς ^v ἐδύ-
 νατο, καλῶς· καὶ ὁ θεὸς ἀνέχεται κατὰ δύναντα λαμβάνων
 τὰς θυσίας. 'Αλλὰ τῷ πωλοῦντι οὐχ ἱκανῶς ἔξει, ἂν μὴ
 φήσῃ δύνασθαι πλεον δοῦναι, οὐδὲ τῷ δανείσαντι. Πολλὰ
 ἐγκλήματα γίνεται ἐν ταῖς φιλίαις τοῖς μὴ κατ' εὐθυωρίαν
 24 καὶ τὸ δίκαιον ἰδεῖν. Οὐ ρᾶδιον γὰρ χαλεπὸν μετρησαί ^w ἐνὶ
 τῷδε τῷ μὴ κατ' εὐθυωρίαν, οἷον συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν.
 'Ο μὲν γὰρ διώκει ὡς τὸν ἡδὺν ἐπὶ τὸ συζῆν, ὁ δ' ἐκείνον
 ἐνίοτε ὡς χρήσιμον. "Οταν δὲ παύσῃται τοῦ ἐράν, ἄλλου
 γινομένου ἄλλος γίνεται· καὶ τότε λογίζονται παντί, καὶ ὡς
 Πύθων καὶ ^x Παμμένης διεφέροντο, καὶ ὅλως διδάσκαλος καὶ
 25 μαθητής. 'Επιστήμη γὰρ καὶ χρήματα οὐχ ἐνὶ μετρεῖται·
 καὶ ὡς Πρόδικος ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀποδιδόντα μικρὸν τὸν
 μισθόν, καὶ ὡς ὁ κιθαρωδὸς καὶ ὁ βασιλεύς. 'Ο μὲν γὰρ ὡς
 ἡδεῖ, ὁ δ' ὡς χρησίμῳ ὠμίλει· ὁ δ', ἐπεὶ ἔδει ἀποδιδόναι αὐ-
 τόν, αὐτὸν ὡς ἡδὺν ἐποίησεν, καὶ ἔφη, ὥσπερ ἐκείνον ἄσαντα
 26 εὐφραῖναι, οὕτω καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος ἐκείνῳ. ^y "Ομως δὲ
 φανερόν καὶ ἐνταῦθα πῶς γνωριστέον· ἐνὶ γὰρ μετρητέον
 καὶ ἐνταῦθ', ἀλλ' ^z οὐχ ὅρῳ ἀλλὰ λόγῳ· τὸ ἀνάλογον γὰρ
 μετρητέον, ὥσπερ καὶ ^a ἡ πολιτικὴ μετρεῖται κοινωνία. Πῶς
 γὰρ ^b κοινωνήσῃ γεωργῷ σκυτοτόμος, εἰ μὴ τῷ ἀνάλογον
 27 ^c ἰσασθῇσεται τὰ ἔργα; Τοῖς δὲ μὴ κατ' εὐθυωρίαν τὸ ἀνά-
 λογον μέτρον, οἷον εἰ ὁ μὲν σοφίαν δοῦναι ἐγκαλεῖ, ὁ δ'

^τ ἐλυσιτέλ P^b. ^s ἐπειδὴ] ἐπεὶ P^b. ^t ὑποκρινόμενος μηδέτερος M^b,
 'ποκρινάμενος μηδέτερος P^b. ^v ἡδύνατο P^b, ἐδύνατο M^b. ^w ἐνὶ] ἐνὶ
 δὲ P^b. ^x παμμένης M^b, μαμμένης P^b. ^y ὅμως] ὅπως codices. ^z οὐ
 χορῶ P^b. ^a ἡ om. M^b. ^b κοινωνήσῃ P^b. ^c ἰσασθῇσεται—ἀνάλογον
 om. P^b.

ἐκείνῳ ἀργύριον, τῇ σοφίᾳ πρὸς τὸ πλούσιον· εἴτα τί δοθὲν πρὸς ἐκάτερον. Εἰ γὰρ ὁ μὲν τοῦ ἐλάττονος ^d ἡμισυ ἔδωκεν, ὁ δὲ τοῦ μείζονος μὴ πολλοστὸν μέρος, δῆλον ὅτι οὗτος ἀδικεῖ. Ἔστι δὲ κἀνταῦθα ἐν ἀρχῇ ἀμφισβήτησις, ^e ἂν φήσωμεν ὡς χρησίμους συνελθεῖν αὐτούς, ὁ δὲ μή, ^f ἄλλ' ὡς κατ' ἄλλην τινὰ φιλίαν.

Περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἀρετὴν φίλου, σκεπτέον πό- I I
τερον δεῖ ἐκείνῳ τὰ χρήσιμα ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν ἢ ^g τῷ ἀντιποιοῦντι καὶ δυναμένῳ. Τοῦτο δὲ τὸ αὐτὸ πρόβλημά ἐστι, πότερον τὸν φίλον ἢ τὸν σπουδαῖον εὖ ποιητέον μάλ-
λον. Ἄν μὲν γὰρ φίλος καὶ σπουδαῖος, ἴσως οὐ λίαν χα-
λεπόν, ἂν μή τις τὸ μὲν αὐξήσῃ τὸ δὲ ταπεινώσῃ, φίλον μὲν σφόδρα ποιῶν, ἐπικικῇ δὲ ἡρέμα. Εἰ δὲ μή, πολλὰ προβλή- 2
ματα γίνεται, οἷον εἰ ὁ μὲν ἦν, οὐκ ἔσται δέ, ^h ὁ δὲ ἔσται, οὐπω δέ, ἢ ὁ μὲν ἐγένετο, ἔστι δ' οὐ, διὸ ἔστιν, οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ ἔσται. Ἄλλ' ⁱ ἐκείνο ἐργωδέστερον. Μὴ γάρ τι λέγει Εὐ-
ριπίδης, ποιήσας

λόγον δίκαιον μισθὸν ἂν λόγου ^k φέροις,

^l ἔργον δ' ἐκείνοις ἔργα . . . παρέσχετο.

Καὶ οὐ πάντα ^m δεῖ τῷ πατρί, ἄλλ' ἔστιν ⁿ ἃ καὶ τῇ μητρί 3
καίτοι βελτίων ὁ πατήρ. Οὐδὲ γὰρ τῷ Διὶ πάντα θύεται, οὐδ' ἔχει πάσας τὰς τιμὰς ἀλλὰ τινάς. Ἰσως οὖν ἔστιν ἃ δεῖ τῷ χρησίμῳ, ἄλλα δὲ τῷ ἀγαθῷ· οἷον οὐχὶ σίτον δίδωσι καὶ τὰναγκαῖα, καὶ συζῆν τούτῳ δεῖ. Οὐδ' ὧ ^o τοίνυν τὸ εὖ ζῆν, τούτῳ ἃ μὴ ^o οὗτος δίδωσιν, ἀλλὰ χρήσιμος. Ἄλλ' οἱ 4
τοῦτο ποιοῦντες τούτῳ πάντα τῷ ^p ἐρωμένῳ διδόασιν, οὐ δέον. Οὐδ' εἰσὶν ἄξιοι καὶ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ὄροι ^q τῆς φιλίας· πάν-
τες μὲν πῶς εἰσι φιλίας, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς. Τῷ μὲν ^r γὰρ χρησίμῳ τὸ βούλεσθαι τὰκείνῳ ἀγαθὰ, καὶ ^s τῷ εὖ ποιήσαντι, καὶ τῷ ὁποίῳς δεῖ. Οὐ γὰρ ἐπισημαίνει οὗτος ὁ ὀρισμὸς τῆς 5

^d ἡμισυ] ἡμῖν P^b. ^e an forte φῆ ὁ μὲν? ^f ἄλλ' ὡς] ἄλλως codices.
^g τῷ ἐναντίον ποιοῦντι M^b. ^h ὁ δὲ ἔσται οὐπω δέ om. P^b. ⁱ ἐκείνῳ M^b.
^k εἰσφέρεις P^b, εἰφέρεις M^b. ^l ἔργον] ἔργων P^b. ^m δεῖ] δὴ P^b. ⁿ ἃ καὶ]
ἄλλα δὲ M^b. P^b. ^o οὕτως P^b. ^p ἐρωμένῳ P^b. ^q τῇ φιλία M^b.
^r γὰρ om. P^b. ^s τῷ εὖ] τὸ εὖ M^b.

- φιλίας, ^t ἄλλω δὲ τὸ εἶναι καὶ ^t ἄλλω τὸ συζῆν· τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν ^v τὸ ^w συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν. Πάντες δ' οὗτοι οἱ ὄροι κατὰ φιλίαν μὲν λέγονται τινα, οὐ πρὸς μίαν δ' οὐδεῖς. Διὸ πολλοὶ ^x εἰσι, καὶ ἕκαστος μιᾶς εἶναι δοκεῖ φιλίας, οὐκ ὧν, οἷον ἡ τοῦ εἶναι προαίρεσις. Καὶ γὰρ ^y ὁ καθ' ὑπεροχὴν ^z καὶ ποιήσας εὖ βούλεται τῷ ἔργῳ τῷ αὐτοῦ ὑπάρχειν, καὶ τῷ ^a διδόντι τὸ εἶναι δεῖ ^b καὶ ἀνταποδιδόναι, ἀλλὰ συζῆν οὐ τούτῳ ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ. Ἄδικοῦσιν οἱ φίλοι ^c ἔνιοι ἀλλήλους· τὰ γὰρ πράγματα μᾶλλον, ἀλλ' οὐ φιλοῦσι τὰ ἔχοντα· ^d διὸ ^e φίλοι κακείοις, οἷον διότι ἡδὺς τὸν οἶνον εἴλετο, καὶ ὅτι ^f χρήσιμος τὸν πλούτον εἴλετο· χρησιμώτερος γάρ. Διὸ δεῖ ἀγανακτεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μᾶλλον εἴλετο ἀντὶ ἥττονος. ^g Οἱ δ' ἐγκαλοῦσιν· ἐκείνον γὰρ νῦν ζητοῦσι τὸν ἀγαθόν, πρότερον ^h ζητήσαντες τὸν ἡδὺν ἢ τὸν χρήσιμον.
- 12 Σκεπτέον δὲ καὶ περὶ αὐταρκείας καὶ φιλίας, πῶς ἔχουσι πρὸς τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. Ἀπορήσειε γὰρ ἂν τις πότερον, εἴ ⁱ τις εἴη κατὰ πάντα αὐτάρκης, ἔσται ^j τούτῳ φίλος. Εἰ κατ' ἔνδειαν ζητεῖται φίλος ^k ἢ ἔσται ἀγαθὸς αὐταρκέστατος, εἰ ὁ μετ' ἀρετῆς εὐδαίμων, τί ἂν δέοι φίλου; Οὔτε γὰρ τῶν ^l χρησίμων δεῖσθαι ^m αὐταρκῶς, οὔτε τῶν εὖ φρονούντων, οὔτε τοῦ συζῆν· οὗτος γὰρ ⁿ ἰκανὸς αὐτῷ συνεῖναι.
- 2 Μάλιστα δὲ τοῦτο φανερόν ἐπὶ θεοῦ· δῆλον γὰρ ὡς οὐδενὸς προσδεόμενος οὐδὲ φίλου δεήσεται, οὐδ' ἔσται ^o αὐτῷ οὔτε μηθὲν δεσπότου. Ὡστε καὶ ἄνθρωπος ὁ εὐδαιμονέστατος ἥκιστα δεήσεται φίλου, ἀλλ' ἢ καθ' ὅσον ἀδύνατον εἶναι αὐτ-
3 άρκη. Ἀνάγκη ἄρα ἐλαχίστους εἶναι φίλους τῷ ἄριστα ζῶντι, καὶ δεῖ ἐλάττους γίνεσθαι, καὶ μὴ σπουδάζειν ὅπως ὧσι φίλοι, ἀλλ' ὀλιγωρεῖν μὴ μόνον τῶν χρησίμων ἀλλὰ καὶ

^t ἄλλως—ἄλλως P^b. ^v τῷ M^b. ^w συναλγεῖν] συνεῖναι P^b. ^x εἰσι] δ' εἰσι M^b. ^y ὁ] οἱ P^b. ^z καὶ—ὑπάρχειν om. P^b. ^a δόντι P^b. ^b καὶ—ἡδεῖ om. M^b. ^c ἀλλήλους ἔνιοι M^b. ^d διὸ—γάρ om. P^b. ^e φίλοι] φιλεῖ M^b. ^f οἱ] ὁ M^b. P^b. ^g ζήσαντες M^b. ^h τι M^b. P^b. ⁱ post τούτῳ spatium vacuum uterque, M^b. duodecim litteris, P^b. undeviginti. ^k ἢ] ἢ ὁ ἢ P^b. ^l χρημάτων M^b. ^m αὐταρκῆς M^b. ⁿ αὐτῷ ἰκανὸς P^b. ^o αὐτῷ om. M^b.

εἰς τὸ συζῆν αἰρετῶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ τότε φανερόν ἂν εἶναι
 δόξειεν ὡς οὐ χρήσεως ἔνεκα ὁ φίλος οὐδ' ὠφελείας, ῥᾶλλ' ὁ
 δι' ἀρετὴν φίλος μόνος. Ὅταν γὰρ μηθενὸς ἐνδεεῖς ⁹ ὦμεν, ⁴
 τότε τοὺς συναπολαυσομένους ζητοῦσι πάντες, καὶ τοὺς εὖ
¹ πεισομένους μᾶλλον ἢ τοὺς ⁸ ποιήσοντας. Ἀμείνω δ' ἔχομεν
 κρίσιν αὐτάρκεις ὄντες ἢ μετ' ἐνδείας, ¹ μάλιστα τε τῶν συζῆν
 ἀξίων δεόμεθα φίλων. Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης σκε-
 πτέον, μή ποτε τὸ μὲν τι λέγεται καλῶς, τὸ δὲ λανθάνει
 διὰ τὴν παραβολήν. Δῆλον δὲ λαβοῦσι τί τὸ ζῆν ⁵ τὸ κατ'
 ἐνέργειαν καὶ ὡς τέλος. Φανερόν οὖν ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι
 καὶ τὸ γνωρίζειν, ^ω ὥστε καὶ τὸ συζῆν τὸ συναισθάνεσθαι καὶ
 τὸ συγγνωρίζειν ἐστίν. Ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ αἰσθάνεσθαι καὶ
 τὸ αὐτὸ γνωρίζειν αἰρετώτατον ἐκάστῳ, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ
 ζῆν πᾶσιν ἔμφαντος ἢ ὀρεξίς· τὸ γὰρ ζῆν διατιθέναι γινώσιν
 τινα. Εἰ οὖν τις ἀποτέμοι καὶ ποιήσκει τὸ γινώσκειν αὐτὸ ⁶
 καθ' αὐτὸ καὶ μή· ἀλλὰ τοῦτο μὲν λανθάνει, ὥσπερ ἐν τῷ
 λόγῳ γέγραπται, τῷ ^κ μέντοι πράγματι ἔστι μὴ λανθάνειν,
 οὐθὲν ἂν διαφέρει ἢ τὸ γινώσκειν ἄλλον ἀνθ' αὐτοῦ. Τὸ δ'
 ὁμοιον τοῦ ζῆν ἀνθ' αὐτοῦ ἄλλον. Εὐλόγως δὲ τὸ ἑαυτοῦ
 αἰσθάνεσθαι καὶ γνωρίζειν αἰρετώτερον. Δεῖ γὰρ ἅμα συν- ⁷
 θεῖναι δύο ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι τε τὸ ζῆν καὶ αἰρετόν, καὶ ὅτι
 τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τούτων ὅτι τὸ αὐτὸ τοῖς ὑπάρχειν τὴν
 τοιαύτην φύσιν. Εἰ οὖν ἐστὶν ἀεὶ τῆς τοιαύτης ^γ συστοι-
 χίας ἢ ἑτέρα ἐν τῇ τοῦ ^z ἑτέρου τάξει, καὶ τὸ γνωστὸν καὶ
 τὸ ^α αἰρετόν ἐστὶν ὡς ὅλως εἰπεῖν τὸ κοινωνεῖν τῆς ὠρισμένης
 φύσεως· ὥστε τὸ αὐτοῦ βούλεσθαι αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτὸν
 εἶναι τοιονδὶ βούλεσθαι ἐστίν. Ἐπεὶ οὖν οὐ κατ' αὐτούς ⁸
 ἐσμεν ἕκαστον τούτων, ἀλλὰ κατὰ μετάληψιν τῶν δυνάμεων
 ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι ἢ γνωρίζειν· αἰσθανόμενος ^β γὰρ αἰσθητὸς

ῥ ἄλλ' ὁ] ἄλλ' οὐ M^b.P^b. ⁹ ὦμεν] ὥσιν corr. P^b. ¹ ποιησομένους
 M^b. ⁸ ποιήσαντας M^b.P^b. ¹ τε μάλιστα M^b.P^b. ^ν τὸ post ζῆν
 om. M^b. ^ω ὥστε—αὐτὸ γνωρίζειν om. P^b. ^κ μέντι M^b. ^γ συστοι-
 χίας corr. P^b, εὐστοχίας M^b. ^z ἑτέρου] αἰρετοῦ P^b. ^α αἰρετόν] αἰσθη-
 τόν corr. P^b. ^β γὰρ] μὲν γὰρ P^b.

γίνεται ταύτη, καὶ κατὰ τοῦτο καθὰ πρότερον αἰσθάνεται,
καὶ ἦ, καὶ οὐ, γνωστὸς δὲ γινώσκων· ὥστε διὰ τοῦτο καὶ ζῆν
9 αἰεὶ βούλεται, ὅτι βούλεται αἰεὶ γνωρίζειν. Τοῦτο δὲ ὅτι
αὐτὸς εἶναι τὸ γνωστόν. Τὸ δὲ συζῆν αἰρεῖσθαι δόξειε μὲν
ἂν εἶναι σκοπούμενοις πως εὔηθες, ἐπὶ τῶν κοινωνῶν πρῶτον
καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις, οἷον τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπίνειν.
Τί γὰρ διαφέρει τὸ πλησίον οὐσι ταῦτα συμβαίνειν ^d ἢ χω-
ρίς, ^e ἂν ἀφέλῃς τὸν λόγον; Ἀλλὰ μὲν καὶ τοῦ λόγου κοι-
10 νωνεῖν τοῦ τυχόντος ἕτερον τοιοῦτον. ^f Ἀμα τ' οὔτε διδά-
σκειν οὔτε μαθάνειν τοῖς ἀνταρκέσι φίλοις οἷόν τε· μαθάν-
ων μὲν γὰρ αὐτὸς οὐκ ἔχει ὥς δεῖ, διδάσκοντος δ' οὐ φίλος·
ἢ δ' ὁμοιότης φιλία. Ἀλλὰ μὲν φαίνεται γε, καὶ πάντες
ἡδίων τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων κοινωνοῦμεν, καθ' ὅσον
ἐπιβάλλει ἕκαστον καὶ ^h οὐ δύναται ⁱ ἀρίστον. Ἀλλὰ τού-
των τῷ μὲν ἡδονῆς σωματικῆς, τῷ δὲ θεωρίας μουσικῆς, τῷ δὲ
11 φιλοσοφίας. Καὶ ^k τολμᾷ δὲ εἶναι τῷ φίλῳ. Διό φησι

μόχθος οἱ τηλοῦ φίλοι,

ὥς οὐ δεῖ γενέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τούτου γινόμενον. Ὅθεν
καὶ ὁ ἔρως δοκεῖ φιλία ὁμοιον εἶναι· τοῦ γὰρ ^l συζῆν ὀρέγε-
ται ὁ ἐρῶν, ἀλλ' ^m οὐχ ἦ μάλιστα δεῖ, ἀλλὰ κατ' αἴσθησιν.
Ὁ μὲν ⁿ τοίνυν λόγος ἐκείνῃ φησι διαπορῶν, τὸ δ' ἔργον
οὕτω φαίνεται γινόμενον, ὥστε δῆλον ὅτι παρακρούεται πως
12 ἡμᾶς ὁ διαπορῶν. Σκεπτέον ἔνθεν τάληθές. Ὁ γὰρ φίλος
βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησὶν, ἄλλος Ἡρακλῆς,
ἄλλος οὗτος. Διέσπασται δὲ καὶ χαλεπὸν τὰ ^o ἐφ' ἐνὸς
γενέσθαι· ἀλλὰ κατὰ ^p μὲν φύσιν ὁ συγγενέστατον, κατὰ
^q δὲ σῶμα ὁμοῖος ἕτερος, ^r ἄλλος δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ
13 τούτων κατὰ μόριον ἕτερος ἕτερον. Ἀλλ' οὐθέν τε ἡττον
βούλεται ὥσπερ αὐτὸς διαιρετὸς εἶναι ὁ φίλος. Τὸ οὖν τοῦ

^c οἷς P^b. ^d μὴ M^b.P^b. ^e ἂν ἀφέλῃς] ἀναφέρειν M^b. ^f ἅμα τοῦδε
δοκεῖν M^b. ^g οἷονται μαθάνειν codices. ^h οὐ M^b. ⁱ ἀρίστον M^b.
^k τολμᾷ δὲ] τὸ ἅμα δεῖ Camerarius. ^l ἐφ' ζῆν codices. ^m οὐχὶ μά-
λιστα P^b. ⁿ τοίνυν] οὖν P^b. ^o ἀφ' M^b. ^p μὲν] μὲν τὴν P^b. ^q δὲ]
δὲ τὸ P^b. ^r ἄλλος—ἕτερον om. M^b.

φίλου αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτοῦ πως ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι εἶναι,
^s καὶ τὸ αὐτόν πως γνωρίζειν. Ὡστε καὶ ^t τὰ φορτικὰ μὲν
 συνήδεσθαι καὶ συζῆν τῷ φίλῳ ἡδὺν εὐλόγως (συμβαίνει γὰρ
 ἐκείνου ἅμα αἰσθησις αἰεὶ), μᾶλλον δὲ τὰς θειοτέρας ἡδονάς.
 Αἴτιον δ' ὅτι αἰεὶ ἡδιον ἑαυτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βελτίονι ἀγαθῷ. ¹⁴
 Τοῦτο δ' ἐστὶν ὅτε μὲν πάθος, ὅτε δὲ πράξις, ὅτε δὲ ἕτερόν
 τι, εἰ ^v δυνατὸν εὖ ζῆν, καὶ οὕτω καὶ τὸν φίλον. Ἐν δὲ τῷ
 συζῆν συνεργεῖν, ἢ κοινωνίαν τῶν ἐν τέλει μάλιστά ^w γε.
 Διὸ συνθεωρεῖν καὶ συνευχεῖσθαι, οὐ τὰ διὰ τροφήν καὶ τὰ
 ἀναγκαῖα αἰ τοιαῦται ὁμιλίας δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλ' ἀπολαύ-
 σεις. Ἄλλ' ἕκαστος οὐ δύναται τυγχάνειν τέλους, ἐν τούτῳ ¹⁵
 βούλεται συζῆν· εἰ δὲ μή, καὶ ποιεῖν εὖ καὶ πάσχειν ὑπὸ
 τῶν φίλων αἰροῦνται μάλιστα. Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ δεῖ
 συζῆν, καὶ ὅτι μάλιστα βούλονται πάντες, καὶ ὅτι ^x ὁ εὐδαι-
 μονέστατος καὶ ἄριστος μάλιστα τοιοῦτος, φανερόν. Ὅτι
 δὲ κατὰ τὸν λόγον οὐκ ἐφαίνετο, καὶ τοῦτ' εὐλόγως συνέ-
 βαινε λέγοντος ἀληθῆ. Κατὰ τὴν σύνθεσιν γὰρ τῆς παρα- ¹⁶
 βολῆς ἀληθοῦς οὔσης ἢ λύσις ἐστίν. Ὅτι γὰρ ὁ θεὸς οὐ
 τοιοῦτος οἶον δεῖσθαι φίλου, καὶ τὸν ὅμοιον ἀξίου. Καίτοι
 κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ νοήσει ὁ σπουδαῖος· οὐ γὰρ
 οὕτως ὁ θεὸς εὖ ἔχει, ἀλλὰ βέλτιον ἢ ὥστε ὕἄλλο τι νοεῖν
 παρ' αὐτὸς αὐτόν. Αἴτιον δ' ὅτι ἡμῖν μὲν τὸ εὖ καθ' ἕτε- ¹⁷
 ρον, ἐκείνῳ δὲ αὐτὸς αὐτοῦ τὸ εὖ ἐστίν. Καὶ τὸ ζητεῖν ἡμῖν
 καὶ εὔχεσθαι πολλοὺς φίλους, ἅμα δὲ λέγειν ὡς οὐθεὶς φίλος
 ᾧ πολλοὶ φίλοι, ἅμφω λέγεται ὀρθῶς. Ἐνδεχομένου γὰρ
 πολλοῖς συζῆν ἅμα καὶ συναισθάνεσθαι ὡς πλείστους αἰρε-
 τώτατον. Ἐπεὶ δὲ χαλεπώτατον, ἐν ἐλάττωσιν ἀνάγκη τὴν ¹⁸
 ἐνέργειαν τῆς συναισθήσεως εἶναι. Ὡστ' οὐ μόνον χαλεπὸν
 τὸ πολλοὺς κτήσασθαι (πείρας γὰρ ^z δεῖ), ἀλλὰ καὶ οὖσι
 χρήσασθαι. Καὶ ὅτε μὲν ἀπεῖναι εὖ πράττοντα τὸν φιλού-
 μενον βουλόμεθα, ὅτε δὲ μετέχειν τῶν αὐτῶν, καὶ ^a τὸ ἅμα

^s καὶ τὸ] καὶ τῷ Pb. ^t τὸ Pb. ^v δυνατὸν] δ' αὐτόν Pb. ^w τε Mb.
^x ὁ om. Mb. ^y ἄλλο τι] ἀλλότριον Pb. ^z δεῖ] αἰεὶ codices. ^a τῷ
 ἅμα codices.

19 βούλεσθαι εἶναι φιλικόν. Ἐνδεχομένου μὲν γὰρ ἅμα καὶ
 εὖ, τοῦτο πάντες αἰροῦνται· μὴ ἐνδεχομένου δέ, ἀλλ' ὥσπερ
 τῷ Ἡρακλεῖ ἴσως ἂν ἡ μήτηρ εἴλετο θεὸν εἶναι μᾶλλον ἢ
 μετ' αὐτῆς ὄντα τῷ Εὐρυσθεῖ θητεύειν. Ὁμοίως γὰρ ἂν
^b εἴπειεν καὶ ὃν ὁ Λάκων ἔσκωψεν, ἐπεὶ τις ^c ἐκέλευσεν αὐτὸν
 20 χειμαζόμενον ἐπικαλέσασθαι τοὺς ^d Διοσκόρους. Δοκεῖ δὲ
 τοῦ μὲν φιλοῦντος τὸ ἀπείργειν εἶναι τῆς συμμεθέξεως τῶν
 χαλεπῶν, ^e τοῦ δὲ φιλουμένου τὸ βούλεσθαι συμμετέχειν, καὶ
 ταῦτα ἀμφοτέρω συμβαίνει εὐλόγως. Δεῖ γὰρ τῷ φίλῳ
 μηθὲν εἶναι οὕτω λυπηρὸν ὥς ἡδὺ τὸν φίλον. Δοκεῖ δὲ δεῖν
 21 αἰρεῖσθαι μὴ τὸ αὐτοῦ. Διὸ κωλύουσι συμμετέχειν· ἱκανοὶ
 γὰρ αὐτοὶ κακοπαθοῦντες, ἵνα μὴ φαίνωνται ^f τὸ αὐτῶν σκο-
 ποῦντες καὶ αἰρεῖσθαι τὸ χαίρειν λυπούμενου τοῦ φίλου, ἔτι
^g δὲ κουφότεροι εἶναι μὴ ^h μόνον φέροντες τὰ κακά. Ἐπεὶ
 δ' αἰρετὸν τό τ' εὖ καὶ τὸ ἅμα, ⁱ δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα εἶναι
 μετ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ αἰρετόν πως ἢ χωρὶς μετὰ μείζονος.
 22 Ἐπειδὴ ἄδηλον τὸ ποσὸν δύναται τὸ ἅμα ἤδη διαφέρονται,
 καὶ οἷον καὶ τὸ μετέχειν ἅμα πάντων φιλικόν, καὶ ὥσπερ
 συνδειπνεῖν ἅμα φασὶν ἡδίων ταῦτά ἔχοντας· οἱ δ' ἂν ^k μέντοι
 23 οὐ βούλονται. Ἐπεὶ δέ γέ τις ὑπερβολὰς ποιήσῃ, ὁμολο-
 γῶσιν ἅμα κακῶς πράττοντας σφόδρα ἢ εὖ σφόδρα χωρὶς.
 Παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ περὶ τὰς ἀτυχίας. Ὅτε μὲν
 γὰρ βουλόμεθα τοὺς φίλους ^l εἶναι οὐδὲ λυπεῖν, ὅταν μηθὲν
 μέλλωσι ποιήσῃν πλέον· ὅτε ^m δὲ τοὺς ⁿ ἡδίστον παρεῖναι.
 24 Τὸ δὲ τῆς ὑπεναντιώσεως ταύτης καὶ ^o μάλ' εὐλογον. Διὰ
 γὰρ τὰ προειρημένα ^p τοῦτο συμβαίνει, καὶ ὅτι μὲν τὸ λυ-
 πούμενον ἢ ἐν φαύλῃ ὄντα ἔξει τὸν φίλον θεωρεῖν φεύγομεν
 ἀπλῶς, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτούς, τὸ δ' ὁρᾶν τὸν φίλον ἡδύ,
 ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἡδίστων, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ
 25 μὴ κάμνοντα ^q εἰ αὐτός. Ὡστε ὁπότερον ἂν τούτων ἦ, μάλ-

^b εἴποιε P^b, εἴποιεν M^b. ^c ἐκάλεσεν M^b. ^d διοσκούρους M^b. ^e τοῦ] τῶν τὸ P^b. ^f τὰ P^b. ^g δέ] δὲ τὸ M^b. P^b. ^h μόνον M^b. ⁱ δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα om. P^b. ^k μέντι P^b. ^l ἀπείναι Casaubonus. ^m δ' αὐ- τοὺς idem. ⁿ ἡδίστους P^b. ^o μᾶλλον P^b. ^p ταῦτα M^b. ^q εἰ] εἰ ὁ P^b.

λον ἡδὺ ποιεῖ τὴν ῥοπὴν τοῦ βούλεσθαι παρεῖναι ἢ μή, καὶ
τότ' ἐπὶ τῶν χειρόνων συμβαίνειν ^rκαὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν
^sγίνεσθαι· μάλιστα γὰρ φιλοτιμοῦνται τοὺς φίλους μὴ
πράττειν εὖ, μηδ' εἶναι ^tἀνάγκαι αὐτοῖς κακῶς. Διὸ ἐνίοτε ²⁶
τοὺς ἐρωμένους συναποκτιννύασιν. Μᾶλλον γὰρ τοῦ ^vοἰ-
κείου αἰσθάνεσθαι κακοῦ. Ὡσπερ ἂν εἰ καὶ μεμνημένος ὅτι
ποτέ εὖ ἔπραττε μᾶλλον, ἢ εἰ ὥςτο αἰεὶ κακῶς πράττειν.

^w Ἀπορήσειε δ' ἂν τις εἰ ἔστιν ἐκάστω ^xφίλῳ χρήσασθαι ¹³
καὶ ἐφ' ^y ᾧ πέφυκε καὶ ἄλλως, καὶ τοῦτο ἢ αὐτὸ ἡδὺ κατὰ
συμβεβηκός, οἶον ἢ ὀφθαλμὸς ἰδεῖν ἢ καὶ ἄλλως παριδεῖν
διαστρέψαντα, ὥστε δύο τὸ ἐν φανῆναι. Αἰσθάνεται μὲν δὴ
ἄμφω ὅτι μὲν ὀφθαλμός, ὅτι ἦν δ' ὀφθαλμῷ· ἄλλη δὲ κατὰ
συμβεβηκός, οἶον εἰ ἦν ἀποδόσθαι ἢ φαγεῖν. Ὅμοίως δὴ ²
καὶ ἐπιστήμη· καὶ γὰρ ἀληθῶς καὶ ἀμαρτεῖν, οἶον ὅταν ἐκὼν
μὴ ὀρθῶς γράψῃ, ὡς ἀγνοία ^z δὴ χρήσθαι, ὥσπερ μετα-
στρέψας τὴν χεῖρα· καὶ τῷ ποδί ποτε ὡς χειρὶ καὶ ταύτῃ
ὡς ποδί χρῶνται ὀρχηστριάδες. ^a Ἡδὴ πᾶσαι ^b αἱ ἀρισται ³
ἐπιστήμαι εἶπαν, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ὡς ἀδικία χρήσθαι, εἰ
δίκης. Εἰ ἄρα ἀπὸ δικαιοσύνης τὰ ἀδίκῃ πράττων, ὥσπερ.
καὶ τὰ ἀγνοητικὰ ἀπὸ ἐπιστήμης· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, φα-
νερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν ἐπιστήμαι αἱ ἀρεταί. Οὐδ' εἰ μὴ ἔστιν ⁴
ἀγνοεῖν ἀπὸ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἀμαρτάνειν μόνον, καὶ τὰ αὐτὰ
καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ποιεῖν, ^c οὐτι ἀπὸ δικαιοσύνης γε ὡς ἀπὸ
ἀδικίας πράττει· ἀλλ' ἐπεὶ φρόνησις ἐπιστήμη καὶ ἀληθές τι
τὸ αὐτὸ ποιήσει κακείνη· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν ἀφρόνως ἀπὸ
φρονήσεως, καὶ ἀμαρτάνειν ταῦτα ἅπερ ὁ ἄφρων. Εἰ δὲ ⁵
ἀπλῇ ἢ ἐκάστου χρεῖα ἢ ἕκαστον, καὶ φρονίμως ἔπραττον
οὕτω πράττοντες. Ἐπὶ μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις
ἄλλη κυρία ποιεῖ τὴν ^d τροφήν· αὐτῆς δὲ τῆς πασῶν κυρίας

^r καὶ ante διὰ om. Mb. ^s γενέσθαι Pb. ^t ἀνάγκη corr. Pb.
^v οἰκείου om. Pb. ^w hinc librum θ incipit Pb. cum Palatino 165,
ε Q: ei enim δ est qui nobis η. Z. interstitium habet trium ver-
suum vacuum. ^x φίλῳ om. Pb. ^y ᾧ] ὧ Pb. ^z δὴ νῦν χρήσται Pb.
^a εἶδη Pb. ^b αἱ ἀρισται ἐπιστήμαι εἶπαν] lacunam Mb. ^c οὐτ' Mb.
^d an τροφήν?

- τίς; Οὐ γὰρ ^e ἔτι ἐπιστήμη γε ^e ἢ νοῦς. Ἄλλα μὲν οὐδ'
 6 ἀρετή. ^f Χρῆται γὰρ αὐτῇ· ἢ γὰρ τοῦ ἄρχοντος ἀρετὴ τῇ
 τοῦ ἀρχομένου χρῆται. Τίς οὖν ἐστίν; Ἡ ὥσπερ λέγεται
 ἀκρασία κακία τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς, καὶ πῶς ἀκόλαστος
 7 ὁ ἀκρατὴς ἔχων νοῦν. Ἄλλ' ἤδη ἂν ἰσχυρὰ ἢ ^g ἢ ἐπιθυμία,
 στρέψει καὶ λογιεῖται τὰναντία. ^h ^v ^H σφι δηλον-
 ότι, καὶ ⁱ ἐν μὲν τούτῳ ἀρετὴ ἐν δὲ τῷ λόγῳ ἄνοια ἢ, ἕτεραι
 μεταποιοῦνται. Ὡστε ἔσται δικαιοσύνη ^k καὶ δικαίως χρῆ-
 σθαι καὶ κακῶς, καὶ φρονήσει ἀφρόνως· ὥστε καὶ τὰναντία.
 8 ^v Ἀτοπον γὰρ εἰ τῆς μὲν ἐν τῷ λογιστικῷ ἀρετῆς μοχθηρία
 ποτὲ ἐγγενομένη μὲν τῷ λόγῳ στρέψει καὶ ποιήσει ἀγνοεῖν,
 ἢ δ' ἀρετὴ ἐν τῷ ἀλόγῳ ἀνοίας ἐνούσης οὐ στρέψει ταύτην,
 καὶ ποιήσει ^l φρονίμως κρίνειν καὶ τὰ δέοντα. Καὶ πάλιν ἢ
 φρόνησις ἢ ἐν τῷ λογιστικῷ τὴν ἐν τῷ ἀλόγῳ κόλασιν ἂν
 9 σωφρόνως πρᾶττειν· ὅπερ δοκεῖ ἢ ἐγκράτεια. Ὡστ' ἔσται
 καὶ ἢ ἀπὸ ἀγνοίας φρονίμως, ἐπὶ τε ταῦτα ἄτοπα, ἄλλως
 τε καὶ ἀπὸ ἀγνοίας χρῆσθαι φρονίμως. Τοῦτο γὰρ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων οὐδαμῶς ὀρώμεν, ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν ἢ γραμ-
 ματικὴν ^m στρέφει ἀκολασία. Ἄλλ' οὖν ὁ τὴν ἄγνοιαν,
 εἰ ἢ ἐναντία, διὰ τὸ μὴ ἐνεῖναι τὴν ὑπεροχὴν ἀλλὰ τὴν
 ἀρετήν, ὅλως μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν κακίαν οὕτως ἔχουσιν.
 10 Καὶ γὰρ ὁ ἄδικος πάντα ὁ δίκαιος δύναται, καὶ ὅλως ἔνεστιν
 ἐν τῇ δυνάμει ἢ ἀδυναμία. Ὡστε δῆλον ὅτι ἅμα ⁿ φρόνιμοι
 καὶ ἀγαθαὶ ἐκείναι αἱ ἄλλου ἕξεις, καὶ ὀρθῶς τὸ ^o Σωκρατι-
 κόν, ὅτι οὐδὲν ἰσχυρότερον φρονήσεως. Ἄλλ' ὅτι ^p ἐπιστή-
 μην ἔφη, οὐκ ὀρθόν· ἀρετὴ γὰρ ἐστὶ καὶ οὐκ ἐπιστήμη, ἀλλὰ
 γένος ἄλλο ^q γνῶσ
- 14 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἢ φρόνησις ποιεῖ τὴν εὐπραγίαν καὶ
 ἀρετήν, ἀλλὰ φαμέν καὶ τοὺς εὐτυχεῖς εὖ πρᾶττειν ὥς καὶ
 τῆς εὐτυχίας εὖ ποιούσης εὐπραγίαν καὶ τὰ αὐτὰ τῆς ἐπι-

^e ἔτι et ἢ νοῦς om. P^b. ^f χρῆται—ἀρετὴ om. P^b. ^g ἢ om. P^b.
^h ἢ P^b, om. Z. ⁱ μὲν ἐν M^b. ^k καὶ] τὸ codices. ^l φρονίμω M^b.P^b.
^m τρέφει M^b. ⁿ φρόνιμαι P^b. ^o σῶμα κρατητικόν M^b.P^b. ^p ἐπι-
 στήμη M^b. ^q γνῶσ] lacunam Z.M^b.

στήμης, σκεπτόον ἄρ' ἐστὶ φύσει ὁ μὲν εὐτυχῆς ὁ δ' ἀτυ-
 χῆς, ἢ οὐ, καὶ πῶς ἔχει περὶ τούτων. ^υΟτι μὲν γὰρ εἰσὶ ²
 τινες εὐτυχεῖς ὁρῶμεν· ἄφρονες γὰρ ὄντες κατορθοῦσι πολλά,
 ἐν οἷς ἡ τύχη κυρία. ^ιΟἱ δὲ καὶ ἐν οἷς τέχνη ἐστί, πολὺ
 μέντοι καὶ τύχης ἐνυπάρχει, οἷον ἐν στρατηγίᾳ καὶ κυβερ-
 νητικῇ. Πότερον οὖν ἀπὸ τίνος ἕξεως οὗτοί εἰσιν, ἢ ^ςοὐ τῷ
 αὐτοῖ ποιοῖ τινες εἶναι πρακτικοί εἰσι τῶν εὐτυχημάτων;
 Νῦν μὲν γὰρ οὕτως οἴονται ὡς φύσει τινῶν ὄντων· ἢ δὲ ³
 φύσις ποιούς τινας ποιεῖ, καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς διαφέρουσιν,
 ὥσπερ οἱ μὲν γλαυκοὶ οἱ δὲ μελανόμαστοι τῷ τὸ δεῖν
 τοιονδὶ ἔχειν, οὕτω καὶ οἱ εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς. ^υΟτι ^ιμὲν
 γὰρ οὐ φρονήσκει κατορθοῦσι, δηλόν· οὐ γὰρ ἄλογος ^νἢ φρό-
 νησις, ἀλλ' ἔχει λόγον διὰ τί οὕτω ^ωπράττει· οἱ δ' οὐκ ἂν
 ἔχοιεν εἰπεῖν διὰ τί κατορθοῦσι· τέχνη γὰρ ἂν ἦν. ^κἜστι δὲ ⁴
 φανερόν ὄντες ἄφρονες, οὐχ ὅτι περὶ ἄλλα (τοῦτο ^γμὲν γὰρ
^zοὐθέν ἄτοπον· οἷον Ἰπποκράτης γεωμετρικὸς ὢν, ἀλλὰ περὶ
 τὰ ἄλλα δοκεῖ βλάξ καὶ ἄφρων εἶναι, καὶ πολὺ χρυσίον
 πλέον ἀπώλεσεν ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πεντηκοστολόγων
 δι' εὐήθειαν, ὡς λέγουσιν) ἀλλ' ὅτι καὶ ^αἐν ἐνίοις εὐτυχοῦσιν
 ἄφρονες. Περὶ γὰρ ναυκληρίαν οὐχ οἱ δεινότατοι εὐτυχεῖς, ⁵
 ἀλλ' ὥσπερ ἐν κύβων πτώσει ὁ μὲν οὐδέν, ἄλλος δὲ βάλλει
 καθ' ἣν φύσει ἐστὶν εὐτυχῆς, ἢ τῷ φιλεῖσθαι, ὥσπερ φασίν,
 ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἕξωθέν ^βτι εἶναι τὸ κατορθοῦν· οἷον πλοῖον
 κακῶς νευαυπηγημένον ἄμεινον πολλάκις δὲ πλεῖ, ἀλλ' οὐ δι'
 αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. ^γἌλλ' οὗτος
^δεὐτυχῶν τὸν δαίμον' ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν. Ἄλλ' ἄτο- ⁶
 πον θεὸν ἢ δαίμονα φιλεῖν τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ τὸν βέλ-
 τιστον καὶ τὸν φρονιμώτατον. Εἰ δὲ ἀνάγκη ἢ φύσει ἢ
 νόφῃ ἢ ἐπιτροπία τινὶ κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο μὴ ἐστί, φύσει
 ἂν εἶεν οἱ εὐτυχεῖς. Ἄλλὰ μὴν ἢ γε φύσις αἰτία ἢ τοῦ αἰεῖ

^ι οἱ] εἰ codices. ^ς οὐ τῷ] οὕτω M^b.P^b. ^ι μὲν] τὸ μὲν M^b. ^ν ἢ
 om. P^b. ^ω πράττει P^b. ^κ ἔτι P^b. ^γ μὲν om. M^b. ^z οὐθέν om. P^b.
^α ἐν om. M^b.P^b. ^β τε M^b. ^γ ἀλλ'—ἀγαθόν om. P^b. ^δ εὐτυχῆς M^b,
 εὐτυχ Z.

7 ὥσαύτως ἢ τοῦ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ δὲ τύχῃ τοῦναντίον. Εἰ
 μὲν οὖν τὸ παραλόγως ἐπιτυγχάνειν τύχης δοκεῖ εἶναι.
 Ἄλλ' εἴπερ διὰ τύχην εὐτυχής, οὐκ ἂν τοιοῦτον εἶναι τὸ
 αἴτιον, οἷον αἰεὶ τοῦ αὐτοῦ ^e ἢ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἔτι ^f εἰ
 τοιοσδὶ ἐπιτυγχάνει ^g ὥσπερ ὅτι ^h ὁ ⁱ γλαυκὸς οὐκ ὁξὺ ὁρᾷ,
 οὐ τύχῃ αἰτία ^k ἀλλὰ φύσις· οὐκ ἄρα ἐστὶν εὐτυχής ἀλλ'
 8 οἷον εὐφυής. Ὡστε τοῦτ' ἂν εἴη λεκτέον, ὅτι οὐς λέγομεν
 εὐτυχεῖς, οὐ διὰ τύχην εἰσὶν. Οὐκ ἄρα εἰσὶν εὐτυχεῖς· τύχης
 γάρ, ὅσων αἰτία τύχῃ ἀγαθὴ ἀγαθῶν. Εἰ δ' οὕτω, πότε-
 ρον ἢ ἔσται τύχῃ ὅλως, ἢ ἔσται μὲν, ἀλλ' οὐκέτι; Ἄλλ'
 ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ αἰτίαν εἶναι. Ἔσται ἄρα καὶ ἀγαθῶν
 9 τισὶν αἰτία ἢ κακῶν. Εἰ δ' ὅλως ἐξαιρετέον καὶ οὐδὲν ἀπὸ
 τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὔσης αἰτίας διὰ
 τὸ μὴ ὁρᾶν τύχην εἶναί φαμεν αἰτίαν, διὸ καὶ ὀριζόμενοι
 τὴν τύχην τιθέασιν αἰτίαν ἀνάλογον ^l ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ,
 10 ὥς οὔσης τινὸς φύσεως. Τοῦτο μὲν οὖν ἄλλο πρόβλημ'
 ἂν εἴη· ἐπειδὴ ὁρῶμέν τινας ἅπαξ εὐτυχήσαντες, διὰ τί οὐ
 καὶ πάλιν ἄν, διὰ τὸ ^m ἀποκατορθῶσαι καὶ πάλιν; Τὸ γὰρ
 αὐτὸ τοῦτ' αἴτιον. Οὐκ ἄρα ἔσται τύχης. Οὐ τὸ ἀλλ'
 ὅταν τὸ αὐτὸ ἀποβαίνει ἀπείρων καὶ ἀορίστων, ἔσται μὲν τὸ
 ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἐπιστήμη δ' οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἢ δι' ἀπει-
 ρίαν, ἐπεὶ ἐμάνθανον ἂν τινες εὐτυχεῖς, ἢ καὶ πᾶσαι ἂν αἰ
 11 ἐπιστῆμαι, ὥσπερ ἔφη Σωκράτης, εὐτυχίαι ἦσαν. Τί οὖν
 κωλύει ⁿ συμβῆναί τινι ἐφεξῆς τὰ τοιαῦτα πολλάκις, οὐχ
 ὅτι ^o τοῖς δεῖ, ἀλλ' οἷον ἂν εἶεν τὸ κύβους αἰεὶ μακρὰν βάλ-
 λειν. Τί δὲ δὴ; Ἄρ' οὐκ ἔνεισιν ὁρμαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αἰ μὲν
 ἀπὸ λογισμοῦ, αἰ δ' ἀπὸ ὀρέξεως ἀλόγου, καὶ πρότεραι αὐ-
 ται; Εἰ γὰρ ἐστὶ φύσει ἢ δι' ἐπιθυμίαν ἡδέος καὶ ἡ ὀρεξίς,
 12 φύσει γε ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν βαδίζοι ἂν πᾶν. Εἰ δὲ τινὲς
 εἰσιν εὐφυεῖς ὥσπερ οἱ ^p ἄδικοι οὐκ ἐπιστάμενοι ^q ἄδειν, οὕτως

^e ἢ] εἰ P^b, om. M^b.   ^f ἢ P^b.   ^g ὅτι ὥσπερ P^b.   ^h ὁ om. M^b.
ⁱ γλαυκός P^b.   ^k ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ M^b.   ^l ἀνθρώπῳ M^b.   ^m ἀπ. καὶ πάλιν
 καὶ πάλιν M^b.   ⁿ συμβαίνει τινι P^b, τινι συμβῆναι M^b.   ^o τοῖς om. Z.
^p ἀν ὀδικοὶ?   ^q ἄδειν] ἂν P^b.

οὐ πεφύκασι καὶ ἄνευ λόγου ὁρμῶσιν, ἡ φύσις πέφυκε, καὶ ἐπιθυμοῦσι καὶ τούτου ^τ ποτέ, καὶ οὕτως ὥς δεῖ καὶ οὐ δεῖ καὶ ὅτε, οὗτοι κατορθοῦσι, καὶ τύχῳσιν ἄφρονες ὄντες καὶ ἄλογοι, ὥσπερ καὶ εὐ ^ς ἔσονται οἱ διδασκαλικοὶ ὄντες. Οἱ δέ γε ¹³ τοιοῦτοι εὐτυχεῖς, ὅσοι ἄνευ λόγου κατορθοῦσιν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. Φύσει ἄρα οἱ εὐτυχεῖς εἶεν ἄν. Ἡ πλεοναχῶς λέγεται ἡ εὐτυχία. Τὰ μὲν γὰρ πράττεται ἀπὸ τῆς ὁρμῆς καὶ προελομένων πράττειν, τὰ δ' οὐ, ἄλλὰ τὸναντίον. Καὶ ἐν ἐκείνοις κακῶς λογίσασθαι δοκοῦσι ^ν κατορθοῦντες, καὶ εὐτυχῆσαι φαμεν· καὶ πάλιν ἐν τούτοις, εἰ ἐβούλοντο ἂν ἡ ἔλαττον ἔλαβον τὰ γαθόν. Ἐκείνους μὲν τοίνυν εὐτυχεῖν διὰ ¹⁴ φύσιν ἐνδέχεται. Ἡ γὰρ ὁρμὴ καὶ ^ω ἡ ὄρεξις οὐσα οὐ δεῖ κατάρθωσεν, ὁ δὲ λογισμὸς ἦν ἡλίθιος. Καὶ τοὺς μὲν ἐνταῦθα, ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθῶς εἶναι, τύχη δ' αὐτοῦ αἰτία οὐσα, αὐτὴ ^ς δ' ὀρθὴ οὐσα, ἔξωσεν· ἄλλ' ἐνίοτε δι' ἐπιθυμίαν ἐλογίσαστο πάλιν οὕτω καὶ ἡτύχησεν. Ἐν δὲ δὴ ¹⁵ τοῖς ἑτέροις πῶς ἔσται ἡ εὐτυχία κατ' εὐφυΐαν ὀρέξεως καὶ ἐπιθυμίας; Ἀλλὰ μὲν ἡ ἐνταῦθα εὐτυχία καὶ τύχη διττή, κακὴ καὶ αὐτὴ, ἡ πλείους αἱ εὐτυχίαι. Ἐπεὶ δ' ὀρώμεν παρὰ πάσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τοὺς λογισμοὺς τοὺς ὀρθοὺς εὐτυχοῦντάς τινας, δῆλον ὅτι ^γ ἕτερον ἂν τι εἴη τὸ αἷτιον τῆς εὐτυχίας. Ἐκείνη δὲ πότερον ^ς ἡ εὐτυχία ἢ οὐκ ἔστιν, ἡ ἐπε- ¹⁶ θύμησεν ὧν ἔδει καὶ ὅτε ^α ἔδει τὸ λογισμὸς ἀνθρώπινος οὐκ ἂν τούτου εἴη. Οὐ γὰρ ^β δὴ πάμπαν ἀλόγιστον τοῦτο, οὔτε φυσικὴ ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία, ἀλλὰ διαφθείρεται ὑπὸ τινος. Εὐτυχεῖν μὲν ^ς οὖν δοκεῖ, ὅτι ἡ τύχη τῶν παρὰ λόγον αἰτία, τούτου δὲ παράλογον· παρὰ γὰρ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ καθόλου. Ἀλλ' ὥς ἔοικεν, οὐκ ἀπὸ τύχης. Ἀλλὰ δοκεῖ διὰ ¹⁷ τοῦτο. Ὡς οὗτος μὲν ὁ λόγος οὐ δείκνυσιν ὅτι φύσει εὐτυχεῖν, ἀλλ' ὅτι οὐ πάντες οἱ δοκοῦντες εὐτυχεῖν διὰ τύχην κα-

^τ ποτέ] καὶ ποτε Pb.   ^ς ἔσονται οἱ] ἔσονται εἰ Mb.   ^τ ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ Pb.   ^ν κατορθοῦντε Mb, κατορθοῦντας Pb.   ^ω ἡ post καὶ om. Pb.   ^ς δ' om. Pb.   ^γ ἕτερον] αἷτιον Mb.   ^ς ἡ om. Pb.   ^α ἔδειτο λογισμὸς Mb.   ^β δεῖ Mb.   ^ς οὖν] ἂν Pb.

τορθοῦσιν, ἀλλὰ ^d διὰ φύσιν· οὐδ' ὅτι ^e οὐδέν ἐστι τύχη αἰτία οὐθενὸς δείκνυσιν, ἀλλ' οὐ τῶν πάντων ὧν δοκεῖ. Τοῦτο μέντ' ἂν ἀπορήσειέ τις, ἅρ' αὐτοῦ τούτου τύχη αἰτία, τοῦ ἐπιθυμῆ-
 18 σαι οὐ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. "Ἡ οὕτω γε πάντων ἔσται; Καὶ γὰρ τοῦ νοῆσαι καὶ βουλεύεσθαι· οὐ γὰρ ^f δὴ ἐβουλεύσατο βουλευσάμενος, καὶ τοῦτ' ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἔστιν ἀρχή τις, οὐδ' ἐνόησε νοήσας πρότερον νοῆσαι, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. Οὐκ ἄρα τοῦ νοῆσαι ^g ὁ νοῦς ἀρχή, οὐδὲ τοῦ βουλεύεσθαι βουλή. Τί οὖν ἄλλο πλὴν τύχη; "Ὡστ' ἀπὸ τύχης ἅπαντα ἔσται, εἰ
 19 ἔστι τις ἀρχή ἧς οὐκ ἔστιν ἄλλη ἕξω. Αὕτη δὲ διὰ τί τοιαύτη τὸ εἶναι τὸ τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Τὸ δὲ ζητούμενον τοῦτ' ἐστί, τίς ἢ τῆς κινήσεως ἀρχή ἐν τῇ ψυχῇ. Δῆλον δὴ, ὥσπερ ἐν τῷ ὄλῳ θεός, καὶ πᾶν ἐκείνῳ. Κινεῖ γάρ πως πάντα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον. Λόγου δ' ἀρχή ^h οὐ λόγος
 20 ἀλλά τι κρεῖττον. Τί οὖν ἂν κρεῖττον καὶ ἐπιστήμης εἴποι πλὴν θεός; "Ἡ γὰρ ἀρετὴ τοῦ νοῦ ὄργανον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ⁱ πάλαι ἔλεγον, εὐτυχεῖς καλοῦνται οἱ ἂν ὁρμήσωσι κατορ-
 θοῦν ἄλογοι ὄντες, καὶ ^k βουλεύεσθαι οὐ συμφέρει αὐτοῖς· ἔχουσι γὰρ ἀρχὴν ^l τοιαύτην ἢ κρεῖττον τοῦ νοῦ καὶ βουλεύ-
 21 σεως. Οἱ δὲ τὸν λόγον· τοῦτο δ' οὐκ ἔχουσι. Καὶ ἐνθου-
 σιασμοί· τοῦτο δ' οὐ δύνανται. "Αλογοὶ γὰρ ὄντες ἀποτυγ-
 χάνουσι καὶ τούτων φρονίμων καὶ σοφῶν ταχέϊαν εἶναι τὴν μαντικὴν καὶ ^m μόνον οὐ τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δεῖ ἀπολαβεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἐμπειρίαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειάν τε ἐν τῷ σκο-
 πεῖν χρῆσθαι· τῷ θεῷ δὲ αὐταί. Τοῦτο καὶ εὐ ὁρᾶ καὶ τὸ
 22 μέλλον καὶ τὸ ὄν, καὶ ὧν ἀπολύεται ὁ λόγος οὗτος. Διὸ οἱ μελαγχολικοὶ καὶ εὐθυόνειροι. "Εοικε γὰρ ἢ ἀρχή ⁿ ἀπο-
 λυομένους τοὺς λόγους ἰσχύειν μᾶλλον· καὶ ὥσπερ οἱ τυφλοὶ μνημονεύουσι μᾶλλον ἀπολυθέντες τοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένους εἶναι τὸ μνημονεῦον. Φανερόν δὲ ὅτι δύο εἶδη εὐτυχίας, ἡ

^d διὰ om. M^b.   ^e οὐδέν] οὐδ' M^b.   ^f δὴ om. M^b.   ^g ὁ νοῦς
 Casaubonus: codices συνοῦσα.   ^h οὐ om. P^b.   ⁱ παλαιοὶ M^b.
^k βούλεσθαι M^b.   ^l τοιαύτην—καὶ om. P^b.   ^m μόνων P^b.   ⁿ ἀπο-
 λυμένους M^b.

μὲν θεία, διὸ καὶ δοκεῖ ὁ εὐτυχὴς διὰ θεὸν κατορθοῦν. Ὁὕτος ²³
 δ' ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ
 τὴν ὁρμὴν ἄλογοι δ' ἀμφότεροι. Καὶ ἡ μὲν συνεχὴς εὐτυχία
 μᾶλλον, αὕτη δὲ οὐ συνεχής.

Κατὰ μέρος μὲν οὖν περὶ ἐκάστης ἀρετῆς εἴρηται πρότε- 15
 ρον· ἐπεὶ δὲ χωρὶς διείλομεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, καὶ περὶ
 τῆς ἀρετῆς ^p διαρθρωτέον τῆς ἐκ τούτων, ἣν ἐκαλοῦμεν ἥδη
 καλοκἀγαθίαν. Ὅτι μὲν οὖν ἀνάγκη τὸν ταύτης ἀληθῶς
 τευξόμενον τῆς προσηγορίας ἔχειν τὰς κατὰ μέρος ἀρετάς,
 φανερόν. ^q Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐθενὸς οἶόν τ' ἄλλως ²
 ἔχειν· τούθεις γὰρ ὅλον μὲν τὸ σῶμα ὑγιαίνει, μέρος δ' οὐθέν,
 ἀλλ' ἀναγκαῖον πάντα ἢ τὰ πλείστα καὶ κυριώτατα τὸν
 αὐτὸν ἔχειν τρόπον τῷ ὅλῳ. Ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ
 τὸ καλὸν καγαθὸν οὐ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ ^s κατ'
 αὐτὰ ^t ἔχοντα διαφοράν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη ³
 ἐστίν, ^a ^v αὐτὰ αὐτῶν ἔνεκά ἐστιν αἰρετά. Τούτων δὲ καλὰ,
 ὅσα δι' αὐτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν. Ταῦτα γὰρ ἐστιν
 ἐφ' ὧν αἱ τε πράξεις εἰσὶν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δι-
 καιοσύνη καὶ αὐτὴ καὶ αἱ πράξεις. Καὶ οἱ σώφρονες· ἐπαι-
 νετὴ γὰρ καὶ ἡ σωφροσύνη. Ἀλλ' οὐχ ὑγίεια ἐπαινετόν· ⁴
 οὐδὲ γὰρ τὸ ἔργον. Οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· οὐδὲ γὰρ ^w ἡ ἰσχὺς.
 Ἀλλ' ἀγαθὰ μὲν, ἐπαινετὰ δ' οὐ. Ὅμοίως δὲ τοῦτο δηλὸν
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. Ἀγαθὸν μὲν οὖν
 ἐστὶν ^φ τὰ φύσει ἀγαθὰ ἐστὶν ἀγαθὰ. Τὰ γὰρ περιμάχητα ⁵
 καὶ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα ἀγαθὰ, τιμὴ καὶ πλοῦτος καὶ
 σώματος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχίαι καὶ δυνάμεις, ἀγαθὰ μὲν φύσει
 ἐστίν, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἕξεις. Οὔτε ⁶
 γὰρ ἄφρων οὔτ' ἄδικος ἢ ἀκόλαστος ὧν οὐδ' ^x ὀνήσειε χρώ-
 μενος αὐτοῖς, ὥσπερ οὐδ' ὁ κάμνων τῇ τοῦ ὑγιαίνοντος τροφῇ
 χρώμενος, οὐδ' ὁ ἀσθενὴς καὶ ἀνάπηρος τοῖς τοῦ ὑγιούς καὶ
 τοῖς τοῦ ὀλοκλήρου κόσμοις. Καλὸς δὲ καγαθὸς τῷ τῶν

ο οὕτω P^b. p διορθωτέον P^b. q οὐδέ] οὐθέν M^b, οὐδέν P^b. r οὐ-
 δεῖς μὲν ὅλον P^b. s κατ' αὐτὰ] κατὰ ταῦτα P^b. t τὰ ἔχοντα M^b. P^b.
 v αὐτὰ om. M^b. w ἡ om. M^b. x ἐνόησε M^b.

^γ ἀγαθὼν τὰ καλὰ ὑπάρχειν αὐτῷ δι' αὐτά, καὶ τῷ πρακτικὸς
 7 εἶναι τῶν καλῶν καὶ αὐτῶν ἔνεκα. Καλὰ δ' ἐστὶν αἱ τε
 ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. Ἔστι δέ τις ἕξις
 πολιτική, ^z οἷαν οἱ Λάκωνες ἔχουσιν ἢ ἄλλοι τοιοῦτοι ἔχοιεν
 ἄν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἕξις τοιαύτη. Εἰσὶ γὰρ οἱ οἷονται
 τὴν ἀρετὴν δεῖν μὲν ἔχειν, ἀλλὰ τῶν φύσει ἀγαθῶν ἔνε-
 κεν. Διὸ ^α ἀγαθοὶ μὲν ἄνδρες εἰσὶν· τὰ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθὰ
 8 αὐτοῖς ἐστὶν· καλοκἀγαθίαν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. Οὐ γὰρ ^β ὑπάρ-
 χει αὐτοῖς τὰ καλὰ δι' αὐτά, καὶ προαιροῦνται καλοὶ κἀγα-
 θοί, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ μὲν φύσει
 ὄντα, ἀγαθὰ δὲ φύσει ὄντα, τούτοις καλὰ. Καλὰ γάρ ἐστιν
 ὅταν οὐ ἔνεκα ^ε πράττωσι. Καὶ αἰροῦνται καλὰ, ἢ διότι τῷ
^δ καλῷ κἀγαθῷ καλὰ ἐστὶ ^ε τὰ φύσει ἀγαθὰ· καλὸν γὰρ τὸ
 9 δίκαιον· τοῦτο δὲ τὸ κατ' ἀξίαν· ἀξιος δ' οὗτος τούτων. Καὶ
 τὸ πρέπον καλόν· πρέπει δὲ ταῦτα ^ε τούτῳ, πλούτος εὐγέ-
 νεια δύναμις. Ὡστε τῷ καλῷ κἀγαθῷ καὶ ἑαυτὰ συμφέροντα
 καὶ καλὰ ἐστὶν· τοῖς δὲ πολλοῖς διαφωνεῖ τοῦτο. Οὐ γὰρ
 τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ κακείνοις ἀγαθὰ ἐστὶ, τῷ δ' ἀγαθῷ ἀγαθὰ.
 10 Τῷ δ' ἀγαθῷ καὶ καλὰ· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς πράξεις δι'
 αὐτὰ ἔπραξεν. Ὁ δ' οἰόμενος τὰς ἀρετὰς ἔχειν δεῖν ἔνεκα
 τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν κατὰ τὸ συμβεβηκὸς καλὰ πράττει. Ἔστιν
 11 οὖν καλοκἀγαθία ἀρετὴ τέλειος. Καὶ περὶ ἡδονῆς ^h δ' εἴρηται
 ποῖόν τι καὶ πῶς ἀγαθόν, καὶ ὅτι τά τε ἀπλῶς ἡδέα ⁱ καὶ
 καλὰ, καὶ τά τε ἀπλῶς ἀγαθὰ ^k ἡδέα. Οὐ γίνεται δὲ ἡδονὴ
 μὴ ἐν πράξει· διὰ τοῦτο ^l ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων καὶ ἡδιστα ζή-
 12 σσει, καὶ ^m τοῦτο οὐ μάτην οἱ ἄνθρωποι ἀξιούσιν. Ἐπεὶ δ'
 ἐστὶ τις ὁρος καὶ τῷ ἱατρῷ, πρὸς ⁿ ὃν ἀναφέρων κρίνει τὸ
 ὀυγιαῖνον σῶμα καὶ ^p μή, πρὸς ὃν μέχρι ποσοῦ ποιητέον ἔκα-
 στον καὶ εὐ ὀυγιαῖνον· εἰ δὲ ἔλαττον ἢ πλεόν, οὐκέτι· οὕτω

^γ ἀγαθῶν—τῶν om. P^b.   ^z οἷον M^b.   ^α ἀγαθοὶ] ἄγριοι M^b.P^b.
^β ὑπάρχειν M^b.P^b.   ^ε πράττουσι P^b.   ^δ καλῷ] κακῷ M^b.   ^ε τὰ] τὰ
 τῇ P^b.   ^ε τούτῳ] πλούτῳ M^b.P^b.   ^ε αὐτὰ] αὐτὰ τὰ P^b.   ^h διείρηται P^b,
 δ' εἴη τε M^b.   ⁱ καὶ καλὰ—ἀπλῶς om. P^b.   ^k ἡδέα om. P^b.   ^l ὁ om.
 M^b.P^b.   ^m τούτου P^b.   ⁿ ὁ M^b.   ^ο ὀυγιαῖνον M^b.   ^p μή] μὴ καὶ M^b,
 om. P^b.

καὶ τῷ σπουδαίῳ περὶ τὰς πράξεις καὶ αἰρέσεις τῶν φύσει
 μὲν ἀγαθῶν οὐκ ἐπαινετῶν δὲ δεῖ τινὰ εἶναι ὅρον καὶ ἕξως
 καὶ τῆς αἰρέσεως, καὶ περὶ ^qφυγῆς χρημάτων πλήθους καὶ
 ὀλιγότητος καὶ τῶν εὐτυχημάτων. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρό-¹³
 τερον ἐλέχθη τὸ ὡς ὁ λόγος· τοῦτο δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἴ τις
 ἐν τοῖς περὶ τὴν τροφήν ^rεἴπειεν ὡς ^sἡ ἰατρικὴ καὶ ὁ λόγος
 ταύτης. Τοῦτο δ' ἀληθές μὲν, οὐ σαφές δέ. Δεῖ δὲ ὥσπερ
 καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἕξιν
 κατὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν τοῦ ἀρχοντος, οἷον δούλον πρὸς δε-
 σπότην καὶ ἕκαστον πρὸς ^tτὴν ἐκάστου καθήκουσαν ἀρχήν.
 Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄνθρωπος φύσει συνέστηκεν ἐξ ἀρχοντος καὶ ¹⁴
 ἀρχομένου, καὶ ἕκαστον ^vδὴ δέοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ζῆν.
 Αὕτη δὲ διττὴ· ἄλλως γὰρ ^wἡ ἰατρικὴ ἀρχὴ καὶ ἄλλως ^wἡ
 ὑγίεια. Ταύτης δὲ ἕνεκα ἐκείνη. Οὕτω δ' ἔχει κατὰ τὸ ^xθεω-
 ρητικόν. Οὐ γὰρ ἐπιτακτικῶς ἀρχῶν ὁ θεός, ἀλλ' οὐ ἕνεκα
 ἢ φρόνησις ἐπιτάττει. Διττὸν δὲ τὸ οὕτως ἕνεκα· διώρισται ¹⁵
 δ' ἐν ἄλλοις, ἐπεὶ ἐκεῖνός ^yγε οὐθενὸς δεῖται. Ἦτις οὖν αἰ-
 ρεσις καὶ ^zκτῆσις τῶν φύσει ἀγαθῶν ποιήσει ^aτὴν τοῦ θεοῦ
 μάλιστα θεωρίαν, ἢ σώματος ἢ χρημάτων ἢ φίλων ἢ τῶν
 ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ οὗτος ὁ ὅρος κάλλιστος.
^bΕἴ τις δ' ἢ δι' ἐνδειαν ἢ δι' ὑπερβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θε-¹⁶
 ραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη δὲ φαύλη. Ἐχει δὲ τοῦτο τῇ
 ψυχῇ, καὶ οὗτος τῆς ψυχῆς ^cὁ ὅρος ἀριστος, τὰ ἥκιστα ^dαἰ-
 σθάνεσθαι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ψυχῆς, ἢ τοιοῦτον. Τίς
 ἐμὲν οὖν ὅρος τῆς καλοκάγαθίας, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν ἀπλῶς
 ἀγαθῶν, ἔστω ^fεἰρημένον.

^q φυγῆς] πληγῆς Mb.   ^r εἴποιεν Mb.Pb.   ^s ἡ om. Mb.   ^t τὴν
 om. Mb.   ^v δὴ] δέ Mb.   ^w ἡ utrumque om. Mb.   ^x θεωρητόν Pb.
^y τε Mb.Pb.   ^z κτίσις Pb.   ^a μάλιστα τὴν τοῦ θεοῦ Pb.   ^b εἴ] ἢ Pb.
^c ὁ om. Pb.   ^d αἰσθάνηται Pb.   ^e μὲν om. Mb.   ^f εἰρημένος Mb.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΙΩΝ.

- ¹ΕΠΑΙΝΕΤΑ μέν ἐστὶ τὰ καλά, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχροά. Καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταί, τῶν δ' αἰσchrῶν αἱ κακίαι. Ἐπαινετὰ δ' ἐστὶ καὶ τὰ αἷτια τῶν ἀρετῶν καὶ τὰ παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ ²ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. Τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετὴ ἐστὶν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἡ τε πραότης καὶ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἡ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ ³μεγαλοψυχία. Κακία δ' ἐστὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἡ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἡ τε ἀδικία καὶ ἀνελευθεριότης καὶ μικροψυχία.
- ² Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευαστικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. Παρότης δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι. Ἀνδρεία δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοὶ εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον. Σωφροσύνη δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς ²ἀπολαύσεις τῶν φαύλων ἡδονῶν. Ἐγκράτεια δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς. Δικαιοσύνη δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς διανεμητικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν. Ἐλευθεριότης δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά. Μεγαλοψυχία δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.
- ³ Ἀφροσύνη δ' ἐστὶ κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἷτία τοῦ ζῆν κακῶς. Ὀργιλότης δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐ-

κίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν. Δειλία δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων, καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον. Ἀκολασία δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ,² καθ' ἣν αἰροῦνται τὰς φαύλας ἡδονάς. [Περὶ μὲν τῆς ἀκρατείας οὐδέν· οὕτω δὲ σὺ δύνασαι ὀρίζειν.] Ἀκράτεια δ' ἐστὶ κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν παρασύρουσι τῇ ἀλογίᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. Ἀδικία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται³ παρὰ τὴν ἀξίαν. Ἀνελευθερία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ὀρέγονται τοῦ πανταχόθεν κέρδους. Μικροψυχία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Τῆς δὲ φρονήσεώς ἐστι τὸ βουλευσασθαι, τὸ κρίναι τὰ⁴ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἰρετὰ καὶ φευκτά, τὸ χρῆσθαι πᾶσι καλῶς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιροὺς, τὸ ἀγχίνως χρῆσασθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ τὴν ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. Ἡ μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια² ἥτοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἐκάστη αὐτῶν ἐστίν, ἥ παρέπεται τῇ φρονήσει· ἥ τὰ μὲν αὐτῶν οἶον συναίτια τῆς φρονήσεώς ἐστι, καθάπερ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἶον μέρη αὐτῆς, οἶον εὐβουλία καὶ ἀγχίνοια. Πραότητος δ' ἐστὶ τὸ δύ-³νασθαι φέρειν μετρίως ἐγκλήματα καὶ ὀλιγωρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὀρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ τὸ μὴ εὐκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργάς, ἄπικρον δὲ τῷ ἡθελῆ καὶ ἀφιλόνηκον, ἔχοντα τὸ ἡρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον. Ἀνδρείας δ'⁴ ἐστὶ τὸ δυσέκπληκτον ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὸ εὐτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἰρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχροῶς σωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἵτιον εἶναι. Ἔτι δὲ ἀνδρείας ἐστὶ καὶ τὸ πονεῖν καὶ καρτερεῖν καὶ αἰρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἡ εὐτολμία καὶ ἡ εὐψυχία καὶ τὸ θάρσος καὶ τὸ θράσος, ἔτι δὲ καὶ ἡ φιλοπονία καὶ ἡ καρτερία. Σωφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπο-⁵

λαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύ-
 σεως αἰσχροῦς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὴν
 δικαίαν ἄδειαν, καὶ τὸ τετάσθαι περὶ τὸν βίον ὁμοίως ἔν τε
 μικροῖς καὶ μεγάλοις. Παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία,
 5 κοσμιότης, αἰδώς, εὐλάβεια. Ἐγκρατείας δ' ἐστὶ τὸ δύ-
 νασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ
 φαύλας ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπο-
 2 μονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας καὶ λύπης. Δι-
 καιοσύνης δ' ἐστὶ τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, καὶ
 σώζειν τὰ πάτρια ἔθνη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ σώζειν τοὺς
 γεγραμμένους νόμους, καὶ τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι,
 3 καὶ τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. Ἔστι δὲ πρώτη τῶν
 δικαιοσυνῶν πρὸς τοὺς θεοὺς, εἴτα πρὸς δαίμονας, εἴτα πρὸς
 πατρίδα καὶ γονεῖς, εἴτα πρὸς τοὺς κατοικομένους· ἐν οἷς
 ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, ἥτοι μέρος οὐσα δικαιοσύνης ἢ παρακολου-
 θοῦσα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότης καὶ ἀλή-
 4 θεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία. Ἐλευθεριότητος
 δ' ἐστὶ τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ
 δαψιλῇ ἐπὶ τῷ εἰς τὰ δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν
 5 εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ. Ἔστι
 δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθαρὸς καὶ περὶ οἴκησιν,
 καὶ κατασκευαστικὸς τῶν περιττῶν καὶ καλῶν καὶ διαγωγῇν
 ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος, καὶ θρεπτικὸς τῶν
 ζώων τῶν ἴδιον ἐχόντων τι ἢ θαυμαστόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ
 ἐλευθεριότητι τοῦ ἡθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιланθρω-
 πία καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ
 6 φιλόκαλον. Μεγαλοψυχίας δ' ἐστὶ τὸ καλῶς ἐνεργεῖν
 καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ θαυ-
 μάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς
 νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέ-
 7 γεθος. Ἔστι δὲ μεγαλόψυχος οὗθ' ὁ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ
 ποιούμενος οὗθ' ὁ φιλόζωος. Ἀπλοῦς δὲ τῷ ἥθει καὶ γεν-
 ναῖος, ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικός. Ἀκολουθεῖ
 δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἀπλότης καὶ ἀλήθεια.

Ἐφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ κρίνειν κακῶς τὰ πράγματα, τὸ 6
 βουλευσασθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρήσασθαι κα-
 κῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν
 εἰς τὸν βίον καλῶν καὶ ἀγαθῶν. Παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἄ-
 φροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαριστερότης, ἀμνημο-
 σύνη. Ὁργιλότητος δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἀκροχολία πι-2
 κρία βαρυθυμία. Ἔστι δὲ τοῦ ὀργίλου μὴ δύνασθαι φέρειν
 μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγορήσεις μήτε ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κο-
 λαστικὸν καὶ τιμωρητικὸν καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ
 ἔργου καὶ ὑπὸ λόγου τοῦ τυχόντος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀρ-3
 γιλότητι τὸ παροξυντικὸν τοῦ ἥθους καὶ εὐμετάβολον, καὶ ἡ
 πικρολογία, καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι, καὶ τὸ ταῦτα
 πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν. Δειλίας δ' 4
 ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι, καὶ μά-
 λιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ
 τὸ ὑπολαμβάνειν κρεῖττον εἶναι ὅπως οὖν σωθῆναι ἢ τελευ-
 τῆσαι καλῶς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία,
 ἀπονία, φιλοψυχία. Ὑπεστι δέ τις εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφι-
 λόνεικον τοῦ ἥθους. Ἀκολασίας δ' ἐστὶ τὸ αἰρεῖσθαι τὰς 5
 ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχυρῶν, καὶ τὸ
 ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις
 ἡδοναῖς ὄντας, καὶ τὸ φιλογέλοιον εἶναι καὶ τὸ φιλοσκώπτῃν
 καὶ φιλευτράπελον, καὶ τὸ ῥαδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις
 καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, 6
 ἀναίδεια, ἀκοσμία, τρυφή, ῥαθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγορία, ἔκλυ-
 σις. Ἀκρασίας δ' ἐστὶ τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς 7
 ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἰρεῖσθαι, καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα
 κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν μὲν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν
 ἥττον, καὶ τὸ οἶεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ
 συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. Ἀκο-8
 λουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία καὶ μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα
 ταῦτα ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

Ἀδικίας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἀσέβεια πλεονεξία ὕβρις. 7
 Ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμονας ἡ

καὶ περὶ τοὺς κατοικομένους, καὶ περὶ γονεῖς καὶ περὶ πα-
τρίδα· πλεονεξία δὲ περὶ τὰ συμβόλαια, παρὰ τὴν ἀξίαν
αἰρουμένη τὸ διάφορον· ὕβρις δέ, καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὐτοῖς
παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἀγαγόντες ἑτέρους, ὅθεν Εὐηνος
περὶ αὐτῆς λέγει

ἦτις κερδαίνουσ' οὐδὲν ὅμως ἀδικεῖ.

- 2^η Ἔστι δὲ τῆς ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθνη καὶ τὰ
νόμιμα, καὶ τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ
ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιорκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ
τὰς πίστεις. Ἄκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία,
3 φιλανθρωπία προσποιήτος, κακοήθεια, πανουργία. Ἄνε-
λευθερίας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, αἰσχροκερδία φειδωλία κιμβεία.
Αἰσχροκερδία μὲν, καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν,
καὶ τὸ κέρδος τῆς αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται· φειδω-
λία δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ
δέον· κιμβεία δ' ἐστὶ καθ' ἣν δαπανῶσι μὲν, κατὰ μικρὸν δὲ
καὶ κακῶς, καὶ πλέον βλάπτονται τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποι-
4 εῖσθαι τὸ διάφορον. Ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ
πλείστον ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι
τῶν ποιούντων τὸ κέρδος, βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ
ῥυπαρὸς, φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. Ἄκολουθεῖ
δὲ τῇ ἀνελευθεριότητι μικρολογία, βαρυθυμία καὶ μικροψυ-
5 χία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία. Μικρο-
ψυχίας δ' ἐστὶ τὸ μήτε τιμὴν μήτε ἀτιμίαν μήτε εὐτυχίαν
μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν χαυνού-
σθαι, μικρὰ δὲ εὐτυχήσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ
τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δ' ἄτην καὶ
ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφο-
6 ρεῖν. Ἔτι δὲ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος οἷος πάντα τὰ
ὀλιγορήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ
λήθην γιγνόμενα. Ἄκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολο-
γία, μεμψιμοιρία, δυσελπιστία, ταπεινότης.
- 8 Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστὶ τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν
διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν, ἡρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι

χρωμένην, συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ
παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι ψυχῆς σπουδαία διά-
θεσις. Ἔστι δὲ ἀρετῆς καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ
τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι μήτε
τιμωρητικόν, ἀλλὰ ἴλεων καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν.
Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη,³
ἐλπίς ἀγαθή. Ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οἶον φίλοικον εἶναι
καὶ φιλόφιλον, φιλέταιρον, φιλόξενον, φιλόανθρωπον καὶ φι-
λόκαλον· ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστίν. Τῆς δὲ κα-
κίας ἐστὶ τὰ ἐναντία.

I N D E X

VERBORUM ET FORMULARUM

MEMORABILIORUM.

Litteræ, N. Ethica Nicomachea—M. Magna—E. Eudemia—V. Tractatum de Virtutibus et Vitiis designant; Numerus Romanus librum, Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

- ¹ ἈΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣΤΑΙ E. iii. 6, 3
 ἀγαθὸς τίς N. i. 8, 12. E. vii. 15, 4. ἀγαθὰ τίνα M. ii. 9, 3. ἀγαθὸν multis modis dicitur E. i. 8, 5. ἀγαθὸν τί N. x. 2, 1. αὐτὸ ἀγαθὸν τί E. i. 8, 1. ἐν αὐτὸ ἀγαθόν E. i. 8, 13. ἀγαθὸν φύσει N. ix. 9, 7. ἀγαθὰ κυριώτατα N. i. 8, 2
- Ἀγαπᾶν τί E. vii. 6, 5
 Ἀγασθῆναι του N. vii. 1, 3
 Ἀγένεια degener animus V. 7, 4
 Ἀγένητος N. vi. 2, 6. 3, 2
 Ἀγευστος N. x. 9, 4
 Ἀγνοίας ἀμαρτήματα N. v. 8, 6. ἀγνοίας διορισμός M. i. 34, 26. ἄγνοια an semper invita N. iii. 1, 13
 Ἀγνοοῦντες ἀλλήλους N. ix. 6, 1
 Ἀγνώτες καὶ γνώριμοι N. iv. 6, 5
 Ἀγοραία φιλία N. viii. 13, 6
 Ἄγριοι καὶ σκληροὶ N. iv. 8, 3. ἄγριος καὶ χαλεπός E. iii. 3, 2
 Ἀγροικία N. ii. 7, 13
 Ἀγροικος ib. et vii. 9, 3. ἄγροικος τίς M. i. 31, 1. ἄγροικος καὶ δυστράπελος E. iii. 7, 6. ἄγροικοι comicorum E. iii. 2, 5
 ἀγυμνασία N. iii. 5, 15
- ἀγχίνοια N. vi. 9, 3. V. 4, 2. ἀγχίνως χρῆσασθαι λόγῳ καὶ ἔργῳ V. 4, 1
 ἀδάπανος εἰς τὸ δέον V. 7, 3.
 ἀδέκαστος N. ii. 9, 6
 ἀδελφικὴ φιλία N. viii. 10, 6
 ἀδιάβλητος N. viii. 4, 3. 6, 7
 ἀδιάφθορος αἴσθησις E. vii. 2, 5
 ἀδιάφοροι ἡδοναί N. x. 5, 8
 ἀδιαχώριστος E. ii. 1, 16
 ἀδικεῖν τί N. v. 9, 4
 ἀδικεῖν N. v. 5, 19. 11, 7. ἀδικεῖν et ἄδικον εἶναι differunt N. v. 6, 1
 ἀδικεῖν et ἄδικα πράττειν non sunt idem N. v. 9, 3. ἀδικεῖσθαι N. v. 5, 19. 11, 7. ἀδικεῖσθαι τί M. i. 34, 31. ἀδικεῖσθαι ἐκουσίως N. v. 11, 6
 ἀδίκημα N. v. 8, 8 ἀδίκημα τί N. v. 7, 7. 8, 2
 ἀδικία N. v. 5, 18. πλεοναχῶς λέγεται N. v. 1, 7. non est in omnibus in quibus τὸ ἀδικεῖν N. v. 6, 4
 ἄδικον, παράνομον, ἄνισον N. v. 1, 8.
 ἄδικον ἢ φύσει ἢ τάξει N. v. 7, 7.
 ἄδικον τί N. v. 2, 8. ἄδικον et ἀδίκημα differunt N. v. 7, 7. ἄδικος quot modis dicatur N. v. 8
 ἀδιόριστοι ἡδοναί N. x. 5, 6

ἀδόλεσχαί [†ἀδόλεσχοι v.l.^d] N. iii.
10, 2

ἀηδὲς καὶ ἐπίλυτον N. x. 5, 5. ἀηδεῖς
fastidiosi M. ii. 3, 17

ἀηδῶς N. iv. 3, 25

ἀήττητον ὁ θυμός E. iii. 1, 16

ἀθανατίζειν N. x. 7, 8

αἶγα θύνει N. v. 7, 1

αἰδήμων N. ii. 7, 14. iii. 6, 3. iv.

9, 3. αἰδήμων τίς E. iii. 7, 3

αἰδῶς N. ii. 7, 14. αἰδῶς τί M. i.

30, 1. E. iii. 7, 2. αἰδοῦς πέρι

N. iv. 9, 1

αἶδια τίνα καὶ ποῖα N. vi. 3, 2

αἰκία N. v. 2, 13

αἰσχροκερδεῖς N. iv. 1, 43. M. i.

25, 1. αἰσχροκερδής E. iii. 4, 5

αἰσχροκέρδεια N. iv. 1, 41. αἰ-

σχροκερδία τί V. 7, 3

αἰσχρολογία N. iv. 8, 6

αἰσχυντέον N. iv. 9, 5

αἰσχυνηλός N. iv. 9, 3

αἴτιοι τίνων ἐσμέν E. ii. 6, 7

ἄκλητον καὶ προθύμως N. ix. 11, 6

ἀκολασία N. ii. 7, 3. περὶ τίνα N.

vii. 6, 6. etiam de puerilibus de-

lictis usurpatur N. iii. 12, 5

ἀκόλαστος N. ii. 2, 7. 3, 1. vii. 7, 2.

ut differat τοῦ ἀκρατοῦς N. vii.

4, 4. 8, 1. pluribus modis

dicitur E. iii. 2, 1, 2. ἀκό-

λαστος et ἀκρατῆς quid differant

M. ii. 6, 36, 48, 50. χείρων τοῦ

ἀκρατοῦς N. vii. 7, 3. 8, 5

ἀκολασταίνειν N. ii. 6, 19

ἀκοσμία V. 6, 6

ἀκούσιον N. iii. 1, 19. ἀκούσιον τί N.

v. 8, 3. M. i. 16, 1. E. ii. 7, 1.

ἀκούσια τίνα N. iii. 1, 3. ἀκου-

σίαν εἶδη N. v. 8, 12

ἀκουστικός N. i. 13, 19

ἀκρασίας πέρι M. ii. 6, 1. ἀκρασίας

εἶδη M. ii. 6, 23, 42. μέρη N.

vii. 7, 8

ἀκράτεια pro ἀκρασία V. 1, 3. 3, 2

ἀκρατεῦσθαι E. ii. 7, 5

ἀκρατῆς N. vii. 1, 6. ἀκρατῆς τίς N.

vii. 7, 1. unde dictus N. ix. 8, 6.

an idem qui ἀκόλαστος N. vii.

4, 4. ἀκρατῆς θυμοῦ, τιμῆς, κέρδους

N. vii. 4, 2, 6. ἀ. τελέως M. ii.

6, 28. ἀ. μετὰ προσθέσεως M.

ii. 6, 26. ἀ. τῆς ὀργῆς M. ii.

6, 31

ἀκρατεῦσθαι N. vii. 3, 3. ἀκρατευ-

όμενοι N. vii. 3, 8

ἀκριβέστατοι τὰς τέχνας N. vi. 7, 1.

δι' ἀκριβείας λέγειν E. ii. 10, 20

ἀκριβοδίκαιος N. v. 10, 8

ἀκριβολογεῖσθαι N. vi. 3, 2

ἀκριβολογία N. iv. 2, 8

ἀκροᾶσθαι ἄδοντος E. iii. 2, 7. ἀκρό-

ασις τῶν εὐαρμόστων E. iii. 2, 8

ἀκροχειρίζεσθαι N. iii. 1, 17

ἀκροχολία V. 6, 2. ἀκρόχολοι N. iv.

5, 9

ἄκων τί πράσσει N. iii. 1, 18

ἀλαζών N. ii. 7, 12. iii. 7, 8. iv.

7, 2. ἀ. τίς M. i. [†27, 1. v.l.^k]

33, 1. E. ii. 3, 7. iii. 7, 5.

ἀλαζονεύεσθαι N. iv. 7, 13. ἀλα-

ζονεῖα N. ii. 7, 12. iv. 7, 15. V.

7, 2. ἀλαζονικός N. iv. 7, 15.

†ἀλαζονία V. 7, 2. ἀλαζονείας

proprium M. i. 7, 4

ἀλείπτῃς N. ii. 6, 7

ἀληθῆς et ἀλήθεια N. ii. 7, 12.

ἀλήθεια N. vi. 2, 3. ἀλήθεια

δόξης ὀρθότης N. vi. 9, 3. τί M. i.

33, 1. ἀληθεύεσθαι pass. N. i.

10, 7. ἀληθευτικός N. iv. 3, 28.

7, 4. 17. ἀληθῆς τίς E. iii.

7, 5. ἀληθεύειν ἐν διαφέροντι V.

5, 2

ἀλλαγή permutatio N. v. 5, 10.

ἄλλαξιν ποιεῖσθαι M. i. 34, 12

ἀλλακτικαὶ κοινωνίαι N. v. 5, 6

†ἀλογισμός E. iii. 4, 6

ἄλογον διττόν N. i. 13, 18

ἄλλου ὁτουοῦν [†ἀλλουοῦν] E. i. 8, 4

ἄλσις N. x. 4, 3

ἀλυπία N. vii. 12, 7. ἀλύπως M.

ii. 7, 1

ἁμάρτημα τί N. v. 8, 7. ἁμαρτία

περὶ τίνα M. i. 18, 2. διχῇ γί-

νεται E. ii. 10, 11. ἁμαρτάνειν

N. ii. 1, 5. ἁμαρτάνομεν πολλα-

χῶς N. ii. 6, 14. ἁμαρτάνειν τῆς

- προστάξεως [†πράξεως v. l.] N. vii. 6, 1. ἀμαρτωλότερος N. ii. 9, 3
 ἀμέλεια, comes intemperantiae V. 6, 6
 ἀμετακινήτως ἔχειν N. ii. 4, 3
 ἀμεταμέλητος N. ix. 4, 5
 ἀμετάπτωτος M. ii. 11, 18
 ἀμετρία V. 7, 4
 ἀμιγεῖς ἡδοναί N. x. 3, 2
 ἀμνημοσύνη V. 6, 1
 ἀμοιβὴν ποιεῖν N. ix. 1, 7
 ἀμυντικός N. iv. 5, 6
 ἀμφιβάλλειν E. vii. 10, 17, 19.
 ἀμφιδέξιος N. v. 7, 4
 ἀνάγκη τί E. ii. 8, 10. ἀναγκαστική δύναμις N. x. 9, 12
 ἀναίσθητος τίς N. ii. 2, 7. 7, 3. M. i. 22, 4. E. iii. 2, 4, 13.
 ἀναισθησία N. iii. 11, 7
 ἀναισχυντος N. ii. 7, 14. iii. 6, 3. M. i. 30, 1. E. iii. 7, 2
 ἀνακάμψαι ἐπὶ τι E. i. 5, 2
 ἀνακυκλεῖσθαι N. i. 10, 7
 ἀναισθησία N. iii. 11, 7. ἀναισθη-
 τος N. ii. 2, 7. 7, 3
 ἀναλγησία N. i. 10, 12. M. i. 7, 4.
 ἀνάλγητος N. iii. 7, 7. M. i. 23, 2. E. ii. 2, 4. 3, 5. iii. 2, 14.
 ἀναλγήτως ἔχειν M. i. 7, 3
 ἀναλογία τίνων ἐστὶ, καὶ τί N. v. 3, 8.
 ἀνάλογον, ἐν τέτταρσι M. i. 34, 8.
 ἀναλογία γεωμετρική N. v. 3, 13.
 ἀνάλογον N. v. 3, 12
 ἀνάπαυσις N. iv. 8, 11. viii. 9, 5
 ἀναπλήρωσις N. x. 3, 6. M. ii. 7, 11. ἀναπληροῦσθαι N. vii. 12, 2
 ἀναπόδεικτοι φάσεις N. vi. 11, 6.
 ἀρχαί M. i. 35, 11
 ἀνασχίζειν N. vii. 5, 2
 ἀναφορὰ N. i. 12, 3. ἀναφορὰ εἰς ἄλ-
 λον M. i. 34, 37
 ἀνδραγαθίζεσθαι V. 4, 4
 ἀνδραποδάδης τίς E. iii. 3, 2, 4.
 ἀνδραποδῶδες N. iv. 5, 6. ἀνδρα-
 ποδῶδεις N. iv. 8, 5. ἀνδρεῖος N. iii. 7, 5. ii. 3, 1. proprie qui N. iii. 6, 10. ἀνδρεία [†ἀνδρία] N. ii. 7, 2. ἀνδρεία [†ἀνδρία] τί N. iii. 6, 1. 7, 13. ἀνδρίζεσθαι N. iii. 6, 12. ἀνδρώδης N. ii. 9, 7. iv. 4, 4. 5, 13. ἀνδρείας πέρι E. iii. 1, 1. ἀνδρὸς τάξιν λαβεῖν M. i. 34, 18
 ἀνδριαντοποιός M. ii. 7, 18.
 ἀνέγερτος ὕπνος E. i. 5, 6
 ἀνέγκλητοι N. ix. 1, 7. ἀνέγκλητον ἢ ἀρετή E. vii. 10, 15
 ἀνέδην N. vii. 8, 5
 ἀνειμένως N. ii. 5, 2
 ἀνελεύθερος N. ii. 7, 4. τίς M. i. 24, 1. E. ii. 3, 9. iii. 4, 1, 5. ἀνελευθερία N. ii. 7, 4. iv. 1, 3, 44
 ἀνεμπόδιτος N. vii. 12, 3. 13, 2
 ἀνεπιστήμονες N. x. 9, 21. ἀνεπι-
 στημονικός E. ii. 3, 1
 ἀνεπιτίμητος N. vii. 14, 5
 ἀνερεύητος N. x. 9, 22
 ἀνεψιοί N. viii. 12, 4
 ἀνθεκτέον N. iv. 5, 14
 ἀνθρωπικαὶ ἐνέργειαι N. x. 8, 1.
 ἐπιθυμία N. vii. 6, 6. ἀνθρωπι-
 κώτερον N. iv. 5, 12. ἀνθρώπινα
 φρονεῖν N. x. 7, 8. ἀνθρωπεύεσθαι N. x. 8, 6. ἀνθρωπολόγος N. iv. 3, 31
 ἀνθυπηρετεῖν N. v. 5, 7. ix. 10, 2
 ἀνίατος διὰ κολάσεως E. iii. 2, 2
 †ἀνίητος E. iii. 5, 12
 ἀνίστασθαι E. vii. 10, 11
 ἄνιστος N. v. 1, 11. ἄνιστος ἄδικος N. v. 1, 8. ἄνιστοι φίλοι M. ii. 17, 2.
 ἄνιστον τί M. i. 34, 5
 ἀνότητος E. iii. 5, 12
 ἀνομοιοειδὲς φιλίας N. ix. 1, 1
 ἀνόρεκτος ἡδονῆς V. 4, 5
 ἀνοσιουργοί N. ix. 4, 7
 ἀνταποδιδόναι N. iv. 5, 8. ἀνταπο-
 δοτέον χάριν N. ix. 2, 1
 ἀνταπόδοσις beneficii N. v. 5, 8
 ἀντεκκοπῆναι M. i. 34, 15
 ἀντευεργετικός N. iv. 3, 24
 ἀντευποιεῖν N. x. 8, 13
 ἀντιβαίνειν N. i. 13, 16
 ἀντιβλάπτειν N. v. 11, 2
 ἀντιδανειστέον N. ix. 2, 5

- ἀντιδωρεῖσθαι N. viii. 8, 6. ἀντιδω-
 ρεαί N. iv. 2, 15
 ἀντικαταλλάττεσθαι N. viii. 4, 2.
 6, 7. τί M. i. 15, 2
 ἀντιλυτρωτέον N. ix. 2, 4
 ἀντίξουν N. viii. 1, 6
 ἀντιπαθεῖν M. i. 34, 13. ἀντιπε-
 πανθός N. v. 5, 1. species juris
 M. i. 34, 13, 14. an sit sim-
 pliciter justum N. v. 5, 1.
 quomodo sit N. v. 5, 12
 ἀντιπληγῆναι M. i. 34, 14
 ἀντιποιῆσαι M. i. 34, 14
 ἀντιπροαίρεσις †E. vii. 2, 25. ἀντι-
 προαίρεσις πρὸς ἀλλήλους E. vii. 2, 12
 ἀντιτείνειν N. iv. 6, 1. vii. 7, 6
 ἀντιφιλεῖσθαι N. viii. 8, 3. M. ii.
 11, 6. ἀντιφίλησις N. viii. 2, 3.
 3, 1. ἀντιφιλία E. vii. 2, 12
 †ἀντιτυπεῖν N. iv. 6, 2. v. l.^a
 ἀνώνυμα πολλά N. ii. 7, 2
 ἄξινοι et πολῦξινοι reprehenduntur
 N. ix. 10, 1
 †ἄξενος et πολῦξενος ib.
 ἀξία N. iv. 3, 10. ἀξία τῶν χρημά-
 των, νομίσματι μετρεῖται N. iv.
 1, 1. ἀξία non ab omnibus eo-
 dem modo accipitur N. v. 3, 7.
 ἄξιον εἶναι μεγάλων, καὶ ἄξιον ἑαυ-
 τὸν τούτων E. iii. 5, 11
 ἀόργητος et ἀοργησία N. ii. 7, 10.
 iv. 5, 5
 ἀπαγορεύειν N. v. 11, 1
 ἀπαγριῶσθαι N. vii. 5, 2
 †ἀπαθανατίζειν N. x. 7, 8. v. l.^h
 ἀπαιδαγωγῆτος N. iv. 1, 36
 ἀπαιδευσία E. i. 6, 6
 ἀπαντᾶν εἰς τὰς χρείας N. viii. 6, 1
 ἀπάτη N. iii. 4, 5. ἐν τίσιν E.
 ii. 10, 25.
 ἀπείπασθαι υἱόν N. viii. 14, 4
 ἀπειλεγμένος E. ii. 2, 3
 ἀπείργειν τῆς συμμεθέξεως E. vii. 12,
 10
 ἀπειροκαλία N. ii. 7, 6. iv. 2, 4.
 ἀπειρόκαλοι E. iii. 6, 2
 ἀπέραντον N. i. 11, 2. ἀπέραντον
 πλῆθος E. i. 5, 3
 ἀπεσχεδιασμένος N. v. 1, 14
 ἀπεχθητικός M. i. 32, 1. ἀπεχθητι-
 κὸς τίς E. ii. 3, 7. iii. 7, 3
 ἄπικρος τῷ ἥθει V. 4, 3
 ἀπλῶς, τὸ καθ' αὐτό N. vii. 9, 1.
 ἀπλοῦς τῷ ἥθει N. 5, 7. ἀπλότης
 V. 5, 7. ἀπλῶς quid N. vii.
 9, 1. ἀπλῶς λέγειν E. iii. 1,
 16
 ἀποδέχεσθαι καὶ ἐπαινεῖν N. ix. 8, 7
 ἀποκαθίστασθαι quid sit M. ii. 7,
 11. ἀποκαθιστάναι εἰς φύσιν M.
 ii. 7, 11. ἀποκατάστασις τοῦ ἐν-
 δεοῦς M. ii. 7, 12. ἀποκατάστα-
 σις εἰς φύσιν M. ii. 7, 11, 20
 ἀποκατορθῶσαι E. vii. 14, 10
 ἀποκλίνειν N. iv. 1, 35. ἀποκλίνειν
 ἐπὶ τι M. ii. 3, 15
 ἀπολαυστικός N. i. 4, 2. ἀπολαυ-
 στικοὶ ἄνθρωποι E. ii. 5, 6. ἀπο-
 λαυστικὸς βίος E. i. 4, 3
 ἀπολύεσθαι E. vii. 14, 21. ἀπο-
 λύμενοι λόγοι E. vii. 14, 22
 ἀπομάττεσθαι N. ix. 12, 3
 ἀπομνημονεύειν N. iv. 3, 30
 ἄπονον et ἐργῶδες N. ix. 7, 7
 ἀπονία, timiditatis comes V. 6, 4
 ἀποπέμπεσθαι N. ii. 9, 6
 ἀπορία, δέσις τις τῆς διανοίας N. vii.
 2, 8
 ἀποστατέον N. ix. 2, 10
 ἀποστερητής E. iii. 4, 5
 ἀποστολαί N. iv. 2, 15
 ἀποσχεδιάζειν N. v. 1, 14
 ἀποσχολάζειν ἐν τίσιν N. x. 6, 4
 ἀποτελεῖσθαι N. iv. 9, 1
 ἀπότευγμα V. 7, 5
 ἀποτρίβεσθαι N. ii. 3, 8
 ἀποτυγχάνειν E. vii. 14, 21
 ἀποφάναι N. vi. 3, 1
 ἀποφυγεῖν, evadere M. i. 16, 2
 ἀπρακτεῖν N. i. 5, 6. [†E. ii. 10,
 5.] E. ii. 10, 18. 11, 7. ἄπρα-
 κτος M. i. 30, 1
 ἀπροαίρετα N. v. 8, 5. ἀπροαιρέτως
 N. ii. 5, 4
 ἀπροβούλευτος N. vii. 8, 2. †v. 8, 5
 ἀπρονόητος M. ii. 6, 42
 ἀπροσηγορία φιλίας διαλύει N. viii.
 5, 1

- ἀπτὰ καὶ γευστά E. iii. 2, 6
 ἀργή φίλια N. ix. 5, 3
 ἀργία N. i. 13, 13
 ἀρέσκεσθαι τοῖς αὐτοῖς N. ix. 3, 4
 ἄρεσκος N. ii. 7, 13. iv. 6, 1. ix.
 10, 6. τίς M. i. 29, 2. E.
 iii. 7, 4. ἀρέσκεια E. ii. 3, 7
 ἀρεταὶ τί N. i. 13, 20. ii. 6, 15.
 ἀπάθειαι τινες καὶ ἡρεμίαι N. ii.
 3, 5. ἀρεταὶ διανοητικαὶ καὶ ἡθι-
 καὶ N. i. 13, 20
 ἄριστον, τὸ N. i. 7, 3. τί, καὶ πο-
 σαχῶς λέγεται E. i. 8, 1
 ἀρπαγή N. v. 2, 13
 ἀρτίως, modo M. ii. 8, 14
 ἀρτύνειν N. iii. 10, 9
 ἀρχή [†ἀρχὰ v.l.ⁿ] τὸν ἄνδρα δείξει
 N. v. 1, 16. ἀρχή διττή E. vii.
 15, 14
 ἀρχηγός N. viii. 12, 4
 ἀρχικὸς πατὴρ υἱῶν N. viii. 11, 2
 ἀρχιθέωρος N. iv. 2, 2
 ἀρχιτεκτονικοὶ N. i. 1, 4. 2, 4. ἀρ-
 χιτέκτων τίς M. i. 35, 29. ἀρχι-
 τεκτονικὴ φρόνησις N. vi. 8, 2
 ἀσέβεια τί V. 7, 1
 ἀσθενικὴ ὁρμή M. ii. 6, 42
 ἀσινής N. vii. 6, 7
 ἀσκητὸν N. i. 9, 1
 ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι N. iv. 3, 5
 ἀσυνήθεις N. iv. 6, 5
 ἀσχοιοι N. x. 7, 6
 ἄσωτος N. ii. 7, 4. iv. 1, 28. ἄσω-
 τοι τινες N. iv. 1, 4. ἄσωτία N.
 ii. 7, 4. iv. 1, 3. ἄσωτος τίς M.
 i. 24, 1. E. ii. 3, 9. iii. 4, 1.
 ἄσώτου, species duæ E. iii. 4, 6.
 ἄσωτία [†ἄσωτεία v.l.^v] E. ii.
 3, 4
 ἀταξία V. 6, 6
 ἀτάραχος N. iii. 8, 15. 9, 1. iv.
 5, 3
 ἄτεκνοι διαλύονται N. viii. 12, 7
 ἀτελὲς τί M. i. 2, 6
 ἀτεχνία N. vi. 4, 6
 ἄτη καὶ ἀτυχία μεγάλη V. 7, 5
 ἄτιμα ζῆα M. ii. 7, 17. ἀτιμάζε-
 σθαι ὑπ' ἀναξίου E. iii. 5, 7.
 ἀτιμία M. i. 26, 1. ἄτιμοι καὶ
- ἔντιμοι N. iii. 8, 1
 ἄτμητος pluribus modis dicitur E.
 iii. 2, 1
 ἀτύχημα N. v. 8, 7
 αὐθάδης M. i. 29, 1. E. iii. 5, 2.
 τίς E. iii. 7, 4. unde dictus
 M. i. 29, 1. αὐθάδεια E. ii.
 3, 7
 αὐθαίρετος N. iii. 5, 17
 αὐθέκαστος N. iv. 7, 4. τίς E. iii.
 7, 5
 αὐλητικῆς ἡδοναί N. x. 5, 3
 αὔξεσθαι N. viii. 9, 3
 αὐτάρκης an amicis indigeat M.
 ii. 15, 5, 8. τὸ αὐταρκες N.
 i. 7, 6, 7
 αὐτὸ ἀγαθόν: *quære in ἀγαθόν*
 αὐτοάνθρωπον N. i. 6, 5
 αὐτοέκαστον N. i. 6, 5
 τὸ αὐτοῦ ἔχειν N. v. 4, 14
 ἀφαιρός N. i. 11, 5
 ἀφειδῆς τοῦ βίου N. iv. 3, 24
 ἀφεκτέον N. iii. 1, 14
 ἀφιλία N. iii. 6, 3. E. vii. 1, 4.
 ἄφιλος N. i. 11, 1. ἄφιλος et πο-
 λύφιλος reprehenduntur N. ix.
 10, 1
 ἀφιλόνεικος V. 4, 3. ἀφιλόνεικον τοῦ
 ἡθους V. 6, 4
 ἀφιλότιμος N. ii. 7, 8. iv. 4, 3.
 ἀφιλοτιμία N. iv. 4, 5
 ἄφοβος N. iii. 6, 3. ἄφοβος περί τι
 M. i. 20, 11. ἀφοβία N. ii. 7, 2
 ἀφροδίσια N. iii. 10, 9
 ἀφροσύνη τί V. 3, 1. ἀφροσύνης ἔργα
 τίνα V. 6, 1
 ἀχορήγητος N. i. 8, 15
 B.
 Βάδισις N. x. 4, 3
 βάθος τῆς ψυχῆς V. 5, 6
 βάνανσος N. iv. 2, 20. βανανσία
 N. ii. 7, 6. iv. 2, 4. βανανσοι
 ἐπιστῆμαι M. ii. 7, 17. βανανσοί
 τέχναι τινες E. i. 4, 2
 βαρυθυμία V. 6, 2. 7, 4
 βαρύσταθμα ὕδατα N. vi. 8, 7
 βασιλεύεσθαι N. viii. 11, 1
 βαυκοπανοῦργοι N. iv. 7, 15
 βιαζόμενον ποιεῖν M. i. 14, 2

- βίαιον τί N. iii. 1, 3
 βίοι τρεῖς E. i. 4, 2
 βιοτεύειν ἀκρατῶς N. iii. 5, 14
 βιούμενοι κατὰ νοῦν N. x. 9, 11
 βλάβος N. v. 4, 3
 βλάβξ καὶ ἄφρων περί τι E. vii. 14, 4
 βοηθεῖν χρήμασι N. v. 2, 2. βοηθη-
 τικὸς ἐν διαφόρῳ V. 5, 4
 βορά N. iii. 10, 7
 βουλεύεσθαι et λογίζεσθαι idem N. vi.
 1, 6. βουλεύεσθαι et βουλευτὸν de
 quibus usurpentur N. iii. 3, 1,
 11. βούλευσις καὶ ζήτησις N. iii.
 3, 12. βουλευτικός N. vii. 10, 3.
 βουλευτική N. vi. 8, 3. βουλευτὸν
 et προαιρετὸν idem N. iii. 3, 17.
 βουλευτική ὄρεξις E. ii. 10, 15.
 βουλευτική φρόνησις N. vi. 8, 3.
 βουλευτικὸν ψυχῆς μόριον M. i. 35,
 3. 5, 5. βούλησις N. iii. 4, 1.
 τίνων ἐστί N. iii. 2, 7. βουλητὸν
 N. iii. 4, 2. βουλητὸν et βουλευ-
 τὸν quorum sint N. iii. 5, 1.
 βουλητέον τί M. ii. 11, 7. βουλη-
 τὸν τί M. ii. 11, 7
 βρίθος καὶ ῥοπήν ἔχειν N. i. 11, 3
 βωμολόχος et βωμολοχία N. ii. 7, 13.
 iv. 8, 3, 4
 βωμολόχος M. i. 31, 1. E. iii. 7, 6
 Γ.
 Γάμους ἐστιᾶν M. i. 27, 1
 γαμικῶς ἐστιᾶν N. iv. 2, 20
 γαργαλίζειν N. vii. 7, 8
 γαστρίμαργοι N. iii. 11, 3. E. ii. 3,
 10, 13. γαστριμαργία E. iii.
 2, 11
 γειτνίασιν ἔχειν E. iii. 6, 2
 γενετή N. vii. 14, 4. viii. 12, 6
 γεννάδας N. i. 10, 12
 γέννησις, partus N. ix. 7, 7
 γεννητῆς τῶν πράξεων N. iii. 5, 5
 γέρας N. v. 6, 7
 γευστὰ καὶ ἀπτὰ E. iii. 2, 6
 γινώσκειν μᾶλλον ἢ γινώσκεσθαι αἰρεῖ-
 ται ὁ φίλος E. vii. 4, 7
 γλαυκὸς οὐκ ὀξὺν ὄρῳ E. vii. 14, 7
 γλίσχραι N. iv. 1, 39
 γλύκιον, ἐπὶ τοῦ πόματος E. vii. 2,
 40
 γνώμη τί N. vi. 11, 1. γνῶναι αὐτόν
 M. ii. 15, 7. γνώριμοι καὶ ἀγνώστες
 N. iv. 6, 5. γνώριμα διττά N. i.
 4, 5
 γόνυ κνήμης ἔγγιον N. ix. 8, 2
 γραμματικός N. ii. 4, 2
 γραφεῖον M. ii. 6, 30
 γραφικῆς μίμησις M. i. 19, 1
 γυμναστικῆς officium E. i. 8, 7
 Δ.
 Δανείζειν N. ix. 7, 1. δανείζειν ἀλ-
 λήλοις N. vii. 5, 2. δανεισμός N.
 v. 2, 13
 δαιψιλῆ [†δαιψίλεια] V. 5, 4
 δεητικός N. iv. 3, 32
 δειλός N. ii. 2, 7. 3, 1. 7, 2. δει-
 λαίνειν N. ii. 6, 19. δειλία θη-
 ριδῶδης N. vii. 5, 6
 δεινοὶ qui N. vi. 12, 9. δεινότης N.
 vi. 12, 9. δεινὸς et δεινότης M.
 i. 35, 18. δεινὸς et φρόνιμος diff.
 M. ii. 6, 53. δεινοὶ diversi a
 πανούργοις N. vi. 12, 9. δεινότη-
 τος munus M. i. 35, 19
 δειπνοποιοί M. ii. 7, 30
 δεσμός vinculorum injectio, nexus
 N. v. 2, 13
 δεσποτικὸν δίκαιον N. v. 6, 8
 δεύτερος πλοῦς N. ii. 9, 4. δευτέρως
 N. viii. 7, 3
 δημογέροντες N. ii. 9, 6
 δημοκρατία N. viii. 10, 6. δημοκρα-
 τικοί N. v. 3, 7
 διάδηλος N. i. 13, 12
 διαγωγὴν ἡδεῖαν ἔχοντα V. 5, 5
 διάδυμον αὐλικόν E. vii. 10, 5
 διαιρετέον περὶ τούτων N. vi. 1, 5.
 E. vii. 10, 21
 διαλαμβάνειν, inter se accipere E.
 vii. 10, 10
 διαλάμπειν N. i. 10, 12
 διαλλάττειν ταῖς ἡλικίαις N. viii. 10,
 6. τῇ ἀρετῇ N. ix. 3, 4
 διαλογή E. ii. 5, 8
 διάλυσις νομικὴ ἢ πρὸς νόμισμα E. vii.
 10, 16
 διαμαρτάνειν τοῖς ὅλοις N. i. 8, 7
 διαμφισβητεῖν πρὸς τινα M. ii. 11,
 41. διαμφισβητεῖσθαι N. viii. 1, 6

- διανεμητικός N. v. 5, 17. διανεμη-
 τικὸν δίκαιον N. v. 5, 2. διανε-
 μητικὸς τῶν κατ' ἀξίαν V. 2, 2
 διανοητικὴ ὄρεξις N. vi. 2, 5. διανοη-
 τικαὶ ἀρεταὶ N. i. 13, 20. πρά-
 ξεις E. ii. 4, 1
 διανοίας περί M. i. 18, 1
 διανομαί N. v. 3, 7
 διαπονεῖν περὶ τὸ σῶμα N. x. 8, 4
 διαπορεῖν περὶ τινος E. ii. 10, 1
 διασάφησον M. i. 35, 2
 διασκοπεῖν περὶ τινος E. i. 8, 3
 διαστρέφειν τὸν ὀφθαλμόν E. vii. 13, 1.
 διαστροφή E. ii. 10, 23, 24
 διάτασις N. ix. 5, 1
 διατείνομαι πράττειν N. ix. 8, 7.
 διατείνεσθαι περὶ σμικρά E. iii.
 4, 5. διατεταμένως N. ix. 4, 10.
 x. 4, 9
 διατρώγειν M. ii. 6, 23
 διαφεύγει σκοπούμενους E. i. 5, 7
 διάφορον, expensa V. 7, 1, 3. διά-
 φορον infortunium V. 5, 4
 διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας V. 5, 2
 διαφωνεῖν oppos. τῷ συνάδειν N. i.
 8, 1. διαφωνεῖν τινί N. ix. 8, 2
 διαψεύδεσθαι λόγῳ M. ii. 6, 21
 διδασκαλικὸς λόγος N. vii. 8, 4
 διεδρεῖαι [†διεδρεῖαι] in auguriis E.
 vii. 2, 13
 διεξιέναι γραμμὴν N. x. 4, 3
 διηγητικοί N. iii. 10, 2
 διηρημένως E. vii. 6, 3
 δίκαιος N. i. 8, 12. δίκαιος, νόμιμος, ἴσος
 N. v. 1, 8. δίκαιον unde dictum
 N. v. 4, 9. duplex N. viii.
 13, 5. δίκαιον, vox polysema
 M. i. 34, 16. δίκαιον et δικαίωμα
 differunt N. v. 7, 7. δικαιοσύνη
 πλεοναχῶς λέγεται N. v. 2, 7. τί
 N. v. 5, 17. δικαιοσύνη πλείους
 N. v. 2, 7. δικαιοῦσθαι an per
 omnia sit voluntarium N. v. 9,
 2, 3. δικαίωμα N. v. 7, 7
 δικαιοπραγεῖν N. i. 8, 12. v. 9, 2, 3.
 δικαιοπράγημα N. v. 7, 7. δικαιο-
 πράγημα et δίκαιον quid diff. M. i.
 34, 24. δικαιοπραγία N. v. 5, 17
 δικανικοὶ λόγοι N. x. 9, 18
 δικαστῆς, quasi διχαστῆς N. v. 4, 9.
 δικαστική N. vi. 8, 3
 δίκη τί N. v. 6, 4
 †διοδεῖαι sive διεδρεῖαι in auguriis E.
 vii. 2, 13, vise διεδρεῖαι.
 διομολογία N. ix. 1, 7
 διορθοῦντες ἀλλήλους N. ix. 12, 3
 διορίζεσθαι pro διαιρεῖσθαι N. i. 13,
 20
 διστάζειν N. vii. 3, 3. διστάσαι E.
 ii. 10, 1
 διώξεις et φυγὴ in concupiscentia
 sunt idem quod in cogitatione
 affirmatio et negatio N. vi. 2, 2
 δοκιμάζειν οἶνον . N. iii. 10, 9
 δολοπλόκος N. vii. 6, 3
 δολοφονία N. v. 2, 13
 δόξα, opinio, quid N. vi. 9, 3.
 δοξάζειν E. ii. 10, 16. δοξάσαι
 quæ soleamus E. ii. 10, 5. δο-
 ξαστικοῦ μέρους virtutes duæ N.
 vi. 13, 2
 δοτικοί N. iv. 1, 37
 δοῦλος, ἔμφυχον ὄργανον N. viii. 11, 6
 δουλαπατία N. v. 2, 13
 δρομικοί N. i. 12, 2
 δυνάμεις ψυχῆς N. ii. 5, 2. δυνάμεις
 τίνες M. i. 2, 2. 7, 2. E. ii. 2, 4.
 δυνάμει ἀγαθὰ M. i. 2, 2
 δυσδιάλυτοι N. iv. 5, 10
 δυσέκπληκτος ὑπὸ φόβων V. 4, 4.
 2, 1
 δύσελπις N. iii. 7, 11. δυσέλπιστία
 V. 7, 6
 δύσερις N. ii. 7, 13. iv. 6, 2, 9
 δυσκίνητος ὑπ' ὀργῆς V. 2, 1
 δύσκολος N. iv. 6, 2, 9. ii. 7,
 13
 δύσπειστοι N. vii. 9, 2
 δυσέκπληκτος [†δύσπληκτος] V. 2, 1
 δυσπραξίαι N. i. 11, 6
 δυστράπελος E. iii. 7, 6
 δυσφορεῖν V. 7, 5
 δυσχεραίνειν τινί N. ix. 9, 6. τὸν εἰ-
 ποιοῦντα N. viii. 13, 2. τὸ αἰ-
 σχρὸν N. x. 9, 8
 δυσχερὲς τίς E. ii. 3, 10
 δυσωδαίαι E. iii. 2, 6
 δώρημα N. i. 9, 2
 d d 4

- E.
 Ἐγγύη N. v. 2, 13
 ἐγκαλεῖν ἀλλήλοις M. ii. 17, 1
 ἐγκαταλείπειν τὸν παραστάτην N. v. 2, 5
 ἐγκεχρωσμένος N. ii. 3, 8
 ἐγκλήματα καὶ μέμψεις N. viii. 13, 2.
 ἐγκλ. πόθεν εἶρηται E. vii. 10, 18.
 ἐγκληματική N. viii. 13, 4
 ἐγκρατής N. vii. 1, 6. τίς N. vii. 7, 1. an idem qui σώφρων N. vii. 4, 4. unde dictus N. ix. 8, 6. ἐγκρατεῖς καὶ καρτερικοί N. vii. 4, 1. ἐγκράτεια N. vi. 1, 1. an virtus N. iv. 9, 8. τί E. ii. 11, 1. ἐγκρατείας περί M. ii. 4, 1. ἐγκρατεῦσθαι E. ii. 7, 6. 8, 11
 ἐγκώμια, τῶν ἔργων ἔπαινος δὲ, τῆς ἀρετῆς N. i. 12, 6. ἐγκώμιον τί E. ii. 1, 12
 ἐγγρήγορσις E. ii. 1, 7
 ἐγχρώννυμι N. ii. 3, 8
 ἐδραῖαι τέχναι E. i. 4, 2
 ἔθνη καὶ νόμιμα V. 7, 2
 ἐθίζεσθαι N. ii. 1, 2. ἐθισμός N. i. 7, 21. vii. 10, 4. ἐθισμοί N. iii. 12, 2. ἐθιστόν N. i. 9, 1
 εἰδῆσαι ἀλλήλους N. viii. 3, 8. εἰδέναι, διττόν E. ii. 9, 3. εἰδῆσαι M. i. 1, 3. ii. 10, 7
 εἰδοποιός N. x. 4, 3
 εἰλικρινὴς ἡδονή N. x. 6, 4
 εἶρων, εἰρωνεία N. ii. 7, 12. iv. 7, 3, 14. εἶρων τίς M. i. 33, 1. E. ii. 3, 7. iii. 7, 5. εἰρωνεύεσθαι N. iv. 7, 16
 τεῖσαιτο M. ii. 6, 45
 εἰς δύναμιν N. x. 9, 22
 εἰσαῦθις N. iv. 6, 8
 ἐκ γενετῆς N. vii. 14, 4. viii. 12, 6. ἐκ πονηροῦ θεᾶσθαι N. ix. 7, 1. ἐκ προσπαίου N. ix. 5, 2
 ἐκατόμβοι ἐννεαβοίων N. v. 9, 7
 ἐκβολή, jactura, in naufragio N. iii. 1, 5
 ἐκκαγχάζειν N. vii. 7, 6
 ἐκκλείομαι πράττειν M. i. 35, 32
 ἔκλυσις, comes intemperantiæ V. 6, 6
 ἐκούσιον N. iii. 1, 20. M. i. 12, 2. E. ii. 7, 1, 3. τί N. v. 8, 3. ἐκούσιον et βουλόμενον an idem E. ii. 7, 10. ἐκουσίων differentia N. v. 8, 5. ἐκουσίως ἀδικεῖσθαι N. v. 11, 6
 ἐκστατικὸς τοῦ λογισμοῦ E. vii. 1, 6. ἐκστατικὸν ὁ θυμός E. iii. 1, 15
 ἐκτενῶς ποιεῖν M. ii. 11, 28
 ἐκὼν τίς N. v. 9, 4, 5. ἐκὼν τίς τί ποιεῖ N. v. 11, 2
 ἐλαττωτικός N. v. 10, 8. ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων M. ii. 1, 1, 2
 ἐλεγχεῖν ἀναθεῖναι M. i. 20, 8. E. iii. 1, 30
 ἔλεγχοι E. i. 3, 3
 ἐλευθέριος N. i. 8, 12. iv. 1, 6. τίς N. iv. 1, 23. 1, 10. M. i. 24, 2. ἐλευθεριότης N. ii. 7, 4. iv. 1, 1. τί M. i. 24, 1
 ἐλλείπειν, omittere M. ii. 2, 1. ἐλλειμμένα, omissa M. ii. 2, 1
 ἔλλογα καὶ ἄλογα N. x. 2, 1
 ἐμμελῶς παίζειν N. iv. 8, 3. λέγειν E. iii. 2, 10
 ἐμμενετικός N. vii. 10, 3. τῷ λογισμῷ N. vii. 1, 6. τῇ δόξῃ N. vii. 9, 2
 ἐμπλέκειν εἰς— N. vii. 13, 2
 ἐμπόδιος N. vii. 13, 4. ix. 10, 2. ἐμπόδιος ταῖς ἐνεργείαις N. x. 5, 3. ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἰ ἡδοναί N. vii. 11, 4
 ἐμποδίζειν ταῖς ἐνεργείαις N. i. 10, 12. ἐμποδιστικός N. vii. 13, 1
 ἐμφανέστατον N. viii. 7, 4
 ἐμφανίζειν N. x. 3, 11^s
 ἐμφυτος ἀγωγή E. ii. 2, 1. ὄρεξις E. vii. 12, 5
 ἐναγώνιοι νῖκαι V. 5, 6
 ἐναλλάξ N. v. 3, 11
 ἐναντία N. ii. 8, 8. ἐναντίωσις N. iv. 6, 7
 †ἐνάρμοστα E. iii. 2, 6. v.l.^d
 ἐνδιδόναι τῇ ἡδονῇ M. ii. 6, 45. ἐνδιδόναι πρὸς τὴν ἡδονήν M. ii. 6, 44

- ἐνθουσιάζειν M. ii. 8, 11. E. i. 1, 4.
ἐνθουσιασμοί E. vii. 14, 21
ἐνιαχοῦ E. ii. 5, 3
ἐννοίας καλῶν ἔχειν N. x. 9, 4
ἐντεύξις M. i. 29, 1. ἐντεύξεως jura
M. ii. 3, 3
ἐντιμοί et ἄτιμοί N. iii. 8, 1
ἐξαδυνατεῖν M. ii. 1, 2
ἐξαίφνης E. ii. 8, 1
ἐξακριβεῖν N. i. 6, 13
ἐξακριβοῦν N. x. 5, 2
ἐξαμελεῖσθαι N. x. 9, 13, 14
ἐξαργεῖν N. i. 8, 9
ἐξασθενεῖν M. ii. 6, 45
ἐξεῖς ψυχῆς N. ii. 5, 2. ἐξεῖς τίνες
M. i. 7, 3. E. ii. 2, 4
ἐξεναντίας τούτοις N. iv. 6, 2
ἐξηρηγκῶς N. i. 8, 9
ἐξιστάναι N. iii. 12, 2
ἐξορίζειν N. x. 9, 10
ἐξουσιάζειν E. i. 5, 5
ἐξωτερικοὶ λόγοι E. i. 8, 4. ii. 1, 1
ἐπ' ὀρθὸν θεῖν M. i. 14, 2
ἐπαγωγή N. vi. 3, 3. M. i. 1, 15
ἐπαίειν M. i. 1, 2
ἐπαινος, καὶ ἐγκώμια N. i. 12, 6.
ἐπαινέτα M. i. 2, 2. τίνα E. ii.
11, 8. ἐπαινος τί E. i. 1, 12
ἐπαμφοτερίζειν M. i. 35, 13
ἐπαναγκάζειν N. ix. 6, 4
ἐπαναφορά N. v. 2, 5. ἐπαναφέρεσθαι
πρὸς τι E. vii. 6, 7
ἐπανισοῦν N. viii. 14, 3
ἐπανιτέον N. i. 10, 6
ἐπανόρθωμα N. v. 10, 3. ἐπανορθω-
τικός N. v. 4, 6
ἐπαριστερότης V. 6, 1
ἐπαρκεῖν πολλά N. viii. 13, 4
ἐπαχθῆς νόμος N. x. 9, 12
ἐπέισακτος ἡδονή N. ix. 9, 4
ἐπεκτείνειν N. i. 7, 7
ἐπεσθαι πάθεσι N. ix. 8, 7
ἐπήβολος N. i. 10, 14
ἐπηύρατο N. viii. 13, 11
ἐπὶ γήρως N. i. 9, 11
ἐπιβάλλων καιρὸς E. i. 1, 2
ἐπιβάτης N. ii. 6, 2
ἐπίβουλος N. vii. 6, 3. 10, 3
ἐπιγίνεσθαι N. ii. 3, 1
ἐπιδέξιος, ἐπιδεξιότης N. iv. 8, 5
ἐπιδιδόναι εἰς τι N. x. 5, 2. πρὸς
τι M. i. 9, 5
ἐπιδικάζεσθαι N. ii. 7, 8
ἐπίδοσις N. i. 7, 17
ἐπιδυσφημεῖν N. vii. 1, 3
ἐπιεικής N. iv. 7, 8. 9, 6. 10, 8. ἐπι-
εικής τις M. ii. 1, 1. ἐ. ὁ συγγνω-
μονικός N. vi. 11, 1. ἐπιεικές ib.
ἐπιεικὲς metaphorice pro ἀγαθόν
N. v. 10, 1. τί N. v. 10, 3. ἐπιείκεια
N. v. 10, 8. ἐπιεικείας πέρι M.
ii. 1, 1. ἐπιεικῇ, communia sunt
omnium bonorum N. vi. 11, 2.
†ἐπιεικῶν ingenium sequax et
morigerum N. x. 9, 10. v.l.w.
ἐπίθετοι ἐπιθυμῖαι N. iii. 11, 1
ἐπιθυμητά N. iii. 10, 6. ἐπιθυμία
τίνων ἐστὶ N. iii. 2, 5. E. ii. 7, 3.
αἰσχύων τοῦ θυμοῦ N. vii. 6, 1.
ἐπιθυμητικὸς τίς E. ii. 3, 6. ἐπι-
θυμητικοῦ ἀρεταί V. 1, 2. κακαί
V. 1, 3. ἐπιθυμητὸν φίλον E. vii.
1, 7
ἐπὶ κληρὸς γυνή N. viii. 10, 5
ἐπικρατῆσαν πάθος M. ii. 6, 20
ἐπικρύπτεσθαι τὸ εἰδέναι M. i. 33, 1
ἐπιλείπειν N. iv. 1, 34
ἐπίλυπος N. iii. 1, 13. 2, 5
ἐπιμελεῖσθαι τῶν φίλων N. x. 8, 13
ἐπίνοσος N. iii. 4, 4
ἐπικειθής N. i. 7, 13
ἐπίπνοια δαιμονίου E. i. 1, 4
ἐπιπολαίως στέργειν N. ix. 5, 2
†ἐπίσκεψις M. i. 34, 16
ἐπισκοτεῖν τινί M. ii. 15, 7
ἐπίστασθαι διχῶς λέγεται N. vii. 3, 5.
ἐπίστασθαι πότε λεγόμεθα N. vi. 3,
4. ἐπίστασθαι διττόν M. ii. 6, 14.
E. ii. 9, 3. ἐπιστήμη N. vi. 3, 4.
τί N. vi. 3, 2, 4. ἐπιστῆμαι φαῦλαι
M. ii. 7, 17. ἐπιστημονικὴ πράξις
E. ii. 3, 1. ἐπιστημονικὸν ψυχῆς
μέρος N. vi. 1, 6. M. i. 35, 3.
ἐπιστητὸν, μαθητὸν N. vi. 3, 3
ἐπιστῆσαι περὶ τινος E. ii. 2, 1
†ἐπισυμβαίνειν M. ii. 7, 33
ἐπισφαλής N. viii. 1, 1
ἐπίταγμα N. vii. 6, 1. ἐπιτακτικός

- N. vi. 10, 1. ἐπιτακτικὸς λόγος E.
 ii. 2, 2. ἐπιτακτικὸν ψυχῆς μέρος E.
 ii. 1, 19. ἐπιτακτικῶς ἄρχειν E.
 vii. 15, 14
 ἐπιτείνειν N. vi. 1, 1
 ἐπιτερπεῖς μνήμαι N. ix. 4, 5
 ἐπιτευκτικὸς τῶν βελτίστων M. ii. 3, 1
 ἐπιτηδεύειν τὰ καλὰ N. x. 9, 9
 ἐπιτιθέναι τιμωρίας N. x. 9, 10
 ἐπιτιμητέος M. ii. 6, 33
 ἐπιτίμια N. iii. 5, 8, 8, 1
 ἐπίτροπος M. i. 35, 31. ἐπιτροπία
 E. vii. 14, 6
 ἐπιφανῶς N. iv. 3, 36
 †ἐπιφευκτός N. viii. 14, 4. v.l.b.
 ἐπιχαιρέκακος N. ii. 7, 15. M. i.
 28, 2. E. iii. 7, 1
 ἐπονείδιστοι ἡδοναί N. x. 3, 8
 ἐρανιστὰς ἐστιᾶν N. iv. 2, 20
 ἔργον, res ardua et difficilis N. ii.
 9, 2. τὸ ἔργον τῷ χαλεπῷ διορί-
 ζεται E. vii. 8, 3. λέγεται διχῶς
 E. ii. 1, 5. ἐργῶδες καὶ ἐπίπονον
 N. ix. 7, 7
 ἐρυθραίνεσθαι N. iv. 9, 2
 ἐρωτικοὶ οἱ νέοι N. viii. 3, 5
 ἐσθλῶν ἅπ' ἐσθλά N. ix. 12, 3
 ἔσπερος, sc. ἀστήρ N. v. 1, 15
 ἐταιρική φιλία N. viii. 5, 3
 ἕτεροι αὐτοί N. viii. 12, 3. ἕτερος
 ἐγὼ M. ii. 15, 6, 8
 ἔτοιμος ἀποθνήσκειν E. iii. 1, 26
 εὖ ἔχειν M. i. 8, 1. εὖ ζῆν in qui-
 bus situm, et quo modo paretur
 E. i. 1, 3
 εὐαγωγία V. 5, 5
 εὐάρμοστος et εὐαρμοστία E. iii. 2, 6, 8
 εὐβουλος τίς N. vi. 8, 6. εὐβουλία τί
 N. vi. 9, 4. εὐβουλίας περί N.
 vi. 9, 1. M. ii. 3, 1. εὐβουλία,
 prudentiæ pars V. 4, 2
 εὐγνώμονες N. vi. 11, 1. εὐγνώμων
 τίς M. ii. 2. εὐγνωμοσύνη V. 8, 2.
 εὐγνωμοσύνης περί M. ii. 2
 εὐδαιμών τίς N. i. 10, 15. quibus
 opus habeat N. vii. 13, 2
 εὐδαιμονία N. i. 7, 5. τί E. i. 7, 1.
 τῶν τιμῶν καὶ τελείων N. i. 12,
 7. εὐδαιμονία τελεία N. x. 8, 7.
 εὐδαιμονία et εὐτυχία idem sunt
 multis E. i. 1, 4. εὐδαιμονικός
 N. i. 8, 16. εὐδαιμονικά N. x.
 6, 3. †εὐδαιμονεῖν, οὐ ταῦτ' ὃν τῷ
 εὖ ζῆν καὶ εὖ πράττειν N. i. 4, 2.
 εὐδαιμονισμός N. iv. 7, 13. E. ii.
 1, 12
 εὐδᾶπανος εἰς τὰ καλὰ V. 2, 2
 εὐδηλος M. ii. 11, 29
 εὐδιάβλητος E. vii. 2, 31
 εὐδιάλυτος N. viii. 3, 3
 εὐεκτικός N. x. 5, 9. εὐεκτικὸν τί
 N. v. 1, 5
 εὐέλπιδος N. iii. 7, 11. εὐέλπιδος ποιεῖ
 ὁ αἶνος E. iii. 1, 14
 εὐεξαπάτητος E. vii. 2, 33
 εὐεξία τί N. v. 1, 5
 εὐεργετητικός N. ix. 11, 5
 εὐετηρία N. i. 8, 6
 εὐζωΐα N. i. 8, 4
 εὐήθης τίς E. ii. 3, 9
 εὐήκοος N. i. 13, 17
 εὐημερία N. i. 8, 17
 εὐθαρσῆς ἐν δεινοῖς V. 4, 4
 εὐθαρσῶς N. iii. 6, 4
 εὐθέτως E. vii. 2, 20
 εὐθηνεῖν N. i. 9, 11
 εὐθῆρατος N. iii. 1, 11
 εὐθυπορεῖν E. ii. 8, 14
 εὐκατάφορος N. ii. 8, 8, 9, 4
 εὐκαταφρόνητοι N. iv. 7, 15
 εὐκίνητος πρὸς ὀργάς V. 4, 3
 εὐκοινωνητος N. iv. 1, 26
 εὐλάβεια, timiditatis comes V. 6, 4.
 εὐλαβεῖσθαι M. i. 30, 2
 εὐλογος M. i. 35, 30
 εὐμενικός V. 8, 2
 εὐμετάβολος N. i. 10, 7, 14. vii.
 14, 8
 εὐμετάπειστος N. vii. 8, 4, 9, 2
 εὐνοι τίνες N. viii. 2, 3. α φίλοις
 differunt N. viii. 2, 4. εὐνοια
 φιλία ἔοικεν N. ix. 5, 2. εὐνοεῖν
 πρὸς τὸν υἱὸν M. ii. 12, 4. εὐνοῖ-
 ζεσθαι E. vii. 7, 2
 εὐόργητος M. i. 7, 4
 εὐπαρακολούθητος N. ii. 7, 11
 εὐπειθής N. iii. 12, 7, 8
 εὐπειστοι N. vii. 9, 2

- εὐποιητικός M. ii. 11, 32
 εὐπραξία N. i. 8, 4
 εὐπρόσωπος γυνή M. ii. 6, 43
 εὐριπος N. ix. 6, 3
 εὐσέβεια τί V. 5, 3
 εὐστοχία N. vi. 9, 2
 εὐσύνετος εἰς τι N. x. 9, 21. εὐσύνε-
 τοι et εὐξυνεσία N. vi. 10, 2
 εὐσχημόνως φέρειν N. i. 10, 13
 εὐτράπελος N. ii. 7, 13. iv. 8, 3, 4,
 10. τίς M. i. 31, 2. E. iii.
 7, 6, 7. εὐτραπέλιον N. ii. 7, 13.
 τί M. i. 31, 1. E. iii. 7, 6
 εὐτυχία et εὐδαιμονία quibusdam vi-
 dentur idem N. vii. 13, 4. di-
 versa N. i. 8, 17. εὐτυχήματα
 τί M. ii. 3, 2. εὐτυχής τίς ib.
 εὐτυχεῖς qui nominentur E. vii.
 14, 20. εὐτυχής quot significa-
 tionibus dicatur M. ii. 8, 8.
 εὐτυχής καὶ εὐφύης E. vii. 14, 7.
 εὐτυχία τί M. ii. 8, 4, 9. pluri-
 bus modis dicitur E. vii. 14, 13.
 duplex E. vii. 14, 15, 22. εὐ-
 τυχία quoque εὐπραγίαν parit E.
 vii. 14, 1
 εὐυπέρβλητος N. iv. 2, 19
 εὐφιλοτίμητος N. iv. 2, 11
 εὐφύης πρὸς πάντα N. vi. 13, 6
 εὐφυῖα N. iii. 5, 17
 εὐχερής E. ii. 3, 10
 εὐχρηστα N. x. 9, 21
 εὐωδαίαι καὶ δυσωδαίαι E. iii. 2, 6
 ἐφ' ἡμῖν τίνα E. ii. 8, 21
 ἐφεύρατο N. viii. 13, 11
 ἔφοδος tractatio E. iii. 1, 33
 ἐχθαίρειν [ἐχθραίνειν v.l.^h] τίνα N.
 x. 9, 12
 ἐχόμενα, sequentia N. ix. 9, 8
 ἔωθεν καὶ ἐσπέρας E. vii. 5, 2
 ἔωμαι εὐθυπορεῖν E. ii. 8, 14
 ἔφος, sc. ἀστήρ N. v. 1, 15
 Ζ.
 Ζεὺς πατήρ N. viii. 10, 4
 ζημία N. v. 4, 6. ζημιώδης τίς E.
 ii. 3, 6. ζημιόσθαι N. v. 4, 14
 ζῆν τίσιν ὀρίζεται N. ix. 9, 7. ζῆν
 πρὸς ἕτερον E. iii. 7, 4. ζῆν πρὸς
 τὸ ἄρχον E. vii. 15, 13
 ζητεῖν et βουλευέσθαι differunt N.
 vi. 9, 1
 Η.
 ἥδονή τί N. x. 4, 1. M. ii. 7, 19
 ἡδὺ ἐκάστω τί N. i. 8, 10. ἡδέα
 φύσει τίνα N. vii. 14, 7. ἡδέα
 quot sint generum N. vii. 5, 1
 ἡθικαὶ ἀρεταί N. i. 13, 20. ἡθικῆς
 ἀρετῆς etymon N. ii. 1, 1. ἡθικὴ
 φιλία N. viii. 13, 7
 ἥθος, ἀπὸ τοῦ ἔθους M. i. 6, 2. E. ii.
 2, 1
 ἡλίθιος N. iv. 3, 3. 5, 5
 ἡλιξ ἡλικα N. viii. 12, 4. E. vii.
 2, 41
 ἡμαρτημένοι N. iv. 3, 35
 ἡμιπόνηρος N. vii. 10, 3
 ἡμῖσι τοῦ παντὸς πλεῖον N. i. 7, 21
 ἡρεμαῖος et ἰσχυρὸς opponuntur N.
 vii. 2, 4. ἡρεμαῖαι κινήσεις V.
 8, 1. ἡρεμίζειν E. ii. 8, 9
 ἡρωϊκὴ καὶ θεία ἀρετή N. vii. 1, 1
 ἡσύχοι N. iii. 7, 12
 Θ.
 Θαλάττιοι ἄνθρωποι N. iii. 6, 11
 θαρραλέα N. iii. 7, 4, 13. θαρραλέα
 et φοβερά contraria E. iii. 1, 22.
 θαρρεῖν τινά E. iii. 1, 11, 12
 θάρσος et θράσος E. iii. 7, 14
 θεῖος ἀνὴρ N. vii. 1, 3
 θεόληπτοι E. i. 1, 4
 θεόπεμπτος N. i. 9, 3
 θεόσδοτος N. i. 9, 2
 θεραπεύματα N. x. 9, 21
 θεωρητικαὶ ἐπιστήμαι E. i. 5, 14.
 θεωρία τῶν καλῶν E. iii. 2, 8
 θηριότης N. vii. 6, 7. M. ii. 6, 39.
 τί M. ii. 5, 1. θηριότης τῶν
 ἡθῶν N. vii. 1, 1. θηριώδης ἄν-
 θρωπος N. vii. 1, 3. θηριώδεις
 ἔξεις N. vii. 1, 2. 5, 2. θηριώδεις
 ἐπιθυμίαι N. vii. 6, 6
 θητεύειν τινί E. vii. 12, 19
 θητικοί N. iv. 3, 29
 θιασῶται N. viii. 9, 5
 θρασύς N. ii. 2, 7. 7, 2. iii. 7, 8.
 unde dictus E. iii. 1, 2. θρα-
 σύδειλοι N. iii. 7, 9
 θρεπτικὸν ψυχῆς μέρος M. i. 4, 8

- θρηνητικός N. ix. 11, 4
 θυμὸς καὶ ἐπιθυμία diversa sunt a
 προαιρέσει N. iii. 2, 3. θυμὸς cum
 voluptate conjunctus E. iii. 1,
 24. λύπης species E. iii. 3, 3.
 θυμοειδοῦς ἀρεταί V. 1, 2. κα-
 κία V. 1, 3. θυμῶδης E. ii. 3,
 12
 I.
 ἰάσαιτο M. ii. 6, 45
 ἰατρεῖαι N. ii. 3, 4. ἰατρείας δεῖ-
 σθαι N. vii. 14, 6. ἰατρικοί
 N. x. 9, 21. ἰατρεύεσθαι N. vii.
 14, 7. ἰάτρευσις E. ii. 1, 5. ἰατρι-
 κὸς varia significatione dicitur
 M. ii. 11, 12. E. vii. 2, 8
 ἰδιογνώμονες N. vii. 9, 3
 ἴδιοι ἐπιθυμία N. iii. 11, 1
 ἰδρυμένον σαθρῶς N. i. 10, 8
 ἴλεως καὶ εὐμενικός V. 8, 2. ἴλεων
 εἶναι E. ii. 5, 7
 ἰππικῆς artis species et genus N. i.
 1, 4. ἰππικός, homo equester
 E. ii. 1, 10
 ἴσον N. v. 4, 9. ἰσότης φιλότης N.
 ix. 8, 2. E. vii. 6, 7. ἰσότης ἢ
 φιλότης E. vii. 9, 1. ἰσάζειν N.
 v. 4, 4. ἰσάζειν ταῖς ὠφελείαις N.
 viii. 13, 1. ἰσάζειν πρὸς τι E.
 vii. 10, 11. ἰσαχῶς τῷ ὄντι N.
 i. 6, 3. E. i. 8, 5
 ἰσάριθμος N. viii. 3, 1
 ἰσόρροπος τιμῇ N. ix. 1, 7
 ἰσχυρίζεσθαι N. iv. 3, 26
 ἰσχυρογνώμονες N. vii. 9, 2, 3
 ἰσχυρὸς τίς E. iii. 1, 9. ἰσχυρότερος
 [†ἰσχυρώτερος] E. vii. 13, 10
 ἰτητικός N. iii. 8, 10
 K.
 Καθαρὸς περὶ ἐσθῆτα V. 5, 5
 καθεστηκυῖα φύσις N. vii. 12, 2
 καθευδήσει M. ii. 15, 4
 καθιερεῖν N. vii. 5, 3
 καιρὸς, commodum tempus E. i.
 8, 6
 κακηγορεῖν N. v. 1, 14. κακηγορία
 N. v. 2, 13
 κακίζειν αὐτόν M. ii. 11, 45
 κακοήθεια V. 7, 2
 κακολόγος N. iv. 3, 31
 κακοπαθητικός E. ii. 3, 8
 κακοποιοί N. iv. 3, 35
 κακὸς ἰατρὸς, κακὸς ὑποκριτής, et si-
 milia N. vii. 4, 6
 κακὸς κακῷ συντέτηκεν E. vii. 2, 41.
 5, 3
 καλὰ τίνα M. ii. 9, 3. καλὰ τῶν ἀγα-
 θῶν τίνα E. vii. 15, 3. καλαί
 πράξεις τίνες E. i. 4, 3
 κάλλος N. iv. 3, 5
 καλλωπίζεσθαι ἐπὶ τινι [†τινος v.l.t.]
 M. i. 34, 33
 καλοκάγαθὸς τίς M. ii. 9, 2, 4. κα-
 λοκάγαθὸν εἶναι πῶς λέγεται E. vii.
 15, 2. καλοκάγαθία E. vii. 15, 1.
 τί M. ii. 9, 1. E. vii. 15, 10
 καλὸς καὶ ἀγαθὸς τίς E. vii. 15, 6
 κανονίζειν N. ii. 3, 8
 καπηλικαὶ πράξεις E. i. 4, 2
 κάρπιμα N. iv. 3, 33
 καρτερικὸς τίς N. vii. 7, 1. M. ii.
 6, 34. καρτερικῶς ζῆν N. x. 9, 8.
 καρτερία, fortitudinis comes V.
 4, 4. quid differat ab ἐγκρα-
 τεῖα M. ii. 6, 33. καρτερεῖν N.
 vii. 7, 4
 κατ' ἀλήθειαν N. x. 2, 1
 καταβλάπτεσθαι M. i. 15, 2
 καταδέεσθαι N. viii. 7, 4
 καταζῆν N. i. 10, 10
 κατάκλισις N. ix. 2, 9
 κατακούειν αὐλοῦντος N. x. 5, 3
 †κατακώχμος ἐκ τῆς ἀρετῆς N. x. 9,
 3. v.l.².
 καταλλάττεσθαι N. ii. 9, 6
 καταμαλακίζεισθαι M. ii. 6, 35, 44, 45
 καταμίξαι M. i. 1, 7
 καταπέλτης N. iii. 1, 17
 καταπλήξ N. ii. 7, 14. M. i. 30, 2.
 καταπεπληγμένος τίς M. i. 30, 1.
 κατάπληξις ib. καταπλήττεσθαι
 πάντα ib. 2
 κατασκευαστικὸς τῶν καλῶν V. 5, 5.
 κατασκευῇ, apparatus E. iii. 6, 3
 κατασκοπεῖσθαι ἑαυτόν M. ii. 15, 5
 κατασμικρίζειν seu κατασμικρύνειν N.
 viii. 13, 10
 κατασχεῖν αὐτόν M. ii. 6, 43

- καταφάναι [†καταφᾶναι] N. vi. 3, 1
καταφανής N. iii. 7, 10
†καταφρονητικός N. iv. 3, 28
κατέκτα, id est, κατεφόνευσεν N. v.
9, 1
κατευτυχεῖν [†κατευωχεῖν] E. iii. 1,
14
κατέχειν τὰ πάθη M. i. 35, 32. τὰς
ἐπιθυμίας M. ii. 6, 46. V. 2, 2
κατεψηφισμένος [†κατεψηφισμένως
v.l.^r.] E. iii. 5, 6
κατήκοος N. i. 13, 18
κατοιχώμενοι, defuncti V. 5, 3. 7, 1
κατοκώχμιος ἐκ τῆς ἀρετῆς N. x. 9, 3
κατονομάζεσθαι E. ii. 3, 12
καχεξία N. v. 1, 5. τί ib.
κέρδος N. v. 4, 6. κερδαίνειν N. v.
4, 14. κερδαλέος τίς E. ii. 3, 6
κεφαλαιώσασθαι M. ii. 9, 1
κηλεῖσθαι E. iii. 2, 7
κιβδηλεύειν νόμισμα N. ix. 3, 2
κιθαριστής N. i. 7, 14. καθαρίσεως
finis M. i. 35, 9
κίμβικες N. iv. 1, 39. M. i. 25, 1.
E. iii. 4, 5. κιμβεία τί V. 7, 3
κίνδυνος ἐν τίσι E. iii. 1, 20
κινεῖσθαι τὸν θυμὸν E. iii. 3, 2
κίσσηρις N. iii. 1, 17
κλείς, vox homonyma N. v. 1, 7
κληρονομίαν τοῦ ὀνόματος λαμβάνειν N.
vii. 13, 6
κληρωτὸς βασιλεύς N. viii. 10, 2
κλοπή N. v. 2, 13
κοινὰ τὰ φίλων N. viii. 9, 1. ix.
8, 2
κοινωνίας βλάβαι τρεῖς N. v. 8, 6.
κοινωνικαὶ φιλίαι N. viii. 12, 1.
κοινωνοὶ βίου N. v. 6, 4. κοινωνικὸν
ζῆλον E. vii. 10, 5
κολάζεσθαι, castigari N. iii. 12, 8
κόλαξ N. ii. 7, 13. iv. 3, 29. 6, 9.
τίς M. i. 32. E. ii. 3, 7. κο-
λακικός E. ii. 5, 7. κολακεία [†κο-
λακία] M. i. 32
κόλασις in politicis adhibetur loco
verberum E. i. 3, 1. κολάσεις,
ιατρεῖαι E. ii. 1, 24
κολοῖς ποτὶ κολοῖόν N. viii. 1, 6
κομίζεσθαι τὴν ἴσιν N. viii. 13, 11
- κόσμος unde existat N. vi. 7, 4
κοσμιότης opposita τῇ ἀκολασίᾳ N.
ii. 8, 8
κρεωφαγία E. i. 2, 3
κρίναι ὀρθῶς E. iii. 5, 3
κτῆμα N. iv. 2, 10
κύβων πτώσις E. vii. 14, 5
κυμινοπρίστης N. iv. 1, 39. κυμινο-
πρίσται M. i. 25, 1
κύουσαι, uterum ferentes N. vii.
5, 2
κυπρογενής N. vii. 6, 3
κυριώτατα N. iii. 1, 18. †κυρίαι κι-
νήσεις E. ii. 6, 2
κωμφοδοδιάσκαλοι E. iii. 2, 5
Λ.
Λαagneia E. iii. 2, 11
λαθραῖα συναλλάγματα N. v. 2, 13
λαμπρύνεσθαι N. iv. 2, 4. λαμπρύ-
νεσθαι παρὰ μέλος N. iv. 2, 20
λαφύκτης E. iii. 4, 6
λειτουργία N. viii. 14, 1
Λητῶρος, Apollo Latoides E. i. 1, 1
λήψις καὶ δόσις N. iv. 1, 1
λιθουργὸς σοφός N. vi. 7, 2
λογισμός E. iii. 4, 6
λογιστικοῦ ἀρετὴ V. 1, 2. κακία
V. 1, 3
λογιστικὸν ψυχῆς μέρος N. vi. 1, 6
λόγος, seu ὀρθὸς λόγος N. iii. 8, 12.
11, 8. λόγος ὀρθός N. vi. 1, 2, 3.
13, 4. λόγου ἄξιον E. iii. 2,
8
λοιδορεῖν N. iv. 8, 9. λοιδόρημα ib.
λοιδορητικός E. ii. 3, 12
λύκος λύκον ἔγνω E. vii. 1, 5
λύμαι [†λύμαι] N. x. 5, 10
λωποδύτης N. iv. 1, 43
λῶστον, ὑγιαίνειν E. i. 1, 1
Μ.
Μαθητόν N. i. 9, 1. μαθητικός N.
vi. 8, 6
μάκαρες qui N. i. 12, 4. μακάριος,
quasi μάλα χαίρων N. vii. 11, 2.
μακάριος et εὐδαίμων differunt N.
i. 10, 14, 16
μαλακοὶ τίνες N. vii. 4, 4. 7, 1, 5.
μαλακὸς τίς M. ii. 6, 35. μαλα-
κία N. iii. 7, 13. incontinen-

- tiæ comes V. 6, 8. μαλακίας
 εἶδος N. vii. 7, 4, 5
 μαντική ταχεῖα τίνων E. vii. 14, 21
 μάταιος N. iv. 7, 10
 μεγαλείως δαπανᾶν M. i. 27, 2
 μεγαλοκίνδυνος N. iv. 3, 23
 μεγαλοπρεπῆς et μεγαλοπρέπεια N. ii.
 7, 6. μεγαλοπρεπῆς τίς E. iii. 6,
 1. μεγαλοπρέπεια τί M. i. 27, 1.
 μεγαλοπρεπείας etymon M. i. 27,
 2. μεγαλοπρέπεια metaphoricæ
 M. i. 27, 3. μεγαλοπρεπῶς βαδί-
 ζειν ib.
 μεγαλόψυχος N. iv. 3, 3. μεγαλο-
 ψύχου etymon E. iii. 5, 3. μεγα-
 λοψυχία τί N. ii. 7, 7. M. i. 26,
 1. E. iii. 5, 14
 μέδιμνος τῶν ἁλῶν E. vii. 2, 35
 μεθύσκεσθαι ταχύ N. vii. 8, 2. με-
 θυσκόμενοι N. iii. 8, 14
 μελανόμματοι E. vii. 14, 3
 μελέτη τοῖς ἀνθρώποις εἰς φύσιν τελευτᾷ
 N. vii. 10, 4
 μεμπτός E. iii. 5, 15
 μεμψιμοιρία V. 7, 6
 μεριστά N. v. 2, 12
 μεσίδιοι, seu μεσόδικοι N. v. 4, 7
 μέσον καὶ ἄριστον τί N. ii. 6, 11.
 μέσον τοῦ πράγματος N. ii. 6, 5
 μεσότης τί M. i. 7, 4. μεσοτήτων
 κατάλογος E. ii. 3, 4
 μεταβολή, γλυκύ N. vii. 14, 8
 μετάδοσις N. v. 5, 6
 μεταμέλεια, incontinentiæ comes
 V. 6, 8. μεταμελητικός N. vii.
 7, 2
 μεταπείθεσθαι N. vii. 9, 3
 μετάπτωσις M. ii. 8, 13
 μεταρρεῖν N. ix. 6, 3
 μεταρρυθμίσαι N. x. 9, 5
 μεταφέρειν, in metaphoricæ locu-
 tionis significatione N. ix. 5, 3.
 μεταφορά N. vii. 6, 6. μεταφορᾷ
 metaphoricæ E. ii. 3, 8
 μετοίκων modestia E. iii. 5, 17
 μετρεῖν αὐτῷ τοὺς ἄλλους E. vii. 2,
 32
 μηδοτιοῦν N. i. 11, 1
 μηδαμόθεν E. ii. 3, 6
 μηνύειν N. x. 2, 1
 μή ποτε, sc. ὅρα N. x. 1, 3
 μητρικὴ τιμή N. ix. 2, 8
 μία ψυχὴ, proverbium N. ix. 8, 2
 μισαιφόνος N. x. 7, 6
 μικροκίνδυνος N. iv. 3, 23
 μικρολόγος τίς M. i. 25, 1
 μικροπρεπῆς N. iv. 2, 21. τίς M.
 i. 27, 2. E. ii. 3, 9. iii. 6, 3.
 μικροπρέπεια N. ii. 7, 6. iv. 2, 4
 μικρόψυχος N. iv. 3, 7, 35. τίς
 M. i. 26, 2. E. ii. 3, 8. μικρο-
 ψυχία N. ii. 7, 7. τί E. iii.
 5, 14
 μισανθρωπία V. 7, 4
 μισητά N. x. 5, 9
 μισθαρνικαὶ τέχναι E. i. 4, 2
 μίσθωσις N. v. 2, 13
 μισοπενηρία V. 5, 3
 μνᾶς λυτροῦσθαι N. v. 7, 1
 μνησικάκος N. iv. 3, 30
 μοιχεία N. v. 2, 13. μοιχός E. ii.
 3, 14
 μολύβδιος κανὼν N. v. 10, 7
 μοναδικὸς ἀριθμὸς N. v. 3, 8
 μονάρχαι N. iii. 6, 9. μοναρχίαι N.
 viii. 10, 2
 μονίμοι φίλοι N. viii. 8, 4
 μονοειδές M. i. 25, 1
 ἡμονότης βίος N. i. 7, 6
 μονοῦσθαι N. x. 2, 3
 μονότης N. i. 7, 6. 8, 16. viii. 5, 3.
 ix. 9, 3, 5
 μοχθηρία N. vii. 5, 8
 μόχθος οἱ τηλοῦ φίλοι E. vii. 12, 11
 μύειν M. i. 3, 3
 μυθολογεῖσθαι E. iii. 1, 15
 μυρεψοί M. ii. 7, 30. μυρεψικὴ τέχνη
 N. vii. 12, 6
 μυριοπλάσιος N. vii. 6, 7
 N.
 καὶ et μή N. iii. 5, 2
 ναυκληρία E. vii. 14, 5
 ναυπηγεῖν κακῶς ib. ναυπηγική N. i.
 1, 3
 νεανικὴ ἐπιθυμία N. vii. 4, 4
 νεαρὸς τὸ ἥθος N. i. 3, 7
 νέμεσις N. ii. 7, 15. τί M. i.
 28, 1. E. iii. 7, 2. cur pro dea

- habita ib. νεμεσητικός N. ii. 7,
15. τίς M. i. 28, 1. E. iii. 7, 2
νοητικά ψυχῆς μόρια N. vi. 2, 6
νόμιμα τίνα N. v. 1, 12
νομή N. v. 3, 11
νομικὴ φιλία N. viii. 13, 6. νομικὸν
δίκαιον N. v. 7, 1
νόμισμα N. v. 5, 10, 11, 14. M.
i. 34, 12. unde dictum N. v.
5, 11, 15. κοινὸν μέτρον N. ix.
1, 2. νομίσματι μετρεῖν N. iv.
1, 2. νομίσματι μετρεῖται τὸ ἴσον
E. vii. 10, 16. νομισμάτων ἀπό-
δοσις E. vii. 10, 19
νομοθεσία N. vi. 8, 3. νομοθετικός
N. x. 9, 14. νομοθετική N. v.
1, 12. vi. 8, 2
νοσηματώδης N. vii. 5, 3. νοσημα-
τώδως ἔχειν N. vii. 5, 4. νοση-
ματικαὶ ἀκрасίαι M. ii. 6, 23
νοῦς ἀρχή E. vii. 14, 18
νυμφόληπτοι E. i. 1, 4
E.
Ξένων ὑποδοχή N. iv. 2, 15. ξενία
N. ix. 10, 1. ξενικὴ φίλια N.
viii. 3, 4
ξυνιέντες N. x. 1, 4
O.
Ὅγκηρός N. iv. 7, 14
ὀδύρεσθαι ἐπὶ πᾶσι V. 7, 5
ὄζειν κάλον, et ἡδὺ ὄζειν E. iii. 2, 10
ὀθνεῖον φροντίζειν N. iv. 6, 5
οἰακίζειν N. x. 1, 1
οἰκοδομή N. v. 10, 7. οἰκοδόμησις E.
ii. 1, 5. οἰκοδομική N. i. 7, 1.
M. i. 3, 4. οἰκοδομική τελεία N.
x. 4, 2
οἰκονομία N. vi. 8, 3. οἰκονομικοί N.
vi. 5, 5. οἰκονομικὸν ἀδίκημα M.
i. 34, 41
οἰνηρὰ μέτρα N. v. 7, 5
οἰνοφλυγία N. iii. 5, 15. E. iii. 2,
11. linguam vitiat E. vii.
2, 5. οἰνόφλυγες E. ii. 3, 13
οἰνωμένος N. vii. 3, 7, 12
ὀκηροί N. iv. 3, 35
ὀλιγαρχόθεν E. ii. 3, 6
ὀλιγάρως N. iv. 1, 34. ὀλιγαρχήματα
V. 7, 6
ὀλόκληρος qui est integris viribus E.
vii. 2, 5
ὀλοφυρτικός N. iv. 3, 32
ὀλυμπίαζε E. iii. 6, 4
ὁμογνωμονεῖν N. ix. 6, 1. 8, 2. M.
ii. 7, 38. ὁμογνωμονεῖν ἑαυτῷ N.
ix. 4, 3
ὁμοδοξία N. ix. 6, 1
ὁμοεθνεῖς N. viii. 1, 3
ὁμοῦθεις N. viii. 11, 5. ὁμοῦθεςτεροι
N. viii. 12, 6
ὁμοιος ὡς τὸν ὁμοιον N. viii. 1, 6
ὁμοιον ὁμοίῳ φίλον N. ix. 3, 3. ὁμοιον
τοῦ ὁμοίου ἐφίεται N. viii. 1, 6
ὁμοιοπαθεῖν τινί N. i. 5, 3. ὁμοιοπα-
θεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἐσμέν M. ii. 11,
38
ὁμοιοσχημόνως E. i. 8, 7
ὁμοίωμα τῆς φιλίας N. viii. 4, 1
ὁμόλογος N. iii. 6, 9. ὁμολόγως ἔχειν
N. vi. 2, 3
ὁμολογεῖν τινί E. vii. 2, 29. ὁμολο-
γεῖσθαι, consentaneum esse E.
iii. 5, 8
ὁμολογαί conventa N. iv. 7, 7
ὁμολογουμένως N. x. 2, 2
ὁμομαθεῖς N. viii. 11, 5. v.l.z.
ὁμονοεῖν N. ix. 6, 1, 2. ὁμόνοια, φι-
λικόν ib. non una tantum signi-
ficatione dicitur E. vii. 7, 5. ὁμό-
νοια proprie dicta M. ii. 12, 9.
ὁμονοίας πέρι M. ii. 12, 7. E. vii.
7, 5. ὁμοῖόν τι τῇ φιλίᾳ N. viii.
1, 4. πολιτικὴ φιλία N. ix. 6, 2
ὁμοπαθεῖς N. viii. 11, 5
ὁμοροι μέχρι τινός E. iii. 5, 2
ὁμοφανεῖν N. i. 13, 17
ὅν multis modis dicitur E. i. 8, 5
ὀνοματοποιεῖν N. ii. 7, 11
ὄνος σύρματ' ἂν ἔλοιτο μᾶλλον ἢ χρυσόν
N. x. 5, 8
ὀξύθυμος E. ii. 3, 12
ὀξυφωνία N. iv. 3, 34
ὀπασανού N. i. 5, 6
ὀπυεῖν καὶ ὀπυέσθαι N. vii. 5, 4
ὄρασις N. x. 4, 1
ὄργανον, ἄψυχος δοῦλος N. viii. 11, 6
ὀργῇ ποιεῖν N. vii. 6, 4. ὀργίλος τίς
M. i. 23, 2. E. ii. 3, 5. ὀργίλος et

- ὀργιλότης N. ii. 7, 10. ὀργιλότητος
 εἶδη τρία V. 6, 2
 ὀργίζειν N. v. 8, 9
 ὀργίων κοινωνία E. vii. 9, 3
 ὄρεξις διανοητική N. vi. 2, 5. ὀρεκτι-
 κὸς νοῦς ib. ὀρεκτικὸν τὸ ἡδύ E.
 vii. 2, 3. ὄρεξις εἰς τρία διαιρεῖται
 E. ii. 7, 2. ὀρέξεως εἶδη τρία M.
 i. 12, 2. ὀρέξεως incitamenta E.
 ii. 10, 2
 ὀρθοδοξεῖν N. vii. 8, 4
 ὀρθοπραγεῖν E. iii. 2, 2
 ὀρθότης πλεοναχῶς λέγεται E. vi. 9, 4
 ὀρθοῦν corrigere N. ii. 9, 5
 ὄρμαι τῶν ἀκρατῶν N. i. 13, 15. ὄρμαι
 φυσικαί M. i. 35, 23. ὄρμαι ἐπὶ
 τάγαθά M. ii. 13, 2. ὄρμαι ἐπὶ
 τὰς ἡδονάς V. 2, 2. ὄρμην ἔχειν
 πρὸς τι M. i. 4, 10
 ὀρνίθεια κρέα N. vi. 7, 7
 ὀρχηστριάδες, sc. ὀρχηστρίδες E. vii.
 13, 2
 ὀσαχῶς N. ii. 3, 5
 ὀσιότης V. 5, 3
 ὅτι, primum est et principium cu-
 jusque rei N. i. 4, 7. 7, 20
 ὀφθαλμιῶντες N. x. 3, 8
 ὀχλεῖσθαι ὑπέρ τινος N. ix. 5, 3
 ὀψοποιητική τέχνη N. vii. 12, 6
 ὀψοφάγοι E. ii. 3, 13. ὀψοφαγία E.
 iii. 2, 11
 Π.
 Πάγκακοι N. i. 8, 16
 παγχάλεπος N. viii. 6, 3
 πάθη, quæ M. i. 7, 2. E. ii. 2, 3.
 πάθη ψυχῆς N. ii. 5, 2
 παιδικὸν δῶρον N. iv. 2, 18
 παιδιὰ N. iv. 8, 5, 11. εἰσὶ
 ἀναπαύσει N. x. 6, 6. ἀνεσίς τις
 N. vii. 7, 7. παιδιῶν αἱ ἡδεῖαι
 N. x. 6, 3. παιδιὰ σοὶ τοῦτο, ἐμοὶ
 δὲ θάνατος E. vii. 10, 18
 παιδιῶδης N. vii. 7, 7
 παίζειν ὅπως σπουδάζη N. x. 6, 6
 παμφάγον εἶναι N. vii. 6, 6. παμ-
 φάγος E. iii. 7, 6
 παναίσχυς N. i. 8, 16
 πανοῦργοι et πανουργία N. vi. 12, 9.
 πανοῦργος τις E. ii. 3, 9
 πάντη πάντως N. i. 10, 11, 15. πάντη
 καὶ πάντως N. i. 2, 4
 παντοδαπῶς N. ii. 6, 14
 παρὰ μέλος E. iii. 6, 2
 παραβαίνειν ὁμολογίας V. 7, 2
 παράβολος ἀπόδειξις E. i. 8, 13
 παραγγελία N. ii. 2, 4
 παραδείγματος χάριν E. ii. 3, 4
 παραδιδόναι, docere M. ii. 10, 7
 παρακαταθήκη N. v. 2, 13. 8, 4.
 παρακαταθήκην ἀποστερῆσαι M. i.
 34, 23, 40
 παρακένουσι E. iii. 1, 16
 παραλογιστής E. iii. 4, 5
 παραλόγως N. v. 8, 7. παραλόγως
 ἐπιτυγχάνειν E. vii. 14, 7
 παράνομος N. v. 1, 8
 παρασεῖν N. iv. 3, 15
 παρασκευάσασθαι χρήματα M. i. 25,
 2. παρασκευαστικὸς ἀγαθῶν V.
 2, 1
 παραστάτης N. v. 2, 5
 παρασύρειν V. 3, 2
 παρατάττειν [†injungere] N. iii. 8, 5
 παραφέρεισθαι N. i. 13, 15
 † παραφιέναι N. viii. 1, 7
 παραχωρεῖν τινί M. i. 34, 31
 παρεκβαίνειν N. i. 5, 1. iv. 5, 13.
 παρεκβάσεις τῶν πολιτειῶν N. viii.
 10, 2. 11, 6. E. vii. 9, 4
 παρεκκλίνειν [†παρεγκλίνειν v.l.¹] N.
 ii. 1, 1
 παρεπισκοπεῖν περί τινος M. i. 35, 20
 παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς V. 1, 1
 πάρεργα τῶν ἔργων πλείω N. i. 7, 19
 παρετέον N. x. 1, 2
 παριδεῖν E. vii. 13, 1
 πάροδος, proditio in publicum N.
 iv. 2, 20
 παροιμιάζεσθαι N. v. 1, 15
 παροξυντικὸν τοῦ ἡθους V. 6, 3
 παρορμαῖν N. x. 9, 3. παρορμαῖν πρὸς
 τι M. ii. 7, 27
 παρρησιαστής [†παρρησιαστικός v.l.³] N.
 iv. 3, 28
 πάρφασις N. vii. 6, 3
 παρωνυμιάζεσθαι E. iii. 1, 2
 πατρική ἀρχή N. viii. 10, 4. τιμή N.
 ix. 2, 8. πατρικὸν δίκαιον N. v. 6, 8

- παῦλα N. iv. 5, 10
 παχυλῶς καὶ τύψῳ N. i. 3, 4
 πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ N. x. 9, 10
 πεινητικός E. ii. 5, 5
 πειστέον ἱατρῶ N. ix. 2, 1
 πεντηκοστολόγοι E. vii. 14, 4
 πεπνυμένος E. iii. 7, 5
 πεπροομιασμένος E. i. 7, 1
 περίαπτον N. i. 8, 12
 περίλυπος N. iv. 3, 18
 περιμάχητα N. ix. 8, 4, 9. περιμά-
 χητα ἀγαθὰ E. vii. 15, 5
 περιουσία E. iii. 4, 4
 περιποιεῖσθαι ἑαυτῷ τὸ καλόν ix. 8,
 5, 9
 περίφοβος E. iii. 1, 19
 περιωδυνία E. i. 5, 2
 πηροῦσθαι πρὸς ἀρετὴν N. i. 9, 4
 πῆρως N. v. 2, 13. πηρώσεις σω-
 ματικά V. 6, 4
 πικροί N. iv. 5, 10. E. ii. 3, 12.
 πικρία V. 6, 2
 πικρολογία V. 6, 3
 πλεονεκτεῖν τινός N. v. 9, 12. πλεο-
 νεκτήματα sæpe nulla in injusti
 perpetratione N. v. 2, 2. πλεο-
 νέκτης ἄδικος N. v. 1, 8. πλεονε-
 ξία τί V. 7, 1
 πλήκτης E. ii. 3, 12
 πλημμέλεια περὶ θεούς V. 7, 1
 πλησιάζειν πρὸς γαμετάς E. ii. 3, 14
 πνιγομένῳ τί δεῖ ἐπιπίνειν [†εἶτι πί-
 νειν vl.x.] N. vii. 2, 10
 πόθεν ποῖ N. x. 4, 3
 ποιεῖν, πολλαχῶς λέγεται N. v. 9,
 11. ποιεῖσθαι μέγαν φόβον E. iii.
 1, 6
 ποίημα πατρὸς, υἱός M. ii. 12, 3, 4
 ποίησις et πρᾶξις differunt N. vi. 4,
 1. ποιητικῆς διανοίας ἀρχή N. vi.
 2, 5. ποιητικῶν ἐπιστημῶν τέλος
 E. i. 5, 15. ποιητικῶν et πρακτι-
 κῶν differentia M. i. 35, 8
 ποιμὴν λαῶν N. viii. 11, 1
 †ποιεῖσθαι N. iii. 3, 16
 πολιὰ, sc. θρίξ E. ii. 8, 14
 πολιτεία plerisque ἢ τιμοκρατία N.
 viii. 10, 2. πολιτεῖαι πᾶσαι δι-
 καίου τι [†τινός] εἶδος E. vii. 9, 1.
 VOL. IX.
 πολιτείας ἀγαθῆς παράδειγμα V. 8,
 1. πολιτική N. vi. 8, 2. πολιτικῆς
 ιδέαι N. vi. 8, 4
 πολλοστῶς N. x. 5, 11
 πολυειδής N. viii. 12, 2. πολυειδές
 M. i. 25, 1
 πολύκοινος M. ii. 7, 4
 πολύμορφον τὸ κακόν E. vii. 5, 2
 πολυφιλώτατος N. ix. 10, 5
 πολυωφελές N. i. 3, 7
 πονεῖν λύπην τινά N. vii. 7, 5. πονεῖ-
 σθαι περὶ τι N. i. 13, 2
 πορνοβασκοί N. iv. 1, 40
 †ποσοιοῦν E. i. 5, 6
 ποτέρως E. vii. 10, 17
 πραγματεύεσθαι περὶ τι N. i. 13, 7
 πρακτικὸς τῶν καλῶν N. i. 9, 8. πρα-
 κτική ζωὴ N. i. 7, 13. πρακτικῶν
 et ποιητικῶν differentia M. i. 35,
 8. πρακτὸν διχῶς λέγεται E. i.
 7, 4
 πρᾶξις N. ii. 7, 10. 9, 7. πρᾶξις τίς
 M. i. 23, 3. E. iii. 3, 1, 5.
 πρᾶότης N. ii. 7, 10. iv. 5, 1.
 πρᾶότης τί M. i. 23, 3
 πράσις N. v. 2, 13
 †πράττειν, exigere M. i. 34, 1.
 vl.o.
 πρόπον, καλόν E. vii. 15, 9. πρόποντα
 τίνα E. iii. 6, 4. vii. 15, 9
 προπόντως N. iv. 2, 16
 πρεσβείων ἐπιλαμβάνειν E. vii. 10,
 1
 πρεσβυτικοὶ οὐ φιλικοί N. viii. 5, 2.
 6, 2
 Πριαμικαὶ τύχαι N. i. 10, 14
 πρὸ ὕδωρ E. vii. 2, 20
 προαγωγή N. v. 2, 13
 προαίρεσις N. vi. 2, 5. τί N. vi.
 2, 2. M. i. 17, 7. E. ii. 10, 14.
 in quibus sit M. i. 17, 9. περὶ
 τίνα ἐστὶ N. iii. 2, 9. non est
 sine morali habitu N. vi. 2, 4.
 τίνων N. v. 8, 5. ἐκούσιον N.
 iii. 2, 2. προαιρέσεως etymologia
 N. iii. 2, 17. E. ii. 10, 13.
 προαίρεσιν antecedit προβούλευσις
 N. v. 8, 5. προαιρέσεως πέρι M.
 i. 17, 1. προαιρέσει ἐναντιοῦται ἢ
 e e

- ἐπιθυμία N. iii. 2, 5. προαιρετικός
 τῶν καλῶν E. i. 5, 10
 προαιρετόν non est ex genere præ-
 teritorum N. vi. 2, 6. idem
 quod βουλευτόν N. iii. 3, 17
 προαποθνήσκειν τῶν τέκνων E. vii. 1,
 10
 πρόβατα Διὶ οὐ θύεται N. v. 7, 1
 προβουλεύεσθαι N. v. 8, 5
 προγαργαλίζειν N. vii. 7, 8
 προγίνεσθαι N. iii. 2, 15
 προδιανοεῖσθαι τι M. i. 16, 1
 προδιεργάζεσθαι N. x. 9, 6
 προδιομολογεῖσθαι N. ii. 2, 3
 προεγείρειν N. vii. 7, 8
 πρόσες χρημάτων N. ii. 7, 4. προετι-
 κός N. iv. 1, 20. π. χρημάτων
 V. 5, 4. προετικῶς N. iv. 2, 8
 προθετικός M. i. 18, 6
 προθύμως ἔχειν πρὸς τι M. ii. 6, 29
 προήδεσθαι N. ix. 5, 3
 προκαταλαβεῖν λόγῳ M. ii. 6, 43
 πολυπεῖν N. x. 3, 6. πολυπεῖσθαι
 M. ii. 7, 7
 ἐκ προνοίας E. ii. 10, 19
 προοῤῥασθαι, significatione activa E.
 iii. 1, 17
 προπετής N. iii. 7, 12. προπετής ἀκρα-
 σία N. vii. 7, 8. προπέτεια ibid.
 προπηλακισμός N. v. 2, 13
 προπύλαιον E. i. 1, 1
 προσαναιρεῖν N. x. 1, 3
 προσδιορίζειν E. ii. 3, 11. προσδιορί-
 ζεσθαι N. vi. 3, 4
 προσεδρεύειν M. ii. 11, 4
 προσενεκτέον M. ii. 3, 12
 προσεπιτιθέναι N. vii. 4, 6
 προσθεῖναι τὸ ἐλλεῖπον N. i. 7, 17
 προσνέμεται [†προνέμεται v.l.^d.] ὁ φί-
 λος τοῖς πράγμασι E. vii. 2, 33
 προσοφλεῖν [†προσοφείλειν v.l.^e.] N.
 iv. 3, 24
 προσπαίως N. ix. 5, 2
 προσποίημα N. iv. 7, 1. προσποίητος
 V. 7, 2. προσποιητικός N. iv. 7, 2.
 προσποιητικός ἀνδρείας N. iii. 7, 8
 προσπταίειν N. v. 11, 8. πρόσπται-
 σμα ibid.
 πρόσφατος φαντασία M. ii. 6, 44
 πρόσφατοι μαθήσεις E. vii. 2, 24
 προσφορά τροφῆς M. ii. 7, 9
 προτάσεων δύο τρόποι N. vii. 3, 6
 προτερεῖν E. iii. 3, 5
 προτρέπειν καὶ παρορμᾶν N. x. 9, 3
 προὔπαρχή N. ix. 2, 5
 προφανής N. iii. 8, 15
 πρώτως, δευτέρως N. viii. 7, 3
 πτήσις N. x. 4, 3
 πτισάνην [†πτισσάνην v.l.^d.] προσφέ-
 ρεσθαι M. ii. 10, 4
 πτοεῖσθαι E. iii. 2, 10
 πτύελος E. vii. 1, 11
 P.
 ῥάβδωσις κίονος N. x. 4, 2
 ῥαδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν
 τοῖς ἔργοις V. 6, 5
 ῥητορικόν N. i. 3, 4
 ῥιπτεῖται τὰ ἄχρηστα E. vii. 1, 11
 ῥυπαίνειν N. i. 8, 16
 ῥυπαρὸς ἄνθρωπος V. 7, 4
 Σ.
 Σαθρῶς ἰδρυμένος N. i. 10, 8
 σαλάκων E. ii. 3, 9. iii. 6, 2
 σαλακώνεια M. i. 27, 1
 σάρκινος N. ii. 9, 3
 σεῖος ἀνὴρ N. vii. 1, 3
 σεμνὸς τίς M. i. 29, 2. E. iii. 7, 4.
 σεμνότης τίς M. i. 29, 1. E. iii.
 7, 4. σεμνύνεσθαι ἐπὶ τινι M. i.
 34, 33
 σικχός E. iii. 7, 6
 σιναμωρία N. vii. 6, 6
 σιτηρὰ μέτρα N. v. 7, 5
 σκέψις M. i. 34, 16
 σκληροί N. iv. 8, 3. σκληρὸς τίς E.
 ii. 3, 8
 σκοπὸς τοξοτῶν N. i. 2, 2
 σκυτεύς M. i. 34, 11, 12. σκύτευσις
 E. ii. 1, 6. σκυτικῆς ἀρετῆς ibid.
 σκυτότομος N. i. 10, 13. M. i.
 34, 10. σκυτοτομική E. ii. 1, 6
 σκώπτειν N. iv. 8, 7. σκῶμμα N.
 iv. 8, 9
 σοφίας nomen quibus tribuatur N.
 vi. 7, 1. σοφίζεσθαι λόγοις E. i. 8,
 20
 σπευστικός N. iv. 3, 34
 σπουδάζειν περὶ τινος E. iii. 5, 7

- σπουδαῖος N. i. 7, 14. σπουδαῖον
 εἶναι τί M. i. 1, 1. σπουδαίου
 notæ E. ii. 11, 7. σπουδαῖος
 τελείως M. i. 34, 2. σπ. σκυ-
 τεύς E. ii. 1, 6. σπουδαῖον ὑπό-
 δημα ibid.
 στασιάζειν N. ix. 6, 2
 στάσιμον τῆς ψυχῆς V. 4, 3
 στέργειν τὸ καλόν N. x. 9, 8. ὥσπερ
 τέκνα N. ix. 7, 3. στέργειν τὴν
 τυχὴν E. viii. 10, 22
 στεφανοποιῶ M. ii. 7, 30
 στοχαστικὸς τοῦ ἀρίστου N. vi. 7, 6
 στρατηγία E. i. 8, 7. στρατηγὸς
 ἀγαθός N. i. 10, 13. στρατηγική
 N. i. 1, 3. 7, 1
 στρυφνοί, οὐ φιλικοί N. viii. 5, 2.
 6, 1
 συγγενὲς ἡμῖν N. vii. 6, 2. συγγενικαὶ
 φίλαι N. viii. 12, 2
 συγγνώμη N. vi. 11, 1. συγγνωμο-
 νικός N. iv. 5, 4. συγγνωμονικά
 N. v. 8, 12
 συγγνωρίζειν E. vii. 12, 5
 συγγράμματα non sufficiunt me-
 dico futuro N. x. 9, 21
 συγγυμνάζεσθαι N. ix. 12, 2
 συγκεχυμένος N. vii. 1, 6
 συγκαμιδὴ τῶν καρπῶν N. viii. 9, 5
 συγκυβεῖν N. ix. 12, 2
 συγκυνηγεῖν ibid.
 συζῆν N. ix. 9, 10
 συκοφαντία V. 7, 2. συκοφαντία
 λογικαί E. ii. 3, 11
 συλᾶν N. iv. 1, 42
 συλλυπεῖν [†συλλυπεῖσθαι v.l.^a] N.
 ix. 11, 4
 συμβαίνειν M. ii. 7, 33
 συμβάλλεσθαι πολλά N. viii. 14, 1
 σύμβιοι N. ix. 11, 1. συμβιοῦν N. iv.
 5, 12. συμβιοῦν μετὰ τινος M. ii.
 15, 9. συμβιωτέον N. viii. 12, 8
 συμβολαίων ἰσότης M. i. 34, 5
 συμμέθεξις τῶν χαλεπῶν [†κακῶν] E.
 vii. 12, 20
 συμμένειν N. v. 5, 6
 συμμεταβάλλειν N. i. 10, 5. M. i.
 10, 2
 σύμμετρος διάμετρος E. ii. 10, 5
 συμπααραλαμβάνειν N. i. 8, 6
 συμπαρορμαῖν πρὸς τι M. ii. 10, 3
 συμπεῖθειν N. iv. 5, 10
 συμπεραίνεισθαι N. i. 3, 4
 †συμπεριλαμβάνειν N. i. 8, 6. v.l.g.
 συμπίνειν E. vii. 12, 9
 σύμπλοι N. viii. 9, 1
 συμπλοῖκαὶ φίλαι N. viii. 12, 1
 συμπορεύεσθαι N. viii. 9, 4
 συμφανής N. i. 9, 7
 σύμφησι ταῦτα M. ii. 6, 41
 συμφιλοσοφεῖν N. ix. 12, 2
 συμφοιτητής N. viii. 12, 8
 συμφυέστερον N. iv. 1, 37
 συμφῦναι N. vii. 3, 8. σύμφυτος
 αἰσθησις E. iii. 2, 4
 συμφωνεῖν πρὸς ἄλληλα M. ii. 7, 35
 σύμφηφος M. ii. 6, 48. 7, 37
 συνάδειν τοῖς ἔργοις N. x. 8, 12
 συναισθάνεσθαι N. ix. 9, 9, 10. E.
 vii. 12, 5
 συναίτια V. 4, 2
 συνακολουθεῖν N. i. 10, 7
 συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν φίλῳ N. ix.
 4, 1
 συνάλλαγμα N. ii.* 1, 7. συναλ-
 λαγμάτων δύο εἶδη N. v. 2, 13
 συναναλῶσαι τοὺς λεγομένους ἄλας N.
 viii. 3, 8
 συναποκτινύασι E. vii. 12, 26
 συναπολαύειν E. vii. 12, 4
 συναριθμεῖν M. i. 2, 7. συναριθμεῖ-
 σθαι N. i. 7, 8
 συναύξειν N. x. 5, 2. συναυξάνεσθαι
 N. ix. 12, 3
 συνάχθεσθαι N. ix. 10, 5
 συνδειπνεῖν E. vii. 12, 22
 σύνδεσμος τὰ τέκνα N. viii. 12, 7
 συνδιάγειν N. viii. 5, 3
 συνδιαμένειν E. vii. 1, 13
 συνδιημερεύειν N. viii. 13, 3. μετὰ
 τινος E. vii. 1, 4
 συνδιψῆν E. vii. 6, 6
 συνδυάζειν N. iv. 1, 30. v. 3, 11.
 συνδυάζεσθαι τῷ τυχόντι E. vii.
 10, 5
 σύνεγγυς N. viii. 12, 4
 συνεδρεῖται [†συνεδρεῖται] vatum E.
 vii. 2, 13
 E e 2

- συνείρειν λόγους N. vii. 3, 8
 συνεπαινεῖν E. ii. 3, 7
 συνέπεσθαι N. iv. 6, 8
 συνεπικοσμεῖν N. i. 10, 12
 συνεπισκέπτεσθαι M. ii. 6, 1
 συνεργεῖν πρὸς τι M. i. 4, 11. τῷ
 βελτίονι M. ii. 10, 3
 συνεσθίειν E. vii. 12, 9
 σύनेσις et φρόνησις non sunt idem
 N. vi. 10, 1. unde dicta N.
 vi. 10, 3. τί M. i. 35, 17
 συνευχεῖσθαι E. vii. 12, 14
 συνηδεσθαι N. ix. 10, 5
 συνηδύνειν N. iv. 6, 6, 7, 9
 συνημερεύειν N. viii. 5, 2, 3. ix.
 10, 4. 12, 2. μετὰ τινος N. ix.
 4, 9. συνημέρευσις E. vii. 5, 3
 συνθέλειν N. ix. 5, 2
 συνθεωρεῖν E. vii. 12, 14
 σύνθηρνοι N. ix. 11, 4
 συνιδεῖν τοὺς καιροὺς V. 4, 1
 συνιάσιν [†συνιάσιν] N. x. 9, 20
 συνιδεῖν N. x. 9, 23
 συνίεναι, τὸ μανθάνειν N. vi. 10, 3
 συνικνεῖσθαι N. i. 10, 5. 11, 2.
 σύνοδοι, conventus N. viii. 9, 5
 συνοικειῶσθαί τινι N. viii. 12, 2
 συνομολογεῖν τινί E. i. 6, 2
 σύνοροι πολιτεῖαι N. viii. 10, 3
 σύνορα ἀλλήλοις E. vii. 9, 1
 †συνουῖσα ἀρχή E. vii. 14, 18. v.l.^v.
 συντείνειν πρὸς τι E. i. 5, 11
 †συντήκεσθαι κακοῖς E. vii. 2, 41
 συντίμως εἰπεῖν M. i. 1, 1
 συντονώτερον βαδίζειν M. i. 15, 2
 σύντροφος N. viii. 12, 4
 συναγός N. i. 8, 8. συναγδοί τοῖς ἔρ-
 γοις λόγοι N. x. 1, 4
 συναφδόντες ὄρνιθες E. vii. 6, 5
 συστένειν [†συστενάζειν v.l.^d.] N.
 ix. 11, 4
 σφαιροῦσθαι N. iii. 1, 17
 σφάττειν N. v. 11, 2
 σχῆμα βασιλείας N. viii. 10, 4
 σχολαίως N. ix. 11, 6
 σωστικὸν ἀγαθοῦ M. i. 2, 4
 σῶφρων N. iii. 11, 8. iv. 3, 4.
 τίς M. ii. 6, 47. σωφροσύνη
 N. ii. 7, 3. unde dicta N. vi.
 5, 5. σωφροσύνης πέρι N. ii. 10,
 1. σωφρονικοί N. vi. 13, 1. σω-
 φρονίζειν τὰ πάθη M. i. 35, 32
 T.
 Ταλαίπωρος E. ii. 3, 8
 ταπεινότης V. 7, 6
 τάττειν ἐν τῷ χαίρειν E. i. 5, 8
 ταῦτὸν νοεῖν [†ταῦτονοεῖν] M. ii.
 12, 8
 ταῦτὸ ποιεῖν E. iii. 1, 3
 ταυτότης N. viii. 12, 3
 τεκνοποιᾶ N. viii. 12, 7
 τέλειον N. i. 7, 3. τί M. i. 2,
 6. τελεία ἀρετή N. v. 1, 15.
 τελειοτάτη ἡδονή N. x. 4, 5
 τέλος E. ii. 1, 9
 τέλος διττόν M. i. 3, 2. τέλων δια-
 φορά N. i. 1, 2
 τετράγωνος, ἄνευ ψόγου N. i. 10, 11.
 τετραγωνισθείη [†τετραγωνιστέος] E.
 ii. 10, 10
 τευκτικὸς ἀγαθοῦ N. vi. 9, 4
 τέχνη τί N. vi. 4, 6. τέχνη τύχην
 ἔστρεψε N. vi. 4, 5
 τεχνάζειν N. vi. 4, 4. M. i. 35, 9.
 τεχνικὴ πράξις E. ii. 3, 1. τεχνί-
 της καὶ ὄργανον E. vii. 9, 2
 τητᾶσθαι N. i. 8, 16
 τί in proæresi E. ii. 10, 6
 τίλλειν τρίχας M. ii. 6, 2. τίλσις
 τριχῶν N. vii. 5, 3
 τιμὴ καὶ γέρας [†γῆρας] N. v. 6, 7.
 ἀρετῆς ἄθλον N. iv. 3, 15. τιμαί
 N. iii. 8, 1. τιμὴ διχῶς λέγεται
 E. iii. 5, 8. τίμιον τί M. i. 2, 1.
 τίμια καὶ ἄξια σπουδῆς E. iii. 5, 9
 τιμᾶν πολλοῦ N. ix. 1, 9. τιμήματα
 N. viii. 10, 1
 τιμοκρατία N. viii. 10, 2. τιμοκρα-
 τικὴ πολιτεία N. viii. 10, 1
 τιμωρεῖσθαι pœnas sumere N. iii.
 8, 12
 τιμωρητικὸς V. 6, 2. 8, 2
 τίνος ἕνεκα, quid E. ii. 10, 6
 τοιχωρυχεῖν N. v. 11, 6
 τοκισταί N. iv. 1, 40
 τομαὶ καὶ καύσεις ἱατρικαί M. ii. 3, 6
 τραγματίζειν N. x. 5, 4
 τρίγλυφον N. x. 4, 2

- τριγωνον N. vi. 5, 6
 τροχίζεσθαι N. vii. 13, 3
 τρύπανον, διττόν E. vii. 10, 4. τρύ-
 πησις ib.
 τρυφή, μαλακία τις N. vii. 7, 5.
 τρυφερός E. ii. 3, 8
 τρώξεις ὀνύχων N. vii. 5, 3
 τύπῳ διελθεῖν N. x. 6, 1. τύπῳ ἐν-
 δείκνυσθαι N. i. 3, 4. τοῖς τύποις
 εἴρηται N. x. 9, 1
 τύραννοι τίνες N. v. 6, 7. τυραννίς
 N. viii. 10, 2
 τύχη τί E. vii. 14, 9. τύχη duplex
 E. vii. 14, 15
 γ.
 ὕβρις τί V. 7, 1
 ὑγίαισις E. ii. 1, 5. ὑγιεινὸς τίς E.
 iii. 1, 9. ὑγιεινὰ εἶδέναι N. v. 9,
 15. ὑγιεινῶς βαδίζειν N. v. 1, 4.
 ὑγιῇ ποιῆσαι M. ii. 6, 17
 ὑγρότης ἡθῶν V. 5, 5
 ὕδρος, morbus N. vii. 8, 1
 ὑμνοῦμεναι φιλία N. ix. 10, 6
 ὑπάλλαγμα N. v. 5, 11
 ὑπανάστασις N. ix. 2, 9
 ὑπεναντίωσις E. vii. 12, 24
 ὑπεξαίρεσθαι pro ὑπεραίρεσθαι V. 7, 5
 ὑπεραγαπᾶν N. ix. 7, 3
 ὑπεραποθνήσκειν N. ix. 8, 9
 ὑπερβεβλημένως N. iii. 10, 4
 ὑπερεχόμενος N. viii. 8, 1
 ὑπερθερμαίνεσθαι E. vii. 5, 6
 ὑπερόπται N. iv. 3, 19. M. ii. 3, 17
 ὑπερπλησθῆναι N. iii. 11, 3
 ὑπερτείνειν N. iii. 8, 9. ix. 2, 5
 ὑπερψύχεσθαι E. vii. 5, 6
 ὑπήκοος τῶν νόμων N. i. 13, 2
 ὑπηρετητέον N. ix. 2, 1
 ὑπογραφή E. ii. 3, 4
 ὑπόγειος N. iii. 6, 10
 ὑπόληψις τί M. i. 35, 13. ὑπόληψις
 quarum rerum sit persuasio N.
 vi. 3, 2. ὑπόληψις et δόξα falli
 possunt N. vi. 3, 1
 ὑπόλοιπος [†ὑπόλυπος v.l.^a] N. vii.
 12, 3
 ὑπομενητικός N. iii. 6, 6. E. iii. 5,
 2. ὑπομονητικός pro ὑπομενητικός
 V. 5, 1. †et E. iii. 5, 2. v.l.^o.
 ὑπόνοια N. iv. 8, 6
 ὑποσημαίνειν N. iii. 2, 17
 ὑποστατικὸς tolerans E. ii. 5, 5
 ὑποστέλλεσθαι τι M. ii. 9, 5
 ὑποφαίνεσθαι N. i. 6, 8
 ὑφάντης N. i. 6, 16
 ὑφηγημένος N. ii. 7, 9
 Φ.
 φαίνεται, καὶ μὴ δοκῇ E. vii. 2, 3
 φανερόφιλος N. iv. 3, 28
 φανερόμισος ib.
 φαντασία et δόξα non sunt in ea-
 dem animæ parte E. vii. 2, 3
 φαρμακεία N. v. 2, 13. φαρμακεία
 [†φαρμακία] E. i. 3, 1
 φάρυγξ γεράνου E. iii. 2, 10
 φάσις N. vi. 10, 3
 φειδωλός N. ix. 1, 39. E. iii. 4, 5.
 φειδωλία V. 7, 3
 φευκτός N. viii. 14, 4
 φθονερός N. ii. 7, 15. τίς M. i.
 28, 2. φθονερία E. ii. 3, 10
 φθορά καὶ διαστροφή E. ii. 10, 24
 φιλάγαθος M. ii. 14, 3
 φιλαλήθης N. iv. 7, 8
 φιλάνθρωποι laudantur N. viii. 1, 3.
 φιλανθρωπία V. 5, 5
 φιλάργυρος E. iii. 4, 4
 φιλάρετος N. i. 8, 10
 φίλαυλοι N. x. 5, 3
 φίλαιοι N. ix. 8, 1, 4. cur re-
 prehendantur N. ix. 8, 5. φί-
 λαιος τίς M. ii. 13, 1. proprie
 quis M. ii. 14, 3
 φιλεῖσθαι, φιλητοῦ ἐνέργεια E. vii. 2,
 27
 φιλέταιρος V. 8, 3
 φιλευτράπελος V. 6, 5
 φιληδεῖς N. viii. 4, 4
 φιλητέον τί M. ii. 11, 8. φιλητικός
 τίς E. vii. 4, 5. φιλητὸν τί N.
 viii. 2, 1. M. ii. 11, 8. φιλητὸν
 et φιλητέον an reciprocentur ib.
 φίλησις N. ix. 7, 6. differt a
 φιλία N. viii. 5, 5. differt ab
 εὐνοία N. ix. 5, 2. φιλητικός N.
 ii. 10, 2
 φιλία τί M. i. 32
 φιλικά N. viii. 6, 1. φιλικοὶ τίνες
 e e 3

- N. viii. 5, 2. †φιλική ἀναβολή
 N. viii. 13, 6. v. l.ⁿ. φιλικὸν
 πᾶθος N. ix. 10, 3. φιλικὸν πά-
 σχειν N. ix. 4, 9. φιλικώτατον
 τί N. ix. 10, 3
 φιλικῶς διακεῖσθαι πρὸν ἑαυτόν N. ix.
 4, 10
 φίλιππος N. i. 8, 10
 φιλογέλοιον εἶναι V. 6, 5
 φιλόγλυκος E. ii. 10, 28
 φιλογυμναστικός E. ii. 5, 5
 φιλοδίκαιος N. i. 8, 10
 φιλόζωος V. 5, 7
 φίλοικος seu φιλοίκειος V. 8, 3
 φιλόκαλος N. i. 8, 11
 φιλοκίνδυνος N. iv. 3, 23
 φιλοικοδόμοι N. x. 5, 2
 φιλοκόλακες N. viii. 8, 1
 φιλομάθεια N. iii. 10, 2
 φιλόμουσοι N. x. 5, 2
 φιλόμυθοι N. iii. 10, 2
 φιλόξενος V. 5, 5
 φιλόπικρος E. ii. 10, 28
 φίλος et φίλια N. ii. 7, 13. φίλος
 τίς N. ix. 4, 1. M. i. 32. ἄλλος
 αὐτός N. ix. 4, 5. ἕτερος αὐτός
 N. ix. 9, 10. φίλος τῆς ἡδονῆς N.
 x. 2, 1. φίλον καθόλου λέγεται
 E. vii. 5, 1. φίλον τὸ φιλούμενον
 τῷ φιλοῦντι E. vii. 2, 13
 φιλοσκώπτῃν εἶναι V. 6, 5
 φιλότιμος, φιλοτιμία N. ii. 7, 8.
 φιλότιμος τίς M. ii. 6, 26. 7, 23.
 φ. in amicitia E. vii. 4, 5
 φιλοτοιοῦτος N. i. 8, 10. iii. 11, 4.
 iv. 4, 4
 φιλόφιλος V. 5, 5. φιλόφιλοι ἐπαι-
 νοῦνται N. viii. 4
 φιλοψευδής E. iii. 7, 5
 φιλοψυχία V. 6, 4
 φιλοῦγής [†φιλυγής] E. ii. 5, 5
 φόβος τί N. iii. 6, 2
 †φοβεῖσθαι μέγαν φόβον E. iii. 1, 6.
 φοβερὰ quæ dicantur E. iii. 1,
 17. φοβερὸν διχῶς λέγεται E. iii.
 1, 7. φοβητικός, meticulous E.
 iii. 1, 4
 φοῖνιξ victori datur M. i. 34,
 43
 φορὰ τί N. x. 4, 3. φορᾶς διαφοραί
 ibid.
 φορτικοί N. iv. 8, 3. φορτικὸς ἔπαινος
 N. x. 8, 7. φορτικὸς καὶ βωμο-
 λόχος E. iii. 7, 6. φορτικαὶ τέχναι
 τίνες E. i. 4, 2
 φρατέρων [†φρατέρων v. l.^d.] κοινωνία
 E. vii. 9, 3
 φροιμάζεσθαι N. i. 3, 8
 φρόνησις N. vi. 8, 3. τί N. vi. 5, 6.
 quid differat τῆς συνέσεως N. vi.
 10, 1. φρόνιμοι τίνες N. vi. 5, 2, 5
 φυγαὶ oppositæ ταῖς ἐπιθυμίαις N.
 vii. 7, 1
 †φυλάκτης E. iii. 4, 6. v. l.^m
 φυλέται N. ix. 2, 9. φυλετικαὶ φι-
 λιαί N. viii. 12, 1
 φυσικὸν δίκαιον N. v. 7, 1. φύσις,
 βέβαιον E. vii. 2, 37. φυσικὴ
 ἁμαρτία M. ii. 6, 24
 φυτικός N. i. 13, 18
 φῶρ φῶρα ἔγνω E. vii. 1, 5
 X.
 †Χαιρεκακία M. i. 28, 1. v. l.^a
 χαλεποί N. iv. 5, 11. χαλεπὸς E.
 ii. 3, 12. χ. καὶ ἄγριος E. iii. 3,
 2. χαλεπαίνειν N. iv. 5, 11
 χαλινοποιική [†χαλινοποιητική v. l.^l.]
 N. i. 1, 4
 χαλκεύς E. ii. 1, 10
 χαῦνος N. iv. 3, 6, 35. τίς M. i.
 26, 2. E. ii. 3, 8. iii. 5, 14, 16.
 χαυνότης N. ii. 7, 7. E. iii. 5, 14.
 χαυνοῦσθαι V. 7, 5
 χειμάζεσθαι E. vii. 12, 19
 χειροτέχναι N. vi. 8, 3
 ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα E. vii. 10, 12
 χορηγία M. i. 27, 2. χορηγεῖν κωμω-
 δοῖς N. iv. 2, 20. χορηγεῖσθαι N.
 i. 10, 15. χορηγεῖσθαι τοῖς ἐκτός
 N. x. 8, 11
 χρῆμα, res, ex eorum genere, quo-
 rum usus est E. iii. 4, 3. χρή-
 ματα N. iv. 1, 3. χρήματα et
 χρηματιστικὴ duobus modis di-
 citur E. iii. 4, 3. χρηματιστικαὶ
 πολιτεῖαι E. vii. 9, 3. τέχναι τίνες
 E. i. 4, 2
 χρῆσις N. iv. 1, 7

χρήσιμον τί	N. v. 2, 13	ψήφισμα N. v. 10, 6.	ψηφισματώδη
χρονίζεσθαι	N. ix. 5, 3	N. v. 7, 1	
χρόνιος ἀπουσία	N. viii. 5, 1	ψοφεῖ μῦς	N. vii. 5, 6
Ψ.		ψυχῆς πάθη, δυνάμεις, ἔξεις	N. ii.
Ψεκτός N. ii. 9, 8.	ψεκτὰ τίνα V.	5, 1. ψυχκαὶ ἡδοναί	N. iii. 10, 2
I, I		Ω.	
ψεῦδος N. iv. 7, 6.	ψευδομαρτυρία	᾽Ωιδικός	E. vii. 2, 41
N. v. 2, 13		ωνή N. v. 2, 13.	ωνεῖσθαι ψυχῆς E.
ψεύστης	N. iv. 7, 12	ii. 7, 9	
ψηλαφῶν	E. ii. 8, 18	ὥς δεῖ quid sit	E. iii. 4, 2

INDEX RERUM

MEMORABILIORUM.

- ABSENTIUM** desiderium N. ix. 5, 3
Actionum omnium finis qui N. i. 1, 2.
 actionis et veritatis arbitrium in
 anima est penes tria, sensum, me-
 tem, appetitum N. vi. 2, 1. actio
 non tribuitur pueris, nec brutis, E.
 ii. 8, 6. actio perfecta non est quæ
 impedimento non caret N. vii. 13, 2.
 actiones bonæ et malæ in nostro ar-
 bitrio positæ M. i. 9, 11. actionum
 principia M. i. 11, 2. E. ii. 11, 4
Addere quod deest, cuiusvis est N. i.
 7, 17
Adulator quis E. iii. 7, 4. facile et
 cito adsidet M. ii. 11, 4. cur a non-
 nullis amico præferatur E. vii. 4, 5
Ægyptii defunctos asservant E. vii. 1,
 12. **Ægyptiorum** bos E. i. 5, 5
Æquale quid N. v. 4, 6
Æquitas, et æquum N. v. 10, 1. M. ii.
 1, 2. æquitas, justitiæ species N. v.
 10, 8. est juris legalis moderatio N.
 v. 10, 3. æquum quid N. v. 10, 3
Ætas sapientiam parit N. vi. 11, 6.
Æterna quæ et qualia N. vi. 3, 2
Affectio optima E. ii. 1, 22. affectio-
 num ortus ib. affectus vel cum do-
 lore vel cum gaudio conjuncti M. i.
 8, 2. affectus quidam nec excessu
 nec defectu peccantes M. i. 8, 3
Agathonis locus de arte et fortuna N.
 vi. 4, 5. Agathonis locus de mor-
 tem appetentibus E. iii. 1, 26. Aga-
 thonis versus de factorum irrevocabi-
 litate N. vi. 2, 6
Aleam jacere E. vii. 14, 11
Alope Carcini N. vii. 7, 6
Alter ego M. ii. 15, 6, 8. alter Her-
 cules M. ii. 15, 6
Amabile quid N. viii. 2, 1. M. ii.
 11, 7
Amantium dissidia E. vii. 3, 5
Amare duobus modis dicitur E. vii. 2,
 24. amare cum gaudio conjunctum
 ib. 26. amare et amari est in duo-
 bus divisis E. vii. 6, 2. amare ho-
 minem nemo magis quam res vide-
 tur E. vii. 2, 33. amare quam amari
 potius M. ii. 11, 31. amari quam
 amare cur malint ib. 33. amatum
 amanti amicum E. vii. 2, 13
Ambitosorum ingenium M. ii. 11, 33
Amentia quid V. 3, 1. amentiae actio-
 nes, et comites V. 6, 1
Amica sunt quæ bona sunt et jucunda
 E. vii. 2, 4
Amicitia N. viii. 1, 1. M. i. 32. ii. 11, 1.
 res necessaria ib. inter quos coeat
 N. viii. 5, 2. cum multis perfecta
 esse nequit N. viii. 6, 2. inter bonos
 intercedit simpliciter, inter ceteros
 vero per accideus N. viii. 4, 6. an
 alicui secum sit N. ix. 4, 6. quibus
 conservetur N. ix. 1, 1. dirimi de-
 beat, nec ne N. ix. 3, 1. amicitiae
 officia; et quod bonus erga se et
 amicum eodem modo sit affectus,
 malus autem nec in se nec in alium
 amici animum gerat N. ix. 4, 1 et
 infra. differentiae N. viii. 3, 1. spe-
 cies tres N. viii. 3, 1. 13, 1. amici-
 tiæ in triplici reipubl. genere quales
 N. viii. 11, 1. amicitia inter conju-
 ges naturalis N. viii. 12, 7. amici-
 tia cum sodalibus, cognatis, familia-
 ribus, seu domesticis N. viii. 12, 1.
 amicitia civilis N. viii. 9, 1. amici-
 tia utilitate contracta quibus crimi-
 nationibus sit obnoxia viii. 13, 2.
 amicitia cum iis qui potestate sunt
 præditi qualis N. viii. 6, 5. amicitiae
 genus in excellentia positum N. viii.
 7, 1. amicitiae in excellentia qua-
 dam positæ quibus exagitantur dissi-
 diis N. viii. 14, 1. amicitiae genus
 quo quis amatur magis quam amat
 N. viii. 8, 1. amicitia juvenum N.
 viii. 3, 5. amicitiae bonorum quæ
 insint N. viii. 5, 5. amicitiae cele-
 briorum inter duos fuisse memorantur

- N. ix. 10, 6. de amicitia quæ dicantur ab aliis E. vii. 1, 5. amicitia quid E. iii. 7, 3. amicitia cum Deo an sit homini M. ii. 11, 5. an cum inanimis ib. qualis hic tractetur ib. hominibus propria quæ E. vii. 2, 13. an inter similes M. ii. 11, 2. num magis inter contraria M. ii. 11, 3. æqualitatemne an inæqualitatem adunittat M. ii. 11, 24. in æqualitate posita est E. vii. 9, 1. an bono cum malis M. ii. 11, 8. an alicui secum M. ii. 11, 37, 44. etiam inter bestias est E. vii. 1, 10. proprie non est nisi inter duo separata E. vii. 6, 2. æstimatur amicorum dignitate ac præstantia E. vii. 4, 2. desideratur etiam ab eo qui se suisque contentus est M. ii. 15, 1. amicitia et iustitia sunt affines E. vii. 1, 4. amicitia firmissima inter bonos M. ii. 11, 18. amicitia bonorum perfecta ib. 14. amicitia bonorum an etiam voluptatem desideret ib. 22. amicitia inter æquales ib. 46. amicitia inter inæquales ib. 47. amicitia inter inæquales quibus exagitantur dissidiis ib. 31. amicitia in eminentia posita cur magis ab hominibus expetatur E. vii. 4, 4. de amicitia cognatorum, sodalium, contrahentium M. ii. 12, 1. amicitia inter cognatos species multæ E. vii. 10, 1. amicitia patris et filii ib. 7. amicitia fratrum ib. 8. amicitia mariti et uxoris ib. 7. amicitia domestica ib. 6. amicitia heri et servi, ib. amicitia civilis quæ ib. 12, 13. amicitia hospitalis M. ii. 11, 41. amicitiam utilitate sola contrahi existimant plerique E. vii. 1, 11. amicitia in utilitate positæ duo genera E. vii. 10, 13. amicitia perfectæ similes amicitia M. ii. 11, 10. amicitia causæ E. vii. 2, 8. amicitia principum et fons e familiaritate domestica E. vii. 10, 8. amicitia omnes ad tres species possunt redigi M. ii. 11, 27. amicitia species tres, et de singulis earum E. vii. 2, 8, 11. 10, 9. amicitia species primæ E. vii. 2, 12, 21. amicitias quæ turbent dissidiorum semina M. ii. 11, 28. amicitia querelis exposita maxime quæ E. vii. 10, 14.
- Amicus quis N. ix. 4, 1. M. i. 32. E. iii. 7, 3. vii. 6, 3. alter idem N. ix. 4, 5. 9, 10. alter ego M. ii. 15, 8. amicus bonus N. viii. 5, 5. amici boni est indigenti subministrare N. viii. 14, 1. amicorum sola præsentia jucunda N. ix. 11, 2. amicorum virtus amare N. viii. 8, 4. amico-
- rum numerus N. ix. 10, 1. amicis prospero an adverso rerum statu magis egeamus N. ix. 9, 2. 11, 1. amicis opus habet etiam beatus N. ix. 9, 1. amicus cur adiscatur E. vii. 12, 3. amicum fieri, facile an difficile M. ii. 11, 4. amicus paratur facilius quam cognoscitur E. vii. 1, 13. amicos nec multos nec paucos adiscendos M. ii. 16, 1. amicus verus qui E. vii. 2, 17. amici rebus prosperis videntur omnes E. vii. 1, 13. amicis explorandis opus est tempore E. vii. 2, 35. amicus in adversis magis quam prosperis dignoscitur ib. 37. amico utendum ut sit M. ii. 17, 1. E. vii. 13, 1. amicone magis an viro bono benefaciendum E. vii. 11, 1. amicos malorum participes esse cur vetent E. vii. 12, 21. amicis in adversa fortuna quidam non fidunt E. vii. 1, 13. amicus vetus novo non est postponendus E. vii. 2, 34. amicorum indignationes M. ii. 11. 19. amicus an aliquis sibi ipse E. vii. 6, 1.
- Amor causas habet tres N. viii. 2, 3. amor in parentes et liberos interdum nimius N. vii. 4, 5. amor sui duplex N. ix. 8, 3. amor amicitia videtur esse similis E. vii. 12, 11. amor quibusdam inter iuvolutaria refertur E. ii. 8, 19. audaciam addit E. iii. 1, 15. debetur excellentiori E. vii. 4, 2. de amore sui M. ii. 13, 1.
- Anacharsidis gnome N. x. 6, 6
- Analyticorum mentio N. vi. 3, 4. E. i. 6, 7
- Anaxagoras, vir sapiens N. vi. 7, 5. Anaxagoræ sententia de viro beato N. x. 8, 11. E. i. 4, 4. responsum de eo, cur nasci quam non nasci sit optabilius E. i. 5, 7
- Anaxandridis scomma N. vii. 10, 3
- Andromache Antiphontis E. vii. 4, 7
- Animæ pars duplex N. i. 13, 9. vi. 1, 5. 5, 8. M. i. 5, 1. rationales partes duæ N. vi. 1, 5. animæ ingenerantur tria N. ii. 5, 1. in anima penes tria est actionis et veritatis arbitrium, penes sensum, mentem, appetitum N. vi. 2, 1. animæ virtutes N. vi. 1, 4. anima ad corpus se habet ut opifex ad instrumentum, herus ad servum E. vii. 9, 2. anima vivimus M. i. 4, 1. in anima existentia M. i. 7, 1. animæ partes M. i. 34, 41. 35, 2. E. ii. 1, 15. partes tres, earumque virtutes et vitia V. 1, 2. pars alia sensilibus alia intelligibilibus cognosceudis apta M. i. 35, 3, 4.

- animæ bonorum divisio M. i. 3, 1.
 animæ veracitas in quinque rebus
 posita N. vi. 3, 1. animæ virtus ef-
 ficat ut bene vivamus M. i. 4, 1. ani-
 mæ totius virtutes V. 1, 2. animæ
 totius vitia quæ V. 1, 3
 Animalia una educata sibi invicem
 inimica E. vii. 1, 7
 Animus hominis exploratu difficilis E.
 vii. 2, 30
 Antiphontis Andromache E. vii. 4, 7.
 dictum ad Agathonem E. iii. 5, 6
 Apis Ægyptiorum E. i. 5, 5
 Appetitus et ratio non semper concor-
 dant E. ii. 8, 5. appetitus instinctu
 acta, an invita M. i. 12, 5. appetitu
 vivunt bestię E. ii. 8, 6
 Aquæ ponderosæ malæ N. vi. 8, 7
 Archicles M. i. 17, 11
 Areopagiticum iudicium M. i. 16, 2
 Aristocraticum et regium imperium op-
 timum E. vii. 9, 5
 Aristotelis *ἔξωτερικοι λόγοι*, et libri de
 philosophia E. i. 8, 4
 Ars N. vi. 4, 1. quid ib. 6. quarum
 rerum sit ib. 4. ars et fortuna fere
 circa eadem ib. 5
 Asinus paleas auro præfert N. x. 5, 8
 Astrologiæ munus E. i. 5, 14
 Athenienses non amplius norunt Me-
 garenses; proverbium E. vii. 2, 11.
 10, 12
 Avaritia quid V. 7, 1
 Audax quis E. ii. 3, 5. etiam in vehe-
 menti periculo fidens E. iii. 1, 22.
 forti timiditatis crimen objicit M. i.
 9, 2
 Avium carnes quales N. vi. 7, 7
 B.
 Barbarica fortitudo E. iii. 1, 23
 Beatus quibus indigeat N. vii. 13, 2.
 beatus quis an etiam in tormentis
 esse possit N. vii. 13, 3. indiget
 amicis N. ix. 9, 1. a misero dimidia
 vitæ parte nil differt N. i. 13, 12.
 beatus, seque et suis contentus, an
 amicis opus habeat E. vii. 12, 1. sine
 bonis externis esse nequit M. ii. 8,
 1. indiget etiam corporeis et externis
 bonis N. vii. 13, 2. beatus vere, ut
 vivat E. vii. 15, 11. beata vita num
 eadem quæ fortunata M. ii. 8, 1
 Beatitudo N. x. 6, 1. M. ii. 7, 2.
 E. i. 4, 1. 7, 1. beatitudo res pul-
 cherrima et jucundissima N. i. 8,
 14. sitne e numero rerum lauda-
 bilium an honorabilium N. i. 12,
 1. non est voluptas, nec honor, nec
 virtus, nec divitiæ N. i. 5, 1—8.
 perfecta quæ N. x. 7, 7. 8, 7. bea-
 titudo humana N. i. 13, 5. de bea-
 titudine contemplativa N. x. 7, 1.
 perfectissimum bonum M. i. 3, 2.
 summum bonum M. i. 4, 2. actio-
 num humanarum optima E. i. 7, 4.
 an a natura proficiscatur E. i. 1, 3.
 qua in re posita M. i. 4, 2, 3, e mul-
 tis bonis coagmentata M. i. 2, 7. in
 tribus præcipue sita E. i. 1, 6. ad tres
 vitas refertur ab omnibus E. i. 5, 10.
 an tribuenda adhuc viventi E. ii. 1,
 11. cur non laudatur ibid. 12. bea-
 titudo et felicitas a multis pro eodem
 accipiuntur E. i. 1, 4
 Belluis fortitudo tribui nequit M. i.
 20, 7
 Bene habere M. i. 8, 1. bene vivere
 qua in re situm putetur, et qua ra-
 tione possit acquiri E. i. 1, 3. 2, 1.
 3, 1
 Benefactores cur beneficiarios magis
 ament quam beneficiarii benefactores
 suos E. vii. 8, 1
 Beneficium dare, magis proprium est
 virtutis, quam accipere N. iv. 1, 7
 Beneficentia N. ix. 7, 1
 Benevolentia N. ix. 5, 1. E. vii. 7, 1.
 benevolentia amicitiae similitudinem
 habet M. ii. 12, 5. amicitiae initium
 est ibid. 6. et E. vii. 7, 3. in ami-
 citiam ut transeat M. ii. 12, 6. erga
 quæ sit ibid. benevoli et amici
 discrimen E. vii. 7, 2
 Bestiis nec virtus nec vitium tribui po-
 test N. vii. 1, 2
 Bestiarum cicurum cum homine ami-
 citia E. vii. 2, 13. *Vise Bruta*.
 Biantis apophthegma de imperio N. v.
 1, 16
 Boni et mali unde fiamus N. ii. 1, 6.
 boni finis assuetudine N. x. 9, 6.
 et bonorum consuetudine N. ix. 12,
 3. de bono in genere M. i. 1. bo-
 num simplex est E. vii. 5, 2. bona
 consultatio N. vi. 9, 1. bonum quid
 N. x. 2, 1. per se amabile N. viii.
 2, 2. bona duobus modis dicuntur
 N. i. 6, 9. vii. 12, 1. E. iii. 1, 7.
 bonorum tria genera N. i. 8, 2. bo-
 num summum N. i. 1, 1. 4, 1. bo-
 num summum non est commune
 quid secundum unam speciem N. i.
 6. bonum humanum quid N. i. 2, 7.
 bonum idem et jucundum M. ii. 11,
 8. bonum appetitur ab omnibus M.
 ii. 13, 2. bonum quid dicatur M. i.
 1, 10. quot modis dicatur M. i. 2,
 1. pluribus modis dicitur E. i. 8, 5.
 vii. 2, 7. aliud simpliciter, aliud
 sibi bonum M. ii. 3, 8. in omnibus
 predicamentis est M. i. 1, 17. ii. 7,
 13. E. i. 8, 6. boni cujusvis con-

- sideratio non est unius scientiæ M. i. 1, 17. bonorum divisio M. i. 2, 1, 4, 5. 3, 1. ii. 6, 25. E. i. 7, 3. ii. 1, 1. iii. 5, 10. vii. 2, 4. bonorum genera E. vii. 15, 3. bonum commune E. i. 8, 10. bonum humanum E. i. 7, 1. bona potiora quæ E. ii. 1, 1. bona naturalia E. vii. 15, 4. bona externa M. ii. 8, 1. bona si nimia fiant externa et corporalia deteriores faciunt M. ii. 3, 17. bonorum omnium fines E. vii. 15, 3. bonorum fruitio cum amicis suavior est E. vii. 12, 10.
- Bonus qui E. vii. 15, 4. bonus perfecte qui M. i. 34, 2. bonum esse quomodo dicatur E. vii. 15, 2. bonum virum esse operosum est M. i. 9, 6. bonus bono an amicus M. ii. 11, 15. bonus vir an seipsum maxime amet, et quomodo se amet M. ii. 14, 1. boni malive ut simus penes nos est M. i. 11, 3. boni malive ut simus Socrates penes nos esse negat M. i. 9, 8. boni an honores magnos et imperia possint capessere M. ii. 3, 19. boni malis dimidia tantum vitæ parte meliores E. ii. 1, 13.
- Bos Apis E. i. 5, 5
 Brasidæ sacrificia N. v. 7, 1
 Brutis quibus tribuatur sapientia N. vi. 7, 4. brutis an tribui possit incontinentia N. vii. 3, 11. *Vide Bestia.*
- Byzantini πεντηκοστολόγοι E. vii. 14, 4
 C.
- Cæci memoria pollent E. vii. 14, 22
 Cædes sui ipsius punitur N. v. 11, 3
 Calypso Homericæ N. ii. 9, 3
 Canis eundem laterem cur adierit semper M. ii. 11, 2. canes ad quemlibet strepitum latrant N. vii. 6, 1
 Carcini Alope N. vii. 7, 6
 Carnes avium leviores et concoctu faciliores N. vi. 7, 7
 Causa quorum simus E. ii. 6, 7
 Celtarum audacia E. iii. 1, 23
 Cercyon N. vii. 7, 6
 Chamæleontis mutabilitas N. i. 10, 8
 Charitum templum N. v. 5, 7
 Chiro mortem sibi optat E. iii. 1, 26
 Cibns et potus qualis prosit corpori, qualis obsit N. ii. 2, 6. cibus et potus moderatus prodest M. i. 5, 5
 Cimons gloria E. iii. 6, 4
 Citharædus promissis elusus N. ix. 1, 4.
 E. vii. 10, 25
 Civitatis modus N. ix. 10, 3
 Clearchus tyrannus M. ii. 6, 40
 Cæli et terræ mutuus amor N. viii. 1, 6
- Coactum facere E. ii. 8, 16. coactas actiones comitatur dolor M. i. 12, 3
 Cogitativi habitus quinque N. vi. 3, 1. de cogitatione M. i. 18. cogitationis initium E. ii. 11, 4
 Communionis offensio triplex N. v. 8, 6. commune quodque jure conservatur E. vii. 9, 1. communicatio conservat civitatem N. v. 5, 6
 Concordia N. ix. 6. E. vii. 7, 5. amicitiae similitudinem habet N. viii. 1, 4. concordia quid et in quibus M. ii. 12, 7, 8. an inter improbos E. vii. 7, 5
 Concupiscentiæ species tres M. i. 12, 2. concupiscentiæ actiones comitatur voluptas ibid. 3
 Congenera gaudent mutua consuetudine E. vii. 5, 3
 Consilium in bona consultatione primum quæritur N. vi. 9, 4. mature exequendum ibid. 2. de consilii bonitate seu consultatione bona N. vi. 9. M. ii. 3. consultari de quibus soleat M. i. 35, 5. E. ii. 10, 9. 13. *Vide et Deliberatio.*
- Consuetudinis et convictus virtus et vitia N. iv. 6. consuetudine cum bonis boni fimus N. ix. 9, 7. consuetudo naturam non mutat M. i. 6, 3. consuetudo valida in naturam transit M. ii. 6, 49. consuetudo facilius mutari potest quam natura N. vii. 10, 4
 Continens et incontinens N. vii. 7, 1. continens et pertinax quid simile et quid dissimile habeant N. vii. 9, 1. continentia et incontinentia N. vii. 10, 4. M. ii. 4. continens et incontinens in magnam controversiam veniunt E. ii. 8, 7. continens an volens se contineat M. i. 13, 1. continens sponte, non vi, persuasionis ductum sequitur E. ii. 8, 8. continens pariter et incontinens vim sentit ibid. 12. continens vi se a suaviu cupiditate abstrahit ibid. 7. continens dolorem pariter et gaudium in continentia sentit ibid. 11. continentia quid E. ii. 11, 1. V. 2, 2. non est similis ceterarum virtutum M. ii. 4, 2. an eadem cum tolerantia M. ii. 6, 33. potior est tolerantia N. vii. 7, 4. continentia et temperantia an se consequantur ibid. 47. continentia an laudem mereatur ibid. 21.
- Continuum et dividuum quodcumque recipit excessum, defectum et medium E. ii. 3, 1
 Contractus ante inventam pecuniam qui N. v. 5, 16. contractus volun-

- tarii non veniunt in jus N. ix. 1,
9. contractus duo genera N. v. 2,
13
- Contrariorum vis et scientia eadem N.
v. 1, 4. contrarium contrario ami-
cum E. vii. 1, 6, 9. 5, 4. contra-
rium contrario amicum per accidens
E. vii. 5, 8. contrarium non appet-
tit contrarium, sed medium ibid. 5.
contrarium contrario inutile E. vii.
1, 12. contrarium contrario corrup-
tetur ibid. contraria se invicem per-
imunt E. ii. 3, 3
- Conventus solennes quando potissi-
mum fiant N. viii. 9, 5
- Conversationis jura M. ii. 33
- Convictus hominum N. ix. 9, 10. con-
victum appetere E. vii. 12, 9
- Coriscus in foro positus E. ii. 1, 21
- Corpus instrumentum agnatum E. vii.
9, 3. corpori quæ adhibenda N. vi.
1, 2. corpora mortua projiciuntur
præterquam in Ægypto E. vii. 1,
12
- Crudelia ingenia N. vii. 5, 2
- Cupiditas ira turpior N. vii. 6, 1. cu-
piditates serviles et ferinæ N. iii.
10, 8. cupiditatum species diversæ
N. iii. 11, 1
- D.
- Damnum quid N. v. 4, 6
- Decentia quæ E. vii. 15, 9
- Deceptio in quibus E. ii. 10, 25
- Definitio substantiam cujusque notat
M. i. 1, 12
- Deliacum epigramma N. i. 8, 14. E. i.
1, 1
- Deliberatio de quibus N. iii. 3, 1, 11.
de quibus non sit N. vi. 1, 6. 5, 3.
7, 6. non est de præteritis N. vi.
2, 6. *Vide et Concilium.*
- Delictum quid N. v. 8, 7. Delicta
parva reprehensionem non merentur
N. iv. 5, 13. delictum duobus modis
committitur E. ii. 10, 11
- Demodoci jocus in Milesios N. vii.
8, 3
- Desiderium absentium N. ix. 5, 3
- Deterius potioris gratia existit M. ii.
10, 3
- Deus in tanta beatitate quid agat M. ii.
15, 4. an malorum curam habeat M.
ii. 8, 6. sacrificia pro viribus oblata
æquo animo accipit E. vii. 10, 23.
felicitum gubernator E. vii. 14, 5.
fortunatorum res prosperat ibid. 22.
facta revocare nequit N. vi. 2, 6.
- Dei actio N. x. 8, 7. Dei imperium
in homine quale E. vii. 15, 14. Dei
voluptas qualis N. vii. 14, 8. Dei
voluptas una et simplex N. vii.
14, 8. Dei vel Dii an vinum bibant
M. ii. 7, 21
- Dignum esse magnis, seque his dig-
num judicare E. iii. 5, 11. dignitas
non ab omnibus eodem modo accipi-
tur N. v. 3, 7
- †Dimidium toto majus N. i. 7, 21
- Dionysius tyrannus M. ii. 6, 40
- Dioscuri invocabantur in tempestati-
bus E. vii. 12, 19
- Discimus faciendo N. ii. 1, 4
- Disciplina recta quæ N. ii. 3, 2
- Dissidium e rebus tolli non vult Hera-
clitus E. vii. 1, 9
- Dissimilia cur nonnunquam appetan-
tur E. vii. 5, 7
- Divinus vir N. vii. 1, 3. divina virtus
N. vii. 1, 1
- Divitiæ insolentiores reddunt M. ii. 3,
17
- Dolor res mala N. vii. 13, 1
- Dubitantes sæpe nos decipiunt E. vii.
12, 11
- E.
- Ebrii duplas luunt pœnas N. iii. 5, 8.
ebrius Empedoclis versus recitans
N. vii. 3, 8, 13. ebrii respiscunt
M. ii. 6, 20. ebriorum delicta num
ignorantia velari debeant M. i. 34,
28
- Eligi quæ pro quibus soleant N. iii. 1,
10. eligendum in rebus hujus vitæ
quid sit cognitu difficile E. i. 5, 1.
eligendum e duobus quod est melius
E. vii. 2, 34
- Empedoclis responsum de cane eun-
dem semper laterem adeunte M. ii.
11, 2. E. vii. 1, 6
- Endymion N. x. 8, 7
- Ens multis modis dicitur E. i. 8, 5
- Epicharmi dictum N. ix. 7, 1
- Equi virtus N. ii. 6, 2
- Ethice spectat τὴν προαίρεσιν E. vii.
10, 2
- Eudoxus de voluptate N. i. 12, 5. x.
2, 1. Eudoxi vita et mores N. x.
2, 1
- Eveni distichon de exercitatione et con-
suetudine N. vii. 10, 4. versus de
coactione seu necessitate E. ii. 7, 2.
pentameter de ὕβρει V. 7, 1
- Euripidis locus de curiositate N. vi.
8, 4. locus de justa petitione E.
vii. 11, 2. Euripidei Alcæonidis
confessio N. v. 9, 1
- Exercitatio altera natura N. vii. 10, 4.
exercitia nonnisi moderata prosunt
N. ii. 2, 6. M. i. 5, 4
- Expostulationum causæ N. v. 3, 6
- Exteris quam domesticis minor debetur
cura N. iv. 6, 5

- Extrema, et sibi et medio adversantur
E. ii. 3, 3
- F.
- Facere multiplici significatione dicitur
N. v. 9, 11. semper respicit aliquem
finem N. vi. 2, 5. factum infectum
fieri nequit ib. 6. faciendo discimus
N. ii. 1, 4
- Faceti et contrarii N. iv. 8. de faceta
urbanitate M. i. 31
- Fama non interit penitus N. vii. 13, 5
- Felem metuere N. vii. 5, 6
- de Felicitate E. vii. 14. felicitatis spe-
cies duæ ib. 22. felix deum guber-
natorem habet ib. 5, 22
- Feræ fortes E. iii. 1, 15. ferus homo
rarus N. vii. 1, 3. de feritate M. ii.
5. feritas quid N. vii. 6, 7. M. ii.
5, 6, 39. feritas e morbis aut mutila-
tionibus interdum oritur N. vii.
1, 3
- Figulus figulo invidet E. vii. 1, 7
- Filio in patrem jus an sit M. i. 34, 17
- Finis spectandus N. i. 10, 1. respondet
hominis qualitati N. iii. 5, 17. finium
differentiæ N. i. 1, 2. finis optimus
E. ii. 1, 4. finis duplex M. i. 3, 2.
finis perfectus melior M. i. 2, 5. finis
non venit in deliberationem E. ii.
10, 13. finis et actio tendunt eodem
M. ii. 12, 2
- Florum voluptas E. iii. 2, 9
- Fœtus in utero dormit E. i. 5, 6
- Formidabilium differentia N. iii. 7, 1
- Formidolosum dupliciter dicitur E. iii.
1, 7
- Fortis proprie qui N. iii. 6, 10. forti-
tudinis definitio N. iii. 6, 1. propria
N. iii. 9. extrema N. iii. 7, 7. forti-
tudinis non germanæ modi quinque
N. iii. 8. fortis impavidus ut pluri-
mum E. iii. 1, 4. fortis nihilne sit
formidolosum ib. 10. fortis quæ non
expavescat ib. 8.
- de Fortitudine et timiditate M. i. 20.
E. iii. 1, 1. fortitudo an scientia M.
i. 20, 5. E. iii. 1, 27. in quibus sit
et quibus non M. i. 20, 3. E. iii. 1,
19. fortitudinis species M. i. 20, 4.
E. iii. 1, 12. actiones et comites V.
4, 4
- Fortuna et ars fere circa eadem N. vi.
4, 5. fortunæ accusatio N. iv. 1, 21.
de fortuna M. ii. 8. fortuna quid
M. ii. 8, 2. E. vii. 14, 9. quorum
caussa E. vii. 14, 9, 16. fortunæ quæ
adscribantur M. i. 2, 3. fortuna du-
plex E. vii. 14, 2. de fortunæ pro-
speritate M. ii. 8, 4. E. vii. 14, 1. *Vide*
et Felicitas. fortunam suam boni
consulere E. vii. 10, 22. fortunatus
- quis M. ii. 3, 2. 8, 10. E. vii. 14, 20.
fortuna quot modis dicatur M. ii.
8, 8
- Fratrum amicitia, harmonia est politica
E. vii. 9, 4
- Funera quorum præsentiam requirant
N. ix. 2, 7
- Fur furem novit E. vii. 1, 5
- G.
- Generans natura generat sibi simile M.
i. 10, 1. generationis principia ib.
- Geometriæ muuus E. i. 5, 14
- Glauci et Diomedis permutatio N. v.
9, 7
- Graculi cum graculis congregantur N.
vi. 1, 6
- Grammatica delicta E. ii. 10, 11
- de Gravitate M. i. 29
- H.
- Habitus qui E. ii. 2, 4. habitus propter
usum est M. i. 3, 3
- Harmoniarum ratio E. vii. 9, 4
- Hector Homericus Polydamantis in-
crepationes veretur M. i. 20, 8. E. iii.
1, 30. Hectoris Homericus virtus N.
vii. 1, 1
- Heraclitus Ephesius M. ii. 6, 13. dis-
sidium e mundo tolli non vult E. vii.
1, 9. Heracliti dictum de iræ vehe-
mentia E. ii. 7, 9
- Herculi mater divinitatem præoptavit
E. vii. 12, 19. Hercules alius E. vii.
12, 12
- Herodotus de trochili et crocodili ami-
citia E. vii. 2, 13
- Heroica virtus N. vii. 1, 1. M. ii. 5, 1
- Herus servo, et servus hero indiget E.
vii. 5, 4
- Hesiodi locus de viro bono N. i. 4, 7
- Hippocrates in geometria præstans, in
ceteris fuit amens et ineptus E. vii.
14, 4
- Hirundo una non facit ver N. i. 7, 16
- Homeri Margites N. vi. 7, 2. Homerici
reges N. iii. 3, 18
- Homo divinitatis aliquid habet N. x.
7, 8. natura est animal politicum
N. i. 7, 6. homo an corpus sit M. ii.
7, 10. animal sociale E. vii. 10, 5.
†optima mundi pars N. vi. 7, 3.
homini suavissimus E. vii. 2, 25.
hominem a brutis quæ voluptas dis-
tinguat E. i. 5, 5. homines virtus in
deorum collegium transfert N. vii.
1, 2. homo malus fera infinitis modis
est nocentior N. vii. 6, 7
- Honestum, virtutis finis N. iii. 7, 2.
honesti in bonorum genere quæ E.
vii. 15, 3, 7, 8
- Honor solis bonis debetur N. iv. 3, 20.
virtutis præmium ib. 15. honorum

- cupiditas N. iv. 4. honor duobus modis dicitur E. iii. 5, 8. debetur superioribus E. vii. 10, 11. honores vero bono oblatis an admitti debeant M. ii. 3, 19
 Hospitum exceptio N. iv. 2, 15. hospitalitatis modus N. ix. 10, 1
 I.
 Ignorantiæ delicta N. v. 8, 6. ignorantia omnis an invita N. iii. 1, 13. ignorantiae definitio M. i. 34, 27. ignorantiae species ib. 28. facta E. ii. 9, 2
 Ignoscere quid N. vi. 11, 1
 Ileus M. ii. 7, 15
 Illiberalis qui E. iii. 4, 1. de illiberalitate M. i. 25, 1. illiberalitas quid V. 3, 3. illiberalitatis species tres V. 7, 3. actiones, et comites V. 7, 4
 Imbecilles qui E. iii. 1, 10
 Immanitas. *Vide* Feritas.
 Imperium prodit hominis ingenium et mores N. v. 1, 16. imperium in homine duplex E. vii. 15, 14. non permittitur cuilibet M. ii. 3, 11. imperiorum ratio E. vii. 9, 4
 Imperatoriæ artis scopus N. i. 1, 3
 Imperfectum quid M. i. 2, 6. imperfectum nihil, beatum E. ii. 1, 11
 Impetus naturales M. i. 35, 22
 Impietas quid V. 7, 1
 Improbis N. vii. 5, 8. improbitas vitanda N. ix. 4, 10
 Inæquale M. i. 34, 5
 Incontinens an aliquis simpliciter, an aliqua parte, et in quibus N. vii. 4, 1. incontinens et intemperans quid differant N. vii. 8, 1. incontinens et prudens idem simul esse nequit N. vii. 10, 1. incontinens quis E. ii. 7, 4. incontinens simpliciter aliquis an in specie sit N. vii. 4, 1. an sciat, consideretve mala M. ii. 6, 3. an amittat scientiam in delinquendo M. ii. 6, 16. sciens et volens mala perpetrare M. i. 12, 4. prudens simul esse nequit N. vii. 10, 1. an seipsum lædat M. i. 34, 34. in incontinentia præter voluptatem sentit etiam dolorem E. ii. 8, 11. incontinentis et dormientis comparatio M. ii. 6, 15. incontinentis imago N. vii. 10, 3. incontinens et intemperans qua re differant N. vii. 8, 1. M. ii. 6, 36, 49, 50. incontinenter vivere quo modo possit aliquis qui de rebus recte existimet N. vii. 2, 1. incontinenter ut aliquis vivat sciens N. vii. 3, 1. incontinentia an sit in iis quæ præter naturam jucunda sunt N. vii. 5. incontinentia iræ minus turpis quam cupiditatum incontinentia N. vii. 6, 1. de incontinentia et continentia M. ii. 6. incontinentia quid V. 3, 2. sit ne in omnibus, an in certis quibusdam M. ii. 6, 11. in quibus sit ib. 25. an cadat in prudentem M. ii. 6, 51. an brutis tribui possit N. vii. 3, 11. an consequatur intemperantiam, et vice versa ib. 48. cur potissimum reprehendatur N. vii. 4, 2. incontinentiæ actiones, et comites V. 6, 8. species M. ii. 6, 23, 42. partes N. vii. 7, 8. incontinentia deterrima quæ M. ii. 6, 29. incontinentia sanatu facilius quæ N. vii. 10, 4
 Indigens nullis, nec amico indiget E. vii. 12, 2. indigentia, dolor M. ii. 7, 12
 de Indignatione M. i. 28
 Infortunium quid N. v. 8, 7
 Injuriae N. v. 6, 1. injuria quid N. v. 8, 8. injuriam sibi ipsi nemo infert N. v. 11, 1. injuriæ illatio quomodo fiat, et quod nemini volenti N. v. 9. injuriarum, quibus læduntur homines, genera tria N. v. 8, 6. quibus definiatur M. i. 34, 5. an malo fiat M. ii. 3, 8. injuriam inferens an sciat quæ sint mala M. ii. 3, 4. injuriam num quis sibi ipsi faciat M. i. 34, 36. injuriam sibi nemo facit N. v. 11, 1. injuriam an volentes patiamur M. i. 34, 30. injuriam volens nemo patitur N. v. 11, 3
 Injustitia pluribus modis dicitur N. v. 1, 7. injustitia quid V. 3, 3. injustitiæ species tres V. 7, 1. actiones et comites V. 7, 2
 Injustus quot modis dicatur N. v. 1, 8. injustum quid N. v. 2, 8. injustum et injuria differunt N. v. 7, 7. injustum prudentia non comitatur M. ii. 3, 5
 Inquilini non ambiunt magistratus E. iii. 5, 17
 Insidiæ non habent ignorantiam N. v. 8, 10
 Instrumentum, servus inanimus N. viii. 11, 6
 Intelligentia N. vi. 10. intelligentia quid M. i. 35, 17
 Intemperans quis N. vii. 7, 2. intemperans et incontinens quid differant N. vii. 8, 1. pejor incontinente N. vii. 7, 3. M. ii. 6, 39, 49. an incontinente facilius sanetur M. ii. 6, 37. intemperantia quid V. 3, 2. intemperantiæ actiones et comites V. 6, 5. species E. iii. 2, 11. intemperantia magis voluntaria est quam timiditas N. iii. 12, 1

- Interficere se lex vetat N. v. 11, 1
 Invidia quid E. iii. 7, 1
 Invitum quid M. i. 16, 1. invitum qui faciat N. iii. 1, 18
 Involuntarium ib. 19. involuntarium omne violentum E. ii. 7, 2. 8, 3. involuntariorum genera N. v. 8, 12
 Jovi non sacrificantur omnia, nec deferuntur honores omnes E. vii. 11, 3
 Iræ materia N. v. 8, 10. ira invicta E. iii. 1, 16. alienat animo ib. 15. nescit adulari E. ii. 5, 7. oppugnatu difficilis E. ii. 7, 9. irarum fervor involuntariis adscribitur a nonnullis E. ii. 8, 19
 Iracundus quis M. i. 23, 2. E. ii. 3, 5. iracundia quid V. 3, 1. iræ species tres, actiones, comites V. 6, 2
 Jucundum cuique quid N. i. 8, 10. jucunda natura quæ N. vii. 14, 7. jucunda multiplicia N. vii. 5, 1. jucundum duobus modis dicitur E. iii. 1, 7. jucunda quædam morbosâ N. vii. 11, 5. jucundissimum quid E. i. 1, 1
 Judex, jus vivum N. v. 4, 7
 Judicium qui ferat melius N. i. 3, 5
 Jupiter cur pater ab Homero dicatur N. viii. 10, 4
 Jus multiplici signif. M. i. 34, 16. proportio quædam N. v. 3, 8. jus naturale N. v. 7, 1, 2. M. i. 34, 21. jus legale N. v. 7, 1. M. i. 34, 22. jus civile M. i. 34, 23. E. vii. 10, 3. jus civile inter quos vigere dicendum sit N. v. 6, 4. jus œconomicum M. i. 34, 19. jus paternum M. i. 34, 17. jus quid N. v. 6, 4. duplex N. viii. 13, 5. herile ac paternum N. v. 6, 8. jus Pythagoreorum N. v. 5, 1. juris species altera N. v. 4, 1. juris custos, magistratus N. v. 6, 5. juris delictum N. v. 10, 4. civile, herile, œconomicum N. vi. 8, 9. juris civilis divisio N. v. 7, 1. jus distributivum N. v. 3. jus in contractibus N. v. 4. jus vivum, judex N. v. 4, 7
 Justus juste agendo justus fit N. ii. 4. justum quid N. v. 2, 8. justum quodnam hic quæatur M. i. 34, 4. in quatuor minimum est N. v. 3, 5, 8. justorum genera M. i. 34, 21. justum duplex M. i. 34, 1
 de Justitia et injustitia; quales sint, et quot modis dicantur N. v. 1. M. i. 34. justitia quid N. v. 5, 17. V. 2, 2. multiplex N. v. 2. indiget amicitia N. viii. 1, 4. pluribus modis dicitur ut etiam injustitia N. v. 1, 7. qualis hic intelligatur N. v. 1, 3. virtus perfecta M. i. 34, 2. justitia generalis et virtus quid differant N. v. 1, 20. de justitia particulari N. v. 2, 1. justitiæ actiones, species, comites V. 5, 2, 3. justitiæ notitia non statim justum facit M. i. 1, 26. justitia etiam male uti possumus E. vii. 13, 3, 7 L.
 Laborum excessus salubrior quam defectus E. ii. 5, 4. laboribus fracti mortem appetunt E. iii. 1, 26
 Lacedæmoniorum lex de juventutis educatione N. x. 9, 13
 Laconis scomma E. vii. 12, 19. Lacones *σείον* quem vocent N. vii. 1, 3. Laconum politiæ E. vii. 15, 7
 Lania N. vii. 5, 2
 Lamprus M. ii. 7, 15
 Lapidés ali nequeunt M. i. 4, 7
 Lateris et canis amicitia M. ii. 11, 2
 Latio quid et quæ ejus differentia N. x. 4, 3
 Laus, virtutis est N. i. 12, 6. laudabilia M. i. 2, 2. quæ V. i. 1. laudari quæ soleant E. ii. 11, 8
 Legis præcepta N. v. 1, 14. lex quæ nou jubet vetat N. v. 11, 1. legum munus et scopus ibid. 13. legumlatores N. iii. 5, 7. legumlatores cives suos assuetudine faciunt bonos N. ii. 1, 5. legumlatores quid facere velint quidam N. x. 9, 10
 Lenitas et iracundia N. iv. 5, 1. de lenitate et asperitate M. i. 23. E. iii. 3. lenitas quid V. 2, 1. lenitatis actiones V. 4, 3
 Leo cur bovis voce lætetur N. iii. 10, 7. Leo an Phalaride aliove tyranno nocentior M. ii. 6, 40
 Lesbia structura N. v. 10, 7
 Liberalis quis N. iv. 1, 23. E. iii. 4, 2. V. 5, 5. liberalitas et illiberalitas N. iv. 1. M. i. 24. E. iii. 4. liberalitas quid V. 2, 2. liberalitatis actiones et comites V. 5, 4, 5. liberalitati magis adversatur illiberalitas quam prodigalitas M. i. 9, 3
 Liberi, conjugalis amicitiae vinculum N. viii. 12, 7. liberorum amor et studium insitum animantibus E. vii. 8, 2. liberos epulari N. vii. 5, 2
 Lucrum quid N. v. 4, 6
 Ludus quieti similis N. x. 6, 6. ludere ut agas seria ibid. ludus tibi hoc, mihi autem mors E. vii. 10, 18
 Lupus lupum novit E. vii. 1, 5 M.
 Magistratus custos juris N. v. 6, 5. magistratus præmia N. v. 6, 7. magistratus non cuilibet permittitur M. ii. 3, 11. magistratui naturali

- et Deo debitor honor E. vii. 10, 11
 Magna quæ E. iii. 5, 4
 Magnanimitas et pusillanimitas N. iv. 3. M. i. 26. E. iii. 5. magnanimitas quid E. iii. 5, 14. V. 2, 2. magnanimitatis actiones et comites V. 5, 6, 7. magnanimus qui V. 5, 7
 Magnificentia et indecora parsimonia N. iv. 2. M. i. 27. E. iii. 6. liberalitatem qua re superet N. iv. 2, 1. magnificentia non est sine sumptu E. iii. 6, 1
 Mala minima eligenda N. ii. 9, 4. V. 3, 16
 Malus malo hæret E. vii. 2, 41. 5, 3. malus malo ut amicus M. ii. 11, 16. mali malis ut jucundi E. vii. 2, 41. malus an sibi amicus M. ii. 11, 45. mali secum dissident ibid. 46. malos faciunt tria animæ vitia M. ii. 4, 2
 malum multifforme est E. vii. 5, 2. mali species multæ M. i. 25, 1. malum minus majori præoptatur N. v. 3, 16. mala nemo volens perpetratur, si sciat quod mala sint M. i. 13, 3
 Margites Homericus N. vi. 7, 2
 Mariti imperium aristocraticum est E. vii. 9, 4
 Matrum erga sobolem amor N. viii. 8, 3. matris mactatio et devoratio N. vii. 5, 3. matres cur magis quam patres ament liberos E. vii. 8, 3. mater in liberorum procreatione plus laboris et doloris perfert ibid. matres non amare liberos absurdum est E. vii. 1, 10
 Medicinæ scopus N. i. 1, 3. 7, 1. medicinæ delicta E. ii. 10, 11. medicorum consultationes ibid.
 Medietas quid M. i. 9, 2. medietas non semper in eodem genere E. ii. 5, 2. medietati quid adversetur M. i. 9. medietatum catalogus E. ii. 3, 4
 Medimnus salis in amicitia E. vii. 2, 37
 Mediocritatum descriptio N. ii. 7
 Medium cujusque rei N. ii. 6, 5. medium et optimum quid N. ii. 6, 11. medio et recto ut potiamur N. ii. 9. medium in singulis capessere difficile M. i. 9, 6. medio propinquius et remotius quid M. i. 9, 3
 Megarensium cultus N. iv. 2, 20
 Melancholici sunt *εὐθυόεντες* E. vii. 14, 22. melancholici consultare non solent N. vii. 10, 3. melancholici semper egent medela N. vii. 14, 6. melancholicorum incontinentia sattu faciliior N. vii. 10, 4
 Melius semper cujus gratia fiunt cetera M. i. 2, 5
 Mens sola scientiarum principia percipit N. vi. 6. mentis et rationis copia plerumque fortuna destituitur M. ii. 8, 4
 Mensuræ liquidorum et aridorum non ubivis eadem N. v. 7, 5
 Mentor *δευδς*, sed non prudens M. i. 35, 18
 Merces cuique N. ix. 1, 6. E. vii. 10, 13. mercedis datio N. v. 6, 7
 Metapontii tyrannus E. iii. 1, 15
 de Methodo docendi E. i. 6. methodi cujusque suæ sunt rationes E. i. 6, 3
 Metus quid, et quæ metuantur N. iii. 6, 2, 3. metus nullus et metus nimius, uterque in vitio M. i. 5, 6
 Milesii a Demodoco taxati N. vii. 8, 3
 Militaris fortitudo E. iii. 1, 27
 Milo athleta N. ii. 6, 7
 Ministri citi quare delinquere soleant N. vii. 6, 1. ministri prompti sæpe præcipientes M. ii. 6, 30
 Minus cum majori perpetuas exercet similitudines E. vii. 1, 8
 Mœchatio non recipit excessum nec defectum M. i. 8, 3
 Mollities et incontinentia quid differant M. ii. 6, 35. mollities Scythiorum regum N. vii. 7, 6
 Morbosi qui E. iii. 1, 10
 Morum vitia tria N. vii. 1, 1. moralis disciplinæ modus N. i. 3, 1. mores boni malive unde dicantur E. ii. 4, 2. morum virtutes et vitia omnia vel excessus sunt, vel defectus vel medietates E. iii. 7, 1. morum flexilitas V. 5, 5
 Mortem appetentes reprehensionem incurrunt E. iii. 1, 26
 Mortuorum corporum nullus usus E. vii. 1, 11. conditura in Ægypto ibid. 12
 Motus tardus N. iv. 3, 34
 Mulier gravidæ diffidens et fœtus comedens N. vii. 5, 2
 Mundi pars optima homo N. vi. 7, 3
 Musici voluptates N. x. 4, 10
 Mutatio res dulcis N. vii. 14, 8
 Natura constans E. vii. 2, 37. quorum causa sit E. vii. 14, 6. aliquales non facit ibid. 3. naturæ malæ M. ii. 7, 17
 Naturale quibus definiatur limitibus E. ii. 8, 14. naturale peccatum M. ii. 6, 24. naturalia minus sanabilia

- quam quæ consuetudine siut contracta ibid. 49
 de Necessitate et necessario M. i. 15
 Nectar M. ii. 7, 21
 Neoptolemus Sophoclis N. vii. 2, 7, 9, 4
 Nimum non cadit in intemperantem N. vii. 2, 6
 Niobe cum diis pugnat N. vii. 4, 5
 Nomine carent multa N. ii. 7, 2. iii. 7, 7
 Nomisma communis mensura N. ix. 1, 2. velut sponsor est N. v. 5, 14. nomisma civilem societatem conservat M. i. 34, 12
 Nosse seipsum jucundum M. ii. 15, 7
 Nostri arbitrii quæ sint E. ii. 8, 20
 Nuptiæ quorum præsentiam requirant N. ix. 2, 7
 O.
 Odorum amor an intemperans N. iii. 10, 5
 Oeconomica finis N. i. 1, 3
 Olympicis ludis qui coronentur N. i. 8, 9
 Opinio quid N. vi. 9, 3. opinio interdum non dubitat sed exacte se scire putat N. vii. 3, 3. opinio nonnunquam excusat M. ii. 6, 5
 Oppositio in quibusdam evidentior, in aliis obscurior E. ii. 5, 3
 Optanda quæ N. v. 1, 9
 Optimum in homine N. x. 7, 1. optimum quid E. i. 1, 1. ii. 5, 1. quid et quot modis dicatur E. i. 8, 1. optimum nobis quid M. i. 2, 6. optimum quod hic quæritur, non est simplex ib. 10. optimi consideratio ib. 7. optimus qui N. v. 1, 18
 Opus habitu potius E. ii. 1, 4. duobus modis dicitur ib. 5
 P.
 Palma victorialis M. i. 34, 43
 Pammenis et Pythouis dissidium E. vii. 10, 24
 Par minore majus, majore minus E. ii. 3, 3. in duobus M. i. 34, 7. pares cum paribus congregantur M. ii. 11, 2. E. vii. 2, 41
 Paralytici corporis motus N. i. 13, 15
 Parentibus alimenta præ ceteris subministranda N. ix. 2, 8
 Pater filium cur magis amet, quam filius patrem M. ii. 12, 1. patris imperium regium est E. vii. 9, 4. patris verberator in judicio absolvitur N. vii. 6, 2. M. ii. 6, 24. patrem trahens trahitur N. vii. 6, 2
 Parvi an formosi N. iv. 3, 5
 Pastor populi rex N. viii. 11, 1
 Patiens et mollis N. vii. 7, 1
 Paupertas injicit compedes E. iii. 1, 28
 Peccatum multiplex N. ii. 6, 14. peccatum quid N. v. 8, 7. qua in re committi soleat M. i. 18, 2. peccatum naturale M. ii. 6, 24
 Peliadum delictum E. ii. 9, 1
 Perfectio requiritur et in tempore et in homine M. i. 4, 5. perfectum quid M. i. 2, 6
 Pericles prudens N. vi. 5, 5
 Periculum in quibus esse dicatur E. iii. 1, 20
 Peritia non parum confert N. x. 9, 19
 Permutatio ante inventum nummi N. v. 5, 16
 Persicum regnum quale N. viii. 10, 4
 Pertinax et continens quid simile et quid dissimile habeant N. vii. 9
 Pessimus qui N. v. 1, 18
 Phalaris tyrannus M. ii. 6, 40. Phalaridis crudelitas N. vii. 5, 2, 7
 Phidias N. vi. 7, 1
 Philoctetes Theodectis N. vii. 7, 6
 Philolai dictum E. ii. 8, 21
 Philosophi quid sit E. i. 6, 4. philosophica vita E. i. 4, 2. philosophia mirificas habet voluptates N. x. 7, 3
 Philoxeni (Eryxidis filii) guttur [†N. iii. 10, 10. v.l.c.] E. iii. 2, 10
 Philtri letalis per ignorantiam propinati crimen condonatur M. i. 16, 2
 Plantarum vita E. i. 5, 6
 Plato ut animam dividerit, et an recte de virtute disseruerit M. i. 1, 7. V. 1, 2. Platonis proportio M. i. 34, 9
 Plus inæquale N. v. 2, 9
 Pœnam fugimus M. i. 34, 30
 Politici hominis studium N. i. 13, 1. politica disciplina N. i. 2, 5. politicæ vitæ finis N. i. 4, 4. politice quæ spectet vii. 10, 20. quod bonum spectet M. i. 1, 14, 16, 19. politicæ finis M. i. 1, 9. politicæ partes N. vi. 8, 3. politica vita E. i. 4, 3
 Polycletus N. vi. 7, 1
 Polydamas Trojanus E. iii. 1, 30
 Ponticarum gentium crudelitas N. vii. 5, 2
 Precari quæ fas N. v. 1, 9
 Principia qualia, talia etiam e principiis existunt M. i. 10, 1. principia propria sumenda M. i. 1, 22
 Probus qui E. vii. 15, 6. de probitate seu perfecta virtute M. ii. 9. probitas quid E. vii. 15, 10
 Prodicus medicus E. vii. 10, 25
 Prodigii liberales accusant illiberalitatis M. i. 9, 2
 Propinquis et sodalibus plura debentur quam civibus N. viii. 9, 2
 Proportio quid, et quorum sit N. v. 3, f f

8. proportio geometrica N. v. 3, 13.
in quatuor est M. i. 34, 8
Propositionum modi duo N. vii. 3, 6
Propositum seu *προαίρεσις* N. iii. 2. de
proposito M. i. 17. propositum quid
E. ii. 10, 14. propositum nec opinio
est, nec voluntas, sed mistum quid
E. ii. 10. propositum et voluntas va-
riant M. i. 11
Prosperè rem gerunt etiam dementes et
inconsiderati E. vii. 14, 12
Protagoras ut mercedem a discipulis
poposcerit N. ix. 1, 5
Prudentes an interdum incontinentes
N. vii. 1, 7. 10, 1. M. ii. 6, 52. pru-
dentes qui N. vi. 5, 5. prudens ali-
quis sine morali virtute esse nequit
N. vi. 12, 10. prudentis officium
quod N. vi. 5, 1
Prudentia N. vi. 5, 1. quid N. vi. 5, 6.
M. i. 35, 10. V. 2, 1. an scientia N.
vi. 8, 8. an sit virtus M. i. 35, 26.
quid ab intelligentia differat N. vi.
10, 1. prudentia et sapientia ad quid
conferant N. vi. 12. sitne eadem
cum sapientia M. i. 35, 15. deterior
est sapientia ib. 16. sapientiæ velut
administra est ib. 32. prudentiæ par-
tes N. vi. 8. prudentia an activa M.
i. 35, 28. prudentiæ objectum ib. 7.
prudentiæ comites, causæ adjuvantes,
partes V. 4, 1, 2. munus M. i. 35,
19. actiones V. 4, 1. prudentia qui-
bus bestiis tribuatur N. vi. 7, 4. pru-
dentiæ politicæ partes N. vi. 8, 3
Ptisanam sumere M. ii. 10, 4
Pudor seu verecundia quid N. iv. 9, 1.
M. i. 30, 1. E. iii. 7, 2
Puerorum voratores N. vii. 5, 2. pueri
parentes per ignorantiam verberant
M. i. 34, 29
Pusillanimus qui N. iv. 3, 35. E. iii.
5, 16. V. 7, 6. pusillanimitas quid
E. iii. 5, 14. V. 3, 3. pusillanimi-
tatis actiones, et comites V. 7, 5
Pythagoras de virtute primus disseruit,
sed minus recte M. i. 1, 4. Pytha-
goreorum sententia de talione et
justo N. v. 5, 1. M. i. 34, 13
Pythonis et Pammenis discordia E. vii.
10, 24
- Q.
- Quærere et consultare differunt N. vi.
9, 1. quæstus et honoris æquatio E.
vii. 10, 11
Quinquagesimarum exactores E. vii.
14, 4
- R.
- Ratio recta quid sit N. vi. 1, 1. 13, 4.
M. ii. 10. ratio in cogitativa animæ
parte existit M. i. 1, 5. rationi, non
homini, permittitur imperium N. v.
6, 5. rationales animæ partes duæ
N. vi. 1, 5. rationes in qualibet me-
thodo diversæ E. i. 6, 3. ratiocinatio
quibus imperet E. ii. 1, 17. recta
ratione facere quid M. ii. 10, 2
Rectitudo pluribus modis dicitur N. vi.
9, 4
Redamari M. ii. 11, 6
Reddi quid cui debeat N. ix. 2
Regis officium N. viii. 11, 1. rex non
est qui se ac suis non est contentus
N. viii. 10, 2. reges prisci N. iii. 3,
18. regnum debet esse paternum im-
perium N. viii. 10, 4. regium et
aristocraticum imperium optimum
E. vii. 9, 5
Regula plumbea N. v. 10, 7
Reprehendimus in aliis quibus ipsi su-
mus obnoxii M. ii. 15, 7
Reipublicæ species tres cum suis exces-
sibus N. viii. 10. E. vii. 9, 4. resp.
omnes, justis cujusdam species E. vii.
9, 1. reip. probe institutæ exemplar
est animus recte compositus V. 8, 1
Restitui quid sit M. ii. 7, 10
Rhadamanthi jus N. v. 5, 3
Robustus qui E. iii. 1, 9
- S.
- Salubrium notitia N. v. 9, 15
Sautatis regula M. ii. 3, 12
Sapientis contemplationes N. x. 7, 4.
sapientem præcipue beatum esse N.
x. 8. sapiens non idem et prudens
N. vi. 7, 5. sapiens nemo natura est
N. vi. 11, 5. sapientia N. vi. 7. unde
conflata M. i. 35, 11. an virtus ib.
15. sapientia et prudentia ad quid
conferant N. vi. 12. †sapientia mi-
rificas habet voluptates N. x. 7, 3.
sapientiæ mentio cur fiat in Ethicis
M. i. 35, 20
Saporis suavitatem recte dignoscere ne-
quit cui lingua temeto vitiata est E.
vii. 2, 5
Sardanapalus E. i. 5, 8
Satyrus Philopator N. vii. 4, 5
Scibile et scientia N. vi. 3, 2. scientia
quid N. vi. 3, 4. scientiæ nec recti-
tudo est, nec pravitas N. vi. 9, 3.
quarum rerum sit N. vi. 6, 1. M. i.
35, 11. nullane scientia voluptatem
pariat M. ii. 7, 30. scientia et pe-
cunia non admittunt eandem men-
suram E. vii. 10, 25. scientia, Deo
excepto, nihil est præstantius E. vii.
14, 20. scientiæ ortus M. i. 20, 5.
objectum M. i. 35, 7. amissio M.
ii. 6, 12. scientiæ cunctæ doceri
queunt N. vi. 3, 3. scientiæ facul-
tatique omni suus est finis M. i. 1,

9. scientias omnes Socrates felicitates esse censuit E. vii. 14, 10. sciens incontinenter quomodo vivat aliquis N. vii. 3. scire, dum generum est M. ii. 6, 14. E. ii. 9, 3. scire quando dicamur N. vi. 3, 4. scire dupliciter dicitur N. vii. 3, 5
- Scythiae reges molles N. vii. 7, 6
- Sensus nullius actionis principium est N. vii. 2, 2. sensuum *γνωρίσεις* M. i. 35, 3. sensuum voluptates E. i. 5, 4
- Sententia, *γνώμη* N. vi. 11
- Sequi et fugere in concupiscentia idem sunt quod in cogitatione affirmare et negare N. vi. 2, 2
- Servus, instrumentum animatum N. viii. 11, 6. servus an ingenuo æqualis in talione M. i. 34, 14. servo in herum jus an sit ib. 17. servus domini instrumentum E. vii. 9, 3
- Similes cum similibus congregantur N. viii. 1, 6. simile appetit simile ib. simile simili amicum N. ix. 3, 3. E. vii. 1, 5, 8. simile simili gaudet E. vii. 2, 25. similem simili aggregat Deus E. vii. 1, 5. simile non indiget simili M. ii. 11, 3, 15. simile simili inimicum E. vii. 1, 7. similes in somno cuncti E. ii. 1, 13
- Simpliciter quid N. vii. 9, 1
- Sirenum cantus E. iii. 2, 7
- Smyndrides Sybarita E. i. 5, 8
- Socius tantisper amicus dum pugnat E. vii. 2, 1
- Socrates virtutes putat esse *λόγους* seu rationes N. vi. 13, 5. omnes virtutes putabat esse prudentias ib. 3. Socratis dissimulationes N. iv. 7, 14. Socrates scientias omnes existimavit esse *εὐρυχίας* E. vii. 14, 10. virtutem voluit esse rationem, perperam M. i. 35, 24. virtutes non recte scientias esse ratus est M. i. 1, 5, 24. E. i. 5, 13. fortitudinem scientiam esse dixit, perperam M. i. 20, 5. Socratis dictum de confidentia in periculis E. iii. 1, 13. Socratis opinio scientiam non cadere in incontinentiam N. vii. 2, 1. 3, 14. Socrates senior incontinentiam sustulit M. ii. 6, 2. Socrates negat penes nos esse ut boni malive simus M. i. 9, 8. Socrates senior quem scopum statuerit E. i. 5, 13. Socrates abjici tradit omnia quorum nullus usus E. vii. 1, 11
- Sodalium et fratrum amicitiae similes N. viii. 12, 4
- Solon quos beatos pronunciarit N. x. 8, 11. finem respici jubet N. i. 10, 1.
- †Solonis dictum reprehensum, hominem ante obitum non esse beatum prædicandum E. ii. 1, 11
- Solvere qui nequeunt, coguntur credere dictis E. i. 6, 7
- Somnus quid N. i. 13, 13. E. ii. 1, 7, 13. somnus omnes æquat E. ii. 1, 13
- Sophoclis Neoptolemus N. vii. 2, 7, 9, 4
- Speusippi sententia N. vii. 13, 1
- Spontaneum et invitum N. iii. 1
- Stratonici dictum de odorum voluptatibus E. iii. 2, 10
- Strepitus auditu percipitur M. i. 35, 3
- Suffocationi non opus est potu N. vii. 2, 6
- Suum cuiquetribuendum N. ix. 2, 7. suum habere N. v. 4, 14
- Syllogismi propositiones M. ii. 6, 17
- T.
- Tactus et gustus N. iii. 10, 8
- Talio et retributio N. v. 5. talio juris species M. i. 34, 13
- Temperans temperantur agendo fit temperans N. ii. 4, 1. temperans quis M. ii. 6, 47. temperanti an aliquid vehementes concupiscentias movere possit M. ii. 6, 6. temperantia et intemperantia N. iii. 10. M. i. 22. E. iii. 2. temperantia quid V. 2, 1. an in omnibus suavitatibus E. iii. 2, 6. temperantiae actiones et comites V. 4, 5
- Tempus ostendit amicos E. vii. 2, 37, 38. tempus perfectum quod M. i. 4, 5
- Terebra, duplex E. vii. 10, 4
- Terra appetit imbres E. vii. 1, 7
- Thales sapiens N. vi. 7, 5
- Themistoclis legatio E. iii. 6, 4
- Theodectis Philoctetes N. vii. 7, 6
- Theognidis versus E. iii. 1, 28. locus de explorandis familiaribus E. vii. 2, 30. locus ex procemio seu invocatione E. vii. 10, 17
- Timiditas minus voluntaria est quam intemperantia N. iii. 12, 1. timiditas quid V. 3, 1. timiditatis actiones et comites V. 6. 4. timiditas ferina N. vii. 5, 6. timidus quis E. ii. 3, 5. etiam parva extimescit E. iii. 1, 22. fortem vocat præcipitem et furiosum M. i. 9, 2
- Tolerans quis N. vii. 7, 1. tolerantia seu patientia quid differat a continentia M. ii. 6, 35
- Tonitrua terribilia M. i. 20, 2
- Tribuenda aliis alia N. ix. 2, 7. tribuens an habens præter meritum jus violet N. v. 9, 8

- Trochili et crocodili amicitia E. vii. 2, 13
 Tyrannus qui N. v. 6, 7. ex rege malo N. viii. 10, 3. tyrannus immanis leone perniciosior M. ii. 6, 40
 V.
 Veneris doli N. vii. 6, 3
 Venia quibus detur N. v. 8, 12
 Verecundia N. iv. 9. verecundus quis E. iii. 7, 2
 Veritas N. vi. 2, 3. M. i. 33. opinionis rectitudo N. vi. 9, 3. praeferenda amicitiae N. i. 6, 1. veritas in dictis et factis, cum oppositis vitiis N. iv. 7
 Verax qui M. i. 33, 2. E. iii. 7, 5
 Verum a quibus cernatur N. x. 8, 12. verum falso demonstrari potest E. i. 6, 7
 Vestis virtus quæ E. ii. 1, 3
 de Vi M. i. 14. vi et necessitate facere E. ii. 8, 16. violentum et necessitas tribuitur etiam inanimis E. ii. 8, 4
 Vini exploratores N. iii. 10, 9. vinum animos addit E. iii. 1, 14
 Violentum quid N. iii. 1, 3
 Virtus quid N. ii. 6, 15. nec affectus est, nec facultas, sed habitus N. ii. 5. est quædam affectuum et perturbationum quies N. ii. 3, 5. est mediocritas, et quomodo N. ii. 6. E. ii. 3, 3. 5, 1. versatur circa dolores et voluptates N. ii. 3, 6. M. i. 6. quomodo excitetur et augeatur, tum in mente tum in moribus N. ii. 1, 1. ab excessu et defectu vitiatur, et moderatis actionibus conservatur N. ii. 2. potior honore et opibus N. i. 5, 5. virtus naturalis, et virtus proprie dicta; et virtutum proprie dictarum ad prudentiam adunatio N. vi. 13. virtus humana N. i. 13, 5, 14. virtus heroica et divina N. vii. 1, 1. M. ii. 5, 2. virtus moralis quid N. vi. 2, 2. E. ii. 5, 1. 10, 28. virtutes et vitia quomodo sibi adversentur invicem N. ii. 8. virtutes an λόγος N. vi. 13, 5. M. i. 35, 24. virtutes omnes an prudentiae ib. 3. virtutes singulis suæ a natura insitæ M. i. 35, 22. virtus cujusque rei quid E. ii. 1, 2. beatitudinis fons est M. i. 4, 2. acquiri an possit M. i. 9, 8. contemnit ea quæ præter rationem magna sunt E. iii. 5, 5. scopumne, an ad scopum tendentia faciat E. ii. 11, 3. an propositum et rationem omni prorsus delicto liberet E. ii. 11, 1. virtus et vitium sunt e voluntariorum numero E. ii. 6. 11, 7. virtus et vitium circa quæ versentur E. ii. 2, 1. virtus auctior reddita an deteriores faciat M. ii. 3, 18. virtus moralis unde vitietur M. i. 5, 3. virtutis investigatio quo tendat N. ii. 2, 1. virtutis cognitio non sufficit, sed paranda est eadem atque exercenda N. x. 9. M. i. 1, 2. virtutis in quacunque re officium N. ii. 6, 2. virtutis finis honestum N. iii. 7, 2. M. i. 19, 1. virtutis divisio N. i. 13, 20. E. ii. 1, 18. virtutis sedes anima M. i. 4, 1. virtutis initium et dux M. ii. 7, 36. virtutis species duæ N. i. 13, 20. E. ii. 1, 18. virtutis in universum actiones et comites V. 8, 1. virtute multi in suis uti possunt in alienis nequeunt N. v. 1, 5. virtutes an numeri M. i. 1, 4. virtutes rationes Socrates esse voluit N. vi. 13, 5. virtutes prudentias esse censuerunt quidam ib. 3. virtutes an scientiæ M. i. 1, 5, 24. virtutes omnes Socrates esse scientias existimavit E. i. 5, 13. virtutes sunt medietales M. i. 7, 8, 1. 23, 1. virtutes in actione positæ M. i. 35, 30. virtutum sedes M. i. 1, 5. 4, 1. virtutum pro triplici animæ parte divisio V. i. 2
 Vita humana divinitatis sibi insitæ rationem habere debet N. x. 7, 8. vitæ tres species primariæ N. i. 5, 2. E. i. 4, 2. vita in anima posita est M. i. 4, 1. vitam multa exosam reddunt E. i. 5, 2. vitarum divisio E. i. 4, 2. vita beata in tribus potissimum consistit E. i. 1, 6
 Vitium quid E. ii. 4, 4. vitia humana N. vii. 6, 6. vitiorum pro triplici animæ parte divisio V. 1, 3
 Vituperabilia quæ V. 1, 1
 Vivere quibus rebus definiatur N. ix. 9, 7. vivere cur homo seipsum cupiat E. vii. 12, 8. vivere bene, ab animæ virtute proficiscitur M. i. 4, 1
 Ulyssis monita respuit Neoptolemus N. vii. 2, 7
 Una anima: proverbium M. ii. 11, 44
 Unguium rosio N. vii. 5, 3
 Volens quis faciat N. v. 9, 4. 11, 2. voluntas et volupe N. iii. 4. voluntarium et invitum N. iii. 1, 1, 20. voluntariæ actiones N. iii. 5, 1. de voluntario M. i. 12. voluntarium quid N. v. 8, 3. M. i. 12, 2. voluntarium et involuntarium quid sint E. ii. 7. voluntarium et propositum an idem E. ii. 10, 1. voluntarium non est propositum M. i. 17, 7. voluntarium et involuntarium non coniuncta sunt cum προαιρέσει E. ii. 8,

1. voluntarium non est juxta concupiscentiam agere; nec involuntarium contra concupiscentiam agere E. ii. 7, 11. de voluntario quod a cogitatione proficiscitur M. i. 16. voluntarium cogitatione definitur E. ii. 9, 1
- de Voluptate N. x. 1. M. ii. 7. de voluptate opinio Eudoxi, Platonis, et aliorum N. x. 2. voluptas quid sit; et quod omnem actionem consummet N. x. 4. M. ii. 7, 19. an numeranda in bonis N. vii. 11. est res bona N. vii. 12. x. 3. voluptas quædam res optima N. vii. 13. voluptates menti sunt obstaculo N. vii. 11, 4. voluptates specie diversæ N. x. 5, 1. M. ii. 7, 14. voluptatum divisio N. iii. 10, 2. vii. 6, 6. voluptates corporis N. vii. 14. voluptates turpes e voluptatum numero excludendæ N. x. 5, 11. voluptas Dei una et simplex N. vii. 14, 8. voluptas an generatio M. ii. 7, 3. voluptas omnis au generatio N. vii. 11, 4. voluptas au res bona N. vii. 11, 3. 12, 1. M. ii. 7, 21. voluptas omnis an res bona M. ii. 7, 12. voluptas quale bonum sit, et quomodo E. vii. 15, 11. voluptatem sectantur omnes et bestię N. vii. 13, 5. voluptatem pariunt etiam scientiæ nonnullæ M. ii. 7, 30. voluptatum species N. vii. 12, 1. voluptates corporis cur magis appetantur N. vii. 14, 3. voluptas odororum E. iii. 2, 9
- de Urbanitate M. i. 31
- Usus præoptandus habitui M. i. 3, 2, 3. usus habitu melior E. ii. 1, 5
- Uxor viro deterior M. i. 34, 2. uxoris jus potius quam liberorum N. v. 6, 9
- X. Xenophantus N. vii. 7, 6